

8

საქართველოს
საზოგადოებრივი
მუშაობის
მინისტრის
გამგზავნი

№

6-7/25-26

საზოგადოებრივი-საზოგადოებრივი

მ. მ.

დ.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

1. ს. ა. ლ. კ. მე-VII ყრილობის რეზოლუცია—ქურნალ „ახალგაზრდა ლენინელი“-ს შესახებ

ლ ე ნ ი ნ ი ზ მ ი

2. მ. პოკრავესკი —ლენინი, როგორც რევოლუციონური ბელადის ტიპი
3. პ. სტუჩკა—ლენინი და აგრარული საკითხი

ლ ი ტ ე რ ა ტ უ რ ა

4. კაკი-ეწრელი —მანქანის რკალიდან (ლექსი)
5. ა. მაშაშვილი—ისტერორია
6. მ. პროტუსევიჩი და ი. საბლინი—ერბეს და კომპანიის საქმე (გაგრძელება)
7. ლ. ტროცკი —პარტიული პოლიტიკა ხელოვნებაში
8. ვ. ლუარსაშიძე—რუსეთის ლიტერატურული სინამდვილე
9. შ. რადიანი—პროლეტარული ლიტერატურა და ყოფა-ცხოვრება

მეცნიერული განყოფილება

10. ვლ. ჩხენკელი—დარვინიზმი ანუ ორგანიზმების განვითარების ევოლუციონური თეორია (გაგრძელება)
11. ე. ვასაძე—დარვინიზმი და მარქსიზმი—(დასასრული)

პოლიტიკა, ეკონომიკა, ფილოსოფია

12. ნ. ლენინი —შედეგადი შოვინიზმი და ცოცხალი სოციალიზმი
13. ნ. ლენინი—შემდეგ რა?
14. დ. გვაზავა—მსოფლიო ომის ათი წლის თავი
15. კაპიტალიზმის კრიზისი გერმანიაში

ახალგაზრდათა საერთაშორისო მოძრაობა

16. როგორ მუშაობდა კომუნისტური ინტერნაციონალი
17. ა. უნგერი—საერთაშორისო მოძრაობის საკითხები და ახალგაზრდათა კომინტერნი
18. კომკავშირი სხვა და სხვა ქვეყნებში (მიმოხილვა)

კავშირის აღმშენებლობა

19. ა. კეკელია—ჩვენი კავშირის უახლოესი ამოცანები
20. ნ. ბუხარინი —ახალგაზრდობის პოლიტიკური აღზრდა და ლენინიზმი
21. ა. მდივანი—ჩვენი მიღწევები და უახლოესი ამოცანები ლენინის სახელობის ბავშთა კომკავშირებში
22. შახ—დინ—სოციალური აღზრდა ბავშთა კომკავშირებში
23. ბავშთა მოძრაობის საკითხები

ს პ ო რ ტ ი

24. ერგშორი—ძლეოსნობა

კრიტიკა და ბიბლიოგრაფია

პრ.ლუცატოშვიტ ყველა ეჭყენიტა. შერტუდით!

ფელიწადი მესამე

სოციალისტური საკოლიტიკო, სალიტერატურო და სამეცნიერო შუტნალი

ს. ა. კ. კ. ცენტრალური კომიტეტის რკბანო

4892

= სასაზღვრედა =

ლიტერატურა

საკრდამეო კოლეგია. { დ. გვარჯიკა, მ. კახიანი, პ. დარეხველიძე,
ა. კეკელია და მ. კივრავილი

ივნილი - ივლილი № 6-7 (25-26) 1924 წ.

ეროვნული საგანმანათლებლო
ბიბლიოთეკა

ს. ს. პ. პ. მე-VII ყრილობის რეზოლუცია ჟურნალ

„ახალგაზრდა ლენინელი“-ს შესახებ.

1. საქართველოში მენშევიკური ხელისუფლების ბატონობის მთელი დროის განმავლობაში ჩვენს კავშირს არ ჰქონდა საშუალება შეექმნა საკუთარი პრესა, ჟურნალ-გაზეთები არალეგალობის ხანაში ჩვენმა კავშირმა, მიუხედავად დიდი მოთხოვნილებისა, საჭიროებისა, ვერ შექმნა თავისი ჟურნალი, რადგან ამის საშუალებას მას არ აძლევდა არსებული პირობები.

2. მხოლოდ საბჭოთა წყობილების დროს, მიეცა ჩვენს კავშირს თავისი ჟურნალის შექმნის შესაძლებლობა. საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების პირველ წელშივე დაიწყო გამოსვლა ყოველთვიურმა საპოლიტიკო-სალიტერატურო-სამეცნიერო ჟურნალ „მომავალი“. ჟურნალის მიზანი იყო მიეწოდებია კომკავშირის აქტივისტების მთლიანი მარქსისტული მსოფლმხედველობა, დაეკმაყოფილებია კავშირის აქტიური ნაწილის სწრაფვა მარქსისტულ განათლებისაკენ. ჟურნალს არ დაუსახავს მიზნათ მუშურ-გლეხურ ახალგაზრდობის ფართე მასების დაკმაყოფილება.

3. ჟურნალმა ვერ გაამართლა ის იმედი, რომელიც მასზე იყო დამყარებული. ჟურნალის აუდიტორია მისი მკითხველი მასა, კავშირის აქტიური ნაწილი უფრო ნაკლებ მომზადებული აღმოჩნდა, ვინამ გვეგონა. აქტივისტების მომზადება, მისი ცოდნა ჩამორჩა ჟურნალს, ჟურნალი ამიტომ მისთვის ნაწილობრივ გაუგებარი დარჩა, ჟურნალი გასცდა აქტივისტების ცოდნის ფარგლებს და ამდენათვე მან მიიღო მშრალი აკადემიური ხასიათი. „ახალგაზრდა ლენინელი“ ვერ აკმაყოფილებს მკითხველი მასის მოთხოვნილებას, ის საჭიროებს მასის მომზადებისა და მოთხოვნილებისადმი შეფარდებას — მის გარეშე ჟურნალის არსებობა წარმოუდგენელია.

4. ჟურნალის უმთავრეს ნაკლათ ითვლება: მისი ნაწილობრივი აკადემიურობა (არა გასწვრივ, არამედ ზოგიერთი განყოფილებების), უმნიშვნელო ყურადღება კავშირის, განსაკუთრებით მისი აქტივისტების, ცუდი მატერიალური მდგომარეობა და უმნიშვნელო ტირაჟი. კავშირის აქტივისტების ჩაბმა ჟურნალში, გავრცელების გაუმჯობესება და მატერიალურათ უზრუნველყოფა — ყველაზე საუკეთესო პირობაა „ახალგაზრდა ლენინელის“ გაფართოების, მისი ყოველმხრივი გაუმჯობესების.

ჟურნალს ესაჭიროება აგრეთვე ტექნიკური გაუმჯობესება, რათა მან უფრო მეტად მიიზიდოს მკითხველი. აუცილებელია მომავალში აკადემიზმის უკუგდება და მაქსიმალური პოპულიარიზაციის შეტანა ჟურნალში, მხოლოდ იმ პირობით, რათა მან (ზედმეტმა პოპულიარიზაციამ) არ მიიღოს მახინჯი ფორმები (ვულგარიზაციის სახე) — აი, პირობა ჟურნალის გამოცოცხლებისა, მისი გაუმჯობესებისა.

5. „ლენინიზმი“-ს განყოფილება, რომელიც შეტა-

ნილ იქნა ჟურნალში იანვრიდან, აუცილებელია მომავალშიც. როგორც აქამდე, ამ განყოფილებაში უნდა მიექცეს ყურადღება ლენინიზმის (პრაქტიკულ გენიალობით გამოდიდრებულ მარქსიზმის) ძირითად საფუძვლების განმარტებას და ამის გვერდით ლენინის, როგორც მსოფლიო კომუნისტური მოძრაობის რევოლუციონურ მოღვაწის (ყველაზე მეტად ახალგაზრდული პერიოდის) გაშუქებას.

6. ლიტერატურულმა განყოფილებამ ყველაზე მეტი შედეგი მოგვცა გასული წლის განმავლობაში. ჟურნალმა შესძლო შემოკრება თავის გარეშე კავშირის ახალგაზრდა პოეტების და ლიტერატურულ ფრონტზე მომუშავე ყველა ახალგაზრდა ძალების. ამისათვის მან დაარსა ჟურნალთან ახალგაზრდა მწერალთა ჯგუფი „მომავალი“-ს სახელწოდებით. „ახალგაზრდა ლენინელი“ ითვლებოდა და ითვლება დღესაც პროლეტარული პოეზიის, ახალი კულტურის, ახალი ყოფაქცევის ყველაზე გაბედულ მქადაგებლათ. მომავალში ჟურნალის ლიტერატურული განყოფილება ამავე ხაზს უნდა გააყვას რაც შეიძლება მეტი გასაქანის მიცემა ორიგინალურ პროლეტარულ (ახალგაზრდულ) შემოქმედებისთვის, უცხო პროლეტარულ ნაწარმოებთა (ლექსების, მოთხრობების და სხვათა) თარგმნა და პარტიული ხაზის გაშუქება. ლიტერატურის და ხელოვნების საკითხებში — აი ჟურნალის ლიტერატურული განყოფილების მომავალი პროგრამა.

7. მარქსისტულ-თეორეტიულ განყოფილებაში მოთავსებულ იქნა გასული წლის განმავლობაში უფრო მეტად ფილოსოფიურ-მარქსისტული წერილები. პოლიტიკურ-ეკონომიური ხასიათის წერილებს შედარებით უფრო ცოტა ადგილი ჰქონდა დათმობილი. ამ განყოფილებამ ყველაზე მეტი უარყოფითი შედეგი მოგვცა, რადგან ის უფრო აკადემიური ხასიათის მატარებელი იყო. ამ განყოფილების გამოსაცოცხლებლათ საჭიროა ისეთი პოლიტიკურ-ეკონომიური მიმოხილვათა მოთავსება, რომელნიც უფრო დააინტერესებენ მკითხველ მასას და არ ასცილდებიან არავითარ შემთხვევაში პოლიტ-წრის მესამე საფეხურის პროგრამას. აქ უნდა თავსდებოდეს აგრეთვე პოპულიარული ფილოსოფიური წერილები. ამ განყოფილებაში უნდა ეთმობოდეს ადგილი კაპიტალისტურ ქვეყნების ფართე პოლიტიკურ-ეკონომიურ მიმოხილვასაც. ამ განყოფილებამ უნდა უკუაგდოს შემთხვევითი ხასიათი, რომელიც მას აქამდე ახასიათებდა.

8. მეცნიერული განყოფილება უნდა დარჩეს უცვლელი. მასში განსაკუთრებული ადგილი უნდა დაეთმოს ბიოლოგიის პოპულიარიზაციას, დარვინიზმის ანუ ორგანიზმების განვითარების ევოლუციონური თეორიის რაც შეიძლება დაწვრილებით და ფართეთ განხილვას. დარვინიზმის შესწავლა ცენტრალურ ადგილათ უნდა მივიჩნიოთ სხვა მეცნიერებათა შორის, რადგან დარვინიზმის

ორგანიზმების ევოლუციონური თეორიის გარეშე არ შეიძლება ჰეშმარიტი მარქსისტული მსოფლმხედველობა, არ შეიძლება მარქსისტული მატერიალიზმის სრულყოფა. სათანადო ადგილი უნდა დაეთმოს აგრეთვე ტექნიკურ მიღწევათა პოპულარიზაციას.

9. „ახალგაზრდათა საერთაშორისო მოძრაობის“ განყოფილება მეტად სასურველ ნიადაგზე იდგა. ის აშუქებდა ახალგაზრდათა კომუნისტრის ყველა მნიშვნელოვან სექციების მდგომარეობას, მათ ბრძოლას და მომავალ მუშაობის პერსპექტივებს. ყველაზე მეტი ადგილი ეთმობოდა გერმანიის ახალგ. კომკავშირის მოღვაწეობას, მის ბრძოლას და მდგომარეობას. ყოველ ორ თვეში თავსდება ახალგაზრდათა საერთაშორისო კომუნისტური მოძრაობის მიმოხილვა და მუშათა ახალგაზრდობის მდგომარეობა.

შემდეგში „ახალგაზრდა ლენინელი“ უნდა განაგრძოს ახალგაზრდათა საერთაშორისო მოძრაობის თეორიის, ახალგაზრდათა კომუნისტური მოძრაობის საჭირო-ბოროტო კითხვების განხილვა. ახალგაზრდათა საერთაშორისო კომუნისტურ მოძრაობას, მის სწორ წარმართვას, პარტიასთან დამოკიდებულებას და საერთო პროლეტარულ-განმანათავისუფლებელ მოძრაობაში მისი მონაწილეობის მიღებას უალრესი ყურადღება უნდა მიექცეს.

10. განყოფილება „კავშირის აღმშენებლობა“-მ ვერ მოგვცა სასურველი შედეგები. ამ განყოფილებაში არ დათმობია ფართედ ადგილი საკავშირო აღმშენებლობის კითხვებს და ადგილების გამოცდილებას. ამის უმთავრესი მიზეზია ის, რომ კავშირის აქტივი (გარდა ცენტრში მომუშავე ღმნიშვნელო რიცხვისა) თითქმის არავითარ მონაწილეობას არ იღებდა ჟურნალის ამ განყოფილებაში. რათა გაზიარდეს და გაუმჯობესდეს „კავშირის აღმშენებლობა“, ამისათვის საჭიროა კავშირის როგორც ცენტრში, ისე ადგილობრივად მომუშავე აქტიურმა მუშაკებმა მიიღონ უშუალო მონაწილეობა ამ განყოფილებაში და სისტემატიურად მოათავსონ როგორც სადისკუსიო ხასიათის წერილები, ისე გამოცდილებანი (სერიოზული მიმოხილვა-ანგარიშები) კავშირის ადგილობრივი ორგანიზაციების. დღემდე ეს არ იყო და შემდეგში მთელი

აქტივის დაინტერესება საკავშირო განყოფილებით აუცილებლად უნდა მოხდეს. „კავშირის აღმშენებლობა“-მ უნდა გასწიოს რუსეთში გამომავალ „ახალგაზრდა კომუნისტი“-ს მაგიერობა.

11. ასეთივე მდგომარეობაშია „ბავშთა განყოფილება“, სადაც გარდა საზღვარგარეთის ქრონიკისა, ადგილობრივი ხასიათის მასალები არ მოთავსებულა მაშინ, როდესაც ბავშთა კომუნისტური ორგ. მშენებლობა საქართველოში ახალი მოვლენაა და ამ ორგანიზაციის ორგანიზაციული და სოციალურ აღმზრდელობითი კითხვები ჯერ კიდევ მოუგვარებელია, ბუნდოვანია. ამიტომ ბავშთა კომუნისტური ჯგუფების მომუშავენმა და ამ დარგში გამოცდილების მქონე აქტივისტებმაც მზრუვალე მონაწილეობა უნდა მიიღონ „ბავშთა მოძრაობის“ განყოფილებაში, რაც დღემდე არ იყო და რაიც საგრძნობ უარყოფით ბეჭედს ასვამდა კავშირის მუშაობას ამ დარგში.

12. ჟურნალში უნდა განახლდეს და საჭირო დონეზე დადგეს განყოფილება „თვითგანვითარება“, რომელსაც უნდა მიეცეს სპეციალურ მეთოდური ხასიათი. იქ უნდა გაშუქდეს კერძო და კოლექტიურ თვითგანვითარების, საკლუბო და წრის მუშაობის საკითხები.

13. „კრიტიკა და ბიბლიოგრაფია“-ს განყოფილება კიდევ მეტად უნდა გაუმჯობესდეს. არაპროლეტარულ კულტურისა და მიმდინარეობისადმი დამოკიდებულება უცვლელი უნდა დარჩეს.

14. ამგვარად „ახალგაზრდა ლენინელი“ რაც შეიძლება მეტად უნდა დაუახლოვდეს მკითხველ მასას, გაუწიოს ანგარიში მის მომზადებას და მოთხოვნილებას. გაძლიერდეს აქტივის ყურადღება „ახალგაზრდა ლენინელი“-სადმი; აქტივი უფრო მეტ სერიოზულად უნდა მოეპყრას თავის ჟურნალს, დაინტერესდეს მისით, გაუწიოს მას შესაფერი მატერიალური დახმარება და გააერცელოს ის მრავლად კავშირის და ახალგაზრდობის ფართე მასაში. მეორე მხრივ, უნდა მოგვარდეს ჟურნალის სისტემატიური გამოშვება, შემოიკრიბოს მის გარშემო კომუნისტური ახალგაზრდობა და საუკეთესო პარტიული ძალები, გაუმჯობესდეს ტექნიკურად და გახდეს ახალგაზრდობის ნამდვილი ჟურნალი.

საქართველო

მ. პოპროვსკი.

ლენინი, როგორც რევოლუციონერ პოლიტიკოსი.

(სამაზრო კომიტეტის მდივანთა კურსებზე წაკითხულ ლექციებიდან).

ამხანაგებო!...

მე ვფიქრობ, რომ ამის შესახებ ახალს ვერაფერს გეტყვით. მე მინდა შევჩერდე ორ კითხვაზე, რომლებსაც, ჩემი აზრით, ჯერ-ჯერობით არავინ შეხებია არც სტატიებში, არც სიტყვებში, თუმცა წაკითხვა ყველა იმ სტატიებისა, რომლებიც უკანასკნელ დროში ვლადიმერ ილიასძის შესახებ დაიწერა, ყოვლად შეუძლებელია. რასაკვირველია, შესაძლებელია იყოს დაწერილი სტატიები იმ თემაზედაც, რომელზედაც მე მინდა ვილაპარაკო. ამას გარდა, თუმცა ამხ. ზინოვიევა დაჰგმო ზოგიერთების მისწრაფება იმის შესახებ, რათა ლენინის შესახებ რამდენიმე ისტორიული პარალელი გაეტარებინათ (ამხ. ზინოვიევა თავის სიტყვაში საბჭოთა ყრილობაზე სიტყვა, რომ „ბურჟუაზიული მწერლები“ დაეძებნენ ლენინის პარალელებს წარსულში), მაგრამ ჩემი აზრით, ეს პარალელები ფრიად საინტერესოა, იმიტომ რომ ისინი მკაფიოთ გვისურათებენ ილიჩის პიროვნებას და მნიშვნელობას.

პირველი საკითხი მდგომარეობს შემდეგში: სახელდობრ, რამ შეუწყო ხელი ლენინის ბელადთა გახდომას? ჩვენ, მარქსისტები, პიროვნებას არ ვსთვლით ისტორიის შემომქმედლად. ჩვენთვის პიროვნება არის ის აპარატი, რომლის საშუალებით ისტორია მოქმედობს. შესაძლებელია, ოდესმე ეს აპარატები ხელოვნურად იქნეს შექმნილი, როგორც ჩვენ ეხლა ხელოვნურად ვაშენებთ ელექტრონის აკუმულიატორებს,*) მაგრამ ჯერ-ჯერობით ეს ასე არ არის. ჯერ-ჯერობით ეს აპარატები, რომელთა საშუალებით ისტორია მოქმედობს, საზოგადოებრივ პროცესის ეს აკუმულიატორები იბადებიან სტიქიურად. საკითხი იმაშია, თუ რა გვარი თვისებები ხდის ადამიანს ბელადთ. ჩემი შეხედულებით ამ საკითხის გასაღებს გვაძლევს თვით ლენინის პიროვნება და ზოგიერთი პარალელები, რომელთა გატარება შეიძლება ლენინსა და სხვა პოლიტიკურ მოღვაწეთა შორის.

მე ვფიქრობ, რომ ილიჩის ძირითად თვისებას შეადგენს ეხლა, როცა ვიცქირებით წარსულისაკენ, მისი განუსაზღვრელი პოლიტიკური სიმამაცე. პოლიტიკური

სიმამაცე—ეს არ არის ის, რასაც ჩვეულებრივად გამბედაობას უწოდებენ. რევოლუციონერთა შორის მრავალია გამბედავი, რომელთაც არ ეშინიათ არც საბრძოლელასი, არც თოკის, არც კატორღის. მაგრამ მათ ეშინიათ აიღონ თავისი პასუხისმგებლობის ქვეშ დიდი პოლიტიკური საკითხების გადაწყვეტა. ილიჩის დამახასიათებელ თვისებას შეადგენდა ის გარემოება, რომ მას არ ეშინოდა აეღო თავისი პასუხისმგებლობის ქვეშ პოლიტიკური საკითხის გადაჭრა, რაგინდ დიდი მასშტაბისა ყოფილიყო იგი. ამ მხრივ მას ვერ შეაჩერებდა ვერაფერი. თავისი პასუხისმგებლობით გადადგამდა ისეთ ნაბიჯებს, რომელთაგან დამოკიდებული იყო არა მარტო მისი პარტინების, მი.ი პარტიის, არამედ მთელი ქვეყნის და რამოდენიმე მსოფლიო რევოლუციის ბედიც. ეს იმდენად არაჩვეულებრივი მოვლენა იყო, რომ ყოველთვის ილიჩი თავის გამოსვლებს იწყებდა ხოლმე ძლიერ პატარა ჯგუფთან ერთად, იმიტომ რომ ძალიან ცოტანი იყვნენ ისეთი კადნიერები, რომელნიც ბედავდნ მისი გზით სვლას. მოვიგონოთ 1904—5 წლების შეიარაღებულ აჯანყების ისტორია. ეს სურათი ჩვენ ბუმბერაზულად გვეჩვენება ამ ემად, როცა ვიცით ისტორიის შემდეგი მსვლელობა, მაგრამ თანაჰედროვეებ* იგი სასაცილოდ ეჩვენებოდათ. დახეულ პიდეაკიანმა ადამიანმა, რომელიც ქ. ქენევაში იჯდა, სამკვდრო-სასიცოცხლო ომი გამოუცხადა—იციოთ ვის?—რუსეთის თვითმპყრობელობას, რომელიც მართავდა 120 მილიონიან ქვეყანას და რომელსაც ყავდა რამდენიმე ასი ათასი ჯაშუში და რამდენიმე მილიონი ხიშტი. მან გამოიწვია ასეთი ბუმბერაზი ბრძოლაში. მე მახსოვს, როგორ უყურებდა ამ გარემოებას ბურჟუაზიული პროფესურა. იქ სიტყვა „ამხანაგა“ ხმარობდნ დაცივნის კილოთი. ეს ნამდვილი სისულელეა. ის ადამიანი, რომელიც ლენინს მიყვება, ერთი იმ სულელთაგანია, რომელიც ფიქრობს, რომ რუსეთში შეიძლება შეიარაღებულ აჯანყების მოწყობა. ლენინი არ შეუშინდა ამ დაცივნას, საზოგადოთ არ შეუშინდა იგი ამ ამოცანის სიდიადეს, არ შეუშინდა იმასაც, რომ ეს იყო მოწოდება სისხლის ღვრისაკენ და რომ საკმაო სისხლი დაიღვრებოდა. მიუხედავთ იმისა, რომ პირველი ცდა დამარცხდა, ილიჩი სულთ არ დაცემულა. ბევრი იყო ისეთი, რომელიც

*) აკუმულიატორი — იარაღი, რომელიც აგროვებს მექანიზრან ელექტროულ ძალას. რ. დ.

1905 წლის დეკემბრის შემდეგ ამბობდა ისტერიულად, რომ ეხლა ლენინს მხოლოდ ის დარჩენია, რომ შუბლი ტყვიით გაიგმროს, — მაგრამ მას შუბლი ტყვიით მაინც არ გაუგმირავს. პირველი არ მოხერხდა — მოხერხდება მეორე, მესამე. 1917 წლის თებერვალმა გაამართლა ლენინის ეს ტაქტიკა, შეიარაღებულ აჯანყებისაკენ მოწოდების ტაქტიკა.

ეს არის ერთი მხარე. მას ქონდა პოლიტიკური სიმამაცე მეორე მხრივაც. პირველი რევოლუცია დამარცხდა. დაიწყო რევოლუციის რიგების დაშლა. დაიწყო კამათი იმის შესახებ, ვიმყოფებით თუ არა რევოლუციის პატარა პაუზის წინაშე — ეს იყო რევოლუციონერთა დიდი უმრავლესობის შეხედულება, — თუ დადგა ხანგრძლივი ანტრაქტი (შესვენების დრო), როცა საჭიროა სხვანაირად მოწყობა, როცა უნდა მოვიხსნათ გრიმი, გავიძროთ რევოლუციონური ტანსაცმელი და გავიქეთოთ ახალი გრიმი? ილიჩმა ერთბაშად ვერ გადასწყვიტა კითხვა ანტრაქტის სასარგებლოდ, მაგრამ დაახლოებით ერთი წლის აწონ-დაწონის შემდეგ იგი მივიდა იმ დასკვნამდის, რომ ეს პაუზა კი არა ხანგრძლივი ანტრაქტია. საჭიროა მოწყობა მშვიდობიან დროის მიხედვით და აი ის აღამიანი, რომელიც მოუწოდებდა შეიარაღებულ აჯანყებისაკენ, იწყებს მოწოდებას: — ვიკითხოთ გაზეთი „როსია“, სადაც იბეჭდებოდა სტენოგრაფიული ანგარიშები სახელმწიფო სათათბიროს სხდომების შესახებ. ამის გამო ბევრი დასცინოდა ლენინს — ამ შემთხვევაში დასცინოდნენ არა ბურჟუაზიული წრიდან, არამედ ჩვენივე ამხანაგები ვინ არ დასცინოდა მას, ვინ არ ოხუნჯობდა მის სახელით? აღამიანმა დაჰკარგა ანდამატისებური მიმზიდველი თვისება. მას რევოლუციონერის არასფელი არ შერჩა. ხშირად გაიგონებდით ხოლმე, რომ უნდა გამოვიწვიოთ ფრაქცია, ლიკვიდაცია უნდა უქოთ სათათბიროს ფრაქციას, ეხლავე უნდა მოუწოდოთ ხალხს შეიარაღებული აჯანყებისაკენ. მე არ დავასახელებ ზოგიერთ პირებს, მაგრამ არ შემძლია დავივიწყო ის გარემოება, თუ როგორ ერთი ამხანაგი, რომელიც ეხლა ჩინებულად მუშაობს ერთ-ერთ საკავშირო რესპუბლიკაში, გამოდიოდა პარიზის ემიგრანტთა შორის სიტყვით, რომელშიდაც მოუწოდებდა დაუყონებლივ შეიარაღებულ აჯანყებისაკენ. მისი შეხედულებით ყოველივე მზათ იყო აჯანყებისათვის, მართალაა, ცოტა ხნით რევოლუციამ დაისვენა, მაგრამ იგი ეხლავე ამოძრავდება და დაიწყებს ღელვას იმგვარადვე, როგორც წინადა. სხვათა შორის, მეც ვიყავი ასეთების რიცხვში. მე მივედი ილიჩთან და მქონდა მასთან ხანგრძლივი საუბარი ორი საათის განმავლობაში, — შესაძლებელია, ეს იყო ყველაზე უფრო ხანგრძლივი საუბარი, რომელიც მე მასთან მქონდა. მე მას ვუმტკიცებდი, რომ იმ გეზს, რომელსაც იგი ადგება, პირდაპირ რეფორმიზმის და რევოლუციონიზმის ჭაობისაკენ მივყავართ, რომ ის რუსეთის მუშის ერეკება რევოლუციიდან ბერნშტეინიანელები*) ბანაკში. ილიჩმა მიპასუხა, რომ რუსეთის ისტორია სრულ გარანტიას იძლევა იმისას, რომ რუსეთის მუშა სრულიად უზრუნველყოფილია ასეთი გადახრისაგან. ჩვენში, ამბობდა ის, ისე გამწვავებულია კლასობრივი წინააღმდეგობა, რომ ერთი წუთითაც და-

საშვები არ არის, რომ რუსეთის მუშა გაყვება რეფორმისტებს. იგი იმავე დროს იცავდა ლეგალურ პრესას და სათათბიროს ფრაქციას. „სათათბიროს ჩვენ გამოვიყენებთ“. მე მას არ დავეთანხმე და გადავედი ჯგუფში „კვერიოდ“-ში. თუმცა მე არ ეიზიარებდი ჩემ მიერ დასახელებულ ამხანაგის შეხედულებას, რომ ეხლავე შესაძლებელია შეიარაღებულ აჯანყების მოწყობა, მაგრამ მე ვფიქრობდი, გაივლის 3-4 წელი და ისევე დადგება რევოლუციონური სიტუაცია (მდგომარეობა). მე შეხედულებაში მქონდა ომის პერსპექტივა, რომლის ნაკვთი მაშინ საკმაოდ ნათლად იხატებოდა; ამ ომს მუშათა მოძრაობა უნდა ამოეღო „მშვიდობიან კალაპოტიდან“. განა ღირდა მთელი პარტიის გადახალისება, განა ღირდა, ამხ. ბუხარინის სიტყვებით რომ ვილაპარაკოთ, მოგვეხდინა პარე-დარევა, პარტიაში გათიშვა იმისთვის, რომ 3-4 წლით გადაეხალისებულყოფიოთ? ეს ისეთი ოპერაცია არის, რომელიც ხარჯებს ვერ აანაზღაურებს. შემდეგ რა მოხდა? სახელდობრ, ომის დროს ფრაქცია გამოყენებულ იქნა ძალიან მოხერხებულად. კიდევ უფრო უკეთ გამოყენებულ იქნა ლეგალური პრესა. მაგ., პიტერის „პრავედა“-ში გამოიწვია გაფიცვები ხარკოვში. ხარკოველი მბეჭდავები გაფიცნენ მას შემდეგ, რაც „პრავედა“-ში დაიბეჭდა ცნობები ხარკოვის გუბერნიის სხვა წარმოებებში მომხდარ გაფიცვების შესახებ. ხარკოვში, ადგილზე, მათ არ შეეძლოთ ერთმანეთ შორის კავშირი დაეჭირათ. ყოველგვარი ორგანიზაცია ჩახრჩობილი იყო. პიტერიდან „პრავედას“ შეეძლო ღირიყრობა, და ძალიან მოხერხებულად. ამგვარად სათათბიროს ფრაქცია და ლეგალური გაზეთებიც საუკეთესოდ იქნენ გამოყენებული და, უეჭველია, დიდი როლი ითამაშეს იმ პროლეტარულ მოძრაობაში, რომელიც დაიწყო ლენის ამბების შემდეგ და დამთავრდა 1914 წლის ზაფხულით, რაც მართლაც რევოლუციას გვაგონებდა. რომ არ ყოფილიყო ლეგალური პრესა და სათათბირო ფრაქცია, არასფერი ამის მზავსს ადგილი არ ექნებოდა. იატაკქვეშ მოაუშვავე წრეები ამას ვერ შესძლებდნენ. მაგრამ იგი ზედმეტად სრულიად არ აუასებდა „შესაძლებლობებს“. გაზეთებში გაკვრით აღიზიანა ცნობა იმის შესახებ, თუ როგორ აძლედა ილიჩი ინსტრუქციებს სათათბირო ფრაქციას, როგორ ესაუბრებოდა იგი ამხ. ბადაევს. ბადაევი მივიდა ილიჩთან სათათბიროს ფრაქციიდან საკითხის გადასაჭრელ თ, თუ როგორ ელაპარაკნა მას რაღაც საკმაოდ რთულ კადეტურ პროექტის შესახებ. ილიჩმა გადინახარა და უთხრა (დაახლოებით): „რა დარი გება გინდა, აღი პირდაპირ ტრიბუნაზე და შეუტეოთ ჯურჯებს. სათათბიროში შენ იმისთვის! გაგზავნეს, რომ იქ გაისმოლეს მუშის ხმა, ეს კი მიანდევ ფრაქციასთან არსებულ ლიტერატურულ წრეს, იგი ყველა ანას დაამუშავებს, შენ კი ამაზე თავს ნუ იმტვრევ. ეს სრულიად არ არის საჭირო“. ილიჩი სწორედ აუასებდა ფრაქციის როლს; იგი მას უტკეროდა, როგორც ერთგვარ რუპორს, რომლის საშვალეობით მუშათა კლასს შეეძლო ლაპარაკი. ასეთი რუპორი აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენდა. მაგრამ იმისათვის, რომ სახელმწიფო სათათბიროსკენ გადახრა მოეხდინა, ილიჩისათვის საჭირო იყო ჰქონოდა მას განსაკუთრებული პოლიტიკური სიმამაცე უფრო მეტი, ვიდრე იმისთვის, რაიც საჭირო იყო შეიარაღებულ აჯანყებისაკენ მოწოდებისთვის. მას მენშევიკს უწოდებდნენ დაუფარავად და ეუბნებოდნენ: რა განსხვავებაა თქვენსა და მარტოვს შორის? მაგრამ განსხვავება ძლიერ დიდი იყო.

*) ბერნშტეინიანელები — გერმანელ სოც.-დემ. ბერნშტეინის მიმდევრები, რომელნიც მარქსის მოძღვრებაში ზოგიერთ დებულებებს უარყოფდნენ და მხოლოდ მის გადასინჯვას, რევიზიას; ამიტომ მათ უწოდებდნენ კიდევ რევიზიონისტებს.

სწორედ იგივე ისტორია განმეორდა ბრესტის საკითხში. ცენტრალური კომიტეტი ყოველთვის ოფიციალურად აწარმოებდა რევოლუციონურ ომს. ჩვენ გვზრდიდნენ ამ მიმართულებით. ბრესტში მე მქონდა ძალიან ამაღლელებელი, თითქმის ტრალიკული, საუბარი ჩვენს სამხედრო ტყვეებთან, რომელნიც მეკითხებოდნენ მალე დაბრუნდებიან ისინი სამშობლოში თუ არა. მე იმათ უპასუხე: „ამხანაგებო, იქონიეთ მოთმინება, — ძალიან ჩქარა ეს არ იქნება, იმიტომ რომ გერმანელები გვიყენებენ მიუღებელ პირობებს. ჩვენ არ შეგვიძლია მუხლი მოვიდრიკოთ გერმანიის იმპერიალიზმის წინაშე. ჩვენ ვიბრძოლებთ“. წარმოიდგინეთ, ეს უბედური ადამიანები, რომელთაც დიდი ვაი-ვაგლახი გამოიარეს დიდი ხნის ტყვეობაში, დამეთანხმნენ მე. იმათ გამაცილეს მე შემდეგი სიტყვებით: „დიახ, დიახ, ამხანაგო, არ დაუთმოთ! ჩვენ მოვითმენთ“. ასე რომ სრულიად სერიოზულად — არ მინდა ვიხმარო ესერების ტერმინი, — ჩვენ გვქონდა სახიფათო განწყობილება, ჩვენ ვიცოდით, რომ ამ რევოლუციონურ ბრძოლაში ბევრი ჩვენთაგანი დაიღუპება. ჩვენ არ ვიცოდით, რომ ილიჩი ამ დროს ცენტრალურ კომიტეტში უკვე პროტესტს აცხადებდა რევოლუციონურ ფრაზის წინააღმდეგ და ამბობდა, რომ ომის გაგრძელება არავითარ საჭიროებას არ წარმოადგენს, რომ იგი საბჭოთა რუსეთს დარბევის მეტს არაფერს არ მისცემს. ამიტომ, როცა ილიჩის ინიციატივით ცეკამ მიიღო გერმანიის ულტიმატუმი, ჩვენთვის ეს გარემოება მოულოდნელი იყო იმგვარადვე, როგორც მოწმენდილ ციდან მუხის დაცემა. მე მახსოვს, იქნებ ალელვებული ვიყავი, რომ ვერ შევსძელი მივსულიყავი ილიჩთან თავრიდის სასახლის ეკატერინეს დარბაზში და მივსალმებოდი მას. მე მეგონა, რომ მოხდა მორალურად რაღაც საშინელება, რომელსაც არავითარი საზღვარი არ ჰქონდა. ამით აიხსნება შემარცხენე კომუნისტთა ჯგუფის გამოყოფა, რომელიც ისწრაფოდა ფაქტიურად აღიარებულ ლოზუნგის განხორციელებისაკენ, — რადგან ჩვენ ბრესტში მოვაწერეთ რა ხელი და განაცხადეთ, რომ ომს ვსწყვეტთ, მაგრამ ზავს მაინც არ ვდებთ; ამით ნამდვილად დაეადექით რევოლუციონურ ომის გზას იმ შემთხვევისათვის, თუ გერმანია თავს დაგვესხმოდა, — ეხლა, როცა ჩვენ თავს დაგვესხენა ამ ყაჩაღურ თავდასხმისათვის პასუხი უნდა გავცეთ. ჩვენ ვეკითხებოდით გერმანიის ოფიცრებს ბრესტში: შესაძლებელია თუ არა გერმანელების გამოლაშქრება ჩვენს წინააღმდეგ. მე მახსოვს ერთი ოფიცრის პასუხი: — „ჩვენ ყაჩაღები არა ვართ“. ამ ყაჩაღურ თავდასხმის საპასუხოთ ჩვენ, თითქოს, დაგვრჩა მხოლოდ ერთი — თავისდაცვა. უეცრად ილიჩი ამბობს: არა თავისდაცვა, არამედ დამორჩილება. ვიმეორებ, რომ ამისათვის საჭირო იყო უდიდესი პოლიტიკური სიმამაცე, ღრმა რწმენა, რომელიც უკარნახებდა მას, რომ სხვა გამოსავალი არ არის.

იმ დროს პიტერში დიდი აღურთოვანება იყო მუშებს შორის. მთელი ქარხნები მოდიოდნენ წითელ გვარდიაში ჩასაწერად. მე ჩამოვედი მოსკოვში, აქ გამოვიდიოდი მუშათა კრებებზე და დავინახე, რომ განწყობილება 50% დაბლა იდგა, რომ მოსკოვის პროლეტარიატსაც არ სურს რევოლუციონური ომი, გლეხებზე კი ლაპარაკიც ზედმეტია. ნათელია, რომ ომი უმიზნოა, მიუხედავად იმისა, სწორი იყო თუ არა ილიჩის ხაზი, რომელიც გაამართლა გერმანიის რევოლუციამ, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, შეუძლებელი იყო ომის გაგრძელება, როდესაც მა-

სას არ სურდა ბრძოლა. ილიჩი ამ შემთხვევაში საესებით მართალი იყო. მაგრამ პარტიის ზედა ფენებში განწყობილება ისეთი იყო, რომ საჭირო იყო დიდი პოლიტიკური სიმამაცე, რომ თავის თავზე პასუხისმგებლობა აეღო და რევოლუციონურ ომის საერთო ატმოსფეროში ეთქვა: „არა, ზავი უნდა ჩამოვადგოთ, რაც უნდა დაჯდეს ეს“.

აი, სამი მაგალითი, რომელიც, ჩემი აზრით, ახასიათებს ლენინის ამ მხარეს. შეადარეთ ეხლა ბოლშევიკების ბელადს სხვა პარტიების ბელადები. აიღეთ ესერები. ისინი უეჭველად გამბედავები არიან. ჩვენ ისინი გავასამართლებთ. ესერების პროცესზე მე გამოვედი როგორც პროკურორი და სრულიად ობიექტურად შემოძლია ვსთქვა, რომ მათ პროცესზე თავი მშვენივრად ეჭირათ, მიუხედავად იმისა, რომ 90% დახვრეტა მოელოდათ. ესერები ხელისუფლებას ჩაუდგენ სათავეში 1917 წელს. იმათ დროშაზე ეწერა: „მიწის სოციალიზაცია“. განახორციელეს მიწის სოციალიზაციის ღოზუნგი? სრულიად არა. ისინი ამ პრობლემის გარშემო ფუსფუსობდნენ, ამბობდნენ, რომ შეიკრიბება დამუშავებელი კრება და მიწის დაურიგებს გლეხებსო. მაგრამ ოდნავათაც ვერ დააჩქარეს დამუშავებელი კრების მოწვევა და ნებას აძლევდნენ კადეტებს, რომ მათ ყოველნაირად გაეკიანურებიათ მისი მოწვევა. ბოლოს და ბოლოს თვით ოქტომბრის წინა დღეებში დაიწყეს გლეხთა კომიტეტების გარეკვა, რადგან გლეხთა კომიტეტებმა იწყეს მიწის ხელში ჩაგდება. რა იყო აქ საჭირო? პირადი სიმამაცე? ეს ესერებს საკმაოდ მოეპოვებოდათ. საჭირო იყო პოლიტიკური სიმამაცე და გაცილებით უფრო ნაკლები, ვიდრე ბრესტის ზავის დროს. გაცილებით უფრო ადვილია მამულების ჩამორთმევა, ვიდრე მოწოდება შეიარაღებულ აჯანყებისაკენ 1905 წელს. საკმარისი იყო იმის თქმა, რომ მემამულეებს მიწები ერთმევა და ისინი გადადიან გლეხების ხელში. არაფერი ამის მზგავსი არ ყოფილა. აიღეთ მასლოვის ესერული პროექტი, რომელიც გამოშვებული იყო ოქტომბერში. იგი ისეა შედგენილი, რომ მემამულეებს შეეძლოთ მთელი თავისი ადგილების შენარჩუნება, იმიტომ რომ მესაკუთრეს რჩებოდა მიწის საკმაო რაოდენობა, რომელიც მას, მის ოჯახს და მის მამულში ყველა მომუშავეს ეყოფოდა. ამ შემთხვევაში რის ჩამორთმევა შეიძლებოდა? ვერაფერს ვერ ჩამოვართმევდით. ამას თან მისდევდა ყოველნაირი შენიშვნები: თუ მეურნეობა კულტურულია, თუ მასში რაიმე გაუმჯობესებას აქვს ადგილი — ასეთ შემთხვევაშიც ხელს ვერ ახლებდით. მაშ რა გადაცემოდა გლეხებს? გლეხების ხელში გადადიოდა ის მიწები, რომლებიც გლეხებს ქონდათ აღებული იჯარით, ესე იგი სწორედ ის, რასაც კადეტები იძლეოდნენ. ეს იყო მასლოვის პროექტი, რომელიც არ განხორციელდა. ამის გატარებაც კი ვერ მოახერხესა ი პარალელი.

აღეთ ესერების ლიდერი ჩერნოვი. იგი იყო ციმერვალდელი, ესე იგი ზავის მომხრე, ომის მტერი. იგი იყო მთავრობაში, იყო მინისტრი. — ომი კი ისევ გრძელდებოდა და მას ერთხელაც (კერენსკი თავის სტატიებში ამას გესლიანათ ხაზს უსვამდა. ჩვენში, — ამბობდა იგი, სამინისტროში სრული თანხმობა არსებობს) ომის წინააღმდეგ ხმა არ მიუცია, შეტევის წინააღმდეგ ხმა არ მიუცია, სიკვდილით დასჯის წინააღმდეგ ფრონტზე ხმა არ მიუცია, ციმერვალდელი კი იყო და, უნდა ვიფიქროთ, გულწრფელად მე არ მაქვს საწყალოდ გაუქრო. რომ ჩერნოვი გულწრფელი ადამიანი არ არის, რომ იგი ატყუი-

ლებდა ხალხს, ნამდვილათ კი გულში თავდამცველი (ობო-რონეცი) იყო. არა, იგი პირდაპირ პოლიტიკურად მამა-ცი ვერ იყო. მას პოლიტიკური გამბედაობა არ ჰქონდა და ამიტომ, როგორც ბელადი, უფარგისი იყო.

აი, ძირითადი ღირსება ილიჩის, როგორც ბელადის. მაგრამ, რასაკვირველია, ეს ცოტაა. აქ ჩვენ გვიხდება ლაპარაკი მის თვისებების შესახებ, რომელნიც ავსებენ პირველს. ეს არის უპირველესად ყოვლისა მისი განუზომელი გამჭრიახობა, რომელმაც უკანასკნელ ხანებში ჩემში აღძრა ერთგვარი ტრუმორწმუნოებითი გრძნობა. მე მასთან ხშირად მქონდა საუბარი პრაქტიკულ საკითხების შესახებ; ყოველთვის მამარტებდა და მას შემდეგ, რაც რომ ეს ოპერაცია შეიდგურ განმეორდა, მე ვამათს თავი დაეანებე და დაეპოროჩილე ილიჩს, თითქმის, როცა ლოლიკა ამბობდა—ასე არ უნდა მოქმედება, — ვფიქრობდი, მან უკეთ იცის, იგი სამ არშინზე მიწაში იტყირება. მე ვერ ვხედავ. ეს მისი განსაკუთრებული გამჭრიახობა გამოიმჟღავნა არა ერთხელ და ყველაზე უფრო ხელშესახებათ იმ ფაქტზე, რომელსაც ყვ.ლანი ვიცნობთ,—კამათში წესდების პირველ პარაგრაფის შესახებ. ეხლა ჩვენ ვიცით, რომ აქ საკითხი იმ გზით იყო მიმართული, თუ რა მიმართულებით უნდა წასულიყო პარტია, იქნება პარტია დასავლეთ ევროპის პარლამენტარულ ტიპის გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის მზგავსი, თუ ეს იქნება მუშათა და ინტელიგენციის ძალების სრულიად ისეთი თავისებური შეკავშირება, ისეთი თავისებური შეჯგუფება, რომელსაც ეწოდება ბოლშევიკური პარტია და რომელიც წარმოადგენს, როგორც გამოცდილებამ გვიჩვენა, ერთად-ერთ საშვალეებას კომუნისტურ რევოლუციის ჩასატარებლად. სხვა საშვალეება არ არის, იმიტომ რომ ასეთი პარტიის ორგანიზაციის პრობლემის გადასაჭრელად იბრძვის მთელი ქვეყნის პროლეტარიატი. ეხლა ეს ძნელი გასაგები არ არის. ნუ თუ ყველამ გაიგო 1903 წელს ის უმნიშვნელო უთანხმოება, რომელიც ბოლშევიკებსა და მენშევიკებს შორის დაიწყო? არა მარტო გარეშენი, არამედ ჩვენც, „ახალგაზრდა“ პარტიულებიც, ვერ ვიცავით გარკვეული ამ საკითხში. კბილების ღრქნა, ლანძღვა-გინება წესდების პირველი პარაგრაფის რედაქციისთვის იყო. სამი სიტყვის გამო ერთმანეთს თავზე ლაფს ასხამდენ. რა საძაგელი სურათია! ნამდვილად კი აქ წყდებოდა პარტიის მთელი ბედის საკითხი. რომ ჩვენ მარტოვის რეცეპტის მიხედვით პარტიაში შემოგვერეკა ინტელიგენცია, ყველა პროფესიორები და სტუდენტები, როგორც ოცნებობდა მარტოვი, იმ შემთხვევაში პარტია გადიქცეოდა სუსტ, მცონარე ინტელიგენტურ ორგანიზაცი-ათ, რომელიც ვერასოდეს ვერავითარ რევოლუციას ვერ მოახდენდა. საგულისხმო ფაქტია, რომ მარტოვმა შემდეგში შეიგნო ეს. და ის, მარტოვი, რომელიც იცა-და წესდების პირველ პარაგრაფის თავის რედაქციას, რომლის მიხედვით პარტიაში უნდა შესულიყვნენ პროფესიორები და სტუდენტები, შეამჩნია რა 1907 წ. ლონდონის ყრილობაზე ბოლშევიკურ დელეგაციაში 2 პროფესორი, თავს დაესხა მათ და გაიძახოდა იმის შესახებ, თუ როგორ ღუპავს პარტიას ეს ორი პროფესორი (აღსანიშნავია, რომ ორივე საცხებათ ემორჩილებოდნენ პარტიულ დისციპლინას). იმათ პარტია არ დაუღუპავთ, მაგრამ მაინც არ შემიძლია არ ვსთქვა: ერთი ამ პროფესორთაგანი იყო როც-კოვი, რომელიც ეხლა ჩვენთან არ არის. ასე რომ ლენინის პროგნოზი პროფესიორების შესახებ აღმოჩნდა სწორი.

აი, თქვენ, ილიჩის გამჭრიახობის ერთი მაგალითი, — წესდების პირველი პარაგრაფი. შეგვიძლია მოვიყვანოთ მისი კამათი ბოგდანოვთან, სადაც მან აღმოაჩინა პოლიტიკურ მარცვალთა გროვა ჩენჩოშა, რომელსაც თითქოს არავითარი დამოკიდებულება არ ჰქონდა პოლიტიკასთან. ამისათვის საჭირო იყო გამჭრიახობა. როდესაც ილიჩმა დაუწყო კამათი ბოგდანოვს ემპირიო-მონიზმის შესახებ, ჩვენ მხრების აჩეჩათ ვამბობდით, რომ საშლვარგარეთ ლენინი უსაქმობის გამო ცოტათი აცდა თავის კალაპოტს. მოიწიტი კრიტიკულია. რევოლუციის ალი თანდათან ქრება, სდგას საკითხი ტაქტიკის ძირითადად შეცვლის შესახებ, ამ დროს კი ილიჩი ნაციონალურ ბიბლიოთეკის წიგნებში ჩაეფლო, მთელ დღეებს ატარებს იქ და შემდეგ სწერს ფილოსოფიურ წიგნს. კინკლაობას საზღვარი არ ჰქონდა. ბოლოს და ბოლოს ილიჩი მართალი გამოდგა. „რაბოჩიაი პრავდა“ გამოდის, თუმცა თვით ბოგდანოვი მასში მონაწილეობას არ ღებულა, მაგრამ ეს ხელს არ უშლიდა, რომ იგი გამოსულიყო ბოგდანოვშინიდან. კოლექტივისტების ძველი პლატფორმა იმგვარად არის დაწერილი, რომ მათში არის ბოგდანოვის ყველა იდეები, ასე რომ აქაც ილიჩი სამ არშინზე იხედებოდა და ის შორიდან ყნოსავდა, აღწევდა ისეთ სიღრმემდე, სადამდის არასოდეს არც ერთ ჩვენგანს არ მიუღწევია.

შემდეგ თვით რევოლუციის დროს, როგორ ლაპარაკობდა ის სახელმწიფოებრივ კაპიტალიზმის შესახებ 1918 წელს, როგორ წინასწარმეტყველობდა ის ახალ ეკონომიურ პოლიტიკის შესახებ ჯერ კიდევ თავის ბრაშოურაში — „მემარცხენეობის ბავშური აუადმყოფობა კომუნიზმში“, სადაც არის ფურცლების მთელი რიგი იმის შესახებ, თუ როგორ წერილ წარმოებისაგან ავტომატიურად იზრდება წერილი ბურჟუაზია და ავტომატიურად იზრდება კაპიტალიზმი, — ყველა ეს თქვენ იცით და ამაზე შეჩერება არ ღირს. ეს ცოტათ თუ ბევრათ თქვენ გახსოვთ. ეს არის მისი მეორე თვისება, რომელიც განუწყვეტლათ არის დაკავშირებული პირველ თვისებასთან, იმიტომ რომ დიდი საქმეების შესახებ გადაწყვეტილებათა მიღების უნარი არსებითად ჰქონდა იმასაც, რომელსაც ილიჩის გულის მოსაგებათ ფრანგული გაზეთები ადარებდნენ მას, ე. ი. ნაპოლეონსაც. ნაპოლეონს პოლიტიკური ბელადის ეს უნარი ჰქონდა, მაგრამ პოლიტიკური აღლო ნაპოლეონს არ ჰქონდა, რის გამო იგი მთელი თავისი სისტემით დამარცხდა. იგი იყო დიდებული, იდეალური სამხედრო ორგანიზატორი და ამ მხრივ, შესაძლებელია, იგი ილიჩზე მაღლა იდგა. ილიჩი ვერ შესძლებდა იმას, რაც მოიმოქმედა ნაპოლეონმა, როცა იგი 1815 წელს უიარალო გემით ჩამოვიდა საფრანგეთში, სადაც არ იყო არც არმია, არც სამხედრო მასალები და სამი თვის შემდეგ იმ საუკუნეში, როცა არ იყო არც ტელეგრაფი, არც რკინის გზები, იდგა საზღვარზე 200.000 ზიშტით, ისეთი ზიშტებით, რომელთაც სასტიკათ დაამარცხებს მშვენიერი პრუსიის არმია და ლამის ინგლისის არმიაც გაანადგურეს. ეს იყო სამხედრო ხელოვნების შედეგრი. ნაპოლეონს ჰქონდა დიდი პოლიტიკური გამბედაობა და ორგანიზატორული ნიჭი, მაგრამ მას არ გააჩნდა პოლიტიკური აღლო. მან ვერ შეიგნო, რომ იწყებს უიმედო თამაშს, რომ იგი მას წააგებს და წაავო იგი გაცილებით უფრო ადრე, ვიდრე ამას მოელოდა. ამგვარად, მარტო ეს თვისება ცოტაა, საჭიროა კიდევ გამჭრიახობა.

მაგრამ ამ ძირითადი თვისებებით — დიდი პოლიტიკური სიმამაცით, გამჭრიახობით და ბუმბერაზული ალღოთი არ ამოიწურება არსებითად ვლადიმერ ილიასძის თვისებები, როგორც ბელადის. არ ვილაპარაკებთ მის დიდ თეორიულ განათლებასზე, იმიტომ რომ ეს იმდენად თვით ვლადიმერ ილიასძის თვისება არ არის, რამდენად ყოველი ეხლანდელი ბელადის აუცილებელი თვისებაა. ეხლა შეუძლებელია იყო ბელადი, განსაკუთრებით პროლეტარიატის, ისეთი სუსტი ცოდნით, როგორიც ჰქონდათ წარსულ შთამომავლობათა ბელადებს. მათ ესაქიროებოდათ მხოლოდ პრაქტიკული გამოცდილება, ამჟამად თითოეული მოწინავე წერილი ყოველივე ბურჟუაზიულ გაზეთში არის თეორიული ტრაქტატი, თუმცა ავტორი მარქსისტიკ კი არ არის. ამის შესახებ ლაპარაკის გაგრძელება მეტია და ამ თვისებებით განირჩევა ილიჩი, როგორც დიდი ბელადი, არა მარტო უბრალო მომავლადებისაგან, არამედ თვით ბელადებისაგანაც. აქ მე მინდა გავიყვანო პარალელები, რომელთა შესახებ ვამბობდი შესავალში. შესაძლებელია მხოლოდ ორი პარალელი. რაც შეეხება ძველ ქვეყანას, პერიკლეს (საბერძნეთის შესანიშნავი მოღვაწე), გრაკებს*) და ცეზარებს (რომის მეფენი), იული ცეზარს ადარებდნენ ილიჩს თეორიით. თეორიულად იგი ერთ გაზეთში იყო შედარება (ლენინის პირველი დამბლის შემდეგ გაზეთებულზე 1922 წელს), სადაც იყო ნათქვამი, რომ ლენინის სიკვდილს ეხლა ისეთივე მნიშვნელობა ექნებოდა, როგორიც ჰქონდა იული ცეზარის სიკვდილს 43 წელს ქრისტეს დაბადებამდე. მე არ მოვიყვან ასეთ შედარებებს, იმიტომ რომ ძველი ქვეყნის პირები არიან ლიტერატურული ტიპები და არა ცოცხალი პირები. ჩვენ არსებითად მათ შესახებ დანამდვილებით არასფერი ვიცით, ვინაიდან დოკუმენტები თითქმის არ შენახულა. შენახულია ისტორია, რომელიც მეცნიერული მხრივ ცოტათი აღემატება კარამზინის „ჩვენს ისტორიას“ და ამ უძველეს კარამზინის მიხედვით უნდა ვიმსჯელოთ ჩვენ. წარმოიდგინეთ, რომ ჩვენ იოანე მრისხანის შესახებ გვაქვს მხოლოდ კარამზინი. განა ჩვენ ბევრი გვეცოდინებოდა? მაგრამ არის ახალი დროის ორი ბელადი, რომელნიც წარმოადგენენ ნამდვილ ისტორიულ რეალობას, ესენი არიან კრომველი (მე-XVII საუკუნის ინგლისში მომხდარ რევოლუციის ერთ-ერთი მეთაური) და რობესპიერი (1790-94 წ. საფრანგეთის რევოლუციის დროს დაარსებულ იაკობინელთა საზოგადოების გავლენიანი წევრი, უკიდურესი მემარცხენე და ტერორის მომხრე), რომლებთანაც ილიჩის შედარება უნებლიეთ გვიხდება, იმიტომ რომ ისინიც აგრეთვე იყვნენ დიდი რევოლუციონური ბელადები.

შედარება რობესპიერთან ძალიან გაზვიადებულია თვით რობესპიერისათვის. რობესპიერი შექვევლია იყო რევოლუციის დიდი ბელადი, რომელსაც ჰქონდა უნარი მიეღო დღე მასშტაბის გადაწყვეტილება, რომელსაც ჰქონდა რამდენიმე წინადადებულება. რისთვის დაიდუბა იგი? საქმე იმაშია, რომ ტერაიდოროსი**) შეთქმულება არ იყო მემარჯვენე ბურჟუაზიის უშუალო შეთქმულება. მასში მონაწილეობას იღებდნენ მემარცხენე იაკობინელები,***)

*) ტიბერიუსი და გრაკუსი — ორი ძმები, ხალხის წინამძღოლნი, რომის შესანიშნავი მოღვაწენი.

**) ტერაიდოროსი — საფრანგეთის დიდი რევოლუციის კალენდრის მეთერთმეტე თვე.

***) იაკობინელები — რესპუბლიკანელები, საფრანგეთის პირველი რევოლუციის დროის მოღვაწენი, მკაცრი და მოწინააღმდეგეთა შეუტრიალებლად; მათი სხდომები იმართებოდა წმ. იაკობის მონასტერში.

რედ.

მაგალითად, მონაწილეობას იღებდნენ ბილიო, ვარენი და კოლო დერბუა, რომელნიც მაშინ რევოლუციონერები იყვნენ და პირველმა ღირსეულად დაამტკიცა თავისი იაკობინელობა ბილიო გადასახლეს კაიენაში, ნაპოლეონ I-მა ამნისტიით გაანთავისუფლა იგი. მან ამჟამად უნაყოფო ეს და არ დასთანხმდა გამხდარიყო ნაპოლეონ პირველის ქვეშევრდომი, რომ დაბრუნებულიყო საფრანგეთში. რამ დალუპა რობესპიერი? იმან, რომ მან ჩაიდინა ბევრი შეცდომა, პირველად უმოწყალოდ ამოეღია ებერის და შობერის ტიპის უკიდურესი მემარცხენენი გაზეთებულზე 1794 წელს, შემდეგ კი საბოლოოდ მოიტეხა ფეხი უზენაეს არსების უბადრუკი კულტით. იმ კულტით, რომელიც რობესპიერის გარდა არავის არ უნდოდა. მისი დაცემის შემდეგ არც ერთი ადამიანი არ ყოფილა დაინტერესებული უზენაეს არსების ამ კულტით, სამაგიეროდ ყველა მემარცხენე იაკობინელებზე. მე-18 საუკუნის ენციკლოპედიკისტების მოწაფეებზე ამ რელიგიურმა რეაქციამ ძალიან უარყოფითი შთაბეჭდილება მოახდინა. ჩვენ გვაქვს ამ წრის წევრების განცხადებათა მთელი რიგი, სადაც ამბობდნენ: „შეხედეთ, აქ არის უზენაესი არსების კულტი, ნოტრადამში“ ხუცები იწყებენ წირვას. ეს ნამდვილი რეაქციაა.“ და ამ რეაქციას სათავეში უდგას თავის თავით კმაყოფილი რობესპიერი, მის მიერ შემოღებულ უზენაეს არსების კულტით, რომელიც არავისთვის საჭირო არ იყო. შედარეთ ილიჩს, რომელიც არას დროს არავის არ სუბიექტიურ იდეებს არ აწრიდა ისტორიას, რომელიც მედამ გულდასმით ყურს უგდებდა იმას, თუ საით მიმდინარეობდა ისტორიული პროცესი და ყოველთვის თითქმის პირადი თავმოყვარეობის საზიანოთ საკითხს აყენებდა იმგვარად, როგორც ეს საჭირო იყო ისტორიულ პროცესისათვის. შედარეთ ილიჩი ბრესტის ზაფხულის დროს — ბევრმა იცის, თუ როგორ სუბიექტიურად უცქეროდა იგი ამ ზავს, — და შედარეთ რობესპიერი, რომელიც უზენაეს არსების კულტს თავზე ახვევდა ხალხს იმის დამიუხედავად, რომ არავინ არ იყო იმით დაინტერესებული, რომ იგი იყო მისი პირადი იდეა, რომელიც მოკავშირეებს აშორებდა მას. და თუ რობესპიერს ჰქონდა გამგეობა არა ნაკლები, ვიდრე ილიჩს, — ვფიქრობ, რომ მას ჰქონდა ნაკლები, იმიტომ რომ, თუ მას ჰქონდა მეტი, ის, რომელმაც შექვევლად იცოდა სოციალიზმის მნიშვნელობა წინანდელ პირველყოფილ ფორმებში, ჩაატარებდა იმ „აგარაულ კანონს“, რომლის შესახებაც ის ხანდისხან ლაპარაკობდა, და უფრო გადაჭრილ ზომებს მიიღებდა ღარიბების დასაცავად, რომლის შესახებაც მას უყვარდა ვრცლად ლაპარაკი. ყოველ შემთხვევაში წინადადებულების მხრივ რობესპიერი ილიჩზე გაცილებით დაბლა იდგა.

უფრო პოპულიარულია ილიჩის კრომველთან შედარება. ამ შედარებას ჰქონდა თავისი გამოხატულება ლიტერატურაში. ლენინარსკის დრამა გაქვნილია ამ შედარებით. რა მიზნითაა ლენინარსკი? რასაკვირველია, იმ შეერთებამ დიდი სახელმწიფოებრივი ქუჩისა და არაჩვეულებრივ გარეგანი სიმაღლის, რომლებითაც ერთნაირად ხასიათდებოდნენ როგორც კრომველი, ისე ილიჩი. მე მიხედობოდა მიტინგებზე საუბარი იმის შესახებ თუ როგორ 120-მაცილიან სახელმწიფოს თავი ცხოვრობდა ორ ოთახში და თავისი მდივნები ყავდა დახეულ ფეხსაცმელებში. ეს იყო განსაკუთრებული სურათი. აიღეთ პუანკა-

*) ტაძარი პარიზში.

რედ.

რეს, კულიჯის მდივნები,—იმათ წარმოდგენილიც არ აქვთ, რომ შეიძლება დახეულ ფეხსაცმელებით სიარული სადმე დედამიწის ზურგზე. ეს გარეგანი პურიტანელობა (უბრალოება) ფრიად დამახასიათებელია, მაგრამ ეს არ არის არსებითი და მთავარი. ეს ილიჩის ძალიან სიმბატიური თვისებაა, მაგრამ არა ამან გახადა იგი ბელადთა და ამით არ ამოიწურება მისი ისტორიული მნიშვნელობა. კრომველთან მზგავსება ამით თავდება—დიდი სახელმწიფოებრივი ჭკუა და დიდი გარეგანი სიმარტივე; უბრალო ადამიანი, რომელიც ცხოვრობს ისე, როგორც ყველა ადამიანები და რომლის ხელში ამავე დროს მილიონების ბედია. ეხლა ავიღოთ პოლიტიკური მხარე. პოლიტიკური მხრივ რას წარმოადგენს კრომველი? იგი არის ჯარისკაცი და მისტიკოსი (ღვთიური ძალის მორწმუნე). რა ღვაწლი მიუძღვის მას ინგლისის რევოლუციაში? მისი უმთავრესი მოღვაწეობა ინგლისის რევოლუციის დროს მდგომარეობდა იმაში, რომ მან შექმნა პარლამენტის მძიმე კავალერია, სახელგანთქმული „რკინის ფერდებიანი“ მხედრები. ეს იყო იმ დროის უმთავრესი იარაღი, სწორედ ისეთივე, როგორიც ეხლა არტილერიაა, რომელიც სწყვეტდა ბრძოლის ბედს. მაშინ, როცა მეფის არმიაში, რომელიც შესდგებოდა აზნაურებისაგან და რაინდებისაგან, კავალერია კარგად იყო მოწყობილი, პარლამენტის არმიაში, რომელიც შესდგებოდა ხელოსნებისაგან, მუშებისაგან და გლეხებისაგან, ერთბაშად ვერ შესძლო კავალერიის შექმნა, და კრომველის დიდი ორგანიზატორული წარმატება იმაში მდგომარეობდა, რომ მან ხელოსნებისაგან, გლეხებისაგან და ნოქრებისაგან შემდგარ არმიაში შექმნა მძიმე კავალერია, ე. ი. იარაღის ისეთი სახე, რომელიც იმ დროს სწყვეტდა ბრძოლის ბედს და ითვლებოდა მაშინ სპეციალურად აზნაურთა საქმეთ. ეს არის ერთი მხარე. მეორე მხარე მდგომარეობს იმაში, რომ კრომველი იყო მისტიკოსი. კრომველი ამბობდა, რომ თუმცა იგი სუსტი არარაა, მაგრამ ღმერთი ეხმარება მას და სხვა. ეს არის მეორე მხარე, რომელიც ჩვენი ილიჩის კონტრასტს უფრო წარმოადგენს. ილიჩი იყო ძალიან პროგრესული მოაზროვნე, როგორიც კი მოიპოვება დედამიწის ზურგზე. უდავოა, რომ მარქსის ჭეშმარიტებაები აზრის ყველაზე უფრო მოიწინავე ჯგუფს წარმოადგენდნენ. მე-XVII საუკუნის ნახევარი, როდესაც ცხოვრობდა კრომველი, იყო გალილეის, ნიუტონის, გობსის (მათემატიკოსები) საუკუნე. აი, როგორი ადამიანები კრომველთან ერთდროულად მოქმედებდნენ და სწერდნენ. და აყენეთ ნიუტონის ფორმულის და გალილეის ღურბინდის გვერდით კრომველი მისი მსჯელობით იმის შესახებ, რომ პურიტანები არიან „წმინდანები“, რომ ღმერთი მას ეხმარება და სხვა,—ეს იყო ყველაზე უფრო ჩამორჩენილი ერთ-ერთი ადამიანთაგანი. ინგლისური პურიტანობა კომუნიზმის და ბოლშევიზმის მსგავსათ ახალი მიმდინარეობა არ იყო. ეს იყო უკანასკნელი მოხეტიალე იმ ტალღისა, რომელმაც იწყა მოძრაობა მე-XVI საუკუნის დასაწყისში და თუ არსებითად ილიჩის მონათესავე თვისებებს დაუწყებთ ძებნას, ჩვენ მას ვიპოვით

არა კრომველში, არამედ კალვინში.*) კალვინი არის მე-XVI საუკუნის დოგმატიკოსი, მასში არის რაღაც ისეთი, რაც ილიჩს მოგვაგონებს, მართალია, არა იმ სფეროში, რომელშიდაც ლუნჩარსკი პოულობდა მსგავსებას კრომველთან, ვინაიდან არსებითად კალვინი არის ვიწრო, მშრალი და მკაცრი ადამიანი, დოქტრინიორი, ტიპიური თეორეტიკოსი ღვთისმეტყველი. მაგრამ ცოტაოდენი მსგავსება მაინც არის. პირველად იმიტომ, რომ მან შექმნა მე-XVI საუკუნის პირველ ნახევრისათვის საბრძოლველი დოქტრინა, თავისებური პროტესტანტური ლენინიზმი, კალვინიზმის საბრძოლველი დოქტრინა. ამას გარდა საგულისხმეოა მისა სახელმწიფოებრივი მშენებლობა. იგი ძალიან გვაგონებს ჩვენ საბჭოთა სახელმწიფოს მშენებლობას. არის დაწესებულებათა ორგვარი ტიპი. ერთის მხრივ არის სამოქალაქო დაწესებულებანი, მაგრამ ისინი ფაქტიურად ემორჩილებიან საეკლესიო დაწესებულებებს—კონსისტორიებს და უმაღლეს საეკლესიო კრებებს, რომელთაც ლეგალურად არავითარი უფლებები არ ჰქონდათ, მაგრამ ცხოვრებაში კი მთელ მარჯველობას უწყევდნენ ხელმძღვანელობას. ეს ძალიან გვაგონებს ჩვენ პარტიულ სისტემას: პოლიტიკური ერთის მხრივ და ჩვენი საბჭოთა სისტემა—სახსაკოში და სხვანი—მეორე მხრივ. ასე რომ აქ ზოგიერთი მსგავსი ნაკვთების აღმოჩენა შესაძლებელია. მაგრამ ეს ნაკვთები აიხსნება არა კალვინის პიროვნებით. კალვინი იყო მშრალი დოქტრინიორი, ღვთისმეტყველების პროფესორი, მის პიროვნებას არასფერი საერთო არ ჰქონდა ილიჩის პიროვნებასთან. მაგრამ რაც შეეხება სიტუაციას (მდგომარეობას), იმდენად, რამდენადაც კალვინიზმმა დაიწყო ბძროლა, რამდენადაც იგი იყო პროტესტანტიზმის მეზობლ ორგანიზაციის ჩანასახი, იმდენად აქ არის საერთო ლენინიზმთან, რომელიც სწორედ აგრეთვე წარმოადგენს კომუნიტურ რევოლუციის ჩანასახს, რაც შეეხება კრომველს, იგი იყო ჩამორჩენილი ადამიანი. მე-XVII საუკუნის ნახევარში დროის შეუფერებელი შეიქმნა და, რასაკვირველია, მისი ამ მხრივ შედარება ვლადიმერ ილიასძესთან ყოველად შეუძლებელია.

თუ კი ჩვენ ილიჩს შევადარებთ რევოლუციის დიდ ბელადებს, რომელთაც ჩვენ ამდენხანს ვიცნობდით, იმ შემთხვევაში ობიექტიურად უნდა ვაღიაროთ, რომ ამ სამ რევოლუციონერ შთამომავლობათა ბელადებში ლენინი უდიდესია, ეს ჩემთვის ობიექტიური ისტორიული ფაქტია და არა ერთგვარი ნეკროლოგიური ფრაზა. მე ღრმად დარწმუნებული ვარ იმაში, რომ როცა ლენინს 200 წლის შემდეგ შეაფასებენ, მაშინ შეფასება მოხდება ამ რიგზე: პირველ ადგილზე იქნება ლენინი, მეორეზე კრომველი და მესამეზე რობესპიერი. ჩვენ შეგვიძლია ვიამაყოთ, რომ ვიყავით ახალი დროის რევოლუციის უდიდეს ბელადის თანამედროვენი და თანამშრომელნი, საზოგადოთ, რევოლუციის იმ უდიდეს ბელადის, რომელსაც მსოფლიო იცნობს რეალურად, ვინაიდან, ვიმეორებ, ძველი ქვეყნის ბელადებს ჩვენ ვერ ვიცნობთ და ვერც ვერასოდეს გავიცნობთ მათ.

*) კალვინი—ღვთისმეტყველი თეორეტიკოსი, რომელიც ცხოვრობდა 1509-6 წ. ის უარყოფდა გარეგნულ ღვთისმსახურებას, წმინდანებს, სასულიერო მთავრობას და სხვ. რედ.

3. სტუქია.

ლენინი და აგრარული საკითხი.

ლენინიზმის ერთ-ერთ ძირითად განმასხვავებელ თვისებათ უნდა ჩაითვალოს მის მიერ საკითხის დაყენება გლეხობის როლის შესახებ რევოლუციაში. ამ საკითხს ისეთი განსაკუთრებული ადგილი უკავია მთელ ლენინიზმის სტრუქტურაში, როგორც ნაციონალურ საკითხს და საკითხს სახელმწიფოს შესახებ. და, შესაძლებელია, ლენინიზმის შესწავლას არც ერთ საკითხში იმდენი სერიოზული სიმძნელე წინ არ გადაეღობება, როგორც ამაში. ამ რამოდენიმე წლის წინად მე მომიხდა საუბარი ინდოეთის გლეხობის შესახებ ერთ ცნობილ ინდუსელ კომუნისტთან, რომელიც ათი წლის განმავლობაში ინდოეთის გლეხებს შორის აწარმოებდა პროპაგანდას და აგიტაციას (ჯერ ნაციონალისტურს, შემდეგ კი კომუნისტურს), და მე იმან განმიცხადა, რომ ის ერთად-ერთ ადამიანად კომუნისტებს შორის, რომელიც დაინტერესებულია მისი სამშობლოს აგრარული ურთიერთობით და ამ საკითხში სწორედ ერკვევა, სთვლის ამხ. ლენინს. ეს დასკვნა მან გამოიტანა მასთან პირადად საუბრების შემდეგ. მე კი ვიტყვოდი, რომ ერთად-ერთ სერიოზულ თეორეტიკოსად აგრარულ საკითხში საზოგადოთ, არა მარტო კომუნისტებს შორის, არამედ სოციალ-დემოკრატებს შორისაც უნდა ჩაითვალოს ლენინი. ეს სრულიად არ არის გადაჭარბება. ამავე დროს არც ერთ სხვა საკითხს კომუნისტები (რასაკვირველია, სოციალ-დემოკრატებზე არაფერს ვამბობ) არ უდგებიან ისე ოვაციულად, საქმის ისეთი გაუგებრობით, და ამიტომ ისეთი გაუგებლობით, როგორც სახელდობრ აგრარულ საკითხს. აი, რატომ არის, რომ ჩვენი სერიოზული ლაპარაკი ლენინის მიერ წამოყენებულ ლოზუნგის შესახებ, სახელდობრ, პროლეტარიატის გლეხობასთან კავშირის შესახებ, ხშირად ლითონ სიტყვება და კაბინეტურ მცონარეობას ვერ სცილდება, რომ ასეთ საუბარში ხანდისხან სრული უიმედობა გამოკრთის.

დიდმა რევოლუციონერმა დიალექტიკოსმა აგრარულ საკითხშიდაც არ უღალატა თავის თავს. იგი, როგორც ყოველთვის თვითველ სერიოზულ პრობლემას უდგებოდა დიდი რევოლუციონური მომზადებით, ისე აქაც მუდამ იჩენს რევოლუციონურ აზროვნების მოქმედებას და სრულიადაც არ ეშინია გაბედულად და გულწრფელად უკუაგდოს ის, რაც უკვე დრო მოქმედია და განვითარების თანამედროვე ეტაპს არ შეეფერება. ამ რევოლუციონური დიალექტიკით, რომელიც უაღრეს როლს თამაშობს სწორედ აგრარულ საკითხში, — აგრარული საკითხი კი მისთვის, რომელიც თვითველ საკითხს კონკრეტულად აყენებდა, თითქმის იგივეა, რაც საკითხი გლეხობის შესახებ, — ლენინამდე ამ საკითხის შესახებ მარქსის არც ერთ მიმდევარს მნიშვნელოვანი არაფერი მოუცია, რის გამო სხვა ამხანაგების ყველა აგრარულ პროგრამებს და მოხსენებებს ამ საკითხის შესახებ აქვთ მეტად განყენებული ხასიათი. შესაძლებელია, მხოლოდ იმ გარემოებაში, რომ ლენინმა თავისი რევოლუციონური კურსი რუსეთში გაიყვანა, მისცა ამას საკითხის სწორად შეფასების და ბო-

ლოს გადაჭრის შესაძლებლობაც. რასაკვირველია, მასაც ეს კურსი მერყეობის გარეშე არ გაუვლია, მაგრამ ეს მერყეობა გამომდინარეობდა თვით საკითხის შინაგან წინააღმდეგობათაგან. ამასთან ერთდროულად იგი ყოველ ფეხის ნაბიჯზე აქაც ხაზს უსვამს თავის ერთგულობას მარქსის რევოლუციონურ იდეებისადმი, მხოლოდ სხვა უფრო რთულ პირობებში.

აგრარულ საკითხში ძირითად მომენტს წარმოადგენს საკითხი მიწის რენტის შესახებ, მის მარქსისტულ გაგებით კი — ეგრეთ წოდებული აბსოლიუტური რენტის შესახებ. ჩვენში, განსაკუთრებით 1917 წლის შემდეგ, ამ საკითხს უცქერიან ალმაცერად, როგორც დრომოქმულ საქმეს. მაგრამ ეს სრულიად ასე არ არის. რასაკვირველია, აბსოლიუტურმა რენტამ,*) მიწაზე კერძო საკუთრების უფლების ფორმალურად გაუქმებასთან ერთად, ჩვენში დაჰკარგა წინანდელი მნიშვნელობა, მაგრამ იგი საყვარელით არ გამქრალა. ეს უფლება ხომ გადავიდა სახელმწიფოზე, ფაქტიურად კი სხვა სახელით ჯერ კიდევ აქვთ კერძო პირებს.

სოციალ-დემოკრატები თავის პირველ გამოსვლებში ამ საკითხში იმეორებდნენ იმას, რასაც ამოვბდნენ ს. ზ. ლვარგარეთელი სოციალ-დემოკრატები, სახელდობრ, მიწაზე ფეოდალიზმის ნაშთების მოსპობის შესახებ, მხოლოდ რუსეთის პირობებთან შეფარდებით. „ჩვენი მიზანია აგრარულ ურთიერთობათა რადიკალური გადასინჯვა, ე. ი. მიწის გამოსყიდვისა და მისი გლეხთა საზოგადოებებზე გადაცემის პირობები.“ ეს არის „შრომის განთავისუფლების“ ჯგუფის ლოზუნგი 1885 წელს. მაგრამ იგი სრულიად საკმარისი არ გამოდგა რევოლუციის შემდეგ მსვლელობაში. ოცი წლის შემდეგ იგი უკვე მოძველდა. „აგრარული პროგრამები და რევოლუციის მიერ მათი შემოწმება,“ — ასეთი სათაური მისცა ლენინმა თავის შრომის ერთ თავს აგრარულ პროგრამების შესახებ. ის მართლაც გაბედულად აწარმოებდა ასეთ რევოლუციონურ შემოწმებებს, როდესაც ის დარწმუნებული იყო, რომ ერთმა ეტაპმა გაიარა და დადგა ახალი ამოცანები. მის თვითველ ასეთ შემოწმებას წინ უსწრებდა საკითხის სერიოზული მეცნიერული დამუშავება ან ყოველ შემთხვევაში სერიოზული დისკუსია.**)

*) რენტა საერთოდ ნიშნავს განსაზღვრულ მდგომარეობაში კაპიტალიდან, რომელიც მოთავსებულია რაიმე სამრეწველო ფინანსიურ ან სავაჭრო წარმოებაში. კერძოდ მიწის რენტა — შემოსავალი, რომელსაც იღებს მიწისმფლობელი მიწიდან. მიწის რენტა არის ორგანო: აბსოლიუტური და დიფერენციალური. დიფერენციალური რენტა ნიშნავს აბსოლიუტურ რენტასთან შედარებით მეტის მიღებას, მიწის (სხვებთან შედარებით) მეტი ნაყოფიერების, ბაზართან ხელსაყრელი მდებარეობის, მიმოსვლის საშუალებებთან (რკინის გზის, საზღვაო თუ საფოსტო გზებთან) სიახლოვის გამო.

რედაქცია.

**) მისი საყვარელი გამოთქმა საკითხის „დისკუსიაში გატარება“ ნიშნავდა სერიოზულ საქმიან პოლემიკას, აზრთა საფუძვლიან გაცვლა-გამოცვლას. ის გულწრფელად აღიარებდა, რომ ასეთ კამათს მოჰქონდა მისთვის დიდი სარგებლობა.

განვითარების“ შესახებ, მისი „კაპიტალიზმი სასოფლო მეურნეობაში“, „კრიტიკისები“ და სხვა, 1905 წლის მისი პროგრამა-პოლემიკა მასლოვთან და სხვა, 1917 წლის ოქტომბრის დეკრეტს წინ უსწრებდა მისი შრომა აგრარულ საკითხის შესახებ ჩრდილოეთ ამერიკაში, ამ შრომის მხოლოდ პირველი ნაწილი გამოვიდა, რომელიც მისმა ბურჟუაზიულმა მოწინააღმდეგეებმა კი ჩასთვალეს სერიოზულ ლიტერატურულ განკითხვას.

ლენინის პირველი გამოსვლები აგრარულ და გლეხთა საკითხებში მიმართული იყო სოციალისტ უტოპისტების წინააღმდეგ „ნაროდნიკების“ ბანაკიდან. იგი მაშინ (1899 წ.) გატაცებით ეცნობა კაუცკის აგრარულ საკითხს, რომელიც საზოგადოთ ცნობილი იყო ერთადერთ მარქსის მიმდევართა წრიდან გამოსულ რევოლუციონერ ორტოდოქსალურ (ორტოდოქსალური-მართლმორწმუნე—ქრისტიანული) შრომით აგრარულ საკითხში. კაუცკის ძირითადმა თეზისმა მსხვილი სასოფლო მეურნეობის უპირატესობის შესახებ წერილზე უარესად დიდი სამსახური გაუწია ამ პერიოდის ჩვენს რევოლუციონერ მარქსისტებს „ნაროდნიკების“ წინააღმდეგ ბრძოლაში, რითაც აიხსნება ამ შრომის განსაკუთრებული გავრცელება.

მხოლოდ თანდათან, რევოლუციის მსვლელობის მიხედვით, ლენინი თავისუფლდებოდა კაუცკის ამ გავლენისაგან, განსაკუთრებით მაშინ, როცა იგი გაეცნო 1900 წლების დასაწყისში გამოსულ კარლ მარქსის „ხედიშე ღირებულების თეორიების“ ოთხ ტომს, სადაც ასე მკაფიოდ არის დასურათებული სწორედ კაპიტალიზმის განვითარებისათვის მავნებელი როლი მიწის აბსოლუტურ რენტისა, ე. ი. მიწაზე კერძო საკუთრების. ამიტომ რადიკალური ბურჟუაზი მდის იმ დასკვნამდე, რომ კერძო საკუთრება მიწაზე უარყოფითი მოვლენაა... „მაგრამ პრაქტიკაში მას გამბედაობა არ შესწევს, ვინაიდან საკუთრების ერთ ფორმაზე, შრომის პირობებზე თავდასხმა ძალიან საშიშარი იქნებოდა, ვიმეორებ, ფორმისთვისაც. ამას გარდა ბურჟუაზი თვით თავისი თავი დააფრთხო“. მარქსის ამ აზრმა, რომელიც არა ერთხელ იყო ციტატათ მოყვანილი „ხედიშე ღირებულების თეორიებიდან“, ლენინს მისცა თეორიული საბუთი იმ დასკვნისათვის, რომ ჩვენმა დეკრეტმა მიწის კონფისკაციის შესახებ მხოლოდ ბოლომდე მიიყვანა ბურჟუაზიული რევოლუცია თავის რადიკალურ ფორმაში. ამგვარად აგრარულ საკითხში ლენინი ჩამოშორდა კაუცკის. ეს ჩამოშორება განსაკუთრებით ნათლად გამოვლენიდა მის ლოზუნგში მიწის ნაციონალიზაციის შესახებ, მიწის რევოლუციონერად კონფისკაციის შესახებ მაშინ, როცა კაუცკი მივიდა შემთხვევით დასკვნამდე ეგრედ წოდებულ „მიწის რენტის პროლეტარულ კონფისკაციამდე“—მუშათა კლასის ეკონომიურ ბრძოლის საშუალებით შრომის გაუმჯობესებულ პირობებისათვის. მაშინ კაუცკის ეს უკანასკნელი თეორია რამდენიმე ჩვენგანს, რომელთაც გვსურდა მარქსის შეხედულებათა ორტოდოქსალობის დაცვა, მოგვეჩვენა ძალიან მიმხილველად. მაგრამ მისი ძირითადი შეცდომა მდგომარეობდა იმაში, რომ იგი აგებულ იყო ერთი განყენებულად. მაშინ როცა ლენინი აქაც თავის ლოზუნგს რეალურ კონფისკაცია-ნაციონალიზაციის შესახებ განუწყვეტლად უკავშირებს შემდეგ შენიშვნას: დემოკრატიულ რესპუბლიკის დროს, მუშურ-გლეხურ (მაშინ დემოკრატიული) დიქტატურას საბაზა.

მე უკვე აღვნიშნე, რომ წინააღმდეგობანი აგრარულ საკითხში რევოლუციონერ კომუნისტისათვის ჩაქსოვილი არიან თვით პრობლემაში. მისთვის უდაოა, რომ კაპიტალისტურ მეურნეობას მიეყვება მსხვილ წარმოების გამარჯვებისკენ მიწად-მოქმედებაში, საწარმოო ძალთა განვითარების თვალსაზრისით, უფრო კი (ამას კი ქონდა მისთვის გადამჭრელი მნიშვნელობა) მუშათა კლასობრივ ინტერესების თვალსაზრისით. მაგრამ ამავე დროს უგლებოდ რევოლუციის გამარჯვება შეუძლებელია. როგორი კომპრომისია აქ საჭიროა, რომ ეს ორი წინააღმდეგობა შევარიგოთ? ამ წინააღმდეგობათა ბრძოლას ჩვენ ვგრძნობთ რუსეთის რევოლუციის მიმდინარეობის მთელ გზაზე. ამასვე ვხედავთ, ამასვე ვამჩნევთ სხვა ქვეყნების რევოლუციების მიმდინარეობაში.

როცა 1905 წლის წინა ხანებში ლენინისთვის ნათელი შეიქნა, რომ გლეხების დაუხმარებლად შეუძლებელია რევოლუციის მიყვანა ძლევისამდე, ბოლომდე, იგი 1901 წელს „ისკრაში“ დაყენებით მოითხოვდა ახალი პროგრამის აუცილებლობას, 1902 წელს კი შეადგინა თავისი აგრარულ პროგრამის პროექტი, რომელიც მოითხოვდა, როგორც ცნობილია, მიწაზე გამოსაყიდველ და სახარკო გადასახადების და ვალდებულებათა მოსპობას, რომელიც მიმე უფლად აწვა კისერზე გლეხებს, როგორც გადახდელ წოდებას, ის მოითხოვდა საერთო თავდებობის და ყველა შემზღუდველ კანონების მოსპობას, გლეხებისაგან აღებულ გამოსაყიდველ ფულების და სხვა გადასახადების დაბრუნებას ხალხისთვის გადასაცემად, ამ მიზნით მონასტრების და საუფლისწულო მამულების კონფისკაციას და განსაკუთრებულ გადასახადს მემამულეების მიწაზე, საკლხო კომიტეტების დაარსებას გლეხთა საზოგადოებისათვის ჩამონატრების დასაბრუნებლად და აგრეთვე ფეოდალიზმის ნაშთების მოსაშპობათ (ან კონფისკაციის გზით, ან გამოსყიდვით, თუ ისინი სხვის ხელში გადავიდნენ), დასასრულ, იმის დაკანონებას, რომ სასამართლოს წესით შესაძლებელი ყოფილიყო საიჯარო გადასახადების შემცირება და სხვა. როგორც ცნობილია, ეს სიტყვები შევიდა 1903 წლის პროგრამაში. ჩვენ ესლა რამოდენიმედ გვაკვირვებს ის სინელე და აზრის დაუშთავრებლობა, რომელიც დამალულია ამ სტრიქონებში. მაშინ ლენინი ნათლად და დამარწმუნებლად ამტკიცებდა, რომ ეს მოთხოვნებიანი მარქსიზმისა და რევოლუციის თვალსაზრისით მართალი იყვნენ. მაგრამ ორი წლის შემდეგ იმან და მთელმა პარტიამ ეს ლოზუნგი უკუაგდო, როგორც არა საკმარისი. და ეს ისევ ლენინის ინიციატივით მოხდა.

როცა ლენინი 1902 წელს*) ლაპარაკობდა რევოლუციის ახლობელ მიზნების შესახებ, მან თავისი აზრი ამ ამოცანის შესახებ შემდეგ სიტყვებში გამოსთქვა: „მუშათა საკითხის განყოფილებაში (პროგრამის) ჩვენ უეჭველად შეზღუდული ვართ პროგრამა მინიმუმის ჩარჩოებით, საგლეხო განყოფილებაში ჩვენ შეგვიძლია და უნდა მივცეთ პროგრამა მაქსიმუმი... კამათის დროს მარტინოვთან, რომელიც მას უმტკიცებდა, რომ „ეს აზრი ლოლიკურ დასკვნამდე უნდა იქნეს მიყვანილი და უნდა იქნეს მოთხოვნილი მიწის ყოველწლიურად განაწილება“... „მაგრამ მაშინ ჩვენ უნდა გამოვეშვაოდოთ სოციალ-დემოკრატიულ პროგრამას“, ლენინი უპასუხებს მას: „მი-

* იხილ. „სოციალ-დემოკრატიის აგრარული პროგრამები“, „ზარია“ № 4, 1902 წ.

წის ყოველწლიური განაწილება... შეიცავს რევოლუციონერ და რეაქციონერ მომენტების გადახლართვას, რეაქციონერ უტოპიას, რომელიც ოცნებობს, რომ წვრილი გლეხური წარმოება იქნეს გაყრდნადებული და განმტკიცებული... რევოლუციონერული მხარე... ბატონყმური წეს-წყობილების ყველა ნაშთების მოსპობის სურვილი გლეხთა აჯანყების საშუალებით... ასე აყალიბებს ლენინი საკითხისადმი თავის დამოკიდებულებას უკვე 1902 წელს, მაგრამ ამასთან ერთდროულად დასძენს, რომ კაპიტალისტურ მეურნეობის ბატონობის დროს წვრილი წარმოება საწარმოო ძალთა განვითარებას აფერხებს, რადგანაც მიწის მუშა მიმავრებულთა მიწის მცირე ნაჭერზე და სხვა. მაშასადამე, კაუტსკის ორტოდოქსალური კონცეპცია (კონცეპცია—მოვლენის გაგების საშუალება, რაიმე მოვლენაზე შეხედულებათა სისტემა) ჯერ კიდევ გაბატონებულია. საქმის ნათლად წარმოსადგენათ არ უნდა დაევიწყოთ, რომ ყველა ორტოდოქსალური მარქსისტები მაშინ კაუტსკის თვალთვალისაზე იდგნენ, რევიზიონისტების საწინააღმდეგო ბანაკში კი გაერთიანებული იყვნენ მთელი მსოფლიოს ოპორტიუნისტული ელემენტები (დავიდები, ბერნშტეინები, ჰერცები, ბულგაკოვები და სხვანი). რომელთა საგლეხო პროგრამები აშკარა რეაქციონერი იყვნენ. მათში რევოლუციონერული მომენტი სრულიად არ მოიპოვებოდა. მაგრამ დადგა დრო, როცა რუსეთისათვის მიწის ყოველწლიურად განაწილების მოთხოვნილებაში რეაქციონერული მომენტი მინიმუმამდე იქნა დაყვანილი, რევოლუციონერული კი—მაქსიმუმამდე; ლენინი უყოყმანოდ აყენებს მიწის განაწილების ლოზუნგს.

ეს კი მოხდა უფრო ადრე, ვიდრე ამას თვით ლენინი მოელოდა 1902 წელს. 1905 წლის დასაწყისში (მუშათა კლასის პირველი სერიოზულ პოლიტიკურ გამოსვლის შემდეგ, 9 იანვარს) დადგა ახალი ეტაპი და ლენინი აშკარად აცხადებდეს, რომ „1903 წლის პროგრამა სწორედ ვერ სწავებს აგრარულ საკითხს, ვინაიდან, იმის მაგივრად რომ ერთმანეთს გაბედულად დაუპირდაპიროს გადატრიალების განხორციელების გლეხური და რეაქციონერული საშუალებანი, პროგრამა ხელოვნურად ქმნის რალაც საშუალო ზომებს. მართალია, —ამბობს ლენინი, —აქაც მხედველობაში უნდა მივიღოთ, რომ აშკარა მასიურ მოძრაობის უქონლობა ნებას არ გვაძლევდა გადაგვეწყვიტა მაშინ საკითხი სწორ ცნობების მიხედვით და არა ფრაზების ან უმანკო სურვილების, ან მეშინურ უტოპიების საფუძველზე, როგორც მის სწავედენენ ზოლმე ესერები.“*) 1905 წლის პირველ მარტს ლენინი სწერს („პროლეტარიატი და გლეხობა“): „იწყება გლეხების აჯანყებები... რევოლუციონერ პროლეტარიატის დამოკიდებულება გლეხებსა და მემამულეებს შორის ჩამოვარდნილ დავისადმი არ შეიძლება იყოს ყოველთვის და ყოველ პირობებში ერთნაირი რუსეთის რევოლუციის სხვა და სხვა საფეხურებზე... სხვა ნაირად რომ ვსთქვათ: მხარი უნდა დაუჭიროთ და უნდა დავეხმაროთ, რომ მათ შესძლონ მემამულეების ხელიდან მიწების გამოგლეჯა, იმდენად, რამდენადაც გლეხობა

რევოლუციონერ-დემოკრატიულ გზას ადგია“... აქ ყველა მემამულეების მიწების კონფისკაციის მოთხოვნისას ჯერ კიდევ თან მოსდევს ზოგიერთი შენიშვნები. ერთი თვის შემდეგ, III ყრილობაზე ლენინი უკვე გარკვეულად მოითხოვს: „გლეხობა ექსპროპრიაციით არ დაკმაყოფილდება, ჩვენი პარტია მხარს დაუჭერს გლეხობას მაშინაც, როცა იგი ამით არ დაკმაყოფილდება. ექსპროპრიაციის ნაცვლად უნდა ვიხმაროთ უფრო ეფრო ცნება „კონფისკაცია“, ვინაიდან ჩვენ მიწის ყოველგვარი გამოსყიდვის წინააღმდეგნი ვართ“ (ცნობილია, რომ III ყრილობამ მიიღო განსაკუთრებული რეზოლუცია, სადაც აღნიშნულია, რომ „მხარი უნდა დაუჭიროთ“ გლეხობის ყოველგვარ მოთხოვნილებას... მემამულეების და სხვ. მიწების კონფისკაციამდე).

დაიწყო ბრძოლა ბოლშევიკებსა და მენშევიკებს შორის აგრარულ საკითხის შესახებ სხვა სფეროში: მუნიციპალიზაცია (გაურკვეველ ჩამორთმევის საშუალებით) თუ ნაციონალიზაცია (გარკვეულ კონფისკაციის საშუალებით)? ეხლა კამათი ამ საკითხის შესახებ იმდენად დაცილებულია ჩვენგან, რომ ამჟამად სიძნელეს წარმოადგენს მუნიციპალიზატორების საბუთების გადაკითხვა, მათი დასაბუთება დასავლეთის რევიზიონიზმის ტიპური გამოძახილია. ისინი გულუბრყვილოდ დამყარებულნი იყვნენ იმ მოსაზრებაზე, რომ შესაძლებელია დემოკრატიან ხელისუფლება დაიპყრას ნაწილობრივად სამაგიეროდ ლენინის სტატიები ამ პერიოდის შესახებ დღესაც იმავე ინტერესით იკითხება, როგორც მაშინ.*)

მაგალ, ბრწყინვალე ფურცლები „სოციალ-დემოკრატიის აგრარულ პროგრამების ისტორიიდან“ და „სოციალ-დემოკრატიის აგრარული პროგრამა რუსეთის პირველ რევოლუციის დროს“.

„ჩვენ გამოგვყავს ნაციონალიზაცია არა განყენებულ მოსაზრებებიდან, არამედ კონკრეტულ ეპოქის კონკრეტულ ინტერესებიდან“. ლენინისათვის (და ამჟამად თვითვე კომუნისტისათვის) ნათელია, რომ მემამულეების მიწების კონფისკაცია შესაძლებელია მხოლოდ გლეხების აჯანყების სრულ გამარჯვებისა და დემოკრატიულ რესპუბლიკის დროს, — როგორც, შებრუნებით, ნამდვილი დემოკრატიული რესპუბლიკა შესაძლებელია მხოლოდ მიწის ნაციონალიზაციის დროს. თავისი ბრწყინვალე დასაბუთების მეოხებით ლენინმა შესძლო თვით კაუტსკის გატაცება ამ საკითხში 1905 წლის შემდეგ, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ იმ შენიშვნებს, რომლებითაც ჯერ კიდევ მაშინ უზრუნველყო კაუტსკიმ თავისი შემდეგი უკან დახევა ოპორტიუნიზმისაკენ ყოველგვარ საკითხში.**)

ლენინის შეხედულებათა შემდეგი განვითარების საფეხებით გასაგებათ აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენს შევჩერდეთ იმ საკითხზე, თუ როგორ უტყუროდა ლენინი მაშინ გლეხობას საზოგადოთ. ჯერ კიდევ 1902 წელს ის სწერს: „ჩვენ სიტყვა გლეხობას ესვამთ ბრჭყალებში, რომ ამ შემთხვევაში აღვნიშნათ ის წინააღმდეგობანი, რომელნიც არაერთარ ექვს არ იწყებენ: თანამედროვე საზოგადოებაში გლეხობა, რასაკვირველია, არ წარმოადგენს უკვე მთლიან კლასს... ეს არის არა შეთხზული,

*) „გლეხების აჯანყებები 1902 წლის განაფხელზე სამპრუთში ცალკე აფეთქების ხასიათი ჰქონდა. ამიტომ გასაგებია სოციალ-დემოკრატიის თავდაპირველი აგრარული პროგრამის გამომუშავების დროს და სხვა.“ ა.ო. როგორ ახასიათებს ლენინი თავის თავდაპირველობას 1902 წ. („სოციალ-დემოკრ. აგრ. პროგრამა 1905—1907 წ.წ. გვ. 49, 50).

*) იხილ. ეხლანაზ გამოსული ლენინის თხზულებათა ტ. IX I. ნაწილი.

**) იხ. კაუტსკის „აგრარულ საკითხის“ თარგმანის ჩემი წინ-სიტყვაობა. 1923წ.

არამედ ცოცხალი, დიალექტიური წინააღმდეგობა. რამდენად ჩვენს სოფელში ბატონყმური საზოგადოების ადგილს თანდათან იკებს „თანამედროვე“ (ბურჟუაზიული) საზოგადოება, იმდენად გლეხობა ჰკარგავს კლასის ელფერს და იყოფა სოფლის პროლეტარიატად და სოფლის ბურჟუაზიად (მსხვილი, საშუალო, წვრილი და უწვრილესი). რამდენადაც ჯერ კიდევ დაცულია ბატონყმური ურთიერთობა, იმდენად გლეხობა კიდევ წარმოადგენს კლასს, ე. ი. ეიმეორებთ, არა ბურჟუაზიულ, არამედ ბატონყმურ საზოგადოების კლასს. გლეხების აჯანყებებმა როგორც 1905-მდე, ისე შემდეგაც ნათლად გვიჩვენეს, რომ ჯერ კიდევ არსებობს გლეხობის მთლიანი კლასი. 1906 წელს ასე სწერს ლენინი: „არავის არ შეეძლო მაშინ (1902—1903 წლებში) წინდაწინ დარწმუნებული ყოფილიყო იმაში, თუ რამდენად გაიყო გლეხობა ფენებად მემამულეების ბეგარიდან დაქირავებულ შრომაზე ნაწილობრივად გადასვლის ზეგავლენით. არავის არ შეეძლო გაეგო რამდენად დიდია სასოფლო-სამეურნეო მუშათა ფენა, რომელიც აღმოცენდა 1861 წ. შემდეგ და სხვა“. კლასთა ბრძოლის ორი სახიდან სოფლად, რომელნიც აღნიშნულ იქნენ ლენინის მიერ წინააღმდეგობა, პროლეტარიატისა და კაპიტალისტების კლასების ბრძოლა ჯერ კიდევ რაიმე საგრძნობ როლს ვერ თამაშობდა სოფლად, უმთავრეს როლს თამაშობდა მეორე: ბრძოლა გლეხებსა და მემამულეებს შორის.

თავისი განსაკვირვებელ განვითარებულ ალღოს მეოხებით ლენინი ჯერ კიდევ 1905 წელს ივლისში („ორი ტაქტიკა“) აყენებდა რევოლუციის თავის წინასწარმეტყველულ პროგნოზს: „პროლეტარიატმა ბოლომდე უნდა მიჰყვანოს დემოკრატიული გადატრიალება გლეხების მასების თავისკენ მიზიდვის მეშვეობით, რათა გასრისოს თვითმპყრობელობის წინააღმდეგობა და უვნებელჰყოს ბურჟუაზიის უდიერობა (ჯიუტობა). პროლეტარიატმა უნდა მოახდინოს სოციალისტური გადატრიალება, ამ მიზნის განსახორციელებლად უნდა შეიერთოს მოსახლეობის ნახევრად პროლეტარული ელემენტები, რომ შემუსროს ბურჟუაზიის წინააღმდეგობა და უვნებელჰყოს გლეხობის და წვრილ ბურჟუაზიის ჯიუტობა“. ჯერ კიდევ გაქმლდება პირველი ეტაპი.

სახელმწიფო სათათბიროს მთელ პერიოდში ლენინი თავის ბრძოლას უფარდებს ამ პროგნოზის პირველ ნაწილს. ლენინი არ ღალატობს თავის შეხედულებას, რომლის მიხედვით გლეხობა ობიექტიურად რევოლუციონურ როლს ასრულებს. ეს შეხედულება მასში განამტკიცა გლეხობის დაგვიანებულმა მასიურმა აჯანყებებმა 1906 წელს. ამის მიხედვით აწარმოებს თავის პოლიტიკურ ხაზს სათათბიროს მუშაობაში, მაგალ., იცავს უპარტიო გლეხების კანდიდატურას და სხვ. თავის შრომაში აგრარულ პროგრამების შესახებ 1905 1907 წლებში იგი ბრწყინვალეთ ასაბუთებს თავის შეხედულებას სათათბიროში გლეხ დეპუტატების მოღვაწეობიდან ამოღებულ მაგალითებით.

მაგრამ, თუმცა ლენინი ვერ პოულობს რუსეთში სოფლის მოსახლეობის საკმაოდ სრულ დიფერენციაციას, დანაწილებას მეპატრონეებათ და დაქირავებულ მუშებათ, სამაგიეროდ იგი ააშკარავებს გლეხობის მეორე გვარად დანაწილებას: ლატაკებათ და ბობოლა გლეხებად. უღარიბეს გლეხობის ცნებას ლენინი ხმარობს ჯერ კიდევ 1905 წელზე ადრე (შესაძლებელია, ეს საფრანგე-

თის დიდი რევოლუციის დეტალურად შესწავლის შედეგი იყო); უფრო ვრცლად ეს დანაწილება მან დაამუშავა რუსეთის ცხოვრებიდან აღებულ სტატისტიკურ ცნობების მიხედვით თავის შრომებში: „აგრარული პროგრამა 1905—1907 წლებში“ და, განსაკუთრებით, „აგრარული საკითხი რუსეთში XIX საუკუნის დასასრულს“, რომელიც დაწერილია 1908 წ. და რომელსაც მაშინვე კონფისკაცია გაუკეთეს (იხ. თხზულებათა კრებული, IX, გვ. 621 და სხვა). ამ შრომებში იგი გვიჩვენებს თუ როგორ იშლება გლეხობა. მე უკვე აღვნიშნე, რომ იგი, განსაკუთრებით გლეხების აჯანყებების გავლენით 1905—1906 წლებში დარწმუნდა გლეხობის, როგორც კლასის ერთგვარ მთლიანობაში, თუმცა მან მაშინვე აღნიშნა ამ კლასის განსაკუთრებული თვისებები. მაგრამ ლენინი მაინც არ უაწყოფს თავის შეხედულებას მიწადმოქმედების კაპიტალისტურად განვითარების შესახებ, რასაც განსაკუთრებით ამტკიცებს მისი ჟკანასკნელი დიდი შრომა აგრარულ საკითხის შესახებ შეერთებულ შტატებში („ახალი ცნობები კაპიტალიზმის განვითარების შესახებ მიწადმოქმედებაში“, თხზულებათა კრებული, IX, 196—273). თუ მისმა შრომამ კაუცკის წიგნის შესახებ და მისმა პოლემიკამ კაუცკის და მარქსის კრიტიკოსებთან ამჟამად დაკარგა ძველი მნიშვნელობა, ს მაგიეროდ ეს წიგნი წარმოადგენს ახალ თეორიულ მიდგომის სამაგალითო ნიმუშს აგრარულ საკითხში საზოგადოთ. იგი უაწყოფს ციფრების ძველი გზით სარგებლობას მარტო მიწის მოედნის მიხედვით, იგი სცდილობს ეს ციფრები, რამდენადაც კი შესაძლებელია, შეუუაროს შრომის დახარჯვას საზოგადოთ და განსაკუთრებით, დაქირავებულ შრომას და კაპიტალს და უყენებს აგრარულ სტატისტიკას ახალ ამოცანებს სოფლის კლასებად დანაწილების მხრივ.

როცა 1917 წელს დაიწყო თებერვლის რევოლუცია და გამოქვეყნდა პარტიის (ბოლშევიკების) ცეკას პირველი მანიფესტი მემამულეების ყველა მიწების დაუყოვნებლივ კონფისკაციის შესახებ, თავი იჩინა აზრთა სხვადასხვაობამ, ვინაიდან ბევრმა ამხანაგმა გაიხსენა, რომ მართლაც არსებობს ბოლშევიკების რევოლუცია გლეხთა კომიტეტების შესახებ შენიშვნით: „დამფუძნებელ კრების მიერ მიწის ახალი მოწყობის დამტკიცებამდე“. როგორც კი გაეცნო ლენინი ამ მანიფესტს თავის ჩამოსვლის შემდეგ, იგი გააკვეთლად მანიფესტის თვალსაზრისზე დადგა. იგი 10 აპრილს 1907 წელს სწერს: „ნაციონალიზაცია ქმნილი მიწები უნდა იყოს საოლქო და ადგილობრივ გლეხთა დეპუტატების სრულ განკარგულებაში“. მაგრამ ლენინი მაშინაც იმ შეხედულების იყო, რომ მსხვილ მეურნეობას წვრილზე უპირატესობა აქვს და ჩვენ 1917 წლის 4 აპრილის მის თეზისებში ვკითხულობთ: „სამაგალითო 100—300 დესეტინიან მეურნეობის შესახებ“ და სხვა. ჩვენ დავინახავთ, რომ განვითარების ფაქტიურმა მსვლელობამ შეუცვალეს მას რწმენა და მან ამ მხრივ შესცვალა თავისი შეხედულება იმის შესახებ, რომ ეხლავე შესაძლებელია „პურის“ და ხორცის სოციალისტურ ფაბრიკების შექმნა, პირიქით, მან დაიწყო ლაპარაკი „საბჭოთა საქველმოქმედო დაწესებულებაზე“.

რევოლუციის მთელი მსვლელობის გასწვრივ ლენინის ყველაზე საუკეთესო ღონისძიებათ, ყოველ შემთხვევაში მეორედ სახელმწიფოებრივი საბჭოთა ხელისუფლების „გამოგონების“*) შემდეგ, უნდა ჩაითვალოს დეკრეტები

*) თვით ლენინი ამ ხელისუფლებას უწოდებს „დიდ ისტორიულ გამოგონებას“.

მიწის გარშემო და მიწის სოციალიზაციის შესახებ. ჩვენ უკვე დავინახეთ, რომ პროგრამა, რომელიც ხელს უწყობდა გლეხობას იმ მხრივ, რომ იგი მოითხოვდა გლეხობისათვის დაუყოვნებლივ მიწის კონფისკაციას, ლენინისათვის ნათელი იყო ჯერ კიდევ დიდი ხნით ადრე, 1917 წლამდე. მისთვის პირველ რიგში რევოლუციის ინტერესები იდგა თუ კი ჯერ კიდევ 1905—1906 წლებში მას ბრალს სდებდნენ მისი მაშინდელ აგრარულ პროგრამის გამო იმაში, რომ იგი ხალხოსნურ მიმართულებაში ჩაიფლო, ამგვამად, 1917 წლის შემდეგ, მას ბრალს სდებდნენ ესერულ აგრარულ პროგრამის პირდაპირ მიტაცებაში. ლენინი არც უარყოფდა ამას. ჯერ კიდევ 20 ოქტომბერს მან დასწერა სტატია: „გლეხების ახალი მოტყუილება ესერების პარტიის მიერ“. იგი აქ უკვე ეყრდნობა იმ „სამაგალითო „ნაკაზს“, რომელიც შედგენილია სრულიად რუსეთის გლეხთა დეპუტატების პირველ ყრილობაზე 1917 წელს დეპუტატების მიერ ადგილებიდან მოტანილ 242 „ნაკაზის“ მიხედვით“.

ესერების ამ ნაკაზს ლენინი საფუძვლად უდებს დეკრეტს მიწის შესახებ. მის სიტყვაში, რომელიც მან წარმოსთქვა დეკრეტის დასაცავად (26 ოქტომბერს 1917 წელს), ჩვენ ვკითხულობთ: „აქ ისმის ხმები, რომ თვით დეკრეტი და ნაკაზი შედგენილია ესერების მიერ. დეე, იყოს ასე! **სულერთია ვინც შეადგინა იგი**, მაგრამ ჩვენ, როგორც დემოკრატიულ მთავრობას, არ შეგვიძლია გვერდი აუაროთ ხალხის დაბალი ფენების დადგენილებას, თუ გინდ ჩვენ მას არ ვეთანხმებოდეთ“. უფრო გვიან კი (1919 წლის ნოემბერ-დეკემბერში) ლენინი გულახდილად და გესლიანად სწერდა: „რათა გლეხებისათვის დაგვემტკიცებია, რომ პროლეტარებს უნდათ არა უფროსობა და მეთაურობა მათზე, არამედ უნდათ დაეხმარონ და დაუმეგობრდნენ მათ, გამარჯვებულმა ბოლშევიკებმა თავისი ერთი სიტყვაც არ ჩაუმატეს დეკრეტში მიწის შესახებ, არამედ სიტყვა სიტყვით გადმოიწერეს იმ გლეხურ ნაკაზებიდან, რომელნიც **ესერებმა ესერულ** გაზეთში გამოაქვეყნეს. ესერები ცხარობდნენ, შუთავდნენ, ჯავრობდნენ, ყოველ ფეხის გადადგმაზე გაიძახოდნენ, რომ „ბოლშევიკებმა მოიპარეს მათი პროგრამა“, მაგრამ ამის გამო ესერებს მხოლოდ დასცინოდნენ: „სამაგალითოა ის პარტია, რომლის დამარცხება და განდევნა მთავრობიდან იმიტომ იყო საჭირო, რომ განეხორციელებიათ ყველაფერი რევოლუციონური, ყველაფერი სასარგებლო მშრომელთათვის მისივე პროგრამიდან“.

მაშასადამე, ლენინი არასოდეს არ უარყოფდა, რომ მას სოციალიზაციის გამოცხადების დროს სახეში ჰქონდა მხოლოდ მიწის ნაციონალიზაცია, ე. ი. კერძო საკუთრების მოსპობა მიწაზე მთელი ინვენტარით და **არა მისი სოციალისტურად დამუშავების უტოპიური გეგმები**.

პირველი პერიოდი ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ სოფლად¹ ხასიათდება გაძლიერებულ ბრძოლით ბოლოა გლეხების წინააღმდეგ. ამასთან ერთდროულად სიმშოლის გამო შექმნილი პირობები მიერეკებიან ქალაქის მუშათა მასებს სოფლად, ნაწილობრივ საბჭოთა მეურნეობაში, ნაწილობრივ ახლად შექმნილ კოპუნებში, ნაწილობრივ პირდაპირ სოფელში. მუშათა ახალ ხელისუფლებას არ შეეძლო დახმარება არ გაეწია ისეთ რევოლუციონურ სოციალურ ნაბიჯებისათვის, როგორიც იყო კომუნების დაარსება. მეორე მხრივ, ლენინს იმედი ჰქონდა დაქირავებულ მუშების შეკავშირების. იგი არა მარტო

თავის საპროგრამო შრომებში 1905 წლის შემდეგ და 1917 წლის თებერსებში (4 აპრილს) მოითხოვს განსაკუთრებულ ყურადღებას სოფლის მუშების ორგანიზაციულად შესაკავშირებლად, იგი თავის სტატიებით „პრავდაში“ (აპრილი 1917 წელი) თითქმის გაუგებრობას იწვევს ამხანაგების ერთ ნაწილში იმიტომ, რომ მან წამოაყენა საკითხი სოფლის დაქირავებულ მუშების პროფკავშირების შესახებ. მაგრამ მე უკვე ვსთქვი, რომ რევოლუციის განვითარების მსვლელობა (მამულების ინვენტარის გაძარცვა და მათი დარბევა) არწმუნებს ლენინს იმაში, რომ კლასობრივად სოფელი საკმაოდ დანაწილებული ვერ არის (მეპატრონე და დაქირავებული მუშა) და ამიტომ იგი აყენებს ახალ ამოცანას: **ულარიბეს გლეხობის ორგანიზაციულად შეკავშირებას**.

„მთელ მსოფლიოში ქალაქის მუშათა, სამრეწველო მუშათა მოწინავე რაზმები ერთდებოდნენ. მაგრამ არსად მსოფლიოში თითქმის ჯერ კიდევ არ ყოფილა სისტემატიური და თავდადებული ცდა იმათი გასაერთიანებლად, ვინც სოფლად, წვრილ სასოფლო წარმოებაში, მივარდნილ ადგილებში დაჩლუნგებულია ცხოვრების ყველა პირობებით... იქმნება ბრძოლის ახალი ფორმა სოფლის ბოძოლების წინააღმდეგ, **ლარიბ გლეხობის კავშირის** ფორმა, რომელსაც ესაჭიროება დახმარება, რომელიც უნდა გავაერთიანოთ“. ასე ესალმებოდა ლენინი თავის სიტყვაში 4 აპრილს 1918 წ. მის მიერ ჯერ კიდევ 20 მაისს ხელმოწერილ დეკრეტს სოფლის ლარიბ გლეხობის ორგანიზაციის შესახებ (ლარიბთა კომიტეტები). იმავე წლის შემოდგომაზე ბრძოლა სოფლად უკვე იმ დონემდე იყო მიყვანილი, რომ შესაძლებელი იყო სოფლის საბჭოების არჩევნების დანიშვნა (2 დეკ. 1918 წ. დეკრეტი). ამომრჩეველთა შემადგენლობა იგივეა, მხოლოდ ემატება შემდეგი სიტყვები: „ლარიბ და საშუალო მშრომელ გლეხობას“, მაგრამ ბოძოლა გლეხების და კონტრ-რევოლუციონერების გამორიცხვით. ამ სასოფლო საბჭოებს გადასცემენ თავის საშუალებებს და საქმეებს ლარიბთა კომიტეტები, რომელთაც შესწყევტეს თავიანთი მოღვაწეობა.

ლენინის აზროვნებაში ასე თანდათან მწიფდება ის შეხედულება, რომ საჭიროა „კავშირი გლეხობასთან“. ამ კავშირში მნიშვნელოვანი როლი უნდა ეთამაშნათ **საშუალო შეძლების გლეხებსაც**. მან ეს თავისი შეხედულება თეორიულად გააშუქა თავის საუცხოვო სიტყვაში: „წვრილ-ბურჟუაზიულ პარტიების შესახებ“, რომელიც მან წარმოსთქვა 27 ნოემბერს 1918 წელს. ამ სიტყვაში აღინიშნა მისი აზროვნების ახალი ეტაპი გლეხობის საკითხში. ამ გარემოებამ განცვიფრებაში მოიყვანა არა ერთი და ორი ამხანაგი. ლენინი, რომელიც თავის ჩვეულებას არ ღალატობს, საფუძვლად იღებს ენგელსის შეხედულებას, რომელიც ამ უკანასკნელმა გამოთქვა 1894 წ., მაგრამ იგი ამ შეხედულებას უფარდებს 1918 წლის რევოლუციონურ პირობებს.

ლარიბთა კომიტეტებმა თავიანთი საქმე ნაწილობრივად უკვე გააკეთეს, ნაწილობრივად ბრძოლა—ბოძოლა გლეხების წინააღმდეგ ბრძოლის სახელწოდებით—გავრცელდა სოფლად ფართე და მრავალრიცხოვან წრეებში. წამოყენებულ იქნა ლოზუნგი საშუალო შეძლების გლეხების შესახებ და მასთან შეთანხმების, კავშირის, ყოველ შემთხვევაში, მისი ნეიტრალიზაციის შესახებ. **ულარიბესი გლეხობა**—აღნიშნულია კონსტიტუციაში („პროლეტარიატის და ულარიბეს გლეხობის დიქტატურა“),

საშუალო შეძლების გლეხობის ნეიტრალიზაციის ამოცანა იყო ერთგვარი დაყრდნობა საშუალო შეძლების გლეხობაზე. იგი იყო გამოწვეული რევოლუციის ხანგრძლივობით, შემდეგ კი, თუმცა ნებაყოფლობითი, მაგრამ იძულებით დახვეით ახალ ეკონომიურ პოლიტიკისაკენ. ამას ზედ უნდა დაემატოს ის გარემოება, რომ იმედები არ გაამართლეს სასოფლო კომუნებმა, რომელნიც პირველ ხანებში რამდენიმედ უტოპიურად იყვნენ მოწყობილნი, და საბჭოთა მეურნეობამ, როგორც მსხვილმა სამაგალითო წარმოებამ, როგორც ქალაქის მომარაგების ძირითადმა საშუალებამ. მე უკვე ვსაუბრობ, რომ როგორც პირველი, ისე მეორე სიმშვილობის (ქალაქებში) და მასიურ პაროტმოქმედობის პირობებში, პირიქით გადაიქცა, ლენინის სიტყვებით რომ ვილაპარაკოთ, „საბჭოთა თავშესაფარებად“. ლენინი შემდეგშიაც მაინც იყო დარწმუნებული, რომ მსხვილ წარმოებას ეკუთვნის მომავალი სასოფლო მეურნეობაც, მაგრამ მან ამასთან ერთდროულად აღიარა, რომ ჯერ-ჯერობით სოფლად „არ არის ობიექტიური და სუბიექტიური პირობები“, ე. ი. შრომა საკმარისად მომზადებული ვერ არის ტექნიკურად, შრომის ობიექტიური პირობები იმყოფებიან ძალიან დაბალ საფეხურზე და სოფლის პროლეტარიატია საკმარისად არ არის განვითარებული. ლენინის შეხედულება, რომელიც ამ ეპოქის შედეგია, აღინიშნა პირველად რ. კ. პროგრამაში (1919 წ.), შემდეგ კი, უკვე მსოფლიო მასშტაბით, კომინტერნის II კონგრესის თეზისებში აგრარულ საკითხების შესახებ (1920 წ.).

უნდა აღინიშნოს, რომ კომინტერნის II კონგრესის თეზისების მთელი მნიშვნელობა ჯერ კიდევ ვერ არის სავსებით დაფასებული. ამ თეზისებმა დაიკავეს იმ პროექტის ადგილი, რომელიც იყო შედგენილი მკაცრ ორტოდოქსალურ მიმართულების დაცვით თვით ლ. ნინის მიერ. მაგრამ ის, ბოლოს და ბოლოს, ზოგიერთ დამოშობაზე წავიდა და შეიტანა ცვლილებები პროექტის იმ ნაწილში, რომელიც ეხებოდა დასავლეთის დიდად განვითარებულ კაპიტალისტურ ქვეყნების საბჭოთა მეურნეობას. მისი პირველი რედაქცია კატეგორიულად ამბობდა, რომ მსხვილ სოციალისტურ მეურნეობათათვის ჯერ კიდევ არ არის სათანადო არც ობიექტიური, არც სუბიექტიური პირობები.

როცა ლენინი რ. კომპარტიის VIII ყრილობაზე გამოდის, იგი არა მარტო თავის ზოგად სიტყვაში პარტიის პროგრამის შესახებ, არამედ სპეციალურ სიტყვაშიაც სოფლად მუშაობის შესახებ გამოსთქვამს თავის აზრს „საშუალო შეძლების გლეხობის“ შესახებ. როგორც ყოველთვის, იგი აქაც საკითხს სინჯავს და არკვევს მის რევოლუციონურ-დიალექტიურ მოძრაობაში. „პირველი ეტაპი იყო ქალაქში ხელისუფლების აღება, საბჭოთა მმართველობის ფორმის დამყარება. მეორე ეტაპი იყო ის, რაც ყველა სოციალისტებისთვის არის ძირითადი, ურომლისოდაც არ არიან სოციალისტები: სოფლად პროლეტარულ და ნახევარად პროლეტარულ ელემენტების გამოყოფა, მათი შეკავშირება ქალაქის პროლეტარიატთან სოფლად ბურჟუაზიის წინააღმდეგ საბრძოლველად. ეს ეტაპი ძირითადად დამთავრებულია აგრეთვე. ის ორგანიზაციები, რომელნიც ჩვენ თავდაპირველად ამისათვის მოვაწყვეთ, ღარიბ გლეხობის კომიტეტები (Комитеты), იმდენად გამავრდნენ, რომ ჩვენ შესაძლებლად ესცანიო შეეცვალოთ ისინი წესიერად არჩეულ საბჭოებით, ე. ი.

სასოფლო საბჭოები ისეთნაირად უნდა გარდაექმნათ, რომ ისინი შეიქნენ კლასობრივი სახელმწიფოს, სოფლად პროლეტარულ ხელისუფლების ორგანოები.“ ლენინი ისახავს თავის ამოცანათ შემდეგი მუშაობისათვის — სწორად მიუდგეს საშუალო გლეხობას, როგორც ჩვენი სოფლის ყველაზე უფრო მრავალრიცხოვან ელემენტს.

პროლეტარიატი მასიურად სოციალიზმის მომხრეა, ბურჟუაზია მასიურად სოციალიზმის წინააღმდეგია: ორ კლასს შორის ადვილია არსებულ ურთიერთობის გამოცნობა. მაგრამ, როცა ჩვენ გადავიღებთ ისეთ ფუნაზე, როგორიც არის საშუალო გლეხობა, ამკარავდება, რომ ეს ისეთი კლასია, რომელიც მერყეობას განიცდის. იგი ნაწილობრივად მესაკუთრეა, ნაწილობრივად მუშაკია. იგი არ ყვლეფს მშრომელთა სხვა წარმომადგენლებს. თავის სტატიაში: „ეკონომიკა და პოლიტიკა პროლეტარიატის დიქტატურის ეპოქის დროს“, იმავე წლის გაზაფხულზე ლენინი ასურათებს შემდეგ პერსპექტივებს, რომელთაც დამოკიდებულება აქვთ ამ კლასთან, შემდეგი სიტყვებით: „სოციალიზმი არის კლასთა მოსპობა. რომ მოვსპოთ კლასები, ამისათვის უპირველესად საჭიროა მემამულეების და კაპიტალისტების ბატონობის დამხობა. ეს ნაწილი ჩვენ შევასრულეთ, მაგრამ ეს მხოლოდ ნაწილია, და ამასთან ერთად არა უძნელესი, რომ კლასები მოვსპოთ, ამისათვის, უპირველესად, უნდა მოვსპოთ განსხვავება მუშებსა და გლეხებს შორის, უნდა ვაქციოთ ჩვენ ისინი მუშაკებათ. ამის ერთბაშად მიღწევა შეუძლებელია. ეს ამოცანა გაცილებით უფრო ძნელი და ხანგრძლივია. ეს ისეთი ამოცანაა, რომლის გადაწყვეტა არ შეიძლება ამა თუ იმ კლასის ჩამოგდებათ. მისი გადაჭრა შეიძლება მხოლოდ მთელი სახალხო მეურნეობის ახალ ნიადაგზე მოწყობის საშუალებით, მხოლოდობით, განცალკევებულ, საქონლის წვრილ მეურნეობიდან საზოგადოებრივ მეურნეობაზე გადასვლით. ასეთი გადასვლა ძალიან ხანგრძლივ პროცესს წარმოადგენს... ამ გადასვლის დაწყება შეიძლება გლეხისადმი მხოლოდ ისეთი დახმარებით, რომელიც მას საშუალებას მისცემს ფართედ გააუმჯობესოს თავისი სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა, ძირიან-ფესვიანად გარდაქმნას იგი.“ მაგრამ რაში მდგომარეობს უახლოესი ამოცანა? ეს ამოცანა მდგომარეობს იმაში, რომ გლეხობასთან უნდა მოხდეს შეთანხმება, ყოველ შემთხვევაში, უნდა მოხდეს მისი ნეიტრალიზაცია.

მე უკვე ვსაუბრობ, რომ ახალმა კომუნისტურმა პროგრამამ უაღრესად განვითარებული ფორმა მიიღო კომინტერნის II კონგრესის თეზისებში აგრარული საკითხის შესახებ. ლენინის მუშაობა თეზისებში გამოქვეყნებული არ არის, მაგრამ თეზისები დაწერილია თვით ლენინის მიერ და მათში მისი თანხმობით შეტანილია მხოლოდ უმნიშვნელო შესწორებები. კონგრესის ამ რეზოლუციაში, უპირველესად ყოვლისა, აღნიშნულია სოფლის სრული დაყოფა ფენებად. უპირველესად ყოვლისა უნდა აღინიშნოს, რომ სამი ჯგუფი: „სასოფლო-სამეურნეო პროლეტარიატი, ნახევრად პროლეტარიატი ანუ პარცელიალური გლეხები და წვრილი გლეხები, ერთად აღებული, შეადგენს სოფლის მოსახლეობის უმრავლესობას ყველა ქვეყნებში; ამიტომ პროლეტარულ ვადატრიალებს საბოლოო გამარჯვება უზრუნველყოფილია არა მარტო ქალაქებში, არამედ სოფლადაც.“ მაგრამ განსაკუთრებით უკანასკნელი ამ ჯგუფთაგანი არის მერყევი ჯგუფი და მისი საბოლოოდ დაპყრობა მხოლოდ მაშინ მოხდება, როცა პროლეტარია-

ტი ხელისუფლებას დაიპყრობს. მეოთხე ჯგუფის, საშუალო გლეხობის, ცნება რამდენიმედ რუსეთის „შუათანებზე“ უფრო ვიწროა, აქ ნაწილობრივად დაქირავებული შრომაც არის დაშვებული. აუცილებლად საჭიროა, რომ მოხდეს მისი ნეიტრალიზაცია რა მართა მისი საკუთრების შენარჩუნებით, არამედ დამატებით მიწის გადაცემით მასზე. მემამულეებისაგან ჩამორთმეულ მიწების გადაცემა გლეხებზე — აი ლოზუნგი, რომელსაც საზოგადოთ ლენინი სულ უფრო და უფრო გადაჭრილად აყენებს საერთაშორისო მასშტაბით, რასაც შეესაბამება მისი შეხედულება იმის შესახებ, რომ სოციალისტური მსხვილი მეურნეობანი ჯერ-ჯერობით ნაადრევია. აი, რატომ კომინტერნის IV კონგრესზე ლენინი უკვე ავადმყოფი დაუსწრებლად მოითხოვს მიწის გადაცემის ლოზუნგის გაფართოებას და ძლიერ გაჯავრებულია დისავლეითის კომუნისტების ტაქტიკით. ეს უკანასკნელი სოციალ-დემოკრატიულ ტაქტიკის ერთგულნი დარჩნენ და რამდენიმედ საბოტაჟით შეხედნენ ამ ლოზუნგს. აი რატომ ვართ ჩვენც მოვალენი, ჩვენი დიდი ბელადის სიკვდილის შემდეგ, განსაკუთრებული მზრუნველობით დავიცვათ ეს ლოზუნგი კომინტერნის სფეროებში.

„ნეპ“-ისაკენ დახვეის პერიოდში, რომელიც გამოწვეული იყო გლეხების მიერ უკმაყოფილების გამომჟღავნებით, რასაც განსაკუთრებით ხაზი გაესვა კრონშტადტის აჯანყებით, ლენინი ხშირად გამოსთქვამდა აზრს ქალაქის და სოფლის, პროლეტარიატის და გლეხობის კავშირის გაღრმავების შესახებ. ერთ-ერთ უაღრესად პრაქტიკულ საშუალებას წარმოადგენს სასურსათო გაწვრიდან სასურსათო გადასახადზე გადასვლა, ყველა ზედმეტ პროდუქტების ძალადობით ჩამორთმევიდან ნატურით განსაზღვრულ გადასახადზე გადასვლა და დანარჩენ პროდუქტების დატოვება საქონლის თავისუფალ ბრუნვისათვის. ეს ნიშნავს, ეგრედ წოდებულ, სახელმწიფოებრივ კაპიტალიზმზე გადასვლას ერთი მხრივ, და კერძო კაპიტალის დაშვებას — მეორეთი. ყველა ეს განსაკუთრებით მწვავე ფორმებში აყენებს საკითხს გლეხობის შესახებ.

ლენინს არა ერთხელ აღუნიშნავს ხოლმე ის გარემოება, რომ საფრანგეთის კონვენტის მოღვაწეებს არ ჰქონდათ შეგნებული, თუ რომელ კლასს უნდა დაყრდნობოდნენ და ამიტომ დამარცხდნენ. როდესაც ჩვენში დადგა „1793 წელი“, ლენინმა აიცილა „დამარცხება“ ნებაყოფლობით და ნაწილობრივ უკან დახვეით. მან კი შესძლო ეს მხოლოდ იმის წყალობით, რომ ნათლად ჰქონდა წარმოდგენილი საბჭოთა ხელისუფლების კლასობრივი საფუძვლის პრობლემა. ეს იყო მხოლოდ ლოდიკური დასკვნა იქედან, რასაც ის წინად ლაპარაკობდა გლეხობის პტკიცედ მიზიდვის შესაძლებლობის შესახებ მხოლოდ ხელისუფლების დაპყრობის შემდეგ. საზოგადოთ ის ფაქტი, რომ სახელმწიფოებრივი ხელისუფლება პროლეტარიატის ხელშია, აძლევს მთელ გარდამავალ პერიოდს ახალ ხასიათს, შეაქვს ახალი გაშუქება. სწორედ ამიტომ უწოდებს ლენინი საბჭოთა ხელისუფლებას „უდიდეს ისტორიულ გამოგონებას“. „მსოფლიოში პირველად არსებობს სახელმწიფო, სადაც არის მხოლოდ ორი კლასი — პროლეტარიატი და გლეხობა... ჩვენ დაუკავშირდით გლეხობას. პროლეტარიატი ანთავისუფლებს გლეხობას... მაგრამ ეს კავშირი საკმარისი არ არის. შეუძლებელია იარსებოს სამხედრო კავშირმა, თუ არ არსებობს ეკონომიური კავშირი“ (სიტყვა, 30/XII 1920 წ.).

ჩვენი რევოლუცია რამდენიმედ ბურჟუაზიული რევოლუცია იყო. როცა კაუტსკიმ ჩვენს წინააღმდეგ წამოაყენა ეს არგუმენტი, ჩვენ ვიცინოდით. ბუნებრივია, რომ მსხვილი მიწისმფლობელობის უექსპროპრიაციო, მსხვილ მიწისმფლობელების გაუდევნელად და მიწების დაყოფის გარეშე არის მხოლოდ ბურჟუაზიული რევოლუცია. ყოველ შემთხვევაში ჩვენ ვიყავით ერთად-ერთი პარტია, რომელმაც შესძლო ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანა და სოციალურ რევოლუციისათვის ბრძოლის გაადვილება. საბჭოთა ხელისუფლება და საბჭოთა სისტემა წარმოადგენენ ჩვენი სახელმწიფოს ინსტიტუტებს. ჩვენ უკვე განვახორციელეთ ეს ინსტიტუტები, მაგრამ ეკონომიური ურთიერთობის პრობლემა გლეხებსა და პროლეტარიატს შორის ჯერ კიდევ არ არის გადაჭრილი... და ამ ბრძოლის შედეგი დამოკიდებულია იმისაგან, შეეძლებოთ თუ არა ამ ამოცანის გადაწყვეტას“ (სიტყვა 5/VII 1921 წელს კომინტერნის კონგრესზე). აი, როგორ აღმოცენდა ლოზუნგი გლეხობასთან კავშირის შესახებ და აი, როგორ უნდა გავიგოთ იგი: არა როგორც მართა და ყველაზე უფრო ნაკლებ მხოლოდ პოლიტიკური ნაბიჯი სააგიტაციო მიზნით, არამედ როგორც ეკონომიური ნაბიჯი და ამასთან მხოლოდ არა მართა გაცვლის სფეროში, არამედ წარმოების სფეროშიდაც. ეს ყველას შეთვისებული არ აქვს, რაც აშკარადდება იმ მრავალრიცხოვან სიტყვებში, რომელნიც წარმოთქმულნი არიან გლეხობასთან კავშირის დამყარების შესახებ. ლენინის შესწავლამ, რომელიც არის საუკეთესო აგრარული თეორეტიკოსი, ახალი შინაარსი უნდა შეიტანოს ჩვენს შრომაში.

ლენინს უსაყვედურებდნენ ჩვეულებრივად, რომ არ არსებობს პირობები რევოლუციისთვის: საკმარისი კულტურისნობა და საკმარისი ეკონომიური საძირკველი. ამის საპასუხოდ ლენინი, ეყრდნობა რა იმ ფაქტს, რომ არსებობს საბჭოთა ხელისუფლება, აცხადებს ბრძოლას ამ პირობების მოსაპოვებლად, ბრძოლას კულტურულ რევოლუციისათვის, რევოლუციისათვის უფრო მტკიცე ეკონომიური საძირკველის ჩასაყრელათ. ასეთი გენიალური შორსმჭვრეტელობით და სიმარტივით განსაცვიფრებელი კომენტარები გაუკეთა ნაწილობრივად ეკონომიურ უკანდახევას. აქ იგი სავესებით იყენებს მას როგორც აგრარულ საკითხში, ისე საკითხში გლეხების შესახებ. აქაც იგი ენგელსის აზრს იზიარებს, რომელიც სწერდა 1894 წელს გამარჯვებულ კომუნისტების ამოცანების შესახებ გლეხთა საკითხში: „არ იქნება სასარგებლო ჩვენთვის, თუ ჩვენ ცხოვრების გარდაქმნის განხორციელებას მანამდე დაუცდით, სანამ კაპიტალისტური წესი არ განვითარდება თავის უკანასკნელ წერტილამდე, სანამ უკანასკნელი წვრილი მწარმოებელი და უკანასკნელი წვრილი გლეხი არ დაეცემა, როგორც კაპიტალისტური მსხვილი წარმოების მსხვერპლი“.

ლენინის თხუთხუთებათა კრებულის უკანასკნელ სტატიაში — „კოოპერაციის შესახებ“ — მისი დასკვნა ამგვარად არის ჩამოყალიბებული: „ჩვენს მოწინააღმდეგეებს არა ერთხელ უთქვამთ ჩვენთვის, რომ ჩვენ შეუძლებელი სოციალიზმის დამყარების უგუნურ საქმეს არა კულტურულ ქვეყანაში“. „მათი შეცდომა იმაშია, რომ ჩვენ დავიწყეთ არა იმ მხრიდან, როგორც ეს ნაჩვენებია ყოველგვარ პედანტების (ჯიუტების) თეორიაში, და რომ ჩვენში პოლიტიკური და სოციალური გადატრიალება შეიქნა წინა-

მორბედი იმ კულტურულ გადატრიალებისა, იმ კულტურულ რევოლუციისა, რომლის წინაშე ეხლა მინც ვდგევართ. ჩვენთვის საკმარისია ეხლა მოხდეს ეს კულტურული რევოლუცია, რომ შევიქნეთ სავსებით სოციალისტური ქვეყანა. „ჩვენ ეხლა უფლება გვაქვს ვსთქვათ, რომ კოოპერაციის უბრალო ზრდა... ნიშნავს სოციალიზმის ზრდას“. მეორე შენიშვნაში კი „რევოლუციის შესახებ“—იგი განმარტავს: „ლაპარაკი არ უნდა, რომ კაუცკის მიხედვით დაწერილი სახელმძღვანელო თავის დროზე უაღრესად სასარგებლო იყო. მაგრამ დროა უკუვადგოთ ის შეხედულება, თითქოს ამ სახელმძღვანელომ გაითვალისწინა მსოფლიო რევოლუციის შემდეგი განვითარების ყველა ფორმები“.

ვინ არ იცნობს რევოლუციონურ დიალექტიკას და ვერ შეჩვევია მოძრაობის ამა თუ იმ ეტაპის თვალსაზრისით ყველა მოვლენების შეფასებას, იმას შეიძლება მოეჩვენოს, რომ ლენინმა დაამთავრა თავისი თავის სრული უარყოფით. ასე მოეჩვენება არა მარტო აგრარულ საკითხში. მართლაც მან დაიწყო იმ რწმენით, რომ პირველად უპირატესობას აძლევდა სასოფლო მეურნეობაში მსხვილ წარმოებას წვრილზე. ამ შეხედულების დასაცავად იგი იბრძოდა და წარმატებითაც იბრძოდა უტოპისტ-ნაროდნიკების წინააღმდეგ და გლეხობის უშუალოდ სოციალიზაციის გეგმის წინააღმდეგ. მან ღირსეულად დააფასა (და ეს დაფასება დამსახურებულიც იყო) კაუცკის შრომა „აგრარულ საკითხის შესახებ“ და სხვ. და დაამთავრა კი იმით, რომ გამოაცხადა, როგორც აუცილებელი პირობა მთელი ქვეყნის პროლეტარიატის გასამარჯვებლად, ლოზუნგი **მიწის დაყოფისა და გლეხობასთან კავშირის შესახებ**, 1917 წელს კი ესერების პროგრამებიდან „მიწის სოციალიზაციის“ მოთხოვნილებაც კი „ისესხა“ და გადააქცია იგი დეკრეტად.

განსაკუთრებით მიწის დაყოფა, გლეხობასთან ეკონომიური კავშირი და გლეხობის, როგორც წვრილი მწარმოებლის, გამაგრების სურვილი ბევრ ამხანაგებშიც კი იწვევენ თითქმის ერთგვარ გაუგებრობას, განსაკუთრებით დასავლეთში. მაგრამ ისტორიულ პერსპექტივაში აქ არ არის წინააღმდეგობა! უკანასკნელ მომენტამდე ლენინი დარწმუნებული იყო, რომ მომავალი სასოფლო მეურნეობაშიც მსხვილ წარმოებას ეკუთვნის. ეს არის უდავო თეზისი. მაგრამ იმდენადვე უდავოა მასში, განსაკუთრებით რევოლუციის განვითარების პროცესში, ის შეხედულება, რომლის მიხედვით საჭიროა **მტკიცე რევოლუციონური კავშირი გლეხობასთან**. ეს კავშირი მტკიცდება მიწის დაყოფით და გლეხურ წარმოებისადმი დახმარებით. ჩვენ დავინახეთ, რომ როგორც ლენინში, ისე თვით ცხოვრებაშიც ვამჩნევთ მერყეობას ამ ორ თეზისის შორის, ვიდრე არ იმარჯვებს (უკანდახევის პერიოდში) მეორე შეხედუ-

ლება, მაგრამ ჩემს წინაშე უნებლიეთ იჭრება ცნობილი ტრიადის სქემა—**სინტეზის სახით**,—იმ მზნით, რომ **გლეხობა მშვიდობიანად, თავის ნებით გადავიდეს მსხვილ წარმოებაზე, როგორც ორგანიზაციულ სოციალისტურ მეურნეობის ფორმაზე**.

ფ. ენგელსმა ეს ამოცანა ჩამოაყალიბა შემდეგ სიტყვებში: „მაშინ, ხელისუფლების დაპყრობის შემდეგ, წვრილ გლეხობის საკითხში ჩვენი უმნიშვნელოვანესი ამოცანა იქნება ის, რომ მისი კერძო საკუთრება და მისი კერძო მეურნეობა გარდაექმნათ სოციალისტურ მეურნეობათ, მხოლოდ არა ძალით, არამედ მაგალითებით და საზოგადოებრივი დახმარების აღმოჩენით. და ჩვენს განკარგულებაში მაშინ იქნებიან საკმაო საშუალებანი“...

„ის მატერიალური მსხვერპლი, რომელიც უნდა გავიღოთ მაშინ საზოგადოებრივ წყაროებიდან, კაპიტალისტურ წარმოების თვალსაზრისით მოგვეჩვენება ჩვენ ქუჩაში გადაყრილ ფულებათ, მაგრამ ნამდვილად კი ეს იქნება კაპიტალის ფრიად საქმიანად გამოყენება. ვინაიდან, შესაძლებელია, მან ათჯერ მეტი სარგებლობა მოგვითქვას საყოველთაო საზოგადოებრივი გარდატეხის სასარგებლოდ“.

მე არ შემძლია მოგვცეთ უფრო მოკლე კონსპექტი ჩემს საფურცელზე სტატიაში ასეთ ფრიად მნიშვნელოვან თემაზე. თემის ამოსაწურავათ საჭირო იყო მსხვილი წიგნის დაწერა. მაგრამ სწორედ თემის მოკლედ გადმოცემა განსაკუთრებით ნათლად აშუქებს არა მარტო მოაზროვნე და პოლიტიკოს ლენინის რევოლუციონურ დიალექტიკას, არამედ თვით პროლეტარულ რევოლუციისაც. ბურჟუაზიულ რევოლუციის გამარჯვებამდე მიყვანა დემოკრატიულ პროგრამა მინიმუმის ცხოვრებაში გატარების ფორმით (რაც შესაძლებელია მიღწეულ იქნეს პროლეტარიატის გამარჯვებით), მაგრამ ამასთან ერთდროულად გამარჯვების დღეს უარყოფილ იქნეს ეს დემოკრატია და მოხდეს გადასვლა ახალ, უფრო მაღალრიგის წყობილებაზე, საბჭოთა ხელისუფლებაზე! ან ბრძოლის სტადიაში რევოლუციისათვის მთლიანი სოციალ-დემოკრატიის მიყვანა გათიშვამდე და ახალი კომ. ინტერნაციონალის აღმოცენებამდე, რომ გამყიდველ ფენების და მათი ბელადების გათიშვით ბურჟუაზიის წინააღმდეგ ერთიანი ფრონტის ლოზუნგის ქვეშ **ახალი უკეთესი თვისების მოღიანობის შექმნა!** ჩვენ ვხედავთ, რომ ყველა ამ შემთხვევებში განვითარების დიალექტიური მსვლელობა იმდენად ერთნაირია, რომ შეუძლებელია ეს იყოს უბრალო შემთხვევა. ლენინის შეხედულებათა განვითარება აგრარულ საკითხის შესახებ ნათლად გვისურათებს დიალექტიურ მსვლელობას თვით იმ აგრარულ რევოლუციისა, რომლის ფრიად მნიშვნელოვანი, თუ არა ერთად-ერთი, თეორეტიკოსი არის ის.

კაკი-მწერალი.

მანქანის ჩაკლიდან

(საუკუნის ნატეხები).

მზე მთის მწვერვალებს აღმაცურად ჩამოეცვოდა.
ქალაქს მოელის ღრუბლიანი ცა გამთვარული.
დღემ ჩამოიხსნა რვა ბეჭედი გამხმარ ნეკიდან
და გატყდა ღამე ელნათურით გადაბზარული.
ქარხნის ჰანგებში ჟრუანტილობს ელვისოს ჩქერი.
გუგუნებს ცეცხლი დედამიწის ძვლების სათბობათ.
მავთულებს მისდევს ენერგია თამაშით. მღერით!
შრომა მუშების, — კუნთებიდან ჩამოდნა ოფლად.
რკინის სივრცეში ანაკეთული სახე პოეტის
სდგას როგორც „ღმერთი“, — ფოლადიდან ამონასროლი! —
და სიტყვა მძიმე, გამძლეობით სიკვდილზე მეტი.
იშლება, როგორც სიჩუმეში ფრთხილი პაროლი:
— „ო, ეს მანქანა, მიწას იპყრობს და გვირგვინს ელის.
„ვით ჯადოქარი აღიმართა ფოლადის ნებათ!
„მე ვხედავ კარვად. ჩონჩხიანი ფოლადის ხელი
„იტაცებს, ამსხვრევს, — დედამიწის მშვენიერებას.“
პასუხად ვილაც, ინჟინერის სამოსელიდან:
ახარხარდება და ციურებში მიიმალება.
შრომა ილლება, და მუშები საყვირს ელიან.
სიმშვილი სადღაც აჭირდება; კატის თვალება.
კუთხეში ჩუმათ ციფერბლატი დროს ანაწილებს.
ფანჯრებში მოჭკრის იის ფერი შემოლამება.
უცებ ხმაური. გარდატეხა, ვილაც იკაელებს
და თმა აშლილი, ფერწასული შემოვარდება! —
„ელვისოს დენა გადასტერიტ, შესწყვიტეთ შრომა!“
„როგორ, რა მოხდა?“
შეაჩერეს ქარხნის ხმაური.
მოსულის ირგვლივ ინტერესი შემოიკალა.
— „მანქანამ კაცი მოიტაცა“
— „ხომ არ მომკვდარა?“
— „ღვედი გადიქრა და ბორბალი უცებ გაგივდა.
„ნაკადი ნაკადს დაეჯახა როგორც ყუმბარა.
„მანქანამ მუშა ას ნაწილათ უკვე დაფლითა!“
კოჭლი სიჩუმე ცრემლით სავსე. ვილაც სტირის.
ამუნჯებს ყველას მომავალი ბედის ნატეხი.
იკინის რკინა მანქანიდან ელამ სატირით.
მასის წინაშე ნაცრისფერი აგდია ფეხი...
— „ის ფეხი იყო მექარხნისთვის. და დარჩა ფეხად“.
— „ჰისი სიცოცხლე დაიწურა ფეხის კუნთიდან“
— „ჩვენც ხომ ფეხი ვართ, ანუ ხელი, — ცოცხალ ბერ-
კეტად

„როდემდის ძმებო! ამოვარდა რისხვა გულიდან“.
ვით ცაზე ღრუბლის წამწამები, — ჩაფიქრდა მასსა! —
და ქარხანაში აინაკეთა მწუხარე სახით:
„კაცი მანქანა“ „კაცი ფეხი“ — ახალი რასსა!
და კითხვა ჩუმს, აჩურჩულდა ყურში ცახცახით:
— ვინ დაამსხვრია დედამიწის მშვენიერება, —
ვინ გზავნის სიკვდილს დაუნდობლად ადამიანთან?
ვინ ჩამოახმო თქვენი ჯანი ჩალის ღერებათ, —
თქვენი თვალები ქარხანაში აღამიანდა...
მასსა აღელდა. შეიკუმშა შურის ძიებად,
თვალები რისხვით აიღესენ როგორც დანები!
კარებს დაესო ინჟინერის თვალი ირიბად.
მოსკდა ძახილი ანთებული:
— ძირს მანქანები!
— „მე დაუძახებ პოლიციას“ — ხმა ინჟინერის.
— „გაუიცვა“ — ყვირის ანთებული პროუილი ქალის.
— „გაფიცვა“
ვილაც ვახელებ-თ ბრძოლას იმღერის
— „მე დაუძახებ ქარხნის პეტრონს“
— „აგერ თვით მოდის“
შემოვა როგორც აღანდული სახე ყორანის.
დადგება როგორც გაკვირება კითხვის ნიშანით;
— „რაშა საქმე?“
— „ხედავთ კაცი...“
— „მერე რა არის!“
„ამისთვის მხოლოდ შესვენება მთელი საათით?“
კბილებს დაკრიჟავს, მუშტს აიღებს და სურს ბრძანება,
მაგრამ მასსიდან საპასუხოდ:
— „ჩვენ გავიფიცეთ!
„სანამ რვა საათს აღარ მოგვცემ თორმეტის ნაცვლად.
„სანამ ჯამაგირს არ აგვიწევ, — ვიქნებით მტკიცეთ!“
— „რა მიზეზია?“
— „ქარხანაში არ გესურს სიკვდილი“
— „ვინ გკლავთ?“
— „მანქანა“
— „აბა როდის?“
— „ხედავთ?“
— „ეს მარცხი.“
— „მარცხი სიმშვილით, უკმელოზით დამზადებული“
— „ერთ-ს გულისთვის გაიფიცეთ...“
— „არა ყველასთვის

„ბედი ერთია ყველასათვის, ვით შრომა ჩვენი.“

—„მე პოლიციას დაუქაჩებ. ზომებს მივიღებ.“

—„არც ერთი ქალი არ მოჰკიდებს ხელს სამუშაოს“

—„სჯობს რომ დაჩუმდეთ“

—„არასოდეს“

—„ზომებს მივიღებ“

—„მტკიცე გაფიცვას ვერ შეარყევს მტარვლის სასჯელი.“

„დასტოვებ დაზგა, მანქანები,—ჩაჰბერეთ საყვირს!“

გაფიცვა მტკიცე, ჯიბეებში ხელ ჩაწყობილი,
ფოლადის ნებით და ღიმილით დადგა კარებთან.

სიჩუმე. სადღაც აყაყანდა ავტომობილი
და გაეჟანა აჩქარებით ზამთრის ქარებთან.

ლანდი მუშების საყვირების ძახილს გადაჰყვია.

ამსხვრევს ყვირილით ინჟინერი ელსმენის ზარებს.

ქალაქს მოუწონდა ხმაურობის შორით გადაღვრა,

მაგრამ ქალაქი სხვა ქარხნებით მაინც ზანზარებს.

ქარი მავთულებს ამუსიკებს როგორც მეარლნე.

ლამემ მთვარისგან შეცერილი სხივი ჩაიცვა.

სდგას ჩაფიქრებით: ფერწასული კენტი მექარხნე.

მანქანებიდან ვიღაც ჰკიცხს: „მუშის გაფიცვა!“

ა. მახაშვილი.

ი ს ტ მ რ თ რ ი ა.

ტანზე წითელი
ხალათი ხურავს—

თვალიდან

ცეცხლის

ცრემლები

ცვივა...

ის ძლიერია,

მას ვერ მოლუნავს

ელვა და მეხი,

ქარი და წვიმა!

ის მოსწყდა

ერეამს—

ვულკანის ფაფარს,

ცხოვრებამ პირი

მტვერით გაუვსო,

წამოყვა

ხმა—

ურს და დაეწაფა

ქუჩას ვნებიანს

და უნამუსოს!

ის მოინათლა

ლამის ბალ—

ლამით,

ქალაქის გარედ

გაზარდა ქარმა,

ალქარის ხარხარს

და ლამის

ბლავილს

მან ყბედი

ქედი

არ დაუხარა!

ო, რამდენ დარდში

დამარხა დანა,

გაუქრა გვერდი.

ორსულ დარბაზებს,

წარსული წყევლით

წყალს გაატანა,

თავზედი ბედი

გაკრა დაოაზე:

„—ეი, შესწყვიტეთ

იქ როიალი,

სადაც სტკებთან

მუქთახორები...

ქვეყნად მესიამ

შემოიარა

ბედისგან კრულო,

ნუ დაღონდები!

გამოდი:

კარში,

ქუჩაში,

ქარში

და შეუტე

სასახლის კედლებს,

შენ!

ალარ გაენებს,

შენ!

ნულარ გაშენს

ბრძოლის ცეცხლი და

ცეცხლის სიმკვეთრე!“ —

და

ასე მღერის...

...ისტერორია...

მღერის და მოსდევს

ქარცეცხლის სიცილს,

მღერის და ებრძვის

ძველის ძველ ადათს:

რკინის ტახტისთვის

დროებით იბრძვის

ქვეყნად

ტახტების დასანგრევათა!

ახსოვს სისხლის დრო,

ის იყო მაშინ,

როს მარატობდა

მარატი—დანტონ,

მღერის უღარლოთ...

ცხოვრების თვალში

რევოლიუციის

ცეცხლი დაანთო!

წლების გუგუნე

მას ვერ მოლუნავს,

ხელებგაშლილი

უშიშრად მოდის,

მისი პარნასი არის

კომუნა,

ლენინის შუბლი...

და ეშაფოტი!

ის მოდის

როგორც

ოქტომბრის რისხვა,

ის მოდის

ბოდვით,

ის მოდის

თოფით...

...ეხ, 'მებრალეხას

ნუ ითხოვთ, მისგან—

ის

უხეშია

და დაუნდობი!..

ღიახ! ის იყო,

ღიახ! გუშინ, რომ

დაფლითა ბომბით

ბეებერი დედა...

უწოდეს გიჟი,

უწოდეს უშნო,

მაგრამ...

უღონო ვინ

გაუბედა?

8. პროტუსემიი და ი. საბლინი.

მკვლე ზინარსი წინამავალ თავების. (რომანი)*.

მოკლე შინაარსი წინამავალ თავების.

მოსკოვში აპატიმრებენ ერბეს, მას აღმოუჩენენ მანქანებს და დაშორულ ქალღმერთს. შიფრი არის ორნაირი მნიშვნელობის. გამოძიებული კოსტინი ამოხსნის მას. ძაფი გაბმულია საზღვრებიდან, ანდრეი და სერგეი იგზავნიან გამომძიებლის დავალებით ბათომში. ისინი მიემგზავრებიან ელინელთა (ბერძენთა) საზოგადოების წარმომადგენელთა სახელით. გზაზე მრავალგვარი დაბრკოლებები ელოდებათ მათ — ხედებიან ინკლისის ნაღმოსანს, აღმოაჩენენ პილენკოვოს ნაპირებს, სადაც ფოთის მაგიერ თეთრებს წააწყდებიან; ფოთში სერგეის აპატიმრებენ, მაგრამ ის ინთავისუფლებს თავს. ბათომში ანდრეის იცნობენ, ის გარბის თბილისში. სერგეი ბოქსის საშვალეებით ინთავისუფლებს თავს ოფიცრებისაგან და ავტომობილით გაიქცევა შოფერი „მათი“ საშა სტუკოვი აღმოჩნდება.

ბათომში, ანდრეი გახვთში წაქითხულ სტატიის საშვალეებით ხვდება, რომ გახვთის რედაქტორი კომუნისტია. მასთან ფრთხილი საუბრის შემდეგ ანდრეი ეცნობა არალეგალურ მუშაობას. იმავე დღეს მას უხდება ორი ყოფილი ოფიცრის ლაპარაკის მიყურება და ჩაბაბს მათ თავის „მუშაობაში“. დუქანში ანდრეი შიფრით ნაწერს ხსნის შემთხვევით: მარია 14-1-მარინის ქუჩა. ის ქირაობს იქ ოთახს და გებულობს დაწვრილებითი ცნობებს შეტეხულების შესახებ.

სერგეი ბოქსიორთან (რომლის როლსაც ასრულებს საშა სტუკოვი) ხვდება ანდრეის და ისინი იმუშავენ მისიძინარე მუშაობის გეგმებს. საშა სტუკოვი, მიწვეული პოლკოვნიკ ვოიტინსკისთან, ებმება მხეში — გაკირვებით ინთავისუფლებს თავს, გარბის და თან მიაქვს მეტად მნიშვნელოვანი საბუთები.

ამ დროს ინკლისის გენერალი კუკ-კოლისი ჩამოდის — გრანგელისაგან გამოგზავნილი ოფიცერი საიდუმლო მოხსენებებითაა. საშა სტუკოვი, რომელიც რთვარც შოფერი აცილებდა გემზე ოფიცერს, ხელს წაკრავს ოფიცერს ნავთსადგურის ჩასასვლელთან. ოფიცერს პორთფელი გადაუვარდება წყალში. პორთფელს უღებს საშა სტუკოვს „მისი“ მენავე. მტრების გასაფრთხილებლათ სტუკოვი და ლეონიდი, სერგეის თანხმობით, განიზრახვენ ნავთის დიდი ქვაბების აფეთქებას. ამას ისინი ახერხებენ. ბათომის სადგურზე ესერი კატია იცნობს სერგეიში ცრუ ბოქსიორს და თავის თანამგზავრებთან ერთად გამოუდგება მას.

* *

უთუოდ ამ წინადადებაში მისცა გამბედაობა მეეტლეს. მან ისეთი სისწრაფით მოსწყვიტა ადგილიდან ცხენები, რომ თითქმის ბევრი ასეთის მნახველმა ახლო მდგომმა მეეტლემ წაიბუტბუტა: „ოო, ქუიდან ხომ არ შეიშალა.“ მაგრამ მან ვერ მოასწრო ამის დათაება, რომ სამი ოფიცერი გაშმაგებული ჩაცვიდნენ ეტლში რევოლვერის მიღირებით, უთითებდნენ ხელიდან გაქცეულზე და ყვიროდნენ: — დაეწიე, შენი დედა და სხვა...

დაიწყო გაშმაგებული დევნა ბათომის ქუჩებზე. მდევნელის ცხენები უფრო კარგები იყვნენ და მანძილი ეტლებს შორის თანდათან მცირდებოდა.

უცებ მდევნელების ეტლიდან გამოვარდა ფიგურა, სამი ნაბიჯი გაიბრინა და დაეარდა. გაისმა სამჯერ გასროლის ხმა. ამ დროს ეტლის მეორე გვერდიდან გადმოხტა მეორე ფიგურა ჩემოდანით ხელში და ისიც დავარდა. მდევნელების ყურადღება მიქცეული იყო ქუჩის მაცხენა მხარეზე, ამით საშვალემა მიეცა ეზოში შემალვის იმ კაცს, რომელიც მარჯვნივ იყო. როგორც სჩანს სროლამ შედე-

გი გამოიღო, რადგან მოისმა კენესა, რომელსაც ფარავდა ყარაულების სტვენა და ხმები შესახვევებიდან.

გამოდგომის სურათი შეიცვალა. ეხლა ძლევდა გაქცეულების მხარე, რადგანაც ტვირთი შემსუბუქდა, მანძილმა ეტლების შორის იმატა. ოფიცრები კრულავდნენ ცხენებს, მეეტლეს და დაიწყეს ურიგო სროლა.

— სერგეი, შეუხვიე მეორე შესახვევში მარცხნით, იქ გასავლელი ეზოა.

მეეტლე — სერგეიმ დააჩქარა პორუჩიკ ვალიკოს რჩევის ასრულება. შემდეგ მან უკლო სვლას და ორივე გადმოხტნენ ეტლიდან. მოწინააღმდეგის გამოჩენამდე სერგეი და ვალიკო გაქრნენ.

ამაოდ ისროდნენ და იგინებოდნენ, ამაოდ ჩხრეკდნენ ეზოებს სამი ოფიცერი — ჩვენი მეგობრები უკვე შორს იყვნენ... იმ დროს, როდესაც ახალგაზრდები ცენტრში გააბეს რალაც ფულებისთვის, ანდრეი დაღვრემილი იჯდა ქალაქ გარეთ ერთ-ერთ დუქანში და მასაც აწუხებდა ფულის საკითხი. მის წინ იჯდა გამხდარი და მაღალი კაცი დამტვრეული მინებით, თვალებზე და სპირტიან სასმელების დაუცხრომელი წყურვილით. უიმედო ნახევარლიპილი, ხელების ნაღვლიანი ჩაქნევა და ქვეიანი ეშმაკური თვალები იპყრობდნენ ანდრეის ყურადღებას. ამ დროს დუქანში შემოვიდა მთვრალი კომპანია. ერთი რწყვილი გამოეყო და მოუსხდა დაღვრემილ კაცის მაგიდას. პირველათ მან ვერ შეამჩნია, მაგრამ როდესაც თავი ასწია და დაინახა მაუხერიანი ქართველი — ღიმილმა გაუმრულდა თხელი ტუჩები.

— კეთილ ინებეთ და დამანებეთ თავი, მე ჯაშუშებთან ერთ მაგიდაზე ვერ დავჯდები.

— ვირო! როგორ ბედავ შენ განსაკუთრებულ რაზმის უფროსის შეურაცყოფას. შენ ბოლშევიკი ხარ — მაძალლო!

ყოველი მხრიდან წამოიშრონენ განსაკუთრებული რაზმის თანამშრომლები.

ახალგაზრდა საოცარ მდგომარეობაში იყო, მაგრამ მან მაინც დალია ძირამდე ჭიქა არაყი, ამოიღო რევოლვერი და სთქვა:

— თავს არ მოგაკვლევინებთ. ქართველები შეერთდნენ და დაიწყეს დაცინვის სიტყვების გადასროლა გამბედავის მიმართ, ის კი ადგა, წაიწია ნაბიჯით წინ, თავი დაუკრა ქალს:

— მაპატიეთ, თქვენი შეურაცყოფა მე არ მქონდა განზრახული — და ისევ დაჯდა. ქალი მივიდა გაცეხლებულ ქართველებთან და დაუწყო მათ დამშვიდება.

— მხოლოდ შენთვის, ჩემო სინათლევ, მე მას თავს დაეანებებ. არამზადა!...

ახალგაზრდამ ირონიულად ჩაიცინა და განაგრძო არაყის სმა.

ქართველებმა ცოტა ხანს კიდევ იხრიალეს, იგინეს, შემდეგ კი გავიდნენ ცალკე კაბინეტში საჭიფოთ.

ანდრეი მეტად დააინტერესა ამ ფლეგმატიურმა

* გაგრძელება იხ. „ახალგაზრდა ლენინელი“ № 3 (22) და 4—5 (23—24).

ახალგაზრდამ. მან ნება სთხოვა მის მაგიდასთან დაჯდომის, ნებართვაც მიიღო. გამოელაპარაკენ.

— მე არ მაკვირვებს თქვენი გამბედაობა. მაგრამ მაკვირვებს, რომ მთელმა ათეულმა განსაკუთრებულ რაზმელებისამ რაღაც დაიხია თქვენს წინაშე?

— ეს არ არის გამბედაობა — ეს ზნეჩუვლების ცოდნაა. მე ვმოქმედობდი დანამდვილებით. არა ალერსიანობისთვის მოვიხადე მე ქალთან ბოდიში. ამით ჩემი ტყავის გადარჩენა მინდოდა. სულ ცოტაც რომ გაფიცხებულიყავი მომკლავდენ. თუმცა ბევრსაც არ ვინანებდი ამაზე.

— რისგან არის გამოწვეული ასეთი პესიმიზმი?

— უსაქმობაა.

— ასეთ დროში უსაქმობა, რას ამბობთ?

— ჩემი ადგილი აქ არ არის. აქ მე სამუშაო არა მაქვს და იქ, სადაც მე საჭირო ვარ, იქ ადგილი არა მაქვს.

— რისთვის?

— მეგობარო, ნუ მეკითხები მე წარსულზე — ის სამარცხვინოა...

მან მოიხსნა დამტვრეული პენსი და დაუწყო ცქერა ანდრეის.

— იცით ერთი ჭიქა არაყით ტრაქტორში ხანდისხან დიდი სასწაულები ხდება. მე ვგრძნობ, რომ თქვენ შეგიძლიათ მომცეთ მე სამუშაო. დამიცავთ მე ტყვისაგან. მე შევია ვიქტორ სტრეპეტოვი.

— კეთილი. ვსინჯოთ. გამომყევით მე.

ანდრეის თავი გაუბრუნა სტრეპეტოვმა პროექტებით. ყველა გაბედული გეგმები, რომელზედაც ოცნებას ვერ ბედავდა ანდრეი, სტრეპეტოვს უადვილეს შესასრულებლათ მიჰჩნდა.

— ვინაა ჩვენი მტრები? თუ ინგლისელებია, მათთან სულ უბრალო ხერხით შეიძლება ბრძოლა. მე ვიკისრებ მათ განდევნას. არ დაივიწყოთ, რომ აქ ნალმის ეზოა. მას სომხები დარაჯობენ, ესე იგი, — მეგობრობა, ღვინო, ქაღები და რამოდენიმე დღის შემდეგ ის ჩვენს განკარგულებაში იქნება. ინგლისელები უდარდელი ხალხია, თავს გრძნობენ, როგორც თავის სახლში. მე ვკისრულობ ერთი მოტორიანი ნავის და ნალმის საშვალეებით ერთსა და იმავე დროს ავაფეთქო ყველა გემები, რაც ნავთსადგურებშია. მე ყოველდღე ვთევზაობ და დავათვალიერებ.

— მტრები თუ ქართველებია, იმ შემთხვევაში მიშოვეთ ცოტა ფული და ჩვენ გადავჭრით მათ ჯავშნიანი მატარებლებიანათ. მათთვის ეს სიკვდილია. გახსოვდეთ, 30.000 აჭარელი მზად არის პირველ შემთხვევისთანავე გამოსაქომაგებლათ კესკინ-ზადეს მეთაურობით. მე მათთან ვყოფილვარ და ისანი მენდობიან. და თუ თათრებია — მაშინ საჭიროა მიმოსვლის და ერთობის შეწყვეტა ყირიმთან და ისინი ჩაეარდებიან ორ თვეში.

— როგორ?

— ავაფეთქოთ გემები.

— ეს საქმეა.

— მაშინ მე ლამით ნავთსადგურში ვიქნები.

— კეთილი.

ისინი დაშორდნენ.

კონიკისა და იგრძნო მისი დაქინებითი მზერა. მას გააზრიალა. იცნობს? მაგრამ მაშინვე დაიწყნარა თავი.

— სახეზე ხომ გრიმი აქვს და ტანს ეტლში ვერ შეამჩნევს.

ვალეკო იდგა ნებაყოფლობით ყირიმში წამსვლელების რიგში ჩასაწერად. ჩაწერისთანავე ყველა შედიოდნენ გენერალ დრაცენკოს ადიუტანტის კაბინეტში, სადაც დაკითხვის შემდეგ ღებულობდნენ შესაფერისს მოწმობას.

როგორი იყო განცვიფრება ვალეკოსი, როდესაც მან კაბინეტის კარების გაღებისთანავე საწერ მაგიდასთან მჯდომი პოლკოვნიკი ვოიტინსკი დაინახა.

რამ გაგაკვირათ აგრე ბ-ნო ოფიცერო?

დასაწყისი იყო საძაგელი. ვალეკომ გადასწყვიტა ემოქმედნა. ის მიუახლოვდა და ყურადღებით დაუწყო თვალყურება პოლკოვნიკს, მზრები აიჩეჩა და სათვალევებს დაუწყო წმენდა.

— რაშია საქმე? — შეშფოთდა პოლკოვნიკი.

— ბ-ნო პოლკოვნიკო, მოიგონეთ, ჩვენ ერთი მეორე გვინახავს. — მტკიცეთ გადაუტრა ვალეკომ.

— არაფერი არ მესმის...

— პოლკოვნიკო, თქვენ მოსკოვში 19 წელში რას შერებოდით?

ვოიტინსკი წამოიჭრა დადულრულივით.

— მაგრამ!

ვალეკომ წყნარად და უდიერად გაიმეორა კითხვა.

— თქვენ შეიშალეთ. რასაკვირველია არა!

— შეგიძლიათ დადასტურება თქვენი ნათქვამის?!

— ჯანდაბა! ეს უკვე ზედმეტია!

— რასაკვირველია, შემძლია. რაღაც დაგჭირდათ ასეთი ლაპარაკი?

— სულ უბრალოთ. 19 წელში მე ვიყავი მოსკოვში საქმეებზე და შემძლია დაგარწმუნოთ რომ მინახავხართ.

ეხლა კი ხომ იცით სახიჯათო დროა და მე ვერ დავრწმუნდები მანამ, სანამ არ დავრწმუნებულვარ, რომ ესცდები.

— ააა, აი როგორ? ასეთ შემთხვევაში თქვენ მართალი ხართ. 19 წელი გავატარე ფრონტზე, ამაში დარწმუნდით. მაგრამ თქვენ, ჩემო ძვირფასო რას შერებოდით მოსკოვში?

ვალეკომ ეშმაკურად, ღიმილით გაიკეთა სათვალე.

— მე ფრონტზე არ ვყოფილვარ, მაგრამ ვეხმარებოდი, გაიგეთ?

— მუშაობდით. მზერავ რაზმში?

— სწორედ.

— ეს კარგია. ეს ძალიან კარგია.

გამოცოცხლდა პოლკოვნიკი — თქვენი სიფრთხილე ლაპარაკობს ყველა საბუთებზე უკეთ. ასეთი კაცი სწორედ ეხლა გვჭირდება. ჩვენ უფრო ახლო გავიკნობთ ერთი მეორეს სახლში. მოდით ხვალ, აუცილებლათ.

— როდის მიბრძანებთ გამგზავრებისთვის მზადებას?

— გამგზავრებას ნუ იჩქარით, ძვირფასო მეგობარო, ნუ იჩქარით, თქვენ უფრო საინტერესო სამუშაო გელით.

— მესმის — გაკრა ღეხები ვალეკომ.

— და ასე ხვალ 7 საათზე ამ მისამართით.

— გისმენთ, ბ-ნო პოლკოვნიკო.

მეორე დღეს ვალეკო ვოიტინსკისთან იყო. იქ მას დახვდა გენერალი დრაცენკო. ვოიტინსკი შეეგება ვალეკოს, როგორც დიდი ხნის ნაცნობს.

— ეს ის ოფიცერია, ჩემი მეგობარი, რომელზე-ზედაც მე თქვენ გელაპარაკებოდით, თქვენო აღმატებუ-ლებავ. ეს ალგვითქვამს დახმარებას არალეგალურ მუშაო-ბაში.

გენერალმა აღერსიანი თვალებით აათვალიერა ვალიკო. გენერალს ეტყობოდა სიმთვრალე.

— კორნილოველია... კორნილოველი. ყოჩაღია ეტყობა. ვალიკოს გაუყვირდა. მაგრამ გადასწყვიტა სიტყვა არ შეებრუნებია.

— მხოლოდ, დაუყვირდი, იმ დედაკაცს კარგი ყუ-რის გდება უნდა... დიახ... დიახ... მეტად მომხიბლავი დედაკაცია. ისეთი არა... მაგრამ ეშმაკობს არამზადა... გაგალიზიანებს, გამოგატყველებს... დაუყვირდი ძმაო. დაგ-ხვრეტო... დიახ, დაგხვრეტო.

ვოიტინსკიმ მეგობრულათ დაუქნია თვალი ვალი-კოს და ისიც გასწორდა.

— ვეცდებით. თქვენო აღმატებულებავ...

— ყოჩაღ... ყოჩაღ... კორნილოველი... აბა... აგრე .. თქვენ წახვალთ იქ... დიახ... საქმეებზე... მე დავიძინებ... ვოიტინსკი და ვალიკო გამოვიდნენ. გზა და გზა ვოიტინსკიმ ვალიკო გააცნო საქმეებს.

— თქვენ იცით, რომ ესერები დაუნდობელი ხალ-ხია. მაგრამ ისინი ჩვენ უნდა გამოვიყენოთ. კატას გარ-და ყველა ბრიყვებია.

კატია?

— ის არის კაბიანი ეშმაკი. ის ყველას თავს უბ-რუებს. ეხლა ის მოსკოვში წავიდა დავალებებით. მაგრამ რას არ მივსცემდი ოლონდ გამეგო მისი წასვლის ნამ-დვილი მიზეზი.

— თქვენ გეშინიათ პროვოკაციის?

— ყველაფერს ველი. სახიფათოა... სარგებლობენ ქა-ლური საშვალებით.

— რა უკოთ. მივეცეთ მის მომხიბლაობას. მე შემ-ხვედრია.

ერთად გაიცინეს.

X. სტუმრები ბათოშიდან.

მიშა ნერვიულობდა და საეჭვო ეჭრა თავი. ყო-ველ ზარის ხმაზე გამოხტებოდა ბნელ კორიდორში და ყურს უგდებდა შემომსვლელების კითხვებს.

მიშას მეზობლებმა — მბეჭდავმა მუშებმა განაცხადეს მილიციაში საეჭვო მდგომარის შესახებ. მაგრამ, როდესაც უბნის უფროსმა წასვლისას მიშას მაგრად ჩამოართვა ხელი, მუშები მიხედნენ რაშიც იყო საქმე და ცდილობ-დნენ ყოველგვარი დახმარება აღმოეჩინათ მისთვის. მიშა ელოდა და იქანცებოდა. არა ერთხელ მიმართა მან კოს-ტინს დარაჯობის უმეზნობაზე, მაგრამ მისგან ესმოდა უცვლელი სიტყვები:

— ნუ ნერვიულობ, ნუ იქპარი ძმაო. ყველაფერიდან სჩანს, რომ ისინი შენთან მოვლენ.

მიშა მოლოდინში ათასგვარ გეგმას აწყობდა, რო-გორ უნდა მოეცეს ამგვარა ვიზიტის დროს და მაინც, როდესაც გაისმა შემოსავალში ზარის მაგარი ხმა და სი-ტყვები: — მოქალაქე ერბე აქ სცხოვრობს? — მიშა ჯერ დაიბნა, კორიდორის შუაფს ამოეფარა და დაათვალიერა მაღალი ფართე ბეჭებიანი ფიგურა, გაპარსული პირით.

— დიახ! აი მისი ოთახი, — სთქვა მეზობელმა და ჩაკეტა შესავალი კარები, — შედიოთ პირდაპირ, მას ჯერ სძინავს.

როდესაც სტუმარმა ოთახში შესვლისას იკითხა:

— ერბე, შენ აქა ხარ? — მიშას თავში გაუელვა: „ერბეს პირადად იცნობსო“, სწრაფათ ამოიღო რევოლ-ვერი, მივარდა კარებთან და დაუყვირა:

— არ მობრუნდეთ! ხელები ზევით!

მაგრამ შემოსული უცბად ჩაჯდა, შემოტრიალდა ცალ ფეხზე, ჩაავლო მიშას ხელი მარჯვენა ხელში და მუცელში თავის ჩაკერით დაავლო. — ყველა ეს ისეთი სის-წრაფით იყო ასრულებული, რომ მიშამ მოუეჭრებაც ვერ მოასწრო, რომ კორიდორში იატაკზე იწვა. სწრაფათ წა-მოვარდა, მივარდა კარებს, მაგრამ უკვე გვიან იყო. შიგ-ნიდან მოისმა გასაღების ჩხარუნი და როდესაც მიშამ ძა-ლით შემეტრევა დაუპირა კარებს, ერთი მეორეზე ორ-ჯერ მოისმა ყრუდ სროლის ხმა ოთახიდან. ბეჭი გაწვა და მკერდზე ჩამოუვიდა რაღაც თბილი, თითქო წებო. მიშა გადახტა გვერდით და მიზანში ამოუღებლათ ესრო-ლა კარებს, მივარდა მეზობლის ოთახს და ჩუმად გადასცხა:

— ჩქარა დარეკეთ, — და დაუსახელა ნომერი, — გამო-იძახეთ კოსტინი. შეატყობინეთ, რომ სტუმარი მოვიდა. მე მგონი დაჭრილი ვარ... და ისევ თავის კარებთან გაჩნდა.

— გამოსვლას ნუ ეცდებით, — შეჰყვირა მან და გაისროლა...

ოთახიდან მოისმა ურიგო სროლა. უცებ ყველაფე-რი ჩაჩუმდა. მიშას მოეჩვენა, რომ ესმის ფანჯრის გაღე-ბის ქრიალი, ის გაიქცა კორიდორში, ქვევით კიბეზე, შემდეგ ქვეფენილით გამოსავალ ალაყაფის კარებთან. — გამორბის ფანჯარაში, მაგრამ აქ მე დავიჭერ, — ფიქ-რობს ის.

მიშა უცდიდა და არავინ ჩანდა. გავიდა წამი, ორი. მიშა აღშფოთებული შევიდა ეზოში და წუთით ენა ჩაუ-ვარდა. უცნობი აყოლოდა წყლის ჩამოსადენ მილს სამ-სართულიან სახლის სახურავზე.

— არ დაინძრე ადგილიდან! გესვრი!

უცნობი გაჩერდა. მიშა დაეინებოთ და მიზანში ამოღებით მივარდა.

— ჩამოდი, თორემ დაიღუპებით!

უცნობმა იწყო ფრთხილათ ჩამოსვლა. უცებ მოსწყ-და და დაახტა მიშას. ორივე გაგორდნენ. მიშას რევოლ-ვერი ხელიდან გაუვარდა... დაჭრილს გაუჭირდა წამოდ-გომა და როდესაც წამოდგა, სტუმარი უკვე გასულიყო კარებში. მაგრამ აქ გაისმა ყვირილი. მბეჭდავი მუშები ჩამოსულიყვნენ ძირს და მოწამენი იყვნენ მთელ ამ ტრი-უკისა და როდესაც უცნობი გამოვარდა კარებში, მათ რკალში ჩავარდა. გაჩაღდა ველური ბრძოლა: სამი ერ-თის წინააღმდეგ მაგრამ საიდნალაც მოწინააღმდეგეს ხელში გაჩნდა კასკეტა და ერთი მეორეზე დაცვიდნენ ძირს მბეჭდავები გასისხლიანებული ცხვირ-პირით. უცნო-ბი მესამესაც გამოუსხლტა ხელიდან და გავარდა პეტ-როვკისაკენ. მიშა და დანარჩენი მბეჭდავები გამოუდგნენ. მოსახვევში გამოჩნდა წითელ არმიელების ჯგუფი.

— შესდექ! — უცნობი მაინც გარბოდა.

გაისმა რამოდენიმე ხმა ვინტოვკიდან გასროლის. გაქცეული დავარდა. ერთი მხრიდან კოსტინი წითელ არ-მიელებით, მეორედან მიშა მუშებით — მივარდნ მასთან. მაღალი კაცი იწვა, ორივე ხელები დაეფარებია სახეზე და თავი უკანკალბდა.

მან კიდევ გააღო პირი, თითქო ჰაერი არ ყოფნი-სო და ძლივსა გადიტანა ნერწყვი.

ფეხებში და ხელებში დაჭრილს წამოდგომა არ შეეძლო და გაფითრებული ბრახით ათვალერებდა მის ირგვლივ მდგომ ხალხს.

* *

— **ეჰიმო!** როგორ არის საქმე? გადარჩება თუ არა ჩვენი პაციენტი?

— უთუოდ. კრილობები არ არის სახიფათო. ძვლები არაა დაზიანებული. სიცხე დიდი აქვს, მაგრამ ეს ადვილათ ასახსნელია, განსაკუთრებით თუ მივიღებთ მხედველობაში მის სულიერ მდგომარეობას.

— ჰოო, მდგომარეობა, მე მგონი, არაა სასიამოვნო. მაგრამ გამოარჩინეთ ჩქარა. თქვენის აზრით როდის იქნება შესაძლებელი დაკითხვა?

— არა უადრეს ორი კვირისა. მაგრამ თქვენთვის გასაჭირი იქნება. დროს შემოჩვეი კაცია. მისი კუჭი არ მუშაობს (ეს აქვს დაჭრილებს პიოველ დღეებში), მე ბრძანება გავეცი ოყნა გაეკეთებიათ, არაფრისთვის არ გაიკეთა და სასაქმებელიც არ მიიღო. წყლულის შეხვევაც ძალით გვიხდება.

კოსტინი მოიღუპა და როდესაც დოქტორი წავიდა, გაბრუნდა ოთახში. სერგეევი წინ და უკან დადიოდა.

— მითხარი, შენ საბოლოოთ დარწმუნდი, რომ ის ბარანნიკოვია?

— ეჭვი არ მეპარება. მე მას კარგად ვიცნობ, მახსოვს პარიზიდან, როდესაც წყდებოდა მისი ს. რ. პარტიიდან გამორიცხვის საკითხი. ეგ ხომ მემარჯვენე იყო. ყოფილი ტერორისტი: გამბედავი ადამიანია. მე მივიჩნივ, როგორ დავგნებდათ?!

— დაკარგა ყველა ტყვიები და შემდეგ რასაკვირველია დაიჭრა.

* *

მეორე დღეს ექიმმა ტელეფონით გამოიძახა კოსტინი.

— ბარანნიკოვი კვდება. მოდიეთ ჩქარა. ჯერ მე თვითონ არ ვიცი რაშია საქმე.

ბარანნიკოვი იწვა ნარზე გალურჯებული სახით, ჩამომხმარი. ოფლის მსხვილი წვეთები ფარავდნ მის შუბლს, ის ხმამაღლა კვნესოდა, ხან ხელს წაიტანდა მუცელზე, უთრთოდა მთელი ტანი.

ექიმი დაბნეული შეჰყურებდა ავადმყოფის მუცელზე გასიებას. ყველა ნიშნებია მუცელში შეკრულობის.

— თქვენ ლაპარაკობთ მუცელში შეკრულობის შესახებ? ეს კი რისგან შეიძლება მოხდეს?

— ამ შემთხვევაში არავითარი მიზეზი არ მისცემია. სამმა დღემ უკვე განვლო. მე არაფერი არ მესმის.

— ოპერაციით ვერაფერს დაეხმარებით?

— სულ ერთია, უნდა ვსცადოთ, ჩემთვის ეს ძლიერ საჭიროა.

მაგრამ ოპერაციამდი ბარანნიკოვმა იწყა გაციება და საოპერაციო მაგიდაზე დალია სული.

— სასწრაფოთ განკვეთეთ, — გასცა განკარგულება კოსტინმა.

ათი წამის შემდეგ გაკვირვებულ მაყურებლების თვალწინ ექიმი ხსნიდა ნაწლავებიდან ამოღებულ აბრეშუმის ნაჭერს.

— აი, გასიების მიზეზი.

— აი, ძვირუასო ექიმო, დაჩქარებით სთქვა კოსტინმა, — თქვენ შეგიძლიათ წაუკითხოთ ლექცია ასისენ-

ტებს თქვენი პაციენტის ნადრევი სიკვდილის მიზეზის შესახებ, ეგ ჩვარი კი მიბოძეთ; მგონი რალაც ამოიკითხება კიდევ მაგ ჩვარზე, — მიუბრუნდა სერგეევს.

— ეხ, ეშმაკმა იცის რა არის, — ფიცხობდა სერგეევი და ნერვიულად დადიოდა ოთახში, — ამ ორი ტიპის სიკვდილის გამო სულ გვეკარგება აქ ყოველი კვალი.

— რისთვის ყოველი, — ჩაფიქრებით შეაჩერა ის კოსტინმა. — ერბეს სიკვდილმა მოგვცა ჩვენება ბათომზე და ვფიქრობ, რომ ახალგაზრდებს იქ ჩასვლა ტყუილათ არ მოუხდებათ. ეხლა ეს ჩვენთვის ყველაზე დიდი კოზირია. რამოდენიმე სტრიქონი კი ბარანნიკოვის მუცლიდან ამოღებული ტილოს ნაჭერზე გვეუბნება ჯერ, რომ მათ დიდი კავშირი აქვთო, მეორე, ამდენხანს აქ ცენტრიდან იყო მხოლოდ ერბე და ბარანნიკოვი გამოგზავნილი მის დასახმარებლათ, და მესამე, ახლო მომავალში აქ კიდევ ჩამოვლენ „ახალგაზრდები“.

* *

— **რასაკვირველია**, კარგია ის, რომ ჩვენ ვიცით — რომელი წრეებიდან გამომდინარეობენ ასეთი მოსაზრებები, მაგრამ მაინც უთავბოლო მდგომარეობაა: ორი მეთაური დაიჭირო ისე, რომ ვერაფერი გამოარკვეო საბოლოოდ.

— დაანებეთ თავი ბუზდუნს, თუ დღეს არა ხვალ მივიღებთ ამბავს ჩვენებისაგან. მაგრამ ისინი შორს არიან და არც ვიცით რომ მივიდნენ. მე მომივიდა აზრათ ერთი ნაცნობი ქალის გამოყენება... ყოფილი ესერკა ოქტომბრიდან, როდესაც მე დაჭრილი ვიყ ვი, აღარ მინახავს და მხოლოდ გუშინ შემხვდა. მან უკვე დიდი ხანია რაც პარტიულ მუშაობას თავი დაანება და მასწავლებლობდა სადღაც პროვინციაში. შემიძლია დაგარწმუნოთ, რომ მეტად ერთგულია საბჭოთა ხელისუფლების და ნაცნობობაც მას ძლიერ კარგი ჰქონდა. გამოგვადგება.

— მერმე, თუ კი იცნობ, მოელაპარაკე. თუმცა შენ ზედმეტი დანდობა იცი, მაინც ჯერ მე გამაცანი.

— კეთილი.

* *

სრულიად რუსეთის მთავრობის შტაბის თანამშრომელთა საერთო საცხოვრებელი ბინა გუგუნებდა როგორც ფუტკარი. მხოლოდ საბიბლიოთეკო განყოფილების გამგის ოთახში იყო სიჩუმე. ის იჯდა, მოკლე ფეხები სკამის ქვეშ ქონდა შეწყობილი, მრგვალი მუცელი მაგიდის კიდეზე ქონდა მიბჯენილი. მისი მსხვილი თითები ნერვიულათ არგვალბდა ქაღალდის ბურთულებს.

— შენი კონცერტების ასეთი წარმატების გამო და „იზვესტიაში“ მოთავსებულ შენიშვნის შემდეგ ნურაფრის ნუ გეშინია, — ეუბნებოდა ის სავარძელში გაშხლართულ ვაცლავ კაზიმიროვიჩს, — მაგრამ აი შენი საქმეები... მე სრულებით არ ვიცი როგორ დაგეხმარო.

და მისი მიჭუტული თვალები აღელვებით ათვალერებდნ ოთახს.

— ნუ თუ თქვენ ფიქრობთ, ძია, — განგებ გააგრძელა სიტყვები ძმის შვილმა, — რომ მე მხოლოდ იმისთვის ჩამოველი ბათომიდან, რომ ამ არამხადებისთვის დაუკრა ჭიანჭურზე და მივსცე სულელური შენიშვნები გაზეთებს. არ დაივიწყოთ, რომ თქვენ დამპირდით დახმარებას. ხომ გახსოვთ წერილი.

— დიახ... მაგრამ მაშინ დენიკინი იყო არწივის ხელქვეითი, მე ვფიქრობ...

— თქვენ ჩვენს ხელში ხართ, აი რა, — წამოხტა და ტკივილამდის მოუჭირა თავისი გრძელი, წვრილი თითები მოხუცის ფუნთუშა ხელს. — აი აგრე, გაიგეთ? თქვენ დაგავიწყდათ თქვენი სამშობლო, პატიოსნება, თქვენ უნდა შეიყიდოთ თქვენი სამსახური ბოლშევიკებთან, ერთი სიტყვით, — განაგრძო მან უკვე უფრო მშვიდად, — ჩვენ ცოტად გვაინტერესებს თქვენი აზრი და ანგარიშები, ჩვენთვის საჭიროა თქვენი მდგომარეობა, თქვენი შესაძლებლობა. და შემდეგ თქვენ მიიღებთ, რასაკვირველია, კუთვნილ ჯილდოს თქვენი შრომისთვის და შეძლება გექნებათ საზღვარგარეთ გამგზავრებისა და თუ არა, — მუქარით გაათავა მან, — ჩემი აქედან გაპარვა არ იქნება ძნელი და წერილს კი გადვუგზავნით საგანგებო კომისიას.

— კარგი. რა მოხდა, რა დაგემართა ვაცლავ... მე ხომ არ ვლაპარაკობ... მხოლოდ ძნელია.. მე კი მზად ვარ... რასაკვირველია...

ის კანკალებდა და მისი მსუქანი, უცებ მომბალი, გაფითრებული სახე საზიზღარი იყო.

ძმისწულმა მძღულვარებით აწია ტუჩი, ისევ მოხერხებულათ მოეწყო სავარძელში და გააბა:

— აი, ასე სჯობს. სიძნელე კი აქ არავითარი არ არის. საიდუმლო საბუთებიანი შკაფის გასაღები ხო? თქვენა გაქვთ?

— მე მაქვს. მერე როგორ?

— და სულ უბრალოდ. თქვენ მას მე მომცემთ. მე საბუთებს შევიძენ, დანარჩენი კი ჩემი საქმეა. თქვენ ოღონდ გასასვლელი ნებართვა უნდა იშოვოთ.

— მაგრამ პირველი რევიზიისთანავე გამოაშვარავდება საბუთების დაკარგვა. — მე ხომ შემიძლია კიდევ გამოგადგეთ — მოკრძალებით უთხრა ბიბლიოთეკის გამგემ.

— თითქმის, მაგრამ გამოსავალი თქვენ უნდა გამოიხატოს. მაგაში თქვენ უფრო დაინტერესებული ხართ.

ედუარდ იოსიფოვიჩი უმწეოდ ისევამდა ხელს დანაოჭებულ შუბლზე, შიშით შესცქეროდა ულმობელ ნათესავს და კრულავდა გუნებაში ძასაც, თავის თავსაც და იმ წყეულ დროს, რომელმაც ყველაფერი გადაატრიალა. ვაცლავი იჯდა სწორად. მკაცრი და ძნელად საცნობი იყო განაზებული ნერვიული ახალგაზრდა მუსიკოსი ამ ულმობელ, ყველა ფოლაქებზე აბნეულ და პასუხის მომლოდინე ფიგურაში...

— აი რა, — დაარღვია მან ბოლოს სიჩუმე, — თქვენ მგონი იფიქრებთ დილამდი. ხეალ საღამოს მე მოვალ და თქვენ გადმომცემთ გასაღებებს და გასასვლელ ნებართვას. ნახვამდის.

მეორე დღეს ედუარდ იოსიფოვიჩი ისეთი დაბნეული იყო სამსახურში, რომ მისმა თანაშემწემ რ. კ. პ. წვერობის კანდიდატმა, იგნატ ხოვიკოვმა, ბუზღუნით გამოკითხა მის ჯანმრთელობაზე, ჩამვლელ სამხედრო პირს კი წასჩურჩულა: — საჭირო იქნებოდა ჩვენი გამგისთვის თვალი გვედევნებია, ის რაღაც არეულია... მაგრამ ჩურჩული არ იყო ფრთხილი და ბიბლიოთეკის გამგემ ყური მოკრა. სულ მოიკუჭა, საბოლოოდ დაკარგა თავის დაქვრის უნარი და ძლივს გაძლო ოთხ საათამდე, კანკალით და ხრიალით ყურებში წავიდა საერთო ბინაზე.

— როგორაა საქმეები, — შემპარავი მაცდურობით დაიწყო შემოსულმა ვაცლავმა, — თქვენ ავად ხართ, ძია? გასაღებები უთუოდ თქვენთან არის!

— წაიღეთ, ყველაფერი წაიღეთ.. მეც წაიღეთ, — დაბნეული, თავში ხელ წაჭანებით დუდღუნებდა ბიძა: — მე არ შემიძლია, მე შევიშლები, მე უკვე თვალს მადევ-

ნებენ. ისინი მიხედებიან.. ვაცლავ, — მან უცბად შესწყვიტა ლაპარაკი, როგორც კი დაინახა უწინდური სიმკაცრე და ულმობელობა სტუმრის თვალბეჭდში.

— ვინ გადევნებს თვალს? — მოკლეთ შეეკითხა ის.

— ჩემი თანაშემწე, მას უჯერიან, კანდიდატი რ. კ. პ.

— აი, თქვენ! და თქვენც პოლკოვნიკი ხართ! შეეშინდა როგორც დედაკაცს! მომეცით აქ გასაღებები და გასასვლელი ნებართვა. აგრე, აბა მისმინეთ: ხეალ თქვენ მისცემთ განცხადებას ავადმყოფობის შესახებ ერთი კვირის შვებულების ასაღებათ. გადაეცით თანაშემწეს საქმეები. როდესაც ჩვენ ამოვიღებთ საჭირო საბუთებს, თქვენ დაბრუნდებით; საქმეების მიღებისას თქვენი კომუნისტისაგან აღმოაჩენთ დაკარგვას. გაიგებთ, დაპატიმრებული იქნება ის და არა თქვენ.

პოლკოვნიკი უცბად დაჯდა და თვალბეჭდის ფათურით, ცდილობდა გაეგო ეს გეგმა.

— მართლა, ხომ მართალია? — სახეზე აღებეჭდა შემსუბუქების ღიმილი.

— მართალია, თვითონ ვერ მოიფიქრეთ არა? — აჯავრებდა მას ვაცლავი. ნახევარი საათის შემდეგ აიღო გასაღებები, მიიღო სათანადო ნებართვა სამკითხველოში გასასვლელათ და გამოემშვიდობა.

* *

რამოდენიმე დღის შემდეგ პეტროვსკის ბაღის ერთ-ერთ შებინდულ ხეივანში გამოჩნდა ორი ფიგურა: ახალგაზრდა შესამჩნევ პატივისცემით რაღაცას ელაპარაკებოდა თავის თანამგზავრ ქალს. ორივეს გაეცინათ ბოროტათ და მშრალათ.

— ეს ნოვიკოვი, თავს ვერ გამოიხსნის: ბოქლომები უვნებელია, საქმეები მიიღო კომისრის თანდასწრებით.

ქალი გაჩერდა ხესთან და გადასწია თავი ვარსკვლავებით მოჭედოვებულ ცისკენ.

თქვენ კარგად მოგონეთ ვაცლავ. ეს სწორედ ის ცნობილია, რომლებიც ჩვენ გვჭირდებოდა. ერბეს და ბარანნიკოვის დაღუპვისთვის ჩვენ გადაუხდით. მაგ საქმეს მე თვითონ ვიღებ. ჩვენ უთუოდ მთელი სიმკაცრით გადაუხდით.

XI. სამზღვე კარები.

— დაამზადეთ ქაღალდები, ანდრეი, ორი საათის შემდეგ მივიღივარ მოსკოვში.

— როგორ თუ მოსკოვში?

— სულ უბრალოდ: შიკრიკათ ვოიტინსკისაგან კატიასთან.

ანდრეი გადაიწია სკამის ზურგზე და გადაიხარხარა.

— აი როგორ. თქვენ მაინც ადრე გავიცურებიათ ის.

— სამაგიეროდ ისეთი გამოცდა გამიკეთეს, რომ მირჩენოდა არტილერიის ცეცხლში გაჭერებულიყავი. დაბოლოვდა იმით, რომ იმათმა მიმიღეს მე დენიკინელების „კონტრმეგერავთ“, რომლის შესახებ გაუგონიათ ათასი წარმოდგენილი რამ.

— აბა, ვალიკო, ეს შენთვის მოსალოცი, გამოსაცხადებელი ბარათი მიიღეთ.

— ერთი ნოვოროსიისკში და ერთიც მოსკოვში. უნდოდან კიდევ მოეცათ ყაზანში, სადაც მათ ვილაც ექიმი უზით, მაგრამ გადაიფიქრეს.

— თქვენ როგორ გაძვრებით?

— თათრის ნავით პირდაპირ ნოვოროსიისკში.

— ასეთი მიმართულება ჩვენთვის სახელდახელოა. მე მოგცემთ თქვენ ორ პაექტს: ერთი—ამხ. კლიაჩკის, მეორე—კოსტანს. როგორც სჩანს ორგანიზაცია უფრო დიდია, ვიდრე ვფიქრობდით. ეცადეთ ჩქარა შეგვატყობინოთ თუ როგორაა მოსკოვში საქმეები.

— ეხლა ისინი ჩვენს ხელში არიან! ხომ იცი?

როდესაც ვალიკო წავიდა, ანდრეი დაჯდა საწერად. სულ ნათლად ესაზებოდა ვოიტინსკის კავშირი ყირიმთან, მომხადება ჯარების გადასასხამად ნოვოროსიისკთან, თეთრი და მწვანე რაზმები მთებში და ჯგუფები მოსკოვში. ვანა მარტო ნახევარკუნძულზე ჩარეკილი გენერლის მწვერები გრძნობდნენ ვიწროდ თავს ყირიმში, მაგრამ იქიდან გამოძრომა შეიძლებოდა მხოლოდ წითელი არმიის დამარცხებით. დღითი-დღეზე უნდა ველოდეთ ახალ საშვალეებს დანარჩენ არეებიდან და ჯერ გაუმაგრებელ საბჭოთა ხელისუფლების უფრო საგრძნობელ ადგილებში თავდასხმას.

წასვლის წინ ვალიკო ვოიტინსკიმ მიიღო შტაბის კაბინეტში. — უნდა გაუფრთხილდეთ—აუხსნა მან,— ქალაქი სავსეა მაგ არამზადებით. ინგლისელებმა ოცამდე დააპატიმრეს. სხვათაგან, თქვენ სწავლება არ გჭირდებათ, ჩვენ თქვენზე ვამყარებთ დიდ იმედებს.

— იმ თათარ მენავეს თქვენ ენდობით? — გადაუგდო ანკესი ვალიკომ.

— ეშმაკმა იცის, ის მხოლოდ კონტრაბანდისტია. მე მასთან შემთხვევითი ნაცნობობა მაქვს. მგზავრობა ნოვოროსიისკამდე არავითარ სიძნელეს არ წარმოადგენს. ანტანტის მოხალისეთა გემების შეხვედრის შემთხვევაში მას აქვს გასაველი საბუთი მიცემული კუკ-კოლისის მიერ და მოწმობა გენერალ დრაცენკოსგან. საბჭოთა ნაპირებთან უნდა ელაპარაკნა და ემოქმედნა ნავის პატრონს, მამედს, ოცდათუთხმეტი წლის მოზრდილ. ლამაზ თათარს მაგარი ხელებით და ჟინიანი მხერით.

ზაფხულის სიცხე შეანელა სუსტმა ქარმა და ფინლიანდიის დიდი ბარჯაზი მისცურავდა სარკისებურ ზედაპირზე.

ვალიკო, როგორც გაცნობილი კავკასიელ ერების ურთიერთშორის დამოკიდებულებასთან და ქემალისტების მოძრაობასთან, მიხვდა ვინ იყო მამედი. როდესაც ის ხმის დაყოფით და განსაკუთრებული გამოთქმით ამბობდა „მუსტაფა-ქემალ-ფაშა“-ს, მის პირიდან ეს სახელი გამოისმოდა აღტაცებული ჰიშნით, დიდებულ ლოცვით; აგრეთვე ნათლად ჩნდა, რომ მას საბჭოთა რუსეთის დახმარების დიდი იმედი ჰქონდა. მაგრამ, თუ ვალიკო უცბად მიხვდა ვინ იყო თანამგზავრი, მეზღვაურმაც პირველადვე გაიფიქრა: „ვრანგელის მზვარეა“-ო და აღმოსავლეთის საპატიო დიპლომატის ტაქტით არკვევდა მგზავრის მოსაზრებებს.

— როგორ არის საქმეები ფრონტზე? ეკითხებოდა ის იმედით, რათა მიეღო საბოლოოთ მისი აზრის დამადასტურებელი პასუხი. ვალიკო მაინც ფრთხილათ იყო.

— მყუდროებაა, მგონი.

მთელ მგზავრობაში მხოლოდ ერთხელ გამოჩნდა ჰორიზონტზე გემის კვამლი და მაშინაც მისი კვალის ხაზი გადასჭრეს. მეოთხე დღეს გამოჩნდა ბუნდოვანი მოხაზულება მთების და შუადღისას უკვე შედიოდნენ ისინი ნოვოროსიისკის ნავთსადგურში. გამოსულმა განსაკუთრებული რაზმის ნაჟა გაიყვანა ისინი. მეოთხე ნავთსადგომის ახლო ნაჟა გადაისროლა ისარი გაჩხრეკის მოლოდინში. ვალი-

კო ჯერ თავის დღეში არ ყოფილიყო საბჭოთა რუსეთში და ცნობის მოყვარეობით შეეყურებდა ახალ ხალხს, რომლებიც ასეთი გულმოდგინებით ასრულებდნენ თავიანთ საქმეებს.

ექიმის მიერ დაკითხვის შემდეგ, განსაკუთრებული რაზმის თანამშრომელმა, ორმა სამხედრო მეზღვაურმა და ორმა ნავთსადგურის მუშამ მამედის უბრალო მისალმების შემდეგ მიმართეს კითხვით ვალიკოს: მაგრამ მას ახსოვდა ანდრეის დარბევა. მან დაიწყო რაღაც უმსგავსო ისტორიაზე ხმამალა საუბარი, დაიბნა, გადავიდა რაღაც ისეთ უცნაურ ამბავზე, რომ ერთმა მეზღვაურმა ყველა ახსნა-განმარტება დატოვა უყურადღებოთ და წაიყვანა ის განსაკუთრებულ რაზმში. მამედი რაღაცას ეჩურჩულებოდა ერთ მეზღვაურს ამ დაკითხვის დროს. გზაზე ვალიკომ შეამჩნია პატარა თხელი ტანის, ცოცხალი ეკლისებური თვალებით და დაუმშვიდებელი სახიანი, რომელიც მას შეეყურებდა შეშინებული.

— ვინ მიგყავთ, ამხანაგო? — კითხა მან მცველს.

— თქვენ, ამხანაგო კირიაკოპულო, აუცილებლათ ყველაფერი უნდა გაიგოთ, — უთხრა მეზღვაურმა. ვერ ხედავთ, რომ თეთრი აღმოვაჩინეთ თათრის ნავზე.

„კირიაკოპულო“ — გაუელვა ვალიკოს თავში. თვით ის ხომ არ არის? კირიაკოპულოსაც თითქო თავხარი დაეცა: „ნეტა ჩემთან ხომ არაა?“ და შეამჩნია თუ არა, რომ დატუსაღებული შეყურებდა მას მეგობრულათ, უქნია თვალი და ზიზღით გადაიხედა მეზღვაურისაკენ.

ვალიკომ დაცქვიტა ყურები, როდესაც ისინი შევიდნენ სადარაჯოში და მცველი უფროსს ახსენებდა მოყვანილის შესახებ. ვალიკომ დაიხარა ბერძნისაკენ და წასჩურჩულა ვოიტინსკის პაროლი.

კირიაკოპულოს თვალები აუთამაშდა და შიშით უთხრა: — თქვენ გაქვთ სახიფათო ქაღალდები. გადმოშეცით ჩქარა.

ვალიკო შეფიქრიანდა, მაგრამ ამ დროს ის გაიწვიეს მეორე ოთახში.

მოკლე საუბარი კომენდანტთან, უნდობლობით დაკითხვა და ბოლოს ტელეფონით კლიაჩკოსთან საუბარი.

იმ დროს, როდესაც გაგზავნილ საქმეებზე კირიაკოპულო დარბოდა ქუჩებში, ებნეოდა აუარებელი დეალებები და კანკალით საზრავდა ვალიკოს გასანთავისუფლებელ ხერხს, ის ვრცლათ უწერდა კლიაჩკოს თეთრების მიერ ნოვოროსიისკის აღების გეგმას. ერთ პაექტში ვოიტინსკისაგან, მისამართით: „პარიკმახერს“ — იყო უძვირფასესი საბუთები: იქ იყო სწორად ნაჩვენები ჯარების გადმოსასხამი ადგილები და იქლეოდა გარკვეულ ინსტრუქციებს. მაგიდაზე გადაწოლილიყვენ რამოდენივე ადამიანი და ათვალიერებდნენ სანაპიროს რუქას.

სიჩუმეს არღვევდა მხოლოდ აღელვებული გაკვირვება და მოკლე კითხვები. წერილის მიხედვით ჯარების გადმოსხმამდე რჩებოდა ერთი თვე.

— მაინც ვინ არის ეს „პარიკმახერი“ — ჰკითხა კლიაჩკომ, როდესაც საერთო სურათი მომავალი შემოტების მზადებისა ნათელი გახდა.

— ერთი თქვენი თანამშრომელთაგანი — უპასუხა ვალიკომ განსაკუთრებულ რაზმის უფროსს. მიუთითა რა ბონდარენკოზე.

— ვიღაც კირიაკოპულოა, ეშმაკი, — გონს მოვიდა ბონდარენკო და წამოეარდა როგორც ნაკენი, დაჰკრა მაგიდას მუჭი. — ის ამ საათში ქალაქშია, უნდა გავგზავნოთ

ვინმე მის დასაქერათ. ითახში დამყარდა სიჩუმე. ყველა-სთვის ნათელი იყო თუ რას ნიშნავდა ჯაშუშის ყოლა ასეთ ორგანიზაციაში.

— წყნარად, წყნარად, ამხანაგო,—გააჩერა ის ვალიკომ,—ბერძენი ვერსად ვერ გაიქცევა: მან დაინახა, რომ მე დაჭერილი ვარ და უეჭველათ მოინდომებს ჩემს ნახვას, გარდა ამისა იმ ქალაქებში საქმის მხოლოდ ერთი მხარეა.

— ამხანაგი მართალია,—დაუჭირა მხარი კლიაჩკომ,—ეგ საქმე ჩვენ მოგვანდეთ.

ბონდარენკოსთან და ვალიკოსთან ჩუმად მოლაპარაკების შემდეგ კლიაჩკო წავიდა.

ვალიკო იქნა გაყვანილი ერთ ადგილიან კამერაში და საღამოს ის მოინახულა კირიაკოპულომ. ბერძენის გამხდარ სახეს ქაჩავდა ეშმაკური ღიმილი.

— თქვენ გადარჩენილი ხართ,—გაუცხადა მან ვალიკოს.—მე ვარ დანიშნული გამომძიებლათ და თქვენი საქმე მომანდევს მე. თქვენ უკვე გაგჩხრიკეს?

— დიახ, მაგრამ ვერაფერი ვერ ნახეს. თქვენი წერილი მე შევინახე ნაფი.

— კარგი, მაგრამ თათარი ხომ მე არ დამიჯერებს: ის უტბად შეამჩნევს, რომ მე ბერძენი ვარ.

— ჰო, მართალი ხართ, მამედი ნამდვილი ქემალისტია. ეცადეთ მე გამანთავისუფლოთ.

კირიაკოპული ჩაფიქრდა. შემდეგ შეეკითხა.

— რა უთხარით თქვენ მათ?

— ვუთხარი, რომ მოტორისტი ვარ, თათრებთან არ ვიმსახურე და მივდივარ სამშობლოში.

— მაშინ მე თქვენ დაგეოწმებით და თანდებლად დაგიდგებით. მე აქ დიდი პატივისცემით ვსარგებლობ და აუცილებლად დამიჯერებენ.

კირიაკოპული მიიმალა კარებს იქეთ. მეორე დღეს საღარაჯოს უფროსმა გამოიძახა ვალიკო კომენდანტთან. მან მოათავა დაკითხვა და ვალიკო განთავისუფლებულ იქნა.

კირიაკოპული უკვე უტყდიდა დანიშნულ ადგილზე მოუთმენლათ წერილის გახსნას, ჯარის გადმოსხმის ნამდვილი ადგილების და დროის ჩვენების ამოკითხვას. მას გაეღიმა, მაგრამ შემდეგ გაფითრდა და გააგდო ხელიდან ქალაქის ფურცელი: მიცემულ ინსტრუქციებში მისგან თხოვლობდნ სწრაფ და გადაწყვეტილ მოქმედებას, რომელიც მოითხოვდა თავგანწირულებას, ეს კი კირიაკოპულოს არასოდეს არ ყვარებია.

— მე ვიცი მაგ წერილის შინაარსი—უთხრა მას ვალიკომ, სიცილის შეკავებით.—ჯარი იქნება ამოსხმული ორი დღის შემდეგ და მე მაქვს დავალება მოგეხმაროთ თქვენ ყოველ ოპერაციებში, ასე რომ თქვენ შეგიძლიათ ნაწილი მუშაობის მე დამავალოთ.

— დიახ, დიახ.—წაილულულა კირიაკოპული.—ძლიერ ბევრი საქმეებია ქალაქში... მე არ შემიძლია გასვლა... ჩემს აქ არ ყოფნას შეამჩნევენ...

— მე თქვენს სრულ განკარგულებაში ვარ.

— მაშ თქვენ წახვალთ მთებში,—გაეხარდა მშიშარა ჯაშუშს—და გადასცემთ „მწვანეებს“ დისპოზიციას.*) თქვენ სამხედრო პირი ხართ და დამეხმარეთ მის შემდგენაში.

*) დისპოზიცია ნიშნავს—ჯარებისადმი მიწერილობას ბრძოლის ველზე მათი განაწილების, მოძრაობის, დროის და მიმართულების შესახებ.

რუქაზე ერთი საათის მუშაობის შემდეგ, ვალიკომ იცოდა ნამდვილი მდგომარეობა „მწვანეების“ რიგების და კარნახით იქნა შედგენილი ახლად წაკითხულის მიხედვით დისპოზიცია.

კირიაკოპული თავისუფლად ამოისუნთქა, გაიშლართა სავარძელში და თავისი მოკლე ფეხები ცირკულივით გააწყო და დაიწყო კონსპირაციულ ბინაზე გადასვლის გეგმის გაგვლისწინება. ამ დროს ვალიკო და კლიაჩკო შეხედნენ ფართო შენობების იქეთ ერთმანეთს.

კლიაჩკო იღვა გაუნძრევად, თითქო მიწაში ჩასობილი და წარბებ შეყრილი, ძალდატანებით უსვენდა. სულ ეხლა დასრულებულ სხდომაზე მას დაავალეს თეთრ-მწვანეების ჩაქერის გეგმის გაყვანა და ის სწონიდა ყველა შანსებს გამარჯვებისკენ.

— და ასე, ჩვენი დისპოზიციით ადგილები შარა ხიდთან და „სამგლე კარებ“-თან გელენჯიკის ქვეშ ზეგ გათენებისას იქნება დაკავებული მწვანეებით,—ლაპარაკობდა აღელვებით, ვალიკო,—შეგწვეთ თუ არა თქვენ ძალა მათი ღირსეულად შეხედრისთვის. კლიაჩკო წუთით შეჩერდა, შემდეგ აწია წარბი, გააბრუნდა თვალები და გადადგა მეორე ფეხზე.

— წადით ჩქარა, ვალიკო, და ხვალ დილით დაბრუნდით. ღირსეულ შეხედრებაზე ფიქრი ნუ გაქვთ. ვალიკოს უნდა გაეარა ორმოც წერსზე მეტი შარათ და შემდეგ კი ფეხით ან ცხენით ასულიყო მთებში. წამის დაკარგვა არ შეიძლებოდა, მაგრამ მგზავრობისას არავის არ უნდა შეემჩნია ის და ეს ამწელებდა ამოცანას.

— ავტომობილი გყავთ თქვენ?—ჰკითხა მან კლიაჩკოს.

— მაგრამ თქვენი ჩაჯდომა არ შეიძლება.

— ჯდომა არ შეიძლება,—გააწყვეტინა ვალიკომ, მე ვიწოდები შიგ ბრიზენტით დაფარული.

თხუთმეტი წამის შემდეგ ავტომობილი მიაქროლებდა ვალიკოს მიხვეულ-მოხვეულ შარაზე.

წოლა იყო მოუხერხებელი, მაგრამ ადგომას ვალიკო ვერ ბედავდა. გზაზე იყვნენ გამოსული ურმები, ელობებოდნენ მგზავრები.

საათნახევრის შემდეგ მანქანამ შეაჩერა სვლა. მიუახლოვდა გელენჯიკას, მოუხვია ბუჩქთან და გაჩერდა.

— ხვალ დილის 7-ზე დამხვდით.—უთხრა ვალიკომ.

ვალიკომ გადაჭრა მშვენიერი პატარა ქალაქი, წავიდა კლიაჩკოს მიერ მიცემული მისამართით და შეხვდა მოხუც გლეხს, რომელიც ხლაფორთობდა ეზოში. მან ძლიერ წაიკითხა ნაწერი და მოხუცებულის თვალები აენთენ ბოროტებით.

— მე თეთრებმა ორი ვაჟი მომიკლეს, ქალი გამიუპატიურეს... რით შემიძლია დაგეხმაროთ?

და გაიგო თუ რა მიმართულებით მიდის ვალიკო, მოხუცმა ვრცლათ აუხსნა მას გზა და გამოუყვანა ცხენი.

რვა ვერსის გავლის შემდეგ ვალიკომ მიუხვია მარჯვნივ და საცალფეხო გზით დაიწყო მთაზე ასვლა. უკვე ბინდებოდა, როდესაც დაბალ ხეებს შუა გაისმა გადაძახება და სამი შეიარაღებული კაცი გარსემოეხვია მ.ს. ტანსაცმელის სხვადასხვაობით და ლაპარაკით არ იყო ძნელი საცნობი, რომ ისინი იყვნენ თეთრ-მწვანეების დარაჯები. ერთს ფრენაზე ნათლად აჩნდა პაგონების კვალი. ვალიკომ მისცა თავის გაჩხრიკის ნება და დაუსახელა პაროლი, რომელიც მას მისცა კირიაკოპულმა და გადაწ-

ყვეტით განაცხადა: — ეს პაქეტი პირადათ პოლკოვნიკ-საა. ნახევარი საათის შემდეგ გამცილებელმა ის მიიყვანა ბანაკში, ხელით ნაკეთები კარვები და რამოდენიმე სამხედრო სადგომები იყვნენ დაფარული ტოტებით და მწვანით პოლკოვნიკი ჯერ ახალგაზრდა, მაგარი აგებულობის ოფიცერი, პირველათ ეჭვის თვალთ შეყურებდა ვალიკოს, მაგრამ, როდესაც ის წითელი ნაწილების მდგომარეობის საკითხს სულ გვერდს უხვევდა და სთქვა, რომ მე მხოლოდ გუშინ ჩამოველი ბათომიდან ქალაქშიო და დაასახელა

პოლკოვნიკის რამოდენიმე ნაცნობების სახელი, საუბარმა მიიღო მეგობრული ხასიათი.

— რისთვის არ ატრებს თქვენთან არც ერთი ოფიცერი პავონს? — შეეკითხა ვალიკო.

— ხედავთ?! აქ მეტად რთულ მდგომარეობაში გვიხდება მუშაობა არა მარტო ჩვენებთან, არამედ ყუბანის რადებთან და მომხრეებთან და სოციალისტებთან. რისთვის დაეფეთთოთ ისინი?

ჩვენ ჩვენსას მაინც გაგიტანთ.

(დასასრული იქნება).

ლ. ტროცკი.

პარტიული პოლიტიკა ხელშეწყობაში.

ზოგიერთი მარქსისტ-ლიტერატორები ფრიად ზერელედ ეპყრობიან ფუტურისტებს, სერაპიონებს, იზაი-ნისტებს და საერთოდ „თანამგზავრებს“ — ყველას საერთოდ და განცალკევებით თვითუფლის განსაკუთრებით მოდათ გადაიქცა დევნა პილნიაკისა, რასაც ფუტურისტებიც კი ეწევიან. ცხადია, პილნიაკს*) ზოგიერთი თავისი განსაკუთრებული თვისებებით შეუძლია გამოიწვიოს გულისწყრომა: მეტად დიდი სიმჩატე ეტყობა დიდ საკითხებში, გადამეტებული მანკიობა, ზედმეტი ლირიზმი, თითქოს სანაყში დახატული... მაგრამ პილნიაკმა შესამჩნევად დაგვანახა სამაზრო-გლეხურ რევოლუციის კუთხე, გვიჩვენა „მეშინიების“ მატარებელი, ჩვენ პილნიაკის წყალობით დავინახეთ ისინი გაცილებით უფრო მკაფიოდ და საგრძნობლად, ვიდრე ვხედავდით მათ აქამდე. და ესეცოლოდ ივანოვი? განა მისი „პარტიზანის“, „ბრონეპოეზის“, „ცისფერ სილის“ შემდეგ — მთელი მათი კონსტრუქტიური ცოდვებით, დაუმუშავებელი სტილით, ოლეოგრაფიულობითაც კი — არ გავიცანით ჩვენ, არ ვიგრძენით უკეთ რუსეთი — მისი ხელმძღვანელობა, ეთნოგრაფიული სხვადასხვაობა, ჩამორჩენილობა, გაქანება?.. შეიძლება, ამ მხატვრულ შემეცნების ადგილი მართლაც დაიკავოს ფუტურისტულ გიპერბოლემმა,**) ან ტრანს-მისიების***) მონოტონურ ქება-დიდება, ან საგაზეთო წერილებმა, რომელნიც ყოველდღე იმავე სამას სიტყვას სხვადასხვა კომბინაციებში გამოჰხატავენ. დაუშვათ, რომ მოვიცილეთ თავიდან პილნიაკი და ესეცოლოდ ივანოვი და ჩვენ რამოდენიმეთ დავღარიბდებით... იმათმა, ვინც გაილაშქრეს „თანამგზავრთა“ წინააღმდეგ — პერსპექტივების და პროპორციების საკმაოდ გაუთვალისწინებლად — აიღეს ნიშანში აგრეთვე... ამხ. ვორონსკი, „კრასნაია ნოვის“ რედაქტორი და „კრუგის“ ხელმძღვანელი, როგორც დამადასტურებელი და თითქმის მონაწილეც. ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ამხ. ვორონსკი პარტიის მინდობილობით ასრულებს დიდ ლიტერატურულ-კულტურულ სამუშაოს,

*) რუსეთის ერთ-ერთი ცნობილი მწერალი ახალი დროისა, რომელმაც დასწერა საუკეთესო ნაწარმოები — „მშვიდი წელი“.

**) გიპერბოლა — სინამდვილის განდიდების ან მოსპობის რიტორიული ფიგურა.

***) ტრანსმისია — ისეთი ხელსაწყოების სისტემა, რომელიც გადასცემს მთავარი მამოძრავებლის ენერგიას აღმასრულებელი მექანიზმით.

და რომ, მართლაც, რამდენად უფრო იოლია წერილში — ფრინველის გაფრენის სიმალლიდან — კომუნისტურ ხელოვნების დამკვიდრება დეკრეტი, ვიდრე მისი მომზადების საქმეში ბეჯითი მონაწილეობის მიღება.

ფორმალურად ჩვენი ზემოხსენებული ლიტერატორები განაგრძობენ იმ ხაზს, რომელიც ოდესღაც (1908 წ.) აიღო კრებულ „დაშლამ“. მაგრამ ყოველ შემთხვევაში საჭიროა გაგება და დაფასება თანამედროვე ისტორიულ წყობილებისა და მას შემდეგ მომხდარ ძალთა განწყობილებათა ერთგვარ გადაჯგუფებისა. მაშინ ჩვენ ვიყავით დამარცხებული არალეგალური პარტია. რევოლუციამ დაიხია უკან, კონტრ-რევოლუცია — სტოლიპინის და ანარქო-მისტიური — გვიტევდა ყოველ მხრიდან, თვით პარტიაში ინტელიგენცია კიდევ თამაშობდა არა-პროპორციონალურად დიდ როლს; ინტელიგენტთა ჯგუფები სხვადასხვა პარტიულ მიდრეკილებისა არ იყვნენ დაშორებულნი ერთმანეთს. ასეთ პირობებში იდეური თავისდაცვა მოითხოვდა გახელებულ ბრძოლას მაშინდელ ლიტერატურულ სულისკეთების წინააღმდეგ.

ეხლა ხდება სულ სხვა, სრულიად სხვა ხასიათის პროცესი. სოციალურ მიმზიდველობის (გაბატონებულ კლასების მიმართ) კანონი, რომელიც ბოლოს და ბოლოს ჰქმნის ინტელიგენციის შემოქმედების ხაზს, ამჟამად ჩვენს სასარგებლოდ მოქმედობს და საჭიროა შეთანხმება ამისა და ჩვენი პოლიტიკისა ხელოვნების დარგში.

ტყუილია, თითქოს რევოლუციურ ხელოვნების შექმნა შეუძლიათ მხოლოდ მუშებს სწორეთ იმიტომ, რომ რევოლუცია მუშურია, ის — რომ არ გავიმეოროთ წინად ნათქვამი — ძლიერ ცოტა მუშებს ანთავისუფლებს ხელოვნებისათვის. საფრანგეთის რევოლუციის ხანაში საუკეთესო ნაწარმოებნი, რომელნიც პირდაპირ და ირიბულად ასურათებდნენ მას, შექმნეს ფრანგ მხატვრებმა კი არა, არამედ გერმანელებმა, ინგლისელებმა და სხვებმა. იმ ნაციონალურ ბურჟუაზიას, რომელიც უშუალოდ ახდენდა გადატრიალებას, არ შეეძლო გამოეყო თავის წრიდან საკმაო ძალა იმისათვის, რომ მხატვრულად აღედგინა და აღებეჭდა ის, მით უმეტეს პროლეტარიატი, რომელსაც აქვს პოლიტიკის კულტურა, მხოლოდ ძლიერ ცოტა ხელოვნების კულტურა.

ინტელიგენციას, გარდა იმ უპირატესობისა, რომელიც ეძლევა მას თავისი გონებრივი განვითარების გამო,

აქვს აგრეთვე პოლიტიკურ პოზიციის პასივობის მედი-
დური პრევილენცია, ცოტათ თუ ბევრად მტრული ან
კეთილმოსურნეობითი განწყობილებით ოქტომბრის რე-
ვოლუციის მიმართ. გასაკვირი არ არის, რომ ამ „შემე-
ცნებითი“ ინტელიგენციამ მოგვცა და გვაძლევს რევო-
ლიუციის ხელოვნურად გამოხატვის დარგში უფრო მეტს,
— თუმცა ერთგვარი სიმრუდით, — ვიდრე პროლეტარი-
ატი, რომელმაც ეს რევოლუცია მოახდინა. ჩვენ ძალიან
კარგათ ვიცით პოლიტიკური აზრის სიფიქროვე, მერყე-
ობა, არასამდებო თვისებანი „თანამგზავრთა“... მაგრამ,
თუ ჩვენ უკუვადებთ პილნიაკს მისი „მშვიერი წელი“-თ,
სერაპიონებს — ესეცოლოდ ივანოვით, ტიხონოვით და
პოლონსკაიით, მაიკოვსკის, ესენინს, — მაშინ რა დარჩე-
ბა არსებობდა, გარდა მომავალ პროლეტარულ ლიტერა-
ტურის გაუნაღლებელ ვეკსილებისა? მით უმეტეს, რომ
დემიან ბედნიცკომელსაც ვერც „თანამგზავრთა“ რიცხვში
ჩასთვლი, ვერც რევოლუციონურ სიმღერებიდან — იმედია,
ვერც ამოწლი, არ შეიძლება მივაკუთვნოთ პროლეტარულ
ლიტერატურას იმ გაგებით, როგორც ეს „კუნძიკების“
მანიფესტს ესმის. მაშ რაღა დაგვრჩება?...

მაშასადამე, პარტიას — თავის ბუნების წინააღმდეგ —
ხელოვნების დარგში უკავია წმინდა ეკლექტიური პოზი-
ცია? ეს საბუთი — პირველ შეხედვით გამანადგურებე-
ლი — ნამდვილად ფრიალ გულუბრყვილია. მარქსისტული
მეთოდით შეიძლება დაფასება ახალი ხელოვნების განვი-
თარების პირობებისა, მისი სათავეების კვლევა, ამათში
ყველაზედ პროგრესიულ მიმდინარეობათა ხელის შეწყო-
ბა გზების კრიტიკული გაშუქებით, — ამაზე მეტი კი არ
შეიძლება. ხელოვნებამ თავისი გზა უნდა გაიაროს სა-
კუთარი ნაბიჯით. მარქსიზმის მეთოდი არ არის ხელო-
ვნების მეთოდი. პარტია ხელმძღვანელობს პროლეტა-
რიატს და არა ისტორიულ პროცესს. არის დარგები, სა-
დაც პარტია ხელმძღვანელობს უშუალოდ და ბრძანებ-
ლობით. არის დარგები, სადაც ის კონტროლს უწევს და
ხელს უწყობს. არის დარგები, სადაც ის მხოლოდ ხელს
უწყობს. არის უკანასკნელად დარგები, სადაც ის მხოლოდ
ერკვევა საქმის ვითარებაში. ხელოვნების დარგი როდია
ისეთი, სადაც პარტიას შეუძლია ბრძანებლობა. მას შეუძლია
და ვალდებულიც არის დაიცვას, ხელი შეუწყოს და მხო-
ლოდ არა უშუალოდ უხელმძღვანელოს. მას შეუძლია და
ვალდებულიც არის პირობითი ნდობა გამოუცხადოს სხვა
და სხვა ხელოვნების ჯგუფებს, რომელთაც გულწრფელად
სურთ რევოლუციასთან დაახლოვება, რათა მისცეს და-
ხმარება მის მხატვრულად ჩამოყალიბებას. და ყოველ შემ-
თხვევაში პარტიას არ შეუძლია და არც დასდგება ის იმ
ლიტერატურული წრის პოზიციასზე, რომელიც იბრძვის,
რამოდენიმე კონკურენციას ეწევა სხვა ლიტერატურულ
წრეების წინააღმდეგ. პარტია სდგას მთლიანი კლასის
ისტორიულ ინტერესთა სადარაჯოზე. შეგნებულად და
ფეხ და ფეხ ამზადებს რა ახალი კულტურის და ამავე
დროს ახალი ხელოვნების ნიადაგს, ის ლიტერატურულ
თანამგზავრთ უყურებს არა როგორც მუშა-მწერლების
კონკურენტებს, არამედ როგორც ნამდვილ და შესაძლო
თანამემწეთ იმ აღმშენებლობაში, რომელსაც აქვს უდი-
დესი გაქანება. მას ესმის გარდამავალი ხანის ლიტერა-
ტურული შეგჯუფების შემთხვევითი თვისება და აუა-
სებს მათ არა ბატონ ლიტერატორების ინდივიდუალურ
კლასიურ პასპორტების თვალთახედვის მიხედვით, არა-
მედ იმ ადგილის მიხედვით, რომელიც ამ ჯგუფებს უკა-

ვიათ, ან შეუძლიათ დაიკავონ სოციალისტურ კულტუ-
რის მომზადებაში. თუ დღეს არ შეიძლება ამა თუ იმ
ჯგუფის ადგილის მონახვა, პარტია, როგორც ასეთი კე-
თილგანწყობილად და ყურადღებით... მოითმენს. ცალკე
კრიტიკოსები ან უბრალო მკითხველები შეიძლება თანა-
უგრძნობდნენ ამა თუ იმ ჯგუფს ავანსად. პარტია მთლია-
ნად, როგორც კლასის ისტორიულ ინტერესების დამ-
ცველი, უნდა იყოს ობიექტიური და ბრძნული. მისი სი-
ფრთხილე არ შეიძლება არ იყოს ორმაგი: თუ პარტია
არ ასვამს „კუნძიკა“-ზედ საპროგრამო ბეჭედს მხო-
ლოდ იმიტომ, რომ შიგ წერენ მუშები, ის არც განდევ-
ნის ავანსად არც ერთ ლიტერატურულ ჯგუფს — თუგინდ
ინტელიგენტურს — რამდენათაც ის სკდილობს დაუბ-
ლოვდეს რევოლუციას და დაეხმაროს მას ერთ-ერთ კავ-
შირის გამაგრებაში — კავშირი ყოველთვის სუსტი ადგი-
ლია! — ქალაქის და სოფლის შუა, პარტიასა და უპარ-
ტიოთა შორის, ინტელიგენციისა და მუშათა შორის.

იქნებ ასეთი პოლიტიკა, მართლაც, ნიშნავს იმას,
რომ პარტიას შეიძლება დარჩეს ხელოვნების მხრივ დაუ-
ცველი მხარე? ამის თქმა იქნებოდა გადაჭარბება: ხელო-
ვნებაში აშკარად მოშხამულ, გამხრწნელ ტენდენციებს
პარტია უწევს და შემდეგშია გაუწევს წინააღმდეგობას,
იხელმძღვანელებს რა პოლიტიკური თვალსაზრისით. მარ-
თალია მხოლოდ, რომ ხელოვნების მხარე ნაკლებათ და-
ცულია, ვიდრე პოლიტიკური ფრონტი. მაგრამ განა ასე-
თივე მდგომარეობა არ არის მეცნიერების მხრივაც? რას
იტყვიან „წმინდა პროლეტარულ“ მეცნიერების მეტაფი-
ზიკოსები შედარებითი თეორიის შესახებ? შეიძლება მი-
სი მატერიალიზმთან შერიგება თუ არა? გადაწყვეტილია
ეს საკითხი? სად, როდის და ვინ გადასწყვიტა? ჩვენი
ფიზიოლოგ პავლოვის მუშაობა რომ მთლიანად მატერი-
ალიზმისაკენ მიდის, ეს ცხადია პროფანებისთვისაც. მაგ-
რამ რა უნდა ვსთქვათ ფრეიდის ფსიქო-ანალიტიკურ თეო-
რიის შესახებ? ურიგდება თუ არა ის მატერიალიზმს,
როგორც ფიქრობს მაგალითად აშხ. რადეკი (მასთან ერ-
თად მეც), თუ ეწინააღმდეგება მას? იგივე საკითხი ეხე-
ბა ატომის შენების ახალ თეორიებს და სხვ. და სხვ.
მშვენიერი იქნებოდა, რომ მოინახოს ისეთი მეცნიერი,
რომელიც შესძლებს ახალი ზოგადი თეორიების მეთო-
დოლოგიურად თავის მოყრას და მათ შეეყვანას დიალექ-
ტიურ-მატერიალისტურ მსოფლმხედველობის კონტექსტში;
ამით ის გამოიწვევდა ახალ თეორიების თვითგამოცდას
და გააღრმავებდა დიალექტიურ მეთოდს. მაგრამ მე ძლიერ
წშივობ, რომ ეს მუშაობა, — საგანგებო ან საჭურნალო წე-
რილების სახით კი არა, არამედ როგორც „მოდგმათა
წარმოშობა“ და „კაპიტალი“ — მეცნიერულ-ფილოსოფიური
ნაწარმოები — იქნება ასრულებული დღეს ან ზვალ კი
არა, ან უკეთ რომ ვსთქვათ, თუ კი დღესვე იქნება, შე-
საძლოა ამ წიგნის ფურცლები არც კი იქნეს გაქრილი
იმ დღემდე, სანამ პროლეტარიატი ვერ შესძლებს განია-
რადებას.

მხოლოდ „კულტუროსნობა“, ე.ი. პროლეტარიატის
წინა კულტურის ანბანის შეთვისება გულისხმობს კრიტი-
კას, შერჩევას, კლასიურ თვალსაზრისს? ეს უეჭველია,
მხოლოდ ეს თვალსაზრისი პოლიტიკურია და არა განყე-
ნებულ-კულტურული. პოლიტიკური თვალსაზრისი უთან-
ხმდება კულტურულს მხოლოდ იმ ფართო მნიშვნელობით,
რომ რევოლუცია ამზადებს ახალი კულტურის პირო-
ბებს. მაგრამ ეს სრულებით არ ნიშნავს, რომ ასეთი შე-

თანხმება უზრუნველყოფილია ყოველ ცალკე შემთხვევაში. თუ რევოლუციას აქვს უფლება, როდესაც საჭიროა, დაანგრის ხიდები და მხატვრული ძეგლები, მით უფრო არ შეჩერდება ის იმის წინაშე, რომ ხელი დაადოს ხელოვნების ყოველ მიმართულებას, რომელიც თავის ფორმალურ მიღწევების გარეშე უქადის რევოლუციონურ წრეში გათიშვის შეტანას ან რევოლუციის შინაგან ძალების ერთმანეთის წინააღმდეგ მტრულ დაპირდაპირებას: პროლეტარიატის, გლეხობის, ინტელიგენციის. ჩვენი თვალსაზრისი მკაფიო პოლიტიკურია, ბრძანებლობითი და შეუპოვარი. მაგრამ სწორედ ამიტომ მან ნათლად უნდა შემოფარგლოს საზღვრები თავის მოქმედებისა. უფრო მკაფიოთ გამოსათქმელად ვიტყვი: ფხიზელ რევოლუციონურ ცენზურასთან ერთად — ფართო და მოქნილი პოლიტიკა ხელოვნების დარგში, მოკლებული ყოველივე ვიწრო ავკაცობის გამოყენას — სრულებით აშკარაა, რომ ხელოვნების დარგში პარტიას არ შეუძლია ერთი დღითაც იხელმძღვანელოს ლიბერალურ პრინციპით *laissez faire, laissez passer* (მიეცით საშუალება ნივთებს თავის გზით წავიდნენ). მთელი საკითხი მხოლოდ იმაშია, რომელი მუხლიდან იწყება საქმეში ჩარევა და სად არის მისი საზღვარი, რომელ შემთხვევებში — რისა და რის შუა ვალდებულია პარტია მოახდინოს არჩევანი. და ეს საკითხი არც ისე უბრალოა, როგორც ეს გონია ლეჩის თეორეტიკოსებს, პროლეტარულ ლიტერატურის მებაირახტრეთ და „ზაფხუატელებს“. მიზნები, ამოცანები და მეთოდები მუშათა კლასისა მეურნეობაში ბევრად უფრო კონკრეტულია, გამოკვეთილი და თეორეტიკულად შემუშავებული, ვიდრე ხელოვნებაში. მიუხედავად ამისა პარტიამ მეურნეობის ცენტრალისტურ მეთოდით აშენების ხანმოკლე ცდის შემდეგ დაინახა თავის თავი იძულებულად დაეშვა პარალელური არსებობა სხვა და სხვა და ერთმანეთში მებრძოლ სამეურნეო ტიპებისა: აქ არის ტრესტებათ მოწყობილი საერთო სახელმწიფო წარმოება, ადგილობრივ მწარმოებლობის წარმოებებიც და კერძო მესაკუთრეებისაც, კოოპერაცია, ინდივიდუალური გლეხური მეურნეობა, საშინაო სახელოსნოებიც და კოლექტივებიც და სხვა. ძირითადი კურსი სახელმწიფოსი არის ცენტრალისტურ სოციალისტურ მეურნეობისაკენ. მხოლოდ ეს საერთო ტენდენცია შეიცავს აგრეთვე მიმდინარე ხანისთვის გლეხურ მეურნეობის და საშინაო მრეწველობის მხარის დაჭერას, უამისოთ კურსი სოციალისტურ წარმოებისაკენ ხდება უსიცოცხლო განყენებათ.

ჩვენი რესპუბლიკა წარმოადგენს მუშების, გლეხების და წვრილ-ბურჟუაზიულ ინტელიგენციის კავშირს კომუნისტურ პარტიის ხელმძღვანელობით. ასეთ სოციალურ შეთავსებისაგან — ტენიკის და კულტურის აღორძინებისთანავე რამოდენიმე ეტაპების განვლის შემდეგ უნდა წარმოიშვას კომუნისტური საზოგადოება. ცხადია, გლეხობა და ინტელიგენცია წავლენ კომუნისმისაკენ სხვა გზით, ვიდრე მუშები. მათი გზა აუცილებლათ დასტოვებს კვალს ხელოვნებაში. ის ინტელიგენცია, რომელსაც თავისი ბედ-ილბალი განუყრელად არ დაუკავშირებია პროლეტარიატთან, არაკომუნისტური ინტელიგენციაა, ე. ი. მისი დიდი უმრავლესობა ეძებს დასაყრდნობ საფუძველს გლეხობაში. ვინაიდან ბურჟუაზიაში ის ამას ან სრულებით ვერ პოუვებს, ან და ხედავს მეტად სუსტ ნიშნებს. ჯერ-ჯერობით ამ პროცესს აქვს წმინდა მომზადებითი, უფრო სიმბოლური ხასიათი და გამოიხატება გლე-

ხურ რევოლუციონურ სტიქიის (უკანა რიცხვით) იდეალიზაციაში. თავისებური ახალი ხალხოსნობა („ნაროდნიკობა“) ახასიათებს ყველა „თანაგზავრთ“. შემდეგში, სოფელში სკოლების და მკითხველების გამრავლებისთანავე, ამ ხელოვნების კავშირი გლეხობასთან შესაძლოა გახდეს უფრო ვიწრო და შეზღუდული. ამავე დროს გლეხობა დაიწყებს თავისი წრიდან თავის საკუთარ შემომქმედ ინტელიგენციის გამოყოფას. გლეხური მისვლა მოვლენასთან — მეურნეობაში, პოლიტიკაში და ხელოვნებაში — უფრო პრიმიტიულია, უფრო ვიწროა, უფრო ეგოისტურია, ვიდრე პროლეტარული. მაგრამ ეს გლეხური მისვლა, არსებობს — და დიდი ხნითაც და მეტად სერიოზულად. და თუ მხატვარი, რომელიც უყურებს ცხოვრებას გლეხურ, უფრო ხშირად ინტელიგენტურ-გლეხურ თვალსაზრისით, გამსჭვალულია იმ აზრით, რომ მუშათა და გლეხთა კავშირი აუცილებელი და სასიცოცხლო მოვლენაა, მისი შემოქმედება, თუ სხვა საჭირო პირობებიც არსებობენ, იქნება ისტორიულად პროგრესიული. მხატვრულ ზეგავლენის მეთოდებით ის შეაკავშირებს სოფლის და ქალაქის ისტორიულად აუცილებელ თანამშრომლობას, გლეხობის სოციალისმისაკენ წაწევა ჰქმნის ღრმა, შინაარსიან, მრავალმხრივ მხატვრულ პროგრესს და გვაქვს საკმაო საბუთი ვიფიქროთ, რომ მხატვრული შემოქმედება, რომელიც იქნება ამ პროგრესის უშუალო შთავსების გავლენის ქვეშ, შეიტანს ხელოვნებაში ღირებულ თავებს. პირიქით, იმ შეფასებით მისვლა, რომელიც ორგანიულ, საუკუნო, მაღიან, „ნაციონალურ“ სოფელს უპირდაპირებს ქარაფშუტა-ქალაქს, ისტორიულად რეაქციონურია: აქედან გამოსული ხელოვნება პროლეტარიატისადმი მტრულად არის განწყობილი, ვერ ეთვისება განვითარებას და მას მოელის გადაგვარება. უნდა ვიფიქროთ, რომ ფორმალურადაც მას არ შეუძლია არაფრის მოცემა, გარდა გადამღერებისა და მოგონებებისა.

კლიუვეს, იმაჟინისტებს, სერაპიონებს, პილნიაკს, ფუტურისტებსაც კი: — ხლებნიკოვს, კრუჩინსს, კამენსკის — აქვთ გლეხური (მუჟიკური) საფუძველი — ზოგს მეტად და ზოგს ნაკლებათ შეგნებული, ზოგს ორგანიული, ზოგს კი არსებითად ბურჟუაზიული საფუძველი, გლეხურ ენაზე გადაკეთებული. ფუტურისტების პროლეტარიატისადმი განწყობილება ნაკლებათაა ორჭოფული. სერაპიონებს, იმაჟინისტებს, პილნიაკს აქა-იქ ემჩნევათ გადახრა ოპოზიციისაკენ პროლეტარიატის წინააღმდეგ, ყოველ შემთხვევაში ამ უკანასკნელ ხანამდე. ყველა ეს ჯგუფები მეტად მკაფიოდ გამოხატავენ სოფლის აზრთა განწყობილებას სასურსათო განაწილების („პროდრაზვიორსტის“) ხანაში. იმ წლებში ინტელიგენცია მიიშალა სოფლებში და იქ აგროვებდა შთაბეჭდილებებს. თავის მხატვრობაში მან გაუკეთა ამათ საკმაოდ ორ-აზროვანი ვარაუდი, მაგრამ ეს ვარაუდი უნდა განვიხილოთ იმ ხანასთან შეფარდებით, რომელიც კრონშტადტის აჯანყებით დამთავრდა. ესლა გლეხობაში შესამჩნევი ცვლილება მოხდა. ეს დაეტყო ინტელიგენციასაც და იქონიებს (კიდევ უნდა იქონიოს) გავლენას გლეხთა მოსიყვარულე „თანამგზავრებზე“. რამოდენიმედ ეს კიდევაც სჩანს. ამ ჯგუფებში იქნება შინაური ომები, განხეთქილება, ახალი გადაჯგუფება სოციალურ მუჯღუგუნის გავლენის ქვეშ. ყოველივე ამას უნდა ვადევნოთ თვალყური მეტის ყურადღებით და კრიტიკულად. პარტიას, რომელიც ლამობს, ვიმედოვნებთ არა უსაფუძვლოდ, იდეურ ჰეგემონიის როლის თამაშს,

არა აქვს უფლება ამ საკითხში გამოიჩინოს იაფ-ფასიანი კადნიერება.

მაგრამ განა ფართოდ მოხაზული წმინდა პროლეტარულ ხელოვნებას არ შეუძლიან მხატვრულად გააშუქოს და ასაზრდოვოს აგრეთვე გლეხობის მსვლელობა სოციალიზმისაკენ? რასაკვირველია, „შეუძლია“ ისე, როგორც სახელმწიფო ელექტრონის სადგურს, „შეუძლია“ გაანათოს და ასაზრდოვოს თავის ენერგიით გლეხის ქოხი, ბელელი, წისკელი. საჭიროა მხოლოდ გვექონდეს ამ ელექტრონის სადგური და მისგან მავთულები გაყვანილი იყოს სოფელში. მაშინ, ამასთანავე, არ იქნება ქალაქის წარმოების და სოფლის მეურნეობის შორის ანტაგონიზმის წარმოშობის საშიშროება. მაგრამ ჯერ ხომ არ არის ეს მავთულები, მაშასადამე, არ არის არც თვით ელექტრონის სადგური. პროლეტარული ხელოვნება არ არის პროლეტარულ ორიენტაციის ხელოვნება. თუ აქვე ჩავთვლით მუშა პოეტების და კომუნისტ-ფუტურისტების ჯგუფებს: უფრო ახლო სდგას და შეიძლება ქალაქის და სოფლის საჭიროებათა მხატვრულ დასურათებას, ვიდრე, ვსთქვათ, საბჭოთა წარმოება შეიძლება უნივერსალურ სამეურნეო ამოცანების გადაჭრას.

კიდევ რომ არ მივიღოთ მხედველობაში გლეხობა—აბა როგორ შეიძლება ეს?—აღმოჩნდება, რომ პროლეტარიატის საკითხიც, ამ ძირითად კლასის საბჭოთა საზოგადოებისა, არც ისე უბრალოა, როგორც ეს სჩანს ლევის ფურცლებზე. როდესაც ფუტურისტები იძლევიან წინადადებას მოვიცილოთ თავიდან ძველი ინდივიდუალისტური ლიტერატურა, და ეს მარტო იმიტომ კი არა, რომ ის თორმალურად დაძველდა, არამედ იმიტომაც—საბუთი ჩვენთვის, ცოდვილებისათვის,—რომ ის ეწინააღმდეგება პროლეტარიატის კოლექტივისტურ არსებას, ისინი იჩენენ მეტად სუსტ გავებას ინდივიდუალიზმისა და კოლექტივიზმის შორის არსებულ წინააღმდეგობის დიალექტიურ პრინციპისას. აბსტრაქტიული ჰუმანიტება არ არსებობს. გადაჭარბებულ ინდივიდუალიზმისაგან ნაწილი რევოლუციის წინახანის ინტელიგენციისა გადავარდა მისტიკაში,* მეორე ნაწილმა დაიხია ქაოტიურ-ფუტურისტულ ხაზისაკენ და რევოლუციის ტალღებში ჩავარდნილი, მის და სასახლოდ, მიუახლოვდა პროლეტარიატს. მხოლოდ, როდესაც დაახლოვებულთ თავის ინდივიდუალისტური კბილის მოკვეთა გადააქვო პროლეტარიატზედ, ისინი რამოდენიმედ დამნაშავე არიან ეგოცენტრიზმში, ე. ი. უკიდურეს ინდივიდუალიზმში.

უბედურებაც ხომ იმაშია, რომ უბრალო პროლეტარს არ ყოფნის სწორეთ ეს თვისება. მასიურად პროლეტარის პროცენება საკმაოდ არ ჩამოყალიბებულა და არ მომხდარა მასში დიფერენციაცია. ძვირფასი შინაარსი იმ კულტურულ ამაღლების, რომლის შესავალში ჩვენ ეხლა ვდგევართ, იქნება სწორედ ინდივიდუალობის ობიექტიურ კვალიფიკაციის და სუბიექტიურ თვითშემეცნების აწევა. იმის ფიქრი, რომ ბურჟუაზიულ ლიტერატურას შეუძლია კლასიკურ ერთსულოვნობის დანერგვა, გულუბრყვილობაა. ის, რასაც მუშა მიიღებს შექსპირისაგან, გოეტესაგან, პუშკინისაგან, დოსტოევსკისაგან, ეს ყველაზედ უწინ არის უფრო რთული წარმოდგენა ადამიანის პროცენებაზედ; ის უფრო ღრმა და მძაფრად გაიგებს მის ფსიქოლოგიურ ძალებს, იმ როლს, რომელსაც მასში თამაშობს ყოველივე შემეცნების გარეშე მყოფი და სხვ. საერთოდ ის გახდება უფრო მდიდარი. პირველი ხანის გორკი იყო გამსჭვალული რომანტიულ-ბოსიაკურ ინდივი-

დუალიზმით. მიუხედავად ამისა, ის ასაზრდოვდა 1905 წლის წინა ხანაში პროლეტარიატის გაზაფხულის რევოლუციონერობას, ვინაიდან ხელს უწყობდა პიროვნების გამოფხიზლებას იმ კლასში, სადაც ერთხელ გამოფხიზლებული პროცენება ეძებს კავშირს სხვა ასეთივესთან. პროლეტარიატი საჭიროებს მხატვრულ კვებას და აღზრდას, მაგრამ არ შეიძლება იმის ფიქრი, რომ პროლეტარიატი არის თიხა, რომელსაც მხატვრები, წარსულნი და ესლანდელნი, თავის სახის მსგავსათ აქანდაკებენ.

სულიერად და მაშასადამე მხატვრულად მეტად მგრძნობიარე პროლეტარიატი ესთეტიურად არ არის აღზრდილი. იქნებ არც კი იყოს კანონიერ საბუთები იმისი, რომ ვიუიქროთ, თითქოს მას შეუძლია უბრალოდ დაიწყოს იქიდან, სადაც შეჩერდა კატასტროფის წინადაბურჟუაზიული ინტელიგენცია. როგორც ინდივიდი ჩანასახიდან თავის განვითარებაში იმეორებს ბიოლოგიურად და ფსიქოლოგიურად თავისი მოდემის ისტორიას და რამოდენიმედ მთელ ცხოველთა სამეფოს ისტორიასაც, ისე, განსაზღვრულ ხარისხამდე, ახალ კლასს, რომელიც ეხლახან გაიშვიდა თავის უმრავლესობაში ისტორიულ არყოფნიდან, არ შეუძლია არ გაიმეოროს თავის თავზედ მხატვრულ კულტურის მთელი ისტორია. მას არ შეუძლია შეუდგეს ახალი სტილის კულტურის აშენებას, თუ არ შეითვისა საესებით ძველი კულტურის ელემენტები. ეს არავითარ შემთხვევაში არ ნიშნავს აუცილებლათ ხელოვნების მთელი წარსული ისტორიის საფეხურიდან—საფეხურამდე ნელ და სისტემატიურ შესწავლას. შეთვისების და მონელების პროცესს, რამდენათაც ეს ეხება სოციალურ კლასს და არა ბიოლოგიურ ინდივიდს, აქვს ბევრად უფრო თავისუფალი და შეგნებული ზისათი. მაგრამ თუ წარსულის საყურადღებო გზები არ იქნა განვლილი, შეუძლებელია ახალი კლასის წინმსვლელობა.

მარცხენა მხარე ძველი ხელოვნებისა, რომელსაც რევოლუციამ ასე უმოწყალოდ გამოაცალა სოციალური ნიადაგი, ისე, როგორც არასოდეს ისტორიაში, იძულებულია ბრძოლაში ამ ხელოვნების კულტურის განუწყვეტელობის შენარჩუნებისათვის ეძიოს დასაყრდნობი ძალა პროლეტარიატში, ან მის ირგვლივ აღმოცენებულ ახალ საზოგადოებრივობაში მაინც. თავის მხრით, პროლეტარიატი, როგორც გაბატონებული კლასი, მიიღებს და იწყებს ხელოვნების შეთვისებას და ამით უმზადებს მას წარმოდგენელ ძლიერების ნიადაგს. ამ აზრით, მართალია, რომ ქარხნის კედლის გაზეთები წარმოადგენენ ახალი ლიტერატურის ფრიად აუცილებელ, თუმცა ჯერ შორეულ, მაგრამ მომავლის წინასწარ პირობას. რასაკვირველია, არავინ იტყვის: რომ დანარჩენ ყველაფერზე უარს ვამბობთ მანამდე, სანამ პროლეტარიატი არ ამაღლდება კედლის გაზეთებიდან დამოუკიდებელ მხატვრულ ხელოსნობამდე. შემოქმედების ტრადიციის განუწყვეტელობა პროლეტარიატსაც სჭირდება. ის ანხორციელებს ამას ეხლა იმდენათ უშუალოდ კი არა, რამდენათ ირიბულათ ბურჟუაზიულ შემოქმედ ინტელიგენციის საშუალებით, რომელიც ცოტათ თუ ბევრად მიიწევს მისკენ, ან რომელსაც სურს მის გვერდით თბილი ადგილი ჰპოვოს; პროლეტარიატი მის ერთ ნაწილს ითმენს, მეორეს—მხარს უჭერს, მესამეს—ნაივრად იშვილებს, მეოთხეს—საესებით ითვისებს. აი სწორედ პროცესის ასეთი სირთულეთ, მისი შინაგანი მრავალმხრივობით განისაზღვრება კომუნისტური პარტიის პოლიტიკა ხელოვნების დარგში. ამ პოლიტიკის ისეთ ფორმულაში გამოხატვა, რომელიც იქნებოდა ბელურას ნიკარტზე მოკლე, შეუძლებელია. მაგრამ ეს სრულიად არ არის საეაღდებულო.

*) მისტიკა—საიდუმლოსადმი, მისტიურისადმი მისწრაფება.

3. ლუბარსამიძე.

რუსეთის ლიტერატურული სინამდვილე.

რუსეთის კომპავეზირალი პოეტები.

„Пророки в рабочих одеждах
Поэты—без длинных волос...“

ა. მიაღწელიც.

ახალი სოციალური ცვლილებები, ახალი საზოგადოებრივი კვანძები, ახალი კლასი-შემომქმედი, რომელიც ხელისუფლების ფაქტიური მატარებელია, თანდათანობით ქმნიან ახალ შინაარსიან მხატვრულ ფორმებს. პროლეტარული ლიტერატურა სცდილობს განშორდეს პლაკატის ფარგლებს და საქმის ღრმა ცოდნით სცდილობს თავისი სიტყვის თქმას ხელოვნების ყოველ დარგში.

მეორე მხრივ ჩვენ ვხედავთ მოწინააღმდეგე კლასის იდეოლოგიის, ხელოვნების წინსვლის შეჩერებას და ზოგ შემთხვევებში გაკოტრების ნიშნებსაც. დღეს ს. ს. რ. კავშირის ტერიტორიაზე ბურჟუაზიული იდეოლოგია ეფარება სხვადასხვა უნიჭო ფორმულებს და თვისებებს, რის საილუსტრაციოთ საკმარისია თუნდაც იმაჟინისტ შერ-შენევიჩის წიგნი $2 \times 2 = 5$. საბჭოთა მოქალაქე სხვათა შორის სწერს: სახელმწიფოებრივ მასშტაბით ინდივიდუალიზმის ბატონობის ეპოქა (!?) ხელოვნებაში კოლექტივიზმს იწვევს, ამაში გვარწმუნებს თუნდაც ფუტურისმის მაგალითი, რომელიც, მიუხედავად თავისი ინდივიდუალისტური ძახილისა, მაინც ითვლება კოლექტივისტურად და შებრუნებით: კომუნიზმის დროს უნდა ჩაისახოს ხელოვნებაში ინდივიდუალისტური მიმდინარეობა, როგორიც იმაჟინიზმი; ეს გამომდინარეობს მუდმივ აუცილებლობისაგან და სხვ.

ასე რომ ასეთი ტიპის მახინჯიციებით სცდილობს ბურჟუაზიული იდეოლოგია შემოტრიალებას „ნებ“-ის სინამდვილეში. ლიტერატურულ სენსაციას არავისათვის არ წარმოადგენს ის გარემოება, რომ დღეს რუსეთის (და საქართველოს: „მნათობი“, „დროშა“) ხელოვნებას ფაქტიურად დაეპატრონენ „თანამგზავრები“, რომელნიც გამოიყენენ ძველ რუსეთს (როგორც მეშჩანურ რაობას. ვ. ლ.) და ვერ დაუკავშირდნენ ახალს. უსათუოდ საინტერესოა, დამაფიქრებელია და ორიგინალურია ამ შემთხვევაში ნ. კლიუევი თავის პოეზიებით: „ლენინი“. კლიუევის ლენინში ვხედავთ ლენინს მინუს 100%. ლენინი (და ოქტომბერი) მოცემულია, როგორც ბოძოლა, გლეხური; მიდგომა რელიგიური და მუეიკური. პოეტმა ლენინის დეკრეტებში დაიჭირა იგუმენის ძახილის ნოტები. მისთვის ლენინი (ოქტომბერიც) „წითელი ირემიცაა“ და „ლომიც“, რომელიც შეგუა მშობლიურ მიწას და როგორიღაც „წითელ კბილიანი შვილი“ რომელიღაც „მსოფლიო დედის“. ასეთი არასასურველი და დამახინჯებული განცდა კი ლენინისა, ოქტომბერის ადგილი ასახსნელია, რადგანაც ისეთ მწერლების, როგორც კლიუევი, შემოქმედების ობიექტი ამხ. ტროცკის სამართლიანი შენიშვნით: ხალხია მინუს ბურჟუაზია: უპირველეს ყოვლისა ვლახობა, ნაწილობრივ ქალაქის მეშჩანური მასსა და შემდეგ მუშები, რამდენათაც ჯერ კიდევ შეიძლება ახ. გამოვაცალკევოთ

ეს უკანასკნელი ხალხურ-გლეხურ პროტოპლასმისაგან (საბჭოთა ფედერაციის ხელოვნება კი არის ინტელიგენტი მერყევი გლეხობასა და პროლეტარიატს შორის) და ამიტომაცაა მისახვედრი, რომ ყველა „პოპუტჩიკები“ ლენინში, ოქტომბერში ხედავენ გლეხს, რევოლუციასთან მიდიან გლეხური სტიქიით, ვერ გრძნობენ რა პროლეტარიატს, მის ენერგიას და მის ისტორიულ მისიას.

„პოპუტჩიკებმა“ რევოლუციაზე და ლენინზე პირდაპირი კარიკატურა შექმნეს. მიდგომა პირდაპირ რელიგიური და მისტიური; საერთაშორისო პროლ. მოძრაობის ბელადებს უდგებიან მითით—გამითების პრინციპით (როგორც საქართველოში სიმბოლიზმის ცნობილი ურბანისტები ვ. გაფრინდაშვილი და პ. იაშვილი მიუდგენ ლენინს, ოქტომბერს, აშორდიას, მაჩაბლის მეტრით: როგორც ზიი ვ. ლ.). ასეთივეა შაგინიანის, კოლინსკის, ერენბურგის, პილნიაკის, ვ. ბრიუსოვის („ერა“) და სხვ. მიდგომა.

ასე რომ „პოპუტჩიკები“ ეყოფიან ძველს და ვერ ეგუბებიან ორგანიზულად ახალს, ვინაიდან ისინი შორს არიან დღევანდელ სინამდვილისაგან. ასეთივე მდგომარეობას ჰქონდა ადგილი მე-XIX საუკუნეში: რატომ სძულდათ რომანტიკოსებს მათი თანამედროვე ბურჟუა? იმიტომ, რომ ბურჟუა ყველაფერზე მაღლა აყენებდა ხუთფრანკიან მონეტას. მთელის არსებით სძაგდათ რა რომანტიკოსებს ბურჟუა, სურდათ მოძრაობა. ხოლო მოძრაობა, რომლისაკენაც ისინი სტიქიურად მიილტვოდნენ იყო თავდაცვითი მოძრაობა, წინააღმდეგ ჩვენი ეპოქის განმანათვისებელ მოძრაობისა. და სწორედ ამაშია მთელი საიდუმლოება ჩვენი „პოპუტჩიკები“-ს სულისკვეთებისა. ასეთ მდგომარეობაში იდეოლოგიური აღზრდა პარტიულ და განსაკუთრებით მშრომელ ახალგაზრდობის ფართო კადრებისა ჩვენი პარტიის ერთ-ერთი საპასუხისმგებლო ამოცანათაგანია.

მხატვრული ლიტერატურა როგორც ყოველთვის, ისე დღესაც მასების აღსაზრდელად არ შეიძლება. არ იყოს თვალსაჩინო იარაღი, მით უმეტეს მშრომელ ახალგაზრდობის მნიშვნელოვანი ნაწილისათვის, რომელსაც არ გაუვლია არაღელვარული სკოლა, მიილტვის და სცდილობს ათთვისოს განვილი რევ. ეპიზოდები, ისტორიული ეპოქა მხატვრული ლიტერატურის უშუალო დახმარებით. ყველა ეს კი უკარნახებს პარტიულ და პროფესიონალურ ორგანოებს მხატვრულ ლიტერატურაში გაატაროს პარტიული ხაზი. ხშირად კი (თუ მთლიანად არა?! ვ. ლ.) „პოპუტჩიკები“ ნივთიერ და მორალურ დახმარებას იღებენ სახელმწიფოებრივ ორგანოებიდან. (ლიტერატურული ხაზი „Красная Новь“-ის ამხ. ვორონსკის რედაქციით, „Красная Нива“-სი ამხ. ამხ. ლუნაჩარსკის და ი. სტეკლოვის რედაქციით, სახელგამო—ამხ. მეშჩერიაკოვი და ამავე დროს ამ მწერლებს მორალურ დახმარებას უწევენ ამხ. ამხ. ტროცკი, ბუხარინი, ვორონსკი და სხვა—ვ. ლ.). ასე რომ ბატონობენ და ატესტატებს იღებენ ის მწერლები, რომელნიც არ გვაძლევენ თანამედროვე სოციალური მდგომარეობის კლასობრივ გაშუქებას. თანამედროვე სოციალურ

ურთიერთობათა სწორი გაგება — კი შეუძლიან მხოლოდ ისეთი ტიპის მხატვარს, რომელიც უშუალოდ სდგას მუშათა კლასის იდეოლოგიაზე არა კაბინეტური სახით, არამედ პრაქტიკულად და არა სასიცოცხლო ძალებს მოკლებულ ინტელიგენტების უმნიშვნელო ჯგუფს.

ასეთია ჩვენი ლიტერატურული სინამდვილე — დიდი პასუხისმგებლობა კომუნისტური მოძრაობის წინაშე. ასეთ მწერლების წინააღმდეგ ბრძოლა კი კომუნისტური ეთიკის კარნახია: არამც თუ გაუწიოთ „პოპუტიკებს“ და მათ უფასო დამატებათ ნივთიერი და ზნეობრივი დახმარება, არამედ ნდობაც კი ძნელია, (ტერენტევი, კრუჩენიხი და კ. ზდანევიჩი ანხ. ბ. ლომინაძის ჩვენებით პასიურ კონტრევოლუციონერობას ეწეოდნენ. საქართველოშიაც ასევეა)

რუსეთის პროლეტარული მწერლობა ნაწილობრივ კრიზისს განიცდის, რაც გამოწვეულია ლიტერატურული გადატრიალებით და ახალი ეკონომიური პოლიტიკით. იდეოლოგიური სიმკვრივე შეარყიეს ზოგიერთმა „პრ.პოეტებმა“ (მაგ., გერასიმოვი, ობრადოვიჩი, სადოფიევი, კირილოვი, არსკი და სხვა) ...და თუ წმინდა კლასობრივ ხასს არ გადაუხვიეს ლიტერატურაში, ესენი არიან ის მხატვრები, რომელნიც თავს იყრიან „მაპკ“-ის გარშემო, რომელნიც გაერთიანებულნი არიან „ახალგაზრდა გვარდიაში“ და „მუშათა გაზაფხულში“. ეს ორგანიზაციები კი სექციებად შედიან „მაპკ“-ში, რაც ერთადერთ გამართლებულ და დამკვირვებელ ჯგუფს წარმოადგენს. კომკავშირელი პოეტები მუშაობენ შეგნებულად და გაბედულად იმ დროს, როცა დამბლით შეპყრობილ ინტელიგენციის მიერ ლიტერატურული პაპანაქება დაყენებულა. ზნაღაზრდა მუშა მწერლები განიცდიან პოეტურ წვას, ქმნიან მუშურ-მკითხველის ფართო წრეებს და პროლეტარულ ფსიხიკას.

მცირე ტანიან და სუფთა წიგნაკების სერიად გველინება კომკავშირელ პოეტების და მწერლების შემოქმედება „ახალგაზრდა გვარდიის“ გამოცემლობაში“. უსათუოდ გრძნობთ, რომ ყოველი ნაცრისფერ ყდიანი კრებული დიდი პრეტენზიაა მომავალ დიდ ტილოზე, გრძნობთ, რომ სტიქიით ჩნდება და ბობოქრობს „კომსოპოლიის“ პრეზია. ბეზიმენსკი, გოლოდნი, სვეტლოვი, კუზნეცოვი, შვედოვი, დორონინი, ჟაროვი, მაღახოვი, რახილო, ტრეტიაკოვი, ბოგდანოვი და სხვ. აი, ვინ ქმნის პროლეტარულ მიმართულებას რუსეთის ლიტერატურაში.

მიხეილ გოლოდნი: სრულიად უკრაინის კონკურსზე პირველი პრემია მიიღო პროლეტარულ პოეტმა — მ. გოლოდნიმ, 19 წლის კომკავშირელმა.

ახალგაზრდა კომკავშირელ პოეტებს შორის მიხეილ გოლოდნი განირჩევა თვისი პოეტური იერის სირთულით და ინდივიდუალობით. უპირველეს ყოვლისა უნდა აღინიშნოს მისი ლექსების მკაცრი კონკრეტულობა, სიუჟეტის დაშვება, მიუხედავად მათი ლირიკული ელფერისა. რაზედაც არ უნდა სწერდეს იგი: მანქანაზე, ქარზე, ფოლადის ფრინველზე თუ ცხენზე — ყველგან ხედებით ამ ელემენტებს. მანქანა უამბობს პოეტს მტკივნეულად იმაზე, რომ მას „ელექტრო-ენერგია“ გააცრეფეს. ცხენი შეშინებული უთმობს გზას ავტომობილს, რომელიც მას ყასბად ეჩვენება, ხოლო მაღლა... შორს გამარჯვებას ამჟღავნებს პ. ე. ოპლანო. პოეტი ხშირად დასცვიდანებული გვიამბობს იმაზე, რომ ორთქლმავალი ტექნიკის განვითარებით ამო-

ყოფს თავს ინვალიდთა კომანდაში. „მხოლოდ გოლმა იგრძნო და იცოდა შენი ტკივილი რკინის და“ — ასეთი სიტყვებით მიმართავს პოეტი მომავლად მანქანას.

გოლოდნი ინდივიდუალურია არა მარტო თვისი შემოქმედებითი თავისებურობით, არამედ თავის თავის, როგორც პიროვნების, შეგნებითაც, როგორც მსხვილ შემოქმედ ერთეულსა. აი მაგ., ასეთი ტიპის ინდივიდუალიზმი:

„უიტმენის სტიქიურ რიხს,

მე ჩავაბრალე ჩემი

სირენით

ემილ ვერჰარნის სპილენძის
ქუხილს

და ცეცხლის ფრთიან
ოქტომბერიო!“

ასეთ განწყობილებათ ბევრი სახიფათოდ ჩასთვლის ახალგაზრდა პოეტისათვის. მაგრამ ფრთხილად და გულმოდგინეთ უნდა შევიგნოთ შემდეგი ორლექსიანობის ინდივიდუალიზმი: „Видишь, Мишка кимоносец стал прожектором веков“.

და თუ ჩვენ მოვსპობთ ანდა ფრჩხილებს ვარდელ გამოვიტანთ თქმას „კიმონოსეც“, მაშინ მივიღებთ წმინდა მეშინაურ ინდივიდუალიზმის გამომზეურებას. ისე კი ეს ხაზები მუდამ დარჩება ღრმა რევოლუციონურ განწყობილებათა გამართლებულ ასახვად ასეთი ამოძახილი პოეტს ებადება შეგნებიდან: რომ ის რევოლ. კოლექტივის წევრია.

აქ ნაცვალსახელ „მე“-ს კი შემკრები კოლექტიური მნიშვნელობა აქვს.

მიხეილ გოლოდნი (ბეზიმენსკის შემდეგ) ერთ-ერთი გულწრფელი და აღფრთოვანებული მომღერალია „კომსოპოლიის“ და რევოლუციის. იგი გრძნობს თავის დანიშნულებას, მან. იცის, რომ ის მუშათა კლასის შვილია — პოეტია: „მე ისეთივე მუშა-პოეტი ვარ, როგორც ასი სხვები“. იგი მიხედა, რომ ელექტროფიკაციის გარეშე კომუნისმის არსებობა შეუძლებელია... „ლამათ კი ინჟინერები კითხულობდნენ დეკრეტს ახალ ტრამვაიზე, რაც იყო გუშინ არ იქნება დღეს“... და იცის აგრეთვე, რომ „შვიდი სახლი კიდევ დანგრეულია, ცხრა უნდა დაითანჯროს“.

რაც შეეხება მისი პოეზიის ფორმას, იგი უნდა მიღებულ იქნეს „განსაკუთრებულ მეტყველად“.

საერთოდ მ. გოლოდნი მოტივების სხვადასხვაობით და მათი მხატვრული დამორჩილების ნიჭიერებით კომკავშირელ პოეტებს შორის ითვლება თვალსაჩინო ფიგურათ.

6. კუზნეცოვი: ტიპიური კომკავშირელია, კომკავშირელი ცხოვრებით და პოეზიით. იგი დიდიანა და აღიზარდა ფაბრიკაში... მოტორებში... მისი მშობლები — მუშებია დანილოვსკის მანუფაქტურის. მისი ბავშობის წლები — ეს ფაბრიკის მოზარდის წლებია... „მე ქუჩებში ეთამაშობდი ტიტველ ფეხებით“. ჩვენი პოეტი ბავშობისას ჰკარგავს დედას, დედის მაგიერობას უწევს ქარხანა.

მუშა-პოეტი უპირველეს ყოვლისა ლირიკოსია! მისი პოეზია არა რთული, ზოგჯერ განუუეთარებელიც, იპყრობს მკითხველს თავისი სიახლით და ენერგიით.

ამხ. კუზნეცოვის ისტორია — რუსეთის ახალგაზრდა პროლეტარიატის ისტორიაა — ისტორიაა შვედოვის, დორონინის, სვეტლოვის, გოლოდნის, რომელნიც თავიანთი ყოფის სპეციფიური პირობებით, ერთის მხრივ, სოფელთან არიან დაკავშირებულნი, მეორეთი კი — ქალაქთან.

კუზნეცოვმა სოფლიდან ქალაქში ჩამოიტანა ძლიე-

რი სიყვარული ბუნებისადმი, რაც ქლერს მასში ენერგიით და გრძნობით საესე მოტივებათ. თავის ლექსს „ქალაქს გარედ“ პოეტი ათავებს შემდეგი ხაზებით, რომელიც გიპყრობთ თბილ განწყობილებათა ერთიანობით:

„Вот и вечер. И зачем так скоро загорелись
звездные глаза.“

მე, ребята, не спешите в город, я забыл Вам
что-то рассказать“.

ლექსში „წასვლაზე“ კუნძულოვანი გველბარაკება ქალაქის და სოფლის დაკავშირებაზე. „დადამიანებისათვის, რომელნიც დავიწყებულნი არიან, მოვიტან ცოტა სინათლეს. მე ჩამოვიტანე ქალაქიდან მცირე საჩუქარი წიგნებისა და გაზეთების“.

ორიგინალურ ლექსში („დაკარგული საჩუქარი“) პოეტი ჰქმნის „მინდვრის ლურჯ თვალების“ სულსიკეთებას, რომლებიც სოფელმა აჩუქა, მაგრამ „ფაბრიკაში, სადაც ბოზოქრობს მანქანების ელვა... ცეცხლის ენებისაგან დაკონილმა, დაეკარგე ლურჯი თვალები. დაკარგულების სამაგიეროდ მომცა ქარხანამ ნაცრისფერი თვალები—ფოლადის და დავივიწყე ქოხები, ალვის ხეების სუნი. მრისხანე ქალაქი შეიქმნა ჩემ ბინათ“.

კომკავშირელმა-პოეტმა ლექსების მთელ რიგში ჩააქსოვა მუშური განწყობილებანი, ბრძოლა, კომკავშირელის სიყვარული. ასეთია მისი, „კომკავშირული სიყვარული“.

საბჭოთა ხელისუფლების გაძვირების დროს კომკავშირი განუთავსებელი ენტუზიაზმით მიემართებოდა წითელ არმიას, ფლოტში, მშრომელთა სამშობლოს დასაცავათ. ამიტომ ამ შეფთარე პერიოდს თავისი ბეჭედი დაუსვა მს. კუნძულოვანის შემოქმედებაზე. ასეთივე განწყობილების ნიმუშია მისი „გერმანელი კომკავშირელი ქალი“: მის საფლავზე (პოეტის, რომელიც დაეცა გერმანიის ფრონტზე) მოვა ყვავილებით ხელში გერმანელი კომკავშირელი ქალი, რომელიც დაჰყოფს საათებს მის საფლავზე. კუნძულოვანს შეუძლია ყველა სახეების მოცემა, რომელნიც ამტკიცებენ მისი ტალანტის ობიექტიურ შესაძლებლობას. (მაგ., „რადიო-კოშკი“. „Вагоновожатый“, „წითელ მოედანზე“, მეზღვაური კომკავშირელები“, „1 მაისი“, „კომკ. სიყვარული“ და სხვ. ვ. ლ.) ისე კი, იგი ამუშავებს კომკავშირის ლიტერატურაში კომკავშირის ლირიკას. პოეტი ახალგაზრდაა... ზრდა ეტყობა უსათუოდ...

ი. შვედოვი: კომკავშირელი პოეტი. დაიბადა 1928 წელს გლეხის ოჯახში—გადმოსახლებული შემდეგ ქალაქში. შვედოვს დედა საავადმყოფოში მოუყვდა. 13 წლიდან დაიწყო ქარხანაში მუშაობა და ლიტ. მუშაობაც თითქმის ამავე წლებიდან დაიწყო. შვედოვს ყველაზე ძლიერ უყვარს თავისი ქარხანა ყველა დეტალებით... ლუმელის ელვა... საღებავების სრიალი... მიღების მუშაობა... მისი საუკეთესო ლექსი—„საყვარები მღერიან“ არის არაჩვეულებრივი სულიერ განცდის მომცემი. შვედოვი—პოეტი მძიმე ინდუსტრიის. დაიწყო წვრილი ლექსებით წარმოების თემებზე და პოლოს შექმნა დიდებული პოემა „არ მოვალ“—მდიდარი ფსიქოლოგიური შინაარსით. მაგრამ, სამწუხაროთ, მისი ლექსის ტენიკა სრულიად არ გამოცვლილა, მიუხედავად მისი შემოქმედების გაფართოვებისა და ზრდისა. შვედოვის პოეზია დაუსრულებელი რკინის რითმების ნიაღვრია:

„Донна вонючая моледца, Вечно скалит грязный рот
И согнем в кирпичной День и ночь пыхтя орет“
глотке, („Вагранка“).

შვედოვის პოეზია მდიდარია სპეციფიური სახეებით, რომელნიც გასაგებია მხოლოდ წარმოებით მის ამხანაგებისათვის, მაგ: „...Железной ложкой хлебали ши“. ასეთმა შემოქმედებამ ბოლოს და ბოლოს უნდა ამოსწუროს თავისი თავი, მიუხედავად იმ საკვირველ მრავალსაბუნებისა, რომლითაც მდიდარია მისი პოეზია; ეს არ ხდება, რადგანაც განცდა ორგანიზულია და ფუძე მაგარი.

მისმა პოემამ „არ მოვალ“—მა მოულოდნელად დაამტკიცა მისი ტალანტი. „არ მოვალ“—ლირიკული პოემა: თუ როგორ დასტოვა სოფელი პოეტმა ქალაქისათვის, ქარხნისათვის. პოემა ასე იწყება: „თვალწინ მხოლოდ ტყე და მინდვრებია“...

პირველ წლებში ქალაქში მყოფი პოეტი ითვისებს ყოველივეს სოფლური სახეებით: „Трамвай курлакал то-чии ленеда...“ მაგრამ შემდეგ ხდება ფსიქოლოგიური გარდაქმნა... ყველაფერს სახავს ფოლადის თვალთ.

მისი „ტრამვაი-მაწანწალები“—ქალაქური სახეა. პოეტმა შეიყვარა ქარხანა... ფაბრიკა... ლუმელები... მიღები... ბოლოს მუშაობა და სიყვარული ძვირფას კომკავშირელ ქალთან ამართლებენ პოემის დაბოლოებით აკკორდს.

შვედოვმა მთელი თავისი პოეზიით და განსაკუთრებით ამ პოემით („არ მოვალ“) დაგვანახა კომკავშირელის მიერ შექმნილი პოეზია. შვედოვის პოეზია ახალგაზრდა მუშების სულიერი ორგანიზაციაა და ამიტომაც აიხსნება ის გარემოება, რომ შვედოვის ცისფერ წიგნს ყველა ახალგაზრდა მუშა თავისუფალ დროს გატაცებით კითხულობს და იზებირებს.

თქმები კარგი აქვს, საილიუსტრაციოდ საკმარისია: „девушки со значком на прозодежде КИМ“.

მიხეილ სვეტლოვი: „ეს იყო მშობლიურ უკრაინაში, სადაც ქუჩებზე ყვავოდნ მახნოელები...“ სადაც სვეტლოვის მშობლები—ეკატერინოსლავის ღარიბი ებრაელები—სცხოვრობდნ რეპრესიების და ხულიგნური ტერორის ქვეშ. სვეტლოვი გაიზარდა ეკატერინოსლავის სარდაფებში... განიცადა დევნა და აქედან მიიღო თავისი კლასობრივი ალლო. ოქტომბერი ნერვებით მიიღო... იბრძოდა ოქტომბრის მონაპოვრებისათვის. მისი პოეზიაც ასეთი მდგომარეობის საღი ასახეა.

კარგ სტრიქონებში ჩამოქმნა სვეტლოვმა და დარჩა სახე პარტიზან-კომკავშირელისა:

„...А у Васи в сжатом кулаке
Пять смертей, вожатые в обойму“.

...და იმ დროს, როდესაც რევოლუციისაგან განადგურებული სოციალური ჯგუფები ელოდნ ხსნას თეთრ-გვარდიელებისაგან... აშხ. სვეტლოვი ათი ათას კომკავშირელებთან ერთად ლებულობს მონაწილეობას ახალ ცხოვრების, ახალი ყოფის შექმნაში „საპირობის დროს სულს დაღვეს კავშირის დისციპლინის წესით“.

თუ სვეტლოვი—მამა ვერ მოშორებია სიძველის ფარგლებს, სვეტლოვი—კომკავშირელი არას დროს არ მოეშვება თავის დანიშნულებას:

„ვიცი მე: მამა ძალზე ლოცულობს
შვილის ცოდვების მოსანანიებლად“.

სამოქალაქო ომი უკრაინაში...

სვეტლოვი იბრძვის... კომკავშირის სანიმუშო წევრია... კომკავშირელი საქმით, პოეზიით... იგი იბრძვის და სწამს.

„უკვე მესმის რაშია ჩემი საქმე,
ვიგებ საით მივდივარ მე.“

ხიდვასავით გაიჭიმა ჩემი
გრძელი სხეული
შვილის შვილის და ბაბუას
შორის“.

ამხ. სვეტილოვი მუშაა, რომელიც არ შორდება დაზღას, და ამავე დროს შეგნებულ და მუდამ გამარჯვებულ კომკავშირელი-პოეტი, რომელსაც უსაზღვროდ აფორიაქებს და აგვიებს „ძახილი კომკავშირელის“.

ნიკოლაი ბოგდანოვი: პოეტური კარიერა დიდი ხანი არაა, რაც დაიწყო. იგი სოვლიდან მოსული პოეტი. მისი პოეტური ფიზიონომია ჯერ კიდევ სოვლური იერიოთა ათამაშებული. სოველს ის უყურებს იმ სახით, რომელიც შესაზარ მოჩვენებასავე სდევნის ესენინს და ტეტიათა მოტრფილ პოეტებს. ბოგდანოვი „არ ყოფილ“-ში გვიხატავს მანქანურ სოველს, იმ სოველს, სადაც საფუძვლები ეყრება ელექტროფიკაციას..

ლექსთა წყობას ბოგდანოვი დიდის ცოდნით და მოუქრებით ეკიდება. ბოგდანოვს სჩვევია რამოდენიმე თემების განუსაზღვრელობა, რომელიც ასახსნელია იმ პროცესით, რომელიც სწარმოებს პოეტში. ამხ. ბოგდანოვი ამავე დროს მოხდენილ მოთხრობებს სწერს, უმთავრესად ახალგაზრდა პიონერების აღსაზრდელად.

ივანე რახილოვ: არმავირის ზეინკლის შვილი. ჯერ კიდევ მცირეწლოვანი მუშაობს ელექტრო-სადგურზე და ამავე დროს სკოლაში მაცადინობს. სამოქალაქო ომმა ამხ. რახილოვს მოუსწრო ბავშვობის წლებში; მაგრამ, როდესაც თეთრებმა მოუკლეს ორივე ძმა, იგი შედის ჯერ კომკავშირში და შემდეგ წითელ არმიასში. მან გაიარა მძიმე სკოლა და ამიტომ მას პირდაპირი შე-

საძლებლობა აქვს დახაზოს მხატვრული პროზის ფურცლები რევოლუციონური და ჰუმანიტარი განცდით. რახილოვს მოთხრობითი კილო ცოტათი ცივია და ამავე დროს მხატვრული და სველი. თავის მოთხრობათა თემებს განსაკუთრებით ჩვენი საბჭოთა სინამდვილიდან იღებს; ამაშია უსათუოდ უმთავრესი ძალა კომკავშირელ მწერლისა: მისი პროზის ყოფა—ჩვენი ყოფა; მისი გმირები მოძრავი ადამიანებია, რომელთა შორის ყოველ მუშაკელს შეუძლია დაინახოს თავისი თავი. სახელდობრ, ამიტომ იპყრობს მკითხველს რახილოვს ფურცლები; ყველა ეს ცხოვრებიდანაა და ყველა ეს თვითონ ცხოვრებაა.

ყველაზე ხშირად ამხ. რახილოვ ატრიალებს თავის ფურცლებს კომკავშირის, მუშაკელების და მუშათა ახალგაზრდობის ცხოვრების გარშემო. კარგია მისი მოთხრობები ყველა და განსაკუთრებით „Наша жизнь“.

ხშირად რახილოვ არ იძლევა გამოსავალს. შეიძლება ეს იყოს მისი ნაკლი.

* * *

ამათ გარდა კიდევ მრავალი კომკავშირელი მწერლები ამშვენებენ „ახალგაზრდა გვარდიას“, მრავალი მუშა-ახალგაზრდა პოეტი შლის მხატვრულ ფურცლებს და მრავალს შეაქვს წვლილი პროლეტარულ პოეზიის ასაწევად. ასეთებია ა. მიაღელი, იასნი, სერგეი ტრეტიაკოვი და სხვა, რომელნიც ჰქმნიან ჯერ მხოლოდ კომკავშირის პლაკატს.

შ. რადიანი.

პროლეტარული ლიტერატურა და უფა-ცხოვრება.

რევოლუციონარული და უფა-ცხოვრება.

თანამედროვე მუშათა კლასის ყოფა-ცხოვრებაზე დღეს ბევრი იწერება.

ეს მოვლენა აუცილებლად ღრსშესანიშნავი ფაქტია. კლასი, რომელიც კედება ან რეაქციონურად არის განწყობილი, მისწრაფვის განშორდეს ყოველდღიურ სინამდვილეს, ყოფა-ცხოვრების საკითხებს. მისი ინტერესები მიმართულია მისტიკის, რელიგიის და წმინდა ფორმალურ მხატვრულ ძიებათაკენ. ხოლო კლასი, რომელიც იზრდება, რევოლუციონურ თქმებით არის გამსჭვალული და ამასთანავე იცნობს თავის თავს, მისწრაფვის თავის ყოველდღიურ სინამდვილის შესწავლისაკენ ობიექტურ-კრიტიკული შეფასებით.

რევოლუციონარულ არსებული ძველი ყოფა-ცხოვრება მოკვდა.

ინასკება ახალ განწყობილებათა სახე. შეურყეველ ნაბიჯებით მიმდინარეობს ახალ ადამიანის შექმნის პროცესი. მოსწანან ახალი ძალები, რომლებიც ჯერ კიდევ არ ამეტყველებულან ბრწყინვალე მხატვრულ სიტყვებში, მუსიკაში, მხატვრობაში, არქიტექტურაში და სკულპტურაში.

მაგრამ ყოფა-ცხოვრების საკითხებს უდგებიან სხვადასხვა გვართ. იმ დროს, როდესაც მუშა კორესპოდენტი აღწერს თავის ნახულს მომენტების უბრალოებით,

შემომქმედი მოსავს მას მხატვრულ სახეებით, აძლევს თავის ნახულს უმეტესად საერთო ტიპურ ხასიათის ხაზებს. პუბლიცისტი კიდევ უფრო შორს მიდის. შეიარაღებული თავის კლასის საერთო მსოფლმხედველობით, ის უდგება იმავე მოვლენებს სოციალურ, პოლიტიკურ და მორალურ შეფასებით...

მხატვრული ლიტერატურა და უფა-ცხოვრება.

მხატვრულ ლიტერატურას, როგორც ცხოვრების მგრძნობელობა-შემცნობის უდიდეს სახეთაგანს, უძლიერესი მნიშვნელობა აქვს ყოფა-ცხოვრების გარდაქმნაში. ის იძლევა უმდიდრესს ცოცხალ მასალას, რომლის საშვალებით მუშათა კლასს შეუძლია ყოველმხრივ შეისწავლოს თავისი ყოფა-ცხოვრება. აქ, როგორც სარკეში, მოსწანს ცხოვრების განუსაზღვრელობა თავის დადებით და უარყოფით მხარეებით.

ახალ პროლეტარულ ოჯახის ჩამოყალიბება, რომელიც ვითარდება იმხანაგურ თანამშრომლობის და საზოგადოებრივ მთლიანობის საფუძვლებზე, პოულობს თავის გამომხატულებას მხატვრულ ლიტერატურაში.

მშრომელთა კულტურული ცხოვრება, მათი ბრძოლა საუკუნოებით შექმნილ ბურჟუაზიულ იდეოლოგიასთან ჰქმნის მხატვრულ ლიტერატურის სახეებს.

როგორ უნდა ისარგებლოს შემოქმედმა მუშათა ყოფა-ცხოვრებით.

ამ რამოდენიმე ხნის წინად მოსკოვის „იზვესტია“-ს ფურცლებზე ანატოლ ლუნაჩარსკიმ მოათავსა წერილები, რომელშიაც მან მუშათა ყოფა-ცხოვრებას დაუპირდაპირა რევოლუციონური ყოფა-ცხოვრება. მისი აზრით, მუშების ყოფა-ცხოვრება ისე მკრთალია, ისე ერთფეროვანია თვით თავის გმირულ მხარეებითაც, ქარხნითაც, გაფრთხილებითაც და ა. შ., რომ ის ვერ მისცემს შემოქმედს დიდ მასალას მხატვრულ გაქანებისთვის და აქი თითქმის უკვე ამოიწურა ის რამოდენიმე მწერალთა მიერ. ამიტომ საჭიროა და აუცილებელიც, რათა შემოქმედი ამოვიდეს „წმინდა მუშურ ყოფა-ცხოვრებიდან, ე. ი. ყაზარმადან, მუშის ოთახიდან და ქარხანა-ფაბრიკიდან, როგორც ასეთიდან, ცხოვრების საერთო წილში და იქ იხილავს ის შემოქმედების დაუშრეტელ წყაროს“-ო.

ლუნაჩარსკი მართალია იმაში, რომ მუშათა კლასის ყოფა-ცხოვრება ერთგვარი და ერთფეროვანია. მაგრამ არ უნდა დაგვაფიქვდეს, რომ სწორედ ეს მომენტი ქმნის მასში ინტერესთა ერთიანობას, თორემ ისე ხომ სულ სხვა და სხვა ფონზე იქნებოდა მათი მისწრაფება გაშლილი.

მეორე მხრივ კი თვით ამ ერთგვარობაში და ერთფეროვნებაში: ყოველ ოჯახში, ყოველ ქარხანაში, ყოველ დაახლოებაში არსებობს აზრთა წინააღმდეგობა, აზრთა ბრძოლა და სხვ.

აეილოთ მაგალითისთვის ჩვენი უკვდავი მწერლის, ხალხის გულის მესაიდუმლოთ წოდებულ ეგნატე ნინოშვილის შემოქმედება, რომელშიაც მოცემულია ქართულ გლეხკაცობის ყოფა-ცხოვრება, მისი გასაჭირი, მისი მწუხარება და, ერთი სიტყვით, მისი ერთფეროვანი და ერთგვაროვანი ცხოვრება. მივიდეთ ახლო, დაუკვირდეთ, ჩავსწვდეთ ამ ერთფეროვან და ერთგვაროვან ცხოვრებას და ჩვენ შევამჩნევთ, რომ მასშიც არსებობს მისწრაფება, ბრძოლა, აზრთა-სხვადასხვაობა. მაგ., გლეხის დამოკიდებულება ბუნებასთან, ცხოვრებასთან, არ არის ჰარმონიული, პირიქით წინააღმდეგობით აღსავსეა.

როდესაც მხატვარი-ლიტერატორი შედის მუშის ოთახში, პირველ გახეხვით გარშემო შეიძლება დაინახოს დაფლეთილი ტანთსაცმელები, მიტკლის ფარდები, ჭუჭყიანი გადასაფარებლები, გაიგონოს არა წესიერი გამოთქმები, მაგრამ შესძლოს მან ჩასწვდეს ასეთ გარემოს, ღრმა გრძნობებით შეხედოს ადამიანებს და ბევრს ისეთ რამეს იხილავს, რაც მისცემს დაუშრეტელ წყაროს ქეშმარიტ შემოქმედებისთვის.

საჭიროა აღინიშნოს, რომ მწერალს არაგინ არ გაზდის ვალდებულებათ, რომ მან აუცილებლათ აღწეროს მიტკლის ფარდები ან ჭუჭყიანი გადასაფარებელი, მაგრამ მან უნდა შეიძლოს წერა ფარდებით (завесками) რევოლუციონურ ბრძოლებზე, ტრესტებში მუშაობაზე, ერთი სიტყვით რაზედაც სურს, თუ გინდ აიღოს ცხოვრება დიდი გატაცებით და სიღრმით. მხოლოდ იმ მწერალს, რომელსაც კარგათ აქვს გაცნობილი კავშირი მიტკლის ფარდებს შორის, რომელთანაც გაიზარდა და გაიწვრთნა მუშა საბარკადო ბრძოლებისთვის და სახალხო კომისართა საბჭოში საპუშაოდ, შეუძლია გახდეს ქეშმარიტი პროლეტარული და რევოლუციონური მხატვარი (В. Дубровский „О пролетарской литературе“ გვ. 63).

რათ იწვევს დიდ ინტერესს, როდესაც ვკითხოლობთ ძველ მწერლების შემოქმედების ნიმუშებს: თუ გნებავთ საშუალო საუკუნოების რაინდების ცხოვრების შესახებ, სადაც მოთხრობილია თუ როგორ მიდის საბრძოლველათ, დუელში, სანადიროთ და საზეიმოთ რაინდი? ან პუშკინი, ან კიდეც ტანჯულათ მიმყურებელი სიბნელის ჩურჩულის, როგორც ღამის, ავადმყოფ კაცობრიობის სულის - დოსტოევსკი?

მხოლოდ იმით, რომ ისინი „მთლიანად მთელ თავის შემოქმედებითი მასალას აესებდნენ კლასიურ სიყვარულით. მათ მშვენიერათ იცოდნენ და უყვარდათ თავისი საუკუნის ყოფა-ცხოვრება. მათ შეეძლოთ ამ ყოფა-ცხოვრებაში ეხილათ საინტერესო ადგილები, რომელთაც მოწონებით აძლიერებდნენ მხატვრულ ფერებით, იპყრობენ მკითხველებს და სწამლავდნენ თავის განწყობილებათ, მკითხველის მხატვრულ დაპყრობის საიდუმლოება შემოქმედის ეძლევა მხოლოდ დიდი სიყვარულით და ყოფა-ცხოვრების დაწვრილებით ცოდნით. ქეშმარიტი მხატვარი სდგას უძლიერეს კლასიურ-ეგოისტურ მსოფლმხედველობაზე. და მხოლოდ ეს აძლევს მას საშვალებას ამოსწოვოს მრავალსახიანი ყოფა-ცხოვრება და გადააქციოს ის უმაღლეს მხატვრულ გზნებითი სახეებათ“ (იქვე გვ. 63).

აი, ის მთავარი და აუცილებელი მომენტი, რომლითაც უნდა ისარგებლოს პროლეტარულმა შემოქმედმა. ჯერ-ჯერობით ჩვენმა პროლეტარულმა ლიტერატორებმა ვერ აუღეს ალღო მნიშვნელოვან ამოცანას და ისინი დაკმაყოფილდნენ მხოლოდ იმით, რომ „დაიხურეს ჭედები პროლეტარულ“ წარწერით და დაიწყეს სიმღერა მაღალ ჰანგებით გმირულ თემებზე, რითაც მათ შექმნეს უდიდესი ზერელე დამოკიდებულება მუშის საოჯახო და საქარხნო-საფაბრიკო ყოფა-ცხოვრებისადმი... მათ დაავიწყდათ, რომ არ შეიძლება იმღერო პროლეტარულ რევოლუციონაზე, პროლეტარულ ყოფა-ცხოვრების მივიწყებით“ (იქვე გვ. 63-4).

პროლეტარული პოეზია და ყოფა-ცხოვრება.

საქართველოში პროლეტარულ პოეზიას, როგორც კლასიურ შემოქმედებას დიდი ხნის ისტორია არა აქვს. ნოე ზომლეთელი, სანდრო ეული, პეტრე სამსონიძე, იონა ვაკელი და სხვები ვითომდა შეეცადნენ, რათა თავის შემოქმედებაში აემღერებინათ პროლეტარიატის არსების კლასიური სახეები. მაგრამ ყველას ცდა უნაყოფო შეიქნა. მათმა ერთმა ნაწილმა ფორმის გამო დაივიწყა თავისი პროლეტარული შინაარსი (იონა ვაკელი და სხვ.), მეორე ნაწილმა ვერ შესძლო ძველი კულტურის გამხრწნელ გავლენისაგან განთავისუფლება, რაიც ძალზე ასუსტებს მათ შემოქმედებით შეჭრას ახალ ცხოვრებაში. მათში გამოჩნდა ე. წ. დემოკრატიული ჰანგები (ნოე ზომლეთელი და სხვ.), ხოლო მესამე ნაწილმა დაიწყო ორთავე ჰანგზე სიმღერა (სანდრო ეული, პეტრე სამსონიძე, იაკინთე ლისაშვილი და სხვ.). კლასიურ თვალსაზრისზე მდგომარე პროლეტარულმა პოეტებმა ვერ შესძლეს ჩასწვდომოდნენ თანამედროვე ახალ მუშას, მის შემოქმედებას, მის ფსიქოლოგიას, მის ყოფა-ცხოვრებას და ა. შ. მათთვის შედარებით ახლო დარჩა შინაგანი არსი წარსულ პროლეტარულ მებრძოლების და თანამედროვე მუშათა ცხოვრება კი უცხო, უცნობი. შორს დარჩა მათთვის.

როდესაც მკითხველი ეცნობა ჩვენს პროლეტარულ პოეტების მხატვრულ სახეებს, მაშინვე შეატყობთ კონკრეტულ თემების სიღარიბეს და შემოქმედებითი მოცულობის განყენებულებას, საერთო ხაზებს.

მთელ ათეულ ფურცლების გასწვრივ თქვენ ყური გამოგეპედებათ: „მოვიდა ქარი უკანასკნელი“, „ჯანყი მთვარეზე“, „უდაბნოს დასდევს ქარხნები“ (იაკინთე ლისაშვილი), „ჯანყი გამოუცნობი“ (იონა ვაკელი), „ბრძოლის შგოსანი“, „ქარხნის კონცერტი“ (სანდრო ეული), „პროლოგს ანაზარდისადმი მიძღვნილს“ (პეტრე სამხონიძე), „ცეცხლის ჩიტი“ (ნოე ზომლეთელი) და სხვ. მაგრამ ვერ შეხვდებით ისეთ პოეტურ ფორმულებს, რომლებიც ჰემმარიტ წარმოდგენას მოგეცემდეს ქარხნის, მანქანების, რევოლუციის, მუშების, წითელ არმიის, მუშურ-გლეხურ მილიციის და სხვების ცხოვრებიდან.

რომ დავრწმუნდეთ ამაში, საკმარისია შევხვთ რამოდენიმე მომენტს პროლეტარიატის ყოფა-ცხოვრებიდან, რომლის ასახვის უფერულა, სუსტი (ხშირად უნიკო) ცდაც არის ჩვენს პროლეტარულ პოეზიაში.

დავიწყეთ რევოლუციით, თუ როგორ აქვთ ის წარმოდგენილი პროლეტარულ პოეტებს.

პოეტმა იაკინთე ლისაშვილმა რევოლუციას მიუძღვნა რამოდენიმე ლექსი, რომლებიც ღირსებით ყველა ერთნაირი წონისაა.

როგორც ცნობილია, რევოლუცია მოხდა დედამიწაზე, ევროპა-აზიის მატერიკზე, რომელიც შეადგენს მთელი ქვეყნიერების ერთ მეექვსედ ნაწილს, და როგორც ასეთით პოეტსაც შეეძლო დაკმაყოფილებულიყო, შესაფერისი სახეები ეპოვნა ქვეყნიერების ამ რევოლუციონურ ნაწილში. მაგრამ ი. ლისაშვილი ცოტა არ იყოს შეხუთულად გრძნობს თავს დედამიწაზე და გაეშურა ვარსკვლავებისაკენ, რადგანაც ზეიმს ნახულობს „ციურ ფრენაში“, „უყვარს ცაზე სულის ტარება“:

ნიათი აღარ იცდიდა კროლვით
ნისლის კარები ჰაერს აპოხდენ,
ჩვენ, მივდიოდით წინ მაშინ ლტოლვით
და, ბრძოლის ჟინი ნაღველს აჭობდა;
ჩვენ ვარსკვლავამდის ავდით ბოლოს,
დავლიეთ წყარო ციურ მშვენიერების
შებოტილ მოწას უხსნიდით რგოლებს
დავსერეთ მთები კოშკის შენებითა,
ენახეთ ზეიმი ციურ ფრენაში
სივრცეს მივევით ბრძოლის ყიფინა,
ავანთეთ ზღვები ღამის თევზში
და სულმა სივრცეს გადაურბინა,
მოვიდა ქარი უკანასკნელი
სისხლით ნაფერი და ნაომაარი
გავყვეით იმას, მისი დამცველნი,
სახე გახსნილი და მომღიმარი,
ავსწიეთ ფრთები ციურ დროშების,
გადავაშორეთ მიწის პლანეტას,
დავლიეთ დღენი წარსულ დროების
და გვიყვარს ცაზე სულის ტარება.

(„მოვიდა ქარი უკანასკნელი“).

ამ სიტყვებში ყველაფერია მოცემული, გარდა იმ ჰემმარიტ რევოლუციის ძახილისა, რომელსაც ადგილი ქონდა დედამიწაზე. ამის მიქმელ პოეტს თითქმის არასფერი არ ესმის, არ გაეგება იმის, რაც მოხდა, რასაც მის ირგვლივ აქვს ადგილი, მას ვერ გაუვია, თუ რა არის რევოლუცია და ჰემმარიტ რევოლუციონერობიდან საესებით დაშორებული უნაყოფო ფანტაზიით გატაცებული და ამიტომ ხსნას ზეცაში დაეძებს.

იონა ვაკელს შემდეგ ნაირად აქვს მოცემული რევოლუციის დასაწყისი და ბრძოლის მომენტები:

უძილო ღამე, ჯანყია ცაზე,
დედა-მიწა სთვლენს ჩუმი ჩოჩქოლით,
მძლეთ მონაქროლი ქარი სტვენს გზაზე
ქალაქის თავზე სდგას შავი ბოლი,
ცეცხლის ამბორით იწვის ლურჯი ცა,
იწვება მაღალ კოშკების თალი,
გულდანადლი ტრიალებს მიწა
ცეცხლის აღმურში სტირის ზამბახი,
აქ, ფრინველები ცეცხლის ბუმბულით
ფრთა დაჯავშნულნი მფრთხენ წყებად,
ღრუბლებში სცურავს ნაკადი სულის
და აღსასრული წარღვნი იწყება.

(„ჯანყი გამოუცნობი“).

პოეტს „ჯანყი გამოუცნობი“, „ცაზე ჯანყით“, „ღრუბლებში-ცურვით“ უნდა გვაგრძნობინოს პროლეტარიატის გააფთრებულ, სისხლიან ბრძოლის სახეები, რის გამოც რევოლუციის გაგების მაგივრად გვრჩება მხოლოდ „მისტიური“ მოცემულობა დიად მოძრაობაზე.

პეტრე სამსონიძეს წარმოდგენილი აქვს, რომ თურმე შეიძლება რევოლუცია ესტუმროს პოეტს ერთ მშვენიერ ღამეს დენდის სამოსელში გახვეული:

და ეგი დენდიც მესტუმრა ღამე
თებერვლის ღამეს — ბედი მტრალი
შორს გავაფრინე და ავატალღე
ჩემი გრძნობების ყრუ ინტერვალე.

(„პროლოგათ“).

ან კიდევ:

მოხდა ქუჩაში საოცარი სასწაულები...
გავარდა მები: გადარეკეს ბუ და ღამურა...
ჩაერს მოედო ცეცხლის ალთა სპანი უღვევი,
ძველი ქვეყანა გატყდა წელში და გაიღუნა...

(„მოვიდა ვილა“).

საყურადღებო მოვლენა! რევოლუცია, რომლის პროცესი არ ამოიწურება ერთი ღამით, სამსონიძეს დენდათ ესტუმრება და მაშინ „ამთავარებულ“ და გახარებული პოეტი „შორს მიაფრენს თავის გრძნობების ყრუ ინტერვალებს“! რევოლუციის ასეთი წარმოდგენა-განსაზღვრა არ ეპატიება პროლეტარულ პოეტს, თუ ის მართლაც ამ პრინციპების მატარებელია ცხოვრებაში. მან თავისი შემოქმედებითი ქნარი იქეთკენ უნდა მიმართოს, რათა მოგეცეს თუ რეალობაში როგორ ხდება რევოლუცია, ბრძოლა ბარიკადებზე, წინსვლა და სხვა, და არა ის ღამით თუ დღისით, გაღვიძებულს თუ დაძინებულს ესტუმრა პოეტური „რევოლუცია“.

და თუ ამ თქმებს მიუმატებთ სანდრო ეულის დემოკრატიულ „ბრძოლის მგოსას“, მაშინ ნათელ წარმოდგენას მივიღებთ თუ როგორ ესმის რევოლუციის ბუნება ჩვენს პროლეტარულ პოეტებს...

ქარხანა, პროლეტარულ პოეტების შემოქმედებაში არ სჩანს ქარხანა, რომელშიაც მუშაობდეს და იბრძოდეს ცოცხალი მუშა. მათი ლექსების უმეტესობა გამსჭვალულია ან რევოლუციონურ პათოსით (რომელიც შესაფერისად ვერ არის გამოყენებული), ან უბრალო მყვირალა რიტორიკით.

ავიღოთ მაგალითისთვის სანდრო ეულის ლექსებიდან ყველაზე უფრო გამართლებული ლექსი — „ქარხნის კონცერტი“.

ქარხნის დღეობა ეტკობა ჩვენს სულს,
ოფლით დაწურულს მძლე გულს გვიბარებს,
საფლავს აბარებს არეს დაბურულს,

ღამ. თ. დანისილულის — კრულს ყოფნის მხარეს.
სამანქანოში ოფის ღვრის სცენარი,
სცენაზე ქაჩი ჩნდება ქარულით,
ფარული აზრით ჩამოჭრავს ზარი,
ოცნების ზღვაში ეცურავთ მხარულით.
დღეს სამანქანო სცენით შევეცადეთ,
რაც ღვრით ცრემლი გვსურს დავიფიქვით,
უნდა დავიფიქვით კონცერტი მალე,
მაშ, მანქანებო, ხმები ავიწყვით.
ლურჯ, ხალათებში ყველამ იცეკვოს,
ქშინვაში მატორს დღეს ეს აზარებს;
მტერს კი ამწარებს, რომ უნდა ეტრფოს
ქარხნის კონცერტში მუსიკის ჰანგებს.
აქ ცეცხლის ალი ბალეტმეისტრობს,
იქ დირიგორობს ორთქლი ქვაბებში,
შრომა პარტერში ისმენს, ქვიფობს,
ხრახნილი სოლოს მღერის სარკველში.
რგოლების გუნდი შრომის ჰიმნს მღერის,
ბრძემდი იმღერის არიას ბრძოლის,
ქანჩებს დღეით გული უძგერის,
ღვედი წვრილ ხმაზე ჰკრებს ჰანგებს ქროლის.

(„ქარხნის კონცერტი“).

რა გვაქვს ამ ლექსში მოცემული ქარხნის ცხოვრებიდან? სიტყვების არა სწორი შეზავება, უშინაარსო დახილი ისეთ დიდ არსის მოცემულობაზე, როგორც არის ქარხანა. მისი ზეიმის მრავალფეროვანი და თვალწარმტაცი სუნთქვა ამ ლექსში მოქცეულია საბრალოების და სიღარიბის, უსიცოცხლობის და უფერულობის სამოსელში იმ დროს, როდესაც სინამდვილეში ქარხანა თავის ყოფა-ცხოვრებით და ისიც გამარჯვების დღესასწაულის ფონზე მეტს წარმოადგენს.

იაკინთე ლისაშვილს ქარი არ აძლევს მოსვენებას, ის მას ვით აჩრდილი ყოველ ფეხის გადადგმაზე, ყოველ აზრის მოფიქრებაზე თან მისდევს. როდესაც მას განუზრახავს ლექსის მიძღვნა ქარხნისადმი, მაშინაც კი არ დავიწყებია საყვარელი ქარი და პოეტიც მისი ხილვით იწყებს:

„ქარია, ყველგან ზუზუნებს
შეუწყვეტელი ქარია,
ქვაბებში ცეცხლი გუგუნებს
ორთქლი ხმაურში არია.
ზევით თუ ქვეით კიბეზე
სიცოცხლეს შენაცვარები
იქვე ფოლადის ბოძებზე
ხშირად რეკვენ ზარები.
სუნთქვა შეუწყვეტელი
აქ, თებერვალის ქარია
და ღამე განუწყურნელი
რკინის შანთებმა დალია.
და, რომ ინგრევა კეფელი
ზორბლების მუდმივ ღრიალით,
შვილმა დასძლია გამზრდელი
ცეცხლში ფოლადის ტრიალით.
დასწყვეს მალაროს ნაშირი,
დააცხვებს რკინის კვერები,
დახსნეს კარები დაზოული
დანახვას მიგრქარები.

(„ქარხანაში“).

აქაც იგივე გაკვირებული ამოძახილი ქარხანაზე, მხოლოდ იმით, რომ მას პროლეტარულ პოეტის „იარაღი“ აქვს გაკეთებული, რომელიც უნდა შეეხოს ქარხანას. და მთელი ჩვენი პროლეტარული პოეტების უბედურება იმაში მდგომარეობს, რომ მათ შეიგნეს ის, რომ უნდა სწერონ პროლეტარიატის არსებაზე, მაგრამ ის კი ვერ შეიგნეს, თუ როგორ უნდა სწერონ და რა მოგვცენ თავიანთ შემოქმედებაში ისეთი რამ, რომელიც ქეშმარიტად შეეფერებოდეს პროლეტარიატს ყოფა-ცხოვრებას.

ჩვენმა პროლეტარულმა პოეტებმა ჯერ-ჯერობით ვერ აუღეს ალლო თავის ამოცანებს სამეურნეო მშენებლობის პერიოდში, ახალ ეკონომიურ პოლიტიკის პირობებში, ამიტომ ისინი გადავარდნენ კოსმოსში, პლანეტებში, აბსტრაქტიზმში, სანტიმენტალიზმში, ზერელობაში, დემოკრატიზმში, მისტიციზმში და დავიწყეს პროლეტარიატის ამ ქვეყნიურ ყოფა-ცხოვრების რეალური მომენტები. მათთვის რალაც მიზეზების გამო (რომელზედაც ქვეყნით გვექნება ლაპარაკი) არ დარჩა ნათელი ბეზიმენსკის სიტყვებით რომ ვსთქვათ:

„...Не с неба падают к нам люди,
Они с земли, с земли растут“.
(„Космосолия“) *)

რა არის საშირო.

ასეთი სამწუხარო მდგომარეობასთან გვაქვს საქმე პროლეტარულ პოეზიაში. ჩვენი პროლეტარული პოეტები უკვე ახალს ვეღარაფერს გვაძლევენ. მთელი მათი აწინდელი მუშაობა იმ სახით, როგორითაც აქამდე განაგრძობდნენ ისინი ბრძოლას პროლეტარულ პოეზიის ფრონტზე, უაღრესი სიღარიბის, დამარცხების დამამტკიცებელია.

რა არის ამის მიზეზი?

მიზეზი გახლავთ ის, რომ ჩვენმა პროლეტარულმა პოეტებმა მუშათა კლასის ყოფა-ცხოვრება იციან დუბროვსკოის სიტყვით რომ ვსთქვათ „на пяточк“, რაც აჩენს მათ შემოქმედებას „ზერელობითი და შორიდან ყურების“ ბეჭედს.

და განა ასეთი პირობებში შეიძლება საყურადღებო ქეშმარიტ ნაწარმოებების მოცემა პროლეტარიატის ყოფა-ცხოვრებიდან?

არა და არა, უპასუხებთ ჩვენ.

პროლეტარული პოეტები, ამხ. ლევ ტროცკის სრული სამართლიანი თქმისა არ იყოს, „ეშვადებიან შექმნან ცხოვრება და არა გამოხატონ ის. მაგრამ თითებიდან ახალი ყოფა-ცხოვრების გამოწოვა არ შეიძლება. მისი აგება შესაძლებელია იმ ელემენტთაგან, რომელიც წინ გვიძევს და შეუძლია განვითარება. ამიტომ, უწინარეს ყოვლისა, სანამ ავაშენებდეთ, უნდა ვიცოდეთ რა გვაქვს... და რა მიმართულებით იცვლება არსებული, რომ ამით მივიღოთ მონაწილეობა ყოფა-ცხოვრების შექმნაში, გვიჩვენეთ ჩვენ, რას აკეთებენ ქარხანაში, მუშათა წრეში, კლუბში, კოოპერატივში, სკოლაში, ქუჩაზე, „პენიაში“, შესძელით გაიგოთ, რა კეთდება იქ, ე. ი. ნახოთ აუცილებელ პერსპექტივების ნამტერებები როგორც წარსულის, ისევე მომავალ ჩანასახისთვის... გვიჩვენეთ ცხოვრება ჩვენ, როგორათ გამოვიდა ის რევოლუციონურ ღუმელიდან.“ (J. Троицкий „Вопросы быта“... გვ. 36).

ახალ ცხოვრებისთვის მეტბოლ აღამიანებს მუდამ უნდა ახსოვდეს, თვალწინ ედგეს სიტყვები, რომლითაც

*) შეიძლება ზოგიერთმა მკითხველმა ჩემი წერილის აზრი ისე გაიგოს, რომ ვითომ მე მსურდეს ჩვენი პროლეტარული პოეტების ლანძღვა-გინება, რაც სრულებითაც არ მაქვს განზრახული. მე ამ წერილით მინდა ხელოვნ. მიუთითო პროლეტარულ პოეტებს იმ მტკივნეულ ადგილზე, იმ უარყოფით მხარეზე, რომელიც ახასიათებს მათ შემოქმედებას და რომლის გამოსწორებაც აუცილებელია, თორემ სულ მალე „გამდიდრების“ მაგივრათ გაკატრდებიან პოეზიის ფრონტზე.

ახალგაზრდა ნიჭიერმა პოეტმა ბეზიმენსკიმ მიმართა რუსეთის პროლეტარულ პოეტების „კუნთი“-ს ჯგუფს:

„А вы попробовали
В отделеции милиции
Революцию найти?

А вот сумейте
В наём-внѣдь предгублеское
Зарю грядущего разглядеть!

Смѣшно ве видеть
Красной Армии.

Не видать молний
Октябрьской грозы.
А вот воспойте красноармейца в казарме,
Во имя Революции добивающего азы!

Довольно неба
И мудрости вещей!
Давайте больше простых гвоздей.
Откиньте небо! отбросьте вещи!
Давайте землю
И живых людей“.

„წარსულში ჩვენ ვერ შევხედოთ ლიტერატურულ ფორმის კითხვებისთვის უურადლების მიქცევა — ამისი დრო არ გვქონდა. წერილები იწერებოდა თითქმის ყოველთვის ნაჩქარებათ, დაუდევრობით და ხშირად სახელდახელოდაც. რამდენათაც დაუდევრობა ჩვეულებათ ხდება და იმუქრება მწერლობის სკოლად გახდომას, ამდენათ მას უნდა გამოუცხადოთ გამანადგურებელი ომი. მწერლობა არის ხელოვნება, რომელშიც შეიძლება მივალწოთ სხვა და სხვა სიმაღლეებს, მაგრამ რომელიც მოითხოვს უდიდეს უურადლებას, ჩამოჯდარ შრომას და სიტყვიზადში უმაღლეს კეთილსინდისიერებას. რასაკვირველია, უდავო კულტურულ მიღწევას წარმოადგენს ის ფაქტი, როდესაც გუშინდელი პროლეტარი დღეს მუშა კორესპოდენტია, მაგრამ ეს სრულიადაც არ ნიშნავს, რომ ვითომდა მწერლობის ამოცანები განისაზღვრება, ჩვენი შეხედულებით, აზრის რაღაც დაახლოებით გამოთქმით. არა, მწერლობის ტექნიკა დამოუკიდებელი არეა, საგრძნობი და საპასუხისმგებლო. მთელ ახალ კულტურის მიმართებასთან შეფარდებით, თანამედროვე მწერლობა მიისწრაფვის სისწორისა და სიმარტივისაკენ. ეს თვისებანი — სისწორე და სიმარტივე არ დაგვყვება დაბადებიდან, სხვათა შორის არც კლასიურ პროლეტარულ დაბადებით, არამედ შეითვისებიან ბრძოლით, საკუთარ იდეურ სიტყვიერ მასალის მუდმივ კრიტიკით და მუშაობის თვითკრიტიკით. სისწორე და სიმარტივეს შეუძლია გაიკაფოს გზა სხვა და სხვა საშუალებებით, ავტორის ინდივიდუალობის და საკითხის მიხედვით. ისინი არავითარ შემთხვევაში არ უარყოფენ სიტყვის მხატვრულ ფორმებს. სამწერლო ტექნიკის პირველი და უმთავრესი ამოცანა მდგომარეობს იმაში, რათა გამოვანახოთ ისეთი სიტყვა, რომელიც არ საკიროებს შეცვლას, კლავ განმეორებას. წერილში თემის განვითარება არ ნიშნავს მკითხველისთვის ათეულ და ასეულ ფრაზების დახალეებას, რომელნიც დაახლოებით გამოხატავენ კითხვის სხვა და სხვა მხარეს... მწერლობა ხელოვნებაა. ამ ხელოვნების შესწავლა ყველაზე მეტად ახალგაზრდა თაობის საქმეა. ახალგაზრდებმა მოხუცებზე უკეთ უნდა სწერონ“.

ბრმაცკი.

მეცნიერული მანქანა

„მეცნიერულ განყოფილებაში განსაკუთრებული ადგილი უნდა დაეთმოს ბიოლოგიის პოპულარიზაციას, დარვინიზმის ანუ ორგანიზმების განვითარების ევოლუციონურული თეორიის რაც შეიძლება დაწვრილებით და უპირატესად განხილვას. დარვინიზმის შესწავლა ცენტრალურ ადგილზე უნდა მივიჩნიოთ სხვა მეცნიერებათა შორის, რადგან დარვინიზმის — ორგანიზმების ევოლუციონური თეორიის გარეშე არ შეიძლება ჭეშმარიტი მარქსისტული მსოფლმხედველობა, არ შეიძლება მარქსისტული მატერიალიზმის სრულყოფა“ (ს. ა. ჯ. ბე-VII ყრალთაჲს რეზოლუციიდან აღჲრნალ „ასალგაზტა ლენინული“—ს. მესაჭეჲ).

ვლ. ჩხენკელი.

დარვინიზმი ანუ ორგანიზმების განვითარების ევოლუციონური თეორია.*

წინა წერილში ჩვენ შევეჩვიეთ იმ შემთხვევაზე, რომ ერთ-ერთმა ცნობილმა ბუნებისმეტყველმა კიუვიემ თავისი ავტორიტეტით, დიდი სახელით, ცოდნით და თეოლოგიით მოუწოვა გამარჯვება კატაკლიზმების (გადატრიალების) თეორიას და საჯარო დისპუტზე სასტიკათ დაამარცხა თავისი მოწინააღმდეგე ჟოფრუა-სენტ-ილერი, რომელიც ორგანიზმების წარმოშობის შესახებ სხვა შეხედულების იყო, ვიდრე კიუვიე. ჟოფრუა ორგანიზმების თანდათანობითი განვითარებით წარმოშობის მოხსნე იყო, მაგრამ თავისი შეხედულება ისე მკაფიოდ და გარკვეულად ვერ ჩამოაყალიბა და დაამტკიცა, როგორც საჭირო იყო. კიუვიემ ისარგებლა ჟოფრუას შეცდომებით და ახალი შეხედულება ისე გააშუქა, რომ ის დიდი ხნით გააძევა მეცნიერული მსჯელობის რკალიდან.

მაგრამ ბუნების კანონების გადალახვა არვის არ შეუძლია, რასაკვირველია, ვერ გადალახა ისინი კიუვიემაც.

ბუნებას თავისი ლოგიკა აქვს, თავისი რთული და მარტივი მოვლენები, ამათი მიზეზები და შედეგები. ადამიანს შეუძლია ყველა მათი გაგება, შესწავლა, დამოწმება და გამოყენება; შეუძლია ისარგებლოს მათი მოქნილობით და მოახერხოს მათი გარდაქმნა, მხოლოდ არაფრიდან რაიმეს გაჩენა შეუძლებელია. სხვა პირობებში მოხდებოდა თავის მოტყუილება და მაშინ რომელიმე წინათ უცნობ კანონს შეუძლია ძირიან-ბუდიანათ შესცვალოს და გადააბრუნოს თქვენი წლობით გამომუშავებული აზრი და შეხედულება.

კაცობრიობის განვითარების ისტორიამ იცის ასეთი

შემთხვევებიც. ნშირია საუკუნეების განმავლობაში მიღებული აზრები რომელიმე ახალი აღმოჩენით გაუქმებულიყოს ხოლმე. აღსანიშნავია ისიც, რომ გაუქმებული აზრები ახალის გამეფების შემდეგ იწვევენ გაკვირვებას, გაკვირვებას გაუგებრობისა და გაურკვევლობისას. მართლაც, საქმეს თუ ჩაუკვირდებით განცვიფრებაში მოხვალთ, რომ ასეთი და ათასეთი ადამიანი კი არა, არამედ ადამიანების ათეული და ასეთი მილიონები ასეთი წლების განმავლობაში ყალბი აზრის და შეხედულების მიმდევარნი იყვნენ, მაშინ კი, როდესაც თვით სიმარბლუ და ჭეშმარიტება ამა თუ იმ მოვლენის შესახებ ისეთი მარტივი და ადვილი მისაღები იყო, როგორც დღიური სინათლე.

განა ასეთ მაგალითს არ წარმოადგენს ტორიელის აღმოჩენა და მრავალი სხვა მოვლენანი!

ასეთივეა დედამიწის ბრუნვა თავის ღერძის ირგვლივ და მოძრაობა მზის გარშემო. მაგრამ ადამიანი ადამიანათ რჩება.

ბუნების კანონები კი თავისას შერებიან.

ასეც მოხდა 1830 წელსაც, როდესაც კიუვიემ ისე სასტიკათ მეცნიერულ დისპუტში ჟოფრუა-სენტ-ილერი დაამარცხა. მაგრამ სწორეთ ამ წელშივე კიუვიეს თეორიას — დედამიწაზე მიმდევარობით ცხოველთა მრავალი სამეფოს გაჩენას ანუ კიდევ კატაკლიზმების თეორიას პირველი სასიკვდილო ლახვარი ჩასცეს.

კიუვიეს არ სწამდა არც ცალკე პერიოდები დედამიწის ისტორიისა და არც დედამიწის სხვა და სხვა პერიოდების ფლორათა და ფაუნათა შორის კავშირი. როგორც ვიცით, კიუვიეს აზრით არსებობდნენ სხვა და სხვა დროს დამოუკიდებელი (ცოცხალი ორგანიზმებთა) სამეფონი, რომლებიც თავისი განსაკუთრებული ფორმებით

* გაგრძელება იხ. „ახალგაზრდა ლენინელი“—№ 12 (19), 1 (20), 3 (22) და 4—5 (23—24).

ხასიათდებოდა. თვითთავის დროის ორგანიზმებს არც წინანდელი და არც მერმინდელი დროის ფორმებთან არაფერი საერთო არ ჰქონდათ; ყოველი დრო კი კატაკლიზმებით თავდებოდა და ცოცხალი ორგანიზმები მაშინ ერთბაშად ისპობოდნენ. მაგრამ ასეთ შეხედულებას ბოლო მოუღო გეოლოგიურ ნაწილში ლიაიელის გამოკვლევამ.

1830-32 წ. ინგლისში გამოქვეყნდა ლიაიელი. გამოკვლევა, რომელმაც გეოლოგიიდან კატაკლიზმების თეორია გააძევა.*) ეს

შრომა იყო ლიაიელის „გეოლოგიის პრინციპები“. ლიაიელმა ცხადყო, რომ დედამიწის ზედაპირის გამოცვლისათვის და გარდაქმნისათვის და მის ქერქში ფენების გაჩენის ასახსნელად არ არის საჭირო გადატრიალებანი და კატაკლიზმები, არამედ ყოველივე ამისათვის სრულიად საკმარისი ჯეროვანად დაფასებული და ყურადღება მიქცეულ იქნეს ის მუდმივად მოქმედი ძალები, რომლების მოქმედების ასპარეზს დედამიწა წარმოადგენს, როგორცაა მაგალითად დედამიწის კანის საუკუნეებრივი რყევა, წვიმის წყლის, ზღვის ტალღების, თოვლის და ყინულის, ნიადაგის წყლის და წყაროების დედამიწის კანზე რღვევითი მოქმედებანი, ჰაერის და მზის სხივების განუწყვეტელი მოქმედება-გავლენა და სხვა. ყველა ამათი ზეგავლენით, ლიაიელის აზრით, დედამიწის კანი უთვალავ საუკუნეების განმავლობაში თანდათან იცვლებოდა და სხვაფერდებოდა, თანაც ერთი ხანას სცვლიდა მეორე და ხდებოდა ყოველივე ეს განუწყვეტელი, ყოველგვარ მოულოდნელ არაჩვეულებრივ მოვლენების გარეშე; რასაკვირველია, კიუვიეს კატაკლიზმებს ადგილი არ ჰქონდა.

არ უნდა დავივიწყოთ, რომ აღნიშნული ძალების მოქმედება სწრაფი არ არის, მათ მიერ გამოწვეული ცვლილებანი შედარებით ნელი იქნება, მაგრამ თუ მივიღებთ მხედველობაში იმას, რომ დედამიწაზე ეს ძალები მილიონი წლების განმავლობაში მოქმედებენ, მაშინ მათი მოქმედების შედეგი დიდზე დიდი იქნება.

მაგრამ მათი მოქმედება დღესაც გრძელდება, დედამიწის ზედაპირის გარდამქნელ ყველა პროცესებს დღესაც აქვს ადგილი. ამგვარად ლიაიელმა აღმოაჩინა ის ძალები და პროცესები, რომლებიც განუწყვეტლივ დღითიდღე, წლებით და საუკუნეებით სცილიან დედამიწის ზედაპირს. ამით მან გააქარწყლა არაჩვეულებრივი ძალების ძებნა, რადგანაც დედამიწის სახე იცვლება ყოველდღიური ზემოაღნიშნული ძალებით და მათი ჩვეულებრივი პროცესებით, მხოლოდ საჭიროა მათი შემჩნევა.

ასე მარტივად ახსნა ლიაიელმა დედამიწის მოვლენანი. კატაკლიზმების თეორია ერთი მხრით ებჯინებოდა გეოლოგიას და მეორე მხრივ კი—ზოოლოგიას და ბოტანიკას.

ლიაიელის გამოკვლევის შემდეგ ამ ხელოვნურათ მოქსოვილ თეორიას სამუდამოდ დაეკარგა ნიადაგი გეოლოგიაში. გეოლოგიიდან კატაკლიზმების თეორია სამუდამოდ გაიღვენა, ეს იყო მისი პირველი დიდი დამარცხება.

*) გეოლოგიის კატაკლიზმების თეორია, რომელიც უარყოფილ იქნა ლიაიელის გამოკვლევით, მდგომარეობს შემდეგში: ევლკანური ძალების მოქმედებით მოედება დედამიწის ზედაპირის უზარმაზარი გადატრიალება, არაჩვეულებრივი ცვლილება, ყოველი მომსპობი წარღვნა და სხვ. რ. ე. დ.

მაგრამ არ უნდა ვიფიქროთ, რომ კიუვიეს უკვდავი სახელი არ დარჩენილიყო და მისი გამოკვლევები მნიშვნელობა დაკარგოდეს. კიუვიე დიდი ადამიანი იყო. მისი გამოკვლევები და შრომები მეტი მნიშვნელობა შედარებითი ანოტომიურ და პალეონტოლოგიურ აღმოჩენებში ჰქონდათ და ამ დარგებში ის შეუდარებელიც დარჩა.

მიმდევრობითი კავშირი დედამიწის ისტორიის მოვლენებთან შორის, რომელზედაც პირველჯერ ლიაიელმა მიგვიჩიოთ, მის შემდეგ გეოლოგიაში უცვლელი აქსიომით დარჩა, მაგრამ ცოცხალ არსებათა შორის კავშირის უქონლობა კიდევ დიდი ხანს შერჩა მეცნიერებას, თუმცა ასეთი შეხედულების გეოლოგიური ნიადაგი დარღვეული იყო.

ლიაიელმა ნაწილობრივ მაინც მოუშადა ნიადაგი ახალ შეხედულებას. მაგრამ მაინც საჭირო იყო პირველი ხარისხის მეცნიერი, საჭირო იყო გენიალური ტვინი და გონება, რომ მიტოვებული საკითხი ორგანიზმული მსოფლიო ორგანიზმების თანდათან განვითარებით წარმოშობის შესახებ ხელახლა წამოეყენებია და ეს კარდინალური საკითხი სწორ ნიადაგზე დაეყენებია, გამოეთქვა ურყევი, უდავო და გადამკრეფი აზრები ამის შესახებ. ასეთი ადამიანიც გამოჩნდა ინგლისელი გენიალური ბუნების მკვლევარის ჩარლზ დარვინის სახით.

უდიდესი ღვაწლი ჩარლზ დარვინი-ჩარლზ დარვინი. სა ის არის, რომ მან ხელახლად წამოაყენა თანდათანობით განვითარების თეორია მას შემდეგ, რაც ეს შეხედულება ათეულ წლების განმავლობაში სრულიად მივიწყებული იყო, და ამ თეორიას მასცა ფართე საყოველთაო მნიშვნელობა.

დარვინები ლინკოლნშირის საკმაოდ მდიდარი მემამულეები იყვნენ. ამ გვარეულობის შესახებ ცნობები კიდევ მე-XVI საუკუნის დასაწყისიდან შენახულია. ბევრი დარვინების ოჯახის წევრები მეცნიერულ შრომას ეწეოდნენ და მეტად თუ ნაკლებად გაითქვეს სახელი. საერთოდ ეს გვარი თავისი ნიჭით და შემოქმედებით იპყრობს ყურადღებას და ხშირად მიუთითებენ, როგორც ნიჭის შთამომავლობით (მემკვიდრეობით) გადაცემის მაგალითზე.

ჩარლზ დარვინის პეპერა რობერტი მუშაობდა ლიტერატურულ და მეცნიერულ დარგში. რობერტის შვილები—რობერტი და ერაზმი მეცნიერები იყვნენ. რობერტმა დასწერა „ბოტანიკის პრინციპები“. ეს წიგნი რამოდენიმეჯერ იყო გამოცემული.

ერაზმმა—დარვინის ბაბუამ—დასწერა წინათ ნახსენები „ზოონომია“ და მთელი რიგი პოეტური ნაწარმოებანი.

ერაზმ დარვინს სამი ვაჟი ყავდა: უფროსი—მკვლევარი ფიზიოლოგი იყო, ერთ-ერთი გამოკვლევებისათვის ოქროს მედალი მიიღო და, როგორც იტყვიან, „დიდ იმედებს იძლეოდა“, მაგრამ ძალიან ახალგაზრდა, 20 წლის გარდაიცვალა; მეორე—ლექსებს სწერდა, კოლექციონერი და სტატისტიკოსი იყო, მას ნერვების ავადმყოფობამ მოუღო ბოლო; მესამე—რობერტ უორინგი, ჩარლზ დარვინის მამა საკმაოდ კარგი, დიდად სინილისიერი და პატოსანი ექიმი იყო.

საბუნებისმეტყველო მეცნიერებაში სრულიად არ მეცადინებოდა, მხოლოდ ყვავილების და ბოსტნეულების სიყვარული ჰქონდა, ეს თუ შეიძლება ამ მეცნიერებასთან დამაკავშირებლათ ჩავთვალოთ. სამაგიეროდ ის ერთობ გამჭირავი ადამიანი იყო.

ამის შესახებ თვით ჩარლზ დარვინი მამის ნაამბობიდან მოგვითხრობს შემდეგს:—როდესაც რობერტმა (დარვინის მამამ) უნივერსიტეტი დაამთავრა და დაბინავდა სოველში პრაქტიკისათვის, მან გამოუცხადა მცხოვრებლებს, რომ ღარიბებს უფასოთ საექიმო დახმარებას გაუწევს და წამლებსაც მისცემს. მაგრამ მცხოვრებთ ეს როგორც ეტყობა უხერხულათ მიიჩნიათ და რობერტ უორინგს ავადმყოფები თითქმის არ ეკარებოდნენ. მაშინ მან გამოუცხადა მცხოვრებთ, რომ უფასოთ დაეხმარება და წამალსაც მისცემს, მაგრამ წამლების მინებში კი ფულს გადახდევინებს. ეს განცხადება შეიქნა საკმაო, რომ დიდძალი ღარიბი ავადმყოფები მისულიყვნენ მასთან და მას დიდი პრაქტიკა შეჰქმნოდა.

რობერტ უორინგს სამი ვაჟი და სამი ქალი ყავდა. ყველაზე უმცროსი ვაჟი **ჩარლზ რობერტი**—შემდეგში მეცნიერების ახლად გამუქებელი—იყო.

ჩარლზ რობერტ დარვინი დაიბადა 12 თებერვალს 1809 წ. ქ. შრუსბერში, სადაც მისი მამა ექიმად იყო.

ჩარლზმა ადრე დაჰკარგა დედა და ამის გამო ბავშობიდანვე ის იმყოფება მამის დიდი გავლენის ქვეშ. პატარა ბავშვს ძალიან კარგი შთაბეჭდილება შეჰქმნია მამაზე და რასაც ლაპარაკობს ის მამის შესახებ, ყოველივე დიდი სიყვარულით არის გამსჭვალული. 8 წლის ჩარლზი ჩარიცხეს შრუსბერის პირველდაწყებით სკოლაში. მან აქ დაჰყო ერთი წელიწადი, მაგრამ მეცადინეობაში ნიჭი ვერ გამოიჩინა. ერთი წლის შემდეგ ბიეტლერის გიმნაზიაში შეიყვანეს, სადაც 7 წლის განმავლობაში სწავლობდა. ამ სკოლაშიაც ვერ მეცადინეობდა ის კარგად. ბიეტლერის სკოლა სკოლასტიური სკოლა იყო, იქ ძველ ენებს აქცევდნენ უმთავრესს ყურადღებას, დარვინს კი ამ მხრივ ნიჭი არ ჰქონდა. სკოლაში დარვინი ვერ დაინტერესდა და ის ძლიერ სუსტად სწავლობდა. ამის გამო პატარა ჩარლზს არა ერთხელ მოუხმენია მამის საყვედური.

მაგრამ ჩარლზს პატარაობიდანვე უყვარს ბუნება. ის კიდევ მთლად პაწია ბავში აგროვებს მცენარეებს, მინერალებს, ნივარებს, მწერებს და სხვ., იჭერს თევზებს, იწყებს ნადირობას.

კრებნარების დაგროვება თითქოს ავადმყოფობათ გადაეცა. ბავშობიდანვე დახელოვდა ჩარლზი ამ საქმეში და ამან შემდეგ მას უდიდესი სამსახური გაუწია. თავის ავტობიოგრაფიაში დარვინი მოგვითხრობს ერთ ფრიად საყურადღებო შემთხვევას, რომელსაც ჰქონდა ადგილი ხოჭოების დაჭერის დროს. ის ამბობს, რომ ერთხელ ტყეში სეირნობის დროს მან ხის ქერქზე დაინახა რაღაცა უცნობი ხოჭო, რომელიც მალე ქერქის ქვევით მიიშალა. დარვინი დაინტერესდა ამ ხოჭოთი და ქერქი ააძრო ხეს. ქერქის ქვევით სამი ხოჭო აღმოჩნდა. ერთ მათგანს ხელი სტაცა და დაიჭირა, მაგრამ სხვების დაჭერაც მოინდომა, ამიტომ რატოა ხელი გაენთავისუფლებია ერთი ხოჭო პირში ჩაისვა და ორი დანარჩენი კი მუჭში მოითავსა. სულ მალე იმ ხოჭომ, რომელიც მას პირში ყავდა მოთავსებული რაღაცა მწვავე სითხე გამოუშვა და დარვინი იძულებული შეიქნა ხოჭო გაენთავისუფლებია, მაგრამ ორი დანარჩენი ხოჭო, რომლებიც ხელში ყავდა, წაიყვანა და დაკვირვების შემდეგ აღმოჩნდა, რომ ასეთი ხოჭოები არც ერთ ატლასში არ იყვნენ მოთავსებულნი, რაც ამტკიცებდა იმას, რომ ეს ხოჭოები აქამდე არ იყვნენ ცნობილი. ამგვარად დარვინმა აღმოაჩინა ახალი ხოჭო, რომელიც შემდეგ დასურათებული იქნა ატლასში.

სურათების ქვევით კი მოწერილი იყო, რომ ხოჭო ახალგაზრდა დარვინის მიერ იყო აღმოჩენილი.

დარვინის მეცადინეობა მაინც სუსტად მიმდინარეობდა. 1825 წ. დარვინმა დასტოვა ბიეტლერის გიმნაზია და ედინბურგის უნივერსიტეტში გადავიდა საექიმო ფაკულტეტზე. მაგრამ აქაც მეტათ გატაცებული იყო ნადირობით ფრინველებზე და კოლექციების შეკრებით, ვიდრე მეცადინეობით, თანაც პროფესორები ვერ აკმაყოფილებდა მას და ამის გამო ედინბურგში ორი წლის ყოფნის შემდეგ ჩარლზ დარვინი მამამ გადაიყვანა კემბრიჯის უნივერსიტეტში, რათა უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ ის მღვდლად გამხდარიყო.

1828 წ. დარვინი ჩაირიცხა კემბრიჯის უნივერსიტეტის მსმენელად.

კემბრიჯის უნივერსიტეტში დარვინი ლექციებს იშვიათად ესწრება და ფრინველებზე ნადირობას და ნიშანში თოფის სროლას მთელი დღეებით უნდება. „ნადირობა გონივრული შრომაა—ამბობს ის—საჭიროა ცხოველის ან ფრინველის შემჩნევა, ძალის თავის დროზე გაშვება და სხვ., ეს უბრალო საქმე არ არის“.

მაგრამ თუ საერთოდ მეცადინეობა არა დამაკმაყოფილებელი იყო, სამაგიეროდ დარვინი მუდმივ ბუნებასთან არის. თანაც კემბრიჯის უნივერსიტეტის **ბოტანიკის პროფესორი გენსლო ხშირად აწყობდა ექსკურსიებს**, რომლის დროსაც აგროვებდნენ მცენარეებს, ცხოველებს, მინერალებს და სხვ. ამ ექსკურსიებში დარვინიც იყო მიწვეული და ის მხურვალე მონაწილეობას ღებულობდა. ამ ექსკურსიების დროს დარვინი ძალიან დაუმეგობრდა **გენსლოს. გენსლომაც, როგორც ეტყობა, დააფასა დარვინის ნიჭი და შემდეგ ურჩია კაპიტან ფიც-როის, რომ დარვინი წაეყვანა ბუნების მკვლევართ დელამიწის ირგვლივ მოგზაურობის დროს.**

დრო გადიოდა. დადგა 1831 წ.

ამ წელში როგორც იყო დარვინმა დაამთავრა კემბრიჯის უნივერსიტეტი და მიიღო დიპლომი. დარვინის სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა. მან მიიღო საშუალო ხარისხის დიპლომი.

1831 წ. ზაფხულში გენსლოს რჩევით დარვინი გეოლოგიაში მეცადინეობს და პროფ. **სედუვიკთან** ერთად გეოლოგიურ ექსკურსიებში იღებს მონაწილეობას. სედუვიკი სახელგანთქმული გეოლოგი იყო და კემბრიჯში კითხულობდა ლექციებს.

ექსკურსიიდან დაბრუნებისას სახლში დარვინს გენსლოს წერილი დახვდა. გენსლო სწერდა, რომ კაპიტანი **ფიც-როი** დელამიწის ირგვლივ სამოგზაუროთ ემზადება მთავრობის დავალებით და ეძებს ბუნებისმეტყველს; გენსლო ურჩევდა დარვინს, რომ ფიც-როისთან ერთად გამგზავრებულიყო.

დარვინი ისედაც ფიქრობდა ცხელ ქვეყნებში მოგზაურობას და ახლა კი საშვალეა მიეცა; დაითანხმა როგორც იყო მამა და გაემგზავრა ლონდონში ფიც-როის სანახავათ და მოსალაპარაკებლათ. ფიც-როი ლაფატიერის (შვეიცარიელი მღვდელი მეცნიერი) მიმდევარი იყო; დარვინს რომ შეხვდა, მან გადასწყვიტა, რომ მოგზაურს ასეთი ცხვირი არ უნდა ჰქონდესო და ამის გამო უნდოდა მისთვის უარის თქმა, მაგრამ მოლაპარაკების შემდეგ ის დასთანხმდა დარვინის მიღებაზე.

გემს, რომელსაც ფიც-როი განაგებდა, **„ბიგლ“-ი** ერქვა. („ბიგლ“ ქართულად ნიშნავს მეძებარს). ყველაფე-

რი მზათ იყო, დარვინი „ბიგლზე“ მიღებული იყო, როგორც ნატურალისტი (ბუნების მეცნიერი) და გემი 27 დეკემბერს 1831 წ. გაემგზავრა დედამიწის ირგვლივ ახალი გამოკვლევების მოსახდენათ. მოგზაურობა ხანგრძლივი იყო და „ბიგლ“-ი ინგლისში დაბრუნდა 2 ოქტომბერს 1836 წ. ამ ხნის განმავლობაში დარვინი განუწყვეტელი დაკვირვებას ახდენს ცხოველებზე, მცენარეებზე და დედამიწის კანზე. ზევით აღნიშნული გეჟონდა, რომ სკოლას დარვინი ეკვის თვალთ უყურებდა და სკოლიდან ცოტა რამ გამოიტანა, მხოლოდ მოგზაურობის დროს ბუნება მისთვის დიადი სკოლა იყო. რაც ვერ მისცა მას სკოლამ, ის ბუნებამ უხვად მიაწოდა. ამ მოგზაურობის დროს დარვინმა დიდი ცოდნაც შეიძინა და მოკვლევების დაკვირვებაში დიდი გამოცდილება მიიღო. დარვინი გაემგზავრა, როგორც ბუნების მოყვარული და მოხალისე, დაბრუნდა კი მოგზაურობიდან ნამდვილი მეცნიერი.

დარვინი მოგზაურობისას დროგამოშვებით წერალებს აგზავნის ინგლისში, უგზავნის გენსლოს, სედვეიკს და სხვ. უზიარებს მათ ზოგ თავის აზრებს, ეს აზრები იპყრობს მეცნიერების ყურადღებას თავისი ორიგინალობით. ბუნებამ დარვინს მრავალი მასალა მიაწოდა თავისი უსაზღვრო სხვადასხვაობაში. *) ჯერ ატლანტის ოკეანის კუნძულები თავისებური ფლორით და ფაუნით, შემდეგ ამათ მოყვა ბრაზილია უდაბურ, გაუგებელ ტყეებით, უშრეტელ სიმდიდრეებით და ცხოველთა და მცენარეთა სამეფოს მრავალფეროვნებით. ბრაზილიიდან „ბიგლი“ სამხრეთისაკენ გაემგზავრა და დარვინს ჰქონდა საშვალეა შეესწავლა არგენტინის პომპასები, ეს ვეებერთელა მინდორ-ველები და კიდევ უფრო სამხრეთით უდაბნო და კლდეები პატაგონიისა. ბრაზილიაში დარვინზე დიდი შთაბეჭდილება მოახდინეს ველურებმა ბოტოკუდებმა და ცეცხლის მიწის დათვალიერების დროს ცეცხლის მიწელებმა. დარვინი ამბობს: „ტიტველი ველური თავის სამშობლოში ისეთ სანახაობას წარმოადგენს, რომელიც არასოდეს არ დაგავიწყდება“. — „ჩემთვის ადამიანის მონათესაობა მაიმუნთან უფრო ადვილი მისაღებია, ვიდრე ბრაზილიის ან ცეცხლის მიწის ველურებთან“.

ცეცხლის მიწიდან „ბიგლი“ სამხრეთ ამერიკის დასავლეთ ნაპირებს გაყვა, ზოგან ჩერდებოდა და მგზავრები ადგილებს ათვალიერებდნენ. აქ მგზავრებმა მიწისძვრაც გამოსცადეს, ვულკანის მოქმედებაც ნახეს და სხვ.

„ბიგლი“ გალაპავოსის კუნძულებს მიაღწა, შემდეგ წავიდა პოლინეზიაში, სადაც დარვინი გაანცვიფრა კუნძულების სამოთხისებურმა ბუნებამ. მიიღწია გემმა აესტრალიასაც — ჩანთიანი და ფრინველ-ცხოველთა ქვეყანასაც. აქედან გემი კიდევ კუნძულებზე წავიდა, შემდეგ ბრაზილიაში გამოიარა, აქედან კი აზორის კუნძულებით ინგლისში დაბრუნდა.

აუარებელი მასალა ჩამოიტანა გემმა დარვინის მიერ შეგროვილი. მასალა ყოველგვარი იყო: მცენარეები,

ცხოველები, ცხოველების ნაშთები, მინერალები და სხვ. რამოდენიმე წელიწადი დასჭირდა მასალების დაწყობა-დალაგებას. ეს მასალები მეცნიერთა შორის იყო განაწილებული, ხოლო გეოლოგიური მასალა დარვინმა თავის დაიტოვა და დაამუშავა. მოგზაურობიდან დაბრუნების შემდეგ დარვინი ჯერ დაბინავდა ლონდონში, მაგრამ ორი წელი დაჰყო აქ და ლონდონში გადაესახლა, სადაც პატარა მამული შეიძინა.

მთელი შემდეგი დრო დარვინმა ლონდონში გაატარა. აქ ის მუშაობდა ორმოცი წლის განმავლობაში. აქაური შრომა მართლაც რომ ყოველმხრივ ნაყოფიერი იყო. საკვირველია ის მოთმინება და დაუტინება, რომლითაც დარვინი თავის შრომას აწარმოებდა. ყოველი ახალი აზრი, ახალი საკითხი მუშავდება დარვინის მიერ ნელა და ბეჯითად, ყოველი მისი შრომა დიდი ხნის დაკვირვების, შესწავლის და კვლევა-ძიების შედეგია. ასე, სახეების წარმოშობის საკითხზე ის მუშაობს 21 წელს, აზრი ამის შესახებ დაიბადა 1837 წ. და დამთავრებული იყო 1858 წ., ხოლო გამოქვეყნდა 1859 წ. პანკენესისის ჰიპოტეზაზე გაწეული შრომა უდრის 25 წლის მუშაობას, წიგნი „გრძნობების გამოთქმა“ 33 წელს იწერებოდა, ცდები მიწის ქიბებზე 29 წელიწადი გრძელდებოდა. ერთი სიტყვით დარვინის მიერ გამოთქმული აზრები ხანგრძლივი მუშაობის და გენიალური დაკვირვების შედეგია. ამით აიხსნება ის, რომ დარვინს მოწინააღმდეგეებმა ვერ მიუთითეს ვერც ერთი საყურადღებო და მნიშვნელოვან შეცდომაზე, ვერ ნახეს ვერც ერთი ღირსეული საკითხი, რომელიც თვით დარვინს არ ჰქონოდა გათვალისწინებული და გაშუქებული.

დარვინის მთავარი შრომა „სახეების წარმოშობა“ გამოვიდა 1859 წ., როდესაც დარვინი 50 წლის იყო და 50 წლის შემდეგ, რაც ლამარკმა გამოუშვა „ზოოლოგიის ფილოსოფია“, — ეს წიგნი დარვინის დაბადების წელიწადში, 1809 წ., გამოვიდა. დარვინის „სახეების წარმოშობა“ ერთი დღის განმავლობაში გაიყიდა. ამ შრომამ მეცნიერების საერთო ყურადღება მიიპყრო და მეცნიერულ აზროვნებაში მთელი რევოლუცია მოახდინა. ამ შრომაში გამოსთქვა დარვინმა თავისი მთავარი აზრი, შემდეგ სხვა შრომებში ეს აზრი განავითარა და კიდევ დასამტკიცებელი საბუთები დაუმატა. სხვათა შორის აი, რამოდენიმე მისი შრომა კრონოლოგიური მიმდევრობით:

- 1) მოგზაურობა ბიგლზე, გამოვიდა 1839 წ.
- 2) მარჯნის პოლიპების რიფები „ 1842 „
- 3) ვულკანიური კუნძულების შესახებ გამოკვლევა „ 1844 „
- 4) სამხრეთ ამერიკის გეოლოგ. გამოკვლევა „ 1846 „
- 5) შრომა კიბოების შესახებ „ 1846 „
- 6) სახეების წარმოშობა „ 1859 „
- 7) ორქიდების დამტვერვა; ყვავილების დიმორფიზმი „ 1862 „
- 8) მხოვანი მცენარეები „ 1864 „
- 9) მცენარეების და ცხოველების მოშინაუროების შეცვლა „ 1868 „
- 10) ადამიანის წარმოშობა „ 1871 „
- 11) ადამიანის და ცხოველების მიერ გრძნობების გამოთქმა „ 1872 „
- 12) მწერებზე მია მცენარეები „ 1875 „
- 13) მცენარეების მოძრაობა „ 1880 „
- 14) მიწის ქიბების გავლენა ნიადაგზე „ 1881 „

*) დარვინის წერილებში გაოთქმული ორიგინალური აზრები იქვე აღნიშნულ მეცნიერების ყურადღებას, რომლებიც წინასწარმეტყველებენ დარვინის დად მომავალზე და აზრებზე, რომ ჩარლზი მეცნიერებაში დიდ ცვლილებას შეიტანსო. სედვეიკი და გენსლო თავის შეხედულებებს დარვინს მამას რობერტს უზიანებენ, რობერტზე კი ეს ცნობები დიდ შთაბეჭდილებას ახდენს. ამ შთაბეჭდილების შესახებ დარვინი ავტობიოგრაფიაში შემდეგს მოგვითხრობს: „როდესაც მოგზაურობის შემდეგ დაბრუნდი და მამა მოვიწახუდე, მამამ პირველი ნახვისას სიხარულით დაუძახა ჩემს დებს: შეხედეთ, ამას თავის ფორმაც გამოცვლია!“.

დარვინი გარდაიცვალა 19 აპრილს 1882 წ.

სახეების წარმოშობა. მოგზაურობიდან დაბრუნების შემდეგ დარვინი განუწყვეტლივ მუშაობს, ახდენს ახალ-ახალ დაკვირვებებს, უშვებს წიგნებს.

ცნობები სახეების წარმოშობის შესახებ გვხვდება 1837-38 წ. დარვინის დღიურის წიგნაკში. დარვინმა 1837 წ. ივლისში დაიწყო მასალების შეკრება. ამ წელს ივე ჩაწერილი აქვს ზოგადი აზრი სახეების წარმოშობაზე. ამბობს: „მოწინააღმდეგენი მეტყვიან: გვიჩვენებენ გარდამავალი საფეხურები. მე ვუპასუხებ ამაზე: კარგი, თუ თქვენ მიჩვენებთ გარდამავალ საფეხურებს ბულდოგსა და მეძებარს შორის“, აქ ცხადია ის, რომ ამ დროს (1837 წ.) კიდევ მოსვლია მას აზრი ანალოგიის შესახებ ხელოვნურად შექმნილ ახალ ჯიშებსა და ბუნებრივად გაჩენილ ჯიშებს შორის.

საკმაოდ გარკვეულათ აქვს გამოთქმული აზრი ბუნებრივი შერჩევის შესახებ. მაგრამ ყველაზე მკაფიოთ გამოთქმულია ეს აზრი შემდეგ 1839 წ., მალტუსის წიგნის წაკითხვის შემდეგ.

პარველათ შედარებით ვრცლათ გამოხატა აზრი სახეების წარმოშობის თეორიის შესახებ 1842 წ., მეორე — უფრო ვრცლათ და მთელი დამამტკიცებელი არგუმენტების ჩამოთვლით 1844 წ. ეს შრომა დარვინმა თავის მეგობარს დ. ჰუკერს მისცა წასაკითხათ.

თავის აღმოჩენას დარვინი მალავეს, ინახავს. გავიდა თორმეტი წელიწადი. „მეგროვილი იყო აუარებელი მასალა, მაგრამ დარვინი მაინც არ ატყვევებს თავის წიგნს. ის კიდევ ეძებს საბუთებს, უმატებს მასალას, თუმცა ეს სრულიად საჭირო არ არის.

დაბოლოს ლიაიელი, რომელმაც იცოდა დარვინის გეგმები, ურჩევს მას შრომის ნაწილის მომზადებას დასაბეჭდათ. დარვინი ამ საქმეს კიდევაც შეუდგა 1856 წ. ეს შრომა სამჯერ ან ოთხჯერ მეტი უნდა ყოფილიყო ახლანდელი წიგნზე: „სახეების წარმოშობის შესახებ“. ვინ იცის როდის დამთავრდებოდა ეს, რომ მოულოდნელ შემთხვევას არ დაეჭარბებია საქმე.

დარვინის კარგი ნაცნობი და მეგობარი ა. უოლესი,

რომელიც ამ დროს მალაის არქიპელაგის მცენარეთა და ცხოველთა სამეფოს იკვლევდა, სახეების წარმოშობის შესახებ ისეთ დასკვნებამდე მივიდა, როგორც თვით დარვინი.

თავისი გამოკვლევა უოლესმა მოკლეთ აღწერა და ხელნაწერი დარვინს გაუგზავნა 1858 წ. ამ წიგნაკში საკმაოდ მკაფიოთ იყო გამოთქმული აზრი ბუნებრივი შერჩევის შესახებ.

დარვინი დიდათ შეწუხდა და შეჭკრთა. საქმე შეეხებოდა მისი 20 წლიან შრომას. თუმცა უოლესის წიგნით დარვინის შრომა არაფერს არ კარგავდა, მაგრამ დარვინი კარგავდა იმ ადამიანის სახელს, რომელმაც პირველად გამოსთქვა აზრი ბუნებრივი შერჩევის შესახებ. ეს, რასაკვირველია, დიდათ სამწუხარო და საწყენი იყო ისეთი უანგარო ადამიანისთვისაც, როგორიც იყო დარვინი, რომელმაც ამ საკითხზე ოც წელზე მეტი იმუშავა, გამოსთქვა ეს ახალი აზრი, დაამუშავა ის და ადრევე გაცნო თავის ამხანაგებს მეცნიერებს აზა-გრეის და ჰუკერს. მდგომარეობა უბერხული შეიქნა. დარვინმა არ იცოდა როგორ მოქცეულიყო; საქმე მიანდო ლიაიელს და ჰუკერს, რომელთა ზეგავლენით დარვინმა 1858 წ. ლინეის საზოგადოების ჟურნალში გაუშვა ერთად თავისი და უოლესის წერილიც სათაურით: „სახეების მისწრაფება წარმოშვან სახეცვლილებანი და ბუნებრივი შერჩევით სახეების განმტკიცება“.

ამის შემდეგ მან თავისი შრომა დაამთავრა და 1859 წ. ნოემბერში გამოვიდა წიგნი „სახეების წარმოშობა ბუნებრივი შერჩევით“. გამოცემა ერთ დღეში გაიყიდა, შემდეგი წლის იანვარში მეორე გამოცემა გამოვიდა.

ამ წიგნმა მოახდინა მეცნიერების მთელი რევოლუცია; ახსნა, გააშუქა და განამტკიცა ახალი შეხედულება. ეს შეხედულება კი შეიძლება ასე გამოვსთქვათ: ორგანიზმი სამეფოს წარმოშობის და განვითარების ახსნა.

ამოცანა საუცხოვოდ გადაწყვეტილი იქნა. დარვინის ახსნა-განმარტებამ ნათელყო ცხოველების და მცენარეების მარტივი არსებისაგან წარმოშობა და მათი თანდათანობით განვითარების დროს ცვალებადობა და ახალი სახეების-გაჩენა.

მ. შანაძე.

დარვინიზმი და მარქსიზმი.*)

(დასასრული).

როგორ დამოკიდებულებაშია დარვინიზმი მარქსიზმთან? ეწინააღმდეგება დარვინის თეორია მარქსის თეორიას თუ ამართლებს მას? არსებობს თუ არა რაიმე საერთო ამ ორ მოძღვრებას შორის? აი საკითხები, რომლებიც მოკლეთ უნდა განვიხილოთ ჩვენ.

ოფიციალურ მეცნიერებაში, ამ საკითხთა მიმართ, იმთავითვე ორმა დიამეტრალურად მოწინააღმდეგე შეხედულებამ იჩინა თავი. ერთი მიმართულება ამტკიცებდა,

რომ დარვინიზმი ეწინააღმდეგება სოციალიზმის, კომუნიზმის თეორიას და, მაშასადამე, მარქსიზმს. მეორე შეხედულება აღიარებდა, „რომ დარვინიზმს პირდაპირ მიუყვართ კოლექტივიზმისაკენ“ (ვირხოვი). ერნესტ ჰეკელს, ცნობილ გერმანელ დარვინისტს, სამი უმთავრესი არგუმენტი მოჰყავდა იმის დასამტკიცებლად, რომ დარვინიზმი უარყოფს მარქსიზმს. ჰეკელის აზრით კოლექტივიზმი ესწრაფვის ყველას და ყველაფრის გათანასწორებას, დარვინიზმი კი, წინააღმდეგ, არა მარტო აღნიშნავს პიროვნებათა უნარისა და მოთხოვნილებათა ბუნებრივ

*) იხ. „მომავალი“ № 12 (19), „ახალგაზრდა ლენინელი“ № 3—22 და 4—23. რ. ე.

უთანასწორობის ფაქტს, არამედ ხსნის კიდევ ორგანიზული მიზეზები, ამ მოვლენას. შემდეგ, ადამიანთა საზოგადოების ცხოვრებაში, ისე როგორც მცენარეთა და ცხოველთა ცხოვრებაში, პროცენტბათა უმრავლესობა იმთავითვე განწირულია დასაღუპავად, რადგანაც უმცირესობა იმარჯვებს საარსებო ბრძოლაში. კოლექტივიზმი კი ამტკიცებს, რომ ამ ბრძოლაში ყველამ უნდა გაიმარჯვოს, არავინ არ უნდა დამარცხდეს და, ბოლოს, არსებობისათვის ბრძოლაში უზრუნველყოფილი არიან გამარჯვებით უკეთესნი, ბუნებასთან შევუბნულნი; ასეთია, ამრიგად „არისტოკრატიული მისწრაფება“ ინდივიდუალური შერჩევისა, კოლექტივიზმის დემოკრატიული გათანასწოების წინააღმდეგ. („Парвенизм и Марксизм“. სტ. კრებ., ხარკოვი 1923 წ. **ენრიკო ფერის წერ.**)

ადგილი გასაგებია თუ რატომ ვერ ათავსებს ჰეკელი დარვინიზმს მარქსიზმთან—მდგომარეობა ქმნის შეგნებასა—იტყოდა მარქსი. დარვინისტ-ბურჟუას არ სწამს რევოლუციონური თეორია (აღენიშნოთ აქვე ფრჩხილებში, რომ **ჰეკელი ე. წ.** წმინდა დარვინისტია, ევოლუციონისტი, რომელსაც ეკუთვნის, სხვათა შორის, ცნობილი ბიოგენეტიკური კანონი: ინდივიდუალური განვითარება ცხოველისა (ონტოგენია) არის მოკლე განმეორება მისი გვარის ისტორიული განვითარებისა (ფილოგენია). ჰეკელი არც კი იცნობს კარგათ მარქსიზმს და წინააღმდეგობას აწივს დარვინიზმის იარაღით ებრძვის მას, მაგრამ სასაცილო მდგომარეობაში ვარდება. და მართლაც, სოციალიზმი არ ქადაგებს და არ აღგებს „რომ ამიერიდან ყველა ადამიანი იყოს სიმალლით ერთი მეტრი და სამოცდა ათი სანტიმეტრი“. სოციალისტები, კოლექტივისტები, კომუნისტები მხოლოდ იმას ამბობენ, რომ მუშა და გლეხი ისეთივე ადამიანია, როგორც მემამულე ან ბურჟუა-კაპიტალისტი, რომ მათაც აქვთ უფლება ადამიანური ცხოვრებისა (მხოლოდ სოციალური უკუღმართობის ბრალია, რომ მათი შრომა ჰქმნის სიმდიდრეს, რომელსაც სხვები (მუქთახორები) ითვისებენ). სოციალიზმი, კომუნიზმი პირველად ყოვლისა შრომის სამეფოა, სადაც ყველა შრომობს, სადაც ადგილი არ აქვთ მუქთახორებს, სადაც ყველას ეძლევა საშუალება ადამიანური ცხოვრებისა. ამ მხრივ იქნება თანასწორობა, თორემ ადამიანთა ფიზიკურად და გონებრივად გათანასწოება შეუძლებელიც არის და არც სასურველია.

რაც შეეხება არსებობისათვის ბრძოლის შედეგებს, რომლის მიხედვით დაბადებულთა უმრავლესობა იღუპება, ხოლო უმცირესობა რჩება, და ბუნებასთან შეგუებულთა გამარჯვების დაპირისპირებას კოლექტივიზმის პრინციპებთან, უნდა აღინიშნოს, რომ ამ შემთხვევაშიაც ჰეკელის არგუმენტები ადვილად უარსაყოფია. ცნობილია, რომ ცხოველთა და მცენარეთა სამეფოებს სამი მთავარი საზრუნავი აქვთ: ჭამა-სმა, თავის დაცვა მტრისაგან და გამრავლება. ჩვენ ვიცით, როგორ ხდება ამ ბიოლოგიურ მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილება. ამ შემთხვევაში გამრავლება ფრიად საინტერესო მოვლენას წარმოადგენს. დაბალი საფეხურიც ცოცხალი არსებანი აჩენენ შთამომავლობის გასამრავლებლად უამრავ არსებათ, რომელთა უმრავლესობა იღუპება. ასე მაგალითად, მცენარე იძლევა ვინ იცის რამდენ ნაყოფს, თესლს, რადგან მოსალოდნელია ბევრის დაღუპვა და ასეთი სიმრავლე საჭიროა, რათა ნაწილი მაინც დარჩეს შთამომავლობის განსაგრძობათ. ამასთანავე მცენარეებს თავისებური ხერხები აქვთ

განსაყოფიერებლად. ფერად ფერადი ყვავილები თავის სილამაზით, საამო სუნით, ტკბილი ნექტარით იზიდავენ მწერებს, რათა დატვირთონ ისინი მტკრიანებით და ამრიგად მათდა შეუმჩნეველად გადაატანინონ მეორე ყვავილის სათესლე კვირტებთან შესაერთებლად. ასევე იქცევიან ჩიტები, რომლებიც გალობით აწონებენ თავს მეორე სქესს. სქესის დასაპყრობათ აქაც სხვა და სხვა გვარი საშუალებებია.

თევზი ჰყრის დიდძალ კვერცხებს, რადგან ბევრი განწირულია დასაღუპავად. მაგრამ მაღალი საფეხურის ცხოველები ასე არ იქცევიან. ისინი უფრო ნაკლებ შვილებს შობენ (მაგ. სპილოები, მაიმუნები და სხვა. ასევე არც ადამიანი იქცევა). ხოლო ყველაფერი ეს იმას ამტკიცებს, რომ დაბალ საფეხურიდან დაწყებული მაღალ საფეხურამდის დაბადებულთა რაოდენობა პროგრესიულად უახლოვდება გადარჩენილთა რაოდენობას, რაც იმის მაუწყებელია, რომ ნელდება სიმწვავე ბრძოლისა არსებობისათვის. და უკლასო საზოგადოებაში ხომ,—როცა საწარმოო საშუალებათა განსაზოგადოების გამო ისპობა ინდივიდუალური კონკურენცია—ბრძოლა იწარმოებს მხოლოდ ბუნების ძალების დასამორჩილებლად და გამოსაყენებლად.

„მოძღვრება არსებობისათვის ბრძოლისა—ამბობს პროფ. ტიმირიაზევი*)—ჩერდება კულტურული ისტორიის ზღურბლზე. ადამიანის მთელი გონივრული მოქმედება ბრძოლაა—საარსებო ბრძოლასთან. ბრძოლა არსებობისათვის მალტუსის**) კანონის შედეგია, გამოწვეული მცხოვრებთა ზრდისა და საარსებო საშუალებათა შეუფარდებლობით, ხოლო ადამიანის გონიერი მოქმედება მატერიალურ სფეროში იქეთკენა მიმართული, რათა გაადიდოს საარსებო საშუალებანი, შეასუსტოს ბრძოლა, შექმნას ახალი და არ გამოსტაცოს პირიდან მეორეს. ამრიგად ადამიანი შეგნებულად ერევა ცხოვრებაში, არ ხდება ბუნების მონა-მორჩილი“-ო.

საჭიროა აქვე შევნიშნოთ, რომ დარვინს სრულიად თავისუფლად შეეძლო აღეარებია ბრძოლა არსებობისათვის, როგორც მთავარი ბიოლოგიური კანონი ბუნებისა და არ დაეყრდნობოდა ამისათვის მალტუსის თეორიას ხალხთა მოსახლეობის შესახებ, რაც ბურჟუაზიის იდეოლოგებმა, როგორც ვიცით, „საბუთად“ იხმარეს სოციალ-პოლიტიკური უსამართლობის დაცვაში. ასეთი მოაზროვნის სისულელეთ სთვლიდნენ კაპიტალისტური საზოგადოების წინააღმდეგ ბრძოლას იმ მოსაზრებით, რომ თითქოს სიღარიბე, ეკონომიური და პოლიტიკური უთანასწორობა ბუნებრივი მოვლენა იყოს.

ცხოვრება რომ დაუცხრომელი და შეუბრალებელი ბრძოლაა ამას ჩვენ დავინახავთ მცენარეთა ცხოვრებაზე დაკვირვებითაც. ვისაც ხშირ ტყეებში გაუვლია უთუოდ შენიშნავდა, რომ ზოგი ხე აქ სრულებით დამახინჯებულია, გადახეჩილ-გადმოხეჩილი, ზოგი ტოტებ შესხლეტილი. ეტყობათ დიდი ბრძოლა გაუვლიათ. ვინ იცის რამდენი დაიღუპა ამ ბრძოლაში! აქ ყველა მცენარე ედილობს თავისი ტოტები ისე გაშალოს, რომ მეტი მზის

*) Проф. К. А. Тимирязев: „Исторический метод в биологии“ გვ. 160.

**) მალტუსი ცნობილი ინგლისელი ეკონომისტი (1766—1834). ის ამტკიცებდა, რომ საზოგადოების ზრდებულება მდგომარეობს ზედმეტ გამრავლებაში საარსებო საშუალებებთან შედარებით, ამიტომ მოითხოვდა ქორწინებაზე შეზღუდვას და სხვ.

სხივები დაიჭიროს (თავისი კენჭით ხომ ისინი მუდამ მზისკენ მიიმართებიან), ხოლო ფესვებით რაც შეიძლება მეტი ნოყიერება ამოსწოვონ მიწიდან. და სწორედ ამ ნიადაგზე იმართება მეტოქეობა, შეჯიბრება, შეჯახება. ხოლო ჩვენ ვიცით რაც მოჰყვება ამ შეჯახებას, ვიცით ვინ გაიმარჯვებს ამ ბრძოლაში.

ამ გვარი ბრძოლა, რასაკვირველია, არსებობს ცხოველთა სამეფოშიაც, მაგრამ როგორც დავინახეთ—ის პროგრესიულად სუსტდება. იქნებაც; ხოლო ისტორიულმა ა-ცილებლობამ იგი სრულიად უნდა მოსპოს და დამყაროს სოლიდარობა და ამხანაგობა, რაცა—სხვათა შორის—ცხოველთა სამეფოსაც აქვს სოციალური გრძნობის, სოციალური ინსტიქტის სახით. კომუნისტური მოძღვრების მთელი აზრი და გამართლება სწორედ იმაშია, რომ „ადამიანი—ადამიანისათვის მკელი“ ნამდვილად ადამიანად გარდაქმნას; მაშინ მალტუსის თეორია, რომელიც მხოლოდ ფაქტის აღნიშვნაა იშვიათი შემთხვევებისა და რომლის კანონად მიღება ყოველად შეუწყნარებელია, სრულიად უაზრო გახდება. ამიტომ ჰეკელის მიერ ბრძოლის შედეგად რაღაც „არისტოკრატიული მისწრაფების“ აღიარება სრულიად უსაფუძვლოა და ის ისეთივე სასაცილო ხდება, როგორც ადამიანთა ღაყუფა „კეთილშობილთა“ და „არაკეთილშობილთა“ კატეგორიებით, რომელთაც თითქმის სხვა და სხვა ხარისხის სისხლი აქვთ.

ჩვენ ვიცით აგრეთვე, რომ ადამიანთა საზოგადოებაში არსებული ბრძოლა სულ სხვა ხასიათისაა და სხვა შედეგებიც აქვს, ვიდრე მცენარეთა და ცხოველთა სამეფოში. ადამიანთა სოციალურ უთანასწორო ბრძოლაში გამარჯვებულნი რჩებიან მემამულე ან კაპიტალისტები არა იმიტომ, თითქმის ისინი ძლიერნი იყვენ ფიზიკურად, ნიჭიერნი ან გონებრივად უფრო მომზადებულნი, არამედ იმიტომ, რომ მათ ლთაბრძოლაში რჩებათ ეკონომიური ძლიერება, რომლის გამო პარაზიტულ, მუქთაბორულ ცხოვრებას ეწევიან. იქ კი მცენარეთა და ცხოველთა სამეფოებში ბრძოლა შედარებით თანასწორ პირობებში სწარმოებს. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ აქ ბუნებრივ შერჩევის პროცესში გონებას, ინტელექტს არავითარი როლი არა აქვს. ესტეკათ შეიცვალა საცხოვრებელი პირობები. ის ცოცხალი არსება, რომელიც ვერ აიტანს ამ პირობებს, თავის-თავად ცხადია, მოისპობა. ცოცხალი არსება, რომელსაც შესაფერისად ექნება ორგანიზმი მოწყობილი, განაგრძობს სიცოცხლეს და მისი ორგანოებიც თან და თან შეიცვლებიან ბიოლოგიურად; ეს ცვლილებანი შემდეგ გადავა შთამომავლობაში მემკვიდრეობის კანონის ძალით და განმტკიცდება. ამრიგად მომხდარი თავისუფალი ბუნებრივი შერჩევა მთავარი ფაქტორია ორგანიზმის ბუნების ევოლუციური განვითარებისა.

ადამიანთა საზოგადოებაში გაჩაღებული ბრძოლა კი, როგორც დავინახეთ, სულ სხვა პირობებში მიმდინარეობს და ამიტომ „შერჩევა“ ისეთი არ არის, როგორც ე. ჰეკელს ეჩვენებოდა. დარვინიზმისა და მარქსიზმის ჰეკელისებური გაგების ლოლიკურმა განვითარებამ ბურჟუაზიული იდეოლოგიები—როგორც ვიცით—იმ დასკვნამდისაც მიიყვანა, რომ სოციალური უთანასწორობა ბუნებრივ მოვლენად აღიარება. მაგრამ ვისაც კლასობრივი ინტერესი არ უშლის ხელს ქეშმარიტების გაგებაში, მისთვის ცხადი უნდა იყოს, რომ უმართებულოა დარვინიზმის დაპირისპირება მარქსიზმის წინააღმდეგ, რომ დარვინიზმი თავისუფლად შეიძლება სოციალოგიაში გა-

დავიტანოთ, რომ მარქსიზმი იგივე სოციალოგიური დარვინიზმია, რადგან მარქსიზმმა ისევე ახსნა ადამიანთა საზოგადოების განვითარების მიზეზები, როგორც დარვინმა ახსნა ორგანიზმის განვითარების მიზეზები.

მარქსმა — როგორც ამას ენგელსი იტყოდა — გამოაშკარაა ის უბრალო, მაგრამ იდეოლოგიურ სამოსელში დაფარული ფაქტი, რომ ადამიანებს პირველად ყოვლისა ესაჭიროებათ ჭამა-სმა, ბინა და ტანთსაცმელი; მხოლოდ შემდეგ შეიძლებენ ისაქმონ პოლიტიკით, გეგნიერებით, ხელოვნებით, რელიგიით და სხვათი და რომ, მაშასადამე, მატერიალურ მოთხოვნილებათა დასაკმაყოფილებელი პროდუქტების წარმოება და ამასთან შეფარებული ეკონომიური განვითარება შეადგენს ბაზისს, საფუძველს, რომელზედაც ვითარდებიან სახელმწიფოებრივი დაწესებულებანი, უფლებრივი შეხედულებანი, ხელოვნება და თვით რელიგიური წარმოდგენებიც კი. ასე აგვიხსნა მან ისტორიული ცხოვრების განვითარების მიზეზები, გავაგებინა სოციალ-პოლიტიკური მოვლენები. დარვინმა კი ასევე აშკარად გადაშალა ჩვენს თვალწინ ცხოვრება-არსებობისათვის გამოწვეული სასტიკი ბრძოლა ორგანიზმის ბუნებაში, გვაცნობა ორგანიზმის განვითარების მიზეზები, რითაც ნათელი მოიფინა ჩვენს ბურჟუაზიულ წარსულსაც.

როგორც ორგანიზმის განვითარება მექანიკურად და ბუნებრივად სწარმოებს, აგრეთვე ისტორიულ პროცესებს არ ქმნის უზენაესი ძალა ან ვისიმე ნება-სურვილები. მარქსიზმი, პირიქით, ამტკიცებს, რომ ჩვენი ნებისყოფა არ არის თავისუფალი, ის განსაზღვრულია სხვადასხვა გვარი მოტივებით და მიზეზებით: ჩვენი ნება ისე, როგორც ყოველგვარი მოვლენა სამყაროში, დაქვემდებარებულია მიზეზობრივის კანონისადმი.

და მარქსისტული შეხედულებით აუცილებლობისათვის, ისტორიული პროცესები ხომ ჩვენი ნებისყოფის გარეშე მიმდინარეობს: ძველი საზოგადოების საშოში მომწიფდებიან ახალი საზოგადოებრივი ურთიერთობის ნივთიერი პირობები და ძველი საზოგადოებრივი ურთიერთობანიც იცვლებიან. ამიტომ—სხვათა შორის—კაცობრიობა, მარქსის აზრით, მუდამ ისეთ ამოცანის გადაწყვეტას ისახავს მიზნად, რომლის გადაჭრაც მას შეუძლია, ვინაიდან თვით ამოცანაც მაშინ წამოიჭრება, როცა ამისათვის მატერიალური პირობები არსებობენ.

ზემო ნათქვამი, რასაკვირველია, იმას როდი ნიშნავს, თითქმის ჩვენი აქტიობა ამით ჩაკლულია. პირიქით, ობიექტიური აუცილებლობის გაგება მიზანშეწონილად ხდის ჩვენს მოქმედებებს ისტორიულ სარბიელზე. და ისტორიულ დიად პიროვნებათა მიღწევებიც იმით განისაზღვრებიან, რომ ობიექტიური აუცილებლობით გამოწვეულ მდგომარეობას ალღოს უღებენ და თავისებურ დაღს ასვამენ ისტორიულ მოვლენათა მიმდინარეობას, წარმართავენ, მაგრამ ვერ სცვლიან მათ საერთო მიმართულებას. ადამიანები ისტორიულ პროცესის დროს ბებია ქალის როლს ასრულებენ, ისინი ხელს უწყობენ ახალი საზოგადოებრივი წყობილების დამყარებას.

დარვინმა, ისე როგორც მარქსმა სოციალური ცხოვრების სფეროში, ორგანიზმის ბუნების მოვლენების მიზეზები მატერიალურ პირობებში იპოვა. მხოლოდ დარვინის შემდეგ გახდა ჩვენთვის გასაგები ბიოლოგიური მოვლენები, ისე როგორც მარქსის შემდეგ სოციალური მოვლენები

დარვინმა—ამ უდიდესმა ბუნებისმეტყველმა—დაამტკიცა აგრეთვე, რომ ადამიანის მთელი გონებრივ-ზნეობრივი ავლა-დიდება დამოკიდებულია ნერვული სისტემისაგან, ტვინისაგან და სოციალური ინსტიქტისაგან. ამით ჩაუყარა მან მტკიცე საფუძველი მატერიალისტურ მსოფლმხედველობას.

მარქსმა — როგორც ვსთქვით — ბრძოლა გამოუცხადა ამ ქვეყნიურ ლმერთს, კაპიტალს, მაგრამ მანვე ზეციურ ლმერთსაც ესროლა ნაღმები, მან ზეცაც ააფეთქა: „რელიგია ოპიუმია ხალხისათვის“—ო განაცხადა მან.

დარვინმა კი (აღსანიშნავია) მიუხედავად იმისა, რომ მთელი მისი მოძღვრება უარყოფა იყო ბიბლიის ლეგენდებისა და ზღაპრებისა, მაინც ვერ გაბედა ღვთისა და ზეციური იერარქიის (მღვდელ-მეუფეების) უარყოფა. საკვირველი მოვლენაა: დარვინიზმი უარყოფს მეტაფიზიკურ (განუცხადებულ-მითურ) მსოფლ-გაგებას, უარყოფს რელიგიურ ლეგენდებს; დარვინი კი ნეიტრალიტეტს იცავს. დარვინის შრომები, მისი ნააზრვეი დიდ მასალას აძლევს მოაზროვნე ადამიანს. დარვინიზმის ლოკურ განვითარებას ჩვენ ათეიზმამდე (ღვთიური რწმენის უარყოფამდე) მივყევართ. ხოლო ქეშმარიტი დარვინისტი ბოლოს და ბოლოს მარქსისტი უნდა გახდეს. მაგრამ დარვინიზმს არა მარტო თეორიული ინტერესი აქვს, — მას აგრეთვე პრაქტიკული ღირებულებაც ეძლევა. ასე მაგალითად, სასოფლო მეურნეობის, მესაქონლეობის დარგში ზელოვნური შერჩევის საშუალებით ცხოველთა ჯიშების გაუმჯობესება ეს დარვინის თეორიის განაღდება.

მაგრამ როგორია დარვინიზმისა და მარქსიზმის დასკვნები ეთიკის*) თვალსაზრისით? პირველად ყოვლისა, საჭიროა აღინიშნოს, რომ ზნეობრივი ნორმები არ არიან მარადიული (მუდმივი) ხასიათისა. ის, რაც ერთ ეპოქაში ზნეობრივ საქციელად ითვლებოდა, მეორე ხანაში უზნეობადაა მიჩნეული. საზოგადოთ, როგორც მარქსიზმი გვასწავლის, ქეშმარიტება არ არის მარადიული ან აბსოლუტურ-განუცხადებული, იგი კონკრეტიულია. ამიტომ საკვირველი არ უნდა იყოს, რომ დარვინიზმისა და მარქსიზმის დებულებები ზოგს უზნეოთ მოეჩვენება, ზოგს ზნე-

ობრივად. უზნეობად და გარყვნილებათ ეჩვენება რევოლუტია ბურჟუა-კაპიტალისტებს, როცა რევოლუტია მას უსპობს მუქთახორულ ცხოვრების საშუალებას; მაგრამ სამართლიანი და ზნეობრივია რევოლუტია მუშათა კლასისათვის, როცა ის აძლევს მას ადამიანური ცხოვრების საშუალებას.

დარვინიზმი და მარქსიზმი პირველად ყოვლისა ფაქტებზე აშენებული მოძღვრებაა და როგორც ასეთი არ საჭიროებს მიღებას ან უარყოფას. ყველაფერი იცვლება, ყველაფერი მოძრაობს, მოგწონს თუ არა სულ ერთია: ფაქტი მაინც ფაქტად რჩება. ასე, დგებოდა ახალი ხანა, იქმნებოდნენ ახალი ფიზიკო-გეოგრაფიული და ბიოლოგიური პირობები არსებობისათვის, ზოგნი ეგუებოდნენ ამ პირობებს, იცვლებოდნენ, ვითარდებოდნენ. და განაგრძობდნენ ცხოვრებას, ზოგნი შეუკუებლნი, მოუხერხებლნი უკვალოდ იღუპებოდნენ. ასეთი გზით მიემართებოდა განვითარების ზოგადი კანონი.*)

ასე, ამგვარათ ჩვენ დავინახეთ, რომ როგორც დარვინიზმი საუკეთესო იარაღია მრავალფეროვანი ბუნების გამოსაცნობათ, ისე დიალექტიური მატერიალიზმი, მარქსიზმი — როგორც ამბობენ — ალგებრაა რევოლუტისა. როგორც დარვინმა აგვიხსნა სახეობათა წარმოშობის ისტორია, ისე მარქსმა აღმოაჩინა საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა სახეობანის განვითარების კანონები.

ამრიგად უკვე მოხაზულია საერთო გზები განვითარებისა, აღიარებულია ცხოვრების განვითარების ფაქტი, მეცნიერულად დასაბუთებულია კომუნიზმის ისტორიული აუცილებლობა; მაგრამ, უცხადია, არ შეიძლება ამით საქმე დასრულებულად ჩაითვალოს. იდეა, როგორიც არ უნდა იყოს ის, ბოლოს და ბოლოს იდეაა, რომელსაც ფასი მხოლოდ მაშინ მიეცემა, როცა ის სინამდვილეში, რეალურად იქნება განხორციელებული და განაღდება.

ამ მხრივ დიდი საქმე გააქეთა რუსეთის დიდმა რევოლუტციამ და მისმა უდიდესმა ბელადმა ლენინმა, რომელმაც გენიალური პრაქტიკული გამოცდილებით და მიღწევებით გაამდიდრა მარქსიზმი და პროლეტარიატს ასწავლა ნამდვილი ბრძოლა კომუნიზმის დასამყარებლად.

*) ეთიკა არის სწავლა ზნეობაზე, მორალზე. ის არკვევს: რა არის ზნეობრივი და რა უზნეო, რა არის სამართლიანი და რა უსამართლო და სხვ.

რ. ე. დ.

*) Итоги Науки. Т. VI. გვ. 689, პროფ. შიმკევიჩის წერილი.

პოლიტიკა ეკონომიკა - ფილოსოფია

ოპი და მეორე ინტერნაციონალი*)

6. ლენინი..

მეორე ინტერნაციონალი და მესამე ინტერნაციონალი.

(როგორ აღვადგინოთ ინტერნაციონალი?)

რუსეთის სოციალ-დემოკრატიისათვის, რამდენიმე თვითქმის უფრო მეტად, ვიდრე მთელი მსოფლიოს სოციალ-დემოკრატიულ პარტიებისათვის, გერმანიის სოციალ-დემოკრატია უკანასკნელ ათეულ წლების განმავლობაში წარმოადგენდა მისაბაჟ პარტიას. ამიტომ გასაგებია, რომ შეუძლებელია შეგნებულად, ე. ი. კრიტიკულად მიუდგეთ ამ უმად გამეფებულ სოციალ-პატრიოტიზმს ანუ „სოციალისტურ“ შოვინიზმს, თუ ჩვენ სწორედ არ გამოვარკვევთ ჩვენს დამოკიდებულებას მისთანა. რა იყო იგი? რა არის? და რა იქნება იგი?

პირველ კიბეზე პასუხს მოგვცემს 1909 წელს გამოცემული და მრავალ ევროპულ ენებზე გადათარგმნილი კ. კაუტსკის ბროშურა „გზა ხელისუფლებისაკენ“. ამ ბროშურაში გამოთქმული აზრი ჩვენი ეპოქის ამოცანების შესახებ უაღრესად მთლიანია, უაღრესად ხელსაყრელია გერმანულ სოციალ-დემოკრატიებისათვის (იმ მხრივ, რომ ისინი დიდ იმედებს იძლევიან). ამას ისიც უნდა დაუმატოთ, რომ ეს ნაწარმოები ეკუთვნის მწერალს, რომელიც დიდი ავტორიტეტით სარგებლობს მე-

ორე ინტერნაციონალში. მოგაგონებთ ამ ბროშურას უფრო ვრცლად; ეს მით უფრო სასარგებლო იქნება, რამდენად ეხლა უფრო ხშირად სამარცხვინოდ უყუადებენ „დავიწყებულ სიტყვებს“.

სოციალ-დემოკრატია არის „რევოლუციონური პარტია“ (ბროშურის პირველი ფრაზა) არა მარტო იმ აზრით, როგორც ვამბობთ ხოლმე: რევოლუციონურია ორთქლის მანქანა, არამედ „კიდევ სხვა აზრით“. იგი მიისწრაფვის პოლიტიკური ხელისუფლების დაპყრობისადმი პარალელარატის მიერ, პარალელარატის დიქტატურისაკენ. კაუტსკი დასცინის იმათ, ვისაც „ეჭვი ეპარება რევოლუციონიზმში“. იგი სწერს: „თავის თავად იგულისხმება, რომ ყოველგვარ მნიშვნელოვან მოძრაობის და აჯანყების დროს ჩვენ ანგარიში უნდა გაუწიოთ შესაძლებელ დამარცხებას. ბრძოლის წინ მხოლოდ სულელს შეუძლია სავსებით დარწმუნებული იყოს თავის გამარჯვებაში“. „ჩვენი საქმის პირდაპირი ღალატი“ იქნებოდა, თუ ანგარიშს არ გაუწევდით გამარჯვების შესაძლებლობას. ომთან დაკავშირებული რევოლუცია შესაძლებელია, როგორც ომის დროს, ისე ომის შემდეგაც. კლასთა წინააღმდეგობათა გამწვავება, სახელდობრ, როდის გამოიწვევს რევოლუციას, ამის განსაზღვრა შეუძლებელია, მაგრამ „მე შემოიღია სრულიად გარკვეულად ვსთქვა, რევოლუცია, რომელიც თან მოაქვს ომს, იფეთქებს ან ომის დროს, ან ომის დამთავრებისთანავე“. არაფერი არ არის უსაძაგლესი იმ თეორიაზე, რომელიც აღიარებს, რომ „შესაძლებელია უბრძოლველად სოციალიზმში გადასვლა“. „შემცდარია ის აზრი, თითქოს ეკონომიური აუცილებლობის შეცნობა ნიშნავდეს ნებისყოფის დასუსტებას“. „ნებისყოფა, როგორც ბრძოლის სურვილი, განისაზღვრება: 1) ბრძოლის ფასით; 2) ძალის გრძნობით; 3) ნამდვილი ძალით“. როცა ენგელსის ცნობილ წინასიტყვაობაში, რომელიც მან წარუშლევრა „კლასთა ბრძოლას საფრანგეთში“, უნდოდით დაენახათ (სხვათა შორის „ფორვერტში“) ოპორტუნიზმის გამართლება, ენგელსი აღშფოთდა და უწოდა „სამარცხვინო“ იმ გაგებას, თითქოს ის „ეკონომიკურების მშვიდობიანი თაყვანისმცემელი იყოს ყოველ პირობებში“. ჩვენ გვაქვს საბუთები ვიფიქროთ, რომ ჩვენ შეე-

*) მიმდინარე წლის 4 აგვისტოს სრულდება ათი წელი დიდი მსოფლიო უბედურების შემდეგ. 1914 წელს დაიწყო მსოფლიო ომი, რომელშიც სულ 4 წლის განმავლობაში განუტომელა ზიანი მიყენა კაცობრიობას, გაანადგურა მრავალი წლის ტანჯვა-წამებით დატვირთული დოვლათი, გააპარტახა და დასცა მრავალი ქვეყნის მეურნეობა, მესერი გაავლო რამოდენიმე მილიონ ადამიანს და თავის შედეგათ დასტოვა სიღატაკე, სიმშლი და სავსე დაქვეითება. მსოფლიო იმპერიალისტური ომი, ჯერ უნახავი და უბადლო ომია თავისი გრანდიოზულობით და საშინელებით, რომელიც კი ახსოვს კაცობრიობის ისტორიას და განსაკუთრებით ბურჟუაზიულ საზოგადოებას. ჩვენი ჟურნალის ყოველმა მკითხველმა უნდა იქონიოს აარკვეული წარმოდგენა იმ უდადეს მსოფლიო კატასტროფაზე, როგორცაც 1914 წლის იმპერიალისტური ომი ეწოდება და რომლის ათი წლის თავს წყველ-კრულვით მოჰსენავს 4 აგვისტოს მთელი მსოფლიოს მეშაბა კლასი.

ამ მიზნით ჩვენი ჟურნალის ამ ნომერში ვათავსებთ რამოდენიმე წერილს, რომელიც საუბრით აზომჭურველ წარმოადგენს მოგვცემს მსოფლიო ომზე. მოზარდი თაობა, რომელიც შეიძლება მაშინ ვერ ერკვეოდა იმ მაგამ-რებო ში, რომელიც გამოიწვია ამ მსოფლიო ხოცვა-ჟლეტაჟ, დღეს საზაგიეროთ მიიღებს ნათელ სურათს იმისას, თუ როგორი ცუდსი დაანთო მსოფლიო ბურჟუაზიამ 1914 წელს მთელი ქვეყნის მშრომელთა გასანადგურებლად. რ. ე. დ.

დივართ ბრძოლის პერიოდში სახელმწიფოებრივი ხელისუფლებისათვის“. ეს ბრძოლა, შესაძლებელია, გაგრძელდეს ათეული წლები, ეს ჩვენ არ ვიცით, მაგრამ „დანამდელებით“ შეიძლება ითქვას, რომ იგი ახლო მომავალში მიგვიყვანს თუ პროლეტარიატის დიქტატურამდე არა დასავლეთ ევროპაში, მის საგრძნობელ გაძლიერებამდე მაინც“. რევოლუციონური ელემენტები — იზრდებიან: 1895 წ. 10 მილიონ ამომრჩეველიდან გერმანიაში 6 მილიონი პროლეტარი იყო და $3\frac{1}{2}$ კერძო საკუთრებათ დაინტერესებული. 1907 წ. უკანასკნელთა რიცხვი გაიზარდა 0,03 მილიონით, პირველთა კი — 1,6 მილ. და „წინსვლელობას ტემპი ძალიან სიჩქარეს იჩენს, როცა ჩნდება რევოლუციის ნიშნები“. კლასთა წინააღმდეგობანი არ რბილდებიან, არამედ მწვავედებიან, იზრდება სიძვირე, მძვინვარებს იმპერიალისტური ქიშპობა, მილიტარიზმი. ახლოვდება „რევოლუციის ახალი ხანა“. გადასახადების გიჟური ზრდა „მაღე მიგვიყვანდა ომამდე, რომელიც რევოლუციის ერთად-ერთი ალტერნატივაა.*) რომ რევოლუციის სწორედ ეს ალტერნატივა ომის შემდეგ უფრო ახლო არ ყოფილიყო, ვიდრე შეიარაღებულ მშვიდობიანობის შემდეგ“. „საშინელი მსოფლიო ომი გვიახლოვდება; ომი კი ნიშნავს აგრეთვე რევოლუციასაც“. ჯერ კიდევ 1891 წ. ენგელსს შეეძლო შეშინებოდა იმის, რომ რევოლუცია გერმანიაში ნაადრევია, მაგრამ მას შემდეგ „მდგომარეობა დიდად შეიცვალა“. პროლეტარიატს უკვე არ შეუძლია იმის თქმა, რომ რევოლუცია ნაადრევია (კურსივი კაუცკის არის). წვრილი ბურჟუაზია საიმედო არ არის, ის სულ უფრო და უფრო მტრულად უტყერის ბურჟუაზიას, მაგრამ კრიზისის დროს „მას შეუძლია მთელი მასებით გადმოსვლა ჩვენსკენ“. მთელი საკითხი იმაშია, რომ სოციალ-დემოკრატია „გამოიჩინოს შეუდრეკელობა, გამბედაობა, შეურიგებლობა“. უეჭველია, რომ ჩვენ ფეხი შევსდგით რევოლუციონურ პერიოდში.

აი, რას სწერდა კაუცკი შორეულ წარსულში, ხუთი წლის წინად. აი რა იყო, ან უფრო სწორად რომ ესთქვათ, დაგვირბა თუ როგორი უნდა ყოფილიყო გერმანიის სოციალ-დემოკრატია. შესაძლებელია და კიდევ უნდა მოვეპყრათ პატივით ასეთ სოციალ-დემოკრატია.

აბა, უტყირეთ, რას სწერს ეხლა იგივე კაუცკი. აი უმნიშვნელოვანესი განცხადებანი მისი სტატიიდან „სოციალ დემოკრატია ომის დროს“ (Neue Zeit №1 2-X-1914 წ.): „ჩვენს პარტიას უფრო იშვიათად ჰქონდა მსჯელობა იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა მოვიტყუოთ ომის დროს, ვიდრე იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა შეუშალოთ ხელი ომს...“ „არასოდეს მთავრობა ისეთი ძლიერი არ არის, არასოდეს პარტიები ისეთი სუსტნი არ არიან, როგორც ომის დასაწყისში.“ „ომის ხანა ძლიერ უშლის ხელს საქმის დაწყებას...“ „არასოდეს აწონ-დაწონვას“. „პრაქტიკული საკითხი შემდეგნაირად სდგას: საკუთარი ქვეყნის გამარჯვება თუ დამარცხება.“ მაგრამ სადღა მიიჩქმალა პარტიათა შორის შეთანხმება მებრძოლ ქვეყნებში ომის წინააღმდეგ მოქმედების შესახებ? „პრაქტიკულად არასოდეს რაიმე ამის მსგავსი ჯერ კიდევ არ გამოგვიცდია. ჩვენ ამის შესაძლებლობას ეჭვის თვალთა უყურებდით... ფრანგ და გერმანელ სოციალისტებს შორის „პრინციპალური გან-

სხვაება არ არის“ (როგორც პირველნი, ისე მეორენი იცავენ მამულს). „ყველა ქვეყნის სოციალ-დემოკრატებს აქვთ თანასწორი უფლება და თანასწორი მოვალეობა მონაწილეობა მიიღონ მამულის დაცვაში: არც ერთმა ნაციამ ამისათვის საყვედური არ უნდა უთხრას მეორეს“. „ინტერნაციონალი გაკოტრდა?“ „განა პარტიამ უარი სთქვა დაიცვას თავისი პარტიული პრინციპები ომის დროს?“ (მერინგის სიტყვები იმავე ნომრიდან). შემცდარი აზრია... არავითარი საფუძველი არ არის ასეთი პესიმიზმისათვის... აზრთა სხვადასხვაობა პრინციპალური არ არის... პრინციპის ერთიანობა რჩება... სამხედრო დროის კანონებისადმი არ დამორჩილება გამოიწვევდა „ჩვენი პრესის აკრძალვას“. ამ კანონებისადმი დამორჩილება არ ნიშნავს ჩვენი პარტიული პრინციპების დაცვის უარყოფას იმგვარადვე, როგორც ჩვენი პარტიული პრესის მსგავსი მუშაობა სოციალისტების წინააღმდეგ მიმართულ განსაკუთრებულ კანონის დამოკლეს ლახვარის ქვეშ არ ნიშნავდა პარტიული პრინციპების „ლაღატს“.

ჩვენ განგებ მოვიყვანეთ ეს ციტატები, ვინაიდან ადვილი დასაჯერებელი არ არის, რომ ამის მსგავსი დაწერა შესაძლებელია. ადვილად ვერ იპოვნით ლიტერატურაში (რასაკვირველია, ნამდვილ რენეგატების „ლიტერატურის“ გარდა) ასეთ სისაძაგლეს, ასეთ სამარცხვინო... გადახრას ქვეშაობისაგან, ასეთ უღაზათო მიჩქმალვას, როგორც საზოგადოთ სოციალიზმის აშკარად უარისყოფისა, ისე გარკვეულ საერთაშორისო დადგენილებათა უკუგდებისა, რომელნიც მიღებულნი არიან ერთხმად (მაგალ., შტუტგარდტში და განსაკუთრებით ბაზელში) სწორედ ეხლანდელ ხასიათის ევროპის ომის საწინააღმდეგოდ. მკითხველისადმი უპატივისცემლოდ მოპყრობა იქნებოდა, თუ ჩვენ „სერიოზულად“ მოვკიდებდით ხელს კაუცკის საბუთებს და „ანალოზ გაუკეთებდით“ მათ, ვინაიდან თუ ევროპის ომი ბევრი რამეთი განსხვავდება უბრალო და ებრაელთა „პატარა“ დარბევადან, სამაგიეროთ „სოციალისტური“ საბუთები ამ ომში მონაწილეობის მიღების დასაცველად სავსებით გვანან იმ „დემოკრატიულ“ საბუთებს, რომელნიც ამართლებენ ებრაელთა დარბევაში მონაწილეობის მიღებას.

დარბევის დასაცველად წამოყენებულ საბუთებს არ არჩევნ ხოლმე: მასზე მხოლოდ მიუთითებენ, რომ მათი ავტორები გავაკრათ სამარცხვინო ბოძზე ყველა შეგნებულ მუშების თვალ წინ.

მაგრამ იკითხავს მკითხველი, როგორ შეიძლება მომხდარიყო, რომ II ინტერნაციონალის უდიდესი ავტორიტეტი, რომ მწერალი, რომელიც იცავდა სტატიის დასაწყისში მოყვანილ აზრებს, დაცემულიყო იმ მდგომარეობამდე, რომელიც „რენეგატულზე უარესია“. ეს გაუგება-რია, ვუბასუხებთ ჩვენ, მხოლოდ იმისთვის, ვინც, შესაძლებელია, შეუგნებლად სდგას იმ თვალსაზრისზე, რომ არაფერი განსაკუთრებული არ მომხდარა, რომ ძნელი არ არის „შერიგება და დავიწყება“ და სხვა, ე. ი. სწორედ ვინც რენეგატულ თვალსაზრისზე სდგას. მაგრამ, ვინც სერიოზულად და გულწრფელად აღიარებდა სოციალისტურ რწმენას და იზიარებდა იმ აზრებს, რომელიც სტატიის დასაწყისში გამოთქმულია, მას არ გაუკვირდება ის, რომ „მოკვდა Vorwärts-ი“*) (ლ. მ. გამოთქმა პარი-

*) ალტერნატივა — ისეთი მდგომარეობა, როდესაც უნდა აირჩიოს ან ერთი ან მეორე გზა გადაჭრით.

*) „ფორვერტი“ — გერმანიის მწმვეიების ცენტრალური ორგანოა დღესაც. რ ე დ.

ზის „Голос-“ში) და „მოკედა“ კაუკკი. ცალკე პიროვნებების გაკოტრება იშვიათი მოვლენა არ არის მსოფლიო დიად გარდატეხათა ეპოქებში. კაუკკი, მიუხედავად დიდი დამსახურებისა, არასოდეს არ იყო იმათ რიცხვში, ვინც დიდ კრიზისების დროს ერთბაშად სდგებოდა ბრძოლის მარქსისტულ პოზიციაზე (მოვიგონოთ მისი მერყეობა მილიერანოზმის საკიოხში).

ჩვენ სწორედ ასეთ ეპოქას განვიცდით. „გაისროლეთ პირველად თქვენ, ბ. ბ. ბურჟუებო, — სწერდა 1891 წელს ენგელსი, რომელიც იცავდა (და სრულიად სამართლიანად), რომ ჩვენ, რევოლუციონერებს, გვესარგებლნა ბურჟუაზიულ ლეგალურობით ე. წ. მშვიდობიან კონსტიტუციონურ განვითარების ეპოქაში. ენგელსის აზრი ცხადზე უცხადესი იყო: ჩვენ შეგნებული მუშები, ვისვრით თქვენს შემდეგ, ჩვენთვის ეხლა უფრო ხელსაყრელია გამოვიყენოთ საარჩევნო ბიულეტენებიდან „სროლაზე“ გადასასვლელად დარღვევის მომენტი, წარმოებული თვით ბურჟუაზიის მიერ იმ ლეგალურ ბაზისისა, რომელიც მან შექმნა. უდავოა, რომ 1909 წელს თვით კაუკკიც გამოხატავდა ყველა რევოლუციონერ სოციალ-დემოკრატების აზრს, როცა ამბობდა, რომ ეხლა არ შეიძლება „ნაადრევი“ იყოს რევოლუცია ევროპაში და რომ ომი ნიშნავს რევოლუციას.

მაგრამ „მშვიდობიანი“ ეპოქის ათეულ წლებს უშედეგო არ ჩაუვლია: იმათ შექმნეს ყველა ქვეყნებში ოპორტუნიზმი, რომელიც უმთავრესად გავრცელდა პარლამენტების, პროკურორულ კავშირების და პრესის „ბელადთა“ შორის. არ არის არც ერთი ქვეყანა ევროპაში, სადაც ამა თუ იმ ფორმით არ ყოფილიყოს ხანგრძლივი და მწვავე ბრძოლა ოპორტუნიზმის წინააღმდეგ, რომელსაც მთელი ბურჟუაზია ყოველმხრივად მხარს უჭერდა რევოლუციონერ პროლეტარიატის გარყვნი და დასუსტების მიზნით. იგივე კაუკკი 15 წლის წინად, ბერძნეთი-ნიადის დასაწყისში სწერდა, რომ, თუ ოპორტუნიზმი განწყობილებიდან მიმართულებად გადაიქცეოდა, მაშინ გათიშვა დღის წესრიგში დადგებოდა. ჩვენში კი — რუსეთში ძველი „ისკრა“, რომელმაც შექმნა მუშათა კლასის სოციალ-დემოკრატიული პარტია, სწერდა 1901 წლის დასაწყისში № 2 მოთავსებულ სტატიაში „20 საუკუნის ზღრუბლებზე“, რომ მეოცე საუკუნის რევოლუციონერ კლასს აქვს (მე-18-ე საუკუნის რევოლუციონერი კლასის — ბურჟუაზიის მსგავსად) თავისი ჟირონდა და თავისი გორა.

ევროპის ომი ნიშნავს უდიდეს ისტორიულ კრიზისს, ახალი ეპოქის დასაწყისს. როგორც ყოველგვარმა კრიზისმა, ომმა გაამწვავა სიღრმეში ჩამალული წინააღმდეგობანი და გამოაშკარავა ისინი დღის სინათლეზე; მან დაფხრიწა ყოველგვარი ფარისევლური სამოსელი, დაამხო დამპალი და დრომოქმელი ავტორიტეტები. (ამაში უნდა აღინიშნოს ფრჩხილებში, მდგომარეობს ყოველგვარი კრიზისების კეთილისმყოფელი და პროგრესიული მოქმედება, რომელიც ვერ გაუგიათ „მშვიდობიანი ევოლუციის“ მხოლოდ ჩლუნგ თაყვანისმცემლებს). II ინტერნაციონალმა, რომელმაც 25-45 წლების განმავლობაში (იმის დამიხედვით, 1870-დან თუ 1889 წლიდან დაეწყებოთ, თვლას) მოასწრო ფრიად მნიშვნელოვან და სასარგებლო სამუშაოს შესრულება — სოციალიზმის გავრცელება ფართე მასებში და მისი ძალების მოსამზადებელ, პირველდაწყებითი, უმარტივესი ორგანიზაციის შექმნა, შეასრულა თავისი როლი და მოკედა, რომელიც დამარცხებულ იქნა

არა იმდენად ფონ-კლიუკების მიერ, რამდენად ოპორტუნიზმის მიერ. დეე, ეხლა მკვდრებმა დაასაფლავონ მკვდრები. ქარაუშუტა ვაჟბატონებმა (თუ არა შოვინისტების და ოპორტუნიზმების ინტრიგანულმა ლაქიებმა) „იზრუნონ“ იმის შესახებ, რომ ვანდერველდები და სამბები პირისპირ წაუყენონ კაუკკებს და ჰაზებებს*) თითქმის ჩვენს წინაშე იყოს გოგოლის ივან ივანიჩი, რომელმაც ივან ნიკიფორიჩს „მამალი ბატი“ უწოდა და რომელსაც ესაჭიროება მეგობრული „წაბიძგება“ მოწინააღმდეგისაკენ. ინტერნაციონალი იმაში კი არ გამოიხატება, რომ დაჯდნენ ერთ მაგიდასთან და სწერონ ფარისევლური და მიკიბულ-მოკიბული რეზოლიუცია ისეთმა ხალხმა, რომელნიც ჰეშმარიტ ინტერნაციონალიზმად სთვლიან, როცა გრძნადელი სოციალისტები ამართლებენ გერმანელ ბურჟუაზიის მოწოდებას იმის შესახებ, რომ ტყვიით გული გაუგვირონ ფრანგ მუშებს, საფრანგეთის სოციალისტები კი — საფრანგეთის ბურჟუაზიის მოწოდებას, რომ გერმანელ მუშებს გული გაუგვირონ „მამულის დაცვის სახელით“!!! ინტერნაციონალი იმაში გამოიხატება, რომ ერთმანეთს დაუახლოვდნენ (ჯერ იდეურად, შემდეგ კი, თავის დროზე, ორგანიზაციულად) ისეთი ადამიანები, რომელთაც უნარი აქვთ საქმით დაიცვან სოციალისტური ინტერნაციონალიზმი, ე. ი. შემოიკრიბონ თავიანთი ძალები და „მეორე რიგში“ ესროლონ თვითთულმა თავისი „მამულის“ მმართველებს და მმრძანებელ კლასებს. ეს ადვილი საქმე არ არის; იგი მოითხოვს დიდ მომზადებას, დიდ მსხვერპლს, მოსალოდნელია დამარცხებაც. მაგრამ სწორედ იმიტომ, რომ ეს ადვილი საქმე არ არის, ეს უნდა ვიმუშაოთ მხოლოდ იმათთან, ვისაც სურს ამის შესრულება: ჩვენ არ უნდა შეუშინდეთ სრულ გათიშვას, კავშირის გაწყვეტას შოვინისტებთან და სოციალ-შოვინიზმის დამცველებთან. უფრო მეტს აკეთებენ სოციალისტურ და არა შოვინისტურ ინტერნაციონალის გულწრფელ და არა ფარისევლურ აღდგენის სასარგებლოთ ისეთი ადამიანები, როგორიც არის პანეკუკი, რომელიც სტატიაში „ინტერნაციონალის გაკოტრება“ სწერს: „თუ ბელადები შეიკრიბებიან და მოინდომებენ უთანხმოებათა შეკოწიწებას, ამას არავითარი მნიშვნელობა არ ექნება.“

აშკარად ვსთქვათ ის, რაც არის: ომი სულერთია გვაიძულებს მოვიქცეთ ასე ხვალ ან ზეგ. არის სამი მიმდინარეობა საერთაშორისო სოციალიზმში: 1) შოვინისტები, რომელნიც გარკვეულად ატარებენ ოპორტუნიზმის პოლიტიკას; 2) ოპორტუნიზმის აშკარა მტრები, რომელთა მოღვაწეობა უკვე ცოცხლდება ყველა ქვეყნებში (ოპორტუნიზმების ისინი უმეტეს შემთხვევაში სასტიკად დაამარცხეს, მაგრამ „დამარცხებული არმიები კარგად სწავლობენ“) და რომელთაც შეუძლიათ წაიყვანონ რევოლუციონერი მუშაობა სამოქალაქო ომის მიმართულებით; 3) გზა აბნეული და მერყევი ადამიანები, რომელნიც ეხლა ოპორტუნიზმების უკან მიჩანჩალებენ და პროლეტარიატს მეტს ზიანს აყენებენ იმით, რომ ცდილობენ თითქმის მეცნიერულად და მარქსისტულად (ნუ ხუმრობთ!) გაამართლონ ოპორტუნიზმი. შესაძლებელია დავიხსნათ ის ნაწილი, რომელიც ილუბება ამ მესამე მიმდინარეობაში, და დაუბრუნოთ იგი სოციალიზმს. ეს შესაძლებელია

*) ჰაზზე — გერმანიის მენშევიკების ცნობილი ზღაპარი.

მოხდეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ჩვენ ერთხელ და სამუდამოთ გამოვეყოფით, გამოვეთიშებით პირველ მიმდინარეობას, ყველა იმათ, ვინც ამართლებს კრედიტებისადმი ხმის მიცემას, „მამულის დაცვას“, „სამხედრო დროის კანონებისადმი დამორჩილებას“, „ლეგალურ მდგომარეობით დაკმაყოფილებას, სამოქალაქო ომზე ხელის აღებას. მხოლოდ ის, ვინც ამ პოლიტიკას აწარმოებს, საქმით აშენებს სოციალისტურ ინტერნაციონალს. ჩვენ ჩვენი მხრივ, დავამყარეთ რა კავშირი ც. კ. რუსეთის კოლეგიასთან და პიტერის მუშათა მოძრაობის ხელმძღვანელ ელმენტებთან, მოვახდინეთ რა აზრთა გაცვლა-გამოცვლა მათთან და დავრწმუნდით რა, რომ არსებობს სოლიდარობა ძირითად საკითხებში, შევვიძლია როგორც ც. კ. რედაქციას, განვახადოთ ჩვენი პარტიის სახელით, რომ მხოლოდ ასეთ მიმართულებით წარმოებული მუშაობა არის პარტიული და სოციალ-დემოკრატიული მუშაობა.

გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის გათიშვის აზრი ბევრს ძლიერ აშინებს თავისი „არაჩვეულებრივობით“. მაგრამ ობიექტური მდგომარეობა იმის თავდებია, რომ ან მოხდება ეს არაჩვეულებრივი (აკი განაცხადეს აღდგომა და კატეციზმ საერთაშორისო სოციალისტურ ბიუროს უკანასკნელ სხდომაზე ივლისში 1914 წელს, რომ იმათ არ სწამთ სასწაული და ამიტომ არ სწამთ, რომ იქნება ევროპის ომი!), ან და ჩვენ გავხდებით გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის მტანჯველ გახრწნის მოწამენი.

ვისაც ჯერ კიდევ „სწამს“ გერმანიის (ყოფილი) სოციალ-დემოკრატია, ჩვენ კიდევ მოვაგონებთ დასასრულს, თუ როგორ ის ადამიანები, რომელნიც მრავალ წლების განმავლობაში იყვნენ ჩვენი მოწინააღმდეგენი საკითხების მთელ რიგში, მიდიან ასეთ გათიშვის აზრამდე. აი როგორ სწერდა ლ. მ. „ვოლოსში“: „მოკვდა Vorwärts“; „სოციალ-დემოკრატია, რომელიც უარს აცხადებს კლასთა ბრძოლაზე, უკეთესს იქმნა, თუ აშკარად აღიარებდა იმას, რაც არის, დროებით დაშლიდა თავის ორგანიზაციებს, დაკეტავდა თავის ორგანოებს.“ აი რას ამბობდა პლენარული თავის რეზოლუცია: „მე გათიშვის დიდი მოწინააღმდეგე ვარ, მაგრამ თუ ორგანიზაციის მთლიანობას მსხვერპლად ეწირება პრინციპები, მაშინ უმჯობესია მოხდეს გათიშვა, ვიდრე არსებობდეს ფარისევლური მთლიანობა.“ პლენარულმა ეს სიტყვა გერმანელ რადიკალების შესახებ: იგი ბეწვს ხედავს გერმანელების თვალში და ვერ ამჩნევს დვირეს თავის საკუთარ თვალში. ეს არის მისი განსაკუთრებული ინდივიდუალური თვისება, რომელსაც ჩვენ ძალიან შევეჩვიეთ ამ უკანასკნელ ათი წლის განმავლობაში და რომელიც გამოიხატება თეორიაში პლენარული რადიკალიზმით და პრაქტიკაში ოპორტუნიზმით. მაგრამ თუ ასეთი ინდივიდუალური... უცნაური თვისებების მქონე ადამიანებიც კი იწყებენ ლაპარაკს გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის გათიშვის შესახებ, ეს ჩვენი დროის საგულისხმეო მოვლენაა.

(6. ლენინი, 1914 წ. 12 დეკემბერი).

6. ლენინი.

შ ე მ ჯ ი ბ რ ა ?

(მუშათა პარტიების ამოცანები ოპორტუნიზმთან და სოციალ-შოვინიზმთან დამოკიდებულების შესახებ).

უდიდესმა კრიზისმა, რომელიც გამოიწვია მსოფლიო ომმა ევროპის სოციალიზმში, პირველად (როგორც ყველა დიდ კრიზისებს სჩვევია) დიდი არე-დარევა გამოიწვია, შემდეგ სხვადასხვა სოციალისტურ მიმდინარეობათ და შეხედულებათა წარმომადგენლებს შორის გამოჰყო ახალი ჯგუფების მთელი რიგი, ბოლოს განსაკუთრებული სიმწვავეთ და დაძინებით დააყენა საკითხი იმის შესახებ, თუ როგორი ცვლილებები უნდა მოხდეს სოციალისტურ პოლიტიკის საფუძვლებში. ეს სამი „სტადია“ განსაკუთრებით თვალსაჩინოთ განიცადეს რუსეთის სოციალისტებმა აგვისტოდან დეკემბრამდე 1914 წ. ჩვენ ყველამ ვიცით, რომ პირველად დიდი არე-დარევა იყო და რომ იგი ძლიერდებოდა ცარიზმის რეპრესიებით, „ევროპიელების“ ყოფა-ქცევით და ომის მიერ გამოწვეულ აურ-ზაურით. სექტემბერი და ოქტომბერი ეს ის ხანა იყო, როცა პარიზში და შვეიცარიაში, სადაც ყველაზე ბლომად იყვნენ ემიგრანტები, ყველაზე უფრო იყვნენ დაკავშირებული რუსეთთან და ყველაზე უფრო მეტი თავისუფლება იყო, დისკუსიებში, რეზოლუციებზე და გაზეთებში ძლიერ ფართედ და სრულიად ხდებოდა გამოცენა იმ საკითხების ირგვლივ, რომელნიც წამოაყენა ომმა. შეიძლება დარწმუნებით ითქვას, რომ არ დარჩენილა რუსეთში სოციალიზმის (და თითქმის სოციალიზმიც) არც ერთ მიმართულებ-

ბაში (და ფრაქციაში) არც ერთი შეხედულება, რომლის გამოხატვას და შეფასებას ადგილი არ ჰქონებოდა. ყველა გრძნობს, რომ დადგა დრო სწორი დადებითი დასკვნებისა, რომელნიც საფუძვლად უნდა დაედოს სისტემატიურ პრაქტიკულ მოღვაწეობას, პროპაგანდას, აგიტაციას, ორგანიზაციას: მდგომარეობა გამოირკვა, ყველამ გამოსთქვა თავისი აზრი; ბოლოს და ბოლოს გავარჩიოთ, ვინ ვისთან არის და ვინ საით მიდის?

23 ნოემბერს ახალი სტილით, მეორე დღეს მას შემდეგ, რაც პიტერში მთავრობამ გამოაქვეყნა ცნობა რ. ს. დ. მ. ფრაქციის დატუსაღების შესახებ, შვეიცარიის სოციალ-დემოკრატიულ პარტიის ყრილობაზე ადგილი ჰქონდა შემთხვევას, რომელმაც საბოლოოდ წამოაყენა დღის რიგში სწორედ ჩვენ მიერ ხაზგასმული ეს ორი საკითხი.

პირველად ომის შემდეგ ნეიტრალურ ქვეყნის სოციალისტების კოზგრესზე შეხვდნენ ერთმანეთს ჩვენი პარტიის, მისი ც. კ. წარმომადგენელი და ლიკვიდატორული ო. კ. წარმომადგენელი. რით განსხვავდებოდა მათი გამოსვლა? ბელენინმა დაიკავა სრულიად გარკვეული პოზიცია თანამედროვე სოციალისტურ მოძრაობის მტკიცეულ, მძიმე, მაგრამ სამაგიეროთ დიდ საკითხებში და, დაეყრდნო რა ჩვენი პარტიის ც. ს. „სოციალ-დემოკრატ“-ს,

დაუნდობელი ბრძოლა გამოუცხადა ოპორტიუნიზმს, უწოდა გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის ბელადების (და „მრავალ სხვების“) საქციელს **ლაღატი**. ლარინს არავითარი პოზიცია არ დაუჭერია და საქმის არსებით მხარეს დუმილით აუარა გვერდი. მხოლოდ სხვათა შორის წამოისროლა „შაბლონური, ცარიელი და დამპალი ფრაზები, რომელთაც უეჭველია, ყველა ქვეყნების ოპორტიუნიზმები და სოციალ-შოვინისტები ტაშს დაუკრავენ. სამაგიეროდ ბელენინმა სრულიად არაფერი სთქვა ჩვენი დამოკიდებულების შესახებ რუსეთის სოციალ-დემოკრატიულ პარტიებისა და ჯგუფებისადმი: ჩვენი პოზიცია ასეთია, სხვების შესახებ არაფერს ვამბობთ, დაუცადოთ, როგორ გამოერკვევიან თვით ისინი. პირიქით ლარინმა გაშალა „მთლიანობის“ დროშა, გადმოაგდო ცრემლი „გათიშვის მწარე ნაყოფის გამო რუსეთში“, დაასურათა ნათელ-მედიდური ფერადებით ო. კ. „გამაერთიანებელი მუშაობა“, რომელმაც თავის გარშემო შემოიკრიბა პლენანოვიც, კავკასიელებიც, ბუნდისტებიც,* პოლონელებიც და ასე ამ გვარად.

ჩვენს წინაშე არის ორი ლოზუნგი. პირველი: ომი ოპორტიუნიზმებს და სოციალ-შოვინისტებს, ისინი მოლატეები. მეორე: მთლიანობა რუსეთში, კერძოდ პლენანოვთან (რომელიც, აღენიშნავთ ფრჩხილებში, ჩვენში სწორედ იმგვარადვე იქცევა, როგორც ზიუდეკუმი**) გერმანიაში, გაინდმანი ინგლისში და სხვ.). განა ცხადი არ არის, რომ ლარინი, რომელსაც შეეშინდა საგნებისათვის ეწოდებოდა თავისი სახელი, არსებითად გამოვიდა ოპორტიუნიზმების და სოციალ-შოვინისტების დამცველი?

მაგრამ გავსინჯოთ საზოგადოთ ლოზუნგის „მთლიანობის“ მნიშვნელობა თანამედროვე ცხოვრებასთან დაკავშირებით. პროლეტარიატის მთლიანობა უდიდესი იარაღია სოციალისტურ რევოლუციისათვის ბრძოლაში. ამ უდავო კეშმარიტებიდან იმდენადვე უდავოთ გამომდინარეობს, რომ, როცა პროლეტარულ პარტიას წვრილ-ბურჟუაზიულ ელემენტების მნიშვნელოვანი რიცხვი ემხრობა, რომელთაც უნარი აქვთ ხელი შეუშალონ პროლეტარიატს ბრძოლაში სოციალისტურ რევოლუციისათვის, ასეთ ელემენტებთან გაერთიანება მაგნებელი და დამლუპველია პროლეტარიატის საქმასათვის. თანამედროვე ცხოვრებამ გვიჩვენა სწორედ, რომ ერთის მხრივ მომწიფდა ობიექტური პირობები იმპერიალისტურ (ე. ი. რომელიც შეესაბამება კაპიტალიზმის უმაღლეს, უკანასკნელ სტადიას) ომისათვის, მეორე მხრივ კი ე. წ. მშვიდობიან ეპოქის ათეულ წლების განმავლობაში ევროპის ყველა ქვეყნებში სოციალისტურ პარტიების შიგნით დაგროვდა **აუარებელი** წვრილ-ბურჟუაზიული, ოპორტიუნიზტული ნაგავი. გერმანიის ცნობილ „ბერნშტეინიადის“ შემდეგ ბევრ ქვეყნებში კი უფრო წინადაც დღის წესრიგში დაისვა საკითხი ოპორტიუნიზტულ, უცხო ელემენტის შესახებ პროლეტარულ პარტიებში და არ არის არც ერთი ცნობილი მარქსისტი, რომელსაც მრავალჯერ არ ელიარებოდა, რომ ოპორტიუნიზმი ნამდვილად მტრულად განწყობილია სოციალისტურ რევოლუციისადმი, რომ ეს არა პროლეტარული ელემენტია: ამ სოციალურ ელემენტის განსაკუთრებული სწრაფი ზრდა უკანასკნელ წლების განმავლობაში

ბაში ყოველივე ექვს გარეშეა: ლეგალურ მუშათა კავშირების მოხელეები („ჩინოვნიკები“), პარლამენტორობები და სხვა ინტელიგენტები, მაღალი კვალიფიკაციის და წვრილი მოსამსახურეების ზოგიერთი ფენები და სხვები კარგად მოეწყვენ მასიურ ლეგალურ მოძრაობის დროს. ომმა ძვალსაჩინოთ გვიჩვენა, რომ კრიზისის მომენტში (იმპერიალიზმის ეპოქა კი აუცილებლად იქნება ყოველგვარ კრიზისების ეპოქა) ოპორტიუნიზტების საგრძნობი მასა, რომელსაც მხარს უჭერს და ნაწილობრივად პირდაპირ მსვლელობის გზას აძლევს ბურჟუაზია, გადარბის ამ უკანასკნელის მხარზე, ლალატობს სოციალიზმს, ზიანს აყენებს მუშათა საქმეს, ღუპავს მას. ყოველგვარ კრიზისის დროს ბურჟუაზია ყოველთვის დაენმარება ოპორტიუნიზტებს. იგი არ შედრკება არაფრის წინაშე, უაღრესად უკანონო, მკაცრ სამხედრო ზომების საშუალებით მიწასთან გაასწორებს პროლეტარიატის რევოლუციონურ ნაწილს. ოპორტიუნიზტები არიან პროლეტარულ რევოლუციის ბურჟუაზიული მტრები, რომელნიც მშვიდობიანობის დროს თავის ბურჟუაზიულ მუშაობას მალულად აწარმოებენ მუშათა პარტიების შიგნით მოკალათებით, კრიზისის ეპოქაში კი **ერთბაშად** აშკარად უკავშირდებიან მთელ გაერთიანებულ ბურჟუაზიას, კონსერვატორებიდან დაწყებული რადიკალებით და დემოკრატებით გათავებული, ლიბერალებიდან დაწყებული კლერიკალებით და მორწმუნეებით გათავებული. ვინც ეხლა, ამ ომის დროსაც, ვერ შეიგნო ეს კეშმარიტება, იგი ატყუილებს თავის თავსაც და მუშებსაც. ამ შემთხვევაში ცალკე პიროვნებათა გადაბარება აუცილებელია, მაგრამ უნდა გვახსოვდეს, რომ მათი მნიშვნელობა განისაზღვრება წვრილ-ბურჟუაზიულ ოპორტიუნიზტების ფენის და მიმდინარეობის არსებობით. სოციალ-შოვინისტებს: გაინდმანს, ვანდერველდეს, გედს, პლენანოვს, კალუცკის არავითარი მნიშვნელობა არ ექნებოდათ, რომ მათი საძაგელი, ბურჟუაზიის დასაცავად წარმოთქმული სატყუები ხელიდან ხელში საგოგმანებლად არ ქონდეთ ოპორტიუნიზტების მთელ საზოგადოებრივ ფენებს, ბურჟუაზიულ გაზეთებს და ბურჟუაზიულ პოლიტიკოსებს.

II ინტერნაციონალის ეპოქაში სოციალისტურ პარტიების ტიპად ითვლებოდა ისეთი პარტია, რომელიც ითმენდა თავის წრეში ოპორტიუნიზმს, რომელიც სულ უფრო და უფრო ფეხს იკიდებდა „მშვიდობიან“ პერიოდის ათეულ წლების განმავლობაში, მაგრამ რომელიც არსებობდა მალულად, ეგუებოდა რევოლუციონურ მუშებს, გადმოქონდა მათგან მათი მარქსისტული თერმინოლოგია და გაუბოდა ყოველგვარ გარკვეულ პრინციპილურ გამომიჯენას. ამ ტიპმა თავისი დრო მოსკამა. თუ ომი დასრულდა 1915 წელს,* იმ შემთხვევაში სოციალისტებს შორის განა იქნება ისეთი თავიანი ადამიანი, რომელიც 1916 წელს დაიწყებს სოციალისტურ პარტიების აღდგენას ოპორტიუნიზტებთან ერთად, **გამოცდილებით იცის რა**, რომ მომავალ კრიზისის დროს, როგორი ხასიათისაც უნდა იყოს იგი, ისინი ყველანი ერთად (მიუმატოთ კიდევ ყველა სუსტი ხასიათის მქონე და გზა აბნეული ადამიანები) გადავლენ ბურჟუაზიის მხარეზე, რომელიც უეჭველად იპოვნის საბაბს კლასთა სიძულვი-

* ებრაელი სოც.-დემოკრატიული პარტიის სახელწოდება.

** ეხლაზან ჩვენ მიერ მიღებულია პლენანოვის ბროშურა „ომის შესახებ“ (პარიზი. 1914 წ.), რომელიც განსაკუთრებით თვალსაჩინოდ ამტკიცებს ჩვენს ნათქვამს.

* სამწუხაროთ ომი დასრულდა არა 1915 წელს, არამედ 1918 წელს, რომლის წინასწარმეტყველებაც, რასაკვირველია, არ მოეთხოვებოდა ლენინს.

ლის და კლასთა ბრძოლის შესახებ ლაპარაკის ასაკრძალვად.

იტალიაში პარტია გამონაკლისს შეადგენდა II ინტერნაციონალის ეპოქისათვის: ოპორტიუნისტები ბისოლათის მეთაურობით პარტიიდან გარიცხულნი იყვნენ. კრიზისის დროს აღმოჩნდა საუცხოვო შედეგები: სხვადასხვა მიმართულების ადამიანები არ ატყუილებდნენ მუშებს, მათ ყურებს არ უყრუებდნენ მედიდურ მკერმეტყველობით „მთლიანობის“ შესახებ, არამედ თვითყული თავისი გზით მიდიოდა. ოპორტიუნისტები (და გაქცეულები მუშათა პარტიიდან, როგორც არის მუსოლინი) ვარჯიშობდნენ სოციალ-შოვინიზმით, ადიდებდნენ (პლენაროვის მსგავსად) „მამაც ბელგიას“; ნამდვილად ხელს აუარებდნენ არა მამაც, არამედ ბურჟუაზიულ იტალიას, რომელსაც სურდა გაეძარცვა უკრაინა და გალიცია... აგრეთვე ალბანია, ტუნისი და სხვა. სოციალისტები კი მათ წინააღმდეგ აწარმოებდნენ ბრძოლას, ილაშქრებდნენ ომის წინააღმდეგ, ამზადებდნენ სამოქალაქო ომს. ჩვენ სრულიად არ გვაქვს იდეალურად წარმოდგენილი იტალიის-სოციალისტური პარტია, სრულიად არ შეგვიძლია იმის თავდებობა, რომ იგი საესეებით მტკიცე დარჩება იმ შემთხვევაში, თუ იტალია ომში ჩაერთა. ჩვენ არ ვამბობთ ამ პარტიის მომავალზე, ამჟამად ჩვენ გვაქვს ლაპარაკი მის აწმყოზე. ჩვენ აღვნიშნავთ უდავო ფაქტს, რომ ევროპის ქვეყნების უდიდესი ნაწილის მუშები მოტყუილებული დარჩნენ ოპორტიუნისტების და რევოლუციონერების ფიქტიური მთლიანობით, და რომ იტალია წარმოადგენს ბედნიერ გამონაკლისს, იგი არის ისეთი ქვეყანა, სადაც ამჟამად ასეთ მოტყუილებას ადგილი არ აქვს. ის, რაც ბედნიერი გამონაკლისი იყო II ინტერნაციონალისათვის, უნდა იქცეს და იქცევა სავალდებულო წესად III ინტერნაციონალისათვის. პროლეტარიატს ყოველთვის, სანამ კაპიტალიზმი არსებობს, ეყოლება მეზობლად წვრილი ბურჟუაზია. უგუნურობა იქნება, რომ ზოგჯერ უარი ესთქვათ მათთან შეკავშირებაზე, მაგრამ ერთობას მათთან, ერთობას ოპორტიუნისტებთან ამჟამად დაიცავენ მხოლოდ პროლეტარიატის მტრები ან დრომოქმედ ეპოქის ბრიყვი რუტინერები.

პროლეტარულ ბრძოლის მთლიანობა სოციალისტურ რევოლუციის დასაწყარებლად მოითხოვს ეხლა, 1914 წლის შემდეგ, მუშათა პარტიების უქველ გამოყოფას ოპორტიუნისტულ პარტიებისაგან. თუ რას ვგულისხმობთ ჩვენ ოპორტიუნისტების სახელწოდების ქვეშ, ეს ნათლად არის ნათქვამი ცეკას მანიფესტში (№ 34 „ომი და რუსეთის სოციალ-დემოკრატია“).

რას ვხედავთ ჩვენ რუსეთში? სასარგებლოა თუ საზიანო ჩვენი ქვეყნის მუშათა მოძრაობისათვის ერთობა ისეთ ადამიანებს შორის, რომელნიც ასე თუ ისე, ცოტათ თუ ბევრათ გარკვეულად ებრძვიან კადეტურ, პუროშევიჩებისურ შოვინიზმს და ისეთ ადამიანებს შორის, რომელნიც ბანს აძლევენ ამ შოვინიზმს მსგავსად მასლოვისა, პლენაროვისა, სმირნოვისა? ისეთ ადამიანებს, რომელნიც წინააღმდეგობას უწევენ ომს, და ისეთ ადამიანებს შორის, რომელნიც აცხადებენ, რომ ისინი წინააღმდეგობას არ გაუწევენ მას, მსგავსად „დოკუმენტის“ გავლენიან ავტორებისა (№ 34). ამ კითხვებზე პასუხის მიცემა გაუჭირდებათ მხოლოდ ისეთ ადამიანებს, რომელთაც სურთ თვალი დახუჭონ.

ჩვენ გვიპასუხებენ, რომ „გოლოს“-ში მარტოვი

ეკამათებოდა პლენაროვს და ო. კ. სხვა მეგობრებთან და მომხრეებთან ერთად ებრძოდა სოციალ-შოვინიზმს. ჩვენ ამას არ უარყოფთ და ც. ო. № 33 ჩვენ პირდაპირ მივესალმეთ მარტოვს. ჩვენ ძლიერ მოხარულნი ვიქნებოდით, რომ მარტოვს „გვხს არ უცვლიდნენ“ (იხ. შენიშვნა: მარტოვის გეზის შეცვლა), ჩვენ უაღრესად მოსურნე ვიქნებოდით, რომ ანტი-შოვინისტური ხაზი გარკვეულად გამხდარიყო ო. კ. ხაზით. მაგრამ საქმე ჩვენს ან ვინმე სხვისი სურვილებში არ არის. როგორია ობიექტური ფაქტები? უპირველესად აღსანიშნავია, რომ ო. კ. ოფიციალური წარმომადგენელი ლარინი გამოუტყვეველ მიზეზების გამო სდუმს „გოლოსის“ შესახებ, მაგრამ იხსენებს სოციალ-შოვინისტს პლენაროვს, იხსენებს აქსელროდს, რომელმაც დასწერა ერთი სტატია („Berner Tagwache“-ში) მხოლოდ იმისთვის, რომ არ სთქვას არც ერთი გარკვეული სიტყვა. ლარინი კი თავისი ოფიციალურ მდგომარეობის გარდა, იმყოფება არა მხოლოდ გეოგრაფიულად ახლოს ლიკვიდატორების გავლენიან გუნდთან რუსეთში. მეორედ, ავიღოთ ევროპის პრესა. საფრანგეთში და გერმანიაში გაზეთები არაფერს ამბობენ „გოლოსის“ შესახებ, არამედ ლაპარაკობენ რუბანოვიჩზე, პლენაროვზე და ჩხეიძეზე („Hamb Echo“—გერმანიის შოვინისტურ სოციალ-დემოკრატიის პრესის ერთ-ერთი შოვინისტური ორგანო—12 დეკ. №-ში ჩხეიძეს სთვლის მასლოვის და პლენაროვის მომხრეთ, რასაც გაკვირთ აღნიშნავდნენ ზოგიერთი გაზეთები რუსეთში. გასაგებია, რომ ზიუდეკუმების ყველა შეგნებული მეგობრები დიდათ აფასებენ იდეურ დახმარებას, რომელსაც უწევს ზიუდეკუმებს პლენაროვი). რუსეთში ბურჟუაზიულ გაზეთების მილიონებმა ეგზემპლიარებმა აცნობეს „ხალხს“ ამბავი მასლოვ-პლენაროვ-სმირნოვის შესახებ და არავითარი ცნობა არ ყოფილა „გოლოსის“ შესახებ. მესამედ, ლეგალურ მუშურ პრესის გამოცდილებამ 1912-14 წლებში საესებით დაამტკიცა ის ფაქტი, რომ ლიკვიდატორულ მიმართულების ცნობილ საზოგადოებრივი ძალის და გავლენის წყაროს ფესვები აქვს გამდგარი არა მუშათა კლასში, არამედ ბურჟუაზიულ-დემოკრატიულ ინტელიგენციის ფენაში, რომელმაც გამოჰყო ლეგალისტ მწერლების ძირითადი გუნდი. ამ ფენის ნაციონალ-შოვინისტურ განწყობილების შესახებ მოწმობს რუსეთის მთელი პრესა, რაც ეთანხმება პიტერის მუშის წერილებს (№№ 33-35 „სოციალ-დემოკრატია“) და „დოკუმენტს“ (№ 34). ძალიან შესაძლებელია მოხდეს დიდი პიროვნული გადაჯგუფება ამ ფენის შიგნით, მაგრამ სრულიად წარმოუდგენელია, რომ, როგორც ფენა, იგი არ იყოს „პატრიოტული“ და ოპორტიუნისტული.

ასეთია ობიექტური ფაქტები. თუ ანგარიშს გავუწევთ მათ და მოვიგონებთ, რომ ყველა ბურჟუაზიულ პარტიებისათვის, რომელთაც სურთ გავლენა იქონიონ მუშებზე, ძალიან ხელსაყრელია ჰქონდეთ მათ მუშებისთვის თვალის ასახვევად მემარცხენე ფრთა (განსაკუთრებით, როცა იგი ოფიციალური არ არის), ჩვენ უნდა ვაღიაროთ, რომ მთლიანობა ო. კ.-თან წარმოადგენს ილიუზიას მუშათა საქმისათვის.

ო. კ. პოლიტიკა, რომელიც შორეულ შვეიცარიაში გამოდის 23-XI განცხადებით პლენაროვთან გაერთიანების შესახებ და სიტყვებით, რომელნიც ყველა ჯურის სოციალისტ-შოვინისტებს ესაიმოყნება, პარიზში და შვეიცარიაში კი 13-XI-დან („გოლოსის“ გამოსვლის დღე)

23-XI-მდე და არც 23-XI-დან დღემდე (23-XII) სრულიად არ იძლევა ცნობას თავისი არსებობის შესახებ, ძალიან წააგავს უფრო ცუდი ხარისხის პოლიტიკანობას. იმედები კი იმის შესახებ, რომ „ОТКЛИК“, რომელიც დაპირების თანახმად უნდა გამოვიდეს, იქნება პარტიის ოფიციალური ორგანო ირლენეა პირდაპირი განცხადებით „Bernier Tagwachte“-ში იმის შესახებ, რომ გაზეთის ასეთი ხასიათი არ ექნება... (მართლაც, „გოლოსის“ რედაქცია აცხადებს, რომ უარესი ნაციონალიზმი იქნებოდა, რომ გავაგრძელოთ გათიშვა ლიკვიდატორებისაგან; ამ ფრაზას, რომელსაც არ აქვს არავითარი გრამატიკული აზრი, აქვს მხოლოდ ის პოლიტიკური აზრი, რომ „გოლოსის“ რედაქციას ურჩევნია იყოს ერთად სოციალ-შოვინისტებთან, ვიდრე იმ ადამიანებთან, რომელთაც სოციალ-შოვინიზმისადმი შეუურიგებელი პოზიცია აქვთ დაჰყრილი. ცუდი გზა აირჩია „გოლოსის“ რედაქციამ).

სურათის მთლიანად წარმოსადგენად, ჩვენ კიდევ უნდა ვსთქვათ ორიოდ სიტყვა ესერების „მისლ“-ის შესახებ, რომელიც აგრეთვე „მთლიანობას“ უგალობს, ჩქმალავს (შეადარე „სოციალ-დემოკრატი“ № 34) თავის პარტიის ბელადის—რუბანოვიჩის სოციალ-შოვინიზმს, იცავს ბელგია-საფრანგეთის ოპორტიუნისტებს და მინისტერიალისტებს, არაფერს ამბობს კერენსკის სიტყვის პატრიოტულ მოტივების შესახებ, იმ კერენსკის, რომელიც არის

რუსეთის შრომის ჯგუფის წევრთა შორის ერთ-ერთი მემარცხენეთაგანი, და ბეჭდავს წვრილ-ბურჟუაზიულ დრომოკმულ სისაძაგლეს იმის შესახებ, რომ უნდა გადაისინჯოს მარქსიზმი ნაროდნიკულ და ოპორტიუნისტულ თვალსაზრისით. რაც ნათქვამი იყო ესერების შესახებ რ. ს. დ. მ. პ. საზაფხულო თათბირის რეზოლუციაში, საესებით და ორკეცად მტკიცდება „მისლ“-ის ყოფა-ქცევით.

რუსეთის ზოგი სოციალისტები, როგორც სჩანს, ფიქრობენ, რომ ინტერნაციონალიზმი იმაში მდგომარეობს, რომ ორივე ხელით მიიღო ის რეზოლუცია, რომელსაც ამზადებენ პლენანოვი და ზიუდეკუმი, გედი და გაიდმანი, ვანდერველდე და ბისოლატი და სხვ. ყველა ქვეყნების სოციალ-შოვინიზმის ინტერნაციონალურად გასამართლებლად. ჩვენ კი ვფიქრობთ, რომ ინტერნაციონალიზმი იმაში მდგომარეობს, რომ თავის პარტიის შიგნით აწარმოო მხოლოდ არა ორპოფული ინტერნაციონალისტური პოლიტიკა. ოპორტიუნისტებთან და სოციალ-შოვინისტებთან ერთად მართლაც შეუძლებელია პროლეტარიატის ინტერნაციონალური პოლიტიკის წარმოება, შეუძლებელია ომის საწინააღმდეგო აგიტაცია აწარმოოთ და შემოიკრიბოთ ძალები ამისათვის. ამ მწარე, მაგრამ სოციალისტისათვის აუცილებლად საჭირო ქვეშაობების ჩაქმალვა ან უკუგდება საზიანო და დამღუპველია მუშათა მოძრაობისათვის.

(ნ. ლენინი. 1914 წ. 12 დეკემბერი).

„ოპორტუნიზმი გამოხატავს მუშათა მოძრაობაში ბურჟუაზიულ პოლიტიკას, ის გამოხატავს წვრილ ბურჟუაზიის ინტერესებს და სულ მცირერიცხოვან გაბურჟუაზულ მუშების კავშირს „თავის“ ბურჟუაზიასთან პროლეტარიატის და ყველა ჩაგრულთა წინააღმდეგ. ომმა დააჩქარა ოპორტუნიზმის განვითარება და გადააქცია ის სოციალ-შოვინიზმად და ოპორტუნიზმების ფარული კავშირი ბურჟუაზიასთან აშკარა გახდა. თვით სოციალ-შოვინიზმი არის ამ ომში „სამშობლოს დაცვის“ იდეის მომხრეობა. ამ იდეისაგან კი გამომდინარეობს კლასთა ბრძოლაზე ხელის აღება ომის დროს, სამხედრო კრედიტების დადასტურება და სხვ. ამგვარად შოვინისტები საქმით აწარმოებენ პროლეტარიატის საწინააღმდეგო ბურჟუაზიულ პოლიტიკას. სოციალ-შოვინისტები ბურჟუაზიის მსგავსათ ატყუებენ ხალხს, ვითომ ომი სწარმოებდეს თავისუფლების და ერების დასაცავად და სწორედ ამით გადადიან პროლეტარიატის მოწინააღმდეგე—ბურჟუაზიის ბანაკში. ოპორტუნიზმის და სოციალ-შოვინიზმის ეკონომიური საფუძველი ერთი და იგივეა, ერთი და იგივეა მათი იდეურ-პოლიტიკური შინაარსიც: კლასების თანამშრომლობა კლასიურ ბრძოლის მაგიერ, რევოლუციონურ ბრძოლის საშუალებების უარყოფა და „თავის“ მთავრობისადმი დახმარება მის ძნელ და უხერხულ მდგომარეობაში ყოფნის დროს, ამ მდგომარეობის რევოლუციისათვის გამოყენების მაგიერ“.

(ლენინი და ჯინოპიევი. „ომი და სოციალიზმის კრიზისი“).

დ. გვაზავა.

მსოფლიო თმის ათი წლის თავი.

(პოლიტიკურ-ეკონომიური მიმოხილვა).

„Европейская война означает величайший исторический кризис, начало новой эпохи. Как всякий кризис, война обострила глубоко таившиеся противоречия и вывела их наружу, разорвав все лицемерные покровы, отбросив все условности, разрушив гнилые и неуспешные подгнившие авторитеты. II Интернационал, успевший за 25 лет сделать чрезвычайно важную и полезную работу распространения социализма вширь, подготовительной, первоначальной, простейшей организации его сил, сыграл свою историческую роль и умер, побежденный не столько фон-Клюками, сколько оппортунизмом. Пусть теперь мертвые хоронят мертвых“.

ლენინი.

ათი წლის წინად მსოფლიოს დიდი უბედურება დაატყდა თავს. ჯერ კიდევ არ დამშრალიყო ბალკანეთის ველებზე ათასი დაზოცილთა სისხლი, როგორც სწერდა ევროპის ერთ-ერთი სოციალ-დემოკრატიულ პარტიის კომიტეტი 1914 წლის 25 ივლისს, ჯერ კიდევ გუზგუზებდნენ განადგურებულ ქალაქების და აოხრებულ სოფლების ნანგრევები, ჯერ კიდევ დაეხეტებოდნენ უმუშევარი მშვირბები, დაქვრივებული ცოლები, დაობლებული შვილები, რომ მსოფლიო ხოცვა-ჟლეტის უღმრთესი ქარიშხალი ამოვარდა კულტურისა, „კაცთ-მოყვარე“ ევროპაში.

ის შეკუმშული ატმოსფერა, დაჭიმული მდგომარეობა, რომელიც განსაკუთრებით შესამჩნევია გახდა ევროპისა და ევროპის გარე მდებარე იმპერიალისტურ სახელმწიფოებს შორის მეცხრამეტე საუკუნის უკანასკნელ ათეულ წლებში და მეოცე საუკუნის დასაწყისში—განსაკუთრებული სიძნელედ გამოაშკარავდა 1914 წლის ივლისს-აგვისტოს ამბებში.

1914 წლის 1 აგვისტო ითვლება დიდი ომის დაწყების დღით. ამ დღეს ბუმიერაზი სახელმწიფოები მრავალრიცხოვანი ჯარებით, საუკეთესო შეიარაღებით, სხვა და სხვა გამანადგურებელ საშუალებებით ჩაებნენ იმ ჯოჯოხეთურ ორომტრიალში, რომელსაც ეწოდება 1914-18 წ. წ. მსოფლიო იმპერიალისტური ომი. იყო თუ არა 1914-18 წ. წ. ომი პირველი, რომელიც კი ახსოვს ევროპას და განუცდია თუ არა როგორც ევროპის, ისე მსოფლიოს მშრომელ ხალხს ასეთი ღრმა სოციალური უბედურებანი, უხილავს თუ არა მას თუ გინდ გასული საუკუნის განმავლობაში ასეთი აუნაზღაურებელი ეკონომიური განადგურება, პოლიტიკური მონათმორჩილება, დაქვეითება და მორალურ-კულტურული დაცემა? —რასაკვირველია, განუცდია და არა ერთხელ, მაგრამ ასე ძლიერად, უღმრთესად, „ბარბაროსულად“ კი არასოდეს. მაშ

რა ქმნის იმპერიალისტურ ომებს?

„ომი და რევოლუცია, ეს ორი კატასტროფებია, რომელნიც დროგამოშვებით უნდა განმეორდეს რკინის ატეხილობით თანამედროვე საზოგადოებაში და გაქ-

რებიან მხოლოდ ამ საზოგადოების მოსპობასთან ერთად. ომი და რევოლუცია ხდებიან თანდათანობით მრისხანე მუშტად ბურჟუაზიულ საზოგადოებისთვის იმის და მახედვით, რამდენადაც ვითარდება მის წიაღში ახალი ომების და რევოლუციების ჩანასახი“. ამგვარად ომების (იგულისხმება მხოლოდ დაპყრობითი ომები) მიზეზი, მისი გამომწვევი პირობა, წყარო თვით კაპიტალიზმია, ბურჟუაზიული წყობილება და ისინი განმეორდებიან უფრო მეტი სისასტიკით მანამ, სანამ არსებობს თვით ბურჟუაზიული საზოგადოება ანუ, როგორც ლაპარაკობს ლენინი, „ვიდრე არსებობს წარმოების საშუალებათა კერძო საკუთრება—იარსებებს იმპერიალისტური ომების აბსოლუტური აუცილებლობაც“. ომები ამ საზოგადოების თანდაყოლილი და მის წიაღში წარმოშობილი, განვითარებული სოციალური სენია.

კაპიტალიზმის მე-XIX საუკუნის ისტორია გვარწმუნებს ამაში, ის უდავოთ ხდის იმ დებულებას, რომ 1914 წლის ომი პირველი არ ყოფილა, რომელიც კი ახსოვს კაცობრიობას, არამედ გასული საუკუნის განმავლობაში ის პერიოდულად მეორდებოდა. 1815, 1825, 1836, 1847 1857 წ. წ. და სხვ. სამრწველო კრიზისები, რომელთაც თან მოყვა დიდი ომები: იტალიის, დანიის, პრუსია-ავსტრიის, გერმანია-საფრანგეთის, ისპანეთ-ამერიკის (1898), ინგლისს-ბურთა (1899-1902) და სხვა მრავალი ხოცვა-ჟლეტა ნათელყოფენ, რომ ომები თანდაყოლილი განუყრელი თვისებაა ხსენებული წყობილების და რომ ყველა ეს ომები, რომელთაც ადგილი ქონიათ ოდესმე ბურჟუაზიულ სახელმწიფოთა შორის, ყოველთვის ყოფილა დაპყრობითი, მტაცებლური ხასიათის, დამყარებული ერთი გამარჯვებაზე და მეორეს დამარცხებაზე, ერთი გამარჯვებაზე და მეორეს გამდიდრებაზე, გაბატონებაზე.

ომებს ჩვენ ვხედავთ არა მარტო დღეს, როდესაც ყოველი ქვეყნის კაპიტალი ვეღარ ეტევა რა ნაციონალურ ფარგლებში, გვერდს უვლის ქიშპობას შინაურ (საკუთარ) ბაზარზე და უზარმაზარ ტრესტებში, კარტელებში, სინდიკატებში, ბანკებში გაერთიანებული გამოდის მსოფლიო კიდილის ასპარეზზე პირველობის მოსაპოვებლად, თვისი მოწინააღმდეგეთა დასათრგუნავად, მოქმედების თავისუფალი გზის გასაქაფავად; არამედ მაშინაც, როდესაც მის მთავარ საზრუნავს საგანს შეადგენდა თავისივე ქვეყანაში ბრძოლა ურთიერთ შორის ე. წ. თავისუფალი კონკურენცია, შეტაკება თითოეულ კაპიტალისტურ ქვეყნის ფარგლებში ცალკე კაპიტალისტურ ერთეულების, სუსტების გასანადგურებლად.

მე-XIX საუკუნის უკანასკნელ ათეულ წელში განვითარების საკმაო საფეხურამდე მიღწეული კაპიტალისა, ახალი ტენდენცია გამოაშკარავდა უფრო მეტად ამავე ათეულ წელში წარმოებულ ომების (ისპანეთ-ამერიკის და ინგლისს-ბურთა) შემდეგ, როგორც ლტოლვა კაპიტალის

*) იხ. К. Каутский и А. Бебель „Патриотизм, война и социал-демократия“.

ნაციონალურ ფარგლებიდან გამოსვლის, საქონლის გატანასთან ერთად კაპიტალის გატანის და უცხო ადგილების გაძლიერებული დაპყრობის. კაპიტალიზმის ამ ახალ ფორმას უწოდებს იმპერიალიზმი.

რა არის იმპერიალიზმი?—დღეს ეს ყოველმა მომავალმა იცის. საფრანგეთის მიერ რურის დაპყრობა, გერმანიის დამორჩილება—აი, იმპერიალიზმი ყველასათვის გასაგები, ნათელი და ადვილად შესაცნობი. რუმინის მიერ ბესარაბიის ძალით მისაკუთრება, იაპონელების სურვილი კორეის ხელში ჩასაგდებათ, პოლონეთის მიერ მოსახლერე სახელმწიფოებისთვის ადგილების წართმევა, ინგლისის ჩარევა ჩინეთის შინაურ საქმეებში, მოსულის ნავთის წყაროების ირგვლივ ამტყდარი შეხლა-შემოხლა ძლიერ სახელმწიფოებს შორის, ანტანტის სურვილი ამიერ-კავკასიის დასაპყრობათ და ბაქოს ნავთის დასაპატრონებლად—აი, იმპერიალიზმის პრაქტიკული ამოცანები, რომლის შედეგია დღეს თავისუფალ ქვეყნების კოლონიებათ და ნახევრად-კოლონიებათ გადაქცევა.*)

მაგრამ როგორია იმპერიალიზმის მეცნიერული განსაზღვრა? ამის შესახებ საესებით უდავო, ნამდვილ მარქსისტულ და ამომწურველ პასუხს გვაძლევს ანხ. ლენინი: „იმპერიალიზმი, ლაპარაკობს ის, არის კაპიტალიზმის უახლესი ეტაპი. იმპერიალიზმი აღმოცენდა, როგორც განვითარება და პირდაპირი გაგრძელება კაპიტალიზმის ძირითად თვისებათა. მაგრამ კაპიტალიზმი გადაიქცა კაპიტალისტურ იმპერიალიზმად მხოლოდ მაშინ, როცა

*) მსოფლიოს დანაწილების საუკეთესო სურათს იძლევა ანხ. ლენინი „იმპ. როგორც უახლესი ეტაპი კაპ.“: ჰობსონი (ინგლისელი ეკონ.) თავის წიგნში—ლაპარაკობს ლენინი—რომელიც იმპერიალიზმის საკითხს ეხება, 1881—1900 წ. ეპოქას უწოდებს ევრ. უმთავრეს სახელმწიფოთა გაძლიერებულ „ექსპანსიას“ (ტერიტორიის გაფართოების) მანას. მისი გამოანგარიშების მიხედვით, ხსენებულ ეპოქაში ინგლისს შეუძენია 3,7 მილ. კვ. მილი 57 მილიონ მოსახლეობით, საფრანგეთს — 3,6 მილ. კვ. მილი 36 მილიონ მოსახლეობით; გერმანიას 1 მილ. კვ. მილი 14,7 მილ. მოსახლეობით; (ბელგიას 900.000 კვ. მილი 30 მილ. მცხოვრებით; პორტუგალიას—800.000 კვ. მილი 9 მილ. მოსახლ. მაგრამ. რათა ნათელი წარმოდგენა ვიქონიოთ მსოფლიოს ტერიტორიულ დაყოფაზე, მოვიყვანოთ ცნობები, რომელიც ეხება მსოფლიოს განაწილებას 1876 წლ. 1914 წლამდე. მაშინ წარმოგვიდგება შემდეგი სურათი.

დიდ სახელმწიფოთა კოლონიალური სამფლობელოები (მილ. კილ. მილ. მცხ.)

	კოლონიები				მეტროპოლ.		სულ	
	1876 წ.		1914 წ.		1914 წ.		1914 წ.	
	კვ.	მცხოვ.	კვ.	მცხოვ.	კვ.	მცხოვ.	კვ.	მცხოვ.
ინგლისი .	22.5	251.5	33.5	393.5	0.3	46.5	33.8	440.0
რუსეთი . .	17.0	15.9	17.4	33.2	5.4	136.2	22.8	169.4
საფრანგეთი	0.9	6.0	10.6	55.5	0.5	39.6	11.1	95.1
გერმანია	—	—	2.9	12.3	0.5	64.9	3.4	77.2
შვედ. შტატები . .	—	—	0.3	9.7	9.4	97.0	9.7	106.7
იაპონია . .	—	—	0.3	19.2	0.4	53.0	0.7	72.8
სულ 6 დიდ								
სახელმწიფოს	40.4	273.8	65.0	523.4	16.5	437.2	81.5	960.6

დანარჩენ სახელ. (ბელგიის, ჰოლანდიის და სხვ.)

	კვ. კილ.	მცხოვ.
კოლონიები	9.9	45.3
ნახევრად კოლონიები (სპარსეთი, ჩინეთი, ოსმალეთი)	14.5	361.2
დანარჩენი ქვეყნები	23.0	289.0
მთლად დედაშიწა	139.9	1657.0

მან მიადგია თავის განვითარების განსაზღვრულ, უმაღლეს საფეხურს, როდესაც კაპიტალიზმის ზოგიერთმა ძირითადმა თვისებებმა იწყო გადაქცევა თავის წინააღმდეგობად, როდესაც მთელ ხაზზე გაჩნდა და განმტკიცდა კაპიტალიზმიდან უფრო მაღალ საზოგადოებრივ-ეკონომიურ წესებისკენ გარდამავალ ეპოქის ნიშნები. ამ პროცესში ეკონომიურის მხრივ ძირითადი მოვლენაა—კაპიტალისტურ თავისუფალ კონკურენციის შეცვლა კაპიტალისტურივე მონოპოლიებით და მისგან გამომდინარეობს: კარტელები, სინდიკატები, ტრესტები, და მათთან შესისხორცებული კაპიტალი ათიოდე ბანკისა, რომლებიც მილიარდებს ატრიალებენ. ამგვარად იმპერიალიზმის განმარტება შეიცავს შემდეგ ხუთ ძირითად ნიშანს: 1) კონცენტრაცია წარმოების და კაპიტალისა, ასული განვითარების ისეთ უმაღლეს წერტილზე, რომ იგი ჰქმნის იმგვარ მონოპოლიებს, რომელნიც სამეურნეო ცხოვრებაში გადამწყვეტ როლს თამაშობს; 2) საბანკო კაპიტალის შედუღება სამრეწველოსთან და შექმნა ამ ნიადაგზე „საფინანსო კაპიტალის“, ფინანსიური ოლიგარხიისა; 3) კაპიტალის გატანა, წინააღმდეგ საქონლის გატანისა, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი ხდება; 4) არსდება კაპიტალისტური საერთაშორისო მონოპოლისტური კავშირები, რომლებიც ქვეყნიერებას იყოფენ; 5) დამთავრებულია დედამიწის ტერიტორიული განაწილება ურთიერთ შორის უმსხვილეს კაპიტალისტურ სახელმწიფოების მიერ“.)

იმპერიალიზმი, მაშასმამდე, წარმოშობაა განუსაზღვრელი მტაცებლობის, კოლონიებისათვის ბრძოლის, მსოფლიოს დანაწილების და ხელ-ახალი გადანაწილების — ე. ი. მიზეზი იმპერიალისტური ომების, საშინელი ხოცვა-ჟლეტის. იმპერიალისტური ომი—ამგვარად—კაპიტალის დაღუპვისაგან გადარჩენის დროებითი საშუალება, კრიზისიდან, ანარქიიდან თავის დაღწევის პირობა. ბურჟუაზიულ სახელმწიფოები ხელმძღვანელები და მასაზრდოებელნი იმპერიალიზმის. იმპერიალისტური სახელმწიფო—საბაბი გამანადგურებელი ომების, განუზომელი სისხლის ღვრის, მრავალი წლის განმავლობაში დაგროვებული სიმდიდრის განიავების, მსოფლიო გავრანების ექსპლოატატორულ კლასების გასამდიდრებლად და მშრომელი ხალხის უფრო მეტად დასაქვეითებლად. რადგან იმპერიალიზმი ასეთი მავნე მოვლენაა, მის მიერ გამოწვეული ომები სასარგებლოა მხოლოდ გაბატონებულ კლასებისათვის და ძალზე საზიანო, მიუღებელი მშრომელთათვის, ამიტომ ვიკითხოთ:

როგორი იყო თავიდანვე სოციალისტების, მუშათა კლასის დამოკიდებულება ასეთ ომებისადმი?

იმპერიალისტურ ომებისადმი სოციალისტების, მუშათა კლასის და პირველ თუ მეორე ინტერნაციონალების დამოკიდებულება თავიდანვე გარკვეული და მტკიცე იყო. არსად და არასოდეს (გარდა კაუცკის და კომპ. 1914 წ. სამარცხვინო ლალაჯისა) მუშათა კლასის არც ერთ ბელადს, ინტერნაციონალის არც ერთ კონგრესს, მუშათა ორგანიზაციების არც ერთ ყრილობას თუ კონფერენციას არ უთქვამს, რომ იმპერიალისტურ ომს სოციალისტურმა პარტიებმა, თითოეულმა სოციალისტმა, მუშათა კლასმა მხარი უნდა დაუჭიროსო. პირიქით, ყო-

*) იხ. ვ. ლენინი. „იმპერიალიზმი, როგორც უახლესი ეტაპი კაპიტალიზმისა“ გვ. 74, 75, 76 ქართული გამოცემის.

ველთვის და ყოველგან მუშათა სოციალისტურ მოძრაობის ისტორიის გასწვრივ ამის სრულ საწინააღმდეგოში ვრწმუნდებით. სოციალისტური ინტერნაციონალი (იყო ეს პირველი თუ მეორე), სოციალიზმის ბელადნი სასტიკი პროტესტით გამოდიოდნენ ბურჟუაზიულ სახელმწიფოების ყოველ იმპერიალისტურ განზრახვის წინააღმდეგ.

აი ამის საბუთები:

1867 წელს პირველი ინტერნაციონალი ლოზანის კონგრესზე შემდეგნაირად განმარტავს თავის დამოკიდებულებას ომისადმი: „ომი მთელი თავისი სიმძიმით თავს აწვებს მუშათა კლასს, ართმევს რა არა მარტო საარსებო საშუალებას, არამედ აიძულებს მას სისხლის დაღჭრასაც. ომის პირველი და მთავარი მიზეზი არის პაუპერიზმი (სიღატაკე) და ეკონომიური წონასწორობის უქონლობა; ომის მოსასპობათ არ არის საკმაო მხოლოდ ჯარის გაშვება, არამედ საჭიროა აგრეთვე საზოგადოებრივი წყობილების შეცვლა, წარმოების პროდუქტების უფრო სამართლიანი გადანაწილებლად...“

1868 წ. ამავე ინტერნაციონალის კონგრესი ბრიუსელში ადგენს: „ომის უპირველესი მიზეზი ეკონომიური წონასწორობის უქონლობაა. ომი ყოველთვის იყო ძლიერის არგუმენტი და არასოდეს არ ყოფილა უფლების სანქციათ; ის არის საშუალება ხალხთა დასამორჩილებლად პრივილეგიურ (გაბატონებულ) კლასების და მათი მთავრობის მიერ, ის ამაგრება დესპოტიზმს, სპობს თავისუფლებას, ის ხელს უწყობს და აძლიერებს სიღარიბეს და უვიცობას. ოქრო და ფული ყოველთვის ემსახურებოდნენ ხალხთა შორის პირველყოფილ ადამიანის მხედურ ინსტიტუტების გაღაგრებას, ამიერიდან ხალხებს შეუძლია შეამცირონ ომების რიცხვი, წინააღმდეგობის გაწევით იმისადმი, ვინც მას იწყებს. და კონგრესი აცხადებს: ეს უფლება საერთოდ ეკუთვნის მუშათა კლასს, რადგან მხოლოდ და მხოლოდ ის არის სამხედრო სამსახურის მატარებელი და მასზეა საცხებიტ დამოკიდებული ომის წარმოების დადასტურების უფლება. ბრიუსელში შეკრებილი კონგრესი მუშათა ინტერნაციონალურ ასოციაციისა აცხადებს უღრმეს ენერგიულ პროტესტს ომის წინააღმდეგ. ის მოუწოდებს ასოციაციაში შემავალ მუშათა ყველა საზოგადოებებს თუ ჯგუფებს, როგორც არ უნდა იყონ ისინი, მთელი ძალადონით წინააღმდეგ ომს“*) და სხვ. ასეთი იყო ჯერ კიდევ პირველი ინტერნაციონალის დამოკიდებულება ომისადმი. საფრანგეთ-გერმანიის ომის აჩრდილის გამოჩენისთანავე (1870 წ.) პირველ ინტერნაციონალის გენერალურმა საბჭომ, მარქსის ხელმძღვანელობით მთელი არსებით გაილაშქრა მოსალოდნელ ომის წინააღმდეგ, რომელსაც აშხადებდნენ საფრანგეთის და პრუსიის მთავრობები, რამოდენიმე მოწოდება გამოუშვა როგორც საფრანგეთის, ისე გერმანიის და აგრეთვე მთელი ევროპის და ამერიკის მუშათა კლასისადმი, რათა დახმარებოდნენ საფრანგეთის და გერმანიის მშრომელ ხალხის შორის მოსალოდნელ უმიზნო სისხლისღვრის თავიდან ასაცილებლად, მაგრამ ეს მაშინ შეუძლებელი გახდა, ინტერნაციონალის და მასში შემავალ მუშათა საზოგადოებების, ჯგუფების და საერთოდ ევროპის მუშათა კლასის სისუსტის და დაურაზმელობის გამო.

რას ლაპარაკობდა მეორე ინტერნაციონალი, როგორი

იყო მისი დამოკიდებულება დაპყრობით ომების მიმართ?

ისევე, როგორც პირველი ინტერნაციონალი, მეორე ინტერნაციონალიც ყველა თავის კონგრესებზე სასტიკად კიცხავდა იმპერიალისტურ პოლიტიკას და მეტად შინა-არსიანი რევოლუციები გამოჰქონდა იმპერიალისტურ ომთან დამოკიდებულების შესახებ, რომელიც შემდეგში საუბედუროთ საცხებიტ მივიწყებული იქნა ამავე ინტერნაციონალის გამყიდველ მესვეურთა მეოხებით.

„1891 წ. (ბრიუსელში) მეორე ინტერნაციონალის კონგრესმა განაცხადა: „ევროპის მდგომარეობის გამო, რომელიც დღითი-დღე სულ უფრო და უფრო საშიში ხდება მმართველი კლასების შოვინისტურ წასისიანების გამო, კონგრესი მოწოდებს ყველა მშრომელთ განაცხადოს პროტესტი განუწყვეტელი აგიტაციის მეოხებით ომის წამოწყების ყოველგვარი ცდის წინააღმდეგ და... აცხადებს, რომ ყოველ შემთხვევაში პასუხისმგებლობას... აკისრებს მმართველ კლასებს“.

„1893 წ. (ციურიხში) კონგრესი აცხადებს: „საერთაშორისო რევოლუციონურმა სოციალ-დემოკრატია ყველა ქვეყნებისამ მთელი თავისი ენერგიით უნდა გაილაშქროს მმართველ კლასების შოვინისტურ ზრახვების წინააღმდეგ. მუშათა პარტიის წარმომადგენლებმა უნდა უარყონ ყველა კრედიტები სამხედრო საჭიროებისათვის და პროტესტი განაცხადონ მუდმივი არმიების არსებობის გამო“.

ასეთივე ხასიათისაა მეორე ინტერნაციონალის ლონდონის (1896 წ.) და პარიზის (1900 წ.) კონგრესების დადგენილებანი. სხვა კონგრესებიდან ყველაზე მეტი მნიშვნელოვანია შტუტგარდტის (1907 წ.) და ბაზელის (1912 წ.) დადგენილებანი ომისადმი დამოკიდებულების შესახებ.

1907 წელს მეორე ინტერნაციონალის შტუტგარდტში შეკრებილმა კონგრესმა მიიღო ფრიალ საინტერესო რევოლუცია, რომლის ცენტრალური ადგილი წარმოადგენს შემდეგს: „იმ შემთხვევაში, თუ კი ომი მაინც დაიწყება, სოციალისტები ვალდებული არიან ჩაერიონ მისი დაუყონებლივ შესაწყვეტად და ყოველმხრივ იქნას გამოყენებული ომის მიერ გამოწვეული ეკონომიური და პოლიტიკური კრიზისი, რათა ფეხზე იქნას დაყენებული ხალხი და ამით დაჩქარდეს კაპიტალისტური ბატონობის დაცემა“.

კოპენჰაგენში (1910 წ.) შტუტგარდტის რევოლუცია დადასტურებულ იქნა და ინტერნაციონალი ერთხელ კიდევ აცხადებს, რომ დეპუტატების „გადაუდებელი მოვალეობაა ყოველგვარ სამხედრო კრედიტების წინააღმდეგ გალაშქრება“.

ბაზელის კონგრესზე (1912 წ. ნოემბერში), რომელიც იყო ბალკანეთის ომის დროს მოწვეული, ინტერნაციონალი გამოდის პირდაპირ მუქარა რევოლუციით თუ კი ავაზაკური მთავრობები საქმეს ევროპულ ომამდე მიიყვანებენ. „დე, ნუ დაივიწყებენ მთავრობები—აცხადებს ბაზელის კონგრესი—რომ საფრანგეთ-პრუსიის ომმა გამოიწვია კომუნის რევოლუციონური აღმოხეტა, რომ რუსეთ-იაპონიის ომმა აამოძრავა რუსეთის ტერიტორიაზე მოსახლე ხალხების რევოლუციონური ძალები... პროლეტარებს დანაშაულად მიაჩნიათ ერთი მეორესთვის სროლა კაპიტალისტთა მოგებისათვის, დინასტიების ქიშპობისათვის და საიდუმლო დიპლომატიურ ხელშეკრულების ასაყვავებლათ.“ *)

იხ. „Интернационал и мировая война“. მასალები შერეული კარლ გრუნბერგის მიერ. გვ. 10, 11, 12.

*) იხ. კრებული „Против течения“—ლენინის და ზინოვიევის. გვ. 28.

ეხლა დაუფლეთ ყური თუ რას ლაპარაკობდნ და ყველას გასაგონათ კატეგორიულათ, დარწმუნებით აცხადებდნ სოციალიზმის და ამავე დროს ევროპის სოციალ-დემოკრატიული პარტიების ცნობილი ბელადები ომის შესახებ და როგორ უყურებდნ ისინი „სამშობლოს დაცვის“ ლოზუნგს.

„არც ერთ სოციალისტს, რომელ ეროვნებასაც არ უნდა ეყუთნოდეს ის, არ შეუძლია ისურვოს თავის რესპუბლიკის სამხედრო ტრიუმფი. ამიტომ ყველა ქვეყნის სოციალისტები ზავის მომხრენია.“ *) ასე სწერდა ენგელსი 1892 წ.

„ომი, იყოს ის თუ გინდ ყველაზე ბრწყინვალე, დანაშაულია კაცობრიობის მიმართ, — უბედურებაა როგორც გამარჯვებულისთვის ისე დამარცხებულისთვის. სიტყვა „სამშობლო“, წარმოთქმული თქვენს მიერ (ვლიბნესტი — მიმართავს ბურჟუაზიის წარმომადგენლებს — დ. გ.) არ გვაჯადოებს ჩვენ; ჩვენ უკვე დაესძლიეთ მხედველობის ის წერტილი, რომლითაც თქვენ უყურებთ „სამშობლოს“; ეს ჩვენთვის რეაქციონური, კულტურისადმი მტრულად განწყობილი მცნებაა (კურსივი ჩვენია — დ. გ.); კაცობრიობა არ შეიძლება მოემწყდეს ნაციონალურ ფარგლებში, ჩვენი სამშობლო — მშვიდობიანობაა: *Ubi bene — ibi patria* — სადაც კარგათ ვგრძნობთ თავს, სადაც ჩვენ შეგვიძლია ვიყოთ ადამიანები, იქ არის ჩვენი სამშობლოც; თქვენი სამშობლო კი მხოლოდ წამებაა ციხეა ჩვენთვის და სხვ.“ **).

„თუ ომი იწყება სოციალისტების სურვილის წინააღმდეგ, უკანასკნელნი ვალდებული არიან გამოიკვლიონ მიზეზები სასტიკი ობიექტიურობით. იმათმა უარი უნდა უთხრან მთავრობებს სახსარის მიცემაზე ომის საწარმოებლად და ებრძოლნ უკანასკნელს ყველა შესაძლებელ საშუალებით (კურსივი ჩვენია დ. გ.) იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ომის წამომწყები მათივე ქვეყნის მთავრობაა...***).

„...რასაკვირველია მანამდე, სანამ საქმე გვაქვს განსაკუთრებით კაპიტალისტურ მთავრობებთან, თითქმის ყოველი ოპი, რომელსაც ისინი წამოიწყებენ ავნებს პროლეტარიატის ინტერესებს და აგრეთვე მთელ საზოგადოებრივ განვითარებას. ამიტომ წინასწარ საჭიროა ეს მოვლენა შეფასებულ იქნეს პროლეტარული თვალსაზრისით. ყოველი იმპერიალისტური ომი უდიდეს ზიანს მიყენებდა პროლეტარიატის ინტერესებს და საზოგადოებრივ განვითარებას. ჩვენ ამიტომ მთელი ძალ-ღონით უნდა წინააღმდეგეთ ყოველ ომს, ვინმართა ყოველი საშუალება (კურსივი ჩვენია. დ. გ.), რომელიც კი ალგვითქვამს გამარჯვებას“ ან კიდევ „მხოლოდ კაპიტალისტურათ მოაზროვნე სოციალისტს შეუძლია გამოაცხადოს თავის დევიზათ „right or wrong my country“ მართალია თუ არა ჩემი სამშობლო, მე მაინც ყოველთვის ვიქნები მის მხარეზე, მაგრამ სოციალ-დემოკრატს უნდა გააჩნდეს საკმაო გონება და ვაჟკაცობა იმისთვის, რათა გაარჩიოს თუ რა შემთხვევაში სპეციალური ვიწრო ნაციონალური ინტერესები წინ ედობებებიან პროლეტარიატის განმათავისუფლებელ ბრძოლას. რადგან სოციალ-დემოკრატიისთვის სამშობლო არ წარმოად-

გენს უმაღლეს სიკეთეს, ვინაიდან სამშობლოს ინტერესები მის შეხედულებით უნდა დაემორჩილოს პროლეტარიატის საერთო განმათავისუფლებელ ბრძოლას, მაშინ სამშობლოს დაცვა უნდა დავალოს სოციალ-დემოკრატს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც პატრიოტული ინტერესი უერთდება პროლეტარიატის ინტერესებს, მთელი საზოგადოებრივი განვითარების ინტერესებს. სოციალ-დემოკრატი არ უნდა გამოვიდეს არც თავდაცვითი ომის აუცილებელ მომხრეთ, რომელშიაც ჩათრეულია მისი სამშობლო.“ *)

„უკეთებდა რა კომენტარიებს ბაზელის რეზოლიუციას ფრანგ სოციალისტების ბელადი ჟორესი, აცხადებდა: ჩვენ არ მივდივართ ომში ჩვენი ძმების წინააღმდეგ, ჩვენ არ დაუწყებთ მათ სროლას. მაგრამ თუ საქმე შეტაკებაზე მიდგა, მაშინ ომი მეორე ფრონტით, მაშინ რევოლუციით“. თვით ავსტრიის სოციალ-დემოკრატიების ცნობილი ბელადი ვიქტორ ადლერიც, ამჩნევდა რა ომის მოახლოებას, კატეგორიულად გაჰკიოდა: „ახლოვდება“ ის საათი, როდესაც პროლეტარიატი ისარგებლებს შურისძიების იმ იარაღით, რომელიც მის ხელშია, პროლეტარიატი გამოვა საბრალდებულ აქტით, დადგება საათი, როდესაც მუშათა კლასს ექნება ხელში ის ხმალიც, რომლითაც ის მოიყვანს სისრულეში საბრალდებულ განაჩენს.“ **) ამას ასწავლიდნ მრავალი წლის განმავლობაში ბელადები მუშათა კლასს და მის ხელმძღვანელს სოციალ-დემოკრატიულ პარტიას. ასეთივე ხასიათს ატარებს მუშათა ყოველგვარი ორგანიზაციების ყველა ყრილობების, თათბირების თუ კონფერენციების დადგენილებანი და გადაწყვეტილებანი.

აი, რას აღნიშნავდა 1911 წ. 1 ოქტომბერს საფრანგეთის ბირჟების და კავშირების საგანგებო კონფერენცია თავის რეზოლიუციაში: „საკავშირო კონგრესების დადგენილებანი ომის დროს მუშათა კლასის მოქმედების შესახებ უნდა განხორციელდეს ომის გამოცხადებისთანავე. სათანადო პირობების დამყარებისას ომის გამოცხადება ყოველი მუშის მიერ უნდა იქნეს მიღებული უშუალო ბრძანებით მუშაობის დაუყონებლივ შესაწყვეტათ. ომის ყოველ გამოცხადებას მუშებმა უნდა უპასუხონ საერთო რევოლუციონური გაფიცვით.“ ***)

პირველ და მეორე ინტერნაციონალის დადგენილებათა ხსენებული ნაწყვეტები სავსებით უარყოფენ, როგორც ლაპარაკობს ამხ. ზინოვიევი, იმ შეხედულებას, რომ ვითომდა ინტერნაციონალი ასწავლიდა მუშებს ოდესმე იმს, რომ საკმაოა მხოლოდ იმის გამორკვევა, არის თუ არა ესა თუ ის ომი თავდაცვითი. რომ ამით საკითხი სავსებით გამორკვეულ იქნეს და საჭირო იყოს მხოლოდ თოფის მხრებზე გადება „მტრის“ გასანადგურებლათ. როგორც დავინახეთ, არავითარი ამის მსგავსი რამ არც პირველ და არც მეორე ინტერნაციონალს არასოდეს არ უთქვამს

1914 წლის იმპერიალისტური ომი.

23 ივლისს 1914 წ. სარაევოში (სერბიაში) მოკლეს ავსტრო-უნგრეთის ტახტის მემკვიდრე. ამავე დღეს

*) იხ. Ф. Энгельс, „Общественное движение в Германии“.

**) იხ. В. Либкнехт (კარლ ლიბკნეხტის მამა). „От обороны к наступлению“ გვ. 11.

***) იხ. ა. ბებელის სიტყვები წიგნიდან: „Патриотизм, война и соц.-дем.“

*) იხ. К. Каутский и А. Бебель „Патриотизм, война и соц.-демократия“ გვ. 14, 15, 16.

**) იხ. კრებული „Против течения“ ლენინის და ზინოვიევის, გვ. 29.

***) იხ. „Интер. и мировая война“ გვ. 167.

ავსტრო-უნგრეთის წარმომადგენელმა გადასცა სერბიის მთავრობას ულტიმატუმი, მიუხედავად იმისა, რომ დაწერილობით არ იყო განხილული სერბიის დანაშაულობა მკვლელობაში და მოითხოვა პასუხი 48 საათის განმავლობაში. სერბიამ არ მიიღო ავსტრო-უნგრეთის შეურაცხყოფელი, მუქარით აღსავსე ულტიმატუმი და 26 ივლისს ავსტრო-უნგრეთსა და სერბიას შორის შესწყდა დიპლომატიური კავშირი. 27 ივლისს ხსენებულ სახელმწიფოთა შორის შეხლა-შემოხლა იწყება. სერბიას გამოეყომაგა რუსეთი, ავსტრო-უნგრეთს გერმანია, მიემატა საფრანგეთი ინგლისი, და ამგვარად 1 აგვისტოს უკვე დაიწყო მსოფლიო ომის კოცონი, როგორც იმპერიალიზმის დიდი ხნის მზადების შედეგი.

„შაბათიდან“—სწერდა 29 ივლისს ფრანგ სინდიკალისტების ცენტრალური ორგანო—მოჯადოებული ხალხი დაეხეტება ქუჩებში ძახილით: „ბერლინში! გაუმარჯოს ომს!“ გაუმარჯოს ომს! ეს ნიშნავს: გაუმარჯოს ხოცვას, გაუმარჯოს სისხლის ღვრას.

ომი ნიშნავს იმას, რომ მეორე დღესვე ჩვენი კერა დაცარიელდება, ხალხის მოღვაწეობა შეწყდება, ქარხნები და ფაბრიკები მიტოვებული იქნება; ეს კი ნიშნავს მინდორს ყუმბარებით და შრაპნელებით დახსულს, გადაშლილი სენის ჩქერებით მორწყულს. ეს ნიშნავს სამხედრო ბიუროს ან რომელიმე ბეგობარის ლაკონიურ დეპეშას სიტყვებით: „თქვენი შეილი დაიღუპა“... გაიხსენეთ ქალები, რომლებზედაც იხმარეს ძალდატანება და შემდეგ დაუჭრეს მუცლები. გაიხსენეთ დასახიჩრებული მოხუცები და ბავშვები, მოჭრილ ყურებით და თითებით, დათხრილ თვალებით, სოფლების ხანძარი და აშშორებული გვამები, რომელნიც მიუგდეს ყვავ-ყორნებს.

ხვალ ასეთები თქვენი გვამები იქნება. ეს ქალები, ეს მოხუცნი, ეს ბავშვები თვით თქვენ იქნებით!.. აი, რას ნიშნავს ომი.“—ასეთი საშინელი სურათის დახატვით მიმართავდა სინდიკალისტების ცენტრალური ორგანო პატრიოტიზმის და შოვინიზმის ბურჟუაზიის გახვეულ საფრანგეთის საზოგადოებას, რომელსაც მშვიდობიანობის მტრები, ომების და სისხლის მწყურვალენი უფრო მეტად აქებდნენ და აბრეშულებდნენ.

როგორ მოიქცა მეორე ინტერნაციონალი

ომი დაიწყო. დაიწყებულ იქნა ყველა ქვეყნის სოციალისტების ტკილი ზღაპრები, ერთგული ფიცი, მტკიცე გადაწყვეტილება. ჩვენ აქ არ შეუდგებით დაწვრილებით იმის განხილვას, თუ როგორ მოქმედებდა ევროპის თითოეულ ქვეყანაში მეორე ინტერნაციონალის ესა თუ ის სექცია, თუ როგორ იცვლიდა ის საათობით და ხშირად წუთობითაც სოციალისტურ აზრს, რწმენას. საკმარისია ომის მიერ შექმნილ ატმოსფეროსადმი ყველა ქვეყნის სოციალისტურ პარტიების დამოკიდებულების გასარკვევად ამხ. ზინოვიევის შემდეგი სიტყვები: „ერთი, ორი დღით ადრე, ვინც გაისმა პირველი გასროლა, — გერმანიის სოციალ-დემოკრატია, საფრანგეთის ოფიციალური სოციალისტებიც, ინგლისის ტრედ-უნიონისტებიც და განუჩეკლად მეორე ინტერნაციონალში შემავალი ყველა მუშათა ორგანიზაციები აშკარად ლაპარაკობდნენ, რომ კარზე მომდგარი ომი იქნება იმპერიალისტური სასაკლაო, ორივე კოალიციის ბურჟუაზიის მიერ გამოწვეული. ყველა ეს პარტიები და ორგანიზაციები მოუწოდებ-

დნენ მუშებს **ებრძოლათ** ყველაზე უსაძაგლეს ომის წინააღმდეგ, რომელიც გამოიწვიეს ყველა ქვეყნის იმპერიალისტებმა. მაგრამ აი, გაისმა პირველი გრგვინა, მოხდა გათიშვა ორ იმპერიალისტურ კოალიციას შორის. და შეცრივ, თითქმის რაღაც ჯადოსნური ჯოხის ჩვენებით ყველა ოფიციალურ პარტიების ოფიციალურმა ბელადებმა აღიარეს თეთრად ის, რასაც თვით ისინი უწოდებდნენ გუშინ შავს. **თითოეულმა** ამ პარტიათაგანმა განაცხადა, რომ „მისი“ ქვეყნის მთავრობა აწარმოებს „განმათავისუფლებელ“, „თავდაცვით“ ომს, ომს თავისუფლების მოსაპოვებლად. და **ყოველი** ამ პარტიათაგანი უხმობდა თავის ქვეყნის მუშათა კლასს „სამშობლოს დასაცავად“, იმპერიალისტურ სასაკლაოსთვის სამხედრო კრედიტების დასადასტურებლად, „თავისი“ ბურჟუაზიის დასაცავლად უკანასკნელი მეომარის მისაცემად, გაფიცვების, კლასიურ ბრძოლის შესაწყვეტად და ბურჟუაზიასთან სამარცხენო ზავის ჩამოსაგდებათ. იმდენათ ძლიერი იყო ეს გადაჩეხვა ნაციონალ-შოვინიზმში და სოციალისტურ პრინციპების დავიწყების მორევში, რომ გერმანიაში 4 აგვისტოს თვით კარლ ლიბკნეხტმაც ვერ გაილაშქრა გადაჭრით სამხედრო კრედიტების წინააღმდეგ.“*)

„სად არც ჩვენი საუკეთესო ოცნება—საყოველთაო გაფიცვების შესახებ ომის საწინააღმდეგო—გულდაწყვეტილ და ცინიკურად გაიძახოდა ბაზრის შოვინისტად გადაქცეული ფრანგი სოციალისტი **გუსტავ ერვე**—ჩვენ ხომ ვოცნებობდით იმაზე, რომ დავეხმარებით ხალხს, რათა აიძულოს თავისი მთავრობა გადასცეს გადასაწყვეტად ყველა თავისი უთანხმოებანი საერთაშორისო ტრიბუნალს; ჩვენ ვოცნებობდით საერთო აჯანყების მუქარით ომის წინააღმდეგ, გვეხსნა კაცობრიობა და ცივილიზაცია მე-20 საუკუნის საერთო ხოცვა-ჟლეტის საშინელებათაგან. ჩვენ ვოცნებობდით ფეხზე დაგვეყენებია ყველა დაჩაგრულნი და შევიწროებულნი იმ მომენტში, როდესაც მათ მოსთხოვენ თავის შეწირვას იმ სამშობლოს დასაცავად, სადაც ბატონობს პრივილეგიები, მოგვეწოდებინა ისინი საყოველთაო აჯანყებისაკენ საკუთარი ბატონების ჩამოსაგდებათ, რათა ბოლოს და ბოლოს დაგვეყარებია საერთაშორისო სამშობლო, სადაც იბატონებს სილამაზე და სამართლიანობა. მაგრამ ჩვენი ფრთები მიატყდა მიძიმე გამოცდილებათა დარტყმას და ჩვენ დღეს უნდა დაუბრუნდეთ მშობლიურ მიწას მხოლოდ ერთი აზრით, რათა **მსაკვსათ ჩვენი წინაპრებისა** (ქურსივი ჩვენი—დ. გ.) დავიცვათ სამშობლო მტრის საშინელებისაგან.“**) აი, ევროპიელ, გამყიდველ, სოციალისტურ სინიღის დაკარგულ, ბურჟუაზიის ლაქიან გამხდარ და ბოლოს თვით საკუთარ ტრალიზმში მოქცეულ ნაციონალისტ-სოციალისტის ნამდვილი აღსარება, გულიდან ამოხეთქილი აზრები. ასეთ ჰანგზე ამღერდა ევროპის თითქმის ყველა სოციალისტური პარტიები, ასეთ გზას დაადგა სულ მცირეს გამოკლებით მთელი მეორე ინტერნაციონალი. ჟორესები ცოტა აღმოჩნდა, კაუცკებმა და ვანდერველდებმა აჭარბეს. ლენინის აზრით ყველაზე სასარგებლო და სასურველი პოზიცია რუსეთის სოციალ-დემოკრატების შემარცხენე ფრთის (ლენინის, ზინოვიევის ჯგუფის) საერთოდ ბოლშევიკები და ინტერნაციონალისტების ნაწილი—ტროცკის-მარტოვის ჯგუფი გახეთ **„Наше Сло-**

*) იხ. ზინოვიევის წინასიტყვაობა „Интернационал и мировая война“ და „Против течения“-სადმი.

**) იხ. „Интернационал и мировая война“— გვ. 173.

მომხმარებელი ირგვლივ გაერთიანებულნი) შემდეგ ომის საკითხში დაიკავეს მხოლოდ იტალიის სოციალისტებმა, რომლებიც, ისე როგორც გერმანიის და საფრანგეთის სოციალისტები არ ჩაუღწიეს სოციალ-შოვინიზმის ქაობში. აღსანიშნავია, რომ თავიდანვე მეტი ყურადღება მე-II ინტერნაციონალში ექცეოდა გერმანიის სოციალ-დემოკრატიულ პარტიას, როგორც ყველაზე გავლენიანს და ძლიერს. მაგრამ სწორედ გერმანიის სოციალ-დემოკრატია თავისი საქვეყნო ცნობილ ბელადებით (რომელნიც ამავე დროს ითვლებოდნენ მე-II ინტერნაციონალის მესვეურებათ) დაადგა მუშათა კლასის ინტერესების გაყიდვის და სოციალიზმის ლალატის ყველაზე დამღუპველ გზას. ყველგან ლალატი, დაცემა—ასეთი იყო სურათი მთელ ევროპაში ომის დაწყებისას, ბრძოლაში გამობრძნედილმა, გამოცდილმა და დავაყაყებულმა ევროპის სოციალ-დემოკრატებმა ვეღარ გაუძლო (უკეთ არ ისურვა ბელადების შემწეობით) ნაციონალიზმის ტალღას და გაყვა მას.

როგორ მოიძცა ახალგაზრდობა.

მხოლოდ რამოდენიმე ქვეყნის (განსაკუთრებით გერმანიის, იტალიის, ჩეხო-სლოვაკიის, შვეციის, ნორვეგიის და სხვ.) ახალგაზრდობის სოციალისტურმა ორგანიზაციებმა წინ გაასწრო თავიანთ მოზრდილ ამხანაგებს, ხელმძღვანელებს, დაჰყვეს მათი საქციელი და ინტერნაციონალიზმის დროშა ააფრიალა. მაგრამ ახალგაზრდათა ორგანიზაციებშიც მალე იჩინა თავი ოპორტუნიზმა, ხოლო ამ ორგანიზაციების საუკეთესო ნაწილი მაინც დაადგა ომისადმი შეურიგებლობის, მილიტარიზმისადმი ბრძოლის გზას. გერმანიის ახალგაზრდობას ამ ბრძოლაში გამოუჩნდა ღირსეული ბელადი—კარლ ლიბკნეხტი, რომელიც უშუალოდ ხელმძღვანელობდა სოციალისტური ახალგაზრდობის ანტიმილიტარისტულ ბრძოლას ომის მთელ პერიოდის განმავლობაში. საერთო ლალატში მართო ახალგაზრდობის ხმას არ შეეძლო, რასაკვირველია, ომის შეჩერება, მაგრამ თავისი გამოსვლებით სოციალისტურმა ახალგაზრდობამ დაამტკიცა ერთგულება პროლეტარულ ინტერნაციონალიზმისადმი და ზიზღით უარყო სოციალ-შოვინიზმი. ომის პირველივე წლის განმავლობაში ახალგაზრდათა სოციალისტური ორგანიზაციები სავსებით გაიწმინდა ოპორტუნიისტულ ელემენტებისაგან. ომის მიერ დანგრეულ ინტერნაციონალის აღდგენა განიზრახეს ამ ორგანიზაციებმა და ამ მიზნით 1915 წ. ბერნში (შვეიცარიაში) მოწვეულ იქნა ნეიტრალურ სახელმწიფოების ახალგ. სოციალისტური ორგანიზაციების ინიციატივით კონფერენცია. კონფერენციის მიზანი იყო ინტერნაციონალის აღდგენა, სოციალ-გამცემლობის წინააღმდეგ ბრძოლა და ომის სასწრაფო დასრულება. ამ კონფერენციაზე დადგენილ იქნა სექტემბრის პირველი კვირის შემოღება ახალგაზრდობის საერთაშორისო დღედ, ახალგაზრდობის ეკონომიური მდგომარეობის გაუმჯობესების და სისტემატური ანტიმილიტარისტული აგიტაციის მიზნით. ამგვარად ახალგაზრდობამ მეტი სიფხიზლე და თავდადება გამოიჩინა სოციალიზმისადმი, ვინემ უფროსებმა.

4 აგვისტო—დღე მეორე ინტერნაციონალის სიკვდილისა.

4 აგვისტოს 1914 წელს გერმანიის რეიხსტაგის (პარლამენტის) სოციალ-დემოკრატიულმა ფრაქციამ ბურ-

ჟუაზის პარტიებთან ერთად ხმა მისცა სამხედრო კრედიტებს იმპერიალისტური ომის საწარმოებლად. ფრაქციის დიდმა უმრავლესობამ მოიწონა ბურჟუაზიულ პარტიების ლოზუნგი: „ომი ბრწყინვალე გამარჯვებამდე“. გერმანიის სოციალ-დემოკრატებმა ამით უდიდესი დახმარება გაუწია ვილგელმ მე-II მთავრობას; ამ აქტით მოკვდა მეორე ინტერნაციონალი, შეირყა საბოლოოდ რწმენა გერმანიის სოციალ-დემოკრატიისადმი. მან დაივიწყა შტუტგარდტი, ბაზელი, დაივიწყა ყოველივე ის, რაც მოეთხოვება კეთილსინდისიერ სოციალისტს. რეიხსტაგის 110 დეპუტატიდან მხოლოდ 14 იყო ომის საწარმოებლად კრედიტებისთვის ხმის მიცემის წინააღმდეგი, მაგრამ პარტიული დისციპლინის ძალით ისინიც იძულებულნი გახდნენ დაედასტურებინათ კრედიტების მიცემა, „ტაში დაეკრათ“ ოფიციალურად მსოფლიო ხოცვა-ჟლეტისთვის. ხმა მისცა ამ დღეს კრედიტებს თვით კარლ ლიბკნეხტიც. მაგრამ 4 აგვისტოდან დაწყებული ოპოზიციონური მმართულება რეიხსტაგის ფრაქციაში თანდათან გაიზარდა და ჩამოყალიბდა. ოპოზიციონურ ჯგუფს სათავეში ჩაუდგენ კარლ ლიბკნეხტი, რომელიც ლიუქსემბურგი, ფრანც მერინგი და სხვ.

ამავე წლის 2 დეკემბრისთვის ოპოზიციონური უმცირესობა აერთიანებდა უკვე 17 დეპუტატს, მაგრამ, ემორჩილებოდა რა ის ფრაქციის დადგენილებებს, ჯერ-კიდევ არ ახდენდა რეიხსტაგში დამოუკიდებელ გამოსვლებს, ხოლო 2 დეკემბერს კარლ ლიბკნეხტი პირველმა მისცა მაინც ხმა სამხედრო კრედიტების უარსაყოფათ და აქედან იწყება მისი აქტიური გამოსვლა ომის წინააღმდეგ. ასეთივე პოზიციაზე იდგა და ენერგიულ ბრძოლას აწარმოებდა ომის წინააღმდეგ ბრემენში მემარცხენე რადიკალების დამოუკიდებელი ჯგუფი კარლ რადეკის მეთაურობით. გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის დანარჩენი ნაწილი კი—გარდა რეიხსტაგის სოციალ-დემოკრატიულ ფრაქციის უმცირესობისა (30 დეპუტატი), რომელიც მუდმივ ქანაობაში იმყოფებოდა—გვერდში უდგა ვილგელმ მეორეს. 4 აგვისტოს მეორე ინტერნაციონალმა აღიარა „სამშობლოს“ დაცვა და ყველაზე მეტად შელახა ყოველი სოციალისტისთვის უდავო დებულება, რომ „ყოველი კაპიტალისტურ ქვეყნის შეგნებული პროლეტარი უცხო ქვეყნის პროლეტარებისადმი გაცილებით მეტ ნათესაობას გრძნობს, ვიდრე თავის თანამემამულე კაპიტალისტებისადმი“.*)

„სამშობლოს“ დაცვის აღიარება — ლაპარაკობს ამხ. ლენინი—პროლეტარიატის თვალსაზრისით არის გამართლებად არსებული ომის, მისი კანონიერობის აღიარება. არც ერთ სოციალისტს არ აქვს უფლება სთქვას, რომ მტრის ჯარები შემოიჭრა ჩემს ქვეყანაში, რადგან ეს არის არა სოციალისტის მსჯელობა, არამედ მეშჩანინ-ნაციონალისტის. ამ მსჯელობაში ქრება მუშათა კლასის კლასიური რევოლუციონური ბრძოლა კაპიტალისტის წინააღმდეგ, ქრება მთელი ომის შეფასება მთლიანად მსოფლიო ბურჟუაზიის და მსოფლიო პროლეტარიატის მიერ ე. ი. ქრება ინტერნაციონალიზმი და რჩება შიშველი, აღვირ-ახსნილი ნაციონალიზმი“. **) ამას უსაყვედურებს ლენინი სხვა მრავალთან ერთად კაუტსკის და ამიტომ უწოდებს მას რენეგატს, მოღალატეს. კაუტსკი ბე-

*) იხ. გ. პლენანოვი „პატრიოტიზმი და სოციალიზმი“. გვ. 11.

**) იხ. გ. ლენინი „Пролетарская революция и ренегат Каутский“. გვ. 75.

ლადი იყო მე-II ინტერნაციონალის, ის უცილობელი თეორეტიკოსი იყო მარქს-ენგელსის შემდეგ საერთაშორისო სოციალიზმის და მის მიერ ინტერნაციონალიზმის, ომის საკითხში კემპარიტი მარქსიზმის მიეწევა, უფლებას გვაძლევს ომის მეორე დღიდანვე უწოდოთ მას მეშინური ნაციონალისტი, რომელმაც სხვებთან ერთად თავის კაბინეტიდან 4 ავვისტოს ხმა-დაბლა იმღერა: „Deutschland ueber alles“ (გერმანული ნიციონალური ჰიმნი — „გერმანია ყველაზე მაღლა“.) საგულისხმო ის არის, რომ კაუტცის ასეთი საქციელი ომის დროს გამომდინარეობს მის მიერ იმპერიალისტური ომის შეფასებიდან.

როგორ შეაფასა კაუტციმ მსოფლიო ომი?

ომის შეფასებაში კაუტციმ გამოამჟღავნა არა მარტო გერმანული ნაციონალიზმი, არა მარტო მიუზოვებილი უკუგდება სოციალისტური ინტერნაციონალიზმის, არამედ სრული დავიწყება თუ განგებ მიჩქმალვა მარქსისტული თეორიისა იმპერიალისტური ომების, კოლონიალური პოლიტიკის შესახებ, დამახიჯება და არა სწორად (თავისებურად) გაგება მათი. „თანამედროვე ომის ხასიათის და მნიშვნელობის შეფასებაში“ — აღნიშნავს ლენინი — კაუტცი წარმოუდგენლათ ირყევა, ბაზელის და ხენიციის ყრილობების ყველა სწორ და ფორმალურ განცხადებებს პარტიული ბელადი ისევე ფრთხილად უვლის გვერდს, როგორც ქურდი უვლის გვერდს მოპარვის უკანასკნელ ადგილს. კაუტცის მიერ იმპერიალისტური ომის შეფასება მარქსიზმის გაროსკივების კიდევ ერთი ნიმუშია (образчик протитутирования марксизма.*).

რაში მდგომარეობს კაუტცის მიერ მსოფლიო ომის შეფასება?

... ამგვარად — ლაპარაკობს კაუტცი — თანამედროვე ომი არ გვეჩვენება იმპერიალისტურად (კურსივი ჩვენია — დ. გ.). მაგრამ მიუხედავად ამისა, ის ბოლოს და ბოლოს მაინც არის ასეთი. მართლაც, თუ ჩვენ გადავავლებთ თვალს მოვლენებს სერბიის ულტიმატუმსა და ომის დაწყებას შორის, დავინახავთ, რომ საომარი განწყობილება არ აინთო რაიმე ტერიტორიალურ ან ეკონომიურ მოთხოვნილების გამო, რომელიც ერთი მხარის მიერ იქნა წამოყენებული და მეორემ უარყო, არამედ ის წარმოსდგა ერთი მეორის წინააღმდეგ მიმართულ მობილიზაციის ფაქტის გამო. ამიტომ კითხვა იმის შესახებ, თუ ვინ არის ომის გამოწვევაში დანაშაულებელი ამგვარად მობილიზაციის ცალკე ბრძანებების ხასიათის კითხვათ. რომ ეხლანდელი ომის ობიექტი ისევე იმპერიალისტური იყოს, როგორც ეს მაგ., მაროკოს ომის დროს იყო, მაშინ ომისადმი ალტყინების გრძნობა ხალხში უფრო სუსტი იქნებოდა და ომისადმი წინააღმდეგობა კი დიდი.**)

აქ ჩვენ წინ სდგას არა სოციალისტი, არა მარქსიზმის თეორეტიკოსი, არა ინტერნაციონალის ბელადი კაუტცი, არამედ კლემანსო, ფრანც-იოსები, ლოიდ-ჯორჯი. ომის შეფასების საკითხში კაუტცი (რომელმაც საექვთო მიაჩნია მსოფლიო ომის იმპერიალისტური ხასიათი და ის ნაციონალურ ომამდე დაყავს) საკვებით დას-

ცილდა მარქსიზმს და დადგა ბურჟუაზიულ და ნაციონალურ მოაზროვნეთა მხარეზე. ამ შემთხვევაში კაუტცი საკვებით უმეგობრდება ლოიდ-ჯორჯს, რომელმაც ასე შეაფასა მსოფლიო ომი: „რამ შექმნა უკანასკნელი ომი? — კითხულობს ლოიდ ჯორჯი — უთანხმოებანი ემყარებოდა საუკუნოებრივ გაცხარებულ მტრობაზე, რომელიც მხნევდება სულ ახლო წარსულში მიყენებულ შეურაცყოფით. კელტი და ტევტონი არ ინდობდენ ერთი-მეორეს; სლავიანელი და ტევტონი ეჭვის თვალით უყურებდენ ერთი მეორეს, სლავიანელის სიძულვილი ტევტონისადმი უფრო მეტად იზრდებოდა იმ საზიზღრობით, რომელსაც მიმართა გერმანიამ რუსეთისადმი, ამ უკანასკნელის დასუსტების (რუსეთ-იაპონიის ომის) დროს და სხვ.“*) ჩვენ გვაქვს უფლება გავატაროთ პარალელი კაუტცსა და ლოიდ-ჯორჯს შორის, რადგან ორივე 1914 წლის ომს სარჩულად უდებენ ნაციონალურ მიზეზს, ნაციონალურ მომენტს, მობილიზაციას ან რომელიმე სახელმწიფოს დანაშაულობას, ერთი ნაციის მეორესადმი მტრობას. „⁹⁹/₁₀₀-ისთვის — დარწმუნებით ლაპარაკობდა ლენინი 1915 წელს — ეს ომი არის დაძაბუნებულ ბურჟუაზიის იმპერიალისტური პოლიტიკის გაგრძელება, რომელსაც უფრო მეტად ძალუძა ერების გაუპატიურება, ვინემ მათი განთავისუფლება და კაუტცის მხრივ ომის ასეთი შეფასება არის მარქსისტული დიალექტიკის უმდაბლეს სოფიზმამდე დაყვანა.**)

კაუტციმ, როგორც იტყვიან ხოლმე, ანბანური კემპარიტება სადაოთ გადააქცია. განა რომელიმე მარლთ-მორწმუნე სოციალისტს, გინდ მიუდგომელ ეკონომისტსაც აზრათ მოუდოდა თვით 1914 წელს იმის მტკიცება, რომ ომის იმპერიალისტური ხასიათი სადაოა და ის უფრო წააგავს ნაციონალურს, ვიდრე იმპერიალისტურ ომს? ომს წინ უსწრებს მობილიზაცია, ომში თითოეულ იმპერიალისტურ სახელმწიფოს გამოყავს საომრად თვით ხალხი, „ნაცია“ წმინდა იმპერიალისტური მიზნებისთვის, იმპერიალისტური სარჩულით სწარმოებს ნაციონალური ომი, რამდენათაც ერთი ნაციის შეიარაღებული ძალა ანადგურებს მეორეს და განა ასეთ ომს არ უდევს საფუძვლად ტერიტორიალური და ეკონომიური მოთხოვნილებანი ერთი მხარის მიერ წამოყენებული და მეორესაგან უარყოფილი, განა იმპერიალიზმი არ არის ბრძოლა სხვისი ტერიტორიის (როგორც სამრეწველო, ისე აგრარული) დასაპყრობათ, ბაზრის გასაჩენათ და კაპიტალის გასატანათ? — რასაკვირველია, ყოველივე ეს ყველაზე უკეთ კაუტციმ იცოდა, მაგრამ ასეთი მიუღებელი აზრი იმიტომ წამოაყენა, რომ გაემართლებია თავისი ლალატი ინტერნაციონალისა და სოციალიზმისადმი, იმპერიალისტურ ომების ნაციონალურად გადაქცევით კაუტცი შეეცადა საკუთარი ნაციონალიზმის გამართლებას. ამიტომ იყო სწორედ, რომ კაუტციმ მოიწონა გერმანიის რეიხსტაგის სოციალ-დემოკრატიული ფრაქციის საქციელი. „სამხედრო კრედიტებისადმი ხმის მიცემას — აცხადებს ის — უნდა მოეხდინა ულრმესი გავლენა პროლეტარულ მასებზე. შეიძლება ჩვენ მიერ კრედიტებისთვის მხარის დაჭერა ამ მასებს განეხილათ, როგორც უარყოფა ძველ, ძირითად პრინციპების, მაგრამ შესაძლო იყო წინააღმდეგობა, კრედიტების უარყოფაში მათ შეეძლოთ დაენახათ ჩვენი გულგრილობა

*) იხ. „Против течения“ ვ. ლენინის და ზინოვიევის. გვ. 156.

**) იხ. К. Каутский. „Национальное государство, империалистическое государство и союз государств“, 1915 წ. გვ. 74-75.

*) იხ. Ллойд-Джордж „Хаос Европы“, გვ. 115.

**) იხ. „Против течения“ — გვ. 157.

ქვეყნის დამარცხებისადმი და მტრის შემოსევისადმი ყველა თანამოქმედ საშინელ შედეგებით, მათ შეეძლოთ განეხილათ ჩვენი ასეთი საქციელი, როგორც სურვილი გერმანიის დამარცხების. ამიტომ უმჯობესი იყო სავესტით გავჩუმებულიყავით (სიჩუმე თანხმობის ნიშანია — დ. გ.)... მაგრამ ფრაქციის უმრავლესობამ გადაწყვიტა კრედიტებისათვის დაუყოვნებლივი ხმის მიცემა.*) ერთი სიტყვით კაუცკი უფრო ხის რა, — როგორც თვითონ ლაპარაკობს, არა მარტო მოწინააღმდეგეების კრიტიკის, არამედ პროლეტარიატის კრიტიკისაც — მიდის მიკიბულ-მოკიბული გზით და ბოლოს უხასიათოდ ამართლებს უმრავლესობის საქციელს, მხარს უჭერს კრედიტების მიცემას.

კაუცკის აზრი მსოფლიო ომის არა იმპერიალისტური ხასიათის შესახებ ულმობელად დამარცხდა, დღეს ევროპაში არ მოიპოვება პოლიტიკური ბალანსი, რომელსაც ეპყვი ეპარებოდეს 1914-18 წ. წ. ომის თვით უკიდურესს იმპერიალისტურ ხასიათში. „1914-18 წ. წ. ომი ორთავე მხრივ იმპერიალისტური (მტაცებლური, ყაჩაღური, ავა-ზაკური) იყო; იგი იყო ომი მსოფლიოს დატაცების, კოლონიათა და საფინანსო კაპიტალის „გაველნათა სფეროების“ განაწილებით და გადანაწილებით გამოწვეული“.**) „თანამედროვე (იგულისხმება 1914 წ. — დ. გ.) ომს საფუძვლად უდევს კაპიტალიზმის მიერ აღზრდილ საწარმოო ძალთა აჯანყება მისი ექსპლოატაციის ნაციონალურ-სახელმწიფოებრივ ფორმის წინააღმდეგ. მთელი ქვეყანა, მისი ხმელეთი და ზღვა, ზედაპირი და მიწის სიმდიდრე წარმოადგენენ ეხლა მსოფლიო მეურნეობის ასპარეზს, როლის ნაწილების ურთი-ერთმანეთთან დამოკიდებულება დაუშორებელი შეიქნა.

ეს მუშაობა შესასრულა კაპიტალიზმმა. მაგრამ თვითვე ის იძულებულს ხდის კაპიტალისტურ სახელმწიფოებს იბრძოლონ ამ მსოფლიო მეურნეობის დასამორჩილებლად თითოეულ ნაციონალურ სახელმწიფოს მოგების ინტერესებისადმი. იმპერიალიზმის პოლიტიკა, უპირველესად ყოვლისა, არის იმის საბუთი, რომ ძველმა ნაციონალურმა სახელმწიფომ, რომელიც შეიქმნა ევროპაში 1789-1815-1848-1859-1864-1866-1870 წლების რევოლუციებში და ომებში, მოსკამა თავისი დრო და ხელს უშლის საწარმოო ძალების შემდეგ განვითარებას. 1914 წლის ომი არის თავდაპირველად ნაციონალურ სახელმწიფოს, როგორც დამოუკიდებელ სამეურნეო ასპარეზის მარცხი. სიბრძნველ ან პირველობათ უნდა ჩაითვალოს მტკიცება იმის შესახებ, ვითომდა ეხლანდელი სიხსლიანი კიდილი არის „ნაციონალური დაცვის“ საქმე (კურსივი ჩვენია — დ. გ.). პირიქით: ომის ობიექტიური აზრი მდგომარეობს თანამედროვე ნაციონალურ-სამეურნეო ბუდეების დარბევაში მსოფლიო მეურნეობის მიზნით. 1914 წლის ომი არის ისტორიაში ეკონომიური სისტემის უდიდესი კლანკა, რომელიც ილუზება საკუთარ წინააღმდეგობათაგან. ის არის ომი კოლონიებისთვის, მსოფლიოს ზედაპირის, მისი ხმელეთის, მისი ზღვების გასაყოფად უძლიერეს კაპიტალისტურ ქვეყნებს შორის**).

აი როგორი ხასიათის იყო 1914 წლის ომი, რაიც განგებ დაამახინჯა კაუცკიმ. მსოფლიო ომის ასეთ შეფა-

სებიდან გამომდინარე კაუცკი ხსენებულ პარადოქსიდან მიდის ღრმა თეორეტიულ აბსურდამდე, იხილავს რა თანამედროვე იმპერიალიზმის ბუნებას, კაუცკი ამავე 1915 წელს იმუშავებს იმპერიალიზმის „ახალ“ თეორიას, რომელსაც უწოდებს ულტრა-იმპერიალიზმს.

რა არის კაუცკის ულტრა-იმპერიალიზმი?

„წმინდა ეკონომიურის თვალსაზრისით რომ შევხედოთ — წერს კაუცკი — შეუძლებელი როდია, რომ კაპიტალიზმმა განვლოს კიდევ ერთი ახალი ფაზისი, როდესაც კარტელები გადატანილ იქნება საგარეო პოლიტიკაში, განვლოს ფაზისი ულტრა-იმპერიალიზმისა, ე. ი. ზე-იმპერიალიზმისა, განიცადოს ფაზისი მთელი მსოფლიოს იმპერიალიზმების გაერთიანების და არა მათი ბრძოლისა, ფაზისი კაპიტალიზმის დროს ომების მოსაზრებისა, ფაზისი „ინტერნაციონალურად“ გაერთიანებულ კაპიტალის მიერ მსოფლიოს საერთო ექსპლოატაციისა“ ო. ამ კითხვაზე ჩვენ დიდხანს არ შევჩერდებით. თვის დროზევე კაუცკის ეს თეორია სასტიკად იქნა დამარცხებული და უარყოფილი ლენინის მიერ, ხოლო ომის შემდგომი პერიოდის ეკონომიურმა კონიუნქტურამ არა ნაკლებ უკუაგდო, გააქარწყლა კაუცკის „ულტრა-იმპერიალიზმი“ ე. წ. „მშვიდობიანი კაპიტალიზმი“, ვინემ მისივე თეორია 1914 წლის ომის ნაციონალური ხასიათის შესახებ. რა იყო ლენინის ძირითადი თეორიული არგუმენტი 1916 წელს „ულტრა-იმპერიალიზმის“ წინააღმდეგ და რა მხრივ გაბათილდა პრაქტიკულ სინამდვილეში ის? „კაუცკი თავისი „ულტრა-იმპერიალიზმი“-ს თეორიით, სწერდა ლენინი, საბოლოოდ ზურგს აქცევს მარქსიზმს. სხვა მრავალთა შორის კაუცკის მსჯელობა ულტრა-იმპერიალიზმის შესახებ, სხვათა შორის ხელს უწყობს იმ ღრმად შემცდარ აზრს, რომელიც არსებითად იმპერიალიზმის დამცველთა წისქვილისათვის წყლის მიშვებაა. ეს არის ის აზრი, თითქოს საფინანსო კაპიტალის ბატონობა ასუსტებდებდეს უთანასწორობასა და წინააღმდეგობებს მსოფლიოს მეურნეობის შიგნით, ნამდვილად კი ეს ბატონობა ხელს უწყობს მის გაძლიერებას. დაუნათ, რომ შესაძლებელია „საფინანსო კაპიტალის ინტერნაციონალური გაერთიანება“, მაგრამ საკითხავია „წარმოსადგენია“ განა, საფიქრებელია განა, რომ კაპიტალიზმის არსებობის დროს ასეთი კავშირები ხანგრძლივი იყოს? წარმოსადგენია განა, რომ მათ მოსპონ ყოველგვარი ფორმის უთანხმოება, ყოველგვარი კონფლიქტები და ბრძოლა? ამიტომ „ინტერ-იმპერიალისტური“, ან „ულტრა-იმპერიალისტური“ კავშირები კაპიტალისტური კავშირებია კაპიტალისტურ სინამდვილეში. რა სახისაც უნდა იყოს ეს კავშირები, იქნება იგი აუცილებლად იმპერიალისტური. მშვიდობიანი კავშირები ამზადებენ ომს და თავის მხრივ იმავე ომებისაგან წარმოიშვებიან; ისინი ერთმანეთს იწვევენ, სცვლიან მშვიდობიან და არა მშვიდობიან ფორმებს და ეს ხდება იმპერიალისტურ ქსელთა, მსოფლიოს მეურნეობისა და მსოფლიო პოლიტიკის ურთიერთ მიმართების ერთსა და იმავე ნიადაგზე**.) ომის შემდგომმა პერიოდმა, როგორც ვსთქვით, გააქარწყლა „ულტრა-იმპერიალიზმის“ თეორია. 1) ომის შემდგომი პერიოდის ეკონომიური კონიუნქტურა გვარწმუნებს, რომ კაპიტალიზმის არავითარი ახალი ფაზისი არ შექმნილა

*) იხ. „Интернационал и мир. война“, გვ. 93—96.

**) იხ. ლენინის წინასიტყვაობა თავის წაენისადმი „იმპერიალიზმი, როგორც უახლესი ეტაპი კაპიტალიზმისა“ — გვ. 5.

**) იხ. ლ. ტროცკი „Война и революция“ ტ. I. გვ. 75, 76, 310

*) იხ. ვ. ლენინი: „იმპერიალიზმი, როგორც უახლესი ეტაპი კაპიტალიზმისა“ — გვ. 80, 100, 101.

ჩვენ მოწამენი ვართ ძველი ფაზისის, ომის დროინდელ ფაზისის გაგრძელების; 2) შეიქმნა მსოფლიოს არა ერთი იმპერიალიზმი, მოხდა არა მსოფლიოს იმპერიალიზმების გაერთიანება, არამედ მთელი მსოფლიოს იმპერიალიზმების რამოდენიმე ერთი მეორისადმი მტრულად განწყობილ იმპერიალიზმების ჩამოყალიბება. ანტანტის იმპერიალიზმი—გერმანია, ავსტრო-უნგრეთ-ოსმალეთის იმპერიალიზმის წინააღმდეგ, სათითაოდ კი იაპონიის-ამერიკის წინააღმდეგ, საფრანგეთის—ინგლისის წინააღმდეგ და სხვ. რასაკვირველია, მათი ბრძოლის ნიადაგზე, რომელსაც არ ელოდა ალბათ კაუტსკი, კაპიტალიზმის დროს ომების უფრო მეტი გაფართოების (შეიარაღება და ახალ ომებისათვის მზადება, რომელზედაც ქვევით გვექნება ლაპარაკი) და არავითარ შემთხვევაში არა ომების მოსპობის ნიადაგზე, რომელსაც დაბეჯითებით მოელოდა კაუტსკი; 3) „კაპიტალის ინტერნაციონალურად გაერთიანება“ მხოლოდ დამარცხებული ქვეყნების (გერმანიის და მისი კოალიციის) ექსპლოატაციისათვის და არავითარ შემთხვევაში მსოფლიოს საერთო საექსპლოატაციო, როგორც ფიქრობდა კაუტსკი. რათ დასკირდა კაუტსკის თავის „ულტრა-იმპერიალიზმი“, რა უნდოდა ამით ეთქვა მას, რა საჭირო იყო „ღრმა“ თეორია, როდესაც კითხვა პრაქტიკულად იდგა: „ან ომის წინააღმდეგ ან მისი მომხრე, ან ნაციონალურ ბურჟუაზიასთან ან ინტერნაციონალისტურ პროლეტარიატთან“. ამის შესახებ მოუსმინოთ ლენინს. „ულტრა-იმპერიალიზმის თეორია—ლაპარაკობს ლენინი—სურს გამოიყენოს კაუტსკიმ ოპორტუნიზტების გასამარჯლებლათ, საქმის ისე მოსაჩვენებლად, რომ ვითომდა ისინი სრულებით არ გადასულან ბურჟუაზიის მხარეზე, არამედ არ სწამთ დაუყენებელი სოციალიზმი; მოელიან რა, რომ „შესაძლებელია“ დადგეს განიარაღების ხანა და ხანგრძლივი მშვიდობიანობა. ეს „თეორია“ მიდის იქამდე და მხოლოდ იქამდე, რომ კაპიტალიზმის ახალი სამშვიდობო ხანის იმედით კაუტსკი ამართლებს ოპორტუნიზტების და ოფიციალურ სოც.-დემოკრატიულ პარტიების მიკედლებას ბურჟუაზიისადმი და თანამედროვე ქარიშხლიან ეპოქაში რევოლუციონურ (ე. ი.—პროლეტარულ) ტაქტიკაზე უარის თქმას, მიუხედავად ბაზელის რეზოლუციის საზეიმო განცხადებისა.*) მოკლეთ: კაუტსკის „ულტრა-იმპერიალიზმი“ თვით დეტალებშიაც უარყოფილია ისტორიული სინამდვილით; უარყოფილია კაუტსკი ყოველმხრივ, უარყოფილია, როგორც მარქსისტული თეორიის გამთავლითებელი, უარყოფილია ის ყველაზე მეტად, როგორც სოციალიზმის მატყუარა ბელადი, როგორც დამქსაქსველი მუშათა განმათავისუფლებელ მოძრაობის, გამაკოტრებელი ოდესლაც ძლიერი ინტერნაციონალის, უარყოფელი ქეშმარიტი ინტერნაციონალიზმის და მქადაგებელი სოციალ-შოვინიზმის, ასეთია კაუტსკი, ასეთივეა მსოფლიო მენშევიზმი. აქ ჩვენ, როგორც ლაპარაკობდა ჯერ კიდევ 1915 წელს ამხ. ტროცკი, ვადარებთ თითქოს ერთგვარ სუბიექტივებში და ფატალიზმშიც, რომ პიროვნებათა ლაღატით ვხსნით თანამედროვე სოციალ-დემოკრატიული სოციალიზმის გაკოტრებას და უდიდეს მეორე ინტერნაციონალის დაცემას. „ამიტომ“—ლაპარაკობს ტროცკი—ჩვენ არა ვართ სუბიექტივების, ჩვენ არ დაგვყავს ინტერნაციონალის მთელი კრიზისი ბელადების ლაღატამდე. ჩვენ არ ვაკუთვნებთ „ერთგულ“ ბელადების შერჩევას

დამოუკიდებელ და ყოვლის შემძლე მნიშვნელობას. მაგრამ ჩვენ არც ფატალიზტები ვართ. ჩვენ არ ვხსნით (растворяем) ბელადებს პარტიაში, პარტიას კლასში და ყველას ერთად „არა რევოლუციონურ ეპოქაში“. ჩვენ არ ვხსნით თავის თავიდან კლასის, პარტიის და ბელადების გარევილიუციონერების ამოცანებს და არ გადაგვაცქს ის ისტორიულ პროცესზე... ჩვენ რევოლუციონური მარქსისტები ვართ. ჩვენ არა პასიური გამოკრთომა ვართ ეპოქის და კლასის, არამედ ვისახავთ შეგნებულ მიზნებს. პროლეტარიატის თვალწინ ჩვენ ვებრძვიტ იმ „ბელადებს“, რომელნიც, ატარებენ რა პროლეტარიატის მონურ ნაშთებს და ეპოქის რეაქციონურ მხარეებს, ლაღატობენ არა მარტო საუკეთესო რევოლუციონურ ტრადიციებს, არამედ აგრეთვე მუშათა კლასის უდიდეს ისტორიულ მიზნებს.“*)

აი რამდენათ არის საინტერესო და აუცილებელი ბელადების მოღვაწეობის განხილვა და აი რისთვის ასე დიდხანს შევჩერდით ჩვენ კაუტსკიზე, როგორც ინტერნაციონალის დამანგრეველზე. მაგრამ გარდა ბელადების ლაღატისა საჭიროა ვიცოდეთ აგრეთვე ისიც, თუ

სად უნდა ვაქმოთ მე-II ინტერნაციონალის დამარცხების ღრმა მიზეზები?

„მე-II ინტერნაციონალის კრახი ყველაზე რელიეფურად გამოიხატა ევროპის სოციალ-დემოკრატიულ პარტიების აღმშოფოთებელ ლაღატში საკუთარ რწმენისადმი და შტუტგარდტში და ბაზელში მიღებულ თავის საზეიმო რეზოლუციებისადმი. მაგრამ ეს კრახი, რომელიც ნიშნავს ოპორტიუნიზმის სრულ გამარჯვებას, სოციალ-დემოკრატიულ პარტიების მუშათა ნაციონალ-ლიბერალურ პარტიებთან გადაქცევას, არის მხოლოდ მე-II ინტერნაციონალის მე-XIX საუკ. ბოლო ხანების და მე-XX საუკ. დასაწყისის მთელი ისტორიული ეპოქის შედეგი (კურსივე ჩვენი — დ. გ.). ამ ეპოქის ობიექტური პირობები — გარდამავალი, დასავლეთ ევროპაში ბურჟუაზიულ-ნაციონალურ რევოლუციებიდან სოციალისტური რევოლუციების დასაწყისამდე — ქმნიდნ და კვებავდნ ოპორტიუნიზმს.“*) ამგვარად მეორე ინტერნაციონალის დამარცხების ძირითადი მიზეზი ოპორტიუნიზმი, რომელმაც ფეხი მოიკიდა მის პარტიებში გასული საუკუნის დასასრულს და მსოფლიო ომისთვის განვითარების უმაღლეს წერტილს მიაღწია. ოპორტიუნიზმი მშვიდობიანი რევოლუციების მიმდინარეობა, ოპორტიუნიზმი სისტემატური შეთანხმება, ძალდატანების უარისყოფა მუშათა კლასის თვით მწვავე კრიტიკულ მომენტშიაც, ის სამარცხვინო უკანდახევა ბრძოლით აღებულ პოზიციებიდან, დათმობის და იაფ-ფასიან რეფორმების მოძღვრება, გამჯდარი მუშათა კლასში, საკმაოდ მოკალათებული და მუშათა მოძრაობის ისტორიულ-ობიექტურ მიზეზების გამო, საგრძნობი სიმპატიებითაც შემკული 1914 წლამდე ოპორტიუნიზმი სოციალიზმის გამასხარავება, მისთვის ნამუხის ახდა, — როგორც იტყოდა ხშირად ლენინი. „ოპორტიუნიზმი — ლენინის თქმით — არის მუშათა უმნიშვნელო ჯგუფის დროებით ინტერესებისთვის მსხვერპლად მიტანა მასის ძირითად ინტერესების, ანუ სხვა გვარად მუშათა ერთი ნაწილის კავშირი ბურჟუაზიასთან მუშათა მთელი მასის წინააღმდეგ. ოპორტიუნიზმი ინერ-

*) „Против течения“ — გვ. 149.

*) იხ. ლ. ტროცკი „Война и революция“ ტ. I, გვ. 316.

*) იხ. „Против течения“ გვ. 174 (ლენინის წერილიდან).

გებოდა ათეულ წლების განმავლობაში კაპიტალიზმის განვითარების ისეთ ეპოქის თავისებურობით, როდესაც მუშათა პრივილეგიურ ფენის შედარებით მშვიდობიანი და კულტურული არსებობა „აბურჯებდა“ მათ, აძლევდა რა თვისი ნაციონალური კაპიტალის მოგების ნამცეცხვს, აშორებდა მათ განადგურებაში და სილატაკეში მყოფ მუშათა მასის უბედურებას, ტანჯვას და რევოლუციონერ განწყობილებას. მთავარი ოპორტიუნიზმი — ეს კლასთა თანამშრომლობის იდეაა. ომი აბოლავებს ამ იდეას.*) ასე მოხდა 1914 წლის ომის დროს. კლასთა თანამშრომლობამ, შემთხვევითობამ ამ დროს საზღვარს მიაღწია. დასრულდა კარგა ხნით დაწყებული პროცესი, რომელსაც ხელმძღვანელობდნენ მეორე ინტერნაციონალის ცნობილი ბელადები. ომისთვის მხარის დაქირებით, ოპორტიუნიზმი იქცა სოციალ-შოვინიზმად. „სოციალ-შოვინიზმის ქვეშ ჩვენ ვგულისხმობთ სამშობლოს დაცვის იდეის ცნობას იმპერიალისტურ ომში, სოციალისტების კავშირის გამართლებას „თავისი“ ქვეყნის ბურჟუაზიასთან და მთავრობასთან ამ ომში, ქადაგებაზე და „თავისი“ ბურჟუაზიის წინააღმდეგ, პროლეტარულ რევოლუციონერ მოქმედებაზე უარის თქმას. აშკარაა, რომ სოციალ შოვინიზმის ძირითადი იდეურ-პოლიტიკური შინაარსი სავსებით ემთხვევა ოპორტიუნიზმის საფუძვლებს.“***) ასე ტრალიკულათ დაიღუპა ოპორტიუნიზმისა და სოციალ-შოვინიზმისაგან ამ ათი წლის წინეთ მეორე ინტერნაციონალი და დატოვა თავის ყოფილ სექციებში და პროლეტარიატის საგრძნობ ნაწილში მეტად მაღენ სენი — სოციალ-შოვინიზმი. მე-II ინტერნაციონალის ძველ ფორმებში აღდგენის შეუძლებლობა თავიდანვე იწინასწარმეტყველა ამხ. ლენინმა და მთელმა ბოლშევიკურმა პარტიამ და ეს დადასტურა 1920 წელს ჟენევის საერთაშორისო სოციალისტურ კონგრესზე მეორე ინტერნაციონალის მეტად ძლიერმა სექციათაგანმა, რუსეთის თვით სოც.-რევოლუციონერებმა თავისი დელეგაციის პირით: „მეორე ინტერნაციონალი შეიქმნა დამბლიანი და მსოფლიო ომის მთელი ხნის განმავლობაში ყველა ქვეყნის პროლეტარიატი გახდა იმპერიალიზმის სათამაშოდ. გადაჭრით უნდა ვაღიაროთ, რომ სამოქალაქო მშვიდობიანობის პოლიტიკა არის ანტი-სოციალისტური და ანტი-რევოლუციონერული; ამას ვერ შეიგნებს ის ხალხი, რომლებიც არიან ავტორები ამ თვითმკვლელ პოლიტიკისა და ამიტომ ვერც შთაბერავენ ახალ სულს სასიკვდილოდ დაუღუფთილ ინტერნაციონალურ სხეულს და ვერ გადაახალისებენ მას.“***)

ცდა ახალი ინტერნაციონალის დაარსებისა.

საჭირო იყო ეხლა ახალი, სიცოცხლით და ბრძოლის ენერგიით აღსავსე ინტერნაციონალის შექმნა, ისეთი ინტერნაციონალის, რომელიც იქნებოდა არა ზავის — მშვიდობიანობის იარაღი, როგორც ფიქრობდა და ამტკიცებდა ამას კაუტსკი, არამედ მებრძოლი, სამოქმედო იარაღი როგორც ზავის, ისე უფრო მეტად ომის დროს, რადგან მუშათა კლასის ინტერესების საკითხები წყდება, ინტერნაციონალის ყოფნა-არყოფნის საკითხი დგება ომის დროს, იმპერია-

ლისტურ სასაკლაოს დროს, როელიც ითხოვს გასანადგურებლად მშრომელთა მრავალ ათასებს და ხშირად მილიონებსაც.

„მხოლოდ უშუალო მასიურ ბრძოლაში ომის და იმპერიალიზმის წინააღმდეგ შეუძლია წარმოშობა და კიდევ წარმოიშობა უძლიერესი, მოქმედებებში გამობმენდილი, საერთაშორისო პროლეტარიატის გაერთიანება. ახალი ინტერნაციონალი შეისისხლხორცებს, გადაამუშავებს რა რევოლუციონერად, რამოდენიმე სოციალისტურ თაობათა განუზომელ სააგიტაციო და საორგანიზაციო მუშაობას და შეაგროვებს პროლეტარიატის ენერგიას ბრძოლის იმ ამოცანების და მეთოდების ირგვლივ, რომლებიც ეთახმებიან თანამედროვე იმპერიალისტურ რყევის ეპოქის ხასიათს. წინააღმდეგ კაუტსკის ჩვენ ელაპარაკობთ, მაშასადამე, რომ სუსტი იყო სწორედ ის ინტერნაციონალი, რომელიც გაიზარდა და შეიქმნა, როგორც „მშვიდობიანობის ეპოქის იარაღი“, და ჩვენ ველოდებით, რომ უძლიერესი ინტერნაციონალი შეიქმნება, როგორც ომის ეპოქის რევოლუციონერი „იარაღი“ — ლაპარაკობდა ამხ. ტროცკი.

„მე-II ინტერნაციონალი მოკვდა ოპორტიუნიზმით ძლეული. ძირს ოპორტიუნიზმი და გაუმაჯკოს არა მარტო „გადმოხვეწილთაგან“ (от переизучиков), არამედ აგრეთვე ოპორტიუნიზმისაგან გაწმენდილ მე-III ინტერნაციონალს. მე-II ინტერნაციონალმა შეასრულა პროლეტარულ მასების წინასწარი ორგანიზაციის სასარგებლო მოსამზადებელი მუშაობა მე-XIX საუკ. უკანასკნელ მესამედის და მე-XX საუკ. დასაწყისის კაპიტალიზმის ყველაზე მაკრ მონაზის და ყველაზე სწრაფ კაპიტალისტურ პროგრესის ხანგრძლივ „მშვიდობიან“ ეპოქაში. მე-III ინტერნაციონალის ამოცანაა პროლეტარულ ძალების ორგანიზაცია კაპიტალისტურ მთავრობებთან რევოლუციონერ შესაჯახებლად, ყველა ქვეყნის ბურჟუაზიის წინააღმდეგ სამოქალაქო ომის გასაჩაღებლათ პოლიტიკურ ძალა-უფლებისთვის, სოციალიზმის გამარჯვებისთვის“ — აცხადებდა ლენინი მე-II ინტერნაციონალის დამარცხების სამი თვის შემდეგ.

„კითხვა ასე დგას: ან უნდა გავამართლოთ ჩვენვე საერთაშორისო ბურჟუაზიის იმედები და ნება დავართოთ ყველა ქვეყნის სოციალ-შოვინისტებს ალაღვინონ ნაციონალ-ლიბერალური ინტერნაციონალი „სოციალისტური იდეების“ სიტყვიერი მიტმანებით ოპორტიუნიზმების, კაუტსკის და ბურჟუაზიის პროგრამის მიხედვით, ან ჩვენ გავამართლებთ მუშა-ინტერნაციონალისტების იმედს და გაბედული ნაბიჯებით წავალთ წინ სოციალისტური ინტერნაციონალის შესაქმნელად ოპორტიუნიზმებთან კავშირის გაწყვეტით.

ან ბურჟუაზიის საოცნებო „სოციალისტური იდეალი“, ან პროლეტარიატის სოციალისტური იდეალი“*) — ასე სვამდა კითხვას 1915 წელს ამხ. ზინოვიევი.

ახალი ინტერნაციონალის შექმნის პირობები დღითი-დღე იზრდებოდა, მწიფდებოდა იმედი დაღუპულ ინტერნაციონალის ნანგრევებზე ახალი (მე-III) ინტერნაციონალის აშენების, რომელიც საფუძვლად დაიდებდა ყოველივე კარგს და მისაბამს, რაც გააჩნდა მეორე ინტერნაციონალს და გადარჩა შეურყენელი ოპორტიუნიზმისა

*) იხ. „Прогноз течения“ გვ. 63.

**) იხ. იქვე გვ. 162 (ლენინი).

***) იხ. რუსეთის სოც.-რევ. პარტიის დელეგაციის განცხადება საერთაშორისო სოციალისტურ კონგრესზე ჟენევაში 31 ივლისს 1920 წ. ქართველი ესერების ორგანო „შრომა“ №2.

*) იხ. ლ. ტროცკი „Война и революция“, ტ. I გვ. 345-346.

**) იხ. „Против течения“ გვ. 7.

***) იხ. „Против течения“ გვ. 104.

და სოციალ-შოვინიზმის მიერ, ახალი ინტერნაციონალი გამოიყენებდა მე-II ინტერნაციონალის 25 წლის ბრძოლის და მუშაობის მნიშვნელოვან და სასარგებლო ნაყოფს სოციალიზმის გავრცელების საქმეში და გახურებული შანთით ამოსწვავდა ყოველივე იმას, რამაც გააკოტრა მე-II ინტერნაციონალი, მისცა საზრდო ოპორტიუნიზმს ახალი ინტერნაციონალი — ოპორტიუნიზმისაგან თავისუფალი, ცოცხალი სამოქმედო იარაღი როგორც ომის, ისე მშვიდობიანობის დროს, პროლეტარიატის საღარაჯოზე ფეხზედ მდგომი — აი მე-III ინტერნაციონალის შექმნის წინასწარი ღოჭუნგი, რომელიც გადმოისროლა ყველაზე ადრე და გაბედულად ამხ ლენინმა მე-II ინტერნაციონალის დამარცხების უმაღლეს. ამ მიზნით 1915 წლის შემოდგომაზე შევიცარიის ერთ-ერთ სოფელში მოწვეულ იქნა ახალი ინტერნაციონალის დაარსებ სთვის საჭირო ძირითად დებულების გამომმუშავებელი კონფერენცია იმ სოციალ-ტურ პარტიებისა თუ ჯგუფებისა, რომელნიც თავიდანვე შორს იდგნენ ოპორტიუნიზმისა და სოციალ-შოვინიზმისაგან ან შესძლეს მათგან თავის დაღწევა და ომის დაწყებისათანავე ინტერნაციონალისტური პოზიცია აირჩიეს. ციმერვალდის კონფერენციაზე იყო წარმოდგენილი: რუსეთის სოციალ-დემოკრატია ბოლშევიკურ ცენტრის სახით (ლენინის უშუალო მეთაურობით), სოციალისტ-რევოლუციონერების ნაწილი, „სოციალისტ-ინტერნაციონალისტები“, („Наше Слово“-ს ირგვლივ გაერთიანებული) ლატვიის სოციალ-დემოკრატიული პარტია, „ბუნდის“ საზღვარ-გარეთელი კომიტეტი და მენშევიკების ჯგუფი მარტოვის და აქსელროდის ხელმძღვანელობით.

გერმანიის დელეგაცია: პარლამენტის ფრაქციის უმცირესობა, ჟურნალ „ინტერნაციონალის“ ჯგუფი (რ. ლიუქსემბურგის ფ. მერინგის მიერ დაარსებული), ქალები ინტერნაციონალისტები, ფრანკფურტის და შტუტგარდ-ტის ოპოზიცია და სხვ.

იტალიის დელეგაცია წარმოდგენილი იყო მთლიანად: პარტიის ცენტრალური კომიტეტი და პარლამენტის ფრაქცია, რომელსაც ორი მიმდინარეობა ახასიათებდა მემარჯვენე ფრთა — მას ხელმძღვანელობდა პარლამენტის ფრაქციის მდივანი — ოდინო მარგარი, რომელიც აგრეთვე მხურვალე მონაწილეობას იღებდა კონფერენციის მოწვევაში, მემარჯვენე ფრთა — ანჟელიკა ბალაბანოვის მეთაურობით.

პოლონეთიდან — სამი დელეგაცია: სოც-დემოკრატიული ცენტრალური მმართველობა და მემარცხენეები (მთავარი მმართველობის ჯგუფი), ს.დ. „ოპოზიცია“ და პოლონეთის სოციალისტური პარტიის (П. П. С.) — „მემარცხენე ფრთა“.

ბალკანეთის სოციალ-დემოკრატიული ფედერაცია იყო წარმოდგენილი ბულგარეთის (ვ. კოლაროვის) და რუმინიის პარტიების დელეგაციის სახით. რუმინიის პარტიიდან მხურვალე მონაწილეობას იღებდა კონფერენციის მუშაობაში რაკოვსკი.

იყო აგრეთვე ცალკე ჯგუფები გოლანდიის, შვეციის, ნორვეგიის, შვეიცარიის, ინგლისის და ავსტრო-უნგრეთის სრულებით არ იყო წარმოდგენილი სხვადასხვა მიზეზების გამო საფრანგეთის დელეგაცია, უმნიშვნელო როლს თამაშობდა კონფერენციაზე. კონფერენციაზე მოსჩანდნენ მხოლოდ სინდიკალისტები. *)

როგორც ესტეკით კონფერენციის მიზანი იყო მომხდარი ამბების შეფასება, ომისადმი დამოკიდებულების განსაზღვრა და ახალი ინტერნაციონალის საფუძვლების დასახვა. კონფერენციაზე, რასაკვირველია, ერთსულოვნება არ ყოფილა, იქ იბრძოდა სამი მიმდინარეობა, ბრძოლის ცენტრში იმყოფებოდა ლენინის ჯგუფი და დასრულდა კონფერენცია მით, რომ გამომუშავებულ იქნა რეზოლიუცია, რომელმაც ამომწურველი პასუხი ყველა მტკივნეულ კითხვებზე ვერ გასცა, მაგრამ მაინც შეიქმნა დიდი ნაბიჯი წინ — როგორც სწერდა კონფერენციის დასრულებისას ამხ. ტროცკი — რომელიც გადასდგა ინტერნაციონალურმა ოპოზიციამ სოციალისტური პარტიების კატახტოფიული კაპიტულიაციის შემდეგ. ეს დოკუმენტი მაქსიმუმია იმის, რისი თქმაც კი შეიძლება მათზე.

ციმერვალდის ინტერნაციონალისტურმა-სოციალისტურმა კონფერენციამ გამოიმუშავა მანიფესტი, მმართველ ევროპის პროლეტარიატისადმი, რომლის მთავარი აზრი შემდეგია:

„მრავალ თაობათა შრომით შექმნილი კულტურა ფეხ-ქვეშ ითვლება. ყველაზე მხეცური ველურობა ზემოთს დღეს იმაზე, რაც შეადგენდა კაცობრიობის სიამაყეს. კულტურული განადგურება, ეკონომიური დაცემა, პოლიტიკური რეაქცია — ასეთია ამ ხოცვა-ჟლეტის ნაყოფი.“

ომი ააშკარავებს უახლეს კაპიტალიზმის ნამდვილ არსებას, რომელიც ვერ უთანხმდება არა მარტო მუშათა კლასის ინტერესებს, არა მარტო ისტორიული განვითარების მოთხოვნილებებს, არამედ კაცობრიობის თანაცხოვრების თვით ყველაზე ელემენტარულ პირობებსაც.

მუშათა წარმომადგენლებმა მხარი დაუჭირეს ასეთ ომს, იმათმა მოუწოდეს მუშათა კლასის კლასიურ ბრძოლის — პროლეტარიატის განთავისუფლების ამ ერთადერთ შესაძლებელ, ნამდვილ საშუალებების შეჩერებისაკენ. იმათმა ხმა მისცეს სამხედრო კრედიტებს... მუშათა კლასი სასაკლავოზე გაგზავნეს. ამ აუტანელ მდგომარეობის გამო შევიკრიბენით ჩვენ, წარმომადგენელნი სოციალისტურ პარტიების, პროფესიონალურ კავშირების და მათი უმცირესობათა, ჩვენ: გერმანელები, ფრანგები, იტალიელები, რუსები, პოლონელები, ლატვიელები, რუმინელები, ბულგარელები, შვედელები, ნორვეგიელები, გოლანდიელები და შვეიცარიელები, ჩვენ, რომელნიც ვდგევართ არა ნაციონალური სოლიდარობის ნიადაგზე ექსპლოატატორულ კლასებთან, არამედ პრილეტარიატის ინტერნაციონალური სოლიდარობის და კლასიური ბრძოლის ნიადაგზე, ჩვენ იმიტომ შევიკრიბენით, რათა კვლავ აღვადგინოთ გაწყვეტილი საერთაშორისო კავშირი და მოუწოდოთ მუშათა კლასს გაიხსნოს თავისი მოვალეობა თავის თავისადმი და დაიწყოს ბრძოლა მშვიდობიანობის ჩამოსაგდებათ“.

ციმერვალდის კონფერენციის მონაწილეთა მუშაობა ოდნავათაც არ შეფერხებულა და არ შეჩერებულა ომის მთელი პერიოდის განმავლობაში. ინტერნაციონალიზმი თანდათან იდგამდა ფეხს და უპირდაპირდებოდა შოვინიზმს. ციმერვალდის იდეები ფართოდ მოეფინა მთელ მსოფლიოს, როგორც ფაქტურად გაწყვეტა კავშირის სოციალ-შოვინიზმთან, და ყველაგან გამოხმაურება ჰპოვა. ციმერვალდის კონფერენციის რვა თვის შემდეგ კინტალში

*) იხ. ლ. ტროცკი „Война и революция“ — ტ. II. გვ. 25-26, 27.

(შვიცარიშია) მეორე კონფერენცია იქნა მოწვეული ციმერვალდის დადგენილებათა გადასასინჯად და შემდეგი მუშაობის გეზის და შესაბამის ინტერნაციონალის შესაქმნელ გზების გამოსამუშავებლად.

ციმერვალდის კონფერენციის მონაწილეთა შორის არ სუვევდა ერთსულოვნება, ბევრს, სოციალ-შოვინიზმიდან შემთხვევით თავდავიწყებულთ სურდათ ციმერვალდის დროებითი გამოყენება და ოცნებობდნენ მეორე ინტერნაციონალის აღდგენაზე. ამიტომ კინტალის კონფერენციამდე ბევრი ციმერვალდელი კვლავ ძველ პოზიციას დაუბრუნდა.

კინტალის კონფერენციაზე დამტკიცდა, რომ მეორე ინტერნაციონალის აღდგენა ფუჭია, ის კიდევ რომ აღზსდგეს, იქნება არა სოციალისტური. არამედ სოციალ-შოვინისტური—სოციალიზმისთვის ბრძოლა შეიძლება მხოლოდ ახალი ინტერნაციონალის, **მესამე ინტერნაციონალის** შექმნით. „კინტალმა—ლაპარაკობს ტროცკი—მიიღო მესამე ინტერნაციონალის შექმნის მუშაობის დადგენილება. ამგვარად კინტალი ნიშნავდა რევოლუციონურ ინტერნაციონალიზმის გამარჯვებას.“ თუ რამდენათ იყო მნიშვნელოვანი ციმერვალდის და კინტალის კონფერენციები, თუ რა სერიოზულად აფასებდა მათ თვით ბურჟუაზია, როგორც თავის წინააღმდეგ მიმართულ რევოლუციონურ-ინტერნაციონალისტურ ძალების გაერთიანებას და დარაზმვას, სიანს, რუსეთის ბურჟუაზიის ცნობილ შორსმჭვრეტელი ბელადის პ. მილიუკოვის შემდეგი სიტყვებიდან: „იმპერიალისტური ომის სამოქალაქო ომის გადაქცევის მიზნით, ინტერნაციონალისტების მიერ მოწვეულ იქნა 1915 წელს შემოდგომის კონფერენცია ციმერვალდში, რომელმაც გამოაცხადა ეს ლოზუნგი უკვე ინტერნაციონალური სოციალიზმის უმცირესობის სახელით. მაგრამ უფრო მკაფიოთ იგივე იქნა აღნიშნული 1916 წლის აპრილში, კინტალის კონფერენციაზე. ეს კი ნიშნავს ომში გაერთიანებულ ბურჟუაზიულ საზოგადოების წინააღმდეგ საერთო კლასიურ ბრძოლის განახლებას, პარტიათა შორის ყოველგვარი „საღვთო კავშირების“ და „სამოქალაქო მშვიდობიანობის“ გაწყვეტას, ეს არის შეერთებული ბრძოლის გზა ყველა იმ საზოგადოებრივ ძალებთან, რომელნიც აწარმოებენ ამ ომს და აქიანურებენ მას, ეს არის ყველა ქვეყნის პროლეტარების საერთო შეთანხმების გზა ომის დაუყონებლივ დასასრულებლად, გზა ბურჟუაზიის კლასიური ბატონობის მოსპობის, გზა სოციალური რევოლუციის.“*) აი ციმერვალდის და კინტალის კონფერენციების საუკეთესო შეფასება თვით ბურჟუაზიის მიერ, რომელიც ბატონობის დაკარგვის შიშით სასოწარკვეთილებაში ჩავარდნილა და პანიკას ქმნის, **ციმერვალდმა და კინტალმა მოამზადეს ახალი ინტერნაციონალის ნიადაგი, ჩამოაყალიბეს ის საფუძველი, რომელზედაც 1919 წლის 6 მარტს აშენდა საერთაშორისო სოციალიზმის უძლიერესი შენობა, რომელსაც ეწოდება მე III ინტერნაციონალი.**

მსოფლიო ომის დამთავრება.

ჩვენი წერილის პირველ ნაწილში დავინახეთ, თუ რამ წარმოშვა მსოფლიო იმპერიალისტური ომი, როგორ შეხვდა მას მეორე ინტერნაციონალი და ვინ წინააღმდეგა მას, როგორც გრანდიოზულ ხოცვა-ჟლეტის, დიდ სოც-

იალურ უბედურების ფაქტს. ჩვენ აგრეთვე დავრწმუნდით რომ 1914 წლის ომი იყო იმპერიალისტური, მტაცებლური, ომი კოლონიებისათვის, მსოფლიოს დანაწილების მიზნით გამოწვეული. ეს უხსოვარი თავისი გრანდიოზულობით ომი გაგრძელდა მთელი ოთხი წლის განმავლობაში და დასრულდა მხოლოდ 1918 წლის შემოდგომაზე (ნოემბერში) გერმანია-ავსტრო-უნგრეთის-ოსმალეთის კოალიციის დამარცხებით და საარაგეთ-ინგლისის-ამერიკის და სხვათა კოალიციის გამარჯვებით. ეხლა ჩვენ უნდა განვიხილოთ მოკლეთ თუ რა ზიანი მიაყენა ამ ომმა განსაკუთრებით ევროპას, რომლის სახელმწიფოთა უმრავლესობა ჩაბმული იყო ომში და სადაც უშუალოდ სწარმოებდა ის; ომმა როგორი ეკონომიური მდგომარეობა დასტოვა და რას უშვადებს კაცობრიობას ომის შემდგომი პერიოდი.

რა ზარალი მიაყენა ომმა მსოფლიოს?

მსოფლიო ომის დამთავრებისას კაცობრიობას თვალწინ წარმოუდგა მეტად საზარელი სურათი. მსოფლიო გავერანტებული, გაპარტახებული, ეკონომიურად დაქვეითებული და კულტურულად ერთ წერტილზე გაყრდნული აღმოჩნდა. ომის მიერ მიყენებული ზარალი მსოფლიოსადმი აღურიცხველია. ომმა ჩაყლაპა, ცეცხლს მისცა მრავალ ათეულ წლების განმავლობაში დაგროვილი სიმდიდრე. ომმა შეიწირა მრავალი მილიონი ადამიანი, მან დასტოვა ათარეველი დასახიჩრებულნი და მრავალი მილიონი მათხოვრად აქცია, ლუკმა პური სანატრელი გაუხადა, ომმა დასცა ევროპა და აზიის დიდი ნაწილი მორალურათაც, გარყვნა და განავითარა მათში მშეცური და კაცისკამია ინსტიტუტები, კულტურულად მრავალი წლით უკან დახია, როგორც განათლებული ევროპა, ისე მსოფლიოს დანარჩენი ნაწილიც. ომმა გამდიდრა ერთი და შეუძლებლობამდე გადატაკა მეორე, გააბატონა, მბრძანებლებათ გახადა ერთი და დაუმორჩილა მათ, მონებათ, ყურმოკრილ ყმებათ გაუხადა მეორე. ერთი სიტყვით, 1914-118 წ. ომმა მოუტანა როგორც ევროპას, ისე საერთოდ კაცობრიობას უდიდესი აოხრება, განადგურება, სიღატაკე, სიმშვილი, უბედურება, ჩაგვრა და უსამართლობა. ეს ყოველივე ის, რაიც შეიძლება ითქვას ზოგადად, თვალის ერთი მიპოვლებით, მაგრამ მივმართოთ ეხლა ციფრებს, ფაქტებს, ეკონომისტების, სტატისტიკოსების მიერ დამუშავებულ მასალას და ყველასთვის გასაგებად დავხატოთ ის სურათი, რასაც წარმოადგენდა ევროპა ომის მეორე დღეს.

„მსოფლიო ომმა—ლაპარაკობს გერმანელი ეკონომისტი შულცე—გამოიწვია ისეთი სამეურნეო განადგურებანი, რომელთანაც შედარებით ყოველივე ის, რაც დღემდე ახსოვდა ისტორიას, სრულიად უმნიშვნელოდ გვეჩვენება. არც ერთ ომს არ მოუხდენია ისეთი განადგურება, როგორც ამ ომმა: მან მრავალი წლით უვარგისი გახადა მიწები, მან მოსპო მთელი მხარეები და რაიონები; მან დაღუპა მილიონობით ხალხი და სხვა მრავალი მილიონი დაასახიჩრა, სასიკვდილოდ განაწვსა; ცოცხლად დარჩენილებს (განსაკუთრებით საშუალო ევროპაში) მან გამოსწოვა ძელებიდან ტვინი; მათი მარაგი აღმოჩნდა ამოწურული, მათი საწარმოო იარაღები გაკცდა და მოსპო, ერთი სიტყვით, ომმა თავის შემდეგ დასტოვა ნა-

*) იხ. „Речь П. Миллюкова о Лейбне“—1917 წლის ივნისი.

ნგრევებით დაფარული მინდორი, რომელსაც შიშით მიეცხერებიან.

თუ მიმოვაგლებთ თვალს ამ ნგრევის ყველაზე მნიშვნელოვან მიზეზებს, წავაწყდებით შემდეგ ფაქტებს:

1. ევროპამ ზომაზე მეტად დასჭიმა თავისი საკუთარი ძალები; არ გაუწია რა ანგარიში არასფერს, მან შესწირა ომს მრავალი ადამიანი*) და პირუტყვი, მიწის ნაყოფი და კაპიტალი,**) სახმარი საშუალებანი და შრომის იარაღი. ომმა დასცა საწარმოო ძალები და შრომის ნაყოფიერება. მაგ., ყოველგვარი წარმოების მნიშვნელოვან საზღვრის ნახშირის ამოღება დაეცა ევროპაში 1913 20 წ. წ. 132,5 მილიონ ტონით. 1914 წელს ევროპა ფლობდა მსოფლიო საეკსპრო ფლოტის 90⁰/₁₀₀, ომის შემდეგ კი 70⁰/₁₀₀.

2. ომი გასცილდა აგრეთვე ევროპის საზღვრებსაც, თუმცა უშუალო სამხედრო მოქმედება ისაზღვრებოდა ევროპით და გაშლილი ზღვით, მაგრამ მაინც რამოდენიმე წლის განმავლობაში მცირე აზიამ და აღმოსავლეთ აფრიკამ განიცადეს ადამიანთა ურთი-ერთ ამოწყვეტის ყველა საშინელებანი. ასე რომ მსოფლიოს ყველა ნაწილი იყო ჩაბმული ომში, და მრავალი სახელმწიფო სახელდობრ იმით, რომ ფიქრობდა ომით გამდიდრებას.

3. წარმოუდგენელი ფინანსური უღელი დაადვა ომმა კაცობრიობას, მისი დიდი ნაწილი ევროპაზე მოდის. მსოფლიო ომის საერთო ღირებულება აღინიშნება 744-833 მილიარდ ოქროს მარკით, მაშინ როდესაც ყველა ომები 1793-1905 წლამდე დაჯდა მხოლოდ 83 მილიარდით, ე. ი. ათჯერ ნაკლები. მსოფლიოში წარმოებულ ყველა ომები 113 წლის განმავლობაში დაჯდა, მაშასადამე 83 მილიარდი, ხოლო ევროპაზე მოდის არა უმეტეს 60,3 მილიარდ ოქროს მარკისა, მსოფლიო ომი კი მარტო ევროპას დაუჯდა 686 მილიარდი, მსოფლიოს დანარჩენმა ნაწილმა კი დახარჯა ამ ომზე 148 მილიარდი. ამგვარად, ევროპამ ფინანსურად დიდი მსხვერპლი გაიღო. ***)

ომის მიერ გამოწვეული მსოფლიო მუშა-ნაობის ცვლილებები.

ცნობილი კომუნისტი-ეკონომისტი ე. ვარგა აღნიშნავს ომის სხვა უარყოფით მხარეებს, მის მიერ გამოწვეულ მთელ რიგ მახინჯ მოვლენებს, რომელთაც გამოიწ-

ვიეს ეკონომიური წონასწორობის დარღვევა და საერთო კეთილდღეობის დაცემა. „თანამედროვე კაპიტალიზმის განვითარების საფუძველს — ლაპარაკობს ვარგა — წარმოადგენდა რეალური კაპიტალის გაუმჯობესება დაგროვება. ომმა გამოიწვია რეალური კაპიტალის ე. წ. ფიქტიური კაპიტალად გადაქცევა. ფიქტიური კაპიტალის გაძლიერების ძირითადი მიზეზი შეიქნა არაფრით უზრუნველყოფილ მრავალ ასეთ მილიონ ქალაქის ფულის გამოშვება. ის იშვებოდა არა როგორც ბრუნვის საშუალება, არა დადებული რეალური კაპიტალის ტურთაგარეშების შესამსუბუქებლად, არამედ ომის დროს დახარჯულ რეალურ ქონების შესავსებათ. რეალურ ღირებულების სიმწირე გავრცელდა აგრეთვე წარმოების საშუალებებზე — ამ სიტყვის ვიწრო მნიშვნელობით. ნიადაგი გამოიფიტა უმნიშვნელო განოყიერების და ზერე-ლე დამუშავების გამო. სატრანსპორტო საშუალებანი ილუპებოდა. მანქანები ფაბრიკებში გაიცვითა და ახლით არ იცვლებოდა. ჩქარი ტემპით დაექანა ნაწარმოების მატერი-ალური საძირკველი, წარმოების დიდი უმრავლესობა ომს ემსახურებოდა და მისი ნაყოფიერება უკვე არ იყო ეკონომიურათ სასარგებლო. ნაწარმოები შეუღებელივ ეცემოდა მუშათა ძალის შრომის უნარიანობის შემცირების გამო, რომელიც ნაწილობრივ მოწყვეტილი იყო წარმოებას. ომის მიერ საქონლის სიმშლი (ნაკლები-ნება) თავის მხრივ გასაქანს აძლევდა სპეკულიაციას, გაედიდებდა ნომინალური (არა სწორი — არა კანონიერი) შემოსავალი. ამის ბუნებრივი შედეგი შეიქნა საქონლის წარმოების შემცირება. ამან კი შესცვალა თავის მხრივ ქალაქის და სოფლის ძალების შეფარდება. მაშინ როდესაც კაპიტალიზმის ნორმალურ განვითარების დროს ქალაქი ბატონობს სოფელზე, ინდუსტრიალური ევროპა აგრარულ ქვეყნებზე, კაპიტალიზმის სამხედრო სამეურ-ნეო დეფორმაციამ (მახინჯმა ფორმამ) მიიყვანა იქამდე, რომ სოფლის მეურნეობამ იწყო ბატონობა (პირველობა). სასოფლო ოლქებმა ეკონომიური ყველა დაუწყეს ქალაქს და მსოფლიოს აგრარულმა მხარეებმა შესძლეს საკმაოდ განთავისუფლება ინდუსტრიალურ ევროპის გემონიისაგან.

სიძვირემ მეორე მხრივ გამოიწვია ფულის დაცემა. ომის მსხვერპლი კი გახდნენ მუშები, რადგან სამუშაო ხელფასი ყველგან უკან რჩებოდა საარსებო საშუალებებზე ფასების ზრდას. ეს კი იწვევდა მუშათა კლასის ცხოვრების პირობების გაუარესებას.*)

ომმა გარდა ფულის დაცემისა მოიტანა თან დაე-ლიანება მეომარი სახელმწიფოების, რაც დღემდე მძიმე ტვირთად აწევს ყოველ მათგანს და აგრეთვე ქონების არა თანასწორი განაწილება. ომის დროს მოხდა სიმდიდრის ევროპიდან ამერიკაში და იაპონიაში გადბარვვა გალატაკებულ ევროპის გვერდით ორი ეკონომიური გი-განტის: ჩრდილოეთ-ამერიკის შეერთებულ შტატების და იაპონიის წამოჭიმვა, ე. ი. კაპიტალიზმის სიმძიმის ცენტრის ევროპიდან ამერიკაში და იაპონიაში გადატანა. იმისათვის, რათა გამოენახა ომის საწარმოებელი საშუალება, ყოველი მეომარი სახელმწიფო მიმართავდა განსაკუთრებით ორ ზომას: ერთი-უშვებდა ქალაქის ფულებს, მეორე იღებდა სესხს. ამგვარად ფასიანი ქალაქების მეო-ხებით სახელმწიფო ამოსწურავდა ქვეყნიდან ნამდვილ

*) სხვა ეკონომისტთა გამოანგარიშებით 1914-18 წ.წ. ომმა შეიწირა 10 მილიონამდე დახოცილი და დაჭრილი. ხოლო იტალიის ყოფილი პრემიერის ნიტის თქმით, რომ ამას დაუმატოთ ის რიკები, რომელსაც მუსრი გაავლო სხვა და სხვა ავადმყოფობამ და სიმშლიმა მეომარ სახელმწიფოთა მოსახლეობაში, მივიღებთ 30 მილიონამდე დაღუპულთ. (იხ. Ф. Нитти — „Европа без ми-ра“ გვ. 19.)

**) „ომამდე ნაციონალური სიმდიდრე, ე. ი. ომში მონაწილე სახელმწიფოთა და მოქალაქეთა ქონება უდრიდა 2400 მილიარდ ოქროს მარკას. ომში მონაწილე ყველა ქვეყნების წლიური შემოსავალს ანგარიშობდნენ 340 მილიარდ მარკათ. ომმა მოსპო-ჩაყალბა 1200 მილიარდი ოქროს მარკა, ე. ი. ომის ნახევარი, რისი დაგროვებაც შესძლეს ყველა მეომარმა სახელმწიფოებმა მთელი თავისი არსებო-ბის განმავლობაში. მაგრამ თუ მივიღებთ მხედველობაში, რომ ომის ხარჯები ნაწილობრივ მიმდინარე სახელმწიფო შემოსავლით იფარე-ბოდა, რაიც შეადგენს 400 მილიონ მანეთს, მაშინ უნდა ვიანგარი-შოთ, რომ მეომარ სახელმწიფოების საერთო შეძლება ომის შემდეგ შეადგენდა 1600 ოქროს მარკას, ე. ი. 1/3 ნაკლებს, ვიდრე ომამდე იყო.“ (იხ. ლ. ტროცკი: „Новый этап“ გვ. 17).

***) Э. Шульце „Развал мирового хозяйства“ გვ. 17-28.

*) რ. ჟერნალი „Коммунистический интернационал“ — № 14 გ. ვარგას წერილი „Хов. положение континентальной Европы“.

მატერიალურ ღირებულებებს და სპობდა მათ ომში. რამდენათ მეტს ხარჯავდა სახელმწიფო, ე. ი. რამდენათ მეტად სპობდა ნამდვილ ღირებულებებს, იმდენათ აგრო-კება ის მოჩვენებით ღირებულებას ქვეყანაში, იმდენათ ქმნიდა ფიქტიურ ღირებულებას. სახელმწიფო ვალებმა მიაღწია დაახლოებით 1.000 მილიარდ ოქროს მარკას, რაიც შეადგენს ყველა მეომარ სახელმწიფოების ეხლანდელ ნაციონალური სიმდიდრის 62⁰/. ქალაქის ფულები და საკრედიტო ნიშნები ომამდე 23 მილიარდ ოქროს მარკამდე ითვლებოდა, ეხლა კი (ლაპარაკია 1921 წელზე — დ. გ.) 220—280 მილიარდი, ე. ი. 10 მეტი, არ ვფულისხმობთ რა რუსეთს და ელპარაკობთ მხოლოდ კაპიტალისტურ მსოფლიოზე, და ეს თუ არ მიეკუთვნება მხოლოდ და მხოლოდ ივროპიულ ქვეყნებს, სამაგიეროდ მიეკუთვნება განსაკუთრებით კონტინენტს და უფრო მეტად ცენტრალურ ევროპას*. *). ამერიკის სიძლიერის გასაგებათ საკმაოა მოვიყვანოთ ევროპის სახელმწიფოების დავალიანება მისადმი. 1921 წლის 15 ნოემბრისთვის (1921 წლის შემდეგ მოგვატებოდა მხოლოდ პროცენტები, ახალი სესხის აღებას იშვიათად ქონდა ადგილი) ის შეადგენდა 11.305,8 მილიონ დოლარს.

სხვადასხვა ქვეყნებს შორის ეს შემდეგ გვარად ნაწილდება:

I. პირდაპირი ვალები.	მილიონ დოლარებში
1. ინგლისი.	4.166,3
2. საფრანგეთი	2.950,8
3. იტალია.	1.648,0
4. ბელგია.	347,7
5. რუსეთი.	187,7
6. ჩეხო-სლავეთი.	61,3
7. სხვა ქვეყნები.	73,0
	9.434,8

II. ამერიკას ერგება გადაცემულ სამხედრო ქონებისთვის

	მილიონ დოლარებში
1. საფრანგეთისაგან.	407,3
2. ბელგიისაგან	29,9
3. ჩეხო-სლავეთისაგან.	20,6
4. ესტლიანდიისაგან.	12,6
5. პოლონეთისაგან.	59,6
6. სერბიისაგან	25,0
7. რუმინეთისაგან	12,9
8. ლატვიისაგან	2,5
9. ლიტვისაგან	4,2
10. რუსეთისაგან	0,4
	574,6

III. სხვა დახმარება: მილ. დოლ.

1. პოლონეთს.	76,0
2. ავსტრიას.	24,0
3. სხვა ქვეყნებს.	47,9
	140,9

IV. გადაუხდელი პროცენტები ყველა ზემოხსენებულ ვალებზე 1921 წ. 15 ნოემბრისთვის შეადგენდა 1.155,5 მილიონ დოლარს.

სულ 11.305,8 მილ. დოლარს *)

ეს კი ნიშნავს, რომ ის უმნიშვნელო რაოდენობა ოქროს, რომელიც გადარჩა დაუტაცებელი ამერიკისაგან, უნდა დაბინადდეს ამერიკის ბანკებში და მილიარდობის ჯიბეებში. საერთოდ როგორ ეკონომიურ ერთეულად აქცია ომმა ამერიკა? „ომამდე მსოფლიოს ხელშეწყობელ კაპიტალისტურ ქვეყნად ითვლებოდა ინგლისი, ხოლო ომის შემდეგ მისი ადგილი დაიკავა ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატებმა, ისინი განვითარდნენ განსაკუთრებით ომის დროს. განთავისუფლდნენ რა ინგლისის და გერმანიის კონკურენციისაგან მსოფლიო ბაზარზე, ჩდრ. ამერ. შეერთ. შტატებმა სწრაფად გააფართოვეს თავი ნათი საქონლის გამსაღებელი ბაზარი ყველაზე უფრო საშუალო აზიაში და სამხრეთ ამერიკაში, ამავე დროს ისინი გახდნენ ანტანტის მიმწოდებელი, აწოდებდნენ მას დიდი რაოდენობით სამხედრო მასალის, მოსახმარ პროდუქტებს და ნედლ მასალას.

ამავე დროს, მაშინ როდესაც მეომარი სახელმწიფოები და მათ შორის ინგლისიც ამცირებდნენ თავიანთ წარმოებებს და ნაწარმოებს, ამერიკა, პირიქით, სწრაფად ანვითარებდა მათ. აი რამდენიმე ციფრი ამის მტკიცებელი:

მოსაკალი ჩრდილ. ამერ. შეერთ. შტატებში

წლები	ხორბალი	სიმინდი	შვრია	პურეულ. ყველა
1909-13	100	100	100	100
1915	149	111	137	123
1916	93	95	111	99
1917	95	113	141	117
1918	134	92	136	112

აქედან ცხადად სჩანს თუ როგორ გაზრდილა ომის წლებში მოსავლის რაოდენობა.

პირუტყვის რაოდენობა ჩრდ. ამერ. შეერთ. შტ. სჩანს შემდეგიდან:

წლები	ცხენები	ოქოსან პირუტყვის რაოდენობა მილ. ცალში	ლორები
1910	19,8	61,6	58,2
1920	21,6	68,1	72,9

ეს მაშინ, როდესაც ევროპაში ომმა მუსრი გაავლო მეურნეობის ამ ღარს.

საზღვაო გემების აღმშენებლობა ათას ტონებში

1913 წ.	279.
1918 წ.	3.033.

ავტომობილების დამზადება ათას ცალეებში

1913 წ.	873
1918 წ.	1.972

*) იხ. E. Varra „Кризис мирового капиталистического хозяйства“ - გვ. 24—1923 წ.

*) იხ. Л. Троцкий „Новый этап“ - გვ. 18.

შეერთებული შტატების მთელი მრეწველობის მიღწევას ომის დროს გვიჩვენებს შემდეგი ცნობები:

წლები	საწარმოო დაწეს. ბუღალტერული ბათა რაოდენობა	პროდუქტების ღირებულება მილიონ დოლარებში	გაზრდა	
			მილიონ დოლარებში	პროცენტულად
1904	216.180	14.794	—	—
1909	268.491	20.672	5.878	39,7
1914	275.791	24.246	3.574	17,2
1919	288.376	62.589	38.342	158,1

შემცდარი იქნება თუ ვიუიკრებთ, რომ ვითომდა პროდუქტების რაოდენობა 1919 წლისთვის მართლა 158 პროცენტით გაიზარდა, ეს აიხსნება საქონელზე ფასების არაჩვეულებრივი აწევით.

საგულისხმოა შეერთებულ შტატების მიერ საქონლის გატანის გადამეტება შემოტანაზე მილიონ დოლარებში:

1913 წ.	1914 წ.	1915 წ.	1916 წ.	1917 წ.	1918 წ.	1919 წ.	1920 წ.
69	324	1.776	3.091	3.281	3.117	4.016	2.946.

1915—1920 წლამდე საქონლის მეტი გატანა შემოტანასთან შედარებით იძლევა 18.230 მილიონ დოლარს. ამგვარად შეერთებული შტატები გარდაიქცა სამრეწველო გამტან ქვეყნად.*) ამას ზედ დაუმატოთ, როგორც სთქვა ტროცკიმ კომინტერნის მესამე კონგრესზე, რომ შეერთებული შტატები ოქროს საქვეყნო წარმოებიდან ფლობენ 20%; იღებენ ფოლადსა და რკინას 40%, თუთიას 40%, ვერცხლს 40%, ცინკს 50%, ნახშირს 45%, ალიუმინს 60%, ამდენივე სპილენძს და ბამბას, ნავთს 66-70% და ამზადებენ ავტომობილებს 85%. მთელ მსოფლიოში სულ 10 მილიონი ავტომობილია, აქედან მართა ამერიკაზე მოდის 8¹/₂ მილიონი, მთელ დანარჩენ ქვეყანაზე კი 1 მილიონ 400 ათასი. 12 ამერიკელზე ერთი ავტომობილი მოდის.***) ამგვარად, როგორც ლაპარაკობს ამბ. ვარგა „ამერიკის მეურნეობა ომის მიერ არა თუ იქნა შესუსტებული, არამედ გაძლიერებული. მისი წარმოება და ნაწარმოები გაიზარდა. აგრარულ-კოლონიალურ ქვეყნიდან შეერთებული შტატები იქცა ექსპორტულ სამრეწველო ქვეყანათ, მოვალედან—კრედიტორათ, „ამერიკულ“ სახელმწიფოდან მსოფლიო იმპერიალისტურ სახელმწიფოთ“.

იაპონია. ამერიკის მსგავს მდგომარეობას აქვს ადგილი იაპონიაშიც, თუმცა სწრაფი განვითარების სათანადო პირობების უქონლობის გამო იაპონიის განვითარება და ეკონომიური მიღწევები დიდათ ჩამორჩება ამერიკას.

სასოფლო მეურნეობა იაპონიაში ომის დროს შეუწყვეტილ ვითარდებოდა. ავილოთ მოსავალი იაპონიაში მილიონ ორმაგ ცენტნერებში***):

*) იხ. იქვე გვ. 18-23.

**) იხ. Л. Троцкий „Новый этап“ გვ. 27, 28.

***) ერთი ცენტნერი უდრის 100 გირვანქას.

წლები	ხორბალი	ქერი	ბრინჯი.
1905-14	6,1	20,7	91,2
1914	5,9	19,9	103,1
1915	6,9	22,1	101,1
1916	7,7	20,9	105,7
1917	8,9	20,8	98,7
1918	8,4	19,4	98,9

ქვანახშირის ამოღების გადიდება გვიჩვენებს შემდეგი:

წლები	ქვანახშირი (მილიონ ორმაგ ცენტნერებში)
1913	21,3
1914	22,3
1915	20,5
1916	22,9
1918	26,4
1919	28,0

თუ როგორ სამრეწველო ქვეყანათ გადაქცეულია იაპონია მტკიცდება შემდეგი ოფიციალური წყაროებით: იაპონიაში ომის დროს დაარსდა 14,000 ახალი ფაბრიკა და მსხვილი სახელოსნო კაპიტალით 440 მილიონი იენი*); ამავე ფაბრიკებში მუშაობს 270,000 მუშა. ომამდე იაპონიაში არსებობდა 5.000 ფაბრიკა 360 მილიონ იენი კაპიტალით და 160.000 მუშით.

გემების აღმშენებლობა

1913 წელს	156.000 ტონი
ხოლო 1918 „	698.000 „**)

აი როგორი ცვლილება მოახდინა ომმა, როგორ გაამდიდრა სულ ოთხი წლის განმავლობაში ამერიკა და იაპონია, ევროპის და მსოფლიოს დანარჩენი ნაწილის ხარჯზე. საერთო უზედურების დროს ისარგებლა ამ ორმა სახელმწიფომ. მიუხედავად ასეთი გაამდიდრებისა, როგორია მაინც ხალხის საერთო მდგომარეობა ხსენებულ ქვეყნებში, არიან თუ არა ისინი დამშვიდებული, სუფევს თუ არა ამ ქვეყნებში მართლაც სრული „ბედნიერება“, როგორც ეს ბევრს ეჩვენება — ამის შესახებ ქვეყნით გვექნება ლაპარაკი. ეხლა კი უნდა ვსთქვათ, რომ ომმა გაამდიდრებასთან ერთად განუზომლად გაზარდა ამ სახელმწიფოებს შორის იმპერიალისტური წინააღმდეგობანი. ამერიკა და იაპონია გაშიშვლებული ხმლით მისჩერებიან ერთი-მეორეს, მხოლოდ პროლეტარული და კოლონიალური რევოლუციების შიში აჩერებს მათ ამ ახალ ავანტიურისაგან.

ევროპის მეომარ სახელმწიფოთა მდგომარეობა.

თუ ომმა ერთის მხრივ გაამდიდრა ომის თეატრიდან შორს მყოფი სახელმწიფოები და მისცა მათ საშუალება სხვის უზედურებაზე თავისი „ბედნიერება“ აეგოთ, სამაგიეროთ როგორც ზევითაც აღვნიშნეთ, ევროპას და ყველაზე მეტად მეომარ სახელმწიფოებს მთელი თავისი საშინელებით დაატყდა თავს მის მიერ გამოწვეული ნგრევა და ეკონომიური ცხოვრების მოშლის ყოველგვარი უარყოფითი მოვლენები. როგორი სურათია ევროპაში?

*) იენი დაახლოებით უდრის 94 კაპ.

**) იხ. ე. ვარგას ხსენებული წიგნი გვ. 25-28.

რა მდგომარეობაში აღმოჩნდა თვით

ანტანტა?

საფრანგეთი — ანტანტის ყველაზე მეტი „ავტორი-ტექნიკი“ სახელმწიფო, ომის მნიშვნელოვანი მონაწილე, ევროპის აოხრების აქტიური ხელმძღვანელი. მოიგო მან რაიმე ომიდან? ამის შესახებ მისი ყოფილი პრემიერი კაიო მშუხარებით აღნიშნავს: „შემადრწუნებელია ცნობები, რომელსაც ჩვენ ვიგებთ. საფრანგეთმა დაჰკარგა ომში მინიმუმი მის მიერ დაგროვილ სიმდიდრის ერთი მეოთხედი და აღიწილ შესაძლებელია ერთი მესამედიც. შემცირდა ძალზე მცხოვრებთა რაოდენობა. აღწერის თანახმად, საფრანგეთის მცხოვრებთა რიცხვი შემცირებულია 2 მილიონ 300 ათასი სულთ 1911-21 წლებს შუა. ამაშია, როგორც ლაბარაკობს ტრუსტე, ყველაზე მრისხანე და შესაძლებელია გამოუსწორებელი ვნება ომის მიერ მოყვნიებული. მუშა ხელის ნაკლებობამ დაანგრია რამოდენიმე კაპიტალი, რადგან წარმოებას ხელმძღვანელობდნენ ომის დროს მცირე ცოდნის მუშების საკმარაოდენობა. ისინი ქმნიდნენ ნაკლებს და რადგან ნაკლებს ქმნიდნენ, მათი შინაგანი ფასიც მცირდებოდა. მწირი შეიქნა საფრანგეთის მიწები, რადგან ომის დროს მას ყურს არაღივ ჯგერდა, არ ღებდა ზღის განაყოფიერება ჯგეროვანი ყურადღება ვერ ექცეოდა შარა და რკინის გზებსაც. შემცირდა სახლების მშენებლობა საცხები დაპყრობილ ადგილებში და შეკეთება სხვაგან. ამიტომ მიწა, რომელიც 1914 წლიდან სასურველად არ მუშავდებოდა, სახლები, რომლების შეკეთება არ ხდებოდა, წარმოადგენენ ფასდაკარგულ ქონებას. უსირცხვილობა და უზრდელობა იმის მტკიცება, ვითომდა საფრანგეთმა ომიდან მოიგო ფინანსურად რამე.“ აქედან გამომდინარე კაიო დაასკვნის: „ჩვენ ამით გვსურს საზღვარი დაუდლოთ იმ სამარცხვინო თავის მოტყუილებას, რომელიც კარგა ხნის განმავლობაში გვინერგავდა იმ აზრს, რომ ვითომდა „ომი ამდიდრებს.“*)

„არ არის ევროპაში ისეთი სახელმწიფო, რომელსაც განეცადოს უშუალო სამხედრო მოქმედებისაგან ისეთი განადგურება, როგორც ეს საფრანგეთმა. უზარმაზარი სივრცე დაფარული იყო ნანგრევებით. ამასთან ერთად ყველაზე მეტი დრო დასახლებული და ყველაზე მნიშვნელოვანი სამრეწველო თვალსაზრისით ოლქები — უფრო მადნის და ნახშირის რაიონები — დაკავებული იყო მტრის მიერ. საფრანგეთის თუჯის ნაწარმოების $\frac{1}{3}$, ფოლადის დამზადების $\frac{1}{3}$ და დაახლოებით ამოღების $\frac{1}{3}$ მოდიოდა სამხრეთ ოლქებზე, რომელიც რამოდენიმე წლის განმავლობაში მტერს ეპყრა. გასაკვირი არ არის ამიტომ, რომ საფრანგეთიდან საქონლის გატანა დაეცა და უაღრესად გაიზარდა შემოტანა. შემოტანის სიჭარბე გატანასთან შედარებით, რომელიც ომის წინა წელს უდრიდა არა უმეტეს 1 $\frac{1}{2}$ მილიარდ ფრანკს, 1915 წელს უდრიდა 9 მილიარდს, 1916 წ. — 14 $\frac{1}{2}$ მილიარდს და 1917 წელს თითქმის 21 მილიარდ ფრანკს მიაღწია.“**)

მოსავალი საფრანგეთში შეადგენდა მილიონ ორმაგ ცენტნერებში:

*) იხ. Ж. Кайо (საფრანგეთის ყოფილი პრემიერი) „Куда идет Франция? Куда идет Европа?“ — გვ. 77-79.

**) იხ. В. Шульце „Развал мирового хозяйства“ — გვ. 182.

***) გექტარი უდრის დაახლოებით რუსულ დესეტინას — 0,915 დესეტინას. რ. ე. დ.

წლები	ხორბალი გექტარზე ***)	ქერი გექტ.	შვრია გექტ.	ქართოფილი გექტ.
1905-14	88	10	49	134
1914	77	10	46	120
1915	61	7	35	94
1916	56	8	40	88
1917	37	8	31	104
1918	61	6	26	65

მოსავალი რაოდენობის გამოანგარიშების დროს მხედველობაში უნდა მივიღოთ ის, რომ დასამუშავებელ მიწების ნაწილი მტერს ეპყრა.

წლები	ცხენები	რქოსანი საქონელი	ლორები	ცხვრები
1913	3.222	14.783	7.036	16.131
1918	2.233	12.251	3.980	9.061

ზოგიერთ მნიშვნელოვან საქონლის წარმოება შეადგენდა მილიონ ცენტნერებში:

წლები	ქვა-ნახშირი მადანი	რკინის თუჯი	ფოლადი	გემთ- ალმშ. ნ. 1000 ტონ.	შაქარი
1913	408,4	219,2	44,7	32,2	138,3
1918	262,6	16,7	12,9	19,9	26,3

სახელმწიფო ვალების ჯამი 33 მილიარდ ფრანკიდან ომის დაწყებისას გაიზარდა 209 მილიარდამდე; ხმარებაში მყოფ ქალაქის ფულების რაოდენობა 6-დან გაიზარდა 30 მილიარდამდე. სიძვირე ბევრად უსწრებდა წინ მუშების სამუშაო ხელფასს და რეალური სამუშაო ხელფასი კი თავის მხრივ მცირდებოდა.

აი რა მისცა ომმა საფრანგეთს, იმ ომმა, რომელშიც ყველაზე მხურვალე მონაწილეობას იღებდა ის.

ევროპულ მეომარ სახელმწიფოთა შორის ყველაზე ნაკლები ზარალი ინგლისმა ირგუნა. ეს აიხსნება ქვეყნის სამხედრო მოქმედებისგან შორს ყოფნით, ეკონომიური სიძლიერით და დაკვირვებული საფინანსო პოლიტიკით. ნეიტრალურ ქვეყნებისთვის ომის მიერ მიყენებული ზარალი უფრო ცოტაა, რადგან მათ უშუალოდ არ განუცდიათ ომი, მხოლოდ ევროპის საერთო დაკემა მაოხეც ახდენდა სათანადო გავლენას. საფრანგეთის მსგავს მდგომარეობას ვხდებით ჩვენ რუმინეთში, სერბიაში, პოლონეთში და სხვ.

გერმანია. ყველაზე მეტი განადგურება წილად ხვდა გერმანიას, როგორც ომში დამარცხებულ ქვეყანას, რომელსაც სისხლს სწოვს საფრანგეთი და მხოლოდ და მხოლოდ გერმანიის ხარჯზე ფეხზე აყენებს თავის დატყვევლ მეურნეობას, ინაზღაურებს მთელ იმ ზარალს, რომელიც მას მიაყენა ოთხი წლის ნგრევამ. მაგრამ ჯერ ვიკითხოთ, როგორი იყო გერმანიის მდგომარეობა 1918 წელს, ე. ი. ომის დასრულებისას? ცნობები გერმანიის შესახებ გვეუბნება, რომ გერმანიის 1918 წლამდე ისეთი განადგურება არ განუცდია თვით ომის დროს, როგორც ეს ომის დასრულების შემდეგ. ამიტომ მოკლეთ განვიხილავთ რა გერმანიისადმი ომის მიერ მიყენებულ ზარალს, გადავალთ 1918 წლის შემდეგ გერმანიის მდგომარეობის დასურათებაზე.

წლები	ქვავი	ხორბალი	გაზაფხ. ქერი	ქართო- ფილი	შვრია	საშაქრე ქარხ. დამუშ.
1913	12,1	4,4	3,6	52,8	9,5	16,9
1914	10,3	3,8	3,0	44,7	8,8	6,0
1915	9,1	3,7	2,4	52,9	5,9	9,6
1916	8,9	3,0	—	24,7	6,9	9,5
1917	7,0	2,2	1,8	34,7	3,6	9,2
1918	8,0	2,5	2,1	28,5	4,7	—

გერმანიას ყავდა პირუტყვი (მილიონ ცალბეზი)

ცხენები რქოსანი პირუტყ. ღორები

1914 წ. დეკემბერში	3,44	21,8	25,3
1918 წ. დეკემბერში	3,42	17,7	10,3

ძლიერ დაეცა სამთო-მადნო მრეწველობაც.

წლები ქვა-ნახშირი რკინის თუჯი კალიუმი მადანი

1913	191,5	35,9	19,3	11,6
1918	160,5 (1917 წ.)	26,9	11,9	9,4

ბრიუსელის კონფერენციისადმი მიმართულ მემორანდუმში გერმანიის სახალხო მეურნეობის სამინისტრო აცხადებდა, რომ წარმოების შემცირება მოხდა 50—85%, შეიძლება ეს რამოდენიმე გადამატებული იყოს, მაგრამ მაინც ფაქტია, რომ ომმა გერმანიის მეურნეობაზე დიდი უარყოფითი გავლენა მოახდინა. გერმანიის სახელმწიფო ვალი, რომელიც ომის დაწყებისას უდრიდა 11 მილიარდს, ავიდა 150 მილიარდ მარკამდე ომის დამთავრებისას, ხმარებაში მყოფ ქალაქის ფულების რაოდენობა 2 მილიარდ მარკიდან გაიზარდა 22 მილიარდამდე.

ასეთივე იყო გერმანიის მოკავშირეთა: ავსტრო-უნგრეთის, ბულგარეთის და ოსმალეთის სამეურნეო მდგომარეობა. ამ ქვეყნებში, სადაც წინაო დაგროვილ სიმდიდრის ნაკლები რაოდენობა იყო და სამხედრო მეურნეობა უფრო ცუდად იდგა, ვინემ გერმანიაში, ამიტომ აქ მეურნეობის დაცემა უფრო ძლიერი შეიქნა.*) ომის დასრულებამ გამოიწვია დაზარალებულ ქვეყნების ეკონომიური გაჯანსაღება ნაწილობრივ მაინც, მხოლოდ გერმანიისათვის და ავსტრო-უნგრეთისათვის ომის შემდგომი პერიოდი ბევრად დამაპყვეთებელი შეიქნა, ვინემ ომის დროინდელი. ამ პერიოდის ოფიციალურ დასაწყისად ითვლება 1919 წლის ივნისში დადებული ვერსალის ხელშეკრულება გამარჯვებულ და დამარცხებულ სახელმწიფოებს შორის.

რას ნიშნავს ვერსალის ხელშეკრულება?

„სოციალ-დემოკრატები—აცხადებს კომინტერნის მეხუთე კონგრესი თავის მანიფესტში—შევვიზიდნენ ომის შედეგით სამართლიან, დემოკრატიულ, პატიოსან ზავს ხალხთა შორის. ისინი შეგნებულად ატყუილებდნენ მშრომელ ხალხს. უპატიოსნო ომს, ბურჟუაზიის ხელმძღვანელობით წარმოებულს სოციალ-დემოკრატების უპატიოსნო დახმარებით, შეიძლებოდა მოეტანა მხოლოდ უპატიოსნო ზავი. ის იქნა დადებული ვერსალში, სადაც გამარჯვებულმა მტაცებელმა ფეხი დააბჯინა ყელზე დამარცხებულ მტაცებელს“. ყველა ქვეყნის სოციალ-დემოკრატები და პირველ რიგში კაუტსკი ირწმუნებოდნენ, რომ ომის შემდგომი პერიოდი იქნება მშვიდობიანობის, ჩადენილ უსამართლობების გამოსწორების, ომების ყოველ-გვარი საშიშროების სამუდამო გაუქმების და განიარაღების ხანა. მსოფლიო ამოიხსნებოდა, სრულიად დაისვენებს, მიყენებულ ზარალს აინაზღაურებს არა სხვისი დაზავებით და ხელახალი დამორჩილებით, არამედ მშვიდობიანი და პატიოსანი შრომით. აი რას წინასწარმეტყველებდა სოციალ-დემოკრატია და მისი ბელადი კაუტსკი. „განიარაღების მოთხოვნა წარმოადგენს ომის ლოლიკურ შედეგს. ომი, როგორც ვხედავდით, იყო შეიარაღების ნაყოფი. შეიძლე-

ბა ამიტომ თამამად ვსთქვათ, რომ არ არსებობს ისეთი მთავრობა, რომელიც არ მოითხოვს ომის დამთავრებისას განიარაღებას“*)—სწერდა კაუტსკი.

საერთაშორისო მშვიდობიანობის, ე. ი. ზავის ჩამოგდების შემდეგ ევროპა უეცრივ ფეხზე დაუგება, ის უფრო ჩქარი ტემპით გაექანება ეკონომიურ ალორძინებისაკენ, ვინემ ომამდე, მსოფლიო კვლავ სულ მალე იხილავს აყვავებულ ევროპას, ანუ რომ ვინმართ ინგლისელი ეკონომისტის ლეონ მონის თქმის—ევროპა იქცევა გიგანტურ ფაბრიკად, მთელი მსოფლიოსთვის თავისი პროდუქტების მიმწოდებელი—იმედოვნებდნენ ბურჟუაზიული ეკონომისტები, ფინანსისტები, პოლიტიკოსები თუ პროფესორები. რა მივიღეთ ნამდვილად, რა შეიქნა ვერსალის ზავი, რა მისცა მან ევროპას, მოსპო მან ომი, შიარაღება, ააყვავა ევროპა, ჩამოავდო საერთაშორისო მშვიდობიანობა თუ არა?

„ვერსალი არ არის ომის ბოლო, არამედ —მისი ერთ-ერთი ფაზა, ომი გრძელდება, თუმცა სხვა სახით“—დაუფარავად ლაპარაკობს საფრანგეთის ყოფილი პრემიერი, ბურჟუაზიის ბელადი კაიო.

„რომ ვერსალის ტრაქტატმა არაერთი არააღიარა „ზავი“ არ მისცა არც გერმანიას, არც ევროპას, რომ ის წარმოადგენს, როგორც ეს გულახდილად განაცხადა 1919 წლის შემოდგომაზე კლემანსომ, მხოლოდ ომის გაგრძელებას, რომ საერთოდ, ის აღსაყვანა ხანგრძლივი და არაჩვეულებრივად ავადმყოფური და რეალური საშიშროებით უმრავლეს ქვეყნებისთვის, თუ მთელი მსოფლიოსთვის არა, ევროპისთვის მაინც. ძნელად თუ შეეძლება დღეს ამაში თვით კლემანსო და ტარდო, რომელთაც დასწერეს ვერსალის ტრაქტატი, და პუანკარეც, რომელმაც დაადასტურა ხელშეკრულების 400 მუხლი, როგორც პრეზიდენტმა. ძირითადი ხაზი, შეიძლება ითქვას, ვერსალის ტრაქტატის აზრი უნდა იქნას დახასიათებული ასე: მისი მიზანია—მრავალ ათეულ წლების განმავლობაში განუყრელად დააკავშიროს დამარცხებულთა ცხოვრება გამარჯვებულთა ცხოვრებასთან, შებოკოს დამარცხებულნი ვიწრო, მონოპოლის მომაგონებელ ჯაჭვებით და ამით გახადოს დაზარალებულთა მდგომარეობა აუტანელი როგორც მორალურ, ისე მატერიალურ მხრივ.“**)

ვერსალმა ჯვარი დაუსვა პრეზიდენტ ვილსონის ცნობილ 14 მუხლს (8 იანვარს 1918 წ.), რომლითაც ის პირდებოდა მთელ მსოფლიოს სამართლიანობაზე დამყარებულ ზავს.

არასოდეს კაცობრიობას არ ახსოვს ისეთი დაცინვა მასზე, როგორსაც წარმოადგენდა ვილსონის სამშვიდობო პროგრამა. ვერსალმა სწორედ სულ იმის წინააღმდეგი მოიტანა, რასაც ფრანგული იმპერიალიზმის მესვეური „კაცთმოყვარეობით“, „სამართლიანობით“ და „გულშემატკივრობით“ აცნობდა 1918 წელს მსოფლიოს. ვერსალი ევროპაში და ამდენათვე მთელ მსოფლიოში გაძლიერებული უთანხმოების, მტრობის, ჩაკერის, უსამართლობის, კიდევ მეტი შეიარაღების, ეკონომიური ცხოვრების აფორიაქების, უსინიდისო ყაჩაღობის და იმპერიალიზმის გაფუჩჩენის აქტია.

ვერსალი გერმანიის მოსპობის, მისგან ყველა სასოციალური ძალების გამოწოვის სპეციალური საშუალებაა.

*) იხ. К. Каутский „Нац. госуд. империалист. госуд. и союз госуд.“—გვ. 79.

**) იხ. Тарлэ „Три катастрофы“—გვ. 3, 47.

*) იხ. Е. Варга „Кризис мирового капиталистического хозяйства“—გვ. 11—13.

ვერსალი ის მძიმე უღელსა, რომელიც გასრესას უპირებს გერმანიას. რისთვის? იმიტომ რომ ის არის ომის მიზეზი — გაიძახის საფრანგეთის იმპერიალიზმი და მას ამოწმებენ — როგორც ლაპარაკობს თავის მინი-ფესტში კომინტერნის მეხუთე კონგრესი — გამარჯვებულ ქვეყნების სოციალისტებიც, გენდერსონი, რენოდელი, ვანდერველდე და სხვები. ვერსალის ტრაქტატის გაუქმება ანტანტის იმპერიალიზმის და ყველაზე მეტად საფრანგეთის მტაცებლობის შედეგად, ეს ხსნა გერმანიის და პირველ რიგში მისი მშრომელი ხალხის, რომელსაც წელში სწევდნენ აუტანელი გადასახადები და სიღატაკე ომით გამოწვეული და ვერსალით უმაღლეს ხარისხამდე აყვანილი. ვერსალმა გერმანია ჩამორჩენილ ხალხთა რიცხვში შეიტანა, ის მან კოლონიით აქცია. ომმა გერმანიას დააკისრა 138 მილიარდი ოქროს მარკა ანტანტისათვის მიყენებულ ზარალის ასანახადურებლად. მან დაკარგა 70 ათასი კვადრატული კილომეტრი ტერიტორია, რომელიც იძლეოდა რკინის მადანის 80%, ქვანახშირის თითქმის ყველა რაიონები, ამათვან საარის ოლქი და ელზას-ლოტარინგია სამუდამო საკუთრებათ ჩაეთვალა საფრანგეთს, ხოლო რურის ოლქი საფრანგეთის მიერ დროებით დაპყრობილია და ჯერ-ჯერობით ისიც მის საკუთრებას შეადგენს. გერმანიამ დაკარგა მთელი ის საკუთრება, რომელსაც ფლობდა მისი მოქალაქენი გერმანიის გარეშე (ფაბრიკები, ქარხნები, მალარობები თუ სხვ.), გერმანიამ დაკარგა ყველა კოლონიები, დაკარგა საუკეთესო სახნავი მიწის 20%, და ამიტომ 1922 წელს ის იძულებული გახდა გამოეწერა სხვა ქვეყნებიდან ნახევარი მილიარდი ოქროს მარკად ლიბტებული პური თავის მცხოვრებთა გამოსაკვებათ, მას სამუდამოთ მოუსპეს უფლება თავის სურვილის მიხედვით აწარმოოს საბაჟო პოლიტიკა, მისი ნავთსადგურები და მთავარი სანავოსნო მდინარეებით სარგებლობა მისთვის შეზღუდულია, მისი საუკეთესო სავაჭრო ფლოტი გადაეცა მოწინააღმდეგეებს, მას წაართვეს 5.000 ორთქლმავალი და 150.000 ვაგონი, ყველაზე რჩეულები და ახალი კონსტრუქციის, გერმანიას არა აქვს უფლება დააწესოს გადასახიდი ტარიფები საკუთარ რკინის გზებზე. გერმანიას უხდება აგრეთვე საოკუპაციო ჯარის შენახვა, რომელიც ჯერ კიდევ 1923 წლამდე უჯდებოდა 6 მილიარდი ოქროს მარკა და კიდევ მრავალი, რომლის ჩამოთვლა დიდ დროს წავგართმევს. ყოველივე ამან გამოიწვია საერთო გაღატაკებასთან ერთად ხალხის ფიზიკური დაცემაც. 1920-21 წ.წ. ცოტათი გაუმჯობესებული სახალხო კვება 1922 და შემდეგ წლებში თანდათან უარესდება. არ არის სამყოფი პური, ხორცი, ცხიმი, რძე. 1913 წელს გერმანიის რძის მეურნეობა იძლეოდა 26 მილიარდ ლიტრა რძეს, ხოლო 1920 წელს — სულ 10 მილიარდს, ეხლა კი ბევრად უფრო ნაკლებს. ამიტომ, როგორც ამას წინეთ იტყობინებოდნენ ადგილობრივი გაზეთები, გახშირდა გერმანიაში საქონლის რძის სიმცირის გამო — ქალის რძის გაყიდვა, რაიც ძვირად ფასობს და რომლის ყიდვის საშუალება მხოლოდ შეძლებულთ აქვთ. რძის სიმცირემ გამოიწვია ავადმყოფობა და სიკვდილიანობა ბავშვების; რომელიც დღითიდღე იზრდება. მუშების ყველაზე მაღალ კატეგორიებსაც არსებული ჯამაგირი არ ყოფნით საკვებათ (ტანთსაცმელზე რომ არ ვილაპარაკოთ). მოსამსახურეები და ევრედ წოდებული საშუალო კლასი უფრო ცუდ მდგომარეობაშია, ვიდრე მუშები. ექიმები შეძენილ ხელსაწყოებს ყიდნიან თავის

გამოსაკვებათ, სტუდენტებს საშუალება არა აქვთ ლეკმა პურის შოვნის, წიგნების ყიდვაც რომ არ ვილაპარაკოთ. გერმანია — სიტყვა ერთმა გულგატეხილმა ექიმმა თავის ერთ-ერთ მოხსენებაში — სიმძიმის და უნდა აძლიოს სხვას თავისი პირუტყვი, ის იყინება და ამავე დროს უნდა მისცეს უცხოელებს აუარებელი შეშა და ქვანახშირი, გერმანია გაქირვებაშია და ამავე დროს აუარებელ უცხო ჯარებს უკავია საუკეთესო ადგილი და ეწევა ფუფუნებას და გარყვნილებას მაშინ, როდესაც მრავალი გერმანელი ლეკმა პურზე ოცნებობს. ეს მოუტანა გერმანიას ვერსალის ზავმა, ეს არგუნა მას მსოფლიო ომმა. ასეთევე მდგომარეობაა ნაწილობრივ ყოფილ ავსტრო-უნგრეთში, რომელიც ვერსალმა დაქსაქსა და დააუწმავა.

ასეთია ვერსალის და ომის შედეგი გერმანიისთვის და ავსტრო-უნგრეთისათვის, როგორც დამარცხებული სახელმწიფოებისთვის, მაგრამ რა მდგომარეობაა გამარჯვებულთა ბანაკში, რა მისცა მათ ვერსალმა, გამართლდა თუ არა კაუტკის გეგმა განიარაღების შესახებ, მოსპო თუ არა დანარჩენ კაპიტალისტურ სახელმწიფოთა შორის მტრობა, შეუღლი, მოეკეთა თუ არა თავი იმპერიალიზმს და აყვავდა თუ არა ევროპა და საერთოდ კაპიტალისტური მსოფლიო ბურჟუაზიული ეკონომისტების, პოლიტიკოსების და შემთანხმებლების გეგმების მიხედვით? ამაზე დასაბუთებული პასუხი გავცა ამხ. ვარგამ კომინტერნის მეხუთე კონგრესზე, როგორც სპეციალურმა მომხსენებელმა „მსოფლიოს ეკონომიური მდგომარეობის“ შესახებ. მაგრამ სანამ გავიცნობდეთ ამხ. ვარგას მოხსენების ძირითად დებულებებს, ზედმეტი არ იქნება განვიხილოთ მსოფლიოს განიარაღების საკითხი, რომელიც ომის შემდგომი პერიოდის ქვა-კუთხედით მიაჩნდა კაუტკის და რომელიც გამომდინარეობს მისი „ულტრა-იმპერიალიზმიდან“.

მსოფლიო განიარაღება თუ შეიარაღება?

ამ საკითხზე პასუხს იძლევა თვით ბურჟუაზია თავისი ორი ცნობილი წარმომადგენელის პირით.

„ანტანტის დაპირების მიუხედავად — ლაპარაკობს იტალიის ყოფილი პრემიერი ნიტტი, რომელიც გაიძახოდა, რომ დემოკრატიული პრინციპების გამარჯვების შედეგი იქნება საყოველთაო განიარაღებაო, — დღეს თვით გამარჯვებულები სულ უფრო და უფრო იარაღდებიან. რამდენათ მკაცრი და სულელურია მათ მიერ ნაკარნახევი ზავის პირობები, მით უფრო მეტ არმიებს ინახავენ გამარჯვებულები, რადგან დარწმუნებულნი არიან ან იყვნენ უკანასკნელ დრომდე დარწმუნებულნი, რომ მხოლოდ მუდმივი სამხედრო მექარით შეიძლება აიძულო დამარცხებული ვალის გადასახდელათ“.

ყველაზე დიდ საფრთხეს და ეკონომიური ქაოსის და სიძვირის უმთავრესს მიზეზს წარმოადგენს გიგანტური არმიების შენახვა და საწხედრო მდგომარეობის გაძლიერება ევროპაში.

ევროპას, ორ ბანაკად მკაცრად გაპოზილს, არ შეუძლია დაამყაროს მშვიდობიანობა თვით დამარცხებულთა განიარაღების შემდეგაც, რადგან გამარჯვებულთა მოქმედება ყველას აძლევს საბაბს იუიქროს, რომ მათი ხსნა მხოლოდ ძალის შეუძლია, რომ საქმე ეხება არა იმდენათ საწარმოო ძალების აღდგენას ევროპაში, რამდენათაც დამარცხებულთა ეკონომიურ ექსპლოატაციას და მათი ქო-

შ. ბაგდასიანი

ვის რა მისცა მხოფლიო ომმა

„ახალგაზრდა ლენინელი“ № 6-7 (25-26)

ნების წყაროების ხელში ჩაგდებას „1913 წელს გერმანიას ყავდა 647.000 ჯარისკაცი მუდმივ იარაღის ქვეშ მყოფი, 150.000 უნტერ-ოფიცერი და 30.000 ოფიცერი. ეს იყო მაშინ ყველაზე ძლიერი არმია ევროპაში. ეხლა კი, როდესაც გერმანიას უკვე აღარ ყავს არმია, საფრანგეთს 1921 წ. პირველ ივლისისათვის ყავდა თოფის ქვეშ 810.000 ჯარისკაცი, რომელთაგან 38.473 ოფიცერია, ე. ი. ბევრად მეტი, ვინემ გერმანიას ყავდა ომამდე. მცხოვრებლების საერთო რიცხვთან შედარებით იმდენათ გაიზარდა ჯარი, რომელიც არ ახსოვს ახალ ისტორიას და საფრანგეთი მიდის ორი შესაძლებლობისაკენ: ან სამხედრო ბატონობისაკენ ან დაღუპვისაკენ; ავსტრო-უნგრეთს 1913 წელს ყავდა 34.000 ოფიცერი და 390.242 დაბალი ხარისხის მოსამსახურენი (ჯარისკაცები და სხვ.). ეხლა კი მის ნანგრევებზე წარმოშობილ სახელმწიფოებში ბევრად მეტი ყავთ, მარტო ჩეხო-სლოვაკიას 150.000 კაცი ყავს შეიარაღებული, რომელთაგან 10.000 ოფიცერია.

სამხრეთ-სლავეთს ყავს 120.000 ჯარისკაცი. ბელგიას დღეს უკვე ყავს 113.500 ჯარისკაცი. პოლონეთს ყავს იარაღის ქვეშ არა ნაკლებ 430.000 კაცისა და ის აღწევდა ხშირად 600.000; ეს მაშინ, როდესაც პოლონეთი იბრჩევა სილატაკით და შინაგანი რღვევით; ის იმონებს თავის თავს, რათა შემდეგ სხვა დაიმონოს. რუმინიას ყავს 160.000 კაცი თოფის ქვეშ*) და გარდა ამისა 30.000 ჟანდარმი და 16.000 საზღვარზე მდგომი ჯარი. საბერძნეთს ყავს 400.000 კაცი შეიარაღებული, რადგან ყოველ წუთს მცირე აზიისკენ იცქირება. იტალიაში 1921 წლის 31 ივლისისათვის თოფის ქვეშ იდგა 351.067 ჯარისკაცი და 18.138 ოფიცერი, ინგლისს 201.000, რომელთაგან 15.030 ოფიცერია. რაც ითქვამს არმიაზე, იგივე ითქმის ფლოტის შესახებაც, დღეს ნამდვილი შეჯიბრებაა საზღვაო-სამხედრო ფლოტის გაძლიერებისათვის.***) ნიტტის მიერ მოყვანილი ციფრები დღესაც თითქმის უცვლელია, ზოგან კი მეტი. ასეთივე სურათს იძლევა ლოიდ-ჯორჯი. „თანამედროვე ევროპიულ არმიების სტატისტიკური მიმოხილვა—ლაპარაკობს ის—შეშს გერმანიას. ომის შეშს აძლიერებს კიდევ ის გარემოება, რომ ყველა ის ელემენტები, რომლებმაც შექმნეს 1914 წლის დიდი ომი, ეხლა უფრო ძლიერია, ვინემ ოდესმე. ევროპის ჰაერი გაჟღენთილია მისით. ყველგან მუშავდება გეგმები მომავალი ომის შემთხვევისათვის, იწყონება უზარმაზარი არმიები, იდება სამხედრო კონვენციები და კავშირები შეთანხმებულ მოქმედების მიზნით. მუშაობენ სამხედრო შტაბები და სხვ. დღეს თოფის ქვეშ ბევრად მეტი ხალხი დგას, ვინემ 1913-14 წ. წ. საფრანგეთს დღესაც ყავს იარაღის ქვეშ 736.000 კაცი. რუმინიას ორჯერ მეტი ყავს იმაზე, ვინემ ეს ნებადართული აქვს ვერსალის მიერ. რაც მთავარია დღეს უამრავი საჰაერო აპარატები მზადდება და მათ შორის ისეთი გამანადგურებლებს შეხედებით, რომლის მსგავსი არც კი დაესიზმრებოდა არავის 1914 წ. ერთი ყუბმარა, თანამედროვე ჰაერობლანდანი გადმოსროლილი, შეიცავს ბევრად მეტ ამაფეთქებელ ნივთიერებას, ვინემ ძველი ტიპის ჰაერობლანებიდან გადმოსროლილი ასეული ყუბმარები“***) ამას ზედ დაუმატეთ წყალზე და ხმელეთზე მცოცავი ათასგვარი გამანადგურებელი იარაღები, რომელთაც ყო-

ველ დღე იგონებენ, მზრჩოლავი, შორიდან სამხედრო მასალების ამაფეთქებელი, ცეცხლის წამქიდეხელი და სხვა გვარი გაზები, რომელთაც განსაკუთრებით ომის დასრულების და უფრო მეტად ვერსალის შემდეგ პოვეს განვითარება, რომ ნათელი გახდეს კაუტკის და მთელი სოციალ-პაციფიზმის საყუველთაო განიარაღების და ამგვარად ვითომდა ახალი-ომების მოსპობის „თეორია“.

მსოფლიოს ეკონომიური მდგომარეობა.

ბურჟუაზიის ცნობილი დიპლომატი ნიტტი იძულებულა აღიაროს, რომ ყველაზე დიდ საფრთხეს და ეკონომიური ქაოსის და სიძვირის უთმავრესს მიზანს წარმოადგენს გიგანტიური არმიების შენახვა და სამხედრო მდგომარეობის გაძლიერება ევროპაში. რასაკვირველია, მარტო არმიების შენახვით არ იხსნება ეკონომიური ქაოსი და სიძვირე. ეს მიზეზი უფრო მეტად სხვაგან უნდა ვეძიოთ. ამას დაგვანახებს კაპიტალისტური მსოფლიოს უკანასკნელი წლების მდგომარეობის განხილვა. რა სიქვა ამის შესახებ ამხ. ვარკამ კომინტერნის მეხუთე კონგრესზე, რომელსაც თითქმის ყველაზე ძირითად დებულებებში დაეთანხმა კონგრესი

გამართლდა კომინტერნის მესამე კონგრესის თეზისების ძირითადი აზრი, რომ კაპიტალისტური საზოგადოება განიცდის კრიზისის პერიოდს, რომლის შიგ, მიუხედავად ამისა გრძელდება ფაზისები, რომელიც კაპიტალისტური მეურნეობის ჩვეულებრივი სვლაა, სახელდობრ, მაღალ და დაბალ კონიუნქტურის შეცვლა. გასულმა წლებმა დაამტკიცა კომინტერნის შეხედულებათა სისწორე.

მიუხედავად იმისა, რომ უკანასკნელი სამი წლის განმავლობაში ვამჩნევდით მსოფლიო მეურნეობის გაუმჯობესების ზოგიერთ სიმპტომებს, ასეთია მაღალი სამეურნეო კონიუნქტურა შეერთებულ შტატებში, ანტანტის მეურნეობის გაძლიერება და ვალიუტის სტაბილიზაცია (ფულის კურსის გამაგრება) ცალკე ევროპიულ ქვეყნებში, მაგრამ მიუხედავად ამისა აზრი კრიზისის დაძლევის შესახებ არაა მართალი. ფაქტების მიუდგომელი ანალიზი გვიჩვენებს, რომ კრიზისი გრძელდება და მიიღებს მწვავე ფორმებს თვით 1924 წელშიც. მსოფლიო წარმოების ფაქტები ასეთია:

1923 წელში, რომელიც ითვლება ომის შემდგომ საუკეთესო წელათ, მსოფლიო წარმოებამ მაინც ვერ მიაღწია 1913 წლამდე არსებულ ნორმას. 1922-23 წლების 1921-21 წლებთან შედარება არაა სწორი, რადგან 1920-21 წ. წ. წარმოადგენენ ე. წ. დაბალი კონიუნქტურის ფაზისს, მაშინ როდესაც 1922 და განსაკუთრებით 1923 წელი მაღალი კონიუნქტურის ფაზისია. წარმოების ცალკე დარგების განხილვა დაეწყოთ **სასოფლო მეურნეობიდან**. დასამუშავებელი მოედანის რაოდენობა მთელ მსოფლიოში ბევრად უფრო ნაკლებია დღეს, ვინემ 1913 წელს იყო. გერმანიის ბურჟუაზიულ პროფესორის ზერინგის ცნობით, 1922 წ. ხორბლისთვის დათმობილ მოედნის რაოდენობა მთელ მსოფლიოში შეადგენდა ომამდე არსებულთან 17% ნაკლებს, შვრიის მოედანი 13%-ით, ქერის—24%-, ქვავის—8%-. რაც შეეხება—ნედლი მასალის ისეთ მნიშვნელოვან წყაროებს, როგორიცაა ბამბა და კაუჩუკი, აქ შესამჩნევია კაპიტალისტების ტენდენცია შეამცირონ წარმოება ფასების აწევის მიზნით. ასეთივე სურათია მძიმე ინდუსტრიის სფეროშიც. ნახშირის ამო-

*) ამას უნდა დაუმატოთ ბესარაბიის პლებისციტთან დაკავშირებით რუმინიის მიერ იარაღის ქლარუნი და ახალ-ახალი მოზილიზაციები—დ. გ.

**) ფ. ნიტტი „Европа без мира“. გვ. 114-18.

***) Л. Лойд-Джорж „Хаос Европы“—გვ. 44, 45, 112, 115.

ღება ძლიერ უთანასწოროდ და მამდეს არსებულ დონეს. ხოლო რკინის და ფოლადის წარმოება ჩამორჩება მამდეს არსებულ წარმოებას. მთავარ საწარმოო ქვეყნებში რკინის წარმოება 10% ნაკლებია, ვინემ მამდეს იყო. აღსანიშნავია აგრეთვე ის, რომ მამდეს ინდუსტრიის საწარმოო საშუალებანი არ არის მთლიანად გამოყენებული. ასე მაგალითად, ინგლისში 457 ბრძმედიდან (домённая печь) მიმდინარე წლის დასაწყისში მუშაობდა მხოლოდ 194, შეერთებულ შტატებში 425-იდან მუშაობდა მიმდინარე წლის დასაწყისში 270, მაისში კი 230, ეხლა ალბათ არა უმეტეს 200. თანამედროვე მსოფლიო მეურნეობა გაიყო ორ, ერთმანეთისაგან დიდათ განსხვავებულ, ნაწილებათ. ერთის მხრივ ჩვენს წინ ამერიკა და ინგლისის კოლონიები, სადაც კაპიტალიზმი კიდევ ვითარდება, მეორე მხრივ მსოფლიო მეურნეობის ძველი ცენტრი—ევროპა, რომელიც ეხლა მწვავე კრიზისის განიცდის. შეერთებული შტატები იზრდება—მიდრდება, ევროპა კი ეცემა, ღარიბდება. ასე მაგ., 1913 წელს შეერთებულ შტატებზე რკინის წარმოების 40% მოსდიოდა, ეხლა კი ისინი იძლევა 62%. იგივე ციფრები ნათის შესახებ—65-72%. ევროპულ ქვეყნებში რკინის და ფოლადის წარმოება ძლიერ დაეცა: ინგლისში 10,2-იდან 7,6 მილიონ ტონამდეს, გერმანიაში—14,2-იდან 5 მილიონ ტონამდეს.

კაპიტალიზმის თანამედროვე კრიზისის დამახასიათებელია აგრეთვე უმუშევრობის რაოდენობა და მისი ხასიათი. თუ დავითვლით უმუშევართა საერთო რაოდენობას თეერთებულ შტატებში, ინგლისში, გერმანიაში, იტალიაში, ჩეხო-სლავეთში და პოლონეთში, აღმოჩნდება, რომ უკანასკნელი წლების განმავლობაში უმუშევართა რიცხვი უცვლელად განისაზღვრება 4-5 მილ. კაციით. თუ ერთ ქვეყანაში მცირდება უმუშევართა რიცხვი, სამაგიეროთ მეორეში იზრდება და ასე ამგვარად უმუშევართა ნამდვილი რიცხვი, რასაკვირველია, ოფიციალურად მოცემულ ციფრზე უფრო მეტია, მარტო შეერთებულ შტატებში ექვს გარეშეა 3 მილიონი უმუშევარია დღეს. მაშინ როდესაც, წინეთ უმუშევრობა გარდამავალი მოვლენა იყო, დღეს ის მუდმივ მოვლენათ იქცა. გარდა ამისა მსოფლიოში მხოლოდ ამერიკაში ხდება სიმდიდრის (კაპიტალის) დაგროვება. რადგან ქალაქის ფული მეტად ფასდაკარგულია, ამიტომ დაგროვება ნაკლებათ ხდება. რაც შეეხება დაგროვების მეორე სახეს—მშენებლობას (სახლების და სხვა სახით), მას მხოლოდ ამერიკაში აქვს ადგილი, ევროპის ქვეყნებში კი სულ სხვა მდგომარეობაა. ყველა ევროპულ ქვეყნებში მწვავე საბინაო კრიზისია, რომელიც დღესდეს არ არის მოგვარებული. ეს იმას ნიშნავს, რომ კაპიტალიზმს არ ძალუძს დაავროვოს ამისთვის საკმაო კაპიტალი. მაგრამ აქედან არ უნდა გამოვიყვანოთ ის დასკვნა, ვითომდა კაპიტალის დაგროვების უუნარობა მიიყვანს კაპიტალიზმს კატასტროფამდეს. მხოლოდ პროლეტარიატი მოუღებს ბოლოს კაპიტალიზმს.

მსოფლიო მეურნეობის დახასიათებისთვის უნდა მიექცეს ყურადღება სამ ძირითად მოვლენას:

1) მსოფლიოს მთლიანი მეურნეობის დაშლა;

2) დასავლეთ ევროპის სამრეწველო ქვეყნების სპეციალური კრიზისი;

3) აგრარული კრიზისი.

მსოფლიოს მთლიანი მეურნეობა ეხლა არ არსებობს. უზარმაზარი რუსეთი სდგას კაპიტალისტურ მეურნეობის გარეშე. მთლიანი სამეურნეო კონიუნქტურა უკვე არ არ-

სებობს. სამეურნეო გამოცოცხლებას ერთ ქვეყანაში, სდგეს სხვა ქვეყნებში კონიუნქტურის დაწევა. გარდა ამისა, კონიუნქტურის გაუმჯობესება ერთ ქვეყნებში უმარაღეს შემთხვევაში სწარმოებს სხვა ქვეყნების მდგომარეობის გაუარესების ხარჯზე.

ამერიკის მეურნეობის უდიდესმა გამოცოცხლებამ, რომელმაც 1923 წლის გაზაფხულზე უმაღლეს წერტილს მიაღწია, ვერავითარი გავლენა ვერ მოახდინა ევროპაზე.

არ არის არც ერთი ქვეყანა, სადაც ვალიუტას შეენარჩუნებოდა მამდეს არსებული პარიტეტი. 1922 წლის დასაწყისში მსოფლიოს ყველა ვალიუტამ შეინარჩუნა საერთოდ აღებული 62% თავისი მამდეს არსებული პარიტეტისა, 1923 წლის ბოლოს—60,5%, ეხლა კი 57%. მთელი მსოფლიოს მასშტაბით სავალიუტო კრიზისი განაგრძობს არსებობას და უფრო განვითარდა უკანასკნელ ორი წლის განმავლობაში. კრიზისის დასახასიათებლად საგულისხმოა კიდევ კაპიტალის გადატანის (მოძრაობის) შეჩერება ერთი ქვეყნიდან მეორეში. აღსანიშნავია ევროპის სრულ სამრეწველო ქვეყნების კრიზისი (საფრანგეთი, ინგლისი, ბელგია და შვეიცარია). ამ ქვეყნების სახალხო მერნეობა იმით ცოცხლობდა, რომ იღებდა საზღვარგარეთიდან, აგრარულ ქვეყნებიდან ნედლ მასალას და სურსათს და სამაგიეროთ აძლევდა სამრეწველო ნაწარმოებებს. ეხლა ხსენებულ ქვეყნების მდგომარეობაში დიდი ცვლილებები მოხდა აგრარულ ქვეყნების ინდუსტრიალიზაციის გამო. ინდუსტრიალიზაცია, ჯერ კიდევ მამდეს დაწყებული, ჩქარი ტემპით მიექანება ეხლა წინ. არ არის მსოფლიოში დღეს ისეთი სახელმწიფო, რომ არ ცდილობდეს საკუთარი მრეწველობის განვითარებას. თვით ინგლისის კოლონიები ადგება ამ გზას და მოითხოვენ საკუთარი მრეწველობის დაცვას ინგლისის საქონლის შემოტანისაგან. ამავდეს მიმართულებით მოქმედებს მსოფლიო აგრარული კრიზისი, რომელიც ამცირებს აგრარულ ქვეყნების მყიდველობითი უნარიანობას. ამის გამო სამრეწველო ქვეყნების მიერ საქონლის გატანა ბევრად ნაკლებია, ვიდრე მამდეს იყო. **აგრარული კრიზისი ხასიათდება „მაკრატელით“** და ის წარმოადგენს არამარტო რუსულ მოვლენას, არამედ საერთაშორისოს. თითქმის ყველა ქვეყნებში სამრეწველო საქონელზე ფასები უფრო მაღლა დგას, ვინემ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტებზე. ამის მიზეზია სამრეწველო დაწესებულებათა უფრო და უფრო მსხვილ ტრესტების შექმნა (трестирование), რომელმაც ღმის უკანასკნელ წლებში ფართე ხასიათი მიიღო. ამის გამო თითქმის ყველა სამრეწველო დარგები ყიდიან თავიანთ პროდუქტებს ერთგვარ ფასებში (აწესებენ ფასების მონოპოლიას), მაშინ როდესაც დრბეული სოფლის მეურნეობა იძულებულნი არიან გაყიდონ თავიანთი პროდუქტები ბაზრის მიერ ნაკარნახევ ფასებში.

ფერმერთა (ამერიკის მიწათმფლობელებთა) რიცხვი, რომელთაც მიატოვეს თავიანთი ფერმები და ქალაქს მიამუშრეს, შეერთებულ შტატებში ერთ მილიონს უდრის.

აი ომის შემდგომი პერიოდის მოკლე დახასიათება. ეხლა ჩვენთვის ნათელია ის, თუ რა ზიანი მიაყენა ომმა კაცობრიობას და მეორე მხრივ, როგორ დაშალა, თვით კაპიტალისტური სისტემა. მსოფლიო ომის ათი წლის თავზე ჩვენ წარმოვიდგინეთ ის სურათი, რომელსაც ამ ათი წლის წინად ჰქონთ ადგილი და რომელმაც თავის შემდეგ დასტოვა მხოლოდ ნგრევა, სიღატაკე, სიმშვილი და ახალი ომების საშიშროება. ამიტომ—როგორც ლაპა-

რაკობს კაპიტალისტური ომების, ექსპლოატაციის, კაპიტალიზმის და სოციალ-შოვინიზმის უდიდესი მტერი და მსოფლიო მუშათა კლასის უბადლო ბელადი ლენინი — „დახვდითა, დახაზიერებულთა ათეულმა მილიონებმა, რაიც მოყვა ომს, რომელსაც აწარმოებდნენ იმის გამო, — საფინანსო ავიაკოთა რომელ ჯგუფს, ინგლისის თუ გერმანიისას უფრო მეტი დავლა უნდა ერგოს; ომმა, რომელსაც რამოდენიმე საწავო ხელშეკრულება მოჰყვა, აქამდე გაუგონარი სისწრაფით თვალი აუხილა ბურჟუაზიის მიერ დაჩაგრულ, გასრესილ, მოტყუებულ და გასულელებულთა ათეულ მილიონებს. ამნაირად, ომისაგან გამოწვეული სამსოფლიო გავრანება-განადგურების ნიადაგზე წარმოიშვის რევოლიუციონური კრიზისი, რომელმაც რაგინდ ხანგრძლივი და მძიმე პერიოდები განიცადოს, მაინც შეუძლებელია გათავდეს სხვანაირად, იუ არა პროლეტარული რევოლიუციითა და მისი გამარჯვებით.“

მეორე ინტერნაციონალის მანიფესტი კი, მიღებული ბაზელში 1912 წელს — მანიფესტი, რომელიც შესაფერისად აფასებდა იმ ომს, 1914 წელს რომ დაიწყო და არა საზოგადოთ ომს (ომი სხვადასხვა ნაირია, არის რევოლიუციონური ომებიც) — ეს მანიფესტი დარჩა მე-

ორე ინტერნაციონალის გმირთა სამარცხვინო კრახის, მათი რენეგატობის მამხილებელ დოკუმენტად. — აი, რა უნდა უთხრას ყველგან კომუნისტურმა პარტიებმა მსოფლიო პროლეტარიატს იმპერიალისტური ომის 10 წლის თავზე. კომუნისტური პარტიები, ძღვეამოსილი კომუნისტური ინტერნაციონალი, წითელი პროფინტერნი, მთელი ქვეყნის რევოლიუციონური პროლეტარიატი, რომელიც არ მოჰყოლია სოციალ-შოვინიზმის და ოპორტუნიზმის გავლენას, მის გვერდით მსოფლიო პროლეტარული ახალგაზრდობა — აი, ვინ დააჩქარებს მსოფლიო ომის გავრანება-განადგურების ნიადაგზე წარმოშობილ რევოლიუციონურ კრიზისის პროლეტარული რევოლიუციით დაგვირგვინებას, აი ვინ დაანახევებს მსოფლიო იმპერიალიზმს, რომ მესამე ინტერნაციონალი არ არის მსგავსად მეორე ინტერნაციონალისა „ზავის იარაღი“, რომ ის ძლიერია სწორედ ომის დროს და რომ არ მისცემს ის არავის უფლებას ახალ ხოცვა-ჟლეტაში ჩაითრიოს მშრომელი ხალხი. მსოფლიო პროლეტარიატს დღეს უკვე საიმედო წინამძღოლი, ერთგული მეთაური ჰყავს და ბურჟუაზიის ანკესზე ის მეტს არ წამოეგება.

ჩვენი დამოკიდებულება ომთან პრინციპიალურათ სხვაა, ვინემ ბურჟუაზიული პაციფისტების (ზავის მომხრეების და მქადაგებლების) და ანარქისტების. პირველთაგან ჩვენ განვირჩევით მით, რომ გვესმის ომის აუცილებელი კავშირი კლასიურ ბრძოლასთან ქვეყნის შიგ, გვესმის, რომ არ შეიძლება ომების მოსპობა კლასების მოსპობის და სოციალიზმის დამყარების გარეშე, აგრეთვე იმითაც, რომ ჩვენ სავსებით ვადასტურებთ სამოქალაქო ომების აუცილებლობას, მის კანონიერებას და პროგრესიულობას, ე. ი. ვადასტურებთ დაჩაგრულთა ომებს დამჩაგრელთა წინააღმდეგ, მონებისას მონათ-მფლობელთა წინააღმდეგ ყმა, გლეხებისას მებატონეთა და დაქირავებულ მუშების ომს ბურჟუაზიის წინააღმდეგ. პაციფისტებისა და ანარქისტებისაგან ჩვენ, რევოლიუციონური მარქსისტები, იმით განვსხვავდებით, რომ ვსცნობთ თითოეული ომის ისტორიულ (მარქსის დიალექტიურა მატერიალიზმის თვალსაზრისით) შესწავლის აუცილებლობას. იმპერიალისტური ომის სამოქალაქო ომით გადაქცევა — ასეთი იყო ლენინიზმის ძირითადი ლოზუნგი პირველ მსოფლიო იმპერიალისტური ომის ეპოქაში. ამავე დროს ლენინიზმი, თვით იმპერიალისტური ომის გაცხარებულ მომენტშიც, ხაზს უსვამდა, რომ კომუნისტები არავითარ შემთხვევაში არ უარყოფენ სამშობლოს დაცვას იმ მომენტში, როდესაც ეს სამშობლო ხდება სოციალისტური, პროლეტარული“.

ბ. ზინოვიევი.

კაპიტალიზმის კრიზისი გერმანიაში.

(კაპიტალისტური გერმანია დიდი ომის ათი წლის თავზე).

მიმდინარე წლის აპრილის უკანასკნელ რიცხვებიდან დაწყებული გერმანიის კრიზისი განუწყვეტლივ უფრო და უფრო მწვავედება. წერილ და საშუალო კაპიტალისტების განადგურება, პატარა ბანკების და ვაჭრობა-მრეწველობის მოსპობა ფინანსიურ კონკურენციის პროცესში, წერილ წარმოებათა შეჩერება და ჩაყლაპვა მსხვილით თანდათანობით ლეზულობს ფართე და ყოველდღიურ ხასიათს.

უკვე ყველა წარმოებებში დაწყებულია მუშათა რიცხვის შემცირება, ყველგან განუწყვეტლივ იკლებს შრომის ხელფასი.

რეინ-ვესტფალიის სამრეწველო ოლქებში ლითონ-სახშირ მრეწველობის ქარხნები მუშაობენ კვირაში მხოლოდ 3 დღე; რეინლანდში, საქსონიაში და ტიურინგიაში საქსოვი და ფართლეულის ფაბრიკა-ქარხნები უფრო იშვიათად აღებენ კარებს. კალიუმის ინდუსტრიამ დაკეტა ბევრი მალაროები საბოლოოდ; ქიმიურ მრეწველობამ დაითხოვა მრავალი მუშა. ასეთივე სურათია ყველა სხვა სამრეწველო დარგებში.

რა არის მიზეზი ამ კრიზისის?

ამ საკითხის გამორკვევის დროს ჩვენ უნდა გამოვიდეთ ორი ფაქტიდან, ორი საფუძვლიდან: გერმანიის მრეწველობამ დაჰარგა ყოველგვარი უნარი უცხო კაპიტალთან მეტოქეობის: გერმანიის წარმოებრივი აპარატი ვერ განვითარდა ისეთ მოქნილ ფორმებამდე, როგორც ეს სხვა ძლიერ კაპიტალისტურ ქვეყნებშია, პირველ რიგში—ამერიკის, ინგლისის, საფრანგეთის და იაპონიის. წარმოებრივი აპარატის ელასტიურ ფორმებში ჩამოყალიბების გამო ამ ქვეყნებში კაპიტალის ორგანიზაცია უაღრესად განვითარებულია. გერმანიაში კი, პირიქით, წარმოებრივი აპარატი ჯერ კიდევ ძალიან შორს სდგას იმ დონისაგან, რომელზედაც მას მსოფლიო ომმა მოუსწრო. წარმოების საშუალებათა მოთხოვნილება ომისა და პირველ წლის განმავლობაში მის შემდეგ, რასაკვირველია, უფრო მცირე იყო, ვიდრე შემდგომ წლებში, წარმოებრივი აპარატი კი საგრძნობლად ჩამორჩა ამ მოთხოვნილების გაზრდას, ის მხოლოდ უმნიშვნელოდ გაუმჯობესდა, მხოლოდ უმნიშვნელოდ გაფართოვდა. ამ განსხვავებამ გერმანიის და უცხო განვითარებულ კაპიტალისტურ ქვეყნების წარმოებრივ აპარატთა მოდიფიკაციის (გადახალისების) შორის შედეგად მოგვცა ის გარეგნობა, რომ გერმანიაში ერთი და იგივე რაოდენობის და ღირსების საქონლის დამზადებას დღეს საზოგადოთ მეტი სჭირდება უფრო დრო, ვიდრე სხვა ქვეყანაში. მაშასადამე, გერმანიაში დამზადებული საქონელი უფრო ძვირად ჯდება, ვიდრე სხვა კაპიტალისტურ ქვეყნებში.

ამ ჩიხიდან გამოსვლა გერმანიის კაპიტალისტებმა მოინდომეს დაქირავებულ შრომის მაქსიმალური ექსპლოატაციით და ამ მაზნისათვის მიმართეს ყოველგვარ საშუალებას ფულის დაცემიდან—შედარებითი ზედმეტი ღირებულების აწევამდე. მიუხედავად ამისა, რევოლუციონური პროლეტარატის ორგანიზაციული წინააღმდეგობის გამო,

შრომის ხელფასის დაწევა ერთ გარკვეულ მინიმუმიდან კაპიტალისტებმა მაინც ვერ მოახერხეს. ეს იყო ის საარსებო მინიმუმი, ის უმცირესი საშუალება, რომელიც ესაჭიროება ადამიანს დახარჯულ უნარის და ენერგიის აღსადგენათ. წარმოებრივი აპარატის თანდათანობითი განვითარება სხვა და სხვა ქვეყნებში და ბუნებრივად წარმოშობილი ძლიერი მეტოქე ძალა აუცილებლად ხდიდა გერმანიის კაპიტალისტებისათვის დაქირავებულ შრომის, პროლეტარიატის ექსპლოატაციის გაძლიერებას და გაღრმავებას. შრომის ხელფასი, როგორც ესთქვით, დაიკენეს წარმოუდგენელ მინიმუმამდე, სამუშაო დრო განუწყვეტლივ გრძელდებოდა და გრძელდება (აბსოლუტური ზედმეტი ღირებულების აწევა). სამუშაო დროის გაგრძელებამ, მუშა ხელის ექსპლოატაციის შეუდარებელ გამწვავებამ მოუშადა ხიდაგი იანვრიდან—აპრილამდე გერმანიის თანამედროვე კრიზისს; ყოველი კერძო კატასტროფიული მდგომარეობა ამა თუ იმ წარმოების, ყოველი მერყეობა წარმოების მდგომარეობაში—ამ ორი ფაქტორის ზეგავლენით ბოლოს და ბოლოს მომწიფდა ფართე და სერიოზულ საიმპერიოეკონომიურ-ფინანსიურ კრიზისად.

მეორე მთავარი მიზეზი კრიზისის არის ის გარემოება, რომ გერმანულ კაპიტალს თანდათანობით ხელიდან ეცლება საშუალება მოახდინოს ზედმეტი ღირებულების იმ ნაწილის რეალიზაცია, რომელიც ხმარდება წარმოების გაფართოებას ანუ კაპიტალის აკუმულიაციას (გაძლიერებას).

საქონლის გამსაღებელი არაკაპიტალისტური ქვეყნების ის სფერო, სადაც შეიძლებოდა კაპიტალის გასაძლიერებელ თანხის რეალიზაცია, თანდათანობით ვიწროვდება მათი ჩაბმის გამო საერთო კაპიტალისტურ ცხოვრების ფერხულში. ვერსალის პირობის თანახმად გერმანიამ სავსებით დაჰკარგა ახალშენები, ეს უდიდესი და უშუალო გამსაღებელი მისი ნაწარმოების, დაჰკარგა გერმანიის კაპიტალმა ამ პირობის თანახმად აგრეთვე ის ადგილები, ოლქები, რომლებზედაც ის აშკარა გავლენით სარგებლობდა; ასეთი იყო მაგალითად ოსმალეთი. საბჭოთა რუსეთთან მომხდარ კონფლიქტმა და ამასთან დაკავშირებით საბჭოთა კავშირის სავაჭრო წარმომადგენლობის ოპერაციათა შეჩერებამ დიდი როლი ითამაშა აგრეთვე ამ კრიზისის გამწვავებაში.

ასე ამრიგათ გერმანიის კაპიტალიზმის თანამედროვე კრიზისის მიზეზები შემდეგ ნაირად ჩამოყალიბდებიან: ზედმეტი ღირებულებისაგან წარმომდგარ კაპიტალის გასაძლიერებელ ნაწილის რეალიზაციის შეუძლებლობა, გერმანულ ინდუსტრიის ხრული უუნარობა საერთაშორისო კაპიტალისტურ მეტოქეობაში—საწარმოო საშუალებათა და წარმოებრივი აპარატის ტექნიკურ ჩამორჩენილობის გამო და კაპიტალის ორგანიზაციის მოძველებული ფორმები. აი მთავარი რეალური მიზეზები, რომლითაც იკვეება გერმანიის კაპიტალიზმის დღევანდელი დიდი და სერიოზული კრიზისი. გერმანული კრიზისი განირჩევა კაპიტალიზმის ჩვეულებრივ კრიზისისაგან. გერმანიაში კაპიტალიზმის კრიზისი ჩამოყალიბებუ-

ლია სრულიად თავისებურ ფორმებში. გერმანიის დღევანდელი კრიზისი საკრედიტო კრიზისის წარმოადგენს. საკრედიტო კრიზისი ნიშნავს კაპიტალის ნაკლულევანებას ფულის სახით.

რა პირობებში დაიბადა კაპიტალის ეს ნაკლულევანება, რამ წარმოშვა ის? კაპიტალისტთა კლასის ჟურნალისტები „ფორვერტიდან“ დაწყებული „დოიჩენტაგ-ბლ.“-მდე და თვით მათი ეკონომისტი-სპეციალისტები კაპიტალის ნაკლულევანებას ფულის სახით ხსნიან იმ გარემოებით, რომ დეფლაციის (ფასის დაკარგვის) გამო კაპიტალის დიდი ნაწილი განადგურდა.

რასაკვირველია, ასეთი ახსნა მხოლოდ იმას ნიშნავს, რომ ამ ხალხს სურს დაარწმუნოს პროლეტარიატი და წვრილი ბურჟუაზია იმაში, რომ ფულის ღირებულების დაკლებით იზარალა არა მარტო მუშათა კლასმა და წვრილმა ბურჟუაზიამ, არამედ არა ნაკლებ აგრეთვე მსხვილმა კაპიტალისტებმა.

სინამდვილეში კი, რატუნა უნდა სულ სხვა მოვლენას ჰქონდა ადგილი; ფულის კურსის განუწყვეტელი ცვალებადობით მუდმივი ტენდენციით დაცემისაკენ და ღირებულების დაკარგვისაკენ მსხვილი კაპიტალი ძალიან მოხერხებულად სარგებლობდა წვრილი ბურჟუაზიის და წვრილი კაპიტალის ექსპროპრიაციისათვის. მეორე მხრივ, ფულის დეფლაციის დროს მსხვილი კაპიტალი სცდილობდა მტკიცე ვალიუტის ან საწარმოო საშუალებათა დაგროვების სახით თავის გადარჩენას—წარმოებრივი აპარატის შედარებით გაუმჯობესებით, რომელიც ომამდე არსებულ დონეს საგრძნობლად ჩამორჩა (ე. ი. კაპიტალი იქცეოდა მუდმივ კაპიტალად), ან კიდევ ნედლი მასალის და ნახევარ ფაბრიკატების სახით. დიდი ნაწილი მსხვილი კაპიტალის გავიდა აგრეთვე უცხოეთში და იქ ნაწილი საწარმოო საშუალებათა შეძენაში დაიხარჯა (მაგალითად, გერმანიის სამთომადნო წარმოებას მრავალი ქონება მოეპოება საზღვარ-გარეთ), ნაწილი კი უცხოეთის ბანკნოტების (ბანკის ნიშნები) სახით იქვე დარჩა. ასეთ პირობებში გერმანიაში დარჩენილ ფულის საერთო რაოდენობა, რასაკვირველია, საგრძნობლად უნდა შემცირებულიყო ომამდე ყოფილთან შედარებით; ასეც მოხდა. თუ ომამდე საიმპერიო ტრიალში მყოფ ფულის რაოდენობა აღემატებოდა 3 მილიარდ ოქროს მარკას, დღეს ის ძლივს აღწევს მილიარდ ნახევარს.

მეორე მიზეზი საკრედიტო კრიზისისა—კაპიტალის დეფლაციაა, რომელიც გამოწვეულია გერმანიის საწარმოო საშუალებათა შედარებითი განუფითარებლობით და ჩამორჩენილობით. თავისთავად ცხადია, და ამის შესახებ ზევითაც იყო ნათქვამი, რომ ეს კრიზისი უმთავრესად მძიმედ დაატყდა თავს წვრილ და საშუალო კაპიტალისტებს, რომელნიც ეხლაც, როგორც ყოველ კრიზისის დროს, განიცდიან მკაცრ ექსპროპრიაციას მსხვილ კაპიტალისაგან. ზოგიერთ შემთხვევაში რა თქმა უნდა კრიზისის სიმწვავეს საკმაოდ განიცდის მსხვილი კაპიტალიც (გერმანიაში, მაგალითად, ასე მოუვიდა ბეკერის ფოლადის მრეწველობას), მაგრამ ეს მოხდება ხოლმე მხოლოდ განსაკუთრებულ პირობებში.

ასეთია კრიზისის ჩვეულებრივი მსვლელობა. მაგრამ მას არაჩვეულებრივი მხარეც აქვს. იმ დროს, როცა უცხოეთში კრედიტს ყოველწლიურად 3-5 პროცენტის სარგებელი ეწერება, გერმანიაში ი პროც. თვიურ სარგებელს წარმოადგენს, ე. ი. წლიურად 30-ან 50 პროცენტამდე

უნდა ვიფიქროთ, რომ კაპიტალი, რომელიც მხოლოდ მოგების მიზნებს ისახავს, უცხოეთიდან გერმანიაში უნდა გადმოსულიყო, სადაც სარგებლობის ასეთი შესაძლებლობა არის თითქოს; მაგრამ სინამდვილეში ეს ასე არ მოხდა. მხოლოდ სრულიად უმნიშვნელო სესხი მისცა დღემდე უცხოეთის ინდუსტრიამ გერმანიის თანამომცემ კონცერნებს (უდიდეს სამრეწველო გაერთიანებას).

რასაკვირველია, საინტერესოა კითხვა:

რით აიხსნება ეს უცნაური გარემოება, რომ უცხოეთის კაპიტალი, მიუხედავად ხელსაყრელ პირობებისა, გერმანიაში მაინც არ მიისწრაფვის?

ორი მოსაზრება იძლევა ამ კითხვაზე პასუხს. ჯერ ერთი, რომ უცხოეთის სესხმა მიაღწიოს იმ მიზანს, რომელსაც საზოგადოთ ისახავენ ასეთ შემთხვევაში კაპიტალისტები, ის აუარებელ თანხას უნდა წარმოადგენს, რომლითაც შეიძლება გერმანიის წარმოებრივი აპარატის გაჯანსაღება და მეტოქეობის უნარით აღჭურვა.

ფულის დიდი ნაწილი კი იმყოფება ინდუსტრიალურ კონცერნების კონტროლის ქვეშ, რომელნიც, რასაკვირველია, დაინტერესებული არ არიან იმაში, რომ ისედაც შემცირებულ ბაზარზე კიდევ ახალი მეტოქე გაიჩინონ.

მეორე და უმთავრესი მიზეზი, რომ უცხოეთის კაპიტალი არ მოდის გერმანიაში, მიუხედავად ძალიან ხელსაყრელ პირობებისა, აიხსნება პროლეტარული რევოლუციის აჩრდილით, რომლის მოგონება თავზარს სცემს მსოფლიო კაპიტალს. გერმანია მას ყოველ ექვს გარეშე მიაჩნია ადრე თუ გვიან „პროლეტარულ რევოლუციის მსხვერპლად“. მსოფლიო კაპიტალისტებმა კარგათ იციან, რომ კრიზისი გერმანიაში თანდათან მწვავედება; უმუშევართა 10 მილიონიანი მღელვარე მასსა, კომუნისტური პარტია და მოძრაობა—ყველაფერი ეს სრულიად სამართლიანად აფრთხობს მსოფლიო კაპიტალს, რომელიც სწორედ ამიტომ სცდილობს ახლოსაც არ გაეკაროს გერმანიას. უმუშევართა უზარმაზარმა ბრბომ კარგად იცის, რომ მისთვის მხოლოდ ორი გამოსავალი არსებობს: ან 25 მილიონ მშრომელის, ქალის და ბავშვის სიმშლით სიკვდილი ან პროლეტარული რევოლუცია მშრომელი კლასის ის ნაწილი, რომელსაც ჯერ კიდევ აქვს თუმცა ძნელი, აუტანელი, მაგრამ მაინც საარსებო საშუალო, ყოველ წუთს მოელის უმუშევართა ხვედრს. წარმოებათა შემცირება, საშუალო დროს გადიდება, შრომის ხელფასის შემცირება, უსაზღვრო ექსპლოატაცია აერთიანებს გერმანიის მთელ პროლეტარიატს პროლეტარული რევოლუციის იდეის გარშემო.

ასეთ პირობებში კომუნისტური პარტიის ამოცანები საცხებით აშკარა და გარკვეულია. ბრძოლის ორგანიზაცია, პარტია და მუშათა სხვა ორგანიზაციები, რევოლუციონური საწარმოო საბჭოები უნდა სცდილობდნენ, რომ მომწიფებულ კრიზისის გამო ყოველ წარმოებაში, ყოველ მრეწველობაში თუ ქარხანაში წარმოშობილი უთანხმოება, უკმაყოფილება და ბრძოლა გააერთიანონ, დაამყარონ მათ შორის მჭიდრო, ორგანიზებული კავშირი, შექმნან მილიონი ფრონტი და მისცენ მათ მასიურ ბრძოლის ხასიათი. ბრძოლა 8 საათის სამუშაო დღისათვის, ხელფასის გადიდებისათვის და სხვა ეკონომიურ ინტერესებისათვის კიდევ უფრო გაამწვავებს კაპიტალიზმის კრიზისს, რომელიც აუცილებლად უნდა გადიქრას: კაპიტალისტურ სისტემის დანგრევით, პროლეტარულ ხელისუფლებით და სოციალისტურ მეურნეობით.

ახალგაზრდათა საერთაშორისო მოძრაობა

როგორ მუშაობა ახალგაზრდათა კომუნისტური ინტერნაციონალი.

ახალგაზრდათა კომუნისტური ინტერნაციონალის მე-4 კონგრესის წინ საინტერესოა თვალი გადავავლოთ კომუნისტური ახალგაზრდობის საერთაშორისო ორგანიზაციას, განვიხილოთ განვლილი ეტაპები უკანასკნელ დროის რთულ პირობებში და მიმოვიხილოთ საერთაშორისო მოძრაობის წარსული და პერსპექტივები.

თითქმის ყველა ქვეყნების კომკავშირის საქმიანობის სიმძიმის ცენტრად წარსულ პერაოდში 3 ძირითადი ამოცანა იყო აღიარებული:

პირველი—ეს იყო კავშირის მონაწილეობა პოლიტიკურ ამბებში, მუშათა კლასის და კომუნისტური პარტიის ბრძოლაში და კომინტერნის ტაქტიკურ და პრინციპიულ საკითხების გადაწყვეტაში.

მეორე—მუშაობა მიმართული იყო ახალგაზრდათა კომუნისტური ორგანიზაციების ძირითად მუშაობის ქარხნებში, წარმოებებში გადასატანად.

მესამე ამოცანა—ეს იყო ბრძოლა და ანტიმილიტარისტული საქმიანობა მომავალ ომის წინააღმდეგ.

განვლილი პერიოდის მთავარი მომენტების აღნიშვნის დროს, განსაკუთრებული ყურადღების ღირსია როგორც მისი არსებითი მნიშვნელობით, ისე ტაქტიკური და სხვა მოვლენებთან მიმართებითი მნიშვნელობითაც საფრანგეთის და გერმანიის კომკავშირთა და ახალგაზრდათა კომინტერნის საქმიანობა და აქტივობა რურის გარშემო.

პირველ რიგში იმ გარემოებას უნდა მიექცეს დიდი ყურადღება, რომ საერთაშორისო კამპანიამ რურის ოკუპაციის წინააღმდეგ მოგვცეს ჩვენ საგულისხმო შედეგები. მან გამოაცოცხლა ძალიან ბევრ ქვეყნებში მოდუნებული ჩვენი მუშაობა კავშირის ფართე მასაში და უპარტიო მუშა ახალგაზრდობაში. გერმანიის ამბებთან დაკავშირებით კომკავშირმა ჩაატარა კომინტერნთან ერთად რამოდენიმე საერთაშორისო კამპანია, დიდი ინტერნაციონალური კამპანია ახალგაზრდათა კომუნისტური კავშირების საზოგადოებაში. გერმანიის რევოლუციის დამარცხების გაწო წარმოშობილ დისკურსიაში და აგრეთვე შინაპარტიულ დისკუსიაში თითქმის ყველა ქვეყნების ახალგაზრდათა კომუნისტური ორგანიზაციები ახალგაზრდათა კომუნისტური ინტერნაციონალის ხელმძღვანელობით მუდამ იდგენ კომინტერნის ხაზზე.

ახალგაზრდათა ინტერნაციონალი და ადგილობრივი კომკავშირები აწარმოებდნენ გაცხოველებულ მუშაობას ბულგარეთში, საფრანგეთში, ნორვეგიაში, შვეციაში, აღმოსავლეთში, ჩინეთში, კორეაში და მონღოლეთში.

დღეს ყველა ამ ქვეყნების კომკავშირებს და მათ-

თან ერთად ახალგ. კომუნისტურ ინტერნაციონალსაც საკმაო გამოცდილება აქვთ იმის შესახებ, თუ როგორი სახით და ფორმით უნდა იღებდეს ახალგაზრდობა მონაწილეობას მუშათა კლასის ბრძოლაში და კომპარტიის ყველა სადაო საკითხების გადაჭრაში.

მაგრამ საჭიროა აღინიშნოს, რომ წარსულში ადგილი ჰქონდა აკრეთვე რამოდენიმე გადახრას სწორ ხაზიდან. ეს შემცდარი გადახრა იმაში მდგომარეობდა, რომ ზოგიერთი ამხანაგები პოლიტიკურ მუშაობას კომკავშირის მუშაობის მხოლოდ ერთ ნაწილად სთელიდნ. ახალგაზრდათა კომუნისტური ინტერნაციონალი მკაცრად ებრძოდა ასეთ ტენდენციებს და მუდამ სცდილობდა მთელი მუშაობისათვის პოლიტიკური ხასიათი მიეცა.

რაც შეეხება ანტიმილიტარისტულ საქმიანობას, აქაც უნდა ითქვას, რომ კომკავშირის ზოგიერთ ორგანიზაციებს ამ მიმართულებით ჯერ თითქმის არაფერი გაუკეთებიათ. საფრანგეთის ახალგაზრდათა კომუნისტური კავშირი, შეგვიძლიან თამამად ვთქვათ, სამაგალითოდ მუშაობს, ის სცემს პერიოდულ სამხედრო გაზეთს, რომელიც ყოველმხრივ საინტერესოდ და მოხერხებულად აშუქებს კომუნისტურ თვალსაზრისით საფრანგეთის ჯარისკაცთა ყოფა-ცხოვრების საკითხებს და მათი ბრძოლის ამოცანებს.

რაც შეეხება კომკავშირის ორგანიზაციის მონაწილეობას მუშათა კლასის ბრძოლაში ქარხნებში, ფაბრიკებში და წარმოებებში, ამ დარგში მართლაც მნიშვნელოვან შედეგებს მიაღწია გერმანიის, საფრანგეთის და ჩეხოსლავეთის კომკავშირებმა.

სხვა ქვეყნების კავშირებში ჯერ კიდევ არა გვაქვს მიღწეული საკმაოდ მნიშვნელოვანი შედეგები. ამის დამუხედავად თითქმის ყველგან, სადაც კი მოიპოვება კომკავშირის ორგანიზაციის ფუნქციონერი,*) ყველგან საქარხნო უჯრედი გადაქცეულია ჩვენი მოძრაობის საფუძვლად და ძირითად ერთეულად. გამოცდილებამ დაგვარწმუნა, რომ წარსულში მთავარი ყურადღება ჩვენი საქარხნო უჯრედების მიერ ეამ იბოდა ეკონომიურ მუშაობის საკითხებს. ამის წინააღმდეგ საჭიროა არსებითად გალაშქრება.

საჭიროა ერთხელ და სამუდამოდ გაირკვეს ყველასათვის, რომ ყველგან და ევროპის სინამდვილეში განსაკუთრებით საჭიროა საქარხნო უჯრედის საქმიანობა განისაზღვროს არა მარტო ეკონომიური ხასიათის კითხვებით, არამედ ყოველმხრივი მუშაობით და აქტივობით

*) ასე უწოდებენ ევროპაში კომკავშირის ორგანიზაციების ძირითად სახელმძღვანელო ორგანოს.

კომკავშირის ადგილობრივი ფუნქციონერის სახით. ბევრი რამ არ არის გაკეთებული აგრეთვე კავშირის მასის და მუშათა ახალგაზრდობის ფართე წრეების აღზრდის საქმეში.

ამის მიზეზი პირველ რიგში სათანადო ძალების უყოლობაა. ცოტა რამ არის გაკეთებული აგრეთვე ბავშთა შორის მუშაობის დარგში და აგრეთვე პროფესიონალურ მუშაობის სფეროში იმიტომ, რომ დღესაც არის ბევრი რამ გაურკვეველი პროფესიონალურ მუშაობას მეთოდებისა და ფორმების შესახებ.

ჩვენი რიგები კომინტერნის მე-4 კონგრესიდან 5-მდე გაიზარდა. რუსეთის კომკავშირი გაიზარდა 420.000-დან 700.000-მდე. გერმანიის კომკავშირი კი— 280.00-დან 70.000-მდე.

საფრანგეთის კომკავშირი 4.000-დან 7.000-მდე, იტალიის — 2.000-დან 4.500-მდე; ამერიკაში— 2.000-დან 5.000-მდე, ჩეხო-სლავეთში— 8.000-დან 13.500-მდე და უკანასკნელად, რომ აღმოსავლეთით აღვნიშნოთ, მონღოლიის კავშირი გაიზარდა 2.500-დან 3.000-მდე.

რაც შეეხება კომკავშირის დამოკიდებულებას კომუნისტური პარტიებისადმი, უნდა აღვნიშნოთ, რომ წარ-

სულში ადგილი ჰქონდა არა მარტო პოლიტიკურ უთანხმოებას კავშირსა და პარტიის შორის ზოგიერთ ქვეყნებში (მაგალითად შვეციაში, ნორვეგიაში, ჩეხო-სლავეთში), არამედ სიძნელეთა მთელ რიგსაც აგრეთვე იმ მხრივ, რომ ძალიან ბევრ ადგილას (მაგალ., პოლონეთში) პარტია იჩენს მეტის-მეტ პასიურობას კომკავშირის მიმართ.

ბულგარეთში მხოლოდ უკანასკნელი წლის განმავლობაში შეცვლილ მიგველწია ორგანიზაციულ დამოუკიდებლობისათვის მას შემდეგ, რაც ბულგარეთის ამბებმა გამოიწვია მთელი კავშირის ხელ-აბალი რეორგანიზაცია. მომავალში ჩვენ კიდევ უფრო მუყაითად უნდა მოვეციდოთ ფართე კომკავშირის ლენინისტურად დასაარსებას და აღსაზრდელათ.

ჩვენ გვჯერა, რომ კომკავშირის რიგებიდან შეიქმნება არა მარტო დიდი ორგანიზაცია, რომელიც გაათავისუფლებს ლენინიზმის სკოლის მთელ მშრომელ ახალგაზრდობას, არამედ კიდევ უხელმძღვანელებს ღირსეულად მას იმ გარდამწყვეტ ბრძოლებში, რომელმაც უნდა გაანთავისუფლოს ტანჯული და გაყვლილი მშრომელთა სამეფო მონობის და მწარე ცხოვრების უღლიდან.

ო. უნგარი.

საერთაშორისო მოძრაობის საკითხები და ახალგაზრდათა კომინტერნი.

ახალგაზრდათა კომინტერნის ორმა უკანასკნელმა კონგრესმა ინტერნაციონალის წინაშე ერთი მთავარი ამოცანა წამოაყენა; ეს იყო ამოცანა: ახალგაზრდობის მოძრაობის გარდაქმნა მუშათა ახალგაზრდობის მასიურ ორგანიზაციად.

ამ დიდი მიზნის მისაღწევ მთავარ მეთოდებად კომინტერნი უნდა გამოეყენებია ბრძოლა კაპიტალის იერიშების და სამხედრო საშიშროების წინააღმდეგ და მუშაობა ჯარში.

ასე ამრიგათ ორივე კონგრესმა საერთაშორისო მუშათა ახალგაზრდობის მოძრაობის მორიგ ამოცანად სცნო ჩვენი კავშირის ჩაბმა კომპარტიის და მუშათა კლასის ყოველდღიურ ბრძოლაში, მათთან ცოცხალი კავშირის დაქვეითებით წარმოებაში, ჯარში და აგრეთვე კავშირის მასის პოლიტიკური მომზადების დონის შესაფერი ამალღებით. ახალგაზრდათა კომინტერნის შემდგომი მუშაობა უნდა წარმართულიყო ლოზუნგით:

„აუცილებელია, რომ კომინტერნმა მთავარი ყურადღება მიაპყროს წარმოებებს საქარხნო უჯრედების რეორგანიზაციის ჩასატარებლად“.

უკანასკნელმა პერიოდმა აშკარად დაგვარწმუნა, რომ ეს დადგენილება საერთოშორისო მასშტაბით სწორი და მიზანშეწონილი იყო.

მოდუნების პერიოდი ახალგაზრდათა მოძრაობაში მალე შეიცვალა სწრაფი და შესანიშნავი გამოცოცხლების და გადახალისების პერიოდით; მთავარი ჩვენი მიღწევანი საერთაშორისო მუშათა ახალგაზრდობის მოძრაობის

ორგანიზაციაში არაერთხელ ასე შეგვიძლია განვსაზღვროთ.

კომინტერნის პოლიტიკური აქტიუობა გაძლიერდა და გაიზარდა. კომპარტიასთან ერთად ახალგაზრდათა ინტერნაციონალი იღებდა უაღრესად უმუშაო და აქტიურ მონაწილეობას ყველა იმ ბრძოლებში, რომელნიც სწარმოებდა უკანასკნელ პერიოდის განმავლობაში კომინტერნის ხელმძღვანელობით.

მეორე მთავარი მიღწევა უკანასკნელი დროისა (გერმანია, საფრანგეთი, ინგლისი, ამერიკა, ბელგია და სხვ.) მდგომარეობს კავშირის სრულ რეორგანიზაციაში საწარმოო უჯრედების საფუძველზე, უმთავრესად მძიმე ინდუსტრიის უჯრედებისაკენ გადახრით; ახალგაზრდათა ინტერნაციონალის მიღწევით უნდა ჩაითვალოს აგრეთვე ის გარემოება, რომ უკანასკნელი თვეების განმავლობაში თითქმის ყველა ქვეყნებში საწარმოო უჯრედების ფართე განვითარებამ განცვიფრებაში მოიყვანა კომპარტია და კომინტერნი.

გერმანიის, საფრანგეთის, ინგლისის და ჩეხო-სლავეთის კომუნისტური პარტიები მხოლოდ ეხლა იხილავენ ამ საკითხს და მსჯელობენ მის გატარების აუცილებლობაზე (საწარმოო რეორგანიზაცია და უჯრედებთან დაახლოება) იმ დროს, როცა ახალგაზრდათა კომკავშირები ამ ქვეყნებში ამ მუშაობას უკვე დიდი ხანია პრაქტიკულად აწარმოებენ და ანხორციელებენ.

კომინტერნის მესამე დიდი მიღწევა არის პირველად ჩატარებული დიდი მუშაობა ჯარში და აგიტაცია იმპე-

რიალისტურ ომის წინააღმდეგ. ამ დიდი საქმის შესრულება კომკავშირმა, მიუხედავად საშინელი პირობებისა, შეიძლება ითქვას, ბრწყინვალედ ჩაატარა ყველა დიდ კაპიტალისტურ ქვეყნებში.

ახალგაზრდათა კომინტერნის საქმიანობა რურის ოკუპაციის პერიოდში, როცა საფრანგეთის კომკავშირი აწარმოებდა სასტიკ ბრძოლას ოკუპაციის წინააღმდეგ, პირველი ნაბიჯი იყო ამ გზაზე. ამ მუშაობამ საკმაოდ დაამტკიცა, რომ ახალგაზრდათა ინტერნაციონალს შესწევს საკმაო უნარი ლენინის ანდერძების სინამდვილეში გასატარებლად.

კიდევ ერთი მიღწევა—ინტერნაციონალის განუწყვეტელი ზრდა და მისი გარდაქმნა მთავალი ორგანიზაციად. უთავრესი ეტაპი ახალგაზრდათა ინტერნაციონალის განვითარებაში არის ის გავლენა, რომელსაც ის ახდენდა და ახდენს მუშათა კლასის ფართე მასებზე. ჯალრესად მნიშვნელოვანია აგრეთვე ისიც, რომ ახალგაზრდათა ინტერნაციონალმა პირველმა შესძლო გაეკავა გზა მუშათა ახალგაზრდობის მასიურ ორგანიზაციისაკენ და ამასთან ერთად მიეღო აქტიური მონაწილეობა მუშათა კლასის საერთო ბრძოლაში.

თვისი საქმიანობით და ბრძოლით უკეთეს მომავლისათვის ახალგაზრდათა ინტერნაციონალმა და მისი სახით სხვა და სხვა ქვეყნების კომუნისტურ კავშირებმა დაიკავეს საპატიო ადგილი.

ახლო მომავლისათვის ინტერნაციონალის მთავარ

ამოცანას უნდა შეადგენდეს მისი ძალების გამთლიანება და გაერთიანება. საჭიროა, რომ დაწყებული მუშაობა ახალგაზრდათა მასიურ ორგანიზაციის შექმნის გზაზე დაეგვირგვინოთ სრული გამარჯვებით. ინტერნაციონალმა უნდა ჩაუწეროს ყველა კომკავშირელს ყველა ქვეყნებში იმის შეგნება, რომ ის არის ერთადერთი ნამდვილი რევოლუციონური პროლეტარული ახალგაზრდათა ორგანიზაცია.

პოლიტიკური აქტივობა კიდევ უფრო უნდა გაიზარდოს. ჯარში მუშაობა კიდევ უფრო უნდა გაძლიერდეს. საჭიროა მეტი, ძლიერი ბრძოლის გაკრძელება მუშათა ახალგაზრდობის ინტერესების დასაცავად კაპიტალის იერიშებისაგან. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიიპყროს მომავალში ინტერნაციონალური აღზრდის საკითხებმა; ინტერნაციონალმა უნდა აწარმოოს შესაფერი მუშაობა ამ მიმართულებით არა მარტო კომკავშირელთა შორის, არამედ მთელ საერთაშორისო მუშათა ახალგაზრდობაში.

მან უნდა ჩაითრიოს მისი გავლენის სფეროში გლეხურ ახალგაზრდობის ფართე მასები და დამონაგებულ ახალშენთა მშრომელი ახალგაზრდობა.

საჭიროა ყველა ძალების მოზილიზაცია ფაშისტურ ახალგაზრდობასთან ბრძოლის საწარმოებლად.

ახალგაზრდათა ინტერნაციონალი უნდა გახდეს ლენინელთა ნამდვილ საერთაშორისო ორგანიზაციას.

კომკავშირი სხვა და სხვა პეიზაჟში.

ბულგარეთი. მიუხედავად ტერორისა ბულგარელი კომკავშირელები ენერგიულად მუშაობენ და იბრძვიან, არაუგვალურ ორგანოში 2.142 წევრია. ძლიერდება საწარმოო უჯრედები. სწარმოებს ანტიმილიტარისტული პროპაგანდა. მტკიცდება კავშირი გლეხობასთან, ძლიერდება გავლენა მოსწავლე ახალგაზრდობაში.

სექტემბრის ამბების შემდეგ, (ე. ი. ბულგარეთის რევოლუციის დამარცხების შემდეგ), რომელშიაც ბულგარეთის კომკავშირმა მიიღო აქტიური მონაწილეობა და გაიღო მრავალი მსხვერპლი, ის გამოცხადებულ იქნა კანონ-გარეშე. რეპრესიებით, ხოცვა-ჟლეტით და ჯალათურ მოპყრობით სექტემბრის დღეებში და შემდეგ თეთრგვარდიელთა „პროფესორული მთავრობა“ ფიქრობდა კომუნისტების და მათი გავლენის მოსპობას, თუ სამუდამოდ არა ხანგრძლივ დროით მაინც. და მართლაც, თითქმის სექტემბრის სისხლიანი კვირის რამოდენიმე დღის შემდეგ ახალგაზრდათა კომკავშირი, როგორც ორგანიზაცია ბულგარეთში, თითქმის აღარ არსებობდა.

მაგრამ ბურჟუაზია მოსტყუვდა. ახალგაზრდობა მალე გასწორდა წელში. თითქმის ყველა ქალაქებში და ძალიან ბევრ სოფლებში—აქ მოქმედებენ საკმაოდ გამაგრებული და აქტიური არალეგალური ორგანიზაციები. ბულგარეთის კომკავშირი ფეხზე დადგა და ენერგიულად მუშაობს მუშურ გლეხურ ახალგაზრდობის გასაერთიანებლად კომუნისტების დროშის ქვეშ. ჩვენ თუმცა მსხვერპლს ვიღებთ, მაგრამ ის ამაოდ არ იკარგება: კომუნისტური აზრი და განწყობილება განუწყვეტლივ ძლიერდება და,

ფეხს იკიდებს ბულგარეთის მშრომელ ახალგაზრდობაში.

მარტის დამლევს, ე. ი. 6 თვის შემდეგ სექტემბრის ამბოხებიდან. კავშირში ირიცხებოდა არალეგალურად 2.142 წევრი. დღეს ეს ციფრი უკვე საგრძნობლად გაზარდილია. კავშირი გაცხოველებულად მუშაობს საწარმოო უჯრედთა პრინციპზე მთელი ორგანიზაციის რეორგანიზაციისათვის. მიუხედავად დიდი სიძნელებისა რამოდენიმე შედეგი ამ მიმართულებით უკვე მიღწეული გვაქვს: უკვე არსებობს 22 ასეთი უჯრედი. განზრახულია სულ ახლო მომავალში ჩატარდეს ასეთივე რეორგანიზაცია ყველა საქალაქო ორგანიზაციებში და შემდეგ კი მთელ კავშირშიაც. გლეხური ახალგაზრდობის შორის მუშაობა დაწყებულია, მაგრამ ამ დარგში ჯერ კიდევ ძალიან ბევრი რამ არის გასაკეთებელი. ჯარისკაცთა შორისაც მუშაობა აგრეთვე დამკამყაფილებელ შედეგებს იძლევა. ამ მუშაობას წინ ეღობება მრავალი დაბრკოლება. სამოქალაქო პირთა დაახლოება კი ყაზარმებთან სასტიკად აკრძალულია. ყაზარმებს შემოვლებული აქვთ ირგვლივ თხრილები და სანგრები, რომ მათში შესვლა შეიძლებოდა მხოლოდ სავანებო შესასვლელ გზიდან და კარებიდან. ამ დარგშიაც ბევრი რამ გვაქვს გასაკეთებელი ახალგაზრდობას მომავალში, მაგრამ ჩვენი ორგანიზაცია დარწმუნებულია, რომ ღირსეულად შეძლებს ამ ამოცანის შესრულებასაც.

მოსწავლე ახალგაზრდობის შორის წარმოებული მუშაობა შესანიშნავ შედეგებს იძლევა. კომუნისტური გავლენა საუშუალო სასწავლებლებში და უნივერსი-

ტეტებში - ძლიერია. აქ დაარსებულია არალეგალური რევოლუციონერ-მარქსისტული წრეები. მოსწავლე ახალგაზრდობას ბულგარეთის კომკავშირი იყენებს ყოველგვარ მუშაობაში. სოფლებში და ქალაქებში — უმდაბლეს წრეებში. სადაც მხოლოდ მიწათმოქმედთა საზოგადოება არსებობს, მთლიანი ფრონტი უკვე მიღწეულია. გამოსვლებში ჩვენი და მათი წევრები სრულიად შეთანხმებულად გამოდიან და მოქმედებენ.

თეთრგვარდიელთა სოციალისტურ ახალგაზრდობის კავშირი ფართე სოციალისტურ პარტიის თანამიმდევრად სჩანს მხოლოდ ქალაქებში ითვლება. ის არ იჩენს არაერთარ აქტივობას, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ იმ შემთხვევებს, როცა ეს კავშირი ხანდისხან იღებდა მონაწილეობას ბურჟუაზიის ანტირევოლუციონერ თარეშში.

სექტემბრის შემდეგ მარტის შუა რიცხვამდე ბულგარეთის კომკავშირმა გამოსცა სულ 55,000 ეგზემპლარი გაზეთი არალეგალურად.

პირველ მაისის მოწოდება გავრცელებული იყო 6,000 ცალად, რომელთა შორის პოლიციამ ხელში ჩაიგდო მხოლოდ 1,500 ეგზემპლარი.

ჩვენი მთავარი ორგანო — გაზეთი „ახალგაზრდობა“ გამოვიდა ერთხელ 2,000 ეგზემპლარი არალეგალურად. დღემდის გამოცემულია აგრეთვე 8 არალეგალური პროკლამაცია.

უკანასკნელად (მაისი) კავშირმა მოიწვია მისი პირველი არალეგალური კონგრესი, რომელზედაც ჯამი გაუკეთდა მთელ მუშაობას და კავშირის პოზიციებს სხვა და სხვა პერიოდში (ივნისის და სექტემბრის გამოცდილება). ამავე კონგრესზე გამომუშავდა მომავალ მუშაობის გეგმა და გეზი.

საერთოდ კავშირის პერსპექტივები კარგია.

ის განაგრძობს განვითარებას უღმობელ კლასობრივ ბრძოლის პროცესში და საშინელ, სასტიკ სისხლიან ტერორის პირობებში.

ინგლისი. ინგლისის კომკავშირი აქტიური და მტკიცე ორგანიზაციაა. კავშირი მუშურ ახალგაზრდობასთან ძლიერდება. შემთანხმებლებს კომკავშირი ებრძვის. ააშკარავებს „მუშათა მთავრობის“ ნამდვილ სახეს.

ახალგაზრდათა კომუნისტური კავშირი დიდ-ბრიტანეთში დღეს ერთად-ერთი ინგლისური ორგანიზაციაა მუშათა ახალგაზრდობის.

პოლიტიკურად ინგლისის ახალგაზრდა მუშები ძალიან ჩამორჩენილი არიან.

ისინი იჩენენ სრულიად უმნიშვნელო ინტერესს პოლიტიკურ კითხვებისადმი და მიუხედავად საშინელი ექსპლოატაციისა, რომელშიაც პროლეტარული ახალგაზრდობა იმყოფება, მაინც შეიძლება ითქვას, რომ მუშა-ახალგაზრდობა არ იღებს აქტიურ მონაწილეობას მუშათა კლასის საერთო ბრძოლაში.

ეს გარემოება მეტად არაულებს კომკავშირის და ახალგაზრდა კომუნისტების მუშაობას ინგლისში.

მეორე დიდი დამაბრკოლებელი მიზეზი კომკავშირის ნაყოფიერი მუშაობისა ინგლისში არის ის გარემოება, რომ კომუნისტური პარტიის წარმომადგენლებს და ხშირად მთელ პარტიასაც კი არ ესმის ის დიდი მნიშვნელობა, რომელიც აქვს მუშათა კლასის ბრძოლაში ახალგაზრდათა მოძრაობას საზოგადოებრივ და კერძო ინგლისის პირობებში.

გარდა ამისა საერთო კონსერვატიულ უმოქმედობის გამო, რომელიც საზოგადოებრივ ახასიათებს მეტროპოლიას, ძნელია ახალგაზრდა მუშების ჩათრევა ჩვენს კავშირში, თუმცა ჩვენი პროპაგანდა მათთვის სრულიად მისაღებია. ისე, როგორც კომპარტიას, კომკავშირსაც ჰყავს თანამგზავობა ფართე წრე, მაგრამ წევრთა რიცხვი ძალიან ნელა იზრდება და ძალიან ძნელია ყველა თანამგზავობა ჩათრევა აქტიურ მუშაობაში. მიუხედავად ყველა დასახელებულ მიზეზებისა, ინგლისის კომკავშირი მაინც აქტიურია და მტკიცედ ჩამოყალიბებული ორგანიზაციაა, რომელიც უმთავრესად პროლეტარულ ელემენტებისაგან შედგება.

მას მჭიდრო და საღი კავშირი აქვს ახალგაზრდა მუშებთან და შეუძლია შესრულოს მნიშვნელოვანი როლი მუშათა კლასის ბრძოლაში. რაც შეეხება ინგლისის კომკავშირის პერსპექტივებს, ჩვენ შეგვიძლიან დანამდვილებით ვთქვათ, რომ არის საკმაო ნიშნები, რომელნიც აშკარად გვეუბნებიან, რომ მას აქვს ბრწყინვალე მომავალი: მას ზოგიერთ პირობებში შეუძლია გადაიქცეს ფართე, ძლიერ და მასიურ ორგანიზაციად.

ალსანიშნავია განსაკუთრებით ის გარემოება, რომ ვიწრო თვალთახედვა, რომლითაც ასე ხასიათდება ინგლისელი მუშა, კერძოდ ახალგაზრდა მუშა, თანდათანობით ფართოვდება და სცილდება ძველთან დაკანონებულ ფარგლებს.

არა მარტო ჩვენი ორგანიზაცია იწვევს ახალ მიმდევრებს. მთელ ინგლისში იქმნება მუშათა პარტიის ახალგაზრდათა სექციები. ამას ჩვენთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს. ეს იმას ამტკიცებს, რომ პროლეტარული ახალგაზრდობა გამოდის უმოქმედო მდგომარეობიდან, ე. ი. ნიადაგი ჩვენი მუშაობა-პროპაგანდისათვის განუწყვეტლივ უმჯობესდება. მაგრამ ამავე დროს ეს „სექციები“ შემთანხმებელთა გავლენის ქვეშ იმყოფებიან. ჩვენი კავშირი იძულებულია აწარმოოს ბრძოლა „ახალგაზრდათა სექციების“ შიგნით მუშათა ახალგაზრდობის მოძრაობის ხელმძღვანელობისათვის ისე, როგორც კომუნისტური პარტია აწარმოებს ბრძოლას მუშათა პარტიის დაპყრობისათვის, ხოლო ობიექტიური პირობები ახალგაზრდათა კომუნისტური კავშირის აღზრდისა და გაუარყოფისათვის შედარებით კარგია.

„მუშათა პარტია“ დღით-დღე არწმუნებს მუშათა კლასს მის შემთანხმებელ ბუნების უფარგისობაში. ჩვენი კავშირიც ენერგიულად ჰიღებს ხელს „მოლაღატეთა საქმიანობის გამომხეურებას“. ბრიტანეთის კაპიტალიზმის გახრწნა არ შეჩერდება რამდენიც არ უნდა ეცადოს „მუშათა მთავრობამ“.

გიგანტური გაფიცვების ტალღა, დაუბოლავებელი უმუშევრობა, ახალშენთა აჯანყება წარმოადგენენ მშვენიერ პირობებს ახალგაზრდა კომუნისტების მუშაობისათვის. ინგლისის კომკავშირი წინ მიიწევს. სწორი ხელმძღვანელობა და ენერგიული აღზრდისათვის მუშაობა დააჩქარებს მის წინსვლას.

კომკავშირი საზრანგეთში.

გერმანიის შემდეგ საფრანგეთის კომკავშირი კომინტერნის და ახალგაზრდათა ინტერნაციონალის ყველაზე უფრო აქტიურ რაზმს წარმოადგენს. 1922 წლის დამლევს ჯარში გაწვევის გამო კავშირი საგრძნობლად შემცირდა.

თითქმის 1.000 კავშირის წევრი გაიყვანეს ჯარში; მაგრამ აქედან დაწყებული კავშირი განუწყვეტლივ იზრდება. დღეს საფრანგეთის კომკავშირში 6.000-მდე წევრია, საკავშირო ორგანო „ავანგარდი“ ტირაჟი გაიზარდა 2.500-დან 8.000-მდე.

კავშირმა შესრულა დიდი მასიური მუშაობა. მან ჩაატარა ფართე კამპანია მილიტარიზმის წინააღმდეგ, რურის ოკუპაციის და რამოდენიმე ჰასაკის ერთად ჯარში გაწვევის წინააღმდეგ. უკანასკნელმა კამპანიამ იპოვა ფართე გამოძახილი ახალგაზრდობის და ჯარისკაცთა ფართე მასაში.

ცნობილია გერმანიის და საფრანგეთის კომკავშირთა თანამშრომლობის შესანიშნავი შედეგები რურის ოლქში. მაგრამ უფრო მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ საფრანგეთის კომკავშირმა თავის ანტიმილიტარისტულ მუშაობაში ჩაითრია თვით საფრანგეთის ლაშქრის ჯარისკაცები. ამ ღირსშესანიშნავი შედეგის ცხადი მაგალითი ის ფაქტია, რომ 1922 წელს დემობილიზაციით განთავისუფლებული ჯარისკაცები მასიურად შევიდნენ პარტიაში და კომკავშირში; დიდი ავტორიტეტი და გავრცელება, რომლითაც სარგებლობს კომკავშირის გაზეთი „კაზერნ“ („ყაზარმა“) ჯარისკაცებში, ამასვე მომწმობს; სხვათა შო-

რის ის გარემოება აიქივებს საფრანგეთის კომკავშირს, რომ გაზეთი „კაზერნ“ გახადოს ყოველკვირეულ გაფართოვებულ ორგანოდ.

მთავრობა, რასაკვირველია, სას ზიად სდევნის კომკავშირს. უკანასკნელი კვირის განმავლობაში დაპატიმრება მიესაჯა ერთიდან ორ წლამდე 25 ამაზნავს (სარაიონო ორგანიზაციების მდივნებს, რაიკომის და ცეკას წევრებს). მნიშვნელოვან შედეგებს მიადნია კავშირმა აგრეთვე ეკონომიურ-პროფესიონალურ მუშაობის დარგში.

სამაო-მადნო წარმოების მუშათა უკანასკნელ დიდ გაფიცების დროს მან სწრაფად მოახერხა ახალგაზრდათა მოთხოვნების დამატება გაფიცულთა პროგრამისათვის და ენერგიული მუშაობით მოახერხა ის, რომ ახალგაზრდობის ფართე მასები მიემხრო გაფიცულ მთა-მადნელებს. ამ მიზნისათვის საგანგებოდ გამოშვებული „ავანგარდი“ გავრცელებულ იქნა 50.000 ცალად.

ეკონომიურ მუშაობასთან შეთანხმებულად სწარმოებს მუშაობა საქარხნო-საფაბრიკო უჯრედების შესაქმნელად. პარიზში და პროვინციაში უკვე შექმნილია 50 უჯრედი. სულ ახლო მომავალში უნდა შესდგეს საქარხნო უჯრედების მთელი რიგი კონფერენციები. თუ ეს მუშაობა მომავალშიც ასე ენერგიულად გაგრძელდა, ჩვენ მივიღებთ ძალიან დიდ და მნიშვნელოვან შედეგებს.

„ახალგაზრდათა სოციალისტური ორგანიზაციათა შორის მხოლოდ იტალიის ახალგაზრდათა კავშირმა აწარმოა ომის დროს ყველაზე ენერგიული და თავგანწირული რევოლუციონური მოღვაწეობა. ომის გამოცხადების დღეს იტალიის სოციალისტური ახალგაზრდობის მაშინდელმა მდივანმა გამოუშვა მოწოდება ომის ხასიათებლად. ამის გამო ბოლონიაში დაუყოვნებლივ შეიკრიბა კომიტეტის დანარჩენი 12 წევრი და გადაწყვიტეს მისი გადაყენება და მოუწოდეს ორგანიზაციის ყველა წევრებს ინტერნაციონალისტური მოვალეობის პირნათლად ასრულება. კავშირის ცენტრალური ორგანო „ავანგარდი“ სწერდა: „ახალგაზრდობა მზათაა მსხვერპლისთვის, მაგრამ ის მზათაა გაიღოს ეს მსხვერპლი მხოლოდ თავისი ომისთვის კაცობრიობის განსათავისუფლებლად“. 1915 წლის 10 იანვარს იტალიის სოციალისტური ახალგაზრდობის ცენტრალური კომიტეტი მიმართავს ომში გაწვეულებს: „რისთვის იბრძვით თქვენ? ვინ მიგრეკავთ თქვენ ომში? მიეცით ეს შეიკრიბა თქვენს მყვლეფელებს, რომელთა ეგოიზმს და გახელებას არ აქვს საზღვარი“. ამგვარად ომის დაწყებიდანვე იტალიის სოციალისტური ახალგაზრდობა ომის უხასტიკეს მოწინააღმდეგეთ გამოდიოდა. სოციალისტური პარტიის უმრავლესობასთან ერთად, რომლისთვისაც ახალგაზრდობა წარმოადგენდა დიდ დასაყრდენს, ახალგაზრდობა აწყობდა უზარმაზარ დემონსტრაციებს ქუჩებში, აწარმოებდა აგიტაციას ჯარში, ავრცელებდა ანტიმილიტარისტულ ლიტერატურას. იტალიის სოციალისტურმა ახალგაზრდობამ გაიღო საგრძნობი მსხვერპლი, მათ შორის კავშირის ცნობილი ხელმძღვანელები—ამედეო კატანეზი და ფ. მარიცონი“.

„ომთან დამოკიდებულება წარმოადგენს იმ მოძღვრების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მხარეს, რომელსაც ეწოდება ლენინიზმი. ომთან პრინციპიალური დამოკიდებულება, თითოეული ომის კონკრეტული შეფასება, ომების და რევოლუციების ურთიერთ დამოკიდებულება; განსხვავება შეტევით და თავდაცვით ომებს შორის, ომების კლასიფიკაცია სხვა და სხვა ისტორიულ ტიპებათ, შეხედულება სამშობლოს დაცვაზე, დამოკიდებულება პაციფიზმთან და „თავისი“ მთავრობის დამარცხებასთან იმპერიალისტურ ომში—ყველა ამ პრობლემების შესახებ ლენინიზმმა სთქვა თავისი სიტყვა“.

(ზ. ზინოვიევი).

საბჭოთა კავშირის საზოგადოებრივი

ა. კეკელია.

ჩვენი კავშირის უსვლოესი ამოცანები.

ახალგაზრდა ლენინელთა კომკავშირი
უნდა გახდეს მებრძოლ ბოლშევიზმის სკოლა.
(რ. ლ. ა. კ. კ. VI ყრილობის რეზოლუცია
ციოდან).

კომკავშირის მომავალზე, მის ახალ ამოცანებზე დღემდე ბევრი დაწერილა ჩვენს პრესაში. ამ მიმართულებით სწარმოებდა მუშაობა ეხლახან დამთავრებულ კონფერენციებზე და ყრილობაზე. ამიტომ ამ წერილში ახალის თქმა არ შეგვიძლია, მაგრამ ყრილობების მიერ წარმოდგენილი მუშაობა გვაძლევს ძლიერ დიდ მასალას, რომელიც ღრმად და დეტალურად ეხება კომკავშირის მომავალ განვითარებას. ამ იმედით ვფიქრობთ გავაშუქოთ ჩვენი კავშირის მომავალი უფრო დაწვრილებით.

რას მივალწოდებთ დღემდე?

სანამ შევეხებოდეთ ჩვენი ორგანიზაციების მომავალ განვითარების ფორმებს, მანამდე საჭიროა გავითვალისწინოთ, თვალი მიმოვაყუროთ წარმოებულ მუშაობას. ჩვენს მიერ მიღწეულ შედეგებს, შევადგათ ის და აქედან დავასკვნათ მომავალი ამოცანები. ეს იმდენად საჭიროა და აუცილებელი, რამდენად წარმოებულ მუშაობის გამოცდილებაზე — მიღწევებზე თუ შეცდომებზე შენდება მომავალი ნაყოფიერი მუშაობა. წარმოებული მუშაობის სტატისტიკური ცნობებით გაშუქება არ არის წერილის მიზანი, ვინაიდან ჩვენი კავშირის აბსოლუტურმა უსრავლესობამ და განსაკუთრებით აქტივმა კარგათ იცის, თუ როგორ იზრდებოდა ჩვენი ორგანიზაციები.

დღემდე ჩვენმა კავშირმა საბჭოთა რესპუბლიკების მასშტაბით გაიარა უდიდესი პოლიტიკური სკოლა. მიუღწეოდად შეიძლება ითქვას, რომ მან დაიჭირა დიდი გამოცდა საბჭოთა ქვეყნის მშენებლობის დიდ საქმეში. რ. ლ. ა. კ. კ. მეექვსე ყრილობა წარმოებული მუშაობის შეფასებაში აღნიშნავს: „კომკავშირის ცხოვრებაში გატარებული ზომები იყო მიზანშეწონილი და საბჭოთა კავშირის სინამდვილესთან შეფარდებული“. ეს ნათლად ღაღადებს იმას, რომ კომკავშირი კომპარტიასთან ერთად ხელმძღვანელობდა ქვეყნის საბჭოთა აღმშენებლობას ყველა დარგებში. კომკავშირის უდიდესი მიღწევა დღემდე არის — მისი მასიური ზრდა — ზრდა ახალგაზრდა მუშების და გლეხების ხაზზე. დღეს საბჭოთა კავშირის მასშტაბში კომკავშირის ორგანიზაციებში ირიცხება 600,000 მუშურ-გლეხური ახალგაზრდობა. მათ შორის დიდი უმრავლესობა

ახალგაზრდა მუშებია, შემდეგ უღარიბესი გლეხობა. კომუნისტური კავშირის მებრძოლი დროშა შეიჭრა საბჭოთა ქვეყნის ყველა მიყრდენულ კუთხეებში და მის ირგვლივ ირავება ახალგაზრდობის საუკეთესო, რევოლუციონურად განწყობილი ახალგაზრდობა. კომკავშირის უჯრედები ერთად-ერთი ხელმძღვანელი ძალა არის სოფლად. მის რიგებში გაერთიანებულია ახალგაზრდობის დიდი რაზმები. ახალი ეკონომიური პოლიტიკის პირობებში, როდესაც კერძო ინიციატივა ცდილობს თავის გავლენის ქვეშ მოაქციოს მომავალი თაობა და განაწიროს ახალგაზრდობა კომუნისტურ აღზრდას, კომკავშირმა შესძლო ეს საშუალება გაეჭარწყლებია. კომკავშირის ორგანიზაციების დაუბოლავებელი ზრდა, მისი ავტორიტეტის, ნდობის განმტკიცება და აქედან გამომდინარე ახალგაზრდობის განუწყვეტელი დენა კომკავშირში, ნათლად ღაღადებს, რომ კომკავშირმა შესძლო ახალგაზრდობის კომუნისტურად აღზრდის საქმის მოგვარება და ახალგაზრდობის აუცილებელ მებაირალტრეთ გახდომა. ამ მიღწევასთან ერთად ჩვენ გვაქვს უდიდესი მიღწევა კავშირის მასის პოლიტ-განათლების დარგში. ეს კი მდგომარეობს იმაში, რომ ჩვენი ორგანიზაციები დღეს ნამდვილად ადგია ბოლშევიკურ გზას.

სიამაყით უნდა აღინიშნოს „ლენინის გაწვევის“ ფაქტი. მუშურმა ახალგაზრდობამ ლენინის სიკვდილს უბასუხა კომკავშირის დროშის ქვეშ დარაზმვით. ეს ფაქტი არ არის შემთხვევითი, არამედ გამოწვეულია კომპარტიის და კომკავშირის იდეების ფართო გავრცელებით მუშურ-გლეხურ მასაში. დღეს კომკავშირი, როგორც ლენინიზმის სკოლა, უზრუნველყოფილია მუშური ახალგაზრდობის კადრით. მარტო საქართველოში, სადაც მუშა ახალგაზრდობა გლეხურ ახალგაზრდობასთან შედარებით აბსოლუტური უმცირესობას წარმოადგენს, კომკავშირის რიგებში იმყოფება 95%-ზე მეტი. ეს იმის მთქმელია, რომ ჩვენი ორგანიზაციები უზრუნველყოფილია მუშური ელემენტის სიჭარბით. ასეთი მდგომარეობაა დღეს საბჭოთა კავშირის ყველა რესპუბლიკებში.

ერთ-ერთ უდიდეს მიღწევას წარმოებულ მუშაობაში უნდა ჩაითვალოს სხვადასხვა ჯგუფის და განსაკუთრებით ახალგ. „მარქსისტების“ ორგანიზაციების დაშლა. საბჭოთა ქვეყნის ეკონომიური და პოლიტიკური სიძლიერე, კომპარტიის და კომკავშირის მასიური ზრდა — აი რა იყო მთავარი ფაქტორი ანტი-კომუნისტური ორგანიზაციების დაშლის. მენშევიზმის იდეოლოგიის გაკოტრება

(საქ. სოც.-დემ. პარტიის დაშლის ნათელი მაგალითი) და აქედან გამომდინარე ინტელიგენციაში მომხდარი გარდატეხა — არის უდიდესი მნიშვნელოვანი მომენტი, რომელსაც ადგილი ჰქონდა გასულ წელს საბჭ. საქართველოს სინამდვილეში და რომელმაც დააჩქარა ახალგაზრდათა ანტი-კომუნისტური ორგანიზაციების ხსენებული ხარჯი. გარდატეხამ ინტელიგენციაში გამოიწვია მოსწავლე ახალგაზრდობაშიც რადიკალური ცვლილება. მენშევიკურმა გავლენამ დაკარგა დასაყრდნობი ბაზა თვით მოწაფეობაში. შოვინიზმი, რომლითაც სულ ერთი-ორი წლის წინად მოცული იყო მოწაფეობა, ძალზე შესუსტდა და ამით ჩვენს კავშირს გაეხსნა გზა ახალგაზრდობის ინტერნაციონალურად აღზრდისათვის. ახალგაზრდობის ინტერნაციონალური აღზრდა კომკავშირის ერთ-ერთი სერიოზული ამოცანაა. ამის გამო დღეს მოსწავლე ახალგაზრდობის საგრძნობი ნაწილი ისწრაფის კომკავშირის რიგებისაკენ. ამ მოვლენას ჩვენ ვამჩნევთ საბჭოთა კავშირის მთელ ტერიტორიაზე და არა ნაკლებ საქართველოში, სადაც დღემდე მოსწავლე ახალგაზრდობა მენშევიზმის ზრმა იარაღი იყო.

დიდ და იმედოვან მიღწევით უნდა ჩაითვალოს კომკავშირის ენერგიული ხელმძღვანელობა — ნორჩი თაობის კომუნისტური აღზრდის სფეროში ბავშთა კომუნისტური მოძრაობის სახით. ჩვენმა ორგანიზაციებმა კარგად შეიგნეს ის საშიშროება, რომელსაც ბაღებს ახალი ეკონომიური პოლიტიკა ბავშთა აღზრდის ბურჟუაზიულ გავლენისადმი დამორჩილების სახით და ამიტომ ბავშთა მოძრაობის სათავეში ჩადგომას, ბავშვთა დარაზმვას კომუნისტურ დროშის ქვეშ, მათ კომუნისტურ აღზრდას ჯეროვანათ და დროულათ მიეძღვნა ყურადღება. ახალი ეკონომიური პოლიტიკის საშიშროება უქარნახებდა კავშირს შეექმნა კომუნისტური აღზრდის ისეთი ცენტრი, რომელიც ერთი მხრივ დაიცავდა ბავშვებს წვრილ-ბურჟუაზიული ქუჩის გავლენისაგან და მეორე მხრივ მოაგვარებდა მის კლასიურ აღზრდას. ბავშთა კომუნისტური ჯგუფები მოწოდებულია ამ დიდ საქმის შესასრულებლად.

კომკავშირმა მიზანშეწონილი და ნაყოფიერი ხელმძღვანელობით შესძლო დაერაზმა საქართველოს მუშურ-გლეხური ბავშვები ბავშთა კომპლუფებში და ამ დარგში საგრძნობი მიღწევები მიიღო. ბავშთა კომპლუფები აერთიანებენ 10,000-ზე მეტ მუშების და ულარიბესი გლეხების ბავშვებს. აქედან მარტო ტფილისში ბავშთა კომპლუფებში ირიცხება 5.000 მეტი ბავშვი. ბავშთა ჯგუფები აღმშენებლობითი მუშაობის წარმოებასთან ერთად თანდათან აქტიურ მონაწილეობას ღებულობენ ქვეყნის პოლიტიკურ ცხოვრებაშიც. აქედან ნათელია, რომ კომკავშირმა შესძლო აეღო ხელთ მომავალი თაობის კომუნისტური აღზრდის საქმე.

ბავშთა კომუნისტური ჯგუფები შეიქმნა კომკავშირის ნამდვილი რეზერვი ისევე, როგორც კომკავშირი წარმოადგენს პარტიის რეზერვს.

კომკავშირი კომპარტიის რეზერვია.

თუ კი დაკვირვებით გადავავლებთ თვალს ყველა იმ მიღწევებს, რომელნიც კავშირმა მიიღო თავის მუშაობის პროცესში, ჩვენ თამამად შეგვიძლია ვსთქვათ, რომ კომკავშირი ნამდვილად გახდა კომპარტიის რეზერვი. ახალგაზრდობის ლენინიზმის იდეებით აღზრდა, აქტიური მონაწილეობის მიღება საბჭოთა ქვეყნის აღმ-

შენებლობითი მუშაობაში, სოფლად კომკავშირის დროშის ქვეშ დარაზმვა გლეხური ახალგაზრდობის საუკეთესო ნაწილის, აქტიური მონაწილეობის მიღება სოფლის ეკონომიური და კულტურული აღორძინების საქმეში, მუშათა ახალგაზრდობის ეკონომიური მდგომარეობის გაუმჯობესებისთვის ბრძოლა, მათი პროფტეხნიკური და სასოფლო-სამეურნეო განათლება — აი, რა გვაძლევს იმის საბუთს, რომ კომკავშირი ნამდვილად რეზერვია კომპარტიის.

დღეს კომკავშირის უჯრედები მთავარი ძალაა კომპარტიის იდეების ფართო მუშურ-გლეხურ მასებზე გასავრცელებლად. ის უმზადებს პარტიას გამოწრთენილ ლენინელებს — მებრძოლ ბოლშევიკებს, საბჭოთა ქვეყნის საუკეთესო მშენებლებს. კომკავშირმა წარმოებულ მუშაობით დაამტკიცა ეს. მან ხელთ აიღო მომავალი თაობის კომუნისტურად მომზადების დროშა რ. კ. პ. XIII ყრილობამ ეს ხმადაღლა აღიარა. მან უდიდესი მნიშვნელობა მიანიჭა ახალგაზრდობის ლენინისტურად აღზრდას. მომავალში კი კომპარტიის უფრო მეტი ხელმძღვანელობით კომკავშირი თავის რიგებიდან მოამზადებს ბოლშევიკურ გვარდიის საუკეთესო მებრძოლებს.

ჩვენი მომავალი მუშაობა.

პირველი ამოცანა კომკავშირის უნდა იქნას ახალგაზრდობის სრული დაპყრობა, მუშა ახალგაზრდობის 100%-ით დაპყრობა ქალაქად და ლარიბი გლეხობის სოფლად. დღეს კომკავშირის ერთ-ერთი მთავარი ამოცანა არის მთელი თავისი მუშაობა გადაიტანოს სოფლად. ეს კი თხოულობს სოფლის ახალგაზრდა გლეხკაცობის საუკეთესო ნაწილის დაპყრობას. დღემდე ამ დარგში ჩვენ გვაქვს საგრძნობი მიღწევანი, მაგრამ სოფლად საბჭოთა აღმშენებლობის დიდი ძალის შესაქმნელად აუცილებელია ჩვენს კავშირში ლარიბი, საშუალო და მოჯამაგირე ახალგაზრდობის მეტი დარაზმვა. ეს ამოცანა დამკვერელი სახით უნდა იქმნას გატარებული კომკავშირის მიერ. მოკლე ხანში მან უნდა გადმოისროლოს ლოზუნგი: „სოფლის გლეხური ახალგაზრდობის სრული დაპყრობა.“ ამ ლოზუნგის ცხოვრებაში გატარებაზე დამოკიდებული იქნება კომკავშირის ნაყოფიერი მუშაობა სოფლად, რომელიც დღეს ერთ-ერთი საზრუნავი საგანი არის კომპარტიის და რომელსაც XIII ყრილობამ მიაქცია განსაკუთრებული ყურადღება საბჭოთა ქვეყნის მომავალი განვითარების უზრუნველსაყოფად. საქართველოს სინამდვილეში ამ ამოცანის სწრაფი გადაწყვეტა არის გადაუდებელი ამოცანა. სოფლის ახალგაზრდობის გარდა ჩვენს კავშირში უნდა იქნას მიღებული მოსწავლე ახალგაზრდობის საუკეთესო ნაწილი, რომელიც თავის სოციალურ მდგომარეობით ახლო სდგას ჩვენს ორგანიზაციასთან, რადგან, როგორც ვსთქვით, მოსწავლე ახალგაზრდობის აბსოლუტურმა უმრავლესობამ ზურგი შეაქცია ანტი-კომუნისტურ იდეოლოგიას. მან უკვე გამოაცვალა ძირიან-ფესვიანად ძველი ფიზიონომია. მოსწავლე ახალგაზრდობა ნდობით უყურებს კომპარტიას და კომკავშირს. ამ მდგომარეობის გამოყენებას კომკავშირმა ყურადღება უნდა მიაქციოს, რათა ეს დიდი კულტურული ძალა გამოიყენოს და ჩააბას საბჭოთა ქვეყნის კულტურულ განმანათლებელ მუშაობაში. კომკავშირმა ორგანიზებული კავშირი უნდა დაიკაროს მოსწავლე ახალგაზრდობასთან, უნდა შეიქრეს მის

ცხოვრებაში და დაიპყროს ის. აი, რა არის დირექტივა ყრილობების და რას უნდა მიეცეს სერიოზული ყუ-რადლება მომავალში.

სოფლად კი ახალგაზრდა გლეხების დაპყრობა ერთის მხრივ წინ აღუდგება ფეხზე წამომდგარ ბობო-ლათა (კულაკების) ტენდენციას და მეორე მხრივ ხელს შეუწყობს გლეხკაცობის ეკონომიურ და კულტურულ გან-ვითარებას.

მუშაობა გლეხკაცობაში.

ერთ-ერთი მთავარი ამოცანა დღეს როგორც კომ-პარტიის, ისე მისი რეზერვის — კომკავშირის არის მუშაო-ბის სიმძიმის ცენტრის სოფლად გადატანა. ეს ამოცანა იმდენად არის გადაუდებელი, რამდენად სოფლის ეკონო-მიური და კულტურული ცხოვრების განვითარებაზე არის დამოკიდებული საბჭოთა კავშირის ჩქარი განვითა-რება. კომკავშირმა, რომელიც მასიური მოქმედი ორგა-ნიზაციაა სოფლად, უნდა მიაპყროს უდიდესი ყურადღება ამ ამოცანის ცხოვრებაში გატარებას.

საუკეთესო იდეური და მატერიალური ძალები ქა-ლაქის უნდა იქნას გადასროლილი სოფლად. კომკავშირ-მა უნდა მიეშველოს გლეხობას მეურნეობის გაუმ-ჯობებაში, კოოპერაციის, სკოლების და სხვადასხვა კულტურულ დაწესებულებების მოწყობაში. კომკავში-რის ხელმძღვანელობით უნდა იქნას გავრცელებული ლე-ნინიზმის იდეები ფართოდ გლეხობაში. ყოველმა გლეხმა უნდა იცოდეს, თუ როგორი შეხედულების იყო ლენინი გლეხკაცობის და საერთოდ სოფლის როლზე რევოლუ-ციაში. ჩვენ არ გვინდა აქ გადმოვალაგოთ ყველა წვრილ-მანები სოფლად მუშაობის შესახებ, მხოლოდ მოკლეთ უნდა აღენიშნოს „კომკავშირი სოფლად უნდა იქნეს მთავარი ლენინიზმის იდეების“.

ჩვენი ორგანიზაციები ყურს უნდა უგდებდეს გლე-ხობის მაჯის ცემას და გაჭირვების დროს გვერდში უნდა მოუდგეს, უჩვენოს მდგომარეობის გაუმჯობესების გზები. დღეს სოფლად მუშაობის პასუხისმგებლობა იმდენად მე-ტად იზრდება, რამდენადაც ახალი ეკონომიური პოლი-ტიკის გავლენის გამო სოფლად თავი წამოყო ახალმა სა-შიშმა ძალამ — ბობოლა გლეხების მიერ ღარიბი გლეხების ყვლეფის ტენდენციამ. ეს ძალა მეტად დიდ საშიშროებას წარმოადგენს საბჭოთა ქვეყნისათვის, ამიტომ კავშირმა მას უნდა გამოუტყალოს დაუნდობელი ბრძოლა, უღარიბესი გლეხობის ეკონომიური მდგომარეობის გაუმჯობესების საშუალებით და მისი კომპარტიის და საბჭოთა ხელისუ-ფლების ირგვლივ დარაზმვით.

მოჯაზაგირეთა მდგომარეობის გაუმჯობესება, სასო-ფლო სამეურნეო სკოლების გახსნა უღარიბესი გლეხები-სათვის აი რით უნდა დაიწყოს კომკავშირმა თავისი მუშაობა სოფლად.

ამ რთულ მუშაობაში უნდა ჩაებათ სოფლის ინტე-ლიგენცია, რომლის მიზანშეწონილ გამოყენებას აქვს გა-დამწყვეტი მნიშვნელობა.

დღემდე ინტელიგენცია (მასწავლებლობა, ექიმები, აგრონომები და სხვა) ვერ ურიგდებოდა საბჭოთა ხელისუფ-ლებას დღეს კი ეს მდგომარეობა არ არის, ინტელიგენ-ციაში მოხდა საგრძნობი გარდატეხა საბჭოთა ხელისუფ-ლების სასარგებლოდ. ეს ფაქტი კიდევ უფრო ანაყო-ფიერებს ჩვენს მუშაობას სოფლად, სადაც ინტელიგენცია

თამაშობს გადამწყვეტ როლს, ამ ძალის გამოყენებას კომკავშირმა უნდა მიაქციოს უდიდესი ყურადღება იმ რწმენით, რომ ინტელიგენციის დახმარების გარეშე მეტად ძნელი ვახდება სოფლის კულტურული აყვავება, ეკონო-მიური წინსვლა.

ყოველ კომკავშირელს, იქნება ის ქალაქის თუ სოფლის ორგანიზაციის წევრი, უნდა ახსოვდეს სოფე-ლი და ფხიზლად უნდა ადევნებდეს თვალყურს გლე-ხის ყოფა-ცხოვრებას. მაქსიმალური ყურადღება სოფელს — აი ღოჭუნგი მე-XIII ყრილობის, რომელსაც სიხსლ-ხორცი უნდა შეახსნას კომკავშირმა კომპარტიის გონიე-რი ხელმძღვანელობით.

ეკონომიური მუშაობა.

ეკონომიური მუშაობა მუშურ-გლეხურ ახალგაზრდო-ბაში იყო და არის ერთი მთავარი ამოცანა ჩვენს მუშაო-ბაში. დღემდე ამ დარგში მუშაობა სწარმოებდა მხოლოდ ქალაქად მუშა-ახალგაზრდობაში, სოფლად კი მუშაობის დარგს ნაკლები ყურადღება ექცეოდა.

ამიტომ მომავალში ერთ-ერთი საზრუნავი საგანი უნდა იქნას მოჯაზაგირეთათვის ყურადღების მიქცევა, რომ ის არ იყვლიფებოდეს „ხაზინებისაგან“. ამასთან დაკავშირებით კომკავშირის წინაშე იშლება ფრიად სე-რიოზული ამოცანა — ამოცანა ახალგაზრდობის პროუტეხ-ნიკური და სასოფლო-სამეურნეო განათლებისა.

ეს ამოცანა იმდენად სერიოზულია, რამდენად დღე-ვანდელი პირობები — გარდამავალი ეპოქა თბოულობს დიდძალი კვალიფიკაციურ მუშების კადრს, რომელიც უნდა მოგვეცეს ახალგაზრდობამ.

ამიტომ ქალაქად საქარხნო-საფაბრიკო, სოფლად სასოფლო-სამეურნეო სკოლების დაარსებას ქალაქის წარმოების და სოფლის მეურნეობისათვის აქვს კვალი-ფიკაციური გადამწყვეტი მნიშვნელობა.

ამ მიმართულებით ჩვენმა ორგანიზაციამ უნდა აწარ-მოოს მუშაობა კომპარტიასთან და სხვა დაინტერესებულ ორგანიზაციებთან და დაწესებულებებთან ერთად.

ერთ-ერთი ნაკლათ წარმოებულ მუშაობაში უნდა ჩაი-თვალოს ახალგაზრდა ქალთა შორის მუშაობა. საქარო-ველოს კომკავშირის ორგანიზაციაში ირიცხება ქალთა მხოლოდ 6,2%. ეს მოვლენა ნათლად ღალადებს იმას, რომ ამ დარგში ჩვენ ნაკლები მუშაობა გვიწარმოვბია. მომავალში ეს მდგომარეობა უნდა იქნას გამოსწორებუ-ლი. კომკავშირმა უნდა გააძლიეროს ქალთა შორის მუ-შაობა, რათა ეს დიდი ძალა იქმნას ჩაბმული ქვეყნის მშე-ნებლობაში კლასიური ინსტიტუტის გაღვივებით. ამ მიმარ-თულებით ჩვენს ორგანიზაციებს დასჭირდება ხანგრძლი-ვი და თანდათანობითი მუშაობა.

წითელ არმიას მუშაობა მომავალში უნდა იქნას მეტი ნაყოფიერებით წარმოებული. წითელ არმიას იზრდება კომკავშირელების რიცხვი, რომელიც თავის თავად აყენებს წითელ არმიას უფრო მეტი მუშაობის წარმოების ამოცანას. უნდა გაღრმავებულ იქნას სამხედ-რო პროპაგანდა კავშირში, კომკავშირი უნდა დაუახლოე-დეს წითელ არმიას და თავის მხრივ წითელი არმიელი ჩაბმულ უნდა იქნას კომკავშირის მუშაობაში.

ბავშვთა კომუნისტური მოძრაობა.

ამ დარგში მიღწევებით არ უნდა დავკმაყოფილდეთ, ჯერ კიდევ ბევრი რამ გვაქვს გასაკეთებელი, ბავშვთა კომუნისტური ჯგუფები მხოლოდ ნაწილობრივად და ჩამოყალიბებული, მუშაობას ამ დარგში უნდა მიექცეს მეტი ყურადღება თანახმად რ. კ. პ. XIII ყრილობის დადგენილებსა, ეს მოძრაობა არის დიდი იმედის მომცემი, რამდენადაც ბავშვთა კომუნისტური ჯგუფები ეწვევიან მომავალი თაობის კომუნისტურად აღზრდის ამოცანას.

კომპარტია ყოველმხრივ დახმარებას უწევს ბავშვთა კომიუნიზმს, რაც კომკავშირის საშუალებას აძლევს უფრო მეტი ინტენსივობით უხელმძღვანელოს მათ. მომავალი პერსპექტივა ბავშვთა მოძრაობაში უნდა გამოიხატოს შემდეგში: ბავშვთა კომიუნიზმში უნდა დაირაზმოს ქალაქის მუშების და სოფლის გლეხების ბავშვები. საქართველოს მასშტაბით ბავშვთა კომიუნიზმმა უნდა გააერთიანონ 30.000-მდე ბავშვი. კომკავშირმა თავისი საუკეთესო ძალები უნდა მისცეს ბავშვთა კომიუნიზმს კომუნისტური აღზრდის სახელმძღვანელოთ. ბავშვთა კომიუნიზმის კოლექტივებით უნდა მოეფინოთ უახლოეს დროში საქართველოს ყველა კუთხეები. კომკავშირის ხელმძღვანელობით არც ერთი ბავშვი არ უნდა დარჩეს კომიუნიზმის გარეშე.

ლენინიზმის პროპაგანდა ქავეშირში.

ჩვენმა კავშირმა გასულ ყრილობებზე მიიღო უდიდესი ბეჭადის სახელწოდება. ამიტომ მან უნდა შეასრუ-

ლოს ეს დიდი სახელწოდება მოძრაობის საფუძვლიანი შესწავლით, რომელიც დაგვიტოვა ლენინმა. საზოგადოებრივი-პოლიტიკური, კულტურულ-განმანათლებელი მუშაობა უნდა იქნას გაქვნილი ლენინიზმის იდეებით. ლენინიზმი მისაწვდენი უნდა იქნეს ფართო ახალგაზრდობისათვის. ამ მიზნით უხვად უნდა ვრცელდებოდეს ლენინიზმის ლიტერატურა. ლენინიზმის შესწავლით კომკავშირმა უნდა შეითვისოს ყველა ის გამოცდილებანი, რომელიც მიღებული აქვს კომპარტიას ხანგრძლივი ბძოლის პროცესში. ყველა მომენტები მებრძოლი ბოლშევიკური პარტიის შესისხლბორცებული უნდა ქონდეს ყოველ ახალგაზრდა ლენინელს. ლენინიზმის პროპაგანდა მთელი თავისი სიგრძე სიგანით გადატანილ უნდა იქნას სოფლადაც. სოფლად—გლეხურ მასაში ლენინიზმის იდეების უხვი გავრცელება არის უდიდესი გამარჯვება. მე-XIII ყრილობის „ნაკაზი“ კომკავშირისადმი—„კომკავშირმა უნდა ისწავლოს ლენინიზმი ყოველდღიური პრაქტიკული მუშაობის პროცესში“—უნდა იქმნას გამართლებული.

მოკლეთ. კომკავშირის ყოველგვარი მუშაობა უნდა იქნას გაქვნილი ლენინიზმით. ახალგაზრდა ლენინელთა კომკავშირი უნდა გახდეს მებრძოლ ბოლშევიზმის სკოლა. კომკავშირი ყოველდღიური სწავლით და აღმშენებლობით მუშაობით არის ერთგული დასაყრდნობი ბაზა კომპარტიის. მისი განვითარება და მოქმედება მიდის სწორი ბოლშევიკური გზით. ამ იმედით კომკავშირი შესძლებს გადალახოს ის მძიმე დაბრკოლებანი, რომელიც მსოფლიო სოციალისტური რევოლუციის გზაზე ძევს.

ახალგაზრდობის პოლიტიკური აღზრდა და ლენინიზმი

(აგზ. ბუხარინის მოხსენება რ. ა. ლ. კ. პ. მე-VI ყრილობაზე).

შეუძლებელია იყო ლენინელი, თუ თეორია პრაქტიკას არ შეუერთე. ილიჩთან სწავლა ნიშნავს მარქსიზმის ინსტრუმენტის მოხმარების ცოდნას. ფაქტების არა ზერელე, არამედ ღრმა შეთვისება. ლენინის შესწავლის დროს არ უნდა იქნას დავიწყებული მარქსი. შენი ლოზუნგები უნდა დაუკავშირო მასების გამოცდილებას. უნდა სჭვრეტდე სინამდვილეს ისე, როგორც არის ის.

* *

ლენინიზმის უმთავრესი თავისებურობა იმაშია, რომ აქ კავშირი თეორიისა პრაქტიკასთან მეტია, ვიდრე სხვა რომელიმე მოძღვრებაში. ეს საკითხი თეორიის პრაქტიკასთან შეერთების შესახებ მუდამ სდგას კომკავშირის მუშაობაშიც, როგორც აუცილებელი, მეტად ზეიადი და რთული პრობლემა. ახალგაზრდა ლენინელთა ორგანიზაციაში ყოველთვის როდი აჩვენებს წინასწარობა თეორიასა და პრაქტიკას შორის. ჩვენ გადავხებით ხოლმე ჯოხს ხან კულტუროსნობის მხარეზე, ხან, პირიქით, აქტიურ პოლიტიკურ ცხოვრების, მხარეზე სათანადო კულტურული ვარჯიშობის და სათანადო სწავლის უქონლობის გამო. სწორი ხაზის გამოჩენა ფრიად ძნელია, აქ საჭიროა გამოცდილება. შევჩერდეთ ბოლშევიკურ აზროვნების ზოგიერთ

მუხლებზე და ვნახოთ, თუ როგორ აღმოცენდა გაღვნილი და გამოკვეთილი ბოლშევიკური თეორია.

რუს მარქსისტების, მომავალ ბოლშევიკების ძრითადი საკითხი პრაქტიკის მხრივ იყო ნაროდნიკებთან (ხალხისურ მიმართულებასთან) ბრძოლის საკითხი. ნაროდნიკებთან ბრძოლამ დასვა ჩვენს წინაშე მთავარი თეორეტიული საკითხი—როგორ განვითარდება კაპიტალიზმი რუსეთში. თუ ნაროდნიკულად გადავწყვეტდით საკითხს, რომ კაპიტალიზმი საზოგადოთ არ განვითარდებოდა რუსეთში, მაშინ, თავისთავად იგულისხმება, აქედან უნდა გამოვეყენებინა შესაფერისი პრაქტიკული დასკვნები. შეუძლებელი იქნებოდა მუშათა კლასზე დაყრდნობა, ვინაიდან უკაპიტალიზმით მუშათა კლასი ვერ განვითარდება. შეუძლებელი იქნებოდა მარქსისტული იდეების გავრცელება, ვინაიდან უვარგისია ის მარქსიზმი, რომელიც არ ეყრდნობა მუშათა კლასს.

დიდი თეორეტიული მანქანა იქნა ამუშავებული და პრაქტიკული საფუძველი კი იყო ის, რომ ნაროდნიკები, ეს მომავალი ესერები, დამარცხებულიყვნენ, რომ გადაჭრილიყო საკითხი იმის შესახებ, თუ რომელ კლასისავე აგველო კურსი. უნდა ვიყოთ მზათ, უნდა გვესმოედეს, რომ ჩვენ ვართ ერთად-ერთი პარტია, ერთად-ერთი

ორგანიზაცია, რომელიც ატარებს მეცნიერულ პოლიტიკას მაგრამ იმისათვის, რომ ვისარგებლოთ მარქსიზმის ინსტრუმენტით, ისეთივე შესანიშნავი მოხერხებით მოვაბრუნოთ ის, როგორც ამას შერებოდა ლენინი, საჭიროა არა ფორმალური ცოდნა, არა დასწავლა და გაზეპირება, არამედ საფუძვლიანი და კეთილშინიერი მუშაობა. უნდა იმუშაო თავის თავზე ისე, როგორც მუშაობდა ლენინი. კომკავშირის აქტივი, რომელიც საუფუხაროდ ცოტას კითხულობს, აწარმოებს სხვების სწავლების საქმეს. ყოველმა პროპაგანდისტმა მშვენივრად იცის, თუ ის თვით ცუდად ერკვევა რომელიმე საკითხში, თუ ის იძულებულია პასუხი გასცეს ისეთ რამეს, რაც თავად კარგათ არ გაეგება, ის მეტად სასაცილო მდგომარეობაში ეარდება.

ამაზე უნდა ვიფიქროთ. როდესაც რაიმე არ იცი, უნდა აღიარო, რომ არ იცი, თორემ თავის თავსაც დააბნევ და ხალხსაც უბნევ გზას. ის გიგანტური მუშაობა, რომელსაც ატარებდა ვლადიმერ ილიჩი, წარმოადგენს ყველასათვის იმის დიდ მაგალითს, თუ როგორ უნდა აღზარდო თავისთავი და როგორ უნდა აღზარდო სხვები. ახალგაზრდობას ყოველთვის სწევია თავის მემარცხენეობით კეკლუცობა. მემარცხენეობა არის ერთ-ერთი აუცილებელი თვისება ახალგაზრდობისა. ამისათვის უნდა მოვიგონოთ ერთი საუკეთესო ადგილი მარქსიდან: „რევოლუციონერობა ნიშნავს საკითხის ძირიანად ხელში დაჭერას.“ ჩვენში კი, რამდენიმედ პარტიაშიც და უფრო მეტად კი ახალგაზრდობას შორის, არსებობს წმინდა გარეკნული რადიკალიზმი. არის რადიკალური ფრაზა, არ არის რადიკალური შინაარსი. ხშირად ახალგაზრდა ამხანაგები საკითხს კიდებენ ხელს ფესვებში კი არა, არამედ წვეროში. თუ გვსურს გავყვეთ მარქსისტულ, ლენინის ცრადიციას, საჭიროა ენერგიული პროტესტი ასეთი ზერელე შეხედულების წინააღმდეგ.

აი ამიტომაც, რომ საკითხი ჩვენი პოლიტიკური განათლების შესახებ რამდენიმედ არის საკითხი სწავლის შესახებ, მაგრამ არა განყენებულ სწავლისა, არამედ ისეთისა, რომელიც უერთდება პრაქტიკას, რომელსაც პრაქტიკა შეუწყობს ხელს, წინ წასწევს და იმავე დროს იქნება ნამდვილი ცოდნის ღრმა შეთვისება. ვლადიმერ ილიჩი მეტის ყურადღებით ადევნებდა თვალყურს ყოველივე ახალს, რასაც ცხოვრება წარმოშობდა, და იმ საჭირო მოძრუნებას, რომელსაც უკარნახებდა ეს ახალი, გამოხატავდა ფორმულად. კომუნისტურ ინტერნაციონალის პროგრამის ფორმულიზაციის დროს გაცხარდა ბრძოლა ეგრეთ წოდებულ როზა ლიუქსემბურგის „კაპიტალის დაგროვების თეორიის“ მომხრეებსა და მისი მოწინააღმდეგეთა შორის. საკითხი, რომელიც 1924 წელს როზა ლიუქსემბურგის მომხრეებმა წამოაყენეს, თავის დროზე არსებითად იყვნენ დამუშავებულნი თეორეტიკოს ამხ. ლენინის მიერ. საკითხები იმის შესახებ, თუ როგორ შეუძლიათ კაპიტალისტებს დაავროვონ და გაამრავლონ კაპიტალი, თუ ვინ იყიდის საქონელს, რომელიც ასე მრავლდება, როგორ გასაღდება ისინი ბაზარზე — მთელ რიგ ასეთ საკითხებზე პასუხი გასცა ვლადიმერ ილიჩმა ჯერ კიდევ მე-90 წლებში. აი თეორიის პრაქტიკასთან შეერთების მაგალითი. ჩვენში რამდენიმედ იაფ-ფასიან ხურდა ფულად გახდა ლაპარაკი და ხანდისხან კი ლაყობაც მუშათა კლასის გლეხობასთან „სმიჩკის“ (შეთანხმების, შეკავშირების) შესახებ.

როგორ მოხდა, რომ ეს იდეა, რომელსაც აქვს უაღ-

რეს : პრაქტიკული მნიშვნელობა, გახდა ასეთი ძლევა-მოსილი? ის გახდა ასეთი ძლევა-მოსილი იმიტომ, რომ იყო საგრძნობლად დამუშავებული და მომხადებული თეორიულად. საკითხი იმის შესახებ, თუ რომელ კლასისაგან უნდა გვექნდეს ჩვენ ორიენტაცია რუსეთში, სადაც მოსახლეობის დიდ უმეტესობას შეადგენს გლეხობა, — აგრარული, საგლეხო საკითხი პირველ რიგში ისმებოდა ყოველი რევოლუციონერის წინ. ეს საგლეხო საკითხი მეტის მეტად გულმოდგინეთ მუშავდებოდა პირველ მარქსისტების და მათ შორის ვლადიმერ ილიჩის მიერ. ამ საკითხის შესახებ ლენინის სათანადო შრომების წაკითხვა სასარგებლო იქნებოდა. ვლადიმერ ილიჩი ერთ ადგილას კარგად ამბობს: „ჩვენ ძალიან ბევრს გვაქვებენ, მაგრამ ძალიან ცოტა კითხულობენ ჩვენს შრომებს“. არ იქნებოდა მანებელი, რომ მიგვექცია ყურადღება ამ ბრძნულ აზრისათვის და დაგვენახა, თუ როგორ მივდიოდით ჩვენ ყველა ასეთ, ამ ქამად უდავო დებულებებამდე, როგორ აღწევდა მათდამი ამხ. ლენინი.

რას ნიშნავს მარქსიზმის შესწავლა?

ეს ნიშნავს ყველაზე უწინ მარქსის ყველა თხუზულებების ცოდნას.

მაგრამ ეს კიდევ არა კმარა. საჭიროა მითი გაგება. არის ადამიანები, რომელთაც იციან მარქსის თხუზულებები ისე, რომ შეუძლიათ სთქვან თუ რომელ გვერდზე, სად, რომელი სიტყვა სწერია, მაგრამ სრულებით არ გაეგებათ რომელი რას ეკუთვნის და ნიშნავს. საჭიროა მარქსიზმის ისეთი ცოდნა, რომ ამ მოძღვრების სულიერი არსება მკაფიოდ იყოს გამოხატული. ჩვენ არ ვიძლევიტ წინადადებას, რათა ყველა კომკავშირელმა უნდა იცოდეს „კაპიტალის“ სამივე ტომი, ზედმეტი ღირებულების თეორია, მარქსის და ენგელსის მიწერ-მოწერა და სხვ. ასეთი მოთხოვნა არ შეიძლება წაუყენო არც პარტიას, არც კომკავშირს, ჩვენ გვყავს ეგრეთ წოდებული აქტივი. აქტივში არის მთელი რიგი დაყოფისა. უნდა ითქვას სრული გულახდილობით, რომ ჩვენი კავშირის აქტივი ისევე ცოტას კითხულობს, როგორც მასები და ამიტომაც, რომ ხდება ღრმა თანხმობა ზედა და ქვედა ფენებს შორის. ეს ნამდვილად მეტად დამალონებელი მოვლენაა. ჩვენ სერიოზულად უნდა ვიმუშაოთ და თავი დავაღწიოთ ამ სენს. ჩვენში პატარა პიონერიც კი თავის სიტყვას იქედან იწყებს, რომ ის უკვე იყო კაპიტალისტების ექსპლოატაციის საგანი, რასაკვირველია, ეს თავად მას კი არ მოუგონია, არამედ ეს მას უთხრა მისმა წინამძღოლმა კომკავშირელმა, რომელსაც უთხრეს უფროსებმა რომ ასე უნდა სთქვა. საჭიროა თუ არა ეს?

ჯერ კიდევ არ არის საშიში შაბლონი, მაგრამ როდესაც საქმე შორს წავა და საჭირო იქნება სხვა სიტყვის თქმა და ჩვენ კი ის არ გვეცოდინება, მაშინ მიზანს ავცდებით თუ თავის მანქანა არ იქნა კარგად მოწყობილი, არ ექნა მას შეძენილი დიდი ცოდნა. ამიტომ საჭიროა ლენინიზმის სწავლა, ხოლო შეუძლებელია ლენინის შესწავლა, თუ არ შეისწავლე მარქსი.

რა არის ლენინიზმი?

ლენინიზმი არის მარქსიზმი პროლეტარიატისა და ბურჟუაზიის უშუალო შეჯახების ხანაში, ისეთ ხანაში, როდესაც სწარმოებს ბრძოლა პროლეტარულ დიქტატურისათვის იმპერიალიზმის წინააღმდეგ. რომ ვლა-

დიმერ ილიჩმა შეიტანა მარქსიზმის საერთო საუნჯეში უამრავი რიცხვი მართლაც ახალი არა მარტო პრაქტიკული, არამედ თეორიული ახალი იდეებისა — ყველასათვის ააშკარაა. რატომ შეეძლო ამხ. ლენინს ამ ახალის მოცემა? — იმისათვის, რომ ერთის მხრივ, ის იყო ძველის უდიდებულესი მცოდნე, ესე იგი იმის მცოდნე, რაც მოგვეცა ჩვენ მარქსმა და ენგელსმა, და მეორე მხრივ, მეტად სერიოზულად შეისწავლა ახალი ფაქტები. ლენინი იყო უშესანიშნავესი მცოდნე მარქსიზმისა; ჯან იმდენათ კარგათ შეისწავლა მარქსი და ენგელსი, იმდენად გაიმსჭვალა მარქსიზმით, რომ მარქსიზმი გადაეცა თავისებურ მეექვსე გრძნობათ, შევიდა მის სისხლხორცში.

ამისათვის შეეძლო მას ასეთი სისწორით, ასეთი გამესჭერეტელობით შეესწავლა ახალი ხანის მოვლენები. და აი, ამასთან დაკავშირებით უნდა შევნიშნოთ ერთი, რომელიც გვჩვენებს ჩვენ ყველას, ჩვენს პარტიას და განსაკუთრებით კი, მგონი, კომკავშირს. შეუძლებელია საქმის ასეთი წარმოდგენა, რომ შესაძლოა ლენინის კითხვა ისე, რომ სრულებით არ შეისწავლო მარქსი. ასეთი ტენდენცია კი არსებობს ჩვენში.

ეს ყველაზე მეტე ტენდენციაა, რომლის წინააღმდეგ ჩვენ უნდა ვიბრძოლოთ. თუ ავიღებთ მარქსიზმის შემდეგ განვითარებას მის საფუძვლის უცოდინარად, ჩვენ ვერასოდეს ვერ გავიგებთ ვერც ლენინიზმს, ვერც, რასაკვირველია, მარქსიზმს. ჩვენ უნდა ვიყოთ კარგი მარქსისტები და მარქსიზმის ნიადაგზე, მის დაგვირგვინებულ საფუძველზე — ლენინიზმზე ჩვენ უნდა შევისწავლოთ ახალი იმ მეთოდების საშუალებით, რომლებიც გვიანდერძა ჩვენ ჩვენმა დიადმა მასწავლებელმა.

ლენინმა ღრმად შეისწავლა გლეხთა საკითხი.

აღმოცენდა პრაქტიკული მოთხოვნილება, საჭირო იყო გლეხთა, აგრარული საკითხის შესწავლა. რაკი აშკარა იყო, რომ საჭიროა ამის დამუშავება, ლენინმა მთელი თავისი ენერგია, მთელი თავისი ტემპერამენტი, მთელი თავისი ცოდნა ამას მოახმარა.

1905 წელს ჩვენ სასტიკად დამარცხებული ვიყავით. ბოლშევიკური რიგები შესდგებოდა ერთი-ორი რწყვილი ინტელიგენტისაგან და ამ რწყვილისაგან ერთ-ნახევარმა დაიწყო სხვადასხვანაირი უმაღლესმატრიების შესწავლა, ღმერთის აშენება და ძებნა და ეგრედ წოდებულ ფილოსოფიური ძიებანი, მუშათა კლასის აზროვნების რევოლუციონურ მარქსისტულ იდეოლოგიისაგან დაცილება.

ვლადიმერ ილიჩი ხედავდა, როგორი შემასუსტებელი, ნახევრად-ხუცესური პსიქოლოგია გვიქადდა ჩვენ შთანჯქას ის თავდაპირველად არ სთვლიდა თავის თავს საკმაოდ კომპენტენტურად, რათა გამოსულიყო აშკარად და საზოგადოების წინაშე ფილოსოფიის დარგში, მხოლოდ სწერდა წერილებს ბოგდანოვს და სხვა ამხანაგებს, ქადაგებდა ზეპირი სიტყვით და სხვა საშუალებით მათ შეცდომებს.

შეაგნო რა, თუ როგორი პოლიტიკური საშიშროება მოგველოდა ჩვენ, ვლადიმერ ილიჩი მიდის ლონდონში, რამოდენიმე თვე გააფთრებულად მუშაობს ფილოსოფიურ საკითხებზე, უშვებს გამანადგურებელ წიგნს, რომელმაც განსაზღვრა მთელა რიგი წლებისათვის რუსული

მარქსიზმის განვითარება. ეხლა ეს წიგნაკი, რომელიც დაწერილია რუსეთის პირველი რევოლუციის დამარცხების შემდეგ, პირველად ითარგმნება გერმანულ ენაზე. მარქსიზმის ერთი ფრიად გამოჩენილი მცოდნეთაგანი ამხ. ტალგემერი ამბობს, რომ ეხლანდელი გერმანიისათვის ეს არის შესანიშნავი შრომა. მას უყვირს, თუ როგორ შეიძლებოდა ასეთი შრომის დაწერა, სადაც ფილოსოფიური საკითხები ასეონაირაჲ დასაბუთებულია პრაქტიკული დასკვნებით, სადაც ცხადად არის გამოხატული კავშირი „უმაღლეს მატერიალურ“ შორის ერთი მხრივ და მუშათა კლასის პრაქტიკას შორის მეორე მხრივ. აი, კიდევ ერთი დახასიათება ლენინისა და, მაშასადამე, ლენინიზმისა. ეხლა უყვირთ, თუ რამოდენა უამრავი ლიტერატურა შეისწავლა მაშინ ლენინმა. გორკისადმი მიწერილ წერილებში არის ასეთი აღგილება: „აი, ლუბროვინსკი მაგინებს მე, რომ მე გაზეთს ყურადღებას არ ვაქცევ, მაგრამ მაქალეთ მე ერთი ფილოსოფიურად შეყვფვა და მერმედ მოვკიდებ ხელს გაზეთს“. ეს ნათქვამია წერილებში, სადაც ლენინი ფრაზილად ლაპარაკობს. მაგრამ ვლადიმერ ილიჩი იმავე დროს იყო გატყუებული მოდის სასტიკი მტერი. მოდა, მოდის სიტყვებუ. მოდის წინა აღებები, საერთოდ ყოველივე მოდური, ე. ი. ზეაღლე გადაზღები, რაც არსებითად ცოტას იძლევა, ლენინს არ სწამდა. სწორეთ ამიტომ უნდა ვეცადოთ, რომ ჩვენი ლოზუნგები ლენინიზმის შესახებ არ გადაიქცენ უბრალო მოდათ.

მაგილ იმ ლიტერატურაში, რომელიც გამოვიდა ლენინის სიკვდილის გამო მეტად მყვირალა სახელწოდებით, ჩვენ შეგვიძლია აღვნიშნოთ ძრიელ ცოტა ისეთები, რომელთაც შეუძლიათ მართლაც დაგვცხმარნ მისი მოძღვრების გაგებაში.

ლენინის ლოზუნგები ეპარნოგოდენ უდიდეს ცოდნას და გამოცდილებას.

როდის შეითვისებენ თიორიულ ცოდნას მასსები? ვლადიმერ ილიჩი ამბობდა, რომ მასსები ითვისებენ მხოლოდ იმას, რასაც ისინი განიცდიან თავის თავზე. ამისათვის ჩვენი პროპაგანდა ჩვენ უნდა იმგვარად ეაწარმოვოთ, რომ მივიღოთ შეკავშირება ჩვენი თეორიული დებულებებისა, ლოზუნგებისა და თვით მასსების გამოცდილებისა. ვლადიმერ ილიჩი ყოველთვის აყენებდა ისეთ საკითხებს, რომელიც მასსების გულს სწვდებოდა, იყვნენ ფრიად მარტივნი, მაგრამ ეს სიმარტივე, ეს უბრალოება არ იყო ის უბრალოება, რომელიც ქუდოზაზე უარესია.

ჩვენ ეხლაც გვყავს ბევრი მოხალისენი, რომელიც იგონებენ ლოზუნგებს, რომელიც ორ-სამ დღეში გვაიწყდება. კომკავშირშია კარის ასეთი ცოდნა. თუ რომელიმე უფროს აგაან მთქვა, რომ საჭიროა პარტიისათვის ერთი მილიონი წევრი, კომკავშირელი უსაუოდ დაუმატებს ზედ კიდევ ნახევარმილიონს.

მესამე-მეოთხე აღგილზე კიდევ დაუმატებენ ლოზუნგს. მაგრამ უკვე 2-3 კვირის შემდეგ არავის ახსოვს ის. ეს არის ლოზუნგის შაბლონური, დაუფიქრებელი წამოყენება.

მოვიყვანოთ რამოდენიმე მაგალითი იმისა, თუ როგორ მუშაობდა ლენინი ამ ლოზუნგებზე, როგორ ანათლებდა ის მასებს ამ ლოზუნგებით.

აი, მაგალითად, ლოზუნგი: „მთელი ხელისუფლება საბჭოებს“, რომელმაც ესა მოიარა მთელი დედამიწა. როგორ მივიღო ის ამ ლოზუნგამდე, როგორ დაამუშავა ის. ავიღოთ ლენინის შრომა—„სახელმწიფო და რევოლუცია“—ეს არის ამ ლოზუნგის დასაბუთება. რომ არ ყოფილიყო წიგნაკი „სახელმწიფო და რევოლუცია“, ე. ი. რომ არ ყოფილიყო ზედმიწევნითი შესწავლა, დამატებითი შესწავლა ახალი მეორედებისა, დამატებითი შესწავლა მარქსისა, განა შესაძლო იქნებოდა ასეთი მკაფიოება ამ ლოზუნგში? ამისათვის დასჭირდა მარქსის ხელ-ახალი ვადამუშავება ლენინს, მისი ხელ-ახალი შესწავლა, 1905 და 1917 წლების რევოლუციის გამოცდილების შესწავლა.

ამ საკითხზე კი დიდი ლიტერატურა არსებობს. დიდი ხანია მას შემდეგ, რაც ბევრი სთვლიდა, რომ ესე-რეტი ბოლშევიკებზე უფრო რევოლუციონერები არიან, ყველა მარქსისტებზე უფრო რევოლუციონერები არიან, რადგანაც ისინი ისვრიან ბომბებსო. პლენაროვი კი სწერდა, რომ სოციალისტ-რევოლუციონერების სოციალიზმი არ არის რევოლუციონური, რომ მათი „რევოლუცია“-ს არ აქვს არავითარი საერთო სოციალიზმთან. ჩვენ მაშინ ვამბობდით, რომ ესე-რეტი არიან ბომბიანი ბურჟუაზი და რა წამაც მოხერხდება ცარიზმის დ. მხოდა, ბომბები არ იქნება საჭირო და ყოველივე გაქრება. ესე-რეტი განმარტება 100 პროცენტ-მდე გამართლდა. ეს გამოცდილება წერილ-ბურჟუაზიულ პარტიების შეფასებისა იყო გამოყენებული ახალი ლოზუნგის შესამუშავებლათ—„მთელი ხელისუფლება საბჭოებს“.

ამგვარად ჩვენ ვხედავთ, თუ როგორი მუშაობა იყო საჭირო იმისათვის, რომ ჩამოყალიბებულიყო სწორი ლოზუნგი.

ავიღოთ ლოზუნგი „ნებ“-ზე გადასვლის შესახებ. შეუძლებელი იქნებოდა „ნებ“-ისკენ მოხვევა, რომ არ გვექონოდა წარმოდგენა მარქსის მოძღვრებაზე წვრილ-მწარმოებლის და ბაზრის შესახებ.

რამდენად შორს სჭვრებდა ლენინი.

ჩვენ ვეკამათებოდით ლენინს პარტიის VIII ყრილობაზე ჩვენი პროგრამის ფორმულიროვნის შესახებ. მე ვამბობდი, რომ არ არის საჭირო ჩვენს პროგრამაში იმ კაპიტალიზმის აღწერა, რომელიც არსებობდა ათეული წელიწადი, საკმარისია იმპერიალიზმის ანალიზი. ლენინი გვიპასუხებდა: „უკაცრავად, ასე საკითხის დასმა შეუძლებელია, ჩვენ მოგვეპოება განუზომელი საფუძველი—წვრილი მწარმოებელი. ამისგან აუცილებლად კიმიურად წარმოიშობა ახალი ბურჟუაზიული ფენა. არ უნდა დავეყრდნეთ მარტო ახალით, არამედ ის ძველიც უნდა დავეყრდნეთ“. აი როგორ დასვა საკითხი ლენინმა და ის მთლიანად მართალი იყო.

ჩვენ ეხლა ვრწმუნდებით, რამდენათ შორს სჭვრებდა ჩვენი მოხუკი, როდესაც ჩვენ ვიყავით შეპყრობილი რევოლუციონური ენტუზიაზმით, ალტყინებულნი და ვიხატავდით მხოლოდ ბრწყინვალე მომავალს, რამდენათ შეძლო მას ჩვენთვის დროულად ხელის ჩაქიდება და გამოსწორება. ავიღებთ კიდევ ერთ ლოზუნგს, რომელიც ბევრ ახალგაზრდა და ცხარე რევოლუციონერს ალელვებს. ვლადიმირ ილიჩმა წამოაყენა დებულება, რომ კომუნიზმის აღწენება არ შეიძლება მხოლოდ კომუნისტური ხელეებით. პირველ შეხედვით ეს ცოტათი ახირებულად გვე-

ჩვენება. რომელიმე ცხარე, ახლად გამოცხოვილ კომუნისტს სადმე ავსტრალიაში რომ მიაწოდო ეს ლოზუნგი, ის ძალზე გაიბუტება და დაინახავს ამაში მის კომუნისტური უმანკოების შებღალვას. მაგრამ ამ ლოზუნგამდე მისაღწევად საჭიროა დიდი გამოცდილება როგორც ძველის, ისე ახლის შესწავლაში, უღრმესი შეთვისება იმისა, რომ, როდესაც მუშათა კლასი ხელთ იგდებს ხელისუფლებას, მაშინ მან უნდა გამოიყენოს მეურნეობაში ყოველივე საშუალება, თუნდაც რომ ის პროლეტარიატის დიქტატურის წინააღმდეგი იყოს. ილიჩის ლოზუნგები იმიტომ იყო მარტივი, რომ ეყრდნობოდნენ დიდ გამოცდილებაზე და ცოდნაზე. მარტივობა შეიძლება ისეთიც იყოს, რომ ამბობ უბრალო სიტყვებს და ისინი კი სცივიან ისე, როგორც კიდლიდან მუხუდო. ილიჩის მარტივობა კი იყო დიდი, დაუღალავი შრომის შედეგი.

ერთ-ერთ უშესანიშნავესი თავისებურება ლენინის მისა მდგომარეობს იმაში, რომ მას ჰქონდა უდიადესი რევოლუციონური მიზნები და იმავე დროს ის ხედავს ყოველივე რეალურს, მთელ სინამდვილეს ისე, როგორც არის ის.

ჩვენ, მაგალითად, ყოველთვის ვაცხადებთ: ჩვენ პროლეტარული პარტია ვართ, ჩვენ ვიცხადებთ შეძლების დაგვარად ყოველივე წვრილ-ბურჟუაზიულს, მეშინურს. და იმავე დროს ჩვენ ვიქნებით ყოვლად უფარგისი პროლეტარული პარტია, რომ არ წაგვეყვანა თან წვრილი ბურჟუაზია, რომ არ მოგვეხერხებია აუარებელი საქონლის უბრალო მწარმოებელის—გლეხობის თან წაყვანა.

რა უნდა შეეძლოს კაცს ლენინელს.

ჩვენ ხშირად ვამბობთ, რომ ჩვენი პარტია უმშვენიერესი პარტიაა, არ ყოფილა ქვეყანაზე ასეთი პარტია და სხვ. ყოველივე ეს კარგია, ეს საჭიროა, ამით ჩვენ უერთდებით ერთმანეთს, ექმნით ერთიან სულისკვეთებს, ჩვენ ვადიდებთ ჩვენს საერთო ენერგიას, ჩვენს საერთო ძალებს. მაგრამ ჩვენ რომ მხოლოდ ეყვიროდეთ და ხანდისხან ხელს რომ არ უყოფდეთ ჩვენივე იარებში და არ ეჩიჩნიდეთ მათ, ჩვენ ლენინელები არ ვიქნებოდით. დროზე იმის დაყვირება, რომ ჩვენი პარტია დიადი პარტიაა და შემდეგ დროზე იმის თქმა, რომ ის აი აქ ირლევია—აი, ეს საჭიროა ყოველი კარგი ლენინელისათვის. მე ვამბობდი და ვიმეორებ ყხლა, რომ 75 პროცენტი წერა კითხვის უცოდინარია თქვენს კავშირში—ეს დიდი იარაა, რომელსაც აუცილებლად მორჩენა სჭირდება, თორაინდა ვიყოთ ლენინელები. ამაზე უნდა ვილაპარაკოთ კიდევ ერთხელ, მესამეჯერ, მეოთხეჯერ—ასე მანამდე, სანამ არ მივიღებთ გარკვეულ გადახრას.

როდესაც ჩვენ ერთის მხრივ ვალვებთ რაც ძალა გვაქვს ენტუზიაზმს და მეორე მხრივ ვამბობთ: ისწავლეთ ვაჭრობა—ამაში არის ლენინიზმი, რომელიც გვაძლევს ფართე პორიზონტების და ბნელი კუნძულების დანახვის საშუალებას.

ლენინი ხშირად ამბობდა, რომ კომუნისტური პარტია კარგია და სხვ, და შემდეგ უეცრად გამოდის მე-ლითონეთა კრებაზე და იტყვის: ერთი პურის კონა სჯობია ათ კომუნისტს, ან იტყვის, რომ დიდი უბედურებაა ეს კომ-ამპარტავენობა. მაშინ ბევრი ჩვენგანი ყალყზე დგებოდა და იძახოდა, რომ ეს ჩვენთვის საწყენია. სრულებითაც არ არის საწყენი, ეს ნამდვილი რე-

ვოლიუციონერობა, როდესაც გაქვს გამბედაობა დაინახო გაუგებარი სინამდვილე ისე, როგორც არსებობს ის. ახალგაზრდული გამბედაობა დიდია, ჩვენ ყველაფერს შევძლებთ, გარდაიქმნით ქვეყანას, ეს კარგია, მაგრამ ასეთი სულსაყვეთება ადვილად შეიძლება გადაიქცეს კომ-ამპარტავენობათ. განა არ არის შემთხვევა, როდესაც სოფელში მოდის კომკავშირელი სრულებით ახალგაზრდა, მიდის წვეროსან გლეხთან ისეთი რიხით, რომ თითქოს აი ესეცაა ხელს სტატებს მას წვერში, აი, თითქოს ის არის ყოვლის მცოდნე და გლეხი კი არაფრის.

უმაღლეს სასწავლებლებში ჩვენი კომკავშირელები ხშირად ნიშნავენ პროფესორებს, იღებენ მონაწილეობას სტუდენტთა გაწმენდაში და, როდესაც შევხვდებით მათი სწავლის წარმატებას, დაინახავთ 80 პროცენტს ჩამორჩენილს. თვითმოქმედება დიდია და ნამდვილი ცოდნა კი გროშის საღირალიც არ არის. ასეთი მდგომარეობა, რაც არ უნდა იქნეს, უნდა შეიცვალოს. ვლადიმერ ილიჩი თავის წერილებში და სიტყვებში ეხებოდა მუშაობის მეთოდების, ყოფა-ცხოვრების და კულტურის (ამ სიტყვის ფართე მნიშვნელობით) საკითხებს.

აი, მუშაობის მეთოდები, მაგალითად, ჩვენ საშინელ უკიდურესობაში ვარდებით: ხან არავითარი ორგანიზაცია არაა, ყოველივე უკეგმოთ კეთდება, ყველა მოქმედობს, როგორც მას ენებება, ხან უეცრად მოგახვევენ ისეთ „შმო“-ს (შრომის მეცნიერულ ორგანიზაციას), რომ მთელი თავისუფალი დრო უნდა ამ „შმო“-ს მოწესრიგებას. რომელიც ამის გამო ჰკარგავს თავის აზრს. უნდა ვისწავლოთ ლენინისაგან, თუ როგორ მოვიხმაროთ ჩვენი დრო, არ დავხარჯოთ ზედმეტი დრო, ნაკლებათ ვილაზიანდართო მოწესრიგებაზე და უფრო

მეტად კი მოვაწყოთ საქმე. როდესაც მე მომიხდა მოსსენების გაკეთება უმაღლეს სასწავლებელში, ამხანაგებმა ტეხნიკური სასწავლებლიდან მოათრიეს 100 სტუდენტთა ორგანიზაციის სია და დაუმატეს, რომ ფაქტიურად 100 კი არა 200 არის.

ბევრი ამ ორგანიზაციათაგანი აწარმოებს მუშაობას პარალელურად. აქ ამაში ცოდვა უდევს პარტიას და საბჭოთა დაწესებულებასაც. ვლადიმერ ილიჩი აწარმოებდა შეუბრალებელ ბრძოლას ყოველივე გადაჭარბების წინააღმდეგ, ყოველივე არაუბრალოების, ყოველივე ფრაზისადმი, ყოველივე ზედმეტ რეორგანიზაციის და ქაღალდზე გატარებულ რეფორმების წინააღმდეგ. ვლადიმერ ილიჩმა მოგვცა ჩვენ მუშაობის მეთოდების მაგალითი, იმის მაგალითი, თუ როგორ უნდა იმუშაო.

ეს არის აგრეთვე ლენინიზმის ერთი ძირითადი ნაწილთაგანი მისი ფართე მნიშვნელობით.

ყოველივე კომკავშირელის მოვალეობაა ლენინიზმის შესწავლა.

ჩვენი მუშაობის საფუძველი პოლიტგანათლების საქმეში მდგომარეობს იმაში, რომ ჩვენი კავშირის სხვა და სხვა ფენებში სხვა და სხვა გზებით, სხვა და სხვა საშუალებებით მოვაბრუნოთ ეხლა საჭე უფრო გაღრმავებულ მუშაობისაკენ.

ეს არ ნიშნავს ჩვენი კავშირის ზრდის შეჩერებას. ეს არ ნიშნავს, რომ არ უნდა გაფართოვდე. საჭიროა მხოლოდ ყოველთვის საქმე მიგყავდეს სიღრმისაკენ. თქვენი კავშირისთვის ახალი სახელწოდების—რ.ა.ლ.კ.კ. მიკუთვნებით, კომკავშირელებმა აიღეს თავიანთ თავზე ფრიად დიდი, მაგრამ მაღლიერი პასუხისმგებლობა.

ა. მდივანი.

გვინი მიღწევაზე და უახლესი ამოცანები ლენინის სემარტის გავრცელებაზე.

Надо, чтобы комсомол воспитывал массы детей с молодых лет в сознательном и дисциплинированном духе.
(Ленин).

საქართველოს ლენინის სახელობის ბავშთა კომუნისტურმა ჯგუფებმა ფეხი შესდგა განვითარების ახალ პერიოდში. ბავშთა კომუნისტურ მოძრაობას საქართველოში მიეცა მიზანშეწონილი მიმართულება. თუ გადავხედავთ საქართველოს ბავშთა კომმუნისტების მოკლე ისტორიას, გაუკეთებთ ანალიზს ამ ხნის განმავლობაში ახალგაზრდათა კომკავშირის მუშაობის მიღწევებს ბავშთა მოძრაობის სფეროში, მომავალი მუშაობის ნაყოფიერად წარმოებისა და ხელმძღვანელობისათვის, შეგვიძლია გამოვიტანოთ შემდეგი დებულება:

ბავშთა კომუნისტური ჯგუფები უნდა დამსგავსონ თავისი სოციალური ბაზის პირამიდის იმ ძირს, რომელზედაც შენდება კომკავშირი, უკანასკნელზე—კი

პარტია. ბავშთა კომკავშირეები უნდა გარდაიქცეს ფაქტიურად ახალგაზრდათა კომკავშირის მარქათათ და ერთ მთავარ ფაქტორათ მთელი ნორჩი თაობის ლენინიზმის საფუძვლებზე აღსაზრდელათ.

„მოზარდნი მჭიდრო რიგებით მიყვებიან მამათა გზას, ხოლო ახალგაზრდა პიონერები—კომკავშირის“ (ანხ. ბუხარინის მოხსენებიდან რ. კ. პ. მე-XIII ყრილობაზე).

ეს სიტყვები არ უნდა დარჩეს მარტო ქაღალდზე. პარტიის და ახალგაზრდათა კომკავშირის მთავარი ყურადღება უნდა იქნეს მიპყრობილი იქეთკენ, რათა ეს სიტყვები იქცეს საქმეთ, საჭიროა მთელი ჩვენი ძალისხმე მივმართოთ ამ დებულების ხორცშესახამათ.

საქართველოს ბავშთა კომკავშირეები დაარსების დღიდანვე თანდათან იზრდება და ვითარდება. მართალია, ეს ზრდა და განვითარება დღემდე სწარმოებდა ნეკლი ტემპით სხვადასხვა დამაბრკოლებელი მიზეზების გამო, მაგრამ მაინც გასული წლის მუშაობით ჩვენ მივიღეთ დიდი მიღწევები და შევიძინეთ საკმაო გამოცდი-

ლება. ბავშვთა კომმოდრობის სფეროში მუშაობის დაწყების პირველ დღეებში ჩვენ არ გვექონდა გამოცდილება, ეს უკანასკნელი შეძენილია მხოლოდ შემდეგი პრაქტიკული მუშაობის პირობებში. ამ ხნის განმავლობაში ბევრი შეცდომა დაუშვეთ, მაგრამ ამ შეცდომებზე, როგორც იტყოდა ხშირად ლენინი, ვისწავლეთ შემდეგი მუშაობის სწორად წარმართვის საშუალება, შევიძინეთ ის გამოცდილება, რომელიც აგვაცდენს შემდეგში შეცდომებს.

როგორი შედეგები და მიღწევები მე-6-ე ყრილობიდან დღემდე?

საქართველოს ახლამკაცშირის მე-6-ე ყრილობამდე ბავშვთა კომმოდრობა თითქმის არ არსებობდა და ხელმძღვანელობაც ახალგაზრდათა კომკავშირის ბავშვთა კომმოდრობაზე ძლიერ სუსტი იყო. ახალგაზრდათა კომკავშირის წევრები ამისთვის შესაფერისად მომზადებულნი არ იყვნენ. მე-6-ე ყრილობის შემდეგ დეკემბრის დასაწყისიდან ბავშვთა კომმოდრობის ორგანიზაციული სტრუქტურის ჩამოყალიბება მთელი საქართველოს მასშტაბით შესაძლებელი გახდა მხოლოდ მის შემდეგ, როცა ბავშვთა მოძრაობაში მოხდა ახალგაზრდათა კ. კავშირის მნიშვნელოვანი ნაწილის ჩათრევა, ახალგაზრდათა კომკავშირის ბავშვთა მოძრაობაში უფრო ღრმად შექრა, მოძრაობის კითხვებით მეტი დაინტერესება, ამის შემდეგ ბავშვთა კომკავშირები გაიზარდა და განვითარდა. ეს ზრდა და განვითარება გამოიხატება ბავშვთა კომკავშირების, როგორც რიცხობრივ ზრდაში, აგრეთვე თვისობრივ, სოციალ-აღმშრდელობითი მუშაობის პროდუქტულ, რეკლამულ-სინარსით გაძლიერებაში.

ამ დებულების ილიუსტრაციისათვის ზედმეტი არ იქნება თუ მოვიყვანთ სტატისტიკურ ცნობებს: სულ 10 მაზრაში მე-7 ყრილობისთვის ითვლებოდა 6,874 ბავშვი.

სქესი:	საერთო რიცხვი:
ვაჟები	4,792.
ქალიშვილები	2,132.
სოციალური მდგომარეობა	
მუშების შვილები	4,930
გლეხთა	1,542
მოსამსახურეთა	968
ობლები	108
დანარჩენები	26
სულ	6,874

ეროვნება:	
ქართველები	3,458
თათრები	399
სომხები	1,692
რუსები	267
ოსები	63
სხვა ეროვნებანი	261
სულ	6,874

ჰასაკი:	
8-დან — 11 წლამდე	2,587
11-დან — 14 „	2,867
14-დან — 16 „	1,632
16-დან ზევით	389
სულ	6,874

ამას თუ მივიმატებთ აფხაზეთს და აჭარისტანს,

სულ ბავშვთა კომკავშირები აერთიანებენ ავტონომიურ ოლქებთან 10,331 ბავშვს.

მე-6-ე ყრილობამდე საქართველოს ორგანიზაციაში გაერთიანებული იყო 5000 ბავშვი.

მე-6-ე ყრილობიდან დღემდე კი ბავშვთა კომკავშირები გაიზარდა ორჯერ მეტათ.

რიცხობრივი ზრდის გარდა დიდი მიღწევაა აგრეთვე ის, რომ თუ ახალგაზრდათა კომკავშირის ორგანიზაცია თავის რიგებში აერთიანებს ქალების მხოლოდ 5%, სამაგიეროდ ბავშვთა კომკავშირებში ქალიშვილების 31% რაც დიდ პერსპექტივებს იძლევა, რომ 3-4 წლის შემდეგ ახალგაზრდათა კომკავშირში ქალების რაოდენობას მნიშვნელოვნად გაიზარდებ.

ორგანიზაცია სოციალური მდგომარეობის მხრივ დამაკმაყოფილებელია: იგი გაიზარდა მუშათა ბავშვების, ფაბრიკა-ქარხნების მუშათა შვილების ხარჯზე. ბავშვთა კომკავშირები, როგორც აშბობს ბუხარინი, არ შეიძლება გარდაქცეული იქნას „ვიწრო კლასიურ“ ორგანიზაციად. იგი უნდა აერთიანებდეს არა მარტო მუშათა და ლაზრ გლეხთა, არამედ საშუალო გლეხთა და ინტელიგენტთა (მოსამსახურეთა, პროფკავშირის წევრთა) შვილებსაც. მაგრამ, ცხადია, ამას ვერ განვახორციელებდით პრაქტიკულად დღემდე და ეს იმიტომ, რომ ბავშვთა კომკავშირების სოციალური ბაზის გაფართოვება დამოკიდებულია, როგორც მე-13-ე პარტყრილობაც აღნიშნავს, პარტიის, მიერ ბავშვთა კომკავშირებისათვის პედაგოგიური ძალების მიცემის და მატერიალური დახმარებისაგან. და როცა ამ უკანასკნელს ჩვენ მოკლებული ვიყავით დღემდე, ორგანიზაციის გაფართოვებას ვახდენდით მხოლოდ და მხოლოდ მუშათა და ლაზრ გლეხთა ბავშვებით და სასტიკად უღებდით საფუძვლად კოლექტივების ჩამოყალიბებას საწარმო-სოციალურ პრინციპებს (კოლექტივებს გაყალიბებდით, თუ არ მივიღებთ მხედველობაში რამოდენიმე სკოლებს ქალაქში, საფაბრიკო-საქარხნო პრინციპების მიხედვით).

ბავშვთა კომკავშირები ეროვნული შემადგენლობის მხრივაც დამაკმაყოფილებელ სურათს იძლევა.

ბავშვთა კომკავშირების ორგანიზაციული სტრუქტურა უკვე ჩამოყალიბდა საბოლოოდ 1923 წლ. მიწურულში და 1924 წლის დასაწყისში. ბავშვთა საბჭოები უკვე გარდაიქცნენ მტკიცე ორგანოებათ ბავშვთა კომკავშირებში. აქ არ იქნება ზედმეტი, თუ მოვიხსენიებთ „ქუთაისის თვალსაზრისი“ საბჭოების შესახებ, რომელიც ვერ უძლებს ბავშვთა კრიტიკასაც კი. ეს „ქუთაისის თვალსაზრისი“ გამოიხატება ბავშვთა კომკავშირების ხელმძღვანელ ორგანოების თვით-ლიკვიდაციის და ბავშვთა კომკავშირების „ორგანოების“ ახალგაზრდათა კომკავშირის კომიტეტების სტრუქტურაში შეტანის მოთხოვნაში. მე-7-ე ყრილობამ უარყო ეს თვალსაზრისი.

ორგანიზაციული სტრუქტურის ჩამოყალიბებას ხელი შეუწყო ბავშვთა კომკავშირების შინაგანი მუშაობის შინაარსის გაძლიერებამ, ამ შინაგანი მუშაობის შინაარსიანად და მიზანშეწონილად სვლა შესაძლებელი გახდა მხოლოდ მას შემდეგ, რაც დიდი ენერგიული მუშაობით საბოლოოდ აღმოფხვრილი იქნა ცალმხრივი გადახრები საერთო აღმშრდელობით სისტემაში, ტფილისის გახდა იმ მთავარ წყაროდ, საიდანაც დაიწყო პირველად მსხვერველი „შეფარდენიზმის“ გავლენის. ისევე, როგორც მაზრებში, ტფილისშიც პირველ ხანებში თუ ბავშვთა

კომჯგუფების მუშაობა არაფრით არ განსხვავდებოდა ყოფილ „შევარდენის“ სპორტიულ მეცადინეობისაგან, რომელსაც ემატებოდა აგრეთვე ყოფილი ინსტრუქტორების შოვინისტური „აღზრდა“, სამაგიეროდ მას შემდეგ, რაც განდევნილ იქმნენ „ჯიუტი“ ინსტრუქტორები და შესაძლებელი გახდა ბავშვთა მოძრაობაში საზოგადოებრივ-პოლიტიკური აღმზრდელობითი ხასიათის ელემენტების შეტანა, ახალგაზრდა პიონერთა შორის გაძლიერებულ იქნა აქტივობა, ბავშვთა კომჯგუფების ძირითად უჯრედებს, კოლექტივებს დაეტყო გაძლიერება, თვითინიციატივის გადიდება.

ორგანიზაციული მუშაობის კურსი.

ა) კოლექტივის მუშაობა.

კოლექტივის თვითმოქმედების, თვით-ინიციატივის ამოღება ერთ-ერთ მთავარ საყურადღებო ამოცანათ უნდა იქნეს მიჩნეული მომავალში. კოლექტივის მუშაობაში ცოცხალი შინაარსის შეტანისაგან არის დამოკიდებული ბავშვთა კომჯგუფების მიზანშეწონილი ზრდა და განვითარება. როგორც პარტიის და კომკავშირის სიმტკიცე და სიძლიერე დამოკიდებულია ძირითადი ელემენტის—უჯრედების სიძლიერისაგან, ასევე ბავშვთა კომჯგუფების ხელმძღვანელ ორგანოებისათვის კოლექტივები უნდა გადაიქცეს იმ საფუძვლად, რომელსაც უნდა ემყარებოდეს მთელი მუშაობა. დღემდე, უნდა აღინიშნოს სამწუხაროთ, რომ ყოველგვარ სახის მუშაობაში ბავშვთა კომჯგუფები არ იყვნენ მკიდრით დაკავშირებული კოლექტივის თვითმოქმედების გამოწვევასთან და ყოველივე ნორჩი ლენინელის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში მონაწილეობას ქონდა უფრო ზერელე შემთხვევითი ხასიათი. ეს აიხსნებოდა იმით, რომ ხელმძღვანელი კადრი ბავშვთა კომჯგუფების ჯერ კიდევ ღრმად ვერ ჩასწვდენოდა ბავშვთა მოძრაობის სიღრმეს და უმთავრესად კმაყოფილდებოდა მუშაობის მხოლოდ გარეგნული, ფორმალური მხარის შესრულებით.

კოლექტივების მთელი მუშაობა უნდა შევიდეს და შეუდგოდეს ნორჩ ლენინელთა საერთო საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ აღმზრდელობით მთლიანობას და თითოეული ნაბიჯი ბავშვთა კომჯგუფების: არის ეს დემონსტრაციები, აღლუმები, ექსკურსიები, საუბრები, საკლუბო მუშაობა და სხვ., უნდა გამომდინარეობდეს გეგმაშეწონილად თვით კოლექტივების კოლექტიური შემოქმედებიდან.

ბ) როგორ უნდა უხელმძღვანელოთ კოლექტივს.

კოლექტივის თვითმოქმედების, თითოეული მისი წევრის აქტივობის ზრდა დამოკიდებულია კოლექტივის შესაფერი ხელმძღვანელობისაგან. ამისათვის ერთი უმთავრესი პრობლემა ახალგაზრდათა კომკავშირის ხელმძღვანელ ორგანოების უნდა მდგომარეობდეს კოლექტივისათვის ისეთი ხელმძღვანელების მიწოდებაში, რომელიც კომკავშირში საკმაოაა. დღემდე კოლექტივებში იგზავნებოდნენ ახალგაზრდათა კომკავშირის პასიური წევრები, თუმცა თვით ბავშვთა კომმოძრაობის სფეროში პრაქტიკული მუშაობის შემდეგ მათ შეიძინეს შესაფერი გამოცდილება ბავშვთა პსიქოლოგიისადმი შესაფერი მიდგომით. მაგრამ შემდეგში, როცა, თანახმად მე-7-დე ყრილობის დადგენილებისა ჩვენ კიდევ უფრო უნდა გავაფართოვოთ ახალგაზრდათა კომკავშირის კადრი ბავშვთა კომჯგუფებში, ახალგაზრდათა კომკავშირის ორგანოები უნდა

შეეცადონ მუშაკების მოპილიზაციის დროს იხელმძღვანელონ იმ დებულებით, რომ ბავშვთა მოძრაობაზე ახალგაზრდათა კომკავშირის უშუალო ხელმძღვანელობა შესაძლებელია იმდენად, რამდენადაც მუშაკები არ არიან მოკლებულნი როგორც პედაგოგიურ გამოცდილებას, აგრეთვე კომკავშირულ აქტივობას.

გ) უნდა გავაძლიეროთ ნორჩ ლენინელთა მონაწილეობა ორგანიზაციულ მუშაობაში.

ნორჩ ლენინელთა აქტივობა ვერ ჰპოვებს გასაქანს, თუ ის მოემწყვდება მხოლოდ კოლექტივის შინაგან მუშაობის ფარგლებში. ერთი და იგივე საკითხები და ერთ და იმავე ფარგლებში მომწყვდეული მუშაობა ვერ დააკმაყოფილებს კოლექტივის აქტივს.

მაშ, როგორი მიმართულება უნდა მიეცეს აქტივს? საჭიროა გავაფართოვოთ ნორჩ ლენინელთა მონაწილეობა ორგანიზაციულ მუშაობაში, საჭიროა, რათა კოლექტივის აქტივმა თავისი მუშაობა გაშალოს რაიონის, მაზრის და რესპუბლიკანური მასშტაბითაც კი.

უპირველეს ყოვლისა ნორჩი ლენინელები უნდა შეეცადონ, რათა ყველა პრინციპიალური ხასიათის კითხვების კონკრეტულად ცხოვრებაში გატარება ყოველთვის ხდებოდეს ნორჩ ლენინელთა აქტივის უშუალო მონაწილეობით და თანდათან მომზადდეს ნიადაგი ხელმძღვანელ ორგანოებში ნორჩ ლენინელო აქტიური წევრების თანდათან შეყვანისათვის.

ბავშვთა კომჯგუფების ბავშვთა სრულიად საკავშირო კონფერენციამ, რომელიც შესდგა ამ ბოლო ხანებში, სწორად შეაფასა და გადასწყვიტა ნორჩ ლენინელთა აქტივის მონაწილეობა ბავშვთა კომჯგუფების მუშაობაში. კონფერენცია მოითხოვს, რათა მომავალში ნორჩი ლენინელების აქტივობას უნდა მიეცეს მეტი გასაქანი, რომ თანდათან ეს აქტივი დავაახლოვოთ ახალგაზრდათა კომკავშირის ცხოვრებასთან და სხვ.

დღემდე ბავშვთა კონფერენციებს რაიონულ მასშტაბით სრულებით არ ჰქონდათ გეგმაშეწონილი ხასიათი. მომავალში აუცილებელია სისტემატურად რაიონულ, სა-მაზრო და რესპუბლიკანურ კონფერენციების მოწვევა. ბავშვთა კომჯგუფების კონფერენციები ყოველთვის უნდა იწვევოდეს ახალგაზრდათა კომკავშირის კონფერენციების შემდეგ, რათა იხელმძღვანელოს ამ უკანასკნელთა დადგენილებებით.

დ) როგორ უნდა ხდებოდეს ბავშვთა კომჯგუფების ზრდა მომავალში.

მე-13 პარტიულ ყრილობის და ახალგაზრდათა კომკავშირის რესპუბლიკანური და საკავშირო ყრილობების დადგენილებების თანახმად, მომავალში აუცილებელია, რათა ბავშვთა კომჯგუფებმა ჩაითარიოს თავის ორგანიზაციაში მთელი მოზარდი, ნორჩი თაობა. საქართველოს ახალგაზრდათა კომკავშირის მე-7 ყრილობამ დაადგინა, რომ მომავალში ბავშვთა კომჯგუფების რიცხვი გაიზარდოს ერთი სამად. ამისათვის აქედანვე უნდა შეუდგეთ ბავშვთა კომჯგუფების მიზანშეწონილი ზრდისათვის პირობების შექმნას. როგორია ეს პირობები? უპირველესად ყოვლისა აუცილებელია შექმნა რესპუბლიკანური კურსების ახალგაზრდათა კომკავშირის წევრთათვის, რათა მოვამზადოთ ბავშვთა მოძრაობის შესაფერისი ხელმძღვანელები.

კურსებზე უნდა გავლილი იქნას მტკიცე პროგრამა

ბავშთა კომუნიზმში მუშაობის, როგორცაა: ფიზიკური აღზრდის პრინციპები, საზოგადოებრივ-პოლიტიკური აღზრდის რაობა, ბავშთა აღზრდა ჩვენში და ბუნებრივ საზოგადოებაში, ბავშთა მოძრაობის ისტორია, ხელმძღვანელის როლი კოლექტივში, ანტირელიგიური აღზრდა ბავშების, საკლუბო მუშაობა, ბავშთა კომუნიზმის საბანაკო ცხოვრება, სოციალური აღზრდის მთავარი პრინციპები და სხვა., რომლის ცოდნაც ერთი მთავარი მოთხოვნაა ჩვენი მუშაკებისათვის. გარდა ამისა მთავარია ორგანიზაციის მატერიალური ბაზის გაფართოება და განათლების კომისიების სოციალურ აღზრდის დაწესებულებებთან შესაფერისი დამოკიდებულების შექმნა. დღემდე განათლების კომისიების სოციალურ აღზრდის დაწესებულებათა და სკოლების მუშაობა მიმდინარეობდა სრულიად პარალელურად ბავშთა კომუნიზმის მუშაობასთან. შემდეგში ადგილობრივმა განათლების განყოფილებებმა უნდა მოსპონ თავისი „ნეიტრალური“ დამოკიდებულება ბავშთა კომისიების მიმართ და ყველა სკოლების, ბაღების-სახლების სამოსწავლო გეგმა უნდა შეუფარდონ ბავშთა კომისიების მთავარ ამოცანებს.

ბავშთა სახლები მეტადრე ბავშთა კომუნიზმის სრული ხელმძღვანელობის ქვეშ უნდა იმყოფებოდეს. პარტიამ და განათლების კომისიებმა უნდა მიაპყროს ყურადღება ძველ პედაგოგებს შორის ბავშთა კომისიების პოპულარიზაციას. ჩვენ უნდა გამოვიყენოთ მასწავლებლობაც ბავშთა კომუნიზმის მუშაობაში, სადაც ეს მოსახერხებელია, როგორც არის მაგ., დრამატული სამუსიკო, მომღერალთა გუნდის და სხვათა შექმნაში ყველა მაზრებს აქედანვე უნდა წიქცეს ბავშთა კომუნიზმში სამუშაოთ სპეციალურად გამოყოფილი კომკავშირის მუშაკები (უმთავრესად საბჭოს თავმჯდომარეები). დღემდე განსაკუთრებით აგიტ-პროპაგანდა ხელმძღვანელობდნენ ბავშთა კომუნიზმის მუშაობას. ზოგიერთის აზრით ეს კარგია, რადგან უფრო მტკიცე კავშირია კომკავშირთან ეს მართალი არ არის. სამაზრო საავიტ-საპროპაგანდა განყოფილებანი დატვირთულნი არიან საკუთარი მუშაობით და ბავშთა კითხვებს სათანადო ყურადღებას ვერ აქცევენ.

ე) მუშაობა სოფლად.

დღემდე სოფელში მუშაობა ჯერ კიდევ არ გავიჩალებია. სოფელში ქალაქის კოლექტივების ექსპურსიების შემდეგ ბავშთა შორის გაიზარდა მისწრაფება ბავშთა კომუნიზმში გაერთიანებისა. ამ ფაქტს უნდა გაეწიოს ანგარიში, თანდათან უნდა ჩამოვაყალიბოთ ქალაქის ახლო-მახლო სოფლებში ბავშთა კომუნიზმები. პირველ რიგში აუცილებელია ბავშთა კომუნიზმის შექმნა იმ სოფლებში, სადაც ძლიერია ახალგაზრდათა კომკავშირის უჯრედები. თუ ქალაქში უმთავრესად უნდა ყალიბდებოდეს საწარმოო და პროფკავშირის პრინციპების მიხედვით, სოფლად ისინი უნდა ყალიბდებოდნენ ახალგაზრდათა კომკავშირის კლუბებთან. ქალაქის და სოფლის კოლექტივები უნდა გადაიქცეს მნიშვნელოვან ფაქტორად ქალაქის და სოფლის კავშირის განმტკიცების საქმეში.

ტფილისის ახლო-მახლო სოფლებში უკვე ჩამოყალიბებულია ბავშთა კომუნიზმები, რომელთა მუშაობა არ ჩამოუვარდება თითქმის რაიონულ კოლექტივების მუშაობასაც კი.

ბავშთა კომუნიზმის მომავალი მუშაობა სოციალურ აღზრდის სფეროში.

ვ) საუბრების ჩატარებას უნდა მიეძღვოს სისტემატური ხასიათი.

ძირითად მომენტად ბავშთა კომუნიზმის სოციალურ აღზრდის მუშაობაში ნორჩ ლენინელთა შორის საუბრების წარმოებაა. მომავალში ჩვენ უნდა შევეცადოთ კოლექტივების ერთიან პიონერულ დღეებში ყრველთვის ვატარებდეთ ახალ-ახალ საუბრებს. საუბრები თავისი ხასიათით უნდა იყოფოდეს: კალენდარული, შრომის, ფიზ-აღმზრდელობითი, პიენერული, ანტირელიგიოზური, ინტერნაციონალური, კომკავშირის და ბავშთა ისტორიის შესახებ და სხვ., თამაშობანი და ფიზიკური ვარჯიშობანი უნდა შედიოდეს, როგორც ერთი ელემენტი ავანი ნორჩ ლენინელთა საერთო საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ აღმზრდელობით მუშაობის მთლიანობაში.

ზ) საზოგადოებრივ-პოლიტიკური აღმზრდელობა ბავშთა კომუნიზმში.

ბავშთა კომუნიზმის მუშაობა სრულიად საკავშირო თათბირმა უარყო ბავშთა თამაშობის აღიარება ბავშთა კომისიების საფუძველად. ძირითად ელემენტად ბავშთა კომისიების სფეროში უნდა ჩართვას ბავშთა საზოგადოებრივ-პოლიტიკური აღზრდა. საზოგადოებრივ-პოლიტიკური აღზრდის შინაარსი მდგომარეობს ნორჩ ლენინელთა ფართე მონაწილეობის მიღებაში სხვა დასხვა საზოგადოებრივ კამპანიების ჩატარებაში, უპატრონო ბავშთათვის დახმარების აღმოჩენაში, სხვადასხვა აღმშენებლობითი ხასიათის მუშაობაში, ინტერნაციონალური ხასიათის წერილების მიწერ-მოწერაში სხვა ქვეყნის ბავშბთან და სხვ.

ნორჩ ლენინელთა საზოგადოებრივ-პოლიტიკურმა აღზრდამ თავისი უმაღლესი გამოხატულება უნდა ჰპოვოს მუშათა კლასის და ახალგაზრდობის დღესასწაულების ჩატარებაში მხურვალე მონაწილეობის მიღებით.

თ) ფიზიკური აღმზრდელობა.

უნდა ითქვას, რომ თუ 1923 წელში უმთავრესად გადახრა საერთო აღმზრდელობით მუშაობაში იყო უმთავრესად სპორტისაკენ, სამაგიეროდ დღეს, როცა კლასობრივ აღმზრდელობითი მუშაობა ძლიერდება, ხელმძღვანელებში არის ტენდენცია ფიზიკური აღზრდის ელემენტის სრულ გაბათილებისაკენ. ამისათვის საჭიროა ფიზ-აღზრდას მიეძღვოს ერთი მნიშვნელოვანი ყურადღება მომავალში. სპორტის ისეთი ელემენტები, რომელნიც შეუფერებელია ბავშვთათვის, განდევნილია და მომავალში კი უნდა ფართე შეუწყობთ ხელი ბავშბში ისეთი სახის ფიზიკური აღმზრდელობითი მუშაობის გავრცელებას, რომელიც ბავშბში აყალიბებს მტკიცე ნებისყოფას, გამბედაობას და ჯანსაღ, ჰარმონიულად განვითარებულ სხეულს. ფიზ-კულტურის უზალესმა საბჭომ, რომელიც შემდეგში უშუალოდ უხელმძღვანელებს ბავშთა კომუნიზმში სპორტიზაციის საქმეს, უნდა გამოიმუშაოს საბოლოო მტკიცე სახელმძღვანელო წესდება ბავშთა კომუნიზმის ფიზიკური აღზრდის სათანადო საწარმოებლათ.

ი) საკლუბო მუშაობა.

კლუბი უნდა გადაეპყროთ მთავარ ოწინარაი სოც-აღზრდის სფეროში. კლუბი უნდა იყოს იმ მთავარ ადგილათ, სადაც ყოველთვის უნდა ეხდებოდნენ ნორჩ ლე-

ნინელთა მიღწევებს. პოლიტ-განათლების მთავარ სამართავლოს საშვალებით უნდა მოწყობილ იქნას კლუბები რესპუბლიკანური მასშტაბით ბავშვთათვის შესაფერისი მასალებით: პლაკატები, ლოზუნგები, ბიბლიოთეკები, საბავშვო პიესები და სხვ., კლუბებში ფართოდ უნდა იქნეს დაყენებული საექსკურსიო, სამხატვრო-სალიტერატურო, მომღერალთა გუნდი, სამუსიკო და სხვა წრეების მასიური მუშაობა.

ამ წრების მუშაობაში უნდა ჩავთვალოთ აგრეთვე საბავშვო სახლების ხელმძღვანელნი და შრომის სკოლების მასწავლებლები.

კ) აღზრდა შრომის პრინციპებზე.

ნორჩ ლენინელთა შრომისადმი შეჩვევა სოციალური აღზრდის ერთი მთავარი ამოცანათაგანია. რათა შესაძლებელი გახდეს ამ ამოცანის მიზანშეწონილად გადაწყვეტა, უპირველ ყოვლისა აუცილებელია, რათა ნორჩი ლენინელები მტკიცეთ დაუკავშიროთ წარმოებას, მოეწყოს მზრდელ ექსკურსიები ფაბრიკა-ქარხნებში. გავაცნოთ ბავშვები იარაღებს, მანქანებს, მუშის ყოველ-ცხოვრებას, შრო-

მის ისტორიას და სხვ., კლუბებში ყველგან სახელმწიფოებრივი ორგანოების დახმარებით უნდა დავაარსოთ პატარა სახელოსნოები, სადაც ნორჩი ლენინელები კოლექტიურად დაამუშავებენ სხვადასხვა საქმეებს, ნივთებს, განსაკუთრებით თავიანთ კლუბისთვის აუცილებელ ნივთებს. ბავშვები აგრეთვე უნდა გაეცნონ ბოსტან-ბაღების გაშენების საქმეს.

ლ) ბექდვითი საქმე ბავშთა კომჯგუფებში.

ბავშთა კომჯგუფების ფართოდ მასაში თანდათან იზრდება მისწრაფებები პროლეტარული შემოქმედებისაკენ. კოლექტივებს აქვთ თავიანთი ჟურნალ-გაზეთები. ამ ჟურნალ-გაზეთების შინაარსი და ხასიათი გვიკარნახებს ბავშვთათვის შესაფერი ჟურნალ-გაზეთების გამოცემას. „წითელი სხივი“ უნდა გადაიქცეს ნორჩ ლენინელთა ყოფა-ცხოვრების ნამდვილ საჩუკეთ. ბავშთა კომჯგუფების ხელმძღვანელმა ორგანოებმა უნდა შეეცადონ, რათა სკოლაში, ხანში გამოიკვლინ სახელმძღვანელო ხასიათის კრებული ბავშთა კომჯგუფებში სოციალურ აღზრდის ღირსეულ საწარმოებლად.

შახ — დინ.

სოციალური აღზრდა ბავშთა კომუნისტურ გზაზე.

I. მუშაობის პრინციპები და მეთოდები.

ბავშთა კომუნისტურ ჯგუფებში სოციალური აღზრდის მუშაობის ძირითადი დებულებანი ან პრინციპები უნდა ეკუთვნოდეს იმ მიზნებს და ამოცანებს, რომელთაც ისახავს ჩვენი ორგანიზაცია. ბავშთა კომუნისტური ჯგუფები მონაწილეობას უნდა იღებდნენ მუშათა კლასის ბრძოლაში და აღმშენებლობაში, აქედან თავის თავად იზადება ის ამოცანები, რომელნიც მათ წინაშე არიან წამოჭრილნი. მაგრამ ჩვენ მიზანი ერთი გვაქვს, სახელდობრ, უნდა მოვაშადათ ნორჩი ლენინელი (ახალგაზრდა პიონერი), რომ შეიქნეს იგი ახალგაზრდა ლენინელთა კომუნისტურ კავშირის შეგნებული წევრი.

იზადება კითხვა, არის თუ არა საქმეში ძირითადი პრინციპი, რომლის საფუძველზე უნდა აშენდეს ბავშთა კომუნისტურ ჯგუფების სოციალური აღზრდის მთელი სისტემა. ასეთი ძირითადი პრინციპი საქმეშია და შეცდომა იქნებოდა, თუ ვიტყვოდით, რომ სოციალური აღზრდის ეს ძირითადი პრინციპი გამოიხატება იმ სახეობა ფიციში, რომელსაც იძლევა თითოეული ნორჩი ლენინელი — ერთგულად ემსახურება მუშათა კლასს და ყოველთვის მზად იყოს მუშათა საქმისათვის საბრძოლველად.

საკმარისია დავყოთ ნაწილებად ეს ძირითადი პრინციპი, მივიღებთ პრინციპების მთელ რიგს: ა) პატივისცემით მოვყარ რევოლუციის ბელადებს; ბ) პატივი ეცი შენს უფროსს ამხანაგს — ახლოკავშირელს, გ) მამებს და ძმებს — კომუნისტებს, დ) კომუნისტების აღმშენებლებს — მუშებს, ე) არ უღალატო მშრომელთა ინტერნაციონალურ სოლიდარობას და სხვა. შეიძლება გვიპასუხონ, რომ ეს არის არა სოციალური აღზრდის მუშაობის პრინციპები,

არამედ ნორჩ ლენინელების მცნებები. მაგრამ განა შესაძლებელია გავმიჯნოთ ნორჩ ლენინელების მცნებანი აღზრდის იმ პრინციპებისაგან, რომელთა საფუძველზე უნდა აღიზარდონ, შეგნებულად გაერკვიონ ცხოვრებაში და შეასრულონ ეს მცნებანი იმათმა — რასაკვირველია, არა.

სულ სხვა საქმეა, როცა ლაპარაკია იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა მოვიქცეთ, რომ ნორჩი ლენინელი გარდავექმნათ რევოლუციონერ ახალგაზრდობის, მუშათა კლასის შეგნებულ თანამებრძოლად მათ საერთო ბრძოლაში. აი, სწორედ აქ უნდა გამოვიმუშავოთ სოციალური აღზრდის მთელი სისტემის პრაქტიკულად განხორციელების პრინციპები და აგრეთვე ტექნიკური მეთოდები, რომელთა საშუალებით უნდა ჩაუნერგოთ ბავშვებს ის დიადი ვალდებულებანი, რომელნიც მოითხოვენ მუშათა კლასის სამსახურს, ე. ი. უნდა აღეზარდონ ისინი სოციალურად. ჩვენს მასიურ ორგანიზაციაში შესაძლებელია გამოდგეს მხოლოდ ერთად-ერთი მეთოდი, სახელდობრ, კომპლექსური — მორიგ კამპანიების პიონერთა თამაშობა — მეცადინეობის ელემენტებთან შეერთებით.

ამგვარად საუბარი უნდა იყოს ბავშთა კომუნისტურ ჯგუფების ორგანიზაციის მთელი ცხოვრების მხოლოდ ნაწილაკი.

II. სოციალური აღზრდის კამპანია.

სოციალური აღზრდის საქმის მორიგი კამპანიები აუცილებლად უნდა დაუკავშირდეს ნორჩ ლენინელთა პრაქტიკულ მოღვაწეობას მთელ საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. აუცილებლად უნდა მივალწიოთ იმას, რათა ნორჩი ლენინელმა განიცადოს და შეიგნოს ამა თუ იმ კამპანიის

არსებითი მხარე. ასე მაგალითად, ახლო მომავალში ჩვენ ვაპირებთ ჩავატაროთ ბავშთა საერთაშორისო კვირას, აგრეთვე ახალგაზრდათა საერთაშორისო დღეს, ოქტომბრის რევოლუციის კამპანია და სხვ. ამიტომ უნდა მოვამზადოთ ნორჩი ლენინელები იმისათვის, რომ შეგნებულათ მიიღონ მონაწილეობა ამ დღესასწაულებში. პრაქტიკულად საქმე ასე უნდა მოეწყოს: პირველ კვირაში ჩვენ ვაწყობთ ექსკურსიებს ადერბეიჯანში, სომხეთში, ეცნობთ ნორჩ ლენინელებს მონათესავე ორგანიზაციებს, ვაწყობთ საერთო გამოსვლებს, ვუკავშირებთ ბავშთა საზღვარ გარეთელ ორგანიზაციებს, კორესპონდენციის, შეფობის საშუალებით და სხვა. ახალგაზრდათა საერთაშორისო დღე შეგვიძლია შემიდგენიარად გამოვიყენოთ: გადავიყვანოთ ნორჩ ლენინელები აქტიური ახკომკავშირში, ჩავებათ ნორჩი ლენინელები კომკავშირელთა წარმოებითი უჯრედების მუშაობაში. ოქტომბრის დღესასწაულისათვის მომზადება პრაქტიკულად უნდა ჩატარდეს ამაირად: უნდა გაიბას კავშირი პარტიულლებთან—კოლექტივების საპატიო ლენინელებთან, რომელნიც გამოდიან მეცადინეობის დროს თავიანთი მოგონებებით ოქტომბრის რევოლუციის სამზადისის შესახებ და სხვა.

ჩვენ უნდა მივაწოდოთ ამ პერიოდის განმავლობაში ნორჩ ლენინელებს მთელი მოსამზადებელი მასალა მოკლი და ციკლებად დაყოფილი ბავშთა მოძრაობის, ახალგაზრდობის რევოლუციონერ მოძრაობის მთელი ისტორია, ამასთანავე ერთად უნდა მივაწოდოთ ოქტომბრის სამზადისის ისტორია (რუსეთის კომუნისტური პარტიის ისტორია). ყველა ის, რასაც ამ წლის დღესასწაულებისათვის ვერ მოვასწრებთ, შეიძლება გადავიტანოთ მომავალ წლისათვის.

III. კლუბი და წრეში მუშაობა.

კლუბში და წრეში მუშაობა სავსებით უნდა გამოხატავდეს საბჭოთა თანამედროვე სინამდვილეს—მუშათა კლასის შრომას და ბრძოლას, გლეხების, რევოლუციის გუშავის—წითელი არმიის, უპატრონო ძმების, ახკომკავშირელების, პარტიის შრომას და აგრეთვე წარსულის რევოლუციონერ ეპიზოდებს. ჩვენს კლუბებში ბავშთა შემოქმედება უნდა იყოს საბჭოთა საზოგადოებრივობის ცოცხალი სარკე. სრულიად ზედმეტია ლაპარაკი იმის შესახებ, თუ როგორ და საიდან უნდა ამოკრიბონ ნორჩა ლენინელებმა თავიანთი შემოქმედების ელემენტები. ქარბანა, სოფელი, კომკავშირელთა და პარტიული უჯრედები, კლუბი, წითელი არმიელთა ყაზარმები—აი ასპარეზი ბავშთა შემოქმედების ელემენტების შესაკრებად. ამას შეიძლება დაუმატოთ აგრეთვე რევოლუციონერული პროლეტარიატის გმირული წარსული, რომელმაც დაიპყრო ხელისუფლება ეს ელემენტები უნდა განზოგადდეს ექსკურსიების საშუალებით ქარხნებში და ფაბრიკებში, უჯრედებში და აგრეთვე საუბრების, მოთხრობების, კითხვის და სხვათა საშუალებით.

IV. პრესა და გამოცემლობა.

ის, რაც ნათქვამი იყო კლუბში და წრეებში მუშაობის შესახებ, უფრო მეტად ნორჩ ლენინელთა პრესას და გამომცემლობას შეეხება. კოლექტივების კედლის გაზეთებში, ბავშთა კომუნისტურ ჯგუფების ცენტრალურ პერიოდულ გამოცემებში ნათლად უნდა სჩანდეს ნორჩ

ლენინელთა შეგნებული მონაწილეობა საბჭოთა აღმშენებლობაში. ბავშთა კომუნისტურ ჯგუფების ტფილისის ორგანიზაციის უახლოეს ამოცანას პრესის და გამომცემლობის დარგში შეადგენს შემდეგი: უნდა მოგვარდეს კედლის გაზეთების გამოცემა კოლექტივებში, უნდა მოეწყოს კუთხე ცენტრალურ პარტიულ მუშათა ორგანოებში: „რაბოჩაია პრადა“-ში, „მუშა“-ში და „კომუნისტ“-ში. ამ მიზნით უნდა გამოვიყენოთ ლენინკრები, მოვიწვიოთ მუშკორების თათბირები იმ მიზნით, რომ მათ მონაწილეობა მიიღონ ჩვენი ორგანიზაციის ცხოვრებაში პრესის საშუალებით.

V. ინტერნაციონალური აღზრდა.

ინტერნაციონალურ აღზრდის საკითხის პრაქტიკული გადაჭრა უკვე იყო მოცემული ზემოდ ორი მაგალითით, სახელდობრ, იქ, სადაც იყო ლაპარაკი ბავშთა საერთაშორისო კვირის, ახალგაზრდათა საერთაშორისო დღის უახლოეს პოლიტიკურ კამპანიების შესახებ. მაგრამ უმთ გრესი, რაც უნდა შევასრულოთ ამ მიმართულებით, არის ის, რომ უნდა დავამყაროთ ნორმალური, ჯანსაღი დამოკიდებულება სხვა ბავშვებთან, რომელნიც შეკავშირებულნი არიან ბავშთა კომჯგუფებში.

საქმე იმგვარად უნდა დავაყენოთ, რომ ბავშვ, რომელიც მომზადებულია ბავშთა კომუნისტურ ჯგუფის ორგანიზაციებში შესასვლელად, არ გრძნობდეს, რომ იგი ეკუთვნის ამა თუ იმ ეროვნებას, არამედ უნდა თვლიდეს იგი თავის თავს მშრომელთა ინტერნაციონალურ ოჯახის წევრად.

თუ კი ჩვენ შევძლებთ ჩვენს ორგანიზაციებში ნაციონალურ განსხვავებათა აღმოფხვრას, მაშინ თითოეული ნორჩი ლენინელი შესძლებს ჩვენი ნაციონალური პოლიტიკის არსებითი მხარის შეთვისებას, მასში შემუშავდება ჯანსაღი გრძნობა. იგი პატივისცემით მოეპყრობა არა ეროვნებას, არამედ საბჭოთა კავშირის მშრომელებს, რომელნიც სხვადასხვა ენაზე და კილოზე ლაპარაკობენ, მაშინ იგი მხად იქნება დაეხმაროს იმ ძმებს, მამებს, დედებს, დებს, თავის მეგობრებს, რომელნიც ჯერ კიდევ იმყოფებიან კაპიტალიზმის უღელს ქვეშ.

ინტერნაციონალურ აღზრდის პრობლემის პრაქტიკულად გადაჭრა შეიძლება ჩვენი კოლექტივების შეფობის საშუალებით ბავშთა საზღვარ-გარე იელ კომუნისტურ ჯგუფებზე, ცოცხალი კავშირის და მიწერ-მოწერის საშუალებით საბჭოთა კავშირის პიონერებთან.

VI. სქესობრივი აღზრდა.

სქესობრივი აღზრდის საკითხი ადვილდება იმით, რომ ჩვენს ორგანიზაციებში შედიან უმეტესად 12-14 წლის ბავშვები. ეს გარემოება კი აყენებს ჩვენს წინაშე მთელი თავისი სიმწვავით საკითხს ჯანსაღი ურთიერთობის შესახებ ვაჟებსა და ქალებს შორის. მაგრამ ეს საკითხი მით უფრო საყურადღებოა, რომ ჩვენი ორგანიზაცია ჯერ კიდევ ძალიან ახალგაზრდაა. წელიწად ნახევრის განმავლობაში ჩვენ ვერ შევძელით აღმოგვეფხვრა სქესობრივი დაპირდაპირება ბავშვებს შორის, რომელთა ზედაც ოჯახს ფრიად დიდი გავლენა აქვს. ნორჩ ლენინელთა შორის არსებობს დაყოფა სქესის მიხედვით: დედა დიასახლისია, მამა მუშაია, რომელიც

ოჯახს არჩენს თავისი შრომით. თუ აგრეთვე მხედველობაში იმასაც მივიღებთ, რომ ჩვენი ნორჩი ლენინელთა მშობლების უმრავლესობა სცხოვრობს ერთ ოთახში მათთან ერთად, იმ შემთხვევაში ნათელი იქნება, თუ რამდენად ძლიერია ძველი ყოფა-ცხოვრების გავლენა, რომელიც ეწინააღმდეგება სოციალურ აღზრდის სისტემას.

სქესობრივ აღზრდის საკითხში ჩვენ უნდა მივალწიოთ იმას, რომ ვატი ქალს უკეტროდეს, როგორც თავის ამხანაგს, რომ იგი მასში ხედავდეს მუშათა საქმისათვის მებრძოლ ამხანაგს. ბავშვთა კომპლექსებში აღვილი არ უნდა ჰქონდეს გარყვნილებას — სქესობრივ დამოკიდებულებას. ნორჩი ლენინელი დაუზოგველად უნდა მიეცეს პასუხისმგებლობა თავის ამხანაგებისადმი არა ამხანაგური დამოკიდებულებისათვის. მართალია, ცემით და უხეში დისციპლინით საქმეს ვერ მოვაგვარებთ, რა უდენადაც აქ საქმე აღზრდას შეეხება; ჩვენ უნდა აღვზარდოთ და შევავსოთ ისინი საერთო მუშაობაში, გამოსვლებში და თამაშობაში, ისე რომ ყოველმა ნორჩმა ლენინელმა შეგნებულად შეითვისოს, რომ ჩვენს ორგანიზაციაში არ შეიძლება იყოს სქესობრივი დაპირისპირება. პრაქტიკულად ეს საკითხი ძნელი გადასატრიალია. ნორჩ ლენინელთა მთელი კოლექტიური მუშაობა გაუღენთილი უნდა იყოს სქესობრივი აღზრდით. საერთო შორეული და ხანგრძლივი ექსპერსიები წარმოადგენენ ისეთ საშუალებას, რომლის დროს პრაქტიკულად იცვლებიან ბავშვები სქესობრივ აღზრდის საკითხში. აგრეთვე დიდ როლს თამაშობენ ხელმძღვანელებიც.

VII. ოჯახის გავლენა ნორჩ ლენინელთა აღზრდაზე.

პროლეტარიატის ოჯახი, რომელიც აღმოცენდა და განვითარდა ხელისნერ საქალაქო წესწყობილების და კაპიტალიზმის განვითარების ეპოქაში, უნებურად მოჰყვა გაბატონებულ მემჩანურ-ბურჟუაზიულ იდეოლოგიის გავლენას. ბურჟუაზიულმა ოჯახმა და განსაკუთრებით წვრილ-ბურჟუაზიულმა გამათახსირებელი გავლენა იქონია თავის გარყვნილ ყოფა-ცხოვრებით და „უზრუნველ“, „უგუნურ“ იმხიარულით პროლეტარების ოჯახზე.

ცხადია, რომ ისინი იდეოლოგიურად კარგავდნენ თავის კლასობრივ სიწმინდეს: მუშა იწყებდა ფიქრს იმის შესახებ, თუ რა გზით ეშოვნა მეტი ფული, ხელოსანი კი ფიქრობდა პატარა მწარმოებლად გახდომას. პატრიარქალურ ოჯახის იდეურ მიმდინარეობათა სტიქია ახშობდა რევოლუციონერობას პროლეტარების ოჯახში. ამიტომ, როცა ჩვენ ვამბობთ, რომ ადვილია პროლეტარის ბავშვის აღზრდა მისი კლასობრივ წარმოშობის გამო, ჩვენ არ უნდა დავივიწყოთ მისი ოჯახის გავლენა. შეეველია, რომ

რევოლუციამ ძირიან-ფესვიანად შესძრა (მაგრამ კი ვერ დაარღვია) ტრადიციულად ჩამოყალიბებულ ოჯახების ასწლოვანი საფუძველი; აქედან წარმოსდგება მერყეობა, დაუდგრომელობა, ყოველგვარ ნორმების უქონლობა და სხვა.

ახალი ყოფა-ცხოვრება უნდა აშენდეს ნორჩ ლენინელთა ჩველი ხელებით.

VIII. ტრადიციების გამომუშავება.

რას ნიშნავს ორგანიზაციის ტრადიციების გამომუშავება? ეს ნიშნავს ჩვენი ორგანიზაციის ახლო წარსულიდან ფრიად მნიშვნელოვან შემთხვევების აღნიშვნას და ამასთან დაკავშირებით ყოველ ნორჩ ლენინელში განცდიის (და სხვათა) ჩვეულების გამომუშავებას. შეუძლია თუ არა ჩვენს ორგანიზაციას იამაყოს თავისი ისტორიის სიმდიდრით? — არა. ნიშნავს თუ არა ეს იმას, რომ ჩვენ არ შეგვიძლია გამოვიმუშაოთ საკუთარი ტრადიცია? — არა. ნიშნავს, ვინაიდან ჩვენი ორგანიზაციის ცხოვრება მჭიდროთ არის გადახლართული და დაკავშირებული მუშათა კლასის, პარტიის, ახკომკავშირის და სხვ. ცხოვრებასთან ლენინელთა თითოეულ კოლექტივს ჰყავს თავისი საპატიო ლენინელი, რომელთა ცხოვრებიდან უნდა ავიღოთ ფრიად მნიშვნელოვანი მომენტები და ზემოთ აღვნიშნოთ ის ბავშვთა კოლექტივებში. ავიღოთ თუ გინდ თვით კოლექტივების ისტორია მათი ცხოვრების მნიშვნელოვანი მომენტები აუცილებლად უნდა აღინიშნოს ზემოთ და ბავშვთა დღესასწაულებით. ნორჩ ლენინელთა კოლექტივები ატარებენ რევოლუციის დიდ ბელადთა სახელწოდებას. აუცილებლად უნდა შევასწავლოთ კოლექტივებს ამ რევოლუციონერ გმირების ცხოვრების ისტორია, რომლის შესწავლის დროს უნდა აღინიშნოს ფრიად მნიშვნელოვანი მომენტები და უნდა შევაჩვიოთ ბავშვები დიდ რევოლუციონერების საკუთრივ ჩვეულებათა გამომუშავებას.

ტრადიციის გამომუშავებაში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს აგრეთვე თამაშებს წევას, ლოთობას, გინებას და სხვ. ჩვენ ძირიან-ფესვიანად უნდა აღმოვფხვრათ კაპიტალისტურ წყობილების ეს სოციალურ-იდეოლოგიური ბიჭიერებანი. ჩვენ ვამზადებთ კომუნისტურ საზოგადოების აღმშენებლებს და ამიტომ უნდა მოვსპოთ ყველაფერი ის, რაც ყოფილ საზოგადოებრივ წყობილებასთან არის დაკავშირებული. გინების ნაცვლად ნორჩ ლენინელებს უნდა ჩაუნერგოთ სიძულვილი პროლეტარიატის კლასიურ მტრებისადმი, ლოთობის და თამაშის წევის ნაცვლად — გამბედაობა, შეუდრეკელობა, აქტიური მონაწილეობის მიღების უნარი მუშათა კლასის ბრძოლაში და სოციალისტურ აღმშენებლობაში.

გავითა მოძრაობის საკითხები.

გერმანიის კომპარტია და თავისუფალი სასკოლო საზოგადოებანი.

ბრძოლა სკოლისათვის.

მიმდინარე წლის მაისის შუა რიცხვებში ჰანოვერში განაახლა მუშაობა „თავისუფალ სასკოლო საზოგადოებათა კავშირმა“. ეს კავშირი არსებობდა ჯერ კიდევ ომამდის ელბერფერდში; მისი მიზანი იყო აკონფესიონალური (სარწმუნოებისაგან თავისუფალი, ეკლესიისაგან განცალკევებული) სკოლის შექმნა.

პირველ წლებში რევოლუციის შემდეგ ეს ორგანიზაცია საკმაოდ გაიზარდა და გაძლიერდა. დასავლეთ პრუსიაში მან დაარსა მთელი რიგი სკოლებისა, საიდანაც სარწმუნოება და ზოგიერთი კლერიკალური საგნები სრულიად განდევნილი იყვნენ. მარტო პრუსიაში ორგანიზაციის წევრთა რიცხვი 100.000 აღწევდა; ასეთი მნიშვნელოვანი შედეგების მიღწევა კავშირმა შესძლო სკოლებში გაფიცვების და გამოსვლების სისტემატიური მოწყობით. შეიძლება ითქვას, რომ ამ პერიოდში პრუსიის სკოლების უმრავლესობა პროლეტარიზაციის პროცესში იმყოფებოდა, მუშათა გავლენა თანდათანობით შეიჭრა სახალხო სკოლებში მუშებისაგან შემდგარ მშობელთა წრეების და სხვა ორგანიზაციების სახით. წარმოშობის უმაღლეს კავშირის წინაშე დაისვა საკითხი, რომელიც დღეს მიუცილებლად წინ უძღვის ყოველ ახალ ორგანიზაციას, რომელიც ასე თუ ისე სცდილობს საზოგადოებრივ ცხოვრების მსვლელობაში ჩარევას. „როგორი პოზიცია უნდა დაეჭირა კავშირს პროლეტარიატის კლასობრივ ბრძოლის მიმართ?“—აი კითხვა, რომელიც აუცილებლად უნდა გადაეჭრა კავშირს.

და როგორც ყოველგან და ყოველთვის სოციალ-დემოკრატიამ აქაც უღალატა პროლეტარიატის კლასობრივ ბრძოლას და მიიღო ყოველი ღონისძიება, რათა სკოლათა რადიკალური გარდაქმნა აკონფესიონალურ პრინციპზე არ ჩატარებულიყო ისე, როგორც ეს ესმოდა და სურდა რევოლუციონურ პროლეტარიატს.

სოციალ-დემოკრატიის გამყიდველმა მოქმედებამ საკმაოდ როლი ითამაშა და გამოიღო განსაკუთრებული ნაყოფი, შექმნა „ელბერფერდის ტიპის თავისუფალი სასკოლო საზოგადოებათა კავშირი“, რომელმაც თავისი თავი ძირითად რელიგიურ-ფილოსოფიურ საკითხებში „ნეიტრალად“ გამოაცხადა და განაცხადა, რომ სკოლა წინააღმდეგია საეკლესიო კლერიკალიზმის (ეკლესიის და მის წეს-აღათებთან დაკავშირებული გავლენის) და არა საზოგადოთ რელიგიის.

რამოდენიმე ხნის შემდეგ, სოციალ-დემოკრატიულმა „კავშირმა“ მისი სკოლები „ეროვნულ მთლიან სკოლებათ“ გამოაცხადა.

ცხადია, რომ ასეთი სკოლა (ისიც არა ზედმიწევნით განაორციელებული) კლასობრივად გათვითცნობიერებულ მუშათა კლასს ვერ დააკმაყოფილებდა. ახალ სკოლას პროლეტარიატი დღეს უყენებს გარკვეულ მოთხოვნილებას მშრომელი ახალგაზრობის აღზრდის რევოლუციონურ-კლასობრივ მსოფლმხედველობის ნიადაგზე. ახალი სკოლა არსებითად უნდა განსხვავდეს ძველი სკოლისა

და მისი აღმზრდელობითი მეთოდებისაგან; უკანასკნელი იმას სცდილობდა, რომ ახალგაზრდა პროლეტარიატში აღმოეთხერა ყოველგვარი უნარი კლასობრივ აზროვნებისა და განწყობილების, ხოლო იქ, სადაც ეს წარმოშობილი იყო, მიზნად დაისახა მისი მეთოდებით ძირშივე ჩაეკლა ის. ბურჟუაზიული სკოლა ზრდიდა და ზრდის კაპიტალის, ბურჟუაზიის მორჩილ მონებს და უსიტყვო დაქირავებულ რაზმს.

პროლეტარიატის ეს მოთხოვნილებანი პირველად სკოლაში განახორციელენ „მასწავლებელთა თავისუფალ პროტკავშირების“ წევრებმა. ყველგან, სადაც კი ისინი „ახალ სკოლებში“ მასწავლებლობდნენ, მისცნენ სკოლებს აშკარა პროლეტარული, კლასობრივი ხასიათი.

„თავისუფალ მასწავლებელთა პრაქსის გარეთანება“*) გოტიერის ყრილობაზე ჩამოაყალიბა ლოზუნგების სახით მისი პროგრამა, პროლეტარიატის მოთხოვნილებანი სკოლის მიმართ, რომელთაც ამ დღიდან განუწყვეტლივ აყენებდნენ ხოლმე ყველა რევოლუციონურ მშობელთა წრეები და მასწავლებელთა გაერთიანებანი. ეს იყო პროლეტარული საერთო, მთლიანი შრომის სკოლა.

ასე, ამრიგად წარმოიშვა მემარცხენე ფრთა თავისუფალ სასკოლო საზოგადოებათა კავშირის ორგანიზაციაში, რომელმაც წინააღმდეგ სოციალ-დემოკრატიის „ნეიტრალ და ზეკლასიური“ პროგრამისა, პირველ რიგში დასვა საკითხი სკოლის რადიკალურ რეორგანიზაციის შესახებ კლასობრივ პრინციპის მიხედვით.

ორი წლის წინად ჰაგის კონგრესზე წინააღმდეგობა ამ ორ ფრთის შორის ისე გამწვავდა, რომ კავშირი ფაქტიურად დაიშალა ორ მოწინააღმდეგე ორგანიზაციად და ოპოზიცია იძულებული გახდა საკუთარი ორგანო და აპარატი შეიქმნა.

მაგრამ სამწუხაროდ, იმ დროს კომუნისტ მშობელთა ერთი ჯგუფი არ იყო საცხებით გარკვეული საქმის ნამდვილ შინაარსში, კომუნისტური პარტია იმდენად გართული იყო სხვა საკითხებით და ამოკანებით, რომ თავის დროზე ვერ მოხერხდა შესაფერისი პოზიციის გამომუშავება რევოლუციონურ მასწავლებლობის მიმართ, ვერ იქმნა გატარებული პარტიის ხელმძღვანელობა და ორიენტაცია ამ საქმეში.

ამ გარემოებამ იმსხვერპლა დაწყებული მოძრაობა მემარცხენე მასწავლებელთა გაერთიანების მიერ შექმნილი. ასეთი მდგომარეობა გაგრძელდა უკანასკნელ დრომდე.

ოპოზიციამ ხელი აიღო წინააღმდეგობაზე და თავი კმაყოფილად აღიარა „თავისუფალი საერო სკოლის“ პროგრამით, თუმცა არავის ესმოდა—რა შინაარსს გულისხმობდა სიტყვა „თავისუფალი“ ამ შემთხვევაში.

ორგანიზაციის საბჭოში ათიოდე კომუნისტი შედიოდა, რომელნიც განაგრძობდნენ ოპოზიციონურ მუშაობას. უკანასკნელ ყრილობაზე (მაისი) კომუნისტურმა ფრაქციამ შეიტანა წინადადება რომ:

*) იხ. „ახალგაზრდა ლენინელი“ №23-24. გვ. 98.

„... თავისუფალ სასკოლო საზოგადოებათა კავშირის“ არსებობას მხოლოდ მაშინ აქვს აზრი და მნიშვნელობა რევოლუციონერ კლასის საქმისათვის და პროლეტარიატისათვის, თუ ის სისტემატიურად აწარმოებს ბრძოლას მთლიან შრომის სკოლისათვის. ამიტომ საჭიროა კავშირმა გაატაროს სინამდვილეში, რათა:

1. მთლიან შრომის სკოლები სრულიად განთავისუფლდეს ეკლესიის ყოველგვარ გავლენისაგან და საღვთო სჯულის სწავლებისაგან.

2. სკოლა და მისი მასწავლებლობა მთლიანად იდგეს კლასობრივ ბრძოლის ნიადაგზე.

3. პედაგოგიური მუშაობა უნდა სწარმოებდეს მშრომელთა ინტერესებთან შეთანხმებულად. ჩვენი ამხანაგების ეს წინადადება, როგორც მოსალოდნელი იყო, სოციალ-დემოკრატიულ კავშირმა არ მიიღო. ამის შემდეგ ბუნებრივად დაისვა კომპარტიის წინაშე საკითხი:

განაგრძონ თუ არა კომუნისტებმა თანამშრომლობა ახლად შემდგარ კავშირში? პასუხი ამ კითხვაზე უსათუოდ ერთი და გარკვეული შეიძლება გაიცეს; ეს პასუხი სრულიად შეთანხმებული უნდა იყოს, რასაკვირველია, იმ ხანთან სასკოლო მუშაობის დარგში, რომელიც თავიდანვე გამოიმუშავა კომუნისტურმა პარტიამ, ბავშვთა მოძრაობის ცენტრალურ კომიტეტმა და კომუნისტ მშობელთა ორგანიზაციამ.

ეს პასუხი ასეთი უნდა იყოს: იქ, სადაც კავშირის ადგილობრივი ორგანიზაციები არსებობენ ან სოციალ-დემოკრატიის მიერ ეხლა იქმნება, ჩვენი ამხანაგები შიგ უნდა დარჩენ ან შევიდნენ კავშირში, რომ დაუცხრომელი ენერგიით და დაუღალავად განაგრძონ სკოლის პროლეტარიატისათვის ბრძოლა.

რათა კომუნისტური ფრაქცია გაძლიერდეს და თანდათანობით მოიპოვოს ნიადაგი მასწავლებლობას და მშობელთა ფართე მასებში, საჭიროა კავშირის ორგანიზაციაშივე ჩვენმა ამხანაგებმა შესაფერი მუშაობით თავიდანვე შემოიკრიბოს კომ. ფრაქციის გარშემო შემარცხენე და ოპოზიციონერად განწყობილი მასწავლებლობა და მშრომელნი.

მაგრამ არის გერმანიის სხვადასხვა ოლქებში ისეთი

ადგილები, სადაც ერთი მხრივ ძლიერია ბავშვთა კომუნისტური ჯგუფების ორგანიზაცია და მეორეს მხრივ ახალგაზრდათა კომკავშირის და კომპარტიის მუშაობა ჩვენ უპირატესობას გვანიჭებს სახალხო სკოლებში. ასეთ ადგილებში საჭიროა მუშაობის გაგრძელება ძველი, ნაცადი მეთოდებო.

იქ, სადა საერო სკოლები უკვე არსებობენ, ბრძოლა მათ პროეტარულ ხასიათისათვის (სკოლის მოწყობა, მოწაფეთა ღღესასწაულები, სასკოლო დისციპლინა, სასწავლო და მწესწავლო მასალა, მოწ ფეთა თაოსნობის საკითხი, მშობელთა საბჭო და სხვ.) უნდა განეგრძოთ უფრო ენერგიულად და ამ ბრძოლაში ჩვენი პარტია არ უნდა მოერიდოს არავითარ განხეთქილებას მასწავლებლობის „ნეიტრალურ“ ნაწილთან.

პროლეტარულ სასკოლო მოძრაობის წიაღში „ნეიტრალურ“ საერო სკოლათა მოძრაობის ნიშნების ჩასახვა ყალბ ნიადაგზე აყენებს მას; ამ გარამოებას შეუძლია სრულიად მოსპოს ხანგრძლივი ბრძოლით მონაპოვარი ამ დარგში და მომავალისთვის ბავშვთა მოძრაობის საკითხები დააყენოს ძნელ ამოცანების წინაშე.

ამ საკითხშიც სოციალ-შემთანხმებელნი სრულიად აშკარად სცდილობენ გაჰყიდონ მშრომელთა ინტერესები, აშკარად უღალატონ მას.

გერმანიის კომუნისტურმა პარტიამ უკვე დასჭიმა მთელი მისი ძალები და შეიძლება ითქვას, რომ ღღეს რევოლუციონერ სასკოლო მოძრაობა გერმანიაში მის არსებით ნაწილებში მაინც გადარჩენილია რეფორმისტულ ჭაობში გადაჩეხისაგან. მომავალშიც, ჩვენი ბრძოლა უნდა სწარმოებდეს არა განსაკუთრებულ ან უმაღლეს სკოლების გარშემო, არამედ პირველ რიგში იმ სკოლების გარშემო და იმ სკოლებისათვის, სადაც პროლეტარული ბავშვები სწავლობს.

მეტე ყურადღება ბავშვთა მოძრაობას, მეტი ყურადღება სახალხო სკოლებს—აი უმთავრესი ამოცანები, რომელნიც სდგანან ღღეს გერმანიის კომპარტიის წინაშე სკოლისათვის ბრძოლის დარგში.

(გერმანიის ბავშვთა კომუნისტური ჯგუფების ეტრნალი „პროლეტარი ბავშვი“).

„... მმა ყველაზე მეტი ზიანი ნორჩ თაობას, ბავშვებს მოუტანა. ომის შედეგი შეიქნა ბავშვთა კავშირების გაუარესება როგორც გამარჯვებულ, ისე დამარცხებულ ქვეყნებში; გაიზარდა ბავშვთა ავადმყოფობის და სიკვდილიანობის რიცხვი. ყველაზე უფრო ეს შესამჩნევია გერმანიაში. ბავშვები აქ მოკლულნი აუცილებელ საზრდოს. ანტანტამ წაართვა გერმანიას სხვა მრავალთან ერთად რძის მომცემ ცხოველთა დიდი რაოდენობა. გერმანიაში 1913 წელს რძის მეურნეობა იძლეოდა 26 მილიარდ ლიტრას, ხოლო 1920 წ. — 10 მილიარდს. ამის გამო გერმანიაში ძლიერ გავრცელდა ქალის რძის ყიდვა-გაყიდვა, რომელიც ძვირად ფასობს და რომლის შეძენის საშუალება მხოლოდ შეძლებულთ აქვთ. ასეთივე სურათია ავსტრო-უნგრეთში, პოლონეთში და სხვაგან. ასეთია ომის შედეგი“.

ს პ ო რ ტ ი

იარსმოარი.

ქ ლ ე თ ე ნ თ ბ ა.

1. რ ბ ე ნ ა.

დღეს სპორტი რაღაც სტიქიურად ვითარდება და უმთავრესად იგი ფეხს იყიდებს მშრომელ ახალგაზრდობაში. ჩვენი ახალგაზრდობაც შეგნებულად ეძებს ფიზიკურ კულტურაში ყოველნაირ საშუალებას, რათა შეურიგებელი ბრძოლა გამოუცხადოს ადამიანის თანდაყოლილ ფიზიკურ ნაკლს.

ჩვენი ახალგაზრდობის ერთი საყვარელი და მიზიდველი სახეა სპორტში ძლეონობა, რასაც რუსულად ეწოდება: легкая атлетика. ძლეონურ ვარჯიშებს საფუძვლად უძევს ადამიანის ბუნებრივი მოძრაობანი, რაც მის პირველ დადებითი მხარეს შეადგენს, რითაც განირჩევა იგი სხვადასხვა ტანთვარჯიშულ სისტემისაგან.

ძლეონური ვარჯიშები, თუ იგი მიმდინარეობს სწორი მეთოდით, ახდენს ჰარმონიულ, ყოველმხრივ ფიზიკურ განვითარებას. ასეთი შედეგის მიღწევა კი ტანთვარჯიშობის სხვა რომელიმე სისტემის საშუალებით უფრო ძნელია. რასაკვირველია, აქაც შეიძლება ვიწრო სპეციალური ხასიათის განვითარების მიღება, რაც აიხსნება ზელწევების (рекорды) აღების სურვილით, რადგან მაშინ სხეულის ყოველმხრივ განვითარების ნაცვლად ხდება პროფესიონალად გადაქცევა და ეს კი უკვე არის ხელოვნური, ნაძალადევი და არა ბუნებრივი ვარჯიში. ვიწრო პროფესიონალური გატაცება და ზელწევების აღება ბურჟუაზიული სპორტის მთავარი ძარღვია, რაც უარყოფითი მოვლენაა.

პროლეტარული საღი შეგნება ამას გაითვალისწინებს და ყოველგვარ ძალ-ღონეს იხმარს მის წინააღმდეგ.

პროლეტარული გაგებით ზელწევები მნიშვნელოვანია და აუცილებელი იმდენად, რამდენადაც იგი გამოხატველი იქნება კერძოდ მოვარჯიშის, ან კოლექტიურად მოვარჯიშეთა შრომის ნაყოფის და როგორც შედეგი ჰარმონიულ ბუნებრივ განვითარების...

ხშირად კი სპორტსმენებში იბადება მიდრეკილება „ზელწევის წინააღმდეგ“, რითაც ტანთვარჯიშობა თავის ნამდვილ შინაარსს და მიზანს ჰკარგავს. ყოველი ფიზიკური ვარჯიში, თუ მას სწორედ არ შევასრულებთ, უსარგებლოა და ხშირად მავნებელიც. ეს უნდა იცოდეს ყველამ, წინააღმდეგ შემთხვევაში მისი შრომა უნაყოფო იქნება.

აღვნიშნოთ სხვა პრაქტიკული მხარეები.

ყველამ იცის, რომ სირბილი ყოველ ჩვენგანს შეუძლია, მაგრამ ის, ვინც არ იცის სირბილის ტექნიკა და წესები, ვერასოდეს ვერ მოიხმარს თავის სრულ ძალა-ენერგიას, მაშინაც კი, თუ იგი აწარმოებს სპეციალურ მზადება-ვარჯიშობას.

ძლეონური სირბილი განიცოფება სამ გვარად:

ა) ჩქარი, ბ) აჩქარებული და გ) ნელი. ყოველ ამათგანს აქვს თავისი საკუთარი სტილი, რაც აიხსნება მანძილის სხვადასხვა სიშორით, სახელდობრ: სირბილი მოკლე მანძილზე, საშუალო მანძილზე და შორ მანძილზე. ყოველგვარ სტილის სირბილს აქვს ერთი მთავარი პირობა, ე. ი. იგი უნდა ხდებოდეს ერთ სწორ ხაზზე. ფეხების დადგმა უნდა ხდებოდეს ცერებით შიგ მოვარჯიშის დგომას ცენტრში, ისე რომ ფეხის ცერების ნაკვალევი წარმოადგენს ერთ სწორ ხაზს. არეკნის (отталкивание ноги) ალება უნდა ხდებოდეს სირბილის მიმართულებით ფეხის ცერების სწრაფი დარტყმით. იმ შემთხვევაში, თუ ეს წესები დაცული არ იქნა იხარჯება ზედმეტი ენერგია, ნაყოფი კი ცუდია. მკლავები სირბილის დროს ტანს წონასწორობის დაცვაში შევლიან და აგრეთვე ხელს უწყობენ ფეხებს არეკნის ალებაში.

მარცხენა ფეხს არეკნის ალებაში შევლის მარცხენა ხელი და მარჯვენა ფეხს—მარჯვენა ხელი. მარბენალის ტანი დახრილია წინ სირბილის სისწრაფის მიხედვით. რამდენადაც სწრაფია რბენა, იმდენად უფრო მეტად იხრება წინ მარბენალის ტანი. მარბენალის ტანი წინ მეტად დახრილობას განიცდის ახლო მანძილზე სირბილში. ამასთანავე სირბილის დროს ტანის არავითარი გადახნევა-გადმოხნევა არ უნდა ხდებოდეს.

ა) რბენა მოკლე მანძილზე.

მოკლე მანძილზე რბენი განიცოფება სამ მთავარ ნაწილად: 1. საწყისი მდგომარეობა, 2. რბენი მანძილზე და 3. ეგრედ წოდებული ინგლისური „ფინიში“, რაც ნიშნავს მოჯიბრთა უკანასკნელ გადამწყვეტ მომენტებს.

მარბენალთა საწყისი მდგომარეობა შემდეგნაირია უნდა მოითხაროს ორი პატარა ორმო სირბილის დასაწყისს ხაზთან. პირველი ორმო ითხრება ამ ხაზიდან 30 სანტიმეტრის დაშორებით უკან, სიღრმით ტერფის სიგრძის $\frac{1}{4}$ -სა. მეორე ორმო ითხრება პირველიდან დაშორებული სიგრძით ცერიდან მუხლაპდე. ეს ორმოები მოთხრილი უნდა იყოს ერთ სწორ ხაზის მარცხნივ და მარჯვნივ, რომელიც გაყვანილი იქნება მათ შორის, და შიგ მტკიცედ ჩადგმულია ფეხები ცერებით, რაც იძლევა საშუალებას მტკიცე არეკნის ალებისას. ამგვარად, მარბენალის მდგომარეობა არის ასეთი: ერთი ფეხი აქვს დაჩოქვილი და მეორე კი ბუქნში.

სამი ძახილის შემდეგ იწყება რბენი. პირველი ძახილი არის: „მზათ ხარ“. ამ დროს უკანა ფეხი მუხლში უნდა გაიშალოს და ტანი რაც შეიძლება წინ გადმოიზნელოს, ისე რომ სიმძიმის ცენტრი იყოს ფეხებს წინ და ოდნავ ხელის წაქერით შესაძლებელი იყოს წინ და-

ვარდნა. ასეთ მდგომარეობით დასაწყისშივე მარბენალი წინ სწრაფვის ინერციას პოულობს, რაც ხელს უწყობს ჩქარ სირბილს. მეორე ძახილი არის: „უურადღება“, როდესაც მარბენალი მზათ არის უკვე აილოს არეკნი და მესამეზე: „წინ“, როგორც შვილდიდან ისარი, ისე უნდა მოსწყდეს თავის ადგილს და გაექანოს წინ. ჯერ წინდახრილ, მოკუზულ ტანით მირბის და გზაში თანდათანობით სწორდება. ეს იმიტომ, რომ ინერციის ძალა უტბათ არ შესწყვეტოს. გამარჯვებულად ითვლება ის, ვინც პირველი მივა დანიშნულ ადგილამდე.

ბ) რბენა საშუალო მანძილზე.

რბენი საშუალო მანძილზე თავისი მოძრაობათა ტექნიკით წარმოადგენს საშუალო საფეხურს ამ მოკლე და შორ მანძილზე რბენთა შორის. მთავარი თვისება ამ სახის სირბილისა არის ის, რომ აქ სრულდება საკმაოდ დიდი და მოქნილი ნაბიჯები. ფეხების მალა აწევა იმდენად საჭირო არ არის, რამდენადაც მის ფართოდ გაშლა და წინ გადაგდება. ტერფი იდგმევა რბილათ ცერებზე და ჰაერში ფრენის მომენტი ნახტომის დროს არის ძალიან ხანმოკლე და მკლავების მუშაობაც ხდება ფეხებთან ერთად. მკლავი იდაყვში მოხრილია სწორი კუთხით, ხოლო იდაყვები გვერდის იქით არ მიდიან. ზეტანი რამდენიმე წინ დახრილია ინერციის მისაღებად. საწყისი მდგომარეობა არი დგომში. ერთი ფეხი წინ (რომელიც ეხერხება) დასაწყისს ხაზზე, მეორე კი ნაბიჯით უკან, ზეტანი წინ ძლიერ დახრილია და ერთი ხელი წინ აქვს გამოტანილი.

გ) რბენა შორ მანძილზე.

როგორც ზევით ვსთქვით, მოკლე და საშუალო მანძილზე რბენის დროს დახტომი ხდება ფეხის ცერებზე, მაშინ როდესაც შორ მანძილზე რბენის დროს დახტომი ხდება ფეხის მთელ ტერფზე; ასეთი ხერხით კუნთების ნაკლები მუშაობა და დაჭიმვა ხდება, რაც თავისთავად ცხადია, ძალ-ღონის ეკონომიის საშუალებას გვაძლევს.

შორ მანძილზე რბენი ხდება უფრო წყნარად, თავშეკავებით. ტანის წინ სწრაფვის დროს ფეხი ილუნება მუხლში, ხელის მიწაზე დარტყმის დროს მოლუნული ფეხი ნელი დარტყმით სწორდება და ტანის სიმძიმეს აგდებს წინ. ასე ხდება ყოველ ფეხის განმეორებით. მკლავები ძალზე მოლუნულია იდაყვებში და ძალდაუტანებლათ, თავისუფლად მოძრაობენ. ტანი იკავება თითქმის სწორედ, მაგრამ არავითარ შემთხვევაში უკან არ უნდა იხნიკებოდეს.

ვ) თარჯრბენი.

თარჯი ფრანგულათ არის „ნაპერ“ და ნიშნავს მოაჯირს, თარჯრბენი კი გამოხატავს რბენის დროს ამ მოაჯირზე ანუ თარჯზე გადახტომას. ამ ხტომას აქვს თავისი საკუთარი სახე, რითაც მისი ტექნიკა გაუმჯობესებულია. ჩვეულებრივი გადახტომი აქ ვერ გამოდგება, რადგანაც იგი აჩერებს წინსვლის ინერციას. არეკნის ალბისას მარბენალი ერთ რომელიმე ფეხს შლის წინ თარჯისკენ და, რამდენათაც შეუძლია, ზეტანით ეკრობა ამ წინ გაშვერილ ფეხს. მეორე ფეხი, აიღებს თუ არა არეკლს, მაშინვე მუხლში ილუნება სწორი კუთხით და გულით წინ მიისწრაფება. ასეთს მდგომარეობაში იმყოფება მაშინ, როდესაც თარჯზე მხტომი ფრენში იმყოფება. პირველად წინ გაშლილ ფეხითვე ხტება თარჯის წინ და მეორე ფეხით განაგრძობს სირბილს, ვიდრე მეორე თარჯი არ დახვდება. თარჯრბენის მოწყობა შეიძლება სხვადასხვა მანძილზე: მაგ., 100 მეტრზე, 200-ზე, 400-ზე, თარჯების ურთიერთ სხვადასხვა დაშორებით და სიმალლით.

ეს არის ძლეოსნობის ერთი მთავარ ნაწილთაგანი, რაც მოითხოვს სხეულის ძალზე გავარჯიშებას, მოქნილებას და სისხარტეს.

ამასთანავე უნდა აღინიშნოს, რომ მარბენალს უნდა ჰქონდეს მაგარი გული და სუნთქვაც წესიერად უნდა ჰქონდეს დაყენებული.

მეცნიერება და საზოგადოებრივი მშენებლობა

მსოფლიო მემკვიდრეობა და იმპერიალიზმი.

(ეკონომიური ნარკვევი) ნ. ბუხარინი ს.
ს. ს. რ. სახელმწიფო გამომცემლობა, თბილისი.
1924 წ. ფასი 80 კაპ.

ჩვენს სახელმწიფო გამომცემლობაში არ შეიძლება რომ არ აღინიშნოს საკმაო მიღწევები. ამ მიღწევების ერთ-ერთ მხარეთ ჩათვლება იმდენათ არა საერთოდ წიგნების გამოცემა, რამდენადაც გამოსაცემ წიგნების შერჩევა, მათი შეთანხმება მოთხოვნებისა და საჭიროებისადმი. არავის არ შეუძლია გაილაშქროს იმის წინააღმდეგ, რათა გამოცემულ იქნას ხელისუფლების თვალსაზრისით მისაღები და დასაშვები ყოველგვარი ლიტერატურა, მაგრამ ეს ერთბაშად და ამ ცოტა ხანში ხომ შეუძლებელია, სახელმწიფოს რესურსები ამას ვერ აიტანს, ვერ გასწვდება.

ამიტომ გამომცემლობის დარგში საჭიროა ერთგვარი სისტემა, უპირველესად აუცილებელ და საჭირო სახელმძღვანელოების, პოლიტიკურ-ეკონომიურ თუ სხვა ხასიათის წიგნების შესარჩევად. გადაჭარბებული არ იქნება თუ ვიტყვით, რომ ასეთი სისტემა ნაწილობრივ მაინც სახელმწიფო გამომცემლობას აქვს. ამის თავდებია ამ დღეებში გამოსული წიგნები: „მსოფლიო მეურნეობა და იმპერიალიზმი“ ნ. ბუხარინის „მემარცხნეობის“ საყმაწვილო სენი კომუნიზმი“—ნ. ლენინის, „სარწმუნოების შესახებ“ (სამი წერილი)—გ. პლენანოვის და „რკინის ქუსლი“ (რომანი)—ჯეკ-ლონდონის.

განსაკუთრებით ეკონომიური ხასიათის ლიტერატურა მოიკოტლებდა და დღესაც მოიკოტლებს ჩვენში. ქართულ ენაზე თქვენ ვერ იპოვით ცოტათ თუ ბევრათ სერიოზულ ეკონომიურ ნარკვევს, მიმოხილვას გარდა ლენინის „იმპერიალიზმი, როგორც უახლესი ეტაპი კაპიტალიზმისა“. ამ ნაკლს რამოდენიმეთ შეავსებს ბუხარინის ხსენებული წიგნი.

ის ეხება მსოფლიო მეურნეობის უკანასკნელ ფორმებს და უკავშირებს მას კაპიტალიზმის უახლეს საფეხურს—იმპერიალიზმს. წიგნი დაწერილია 1915 წელს, ომის პერიოდში, ამიტომ ზოგი მისი ნაწილი, სახელდობრ თავი—ომის გავლენის შესახებ და ციფრული მასალა, როგორც ლაპარაკობს თვით ავტორი, მოძველდა და ამხ. ბუხარინი მწუხარებას გამოსთქვამს იმის გამო, რომ ვერ შესძლო მოძველებულ მასალის გადამუშავება და ახალი ციფრების ჩართვა. მიუხედავად ამისა, ჯერ ბუხარინის ეს წიგნი მაინც დიდი მნიშვნელობისაა ლენინის „იმპერიალიზმი, როგორც კაპიტალიზმის უახლესი ეტაპი“-ს გვერდით. ბუხარინი ერთ-ერთი საუკეთესო ეკონომისტი, დაკვირვებული მკვლევარია. ამ წიგნში მას ძლიერ კარგათ აქვს გაშუქებული მსოფლიო მეურნეობის ცნება, მსოფლიო მეურნეობის და კაპიტალის ინტერნაციონალი-

ზაციის პროცესი. ეს რთული თეორეტიული საკითხები ავტორს შესაძლებელი და მოსახერხებელი პოპულიარობით აქვს განმარტული და მწყობრად დალაგებული. წიგნის ყველა განყოფილების უარყოფით მხარეთ უნდა მივიჩნიოთ სტატისტიკური მასალის ცუდი სისტემით დალაგება და წიგნის აკრელება უმრავლესობისთვის გაუგებარ უცხო სიტყვებით. წიგნის მეორე ნაწილი ეხება მსოფლიო მეურნეობის და კაპიტალის ნაციონალიზაციას მეურნეობის და კაპიტალის შინაგანი აგებულების განხილვით, მისი მისწრაფებით გაფართოებისაკენ, ნაციონალურ სახელმწიფოებრივ საზღვრებს იქეთ გასვლის ტენდენციით (ექსპანსიით). შინაური თავისუფალი კონკურენციის შეზღუდვით და საერთაშორისო ბაზარზე საჭიშპოთ გამოსვლით, კაპიტალი იწყებს კონკურენციას გაფართოებული შტაბით ანუ მისწრაფვის იმპერიალიზმისაკენ.

იმპერიალიზმის ბუნების გარჩევით, იმპერიალიზმის სხვადასხვა არა მარქსისტულ თეორიების გაკრიტიკებით და კაუცკის ე. წ. „ულტრა-იმპერიალიზმის“ ანუ „მშვიდობიანი“ კაპიტალიზმის „თეორიის“ საუკეთესო უკუგდებით, ბუხარინი ამთავრებს თავის შრომას წინააღმდეგობით აღსავსე კაპიტალისტური წესწყობილების და ბურჟუაზიული საზოგადოებისადმი პროლეტარული სოციალიზმის დაპირისპირებით. ასეთია მოკლეთ ამხ. ბუხარინის „მსოფლიო მეურნეობა და იმპერიალიზმი“. ის ერთ-ერთი საუკეთესო წიგნია, რომელიც კი გამოსულა ქართულ ენაზე და ჩვენ ურჩევთ ყველას ამ საუკეთესო სახელმძღვანელოს ლენინის ხსენებულ შრომასთან ერთად, როგორც მსოფლიო კაპიტალისტური მეურნეობის უკანასკნელ ფორმის და იმპერიალიზმის უდავო მარქსისტულ გაშუქებას.

„სარწმუნოების შესახებ“.

(სამი წერილი). გ. პლენანოვი. თბილისი. 1924 წ. ფასი 75 კაპ.)

გ. პლენანოვი—თუ არ მივიღებთ მხედველობაში მის მოღვაწეობას 1914 წლიდან განსაკუთრებით, როდესაც მან თავისი წიგნით „О Боже“ პირწაყარდნილი ოპორტუნისტობა დაამტკიცა და ასეთი დარჩა სიკვდილამდე—მარქსიზმის საუკეთესო გამავრცელებლად ანუ, როგორც იტყვიან, პოპულიარიატორათ ითვლებოდა. პლენანოვის ღვაწლი ამ მხრივ დაუფასებელია. ყველაზე უფრო მარქსისტული ფილოსოფიის ყოველი ჯურის მტრებისაგან დაცვაში და მისი ერთ მთლიან სისტემაში ჩამოყალიბებაში

პლენანოვს თითქო ბადალიც არ ყავს მარქს-ენგელსის შემდეგ არა მარტო რუსეთში, არამედ მთელ მსოფლიოშიც. სხვა მრავალთა შორის შესანიშნავია პლენანოვის წერილები რელიგიაზე.

ჩვენ წინ ძვეს ყველასათვის ცნობილი პლენანოვის სამი წერილი სარწმუნოების შესახებ, გამოშვებული ეხლა ქართულ ენაზე. ამ წიგნს (სამი ანტი-სარწმუნოებრივი წერილის კრებულს) ჩვენს ანტი-რელიგიურ პროპაგანდაში დიდი მნიშვნელობა ეძლევა. ის არ არის მასიურად საკითხავი, მაგრამ საუკეთესო სახელმძღვანელოა ყველა იმათთვის, ვისაც სურს შეისწავლოს მარქსიზმის ნამდვილი შეხედულება სარწმუნოებაზე, ვისაც სურს დარწმუნდეს მარქსისტული მატერიალიზმის სიძლიერეში და ყოველი ცდის უნაყოფოებაში, რომლის მიზანია შეუთანხმოს მარქსიზმი იდეალისტური ფილოსოფიის ამა თუ იმ სკოლას თუ სარწმუნოებას. მარქსიზმი და სარწმუნოება შეუთრგელებელი მტრებია, მარქსიზმი არ შეიძლება არა თუ შევარიგოთ, შევთანხმოთ, არამედ ოდნავათაც დავამავგავსოთ როგორიც არ უნდა იყოს სარწმუნოებას—აი ის აზრი, რომელიც წითელი ზოლივით გადის პლენანოვის ხსენებულ კრებულში.

რამ გამოიწვია პლენანოვის ანტისარწმუნოებრივი წერილები და ვის წინააღმდეგ იყო ის მიმართული? ამის შესახებ ჩვენ არ შეგვიძლია უფრო სრული და უკეთესი პასუხი გავსცეთ, ვინემ ამას იძლევა წინასიტყვაობის მაგივრად რუსული გამომცემლობა, რომელიც უცვლელად უთარგმნიათ ქართულათ.

1905 წლის რევოლუციის შემდეგ რუსეთის საერთოდ რევოლუციონური და თვით მარქსისტული ინტელიგენციის დიდი ნაწილი უიმედობამ, სასოწარკვეთილებამ მოიცვა. განვითარდა ე. წ. სარწმუნოებრივი მოძრაობა, რომელიც მაშინდელი რუსეთის ინტელიგენციის ფართე წრეებს მოედვა. პლენანოვი სწორად აღნიშნავს იმ ნიადაგს, რომელზედაც აღიძრა და განვითარდა ეს მოძრაობა. ეს ნიადაგი იყო რეაქციის გამარჯვება და მის მიერ გამოწვეული ინტელიგენციის განდგომა პროლეტარიატისა და რევოლუციისაგან. ინტელიგენციას იმედი გაუტრუვდა, ფეხ-ქვეშ ნიადაგი გამოეცალა და ღვთის ქმნა თუ ღვთის ძიება დაიწყო ზეცაში. ამის წინააღმდეგ ილაშქრებს პლენანოვი. ის ყველაზე გაშმაგებით და მწარე დაცინვით ეკვეთება ლუნაჩარსკის, გორკის და სხვების ცდას მარქსიზმის და სარწმუნოების შესათანხმებლათ. იგი აცხადებს არა შეთანხმებას, არამედ დაუნდობელ ბრძოლას. მეცნიერება სარწმუნოების წინააღმდეგ, მატერიალიზმის იდეალიზმის წინააღმდეგ—აი პლენანოვის დევიზი.

ხოლო, ვიდრე მარქსიზმის სარწმუნოებრივი თუ სარწმუნოების მარქსისტული გაყალბების ოპორტუნიტურ ცდის გამანადგურებელ კრიტიკას შეუდგებოდეს, პლენანოვი რამოდენიმე ძირითად თეორიულ დებულებას იძლევა რელიგიურ რწმუნებათა წარმოშობის და ხასიათის გამოსარკვევათ. ამ დებულებებს დღესაც არ დაუკარგავს თავისი მნიშვნელობა და ინტერესი...

პლენანოვი სარწმუნოებას უკავშირებს ანიმიზმს. ე. ი. სულიერ, ზებუნებრივ არსებათა რწმუნებას და ამტკიცებს, რომ უანიმიზმით თუ უღმერთოდ სარწმუნოება შეუძლებელია. პლენანოვის შემდეგი ცდა მიმართულია იმისკენ, რათა დაამტკიცოს ღმერთის არსებობა ისეთ სარწმუნოებაში, რომელიც სიტყვით უარყოფს ანიმიზმს.

თავდაპირველად ის ამას სჩადის ტოლსტოის მიმართ, შემდეგ ლუნაჩარსკის და გორკის მიმართ. ის განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს იმ მავნებლობას, რომელიც უკანასკნელებმა მარქსიზმს მოუტანეს მისი ანაფორაში გამოწყობის ცდით.

შემდეგ პლენანოვი ე. წ. ღვთის მაძიებლებს: მინსკის, მერეჟკოვსკის, ჰიპოუსის და კამპ. სარწმუნოებრივ ძიებას მიმართავს. რევოლუციონურ-ანარქისტულ ფრაზების მდიდარ მორთულობაში ის ბურჟუაზიულ—მდაბიურ არსებას ააშკარავებს... ამგვარად იმდენათ ძლიერია პლენანოვის მიერ მარქსიზმის დაცვა სარწმუნოებისაგან, რომ ამ წერილებს თავისი დიდი ინტერესი არ დაუკარგავს თანამედროვე მკითხველისთვის.

აი, როგორი მნიშვნელობა აქვს პლენანოვის სამ წერილს სარწმუნოებაზე, რომელნიც აუცილებლათ უნდა შეისწავლოს სხვა ანტი-სარწმუნოებრივ ლიტერატურასთან ერთად ყოველმა პროპაგანდისტმა, ყოველმა მომხსენებელმა, რომელსაც სურს სერიოზულად უკუაგდოს სარწმუნოება და გადმოაღაგოს კომუნისტური პარტიის (ამავე დროს უტყუარი მარქსისტული) შეხედულება მატერიალიზმის სარწმუნოებასთან დამოკიდებულების შესახებ.

„მემარცხენეობის“ საყმაწვილო სენი „კომუნიზმში“.

ნ. ლენინი, ქ. თბილისი, 1924 წ. ფასი 50 კაპ.

რა არის ლენინიზმი?—ეს არის პროლეტარიატის განთავისუფლებისათვის და ბურჟუაზიული საზოგადოების დამხობისთვის წარმოებული მრავალი წლის რევოლუციონური ბრძოლით გამდიდრებული, შევსებული მარქსიზმი ე. ი. მარქსიზმი ბრძოლაში, მოქმედებაში.

რით არის ძლიერი ლენინიზმი?—იმით, რომ ის სწორად უღებს ალღოს შექმნილ მდგომარეობას და გამოიწვევს ბრძოლას ყველაზე საიმედო მეთოდებს, ის არის ძლიერი მით, რომ ყავს რკინისებური ერთსულოვნებით გამსჭვალული, მტკიცე ნებით შეკავშირებული, მხნე და გულადი კომუნისტური პარტია; ისეთი პარტია, რომელმაც არ იცის უკან დახევა, თავისი სიტყვის გატეხა, ლაღატი, მაგრამ, რომელმაც იცის შეთანხმება, კოპრობისი, სადაც ეს საჭიროა, სადაც ამას მოათხოვს პროლეტარიატის და რევოლუციის სასიცოცხლო ინტერესები.

გასურთ გაიგოთ, თუ რით იყო ბოლშევიზმი—ლენინის პარტია ძლიერი, რა იყო ის ძირითადი პირობა, რომლითაც სულ იმარჯვებდა, გწადიათ შესწავლა ბოლშევიზმის ისტორიის უმთავრეს საუბუბოების (მოკლეთ, რასაკვირველია), იმის თუ მუშათა მოძრაობის რომელ შინაურ მტრებთან ბრძოლაში გაიზარდა, გაძლიერდა და გაკაჟდა ბოლშევიზმი, სად და როგორ უნდა გამოიყენონ ყველა ქვეყნის ბოლშევიკებმა ბურჟუაზიის სხვა და სხვა დაქსებულებანი, როგორ უნდა იმუშაონ პროფკავშირებში, რა პირობებში უნდა იცოდნენ დათმობა, კოპრობისი, როგორი „მემარცხენეობა“ საჭირო და როგორი არა დასჯ. —წაიკითხეთ ამისათვის ლენინის „მემარცხენეობის საყმაწვილო სენი კომუნიზმში“.

ყოველი ჩვენთაგანი, ყოველი ახალგაზრდა ლენინელი, რომელმაც ფიცი დასდო ძვირფასი ბელადის საფლავთან, რომ გახდება ღირსი ლენინელთა სახელწოდების ტარების, რომ შეისისხლბორცებს ლენინიზმს, აქ იპო-

ვის პასუხს ყველა ზემოხსენებულ კითხვებზე, ამ წიგნით ის ბევრ რაიმეს შეიძენს და გაიგებს ლენინიზმის, მებრძოლ ბოლშევიზმის შესახებ.

რა არის ბოლშევიზმის გამარჯვების ერთი ძირითადი პირობათაგანი—კითხულობს ლენინი და თვითვე უპასუხებს, როგორც ბელადი ბოლშევიზმისა, როგორც ყოველი გამარჯვების მუდმივი ინიციატორი. „დღეს, ალბათ, თითქმის ყველა ხედავს, რომ ბოლშევიკები არა თუ 2¹/₂ წელიწადს*, 2 ნახევარ თვისაც ვერ შერჩებოდნენ ხალისუფლებას, ჩვენს პარტიაში რომ არ ყოფილიყო უსასტიკესი, ჰემმარიტად რკინისებური დისციპლინა, მისთვის თავდადებით მხარი რომ არ დაეჭირა მუშათა კლასის მთელ მასას, ე. ი. იმას, რაც ამ კლასში აზროვანი, პატიოსანი, თავდადებული და გავლენიანი და რასაც შეუძლია უმეთაუროს ან გაიტაცოს ჩამორჩენილი წრეები.“ აი, რისთვის გაიმარჯვა ბოლშევიკებმა, აი რისთვის შერჩნენ ისინი ხელისუფლებას არა ორი თვე, არამედ თითქმის შეიდი წელიც.

ეს თვისებანი ბოლშევიზმის თანდაყოლილი პირობაა, ეს ბოლშევიზმის მთელი გასული ისტორიის დამახასიათებელი მოვლენაა. „მხოლოდ ბოლშევიზმის მთლიან ისტორიას შეუძლია დამაკმაყოფილებლად აგვისხნას, თუ როგორ შეიმუშავა და შეინარჩუნა მან უძნელეს პირობებში პროლეტარიატის გამარჯვებისთვის აუცილებელი რკინისებური დისციპლინა“ — უმატებს ლენინი. შემდეგ ის ეხება თუ რას ემყარება პროლეტარიატის რევოლუციონურ პარტიის დისციპლინა, რა ამართლებს და რა ამავრებს მას. ამის შემდეგ ის იხილავს ბოლშევიზმის ისტორიის უმთავრეს საფეხურებს 1903—1920 წლამდე.

ეხება რა 1905 წლის რევოლუციის დამარცხებას, დემობილიზაციას, განხეთქილებას, რენეგატობას და სხვ., ლენინი ლაპარაკობს: „ყველა დამარცხებულ ოპოზიციონურ რევოლუციურ პარტიებიდან ყველაზე უფრო მოსწრებულათ და წესიერად ბოლშევიკებმა დაიხიეს, ყველაზე ნაკლებათ მათი „ჯარი“ დაზარალდა, ყველაზე კარგათ ამ „ჯარის“ ბირთვი გადარჩა, მათ ყველაზე ნაკლებათ შეეპარათ განხეთქილება და დემორალიზაცია, ამასთანავე მათ უკეთ შეინარჩუნეს უნარი ბრძოლის ხელ-ახალი დაწყებისა კიდევ უფრო ფართედ, წესიერად და ენერგიულად. ყველა ეს ბოლშევიკებმა მოიმოქმედეს მხოლოდ იმიტომ, რომ არ დაინდევს, ნილაბი ახადეს და განდევნეს თავის წრიდან ფრანზის რევოლუციონერები, რომელთაც არ უნდოდათ გაეგოთ, რომ დახვეა აუცილებელია, რომ საჭიროა ვისწავლოთ ლეგალურათ მუშაობა როგორც რეაქციონურ პარლამენტებში, ისე რეაქციონურ, პროფესიონალურ, კოოპერაციულ, დამხვევ და სხვ. ორგანიზაციებში“.

„მუშათა მოძრაობის რომელ შინაურ მტრებთან ბრძოლაში გაიზარდა, გაძლიერდა და გააქცა ბოლშევიზმი—სვამს კითხვას ლენინი და უპასუხებს იქვე—უპარველესად და უმთავრესად ოპორტუნიზმთან ბრძოლაში, რომელიც 1914 წლიდან საბოლოოდ გადიქცა სოციალ-შოვინიზმით და საბოლოოდ მიემხრო ბურჟუაზიის პროლეტარიატის წინააღმდეგ. ბოლშევე ზმი გაიზარდა, დასრულდა და გამოიბრძნა ხანგრძლივ ბრძოლაში წვრილ-ბურჟუაზიულ რევოლუციურობის წინააღმდეგ, რომელიც ანარქიზმს წააგავს ან მისგან სესხულობს ცოტა რამეს, რომელიც ყველაფერში გაურბის მტკიცე და ურყეველ პროლეტარულ კლასობრივ ბრძოლის პირობებს და მოთხოვნილებებს“.

ამის შემდეგ ლენინი ჩამოთვლის ყველა მნიშვნე-

ლოვან მომენტებს პარტიის ცხოვრებაში, როდესაც თავი იჩინა „მემარცხენეობამ“. ასეთ მომენტებთან ასახელებს 1908 წელს რევოლუციის დამარცხებისას უკან დახვევას და 1918 წელს ბრესტის ზავს და „მემარცხენე კომუნიზმს“ ნ. ბუხარინისა და კ. რადეკის მეთაურობით წარმოშობილს.

მთელ თავის ბროშურაში იმხ. ლენინი ვრცლად ეხება მემარცხენე ტენდენციებს, რომელთაც უწოდებს „მემარცხენეობის“ საყმაწვილო სენს კომუნიზმში“.

„მემარცხენეობის“ კრიტიკაში ამ წიგნში ლენინი, ისე როგორც ყოველთვის და ყოველგან მოუბრუნებელი და დაუზოგველია.

არჩევს რა მკვლობრივ „მემარცხენე“ სოციალიზმს გერმანიაში, ბელადების და პარტიის, კლასის და მასის დიქტატურის დაპირდაპირებას, დაასკვნის:

„ყოველი ბოლშევიკი, რომელსაც შეგნებულად უწარმოებია ან თვალყური უდევნებია ბოლშევიზმის განვითარებისათვის 1903 წლიდან, როგორც კი წაიკიფხავს გერმანელ „მემარცხენეების“ დებულებებს, მაშინვე იტყვის: „ეს კარგათ ნაცნობი, ძველის ძველი ბოღვაა! ეს „მემარცხენე“ „ყმაწვილობაა“.

დაბოლოს ლენინი თავისი არგუმენტების მიმე არტულერით ამათილებს „მემარცხენეთა“ წინადადებებს პროფკავშირებში მუშაობის და პარლამენტების გამოყენების უარყოფის შესახებ. „სასაცილო ბავშურ სისულელიდ გვეჩვენება ჩვენ ფრიად მნიშვნელოვანი, დიდათ ჰკვიანური და საშინლად რევოლუციონური მუსაიკი გერმანელ მემარცხენეთა იმის შესახებ, რომ კომუნისტებს არ შეუძლიათ მუშაობა და არც უნდა იმუშაონ რეაქციონურ პროფკავშირებში, რომ ასეთ მუშაობას თავი უნდა დაეანებოთ, გამოვიდეთ პროფესიონალურ კავშირებიდან და შევქმნათ უსათუოდ სულ ახალ-ახალი, სულ წმინდა, ფრიად მშვენიერი (და მეტ წილად, ალბად, ფრიად ახალგაზრდა) კომუნისტების მიერ გამოგონილი „მუშათა კავშირი“ და სხვა“... ლენინი მოითხოვდა დაეინებოთ თვით ყვითელ პროფკავშირების გამოყენებას, მათში შესვლას, ენერგიულ მუშაობას და ოპორტუნიზმის ამ ციხე-სიმაგრის შიგნიდან აფეთქებას.

უარყოფს რა „ჰოლანდიურ-მემარცხენულ“ საბუთებს პარლამენტში მონაწილეობის მიუღებლობის შესახებ, ლენინი ლაპარაკობს: „ჰოლანდიელები ცდებიან. მათი რჩევა უეარგისია. ჩვენ მას ვერ მივიღებთ, რადგან ჩვენ ვიღებდით მონაწილეობას უალრესად კონტრ-რევოლუციონურ პარლამენტებში, და გამოცდილებამ დაამტკიცა, რომ ასეთი მონაწილეობა რევოლუციური პროლეტარიატის პარტიისათვის არა მარტო სასარგებლო იყო, არამედ აუცილებელიც“. ის ფართეთ ეხება „კომპრომისის“ შესაძლებლობას რევოლუციონური ბრძოლის მწვავე და გარდამწყვეტ მომენტებში და მოითხოვს სიფრთხილეს და უდიდეს დაკვირვებას „კომპრომისის“ ყოველ ცალკე შემთხვევაში.

ასეთია მოკლეთ ამხ. ლენინის „მემარცხენეობის“ საყმაწვილო სენი კომუნიზმში“. ის საუკეთესო სახელმძღვანელოა ლენინისტური ტაქტიკის, სტრატეგიის და რევოლუციონური მიუდგომლობის შესასწავლად. ჩვენი თურნალის ყოველმა მკითხველმა, კავშირის ყოველმა აქტიურმა მომუშავემ, ლენინიზმის შესწავლის ათთოეულმა მწყურვალემ გულდასმით უნდა შეისწავლოს ლენინის ეს საუცხოო წიგნაკი

*) ამას სწერს ლენინი 1920 წ. გაზაფხულზე.

ჯეკ ლონდონ. „რკინის ქუსლი“

სახელმწიფო გამომცემლობა. ტფლისი. 1924 წ. ფ. სი 1 მ. 50 კ.

მე-XX საუკ. (და XIX საუკ. მიწურულსაც) ბურჟუაზიულ ლიტერატურას პროლეტარულ ლიტერატურასთან ბევრი საერთო რამ აქვს; პირველიც და მეორეც კაპიტალიზმის ძლიერ და საზეიმო მსვლელობის პერიოდში ვითარდებოდნენ და ამიტომ არაა გასაკვირი, რომ ბურჟუაზიული პოეტები, რომანისტები ხაზადვენ რა კაპიტალის მსვლელობას და გაძლიერებას, პროლეტარულ მწერლებთან ერთად თავიანთ ყურადღების ცენტრად სამრეწველო ქალაქს ისახავდნენ: ქალაქი კლასობრივი ბრძოლით, წარმოუდგენელი სიჩქარე, ტენიკა, ქუჩა, კაბარე...

ხშირათ კი ამა თუ იმ ბურჟუაზიული მწერლის ნაწარმოები პროლეტარიატისადმი ღრმა და თბილი სიძაბუითაა გამსჭვალული. მაგრამ თუ ისეთი ნაწარმოები, როგორიცაა ვერპარნის „რიკრაჟი“, ბარნავოლის „კოსმო-სი“, შარლ ლუი ფილიპის რომანები, ტოლერის „მანქანების გამანადგურებელი“, კაიზერის „გაზ“, რამოდენიმე პროლეტარულ ლიტერატურას მიეკუთვნებიან, მანქანის ბატონობის ლიტერატურა, ძალებისა და დაქიმის პოეზია დღეიდან მაინც არ შეიძლება ჩათვალოს პროლეტარულ მხატვრულ ლიტერატურის უმაღლეს თვისებად.

ე. ზოლას, ბერგატრემის, ჟელისის, ენერის რომანებში (რამოდენიმე კელერმანიც—ვ. ვ.) შეხედებით კაპიტალისტური საზოგადოების განვითარების ლა სახეებს: პირველდაწყებითი დაგროვება, სინდიკატები, ტრესტები ფინანსთა მეფეები, ქუჩის მოძრაობა და სხვ.

ასეთი ტიპის მწერლების მიერ მოცემული სახეები კი არასრულია, ვერ არის დაჭერილი თანამედროვე ქალაქის მთლიანი სახე; სახეები: ქუჩა, კაფეები და გართობა, ბურჟუაზიული ქცევები, გარყვნილი ქალები...

მათ რომანებში არა სჩანს ის მშობლიური მასსა, რომელიც ბობოქრობს და რომელიც ანადგურებს ბურჟუაზიულ სინამდვილეს. ჯეკ ლონდონიც ასეთი ტიპის მწერალია, ხოლო უფრო „მემარცხენე“. **ჯეკ ლონდონი** სოციალისტი ინტელიგენტია; იგი გულწრფელი რომანისტი და „ქალაქის სულის“ მკაფიო და სწორ წყობას გვაძლევს: მისი ქალაქი—თანამედროვე სრული ქალაქია, მთელი თავისი ისტორიული კლასობრივი წინააღმდეგობით (იხ. მისი ესკიზები: „იმპერიალიზმის უღლის ქვეშ“—ვ.)

მისი „**რკინის ქუსლი**“ შეიძლება ჩვენად ჩავთვალოთ: მიუხედავად იმისა, რომ ეს რომანი ინდივიდუალური შესრულებით ისაზღვრება, პროლეტარიატის ფსიხიკას და ნების ყოფას ამუშავებს.

მოვიყვანოთ რამოდენიმე ციტატა; ეფისკოპოს მარხაუზთან კამათის დროს ერნესტი გაბედულად უპასუხებს: „იგი (ადამიანი) ეგოისტი არ უნდა იყოს, მაგრამ ასეთად დარჩება იმ დრომდე, ვიდრე განაგრძობს ცხოვრებას ისეთ საზოგადოებრივ წყობილებაში, რომელიც ღირების (კაპიტალისტების) ეთიურ შეხედულებებზეა დაფუძნებული“. აქ ისახება ზიზლი კაპიტალისტურისადმი და მისი განადგურების აუცილებლობითი საჭიროება. შემდეგ: მეორე ადგილას ერნესტი თავისუფალ პროფე-

სიის ადამიანებზე და არტისტებზე შემდეგს ამბობს: „მოკლეთ,—ყველა პროფესორები, ხუცები, გამომცემლები და სხვანი ცხოვრების საშუალებებს მდიდრებთან სამსახურში იღებენ, მათი სამსახური კი იმ იდეების პროპაგანდაა, რაც სასურველია მდიდრებისათვის ანდა მათ ზიანს არ მიაყენებს ნუ დაივიწყებთ, რომ სახელდობრ პრესსა, სასულიერო კათედრა და უნივერსიტეტი ჰქმნიან საზოგადოებრივ აზრს“. ახასიათებს რა ოლიგარქიას (უმნიშვნელო ჯგუფის არისტოკრატების ბატონობა ძველ საბრძნეთში), ერნესტი ამბობს: „უნდა ითქვას, რომ ოლიგარქებმა გაიარეს შესამჩნევი და მოულოდნელი განვითარების გზა, როგორც კლასი, დისკოპლინით არიან შემჭიდროებული... თვითუღის სიძლიერე უნდა შეერთებოდა ოლიგარქიის შეერთებულ ძალას... ისინი ფიქრობენ, რომ ყველაფერში მართალი იყვნენ. ბავშობიდანვე ითვისებენ არისტოკრატულ იდეას, მთელი მათი აღზრდა ამ იდეის ნიშნის ქვეშ მიდიოდა და ბოლოს მათი მონაპოვარი შეიქმნა, გაჯდა მათს ძვალსა და რბილში. თავიანთ თავს უყურობენ, როგორც გარეულ მხეცების მწურთნელებს, ცხოველთა ჯოგის ხელმძღვანელებს. მათ სწამთ, როგორც კლასს, რომ იცავენ ცივილიზაციას. სწამთ, რა დროსაც კი გაუშვებენ ხელიდან სადავეს საშიში მხეცი (პროლეტარიატი—ვ.) შთანთქავს მათ და ყოველგვარ სილამაზეს, ბედნიერებას, სიმხიარულებს და საერთოდ მთელი სიკეთე ჩაიძირება მის უძირო სტიქიაში“. აი როგორი პრაქტიკული ხაზებით აქვს მოცემული ლონდონს შეშინებული ბურჟუაზია. მხატვრულ ფორმებში მოცემული ასეთი ხაზები კი პროლეტარიატში აღვიძებს და ავარგარებს მის შემოქმედებითი ნებისყოფას. „**რკინის ქუსლი**“—ინდივიდუალური შემოქმედების ნაყოფია, მაგრამ გამსჭვალულია პროლეტარული იდეოლოგიით, თანამედროვე სულით და ამიტომ ჩვენთან ახლოა. უსათუოდ სასიამოვნო მოვლენაა, რომ ლონდონის „**რკინის ქუსლი**“ ქართულადაც მოგვეპოება... კმაყოფილებას გრძნობთ რომ ჯონ რიდის „ათიოდე, დღე, რომელმაც შესძრა ქვეყნიერება“—სთან ერთად ლონდონის „**რკინის ქუსლი**“ ამშვენებს ქართული წიგნის ლარბ ვიტრინას. სახელგამი მადლობის ღირსია ამ გამოცემისათვის. ყოველი მუშა, გლეხი, ყოველი კომკავშირელი, ყოველი ახალგაზრდა მუშა მოვალეა წაიკითხოს ცნობილი „**რკინის ქუსლი**“. მოსწავლე ახალგაზრდობა საერთოდ მეტად ეწაფება რომანებს, ხოლო იმ რომანების უმრავლესობა, რომელიც გააჩნია ჩვენი სკოლების ბიბლიოთეკებს, მავნე და გამრყენელი ხასიათისაა. ბიბლიოთეკები ყველგან უნდა გაიწმინდოს ასეთ რომანები-საგან, მათ მაგივრად ვიკითხოთ ჯონ რიდი, ჯეკ ლონდონი, სინკლერი და სხვა თანამედროვე მწერალთა რომანები, რომელიც უხვად იცემა საბჭოთა სახელმწიფოში. იმედი უნდა გვქონდეს, რომ სულ მალე ასეთი სანატრელი რომანებით გამდიდრდება ქართული ბიბლიოთეკა.

ვ. ვანპელიანი.

„მეს-მენდ“ ანუ „მეზღაურობი პეტროგრადში“.

(თანავეჯროვე ფანტასტიური რომანი).

ჯიმი დოლლარ — ავტორი, ამერიკელი მუშა.

სიუჟეტი — საერთაშორისო ფ. შიზის საბჭოთა რუსეთთან ბრძოლის ფურცლები.

მოსკოვი... ზამთარი... ლიტერატურული სენსაცია.. წიგნის კიოსკები ათამამებული პლაკატებით: თანამედროვე რომანი „მეს-მენდ“ — ჯიმი დოლარისა.

„მეს-მენდ“, იგივე „მეზღაურობი პეტროგრადში“, კინემატოგრაფიული რომანია: მოქმედება ვითარდება, პეტროპლანის სიჩქარით. ამ შემთხვევაში „მეს-მენდ“-ი ჩვენი დროის რომანია, რადგანაც იჭევს თანამედროვე სტილს, შინაარსს. თანამედროვე რომანი უნდა ხასიათდებოდეს მოძრაობით, მასში არ უნდა იყოს მომაბეზრებელი დიდა თავები, გმირების ხასიათი უნდა ისაზღვრებოდეს მათი მოქმედებათა ხასიათით. ამერიკელ მუშის რომანი ამით თავის დანიშნულების სიმაღლეზე სდგას.

„მეს-მენდ“-ი ე. წ. „როკამბოლოვშიჩინის“ და „პინკერტონოვშიჩინის“ მიბაძევა; ამხ. ბუხარინის არ იყოს, გამართლებული კომუნისტური „პინკერტონი“ ჩვენი რევოლუციონურ წლებისათვის უაღრესად სასარგებლო და აღმზრდელი მოვლენაა. ამ თვალსაზრისით კი „მეზღაურობი პეტროგრადში“ რევოლუციონური პერიოდის ლიტერატურული გამართლებაა. ჯიმი დოლარის ნაწარმოები ფანტასტიური რომანია. მოქმედნი პირნი მოძრაობენ ფანტასტიური და არყოფილ სახეებით. მაგრამ ნუთუ ჩვენი რევოლუციონური ხანა არ იტევს ფანტასტიურ დასაწყისს? ნუ თუ მსოფლიო დიდ პროლეტარულ რევოლუციის დროს ფანტასტიური არაა ჩვენი რევოლუციის აფეთქების ეპიზოდები? და, როგორც ასეთი გაგების ფანტასტიური რომანი, „მეს-მენდ“-ი რევოლუციონური ხანის მკითხველის მოთხოვნილებას სრულიად აკმაყოფილებს. ხსენებულ რომანში გატარებულია ფანტაზია.

„მეს-მენდ“-ი ფაშიზმის საბჭოთა რუსეთთან გაფთრებული ბრძოლის სურათია. საბჭოთა რუსეთს ეხმარებიან ამერიკელი მუშები. რომანის უმთავრესი გმირი პროლეტარიატის კოლექტივია. რომანის დანარჩენი გმირები იბრძვიან არა ვიწრო პირადულ ინტერესებისათვის, არამედ პროლეტარული სახელმწიფოს აღიარებისათვის. წითელი მომავლის წარმომადგენლებმა კი თავიანთი გმირული ნაბიჯები გადასდგეს მიტომ, რომ მათ ხერხემალს უმაგრებდა მთელი პროლეტარიატი.

ჯიმი დოლარის სახელი საბჭოთა კავშირის მკითხველთათვის სრულიად უცნობია. ბიოგრაფიულ ფურცლებიდან სჩანს, რომ ავტორი ამერიკელი მუშაა. მას რუსეთი არასდროს არ უნახავს და იცნობს ხმოლოდ და ხმოლოდ წიგნებით და გაზეთებით ამიტომ ბუნებრივია. მის რომანში მოცემული ზოგი „ფოტოგრაფიები“ რუსული სინამდვილის წინააღმდეგობაა. მაგრამ, რასაკვირვე-

ლია, საქმე ამ შეცდომებში როდია, განსაკუთრებით ისეთ რომანში, როგორიცაა „მეს-მენდ“-ი. მიუხედავად ამ მცირე ნაკლისა, რომანი წარმოადგენს მეტად ორიგინალურ და ღრმა ნაწარმოებს. ამხ. მეშჩერიაკოვის აზრით კი ის არის პირველი დიდი და გამართლებული ნაწარმოები წითელ რომანტიკაში. იკითხება არაჩვეულებრივი გატაცებით და დაქიმივით. იმდენათ საინტერესოა ეს რომანი, რომ ამხ. ნ. ბუხარინმაც კი, (რომელსაც შემთხვევა მიეცა რომანი ხელთნაწერებში წაეკითხა) რომანის კითხვით გატაცებულმა, მთელი ღამე გაათია. „მეს-მენდ“-ი ახალი ლიტერატურული განძია, რომელსაც წილად დიდი ლიტერატურული გამარჯვება ხვდა. ჩვენი მხრივ ვურჩევთ მხატვრულ ლიტერატურით დაინტერესებულ ამხანაგებს გადიკითხონ რომანი „მეს-მენდ“-ი, რომლის ავტორიც ამერიკელი მუშა — ჯიმი დოლარია, რომელსაც (რომანს) დიდი აღმზრდელი მითითება და რევ. ენტუზიაზმის მნიშვნელობა აქვს, კიდევ ვიმეორებთ, მით უმეტეს იმ ახალგაზრდა ამხანაგებისათვის, რომელთაც არ გაუფლიათ არაღეგალობის მძიმე სკოლა.

3. ლ.

„В стране виселиц“.

კრებული უნგრეთის რევოლუციისაზე. რედაქცია — ვლ. მიროშევსკის. წინასიტყვაობა ბელა კუნის. „ახალგაზრდა გვაღია“-ს გამომცემლობა.

კრებული უნგრეთის რევოლუციის მდიდარ ქრონიკას და უნგრეთის ახალგაზრდათა მოძრაობის მდიდარ მასალას იტევს. კრებულში მოთავსებულია უნგრეთის რევოლუციისაზე ორი სტატია და მოგონებათა მთელი სერი უნგრეთის ახალგაზრდათა კომუნისტურ მოძრაობაზე.

კრებული მდიდარ მასალას იძლევა ახალგაზრდათა მოძრაობის შემსწავლელ წრეთა ხელმძღვანელებისათვის. ნახევრად ბელეტრისტული მოგონებანი გატაცებით კითხვის შესაძლებლობას იძლევა. სამწუხაროდ კომკავშირის მასისათვის არაა მთლად გასაგები წერილები რევოლუციისაზე; ძნელია გარკვევა მაშინდელ რთულ ისტორიულ მომენტში. კრებულის უმთავრესი ნაკლი — არა პოპულარობაა და შესავალ წერილების რთული ხასიათი, რაც ხდის მას მისაწვდომად მხოლოდ საუბუქიანად მომზადებულ აქტივისტებისათვის. სამწუხაროა ის, რომ უნგრეთის პროლეტარიატის გმირული ბრძოლა კომკავშირის მასისათვის ადვილად საკითხავ წიგნს არ წარმოადგენს. წიგნი სუფთადაა გამოცემული და კარგადაა დასურათებული.

3. ლ.

გ. პლენანოვი. „ხელოვნება და საზოგადოებრივი ცხოვრება“.

თარგმანი რუსულიდან. ს. ს. ს. რ. სახელ-
გამი თბილისი, 1924 წ. გვ. 80. ფასი 45 კაპ.

„ლიტერატურული მემკვიდრეობა“, რომელიც დას-
ტოვა მარქსიზმის ერთმა უდიდესმა თეორეტიკოსთაგანმა
გ. პლენანოვმა, ჭეშმარიტად განუსაზღვრელ განძს წარმო-
ადგენს საერთაშორისო რევოლუციური პროლეტარია-
ტისათვის. შეიძლება დანამდვილებით ითქვას, რომ არ
არის ცხოვრებაში და აზროვნებაში არც ერთი ისეთი
სფერო, რომელსაც არ შეხებოდა პლენანოვი. ცხოვრების
შემოქმედების ყოველ სფეროში მისი ბასრი იარაღი ყო-
ველთვის იყო მარქს-ენგელსის დიალექტიური მატერია-
ლიზმი.

მარქსიზმის თეორეტიკოსთა შორის მხოლოდ გ. პლენ-
ანოვმა დააყენა განსაზღვრულად მარქსისტულ მოძღვრე-
ბის ამოცანები ხელოვნების მიმართ. მართალია, მან ვერ
შესძლო სისტემატიური სახით „დაეწერა წიგნი ხელოვნე-
ბის შესახებ“, რომელიც მასვე ძლიერ სურდა, მაგრამ მიუ-
ხედავად ამისა, მის ნაწერებში ყველაზე უფრო შეიძლება
ვიპოვნოთ ხელოვნების თეორიისა და ისტორიის საკით-
ხების მრავალი საყურადღებო და დასაბუთებული პასუხი.

ქართულ ენაზე ეხლახან გამოცემულ მის შრომას
„ხელოვნება და საზოგადოებრივი ცხოვრება“-ს განსაკუთ-
რებული მნიშვნელობა აქვს ამ მხრივ. მასში მდიდარი
და საღი ფაქტებით არკვევს პლენანოვი, თუ რა პირობებში
წარმოიშობა „ხელოვნება ხელოვნებისთვის“ და „ხელოვნე-
ბა ცხოვრებისათვის“, რით განისაზღვრება ე. წ. სილა-
მაზის იდეალი და მრავალი სხვა.

რაც შეეხება თარგმანს, ის ვერ არის მთლად დამაკმა-
ყოფილებელი. მრავალ ადგილას არის გამოტოვებული
სიტყვები ან და სხვა სიტყვებია ნახმარი, მაგრამ უფრო
დიდი უზედურება ის არის, რომ წიგნის გარეგანი გამო-
ცემა იმყოფება „უიმედო განხეთქილებაში“ (როგორც
უყვარდა გამოთქმა ოვით პლენანოვს) წიგნის საყურადღე-
ბო შინაარსთან: ცუდი ქაღალდი, მკრთალი ნაბეჭდი,
სრულებით უშნო ყდა და ჭამრავი უცხო ციცაბები.

შ. რ.—ი.

ბრძოლა პროლეტარულ კულტურისათვის ევროპაში. *)

„წითელი ჯგუფი“

კომუნისტ მწერალთა, მხატვართა და ხელოვანთა გაერ-
თიანება გერმანიაში.

13 ივნისი გერმანიის პროლეტარიატის კულტურულ
კლასობრივ ბრძოლის ისტორიაში უსათუოდ აღსანიშნავ
დღედ ჩაიწერება. ამ დღეს საძირკველი ჩაეყარა გერმა-
ნულ მდიდარ და ძლიერ პროლეტარულ მხატვრობა-ხე-
ლოვნება-შემოქმედების გარკვეულ კლასიურ-რევოლუცი-
ციონურ ორგანიზაციის საქმეს. 13 ივნისს ბერლინში და-
არსდა ყველა პროლეტარ-ხელოვანთა გამაერთიანებელი
და მათი შემოქმედების ერთი გარკვეულ რევოლუციო-
ნურ გზით წარმმართველი ცენტრი.

დღემდის გერმანიაში არ არსებობდა ასეთი ცენ-
ტრი; პროლეტარული კულტურა, პროლეტარული პოე-
ზია, მხატვრობა და ხელოვნება—არ იყო მთლიანი და
ერთი ხელმძღვანელობით გაერთიანებული; ამის გამო მას
აკლდა ის მკაცრი, ჩამოყალიბებული, აშკარა და მკვეთრი
რევოლუციონერ-კლასობრივი ხასიათი და გეზი, რომე-
ლიც უაღრესი მნიშვნელობისაა პროლეტარიატის გარ-
დამწყვეტ ბრძოლისათვის სამხადისში. გერმანიის პრო-
ლეტარიატი, კი ეჭვი არ არის, დღეს ამ სამხადისს
პერიოდს განიცდის. ამ თვალსაზრისით „წითელი ჯგუ-
ფის“—კომუნისტ-ხელოვანთა გაერთიანების—შექმნა კლა-
სობრივ ბრძოლის პრაქტიკით ნაკარნახევი მოვლენაა.
ცნობილ მხატვართა და ხელოვანთა სახელები, როგორიც
არის: ჟორჟ გროსი *) ერვინ პიხაკატორი, კარლ ვიტტბ

და სხვ. ექვს არ სტოვებენ იმაში, რომ „წითელი ჯგუფი“
ღირსეულად შეასრულებს დასახულ მიზნებს. აქ მოგე-
ყავს „წითელი ჯგუფის“ მიერ „როტე-ფანეში“ გამოქვეყ-
ნებული ცნობა-მოწოდების თარგმანი.

კომუნისტური პარტიაში გაერთიანებული და სხვადა-
სხვა ადგილას მომუშავე მხატვარნი, ხელოვანნი და მწე-
რალნი ამიერიდან ქმნიან ერთ მთლიან „კომუნისტ-ხე-
ლოვანთა ჯგუფს.“

ამ ჯგუფის წევრები, რომელნიც იწოდებიან კომუ-
ნისტ-ხელოვანთა გაერთიანების—„წითელი ჯგუფის“ წევ-
რებად, იმ აზრით არიან გამსჭვალული, რომ ნამდვილი
კომუნისტი ამავე დროს საქმის, რაიმე პროფესიის სპეცია-
ლისა, მთელი უნარი და ნიჭი გამოყენებულ უნდა იქნეს როგორც
იარაღი და ბრძოლის საშუალება კლასთა ბრძოლაში და
პროლეტარიატის თავდაცვის საქმეში. „წითელი ჯგუფი“
მიზნად ისახავს კომუნისტური პარტიის ცენტრალურ და
ადგილობრივ ორგანიზაციებთან შეთანხმებულად და მჭიდ-
რო კავშირით შეუდგეს შემდეგი სამოქმედო გეგმის გან-
ხორციელებას, რომლის პირველი ამოცანაა—კომუნის-
ტური პროპაგანდის გაძლიერება, გავრცელება და მშრო-
მელთა ფართე მასაში შექრა მხატვრულ ნაწარმოებთა
პლაკატების, სურათების და სალოზუნგო მასალების სახით.

დღემდე ჩვენს შემოქმედებას არ ახასიათებდა რაიმე
მთლიანი, ერთი ჩამოყალიბებული გეგმა და ხაზი; დღემ-
დის ის უფრო ანარქისტული და ინდივიდუალისტური
(პიროვნული, თავისებური) იყო. ასეთი მიმართულების
ნაცვლად დღეიდან კომუნისტ-ხელოვანნი ერთი გეგმით
და ერთი მიმართულებით უნდა გამოვიდნენ შემოქმედე-
ბის ასპარეზზე.

1. საპროპაგანდო საღამოების მოწყობა და იდეო-
ლოგიური ხელმძღვანელობა.

*) ტექნიკურ მიზეზების გამო ეს მასალა ვერ მოთავსდა ლი-
ტერატურულ განყოფილებაში.

რ. გ. დ.

**) იხ. წერილი ქვემოთ ჟორჟ გროსზე.

რ. გ. დ.

2. პრაქტიკული დახმარება ყოველ რევოლუციონერს დაწევას.

3. აგიტაცია და ბრძოლა ლიბერალურ-ეროვნულ იდეოლოგიურ ნაშთების წინააღმდეგ („სამშობლოს რომანტიკა“) პროლეტარულ წრეებში.

4. მხატვრული აღმზრდელობითი მუშაობა რაიონებში, კედლის გაზეთების ხელმძღვანელობა, სადემონსტრაციო პლაკატების, სურათების, ლოზუნგების და სხვ. დამზადება; დახმარება პარტიულ ამხანაგებს სიტყვით და სურათებით რევოლუციონერულ ალტყინების გამოწვევაში, აგიტატორის ნიჭის გაოცებაში და მასასთან მისვლის გზების გამოძებნაში.

5. მოძრავ გამოყენების მოწყობა.

6. იდეოლოგიური და პრაქტიკული აღმზრდელობითი მუშაობა ახალგაზრდა პროლეტარ-ხელოვანთა შორის.

7. სისტემატიური ბრძოლა კონტრრევოლუციონერულ კულტურულ მანიფესტაციების წინააღმდეგ.

8. ბურჟუაზიულ ხელოვნების დარღვევის ან ნეიტრალიზაციისაკენ მიმართული მუშაობა.

9. ბურჟუაზიულ სახელოვნო გამოფენათა გამოყენება პროპაგანდის მიზნებისათვის.

10. ხელოვნების სკოლათა მოსწავლეობასთან კავ-

შირის გაბმა მათ შორის რევოლუციონერული სამხატვრო-სალიტერატურო მუშაობის საწარმოებლად.

აი პირველი პრაქტიკული ნაბიჯები, რომელნიც უნდა გადადგას „წითელ ჯგუფმა“. „წითელი ჯგუფი“ უნდა გახდეს ის ცენტრი, რომელიც თანდათანობით გააერთიანებს მთელი გერმანიის პროლეტარ მწერლებს, მხატვრებს, ხელოვნებს და ხელოვნების სხვა მუშაკებს. „წითელ ჯგუფმა“ უნდა უხელმძღვანელოს გერმანიის მებრძოლ პროლეტარიატს იდეოლოგიურ ფრონტის ამ ფორტზე.

ამხ. ერვინ პისკატორის გარშემო შემოკრებილი ღღემდის ერთად-ერთი პროლეტარულ ხელოვანთა ორგანიზაცია მთლიანად შემოდის „წითელი ჯგუფის“ კავშირში.

ჩვენ მოუწოდებთ ყველა ქვეშაირ მხატვარს და ხელოვანს, ვისაც სურს ჩვენთან ერთად მუშაობა დასახულ პრაქტიკულ ნიადაგზე, შემოუერთდეს „წითელ ჯგუფს“... კორესპონდენციები გამოიგზავნება შემდეგი და სხ.

კომუნისტ-ხელოვანთა გაერთიანება

„წითელი ჯგუფი“

თავმჯდომარე: ჟორჟ გროსსი, საორგანიზ. ბიუროს წევრნი: კარლ ვიტტე და ჯონ ჰერტვილი.

ჟორჟ გროსსი.

(გერმანიის კომუნისტ მწერალთა, მხატვართა და ხელოვანთა გაერთიანების „წითელ ჯგუფის“ თავმჯდომარე).

მხატვარი ჟორჟ გროსსი უფრო ახლო სდგას მემარცხენე ხელოვნებასთან, ის რევოლუციონერმა წლებმა აანთეს, გააძლიერეს მასში ათვისების წესიერი ძალა, მახვილობა, გულსისყური, რაც, სამწუხაროდ, რუსეთის მხატვრებში არ მიიწვდებოდა. მისი მრავალრიცხოვანი სურათები გაფანტულია მრავალ ჟურნალ-გაზეთებში, საილიუსტრაციო ალბომებში, ხოლო რამოდენიმე შეკრებილია და ხელმეორედ გამოცემული. გროსსის ნახატებში გერმანიის პოლიტიკური სინამდვილე, სოციალური განწყობილებანი და ყოველდღიურობის სიდუხჭირე მაგარ და მკვეთრ ხაზებითაა მოცემული.

რუსეთის ის მხატვრები, რომელნიც ცდილობენ აღადგინონ წარსული და ძლიერი რევოლ. სახეები, თანამედროვე ყოფის ფერადები მოგვცენ, მოვალენი არიან ისწავლონ გროსსისაგან მიდგომა რთულ და საპასუხისმგებლო თემებისადმი.

დაუკვირვებლობის გამო, ზერელე შეხედვით გროსსის სახეები შეიძლება უბრალო, ხოლო ოსტატურ კონსტრუქციებით მოგვიჩვენოთ, დატეხილ, მოღუნულ და სწორ ხაზების ოსტატურ შეერთებად, მაგრამ საჭიროა პატარა დაკვირვება, რომ მის ნახაზებში დაინახოთ სიცოცხლით საესე სახეები: (სპეკულიანტი, ბანკირების მსუქანი კისრები, პოლიციელთა მხეცური გამომეტყველებანი). ამავე დროს გროსსის ტენიკას შეუძლიან ჩამოხსნას „მშვიდობიანობის“ რიდე კულტურულ მოქალაქეს, გაატიტლოს იგი და დაგვანახოს მისი ზნეობრივი რაობა, მისი სისხლის სამართლის დანაშაულობანი, რაც იფარება კულტურულ მოქალაქის ლაქის ტუფლებით, სპეტაკ კოსტიუმით და პანამით.

გროსსის სახეები: ცალკე პირების (დამოუკიდებელ) სურათები როდია, აქ იგი არა მარტო ინდივიდუ-

ალურ ხაზებს იკერს, არამედ მკაფიოდ საზღვრავს კოლექტიურ სულისკვეთებას, სპეკულიანტს, არისტოკრატს, ჯარის-კაცს, შრომას. მისი ქალაქების სახეები თითქმის სუნთქავენ. გროსსის მშობლიური სიუჟეტებია მკერდ ჩაქცეული ოფლიანი მუშა, სქელ კისრიანი ბანკირები, მეცავე და სხვ.

ბევრს შეიძლება გროსსის ნახაზები მოეჩვენოს, „ბავშურ ვარჯიშობათ“, მისი მოძრაობა — შემთხვევითად, სინამდვილეში კი აქ ყოველი წერტილი, ყოველი ხაზი გამოწოდებულია და ხაზის ყოველი გადახრა აწონილ-დაწონილია.

გროსსის სტილი კი იტევს ფორმის იაპონიურ და გოტიკურ გაგებას. ვინცენტ ვან-გოგმა პირველად დაიწყო ლაპარაკი სოციალურ თემებზე, არკასომ მოგვცა სიმშოლის შემადრწუნებელი სურათები, მაგალმა შექმნა თანამედროვე სინამდვილის ნაპრალები: ყოფის ანეკდოტი და სოც. სატირა; მაგრამ მაინც, მიუხედავად ტემპერამენტების სხვადასხვაობისა, გროსსი მათთან ახლოა, ყველაზე ახლო კი არის თანამედროვე რუს მხატვარ მაგალთან, რომელმაც ფანტასტიურ სახეებში ჩამოქნა ებრაულ სილარიბის მუწუკებიანი ყოფა.

გროსსი „გადავარდნის“ სურათებს კი არ გვაძლევს, არამედ — სამწუხარო სატირას, სარკაზმს, „სახარზოების იუმორს“: მშვიდობიანობის დამცველნი, მუშების დამხრეტნი (იხ. სურ. „მშვიდობიანობა“ და „ძვირფასო სამშობლო, იყავი მშვიდათ“). აქ კომიკური ელემენტაცაა და მხეცური დასაწყისიც. მის ფანქარს უფრო ეხერხება გარყვნილებით შეპყრობილ ბურჟუას, მოქეიფე მეშჩანის ასახვა.

გროსსი მკიდროთ როდია დაკავშირებული პროლეტარიატთან: იგი თანამედროვე ქალაქიდანაა, ოქროს

ბაბილონიდან... დაცემულ საზოგადოებიდან. მისი გენიალობა მთლად აწმყოშია და ამაშია მისი სიძლიერე და სისუსტეც. შეიძლება დაბეჯითებით ითქვას, რომ თანამედროვე მხატვრებში ისე არაფერია მისდგომია დიდ ქალაქს, როგორც გროსსი. გროსის ქალაქი—უბრალო... ინვალიდები, იმპერიალისტურ ომის დროს გაზებით დაბრმავებული ჯარისკაცები, სახლები — ბრტყელი კოლოფები, რომელნიც ამოქნარებენ და რუხად იღრიჯებიან... პოლიციის ზრუნვა „წესიერებაზე“.

გროსის მუდამ დიდის წარმატებით სახავს ჯგუფიდან ცალ-ცალკე სახეებს, ყოველში სიცოცხლეს აქცევს და ყოველთვის ვდებულობთ არა შეკავშირებულ მასსას, არამედ ერთი და იგივე ადამიანების სიმრავლეს ბრბოში. ეს კი აიხსნება დღევანდელი ხანის სტილით. მისი სტიქიური ამოძახილი არის: „ომი — ომს!“, კაპიტალისტურ საზოგადოების დაცემის აუცილებლობა... ამავე დროს თავს არ იკავებს და აშიშვლებს კულტურულ ევროპიელის მხეცურ ცხოვრებას.

გროსსმა იმპერიალისტური ომიანობის და რევოლუციის გმირული ეპოქის სისხლიანი და დაუნდობელი ფერადები ყოველგვარ გადაჭარბების გარეშე სწორად

მოგვცა. მისი შემოქმედება ძლიერი და სასტიკი განაჩენია კაპიტალზე. თავისი ნახაზებით გროსსმა მოგვცა ის, რაც ვერ შესძლო ბრძოლის ლიტერატურამ, მითინგების და სამხედრო ოპერაციების ლიტერატურამ. მისი სურათები: „ვის რა მისცა ომმა?“*) „შრომის გასამართლება კაპიტალის მიერ“, „სიღატაკე“, „თუ ჯარისკაცები სულელები არ იქნებიან, დიდი ხანია გაშეპცეოდნენ“, „ძვირფასო სამშობლოვ, იყავი მშვიდად“... აი შეურიგებლობის, დაცინვის ის სურათები, რომელნიც უფრო ბევრს ამბობენ, ვიდრე რომელიმე ინფორმატორის მიერ მოცემული ანკეტა.

გროსის ინტელიგენციიდან გამოსული ხელოვანია, ღღეს უკვე კომუნისტური იდეებით გაჟღენთილი.

P. S. გროსსმა გერმანიიდან მოსკოვის ჟურნალ „რემედასი“-სთვის სპეციალი სურათები გამოგზავნა, რომელიც დაბეჭდილ იქმნა „რემედასი“-ს პირველ №-ში: „ბურჟუაზიული სამართალი“ (2 სურათი).

ვ. ლუარსაბიძე.

*) „ვის რა მისცა ომმა“ — გროსის ერთ-ერთი საუკეთესო სურათია, რომელიც ჟურნალის ამ ნომერშია ცოთავსებული რედ.

მიიღება ხელის მოწერა
ყოველთვიურ საკოლბიკო, სალიბერატურო და სამეცნიერო
ჟურნალ

„ახალგაზრდა ლენინელი“-ზე

ს. ა. ლ. კ. კ. ცენტრალური კომიტეტის ორგანო
შურნალი გამომდის ახალი რედაქციით, გაუმჯობესებული ფორმით და რჩეული
მასალებით.

საქ. ახალგ. ლ. კომკავშირის ეოველმა
აქტიურმა პოპულაციამ,
კავშირის ეოველმა სამაზრო თუ
რადიონულმა კომიტეტმა,
ეოველმა სკოლამ,
ბიბლიოთეკამ თუ სამკითხველომ
აუცილებლათ უნდა გამოიყიდათ შურნალი „ახალგაზრდა ლენინელი“

ერთი თვით	50 კ.
სამი თვით	1 მ. 40 კ.
ექვსი თვით	2 მ. 80 კ.
ერთი წლით	5 მ.

შურნალი ღირს

ხელის მომწერლები მიიღებენ ჟურნალს სისტემატურათ, ყოველი თვის
უკანასკნელ რიცხვებში.

„ახალგაზრდა ლენინელი“

არკვევს საკავშირო ხასიათი, ბავშვთა მოძრაობის კითხვებს, იძლევა
საუკეთესო ცნობებს ახალგაზრდათა საერთაშორისო მოძრაობიდან, მეც-
ნიერებიდან, ტექნიკიდან, არკვევს ლიტერატურის პროლეტარულ და
არაპროლეტ. მიმდინარეობებს, აძლევს ფართე ვასა-
ქანს პროლეტარულ პოეზიას, აშუქებს ბევრ სადაო მარქ-
სისტულ-ფილოსოფიურ კითხვებს
ჟურნალში სისტემატურათ დაეთმობა აგრეთვე ადგილი ლენინიზმის პოპულიარიზაციას და
ამხ. ლენინის ახალგაზრდური რევოლუციონურ მოღვაწეობის აღწერას.

„ახალგაზრდა ლენინელი“

ყველაზე საყურადღებო და სერი-
ოზული ჟურნალთაგანია, რომელიც კი
მოიპოვება ქართულ ენაზე, ყოველი ახალ-
გაზრდის: პოლიტიკის, ლიტერატურის, მეცნიერე-
ბის და ფილოსოფიის მწყურვალის უპირველესი მიზა-
ნი უნდა იყოს ჟურ. „ახალგაზრდა ლენინელი“-ს გამაწერა

მისამართი: ტფილისი, რუსთავე. პროსპ. № 20, ჟურ. „ახალგაზრდა ლენინელი“-ს კანტორას.
ფული წინდაწინ უნდა იქნას გადმოგზავნილი.

ა 983 ლ
1924

გამოვიდა და იყიდება აგრონომიულ საუბარტა კრებული

წიგნი შეიცავს 368 გვერდს, დასურათებულია
და ღირს ევლასათვის 1 მან. 20 კპ.

წიგნი მოთავსებულია საყოფაცხოვრო რჩევა-
დარიგებანი სოფლის მეურნეობის ყოველი
დარგის შესახებ.

წიგნი წამოვიდა კომუნალური ენიტაა შედგენილი

წიგნის გამოწერა შეიძლება მისამართით. ტფილისი, რუსთაველის პრ.
№ 20. ს. ა. ლ. კ. კ. გამოცემით კანტორა.